

Handlings- og økonomiplan 2021-2024 Budsjett 2021

INNSTILLING 1

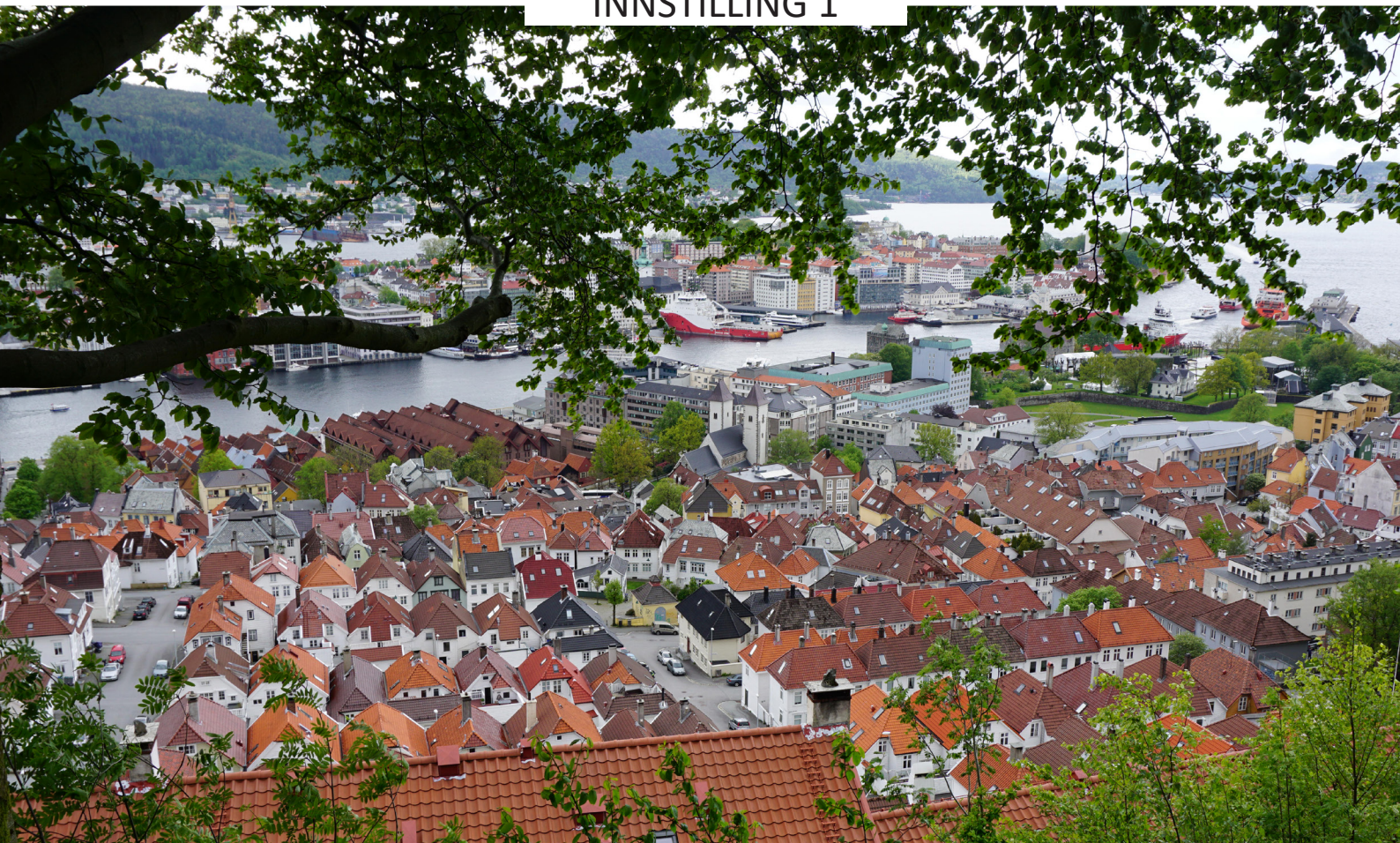

Foto: Silje Marie Hatlestad

BERGEN
KOMMUNE

Innhold

Byrådets forord	4
Verdiskaping og trygg økonomisk styring Kommunens overordnede mål og prioriteringer	7
Hovedtallene i budsjettforslaget Sentrale inntekter	20
Disponering av driftsrammen	31
Budsjettvedtak	36
Befolkningsutvikling	37
Effektivisering og innovasjon	41
Klimabudsjett Innledning	43
Investeringsprogram	58
Gebyr og egenbetaling	79
Tilskuddsliste	110
Sentrale tabeller og oversikter	126
Fordeling av budsjett på tjenesteområder og avdelinger	135
Kommunens tjenesteområder med forslag til endringer	137
01A-Barnehage	137
01B-Skole	151
01C-Spesialpedagogiske tjenester	167
02-Barnevern	172
03A-Tjenester til eldre	183
03B-Tjenester til funksjonshemmede	202
03C-Tjenester til utviklingshemmede	210
03D-Psykisk helse	227
04A-Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	244
04B-Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	257
04C-Introduksjons- og tolketjenester	273
05A-Forebyggende helsearbeid	283
05B-Behandling og rehabilitering	301
06-Overføringer til trossamfunn	313
07-Brannvesen	321
08-Samferdsel	330
09-Boligtiltak	343
10A-Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	357
10B-Private planer og byggesak	373

10C-Naturforvaltning og parkdrift	383
10D-Klima og miljø	396
11A-Lærlinger	406
11B-Arbeidsmarkedstiltak	410
12A-Kultur	415
12B-Bibliotek	435
13-Idrett	444
14-Næring.....	453
15-Bystyrets organer og administrasjon	463
16-Administrasjon og fellesfunksjoner	468
17A-Fellestjenester	502
17B-Sivilforsvar og beredskap	510
18A-Vann og avløp	515
18B-Renovasjon.....	532
20-Interne tjenester / fordelte kostnader	541
21-Pensjon og fellesposter	544

Byrådets forord

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og motvirke farlige klimaendringer innen 2030. Byrådet mener at Norge, som et rikt land, har et stort ansvar, og det er etter byrådets syn helt avgjørende at byene går foran og tar en ledende rolle i arbeidet. Derfor er bærekraftig utvikling et førende premiss som ligger til grunn, enten det gjelder økonomisk styring, klimamål, eller et godt tjenestetilbud. Slik skaper vi en god by for alle – også for fremtidens generasjoner.

Byrådet har utarbeidet fire overordnede mål for sitt arbeid:

- Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.
- Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.
- Bergen skal være Norges grønneste by der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.
- Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

For å nå disse målene må fellesskapets midler forvaltes på en god og trygg måte, slik at de kommer flest mulig mennesker til gode. En trygg økonomi er en forutsetning for at vi kan utføre de tjenestene innbyggerne er avhengige av, og at vi kan satse på tiltak som gjør byen mer miljøvennlig og mer attraktiv.

På grunn av de de positive resultatene som er oppnådd gjennom de senere årene, har kommunen vært rustet til å møte krevende økonomiske tider. Det gav oss muligheten til å gi 400 millioner i lokale krisepakker i vår på toppen av de statlige krisepakkene. Krisepakken var nødvendig for et kriserammet næringsliv, kulturliv og en hardt prøvet frivillig sektor. Samtidig er deler av handlingsrommet nå brukt opp.

Regjeringen har varslet et mindre økonomisk handlingsrom i tiden som kommer. Den demografiske utviklingen gir økte kostnader til velferd, covid-19 skaper usikkerhet og de økonomiske konsekvensene er uoversiktlige. Kommunene opplever manglende statlig finansiering av nye normer, regler og arbeidsoppgaver, samtidig som Bergen får lavere inntekter fra utbytte. Dette gjør trygg økonomistyring enda viktigere for at kommunen også i fremtiden skal ha midler til det velferden koster. Økt usikkerhet og summen av utfordringene vi står overfor gjør derfor at budsjettet for 2021 blir stramt.

Rettferdig og inkluderende by for alle

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter. Bergen skal være en by hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

I Bergen skal alle barn ha like store muligheter, og verken økonomi eller sosial bakgrunn skal begrense barns muligheter til å lykkes i livet. Derfor vil byrådet bidra til å utjevne sosiale forskjeller gjennom barnehagen, skolen, fritidstilbud og idretten. Ungdomstiden kan være krevende for mange, og byrådet anerkjenner at det er behov for et tettere oppfølging av ungdom i byen vår. Derfor skal det ansettes

miljøarbeidere i ungdomsskolen og på fritidsklubber i alle bydeler. Et av tiltakene i arbeidet med å gjøre byen bedre for ungdom i Bergen, er støtten til Møhlenpris idrettslag (MIL).

Tillit og faglighet legger føringer for hvordan kommunen organiserer helse- og omsorgstjenesten. Stadig flere innbyggere skal få hjelp til å mestre hverdagen i eget hjem. Som en del av denne satsingen i Bergen vil byrådet at innbyggere med helse- og omsorgsbehov, skal møtes av personell med rett kompetanse som jobber kunnskapsbasert. Byrådet ønsker også å etablere en tiltakspakke med formål å få flere fastleger, ettersom det i Bergen er en rekke ledige fastlegehemler og knapphet på fastleger til innbyggerne.

For byrådet er det svært viktig at byens eldre får den hjelpen de har behov for, og at vi tilbyr tjenester av høy kvalitet der vi ser hele mennesket. Vi estimerer at det i årene som kommer vil være flere som trenger hjelp i egne hjem og på sykehjem enn behovet i dag.

Byrådet jobber for at alle personer med utviklingshemming skal ha et trygt sted å bo, og et meningsfylt innhold i hverdagen, enten gjennom arbeid, dagsenterplass eller dagaktiviteter i boligen. Byrådet styrker budsjettet til drift av tjenester til personer med utviklingshemming med 31 millioner kroner i 2021 der 10 millioner brukes på et heltidsprosjekt på 4 enheter.

Alle trenger en bolig, men boligen må også være et hjem. Byrådet jobber for å sikre boliger som gjør bosituasjonen trygg, forutsigbar og stabil. For å fjerne boligkøen og sørge for trygge boliger til flere, følger byrådet opp handlingsplan for 250 flere kommunale utleieboliger, og har en rekke boliger under planlegging.

Byrådet legger til grunn en human og kunnskapsbasert rusomsorg som er differensiert og individrettet, og som satses på hele bredden på rusfeltet, fra forebygging og behandling til skadereduksjon og rehabilitering. Bergen er den eneste bykommunen som overoppfyller rammene i den nasjonale opptrappingsplanen på rusfeltet. Byrådet vil prioritere innsatsen på rusfeltet for rehabiliteringstiltak til rusavhengige, og styrker derfor budsjettet til aktivitets- og arbeidsrettet rehabilitering.

Attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke. En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

Barn og unge er høyt prioritert av dette byrådet, det gjelder spesielt i en tid med usikkerhet, pandemi og et stramt budsjett. En god skolegang, gode fritidsordninger og en grønn by der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen, danner grunnlaget for en god oppvekst og et godt liv.

Byrådet fortsetter sin satsing på barnehagebygg og skolebygg, og vil sikre at byggene som barn og ungdom tilbringer hverdagen sin i er godt egnet for læring og lek. Byrådet fortsetter sin ambisiøse plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet samt rehabiliterer og bygger nye skoler og barnehager.

Idretten er en viktig bærebjelke i lokalsamfunnet, og svært viktig for mange i byen vår. Byrådet er en garantist for gratisprinsippet i idretten, og idrett er høyt prioritert av byrådet. I tillegg investerer byrådet i mange ulike idrettstiltak.

Kunst- og kulturlivet er en nøkkel i å skape en mer levende by. Vi trenger kunst- og kulturlivet til å gjøre byen mer levende, nyskapende og gi bergenserne gode opplevelser. Et kulturliv med bred representasjon av mennesker og grupper i samfunnet er viktig for at alle byens innbyggere skal kunne kjenne seg igjen og finne relevante forbilder.

Byrådet har som målsetting å legge til rette for en bærekraftig utvikling av Bergen, og et viktig verktøy er en fremtidsrettet næringsutvikling som bidrar og sikrer arbeidsplasser og legge til rette for økt verdiskaping gjennom satsning på innovasjon og entreprenørskap. Koronapandemien vil prege deler av næringslivet i året som kommer, og tiltak, som kan bidra til å beholde og etablere nye arbeidsplasser, vil være særdeles viktig i tiden fremover.

I arbeidet med å bidra til en bærekraftig næringsutvikling, blir hovedutfordringen neste år å være en aktiv støttespiller for det koronarammede næringsliv.

Norges grønneste by

Bergen skal være Norges grønneste by, der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen. krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er en av vår tids største utfordringer, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og byrådet vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

Vi har satt oss ambisiøse klimamål og har erklært klimakrise. Byrådet har opprettet en egen klimaetat, som skal jobbe målrettet med å nå klimamålene til kommunen. byrådet styrker nå ressurser og kompetanse på klimafeltet med seks millioner for å sikre flere i varige stillinger.

Dette vil bidra til det viktige arbeidet som må til for at Bergen skal være en aktiv klimaforkjemper. Blomstene, parkene og lekeplassene bidrar til en attraktiv og levende by. I årets budsjett ligger det inne mange spennende prosjekter som vi kan glede oss til i årene fremover. Blant annet løftes elvepark og våtmarkspark i bydelene, samt opprustning av Nygårdsparken, etablering av Bystrand, og utvikling av Torget og Bryggen.

I tillegg skal kommunen satse på gange, sykkel og kollektivt. Gjennom flere prosjekt for å sikre bilfrie bydeler skal vi fjerne flere biler fra gatene, noe som vil gi plass til mer folkeliv, lek og moro.

Ansvarlig by med trygg økonomistyring

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker også i et generasjonsperspektiv. Byrådet vil derfor legge noen sentrale økonomiske måltall til grunn for kommunens budsjettstyring, som nivået på netto driftsresultat, gjeldsgrad av driftsbudsjett og nivå på disposisjonsfond, i tråd med faglige anbefalinger. Byrådet vil forvalte, drifte og vedlikeholde kommunal bygningsmasse i henhold til Holtestandard.

Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Bergen kommune skal være en seriøs arbeidsgiver med faste og hele stillinger. Det er et viktig mål for byrådet at flere skal ansettes i hele stillinger. Dyktige fagarbeidere er helt avgjørende for at vi skal kunne gi bergenserne tjenester av høy kvalitet, og byrådet vil derfor fortsette å ansette lærlinger i kommunen.

For å styrke kommunens forebyggende- og beredskapsevne, og for å organisere og dimensjonere samfunnssikkerhetsarbeidet slik at bysamfunnet og bergensregionen er bedre forberedt på fremtidens forventede risikobilde, har byrådet vedtatt å etablere samfunnssikkerhetens hus som en etat i Byrådsleders avdeling, med et samvirkesenter og et forsknings- og kompetansesenter.

Digitaliseringsarbeidet i Bergen kommune skal de neste fem årene sikte mot en digital transformasjon av virksomheten. Ved å utnytte potensialet som ligger i digitalisering, skal kommunen omstille seg for å sikre en bærekraftig tjenesteproduksjon for fremtiden. Denne utviklingen skal skje på en trygg måte som ivaretar ansatte og innbyggers personvern.

I en by som Bergen, med sin eldre trehusbebyggelse og sin historie, er brann og redningstjenesten ekstra viktig. Hver eneste dag bidrar brannvesenet i Bergen til å beskytte liv, miljø og eiendom. Byrådet styrker det brannforebyggende arbeidet og setter av 1,7 millioner kroner for 2021, og øker til 3 millioner kroner fra 2022.

Verdiskaping og trygg økonomisk styring

Kommunens overordnede mål og prioriteringer

Verdiskaping og trygg økonomistyring er en av fire grunnpilarer i byrådets plattform. Ansvarlig økonomistyring vil si å ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står rustet til å takle endrete rammebetingelser og uforutsette hendelser.

Siden 2015 har økonomiplanene fulgt en uttalt strategi for å styrke Bergen kommunens økonomi. Tiltakene har hatt som mål å styrke driftsresultatet, disposisjonsfondet og vedlikeholdet, samt å sikre en bærekraftig gjeldsutvikling. Regnskapene i årene har vist at strategiene er fulgt opp, og kommunen står i dag langt bedre rustet til å møte mer utfordrende tider. Fra og med 2020 setter kommuneloven krav til at kommunestyret fastsetter finansielle måltall for kommunens økonomiske utvikling. Under overskriften *Økonomisk utvikling* i planperioden under blir det gjort rede for byrådets forslag til oppfølging av dette i perioden 2021-2024.

Forslaget til økonomiplan 2021-2024 viser et gjennomsnittlig netto driftsresultat på 1,2 % for budsjett 2021 og i gjennomsnitt i underkant av 1,6 % samlet for økonomiplanperioden, alt regnet i prosent av brutto driftsinntekter. Målsettingen om et netto driftsresultat på 1,7 % ligger fast, men i en krevende økonomisk situasjon har det i rammene for 2021 vært nødvendig å kompensere for kostandsvekst i primærtjenestene. Svakere netto driftsresultat mot slutten av økonomiplanperioden har sammenheng med økte kostnader ved åpning av nytt sykehjem.

Resultatene påvirkes år for år av størrelsen på netto bruk/avsetning bundne fond. Disse fondene kan ikke disponeres til annet enn formålet, og bidrar således ikke til handlingsrom for kommunen. I regnskapsrapporten fra ASSS-samarbeidet blir det derfor korrigert for dette. Holdes bundne fond utenfor er netto driftsresultat 1,6 % i 2021 og 1,8 % i gjennomsnitt for perioden 2021-2024.

Disposisjonsfondet vil med det økonomiske opplegget som er lagt til grunn, utgjøre om lag 10 % av driftsinntektene gjennom hele økonomiplanperioden 2020-2023. Pensjonspremieavviket blir dekket i det skisserte opplegget, men stor usikkerhet omkring den videre utviklingen i pensjonspremier og pensjonskostnader gjør at det må tas forbehold som størrelsen på framtidige pensjonspremieavvik.

Bevilgninger til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen har nå i flere år vært i henhold til Holte-satser (middels nivå), og følger således opp ambisjon om verdibevarende drift og vedlikehold. Det

er utarbeidet vedlikeholdsplaner der vedlikeholdet settes i system. Det har imidlertid vært, og vil fortsatt være, behov for betydelige investeringer for å ruste opp og erstatte deler av bygningsmassen slik at utgangspunkt for kravende til løpende drift og vedlikehold blir ivaretatt. Skolene har til nå vært høyest prioritert, men behovene er også til dels betydelig i andre deler av kommunens tjenester og vil kreve ressurser i mange år framover. I 2019 ble det identifisert flere avvik i barnehagene etter tilsyn fra Helsevernenheten. Dette avdekket et økt behov for oppgradering og rehabilitering av barnehager i årene framover.

Utviklingen i lånegjelden er under god kontroll. Ved utgangen av 2019 utgjorde bykassens gjeld drøyt 19,56 mrd. kroner, en økning på 3,3 % fra året før. Av dette ble om lag 3,8 mrd. kroner motsvart av videre utlån, slik at netto lånegjeld utgjorde 15,75 mrd. kroner. I 2019 hadde Bergen en netto gjeld som var 25 prosentenheter lavere enn gjennomsnittet av de øvrige ASSS-kommunene, målt i forhold til driftsinntektene. Høyere andel private barnehager i Bergen enn for ASSS-snittet er blant forhold som gjør at gjeldstall ikke alltid er direkte sammenliknbare.

Av kommunens netto lånegjeld blir de tilhørende finanskostnadene dels finansiert gjennom gebyrer, for noe av gjelden blir rentene dekket av statlig rentekompensasjon ol., mens resten finansieres av kommunens frie inntekter. Andelen av gjeld der renteutgifter belaster kommunens frie inntekter utgjør 40% av den langsiktige gjelden.

Den ikke-avgiftsfinansierte delen av investeringsgjelden var på i underkant av 12,3 mrd. kroner (inkl. OPS) ved utgangen av 2019. Beløpet utgjorde 57 % av brutto driftsinntekter, som er godt innenfor ambisjonen på 70 %.

Forslaget til investeringsprogram for hele perioden 2021-2024 er på 12,2 mrd. kroner. Av dette utgjør den ikke-avgiftsfinansierte delen 10,3 mrd. kroner, hvor av drøyt 60 % forutsettes lånefinansiert. Ved utløpet av økonomiplanperioden vil gjelden utgjøre om lag 70 % av driftsinntektene.

Erfaringsmessig blir en del investeringsprosjekter gjennomført senere enn planlagt. Dette har redusert behovet for å ta opp nye lån sammenliknet med om alle prosjekter var blitt gjennomført i samsvar med plan. I forslaget til økonomiplan 2021-2024 er det tatt høyde for dette, ved at det er lagt inn en «teknisk» negativ korreksjonslinje på sentrale budsjettposter, slik at investeringsnivået samlet sett holdes på et realistisk nivå, uten at enkeltinvesteringer forskyves eller tas ut. Dette grepet vil kunne bringe mer realisme i økonomiplanens anslag for låneopptak og renter og avdrag.

Byrådet vil følge nøye med på utviklingen framover for å sikre at gjelden holdes innenfor ambisjonen.

For en nærmere omtale av finansielle måltall og økonomiske handlingsregler vises det til saken Økonomiske perspektiver 2021-2030, som ble behandlet i bystyrets møte 22. september (sak 257/20).

Bergen kommune rangeres som nr. 49 blant landets 422 kommuner som i årets utgave av Kommunebarometeret når det justeres for økonomiske forutsetninger. Kommunebarometeret utgis av Kommunal Rapport, og rangerer alle kommunene i Norge basert på i hovedsak Kostra-indikatorer for tjenesteområder. Årets rapport bygger på tall fra tjenestene i 2019.

Det lages også et særskilt økonomibarometer der Bergen rangeres som nr. 34, opp fra plass nr. 82 året før. Se nærmere omtale av denne nedenfor.

Se også omtale senere i dette kapitlet under overskriften Økonomisk utvikling i planperioden.

Handlings- og økonomiplanens plass i kommunens plansystem. Planoversikt.

Kommuneplanens samfunnsdel Bergen 2030 (sak 164/15) angir den langsiktige retningen for kommunens videre utvikling. I Handlings- og økonomiplan 2021-2024, som er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode, gjøres en prioritering av mål og satsinger. Her inngår også årsbudsjett for 2021, der mål blir konkretisert og tiltak finansiert.

Langsiktighet i vedtak som gjelder budsjett 2021 og føringer for 2021-2024 krever tette koplinger til både kommuneplan og fagplaner. Dette gjelder også oppfølgingen av byrådets politiske plattform.

Bergen bystyre behandlet saken Kommunal planstrategi 2019-2023 i møtet 22.09.2020 sak 246/20. Kommunal planstrategi er et viktig verktøy for politisk prioritering av planaktiviteten i valgperioden. Bystyret vedtok å ikke starte opp revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel på nåværende tidspunkt.

Bystyret vedtok i møte 19. juni 2019 prinsippene i kommunens plansystem: «Samfunnsplanlegging i Bergen kommune: Gjennomgang av plansystemet (226/19)». Også her vises det til lovkrav: «For å oppfylle forutsetningen i både kommuneloven og plan- og bygningsloven, må kommuneplanens samfunnsdel være koblet til den økonomiske planleggingen ved at handlings- og økonomiplanen viser hvordan satsingsområder og mål i samfunnsdelen følges opp. Dette tydeliggjøres i plansystemet ved å beskrive elementer som må være til stede i fremtidige handlings- og økonomiplaner, for å sikre en gjennomgående og effektiv kobling helt fra Kommuneplanens samfunnsdel til Handlings- og økonomiplan».

Det finnes planer innenfor mange av kommunens tjenesteområder. Flere er også sektorovergripende, som f.eks. Klima- og miljøplan. Til hjelp for å få oversikt over gjeldende planer, både som underlag til arbeidet med Handlings og økonomiplan, men ikke minst til gjennomgangen av plansystemet, er ajourholdes en planoversikt på kommunens internettnettportal.

Utvikling i befolkning og næring

Ved inngangen til 2020 var det registret 283.929 personer bosatt i Bergen, som er en økning på om lag 2.739 personer (1,0 %) fra året før. Økningen i 2019 var klart høyere enn de tre foregående årene, da veksten har ligget på om lag 0,5 % eller litt under. Veksten blir i store trekk videreført med om lag 0,5 % også i årene som kommer i en fersk framskriving fra Statistisk sentralbyrå.

Lavere fødselstall vil gi en reduksjon i antall 1-5 åringer i økonomiplanperioden, og isolert sett redusere behovet for barnehageplasser. På bakgrunn av usikkerheten i tallene, tidsaspektet, og de potensielle negative konsekvensene av feile beslutninger, velger byrådet å se an utviklingen i fødselstallene i den nærmeste tiden framover før en eventuelt vil foreslå endringer i driftsrammene til dette tjenesteområdet.

Derimot øker antall eldre med stor hastighet utover på 2020-tallet. For 80-89 åringer begynner veksten nå, for så å ta seg kraftig opp fra utgangen av økonomiplanperioden. I 2030 ligger det an til å kunne bli 47 % flere i denne aldersgruppen enn det er i dag, og fram mot 2040, 86 % flere enn nå.

Økningen i antall eldre legger press på offentlige budsjetter gjennom økte utgifter til helsetjenester, pleie og omsorg mm., og ikke minst økte trygdeutbetalinger. Samtidig vil det bli behov for at flere som jobber innenfor disse sektorene. Dette er forhold som i stor grad vil påvirke kommunenes økonomi, både direkte i egne tjenester, og mer indirekte gjennom press på statlige rammer.

I forslaget til Handlings og økonomiplan 2021-2024 er det lagt inn satsinger til eldreformål, som gjelder både drift (130 mill.) og investering (1 113 mill.). Det er nødvendig å styrke dette området i mange år for å møte den kommende veksten i eldrebefolkningen. Dette må skje planmessig, slik at dagens tilbud kan opprettholdes og bygges ut når behovene øker kraftig. En samlet innsats for å bedre helsetilstanden i befolkningen, samt at innføring av ny teknologi, vil kunne gi avhjelpe noe av framtidig press på tjenestene til eldre. Økt levealder går trolig sammen med bedre helse blant eldre. Det kan også utsette omsorgsbehovet og gi lavere vekst i utgiftsbehovet. På den annen side kan økt levealder også innebære at den periode i livet der en har behov for hjelp, blir lengre enn før.

Koronaepidemien har rammet næringslivet i regionen, men i ulik grad avhengig av sektor. Vestlandsindeksen 3/20 melder nå om høyere forventingar, men reiselivet er fortsatt pessimistisk. For Bergen er det særlig nedgangen i forventningene innenfor Overnattings- og serveringsvirksomhetene som bekymrer. Vestlandsindeksen utarbeides av Sparebanken Vest i samarbeid med Respons analyse.

Norges Bank sitt regionale nettverk melder venter lavere aktivitetsvekst det neste halvåret, blant annet på grunn av stor usikkerhet knyttet til smittevernsituasjonen og lavere etterspørsel fra utlandet og oljesektoren. Det er også sektorer hvor det ventes en mer positiv utvikling, bl.a. innen varehandel, tjenesteyting, bygg og anlegg, kommune og sykehus. Dette er områder som er godt representert i Bergen.

Inntektsutvikling

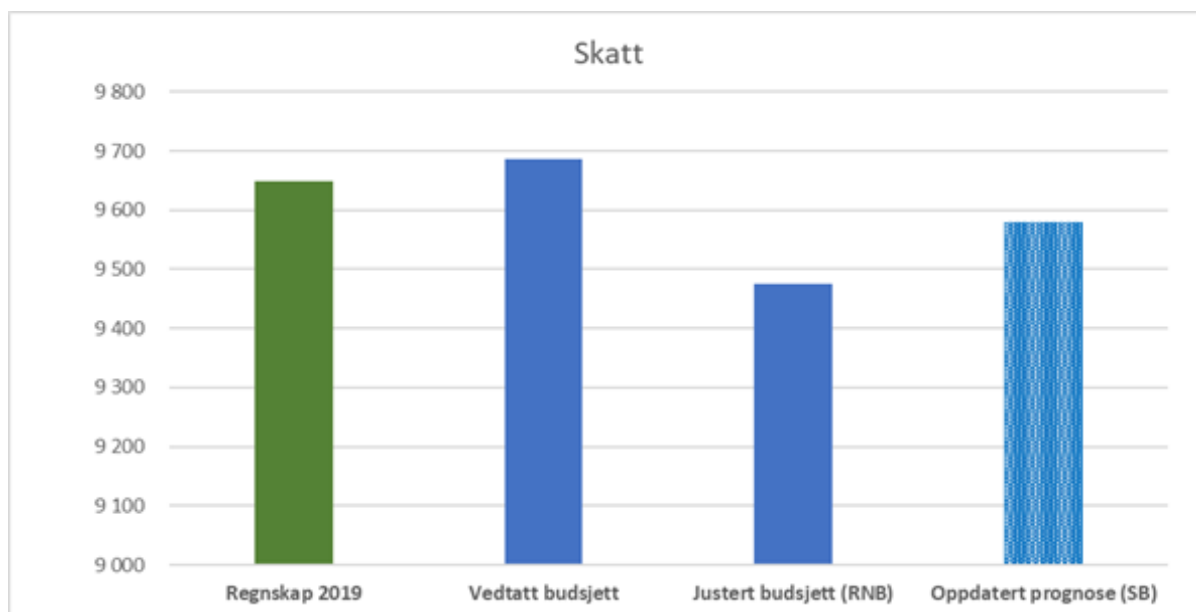
Inntektsutvikling 2020

Ifølge framlegget til statsbudsjett 2021 ser kommunenes skatteinntekter i 2020 nå ut til å bli 1,8 mrd. kroner høyere enn anslått i revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 2020. Årsaken er høyere skatteinngang enn ventet hittil i år fra forskuddstrekket, noe som reflekterer en bedre utvikling i arbeidsmarkedet enn ventet. I tillegg viser ny informasjon at utbyttene i 2019 ble en del høyere enn anslått, noe som isolert sett bidrar til å trekke kommunale skatteinntekter i 2020 opp med om lag 1 mrd. kroner. Departementet understreker at det fortsatt er stor usikkerhet om utviklingen i skatteinntektene i 2. halvår 2020.

Oppjusteringen av skatteanslaget på 1,8 mrd. kroner er anslått å øke frie inntekter for Bergen i 2020 med 105 mill. kroner sammenliknet med anslaget i tertialrapport 1 (T1). Det forutsettes her samme skatteandel for Bergen som i T1 (5,6 %). Skatteinngangen kan med dette anslås til å bli 9 580 mill. kroner i 2020, som er 0,7 % mindre enn regnskap 2019, og som også er den samme prosentvise reduksjonen i skatteinngangen som er registrert til og med september. I T1 var anslaget på minus 1,8 %. For å treffe med det nye anslaget må dermed også resten av året få samme reduksjon som dette.

For kommunene samlet viser statsbudsjettets anslag en reduksjon i skatteinntektene 0,3 % fra 2019 til 2020, mot minus 1,4 % i RNB. Når forslaget for Bergen gir en større nedgang enn dette, skyldes det at kommunen fikk en særlig sterk inngang i siste kvartal av 2019 sammenliknet med landet, og at dette ikke kan forventes å bli gjentatt i år. Tvert imot bidrar dette en viss usikkerhet om forutsetningen om 0,7 % nedgang også i renten av året slår til.

Figuren viser hvordan (anslag for) skatteinngang har endret seg fra regnskap 2019 til det siste anslaget for 2020.

Kostnadsveksten i kommunesektoren i 2020 er oppjustert fra 1,4 pst. i RNB til 1,6 pst. Det skyldes en oppjustering av både lønns- og prisveksten fra anslagene i mai. Det innebærer at virkningen av lavere lønns og prisvekst nå anslås til 8,2 mrd. kroner, mot 9,1 mrd. kroner i RNB.

Inntektsutvikling 2021

Det er i framlegget til statsbudsjett lagt opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på 1,6 mrd. kroner fra 2020 til 2021. Denne veksten er regnet fra inntektsnivået i år som var lagt til grunn i saldert budsjett, det vil si anslått inntektsnivå lagt til grunn i desember 2019 for budsjett 2020. Av veksten begrunnes 100 mill. kroner med en særskilt satsing på barn og unges psykiske helse. Det er regnet et særskilt tillegg i realveksten i frie inntekter fra 2020 til 2021 på om lag kr 1,18 mrd. kroner, som tilsvarer inntektsreduksjonen i år fra nivået i saldert budsjett til RNB.

Veksten i frie inntekter i 2021 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen. Beregninger utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) viser merutgifter for kommunesektoren i 2021 på 1,4 mrd. kroner som følge av den demografiske utviklingen. Av dette er det anslått at om lag 1,1 mrd. kroner må finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

I statsbudsjettets såkalte «Grønt hefte» gis det kommunevise anslag for frie inntekter. For Bergen er det oppgitt et beløp på 16 176 mill. kroner, som også legges til grunn for det økonomiske opplegget i innstilling 1. Dette gir en nominell økning fra 2020 til 2021 på om lag 470 mill. kroner (3,0 %), korrigert for bevilgninger i 2020 knyttet til koronaepidemi. Veksten er om lag på nivå med statsbudsjettets anslag for landet. Med en forutsatt kostnadsvekst (deflator) på 2,7 %, er realveksten på 0,3 % fra anslått regnskap 2020 til forslag 2021 for Bergen. Deflatoren består av en forutsatt lønnsvekst på 2,2 % og prisvekst på 3,6 % på varer og tjenester.

Av anslaget for frie inntekter på i alt 16 176 mill. kroner står skatt på formue og inntekt for 10 243 mill. kroner. Beløpet 6,9 % høyere enn det seneste anslaget for inneværende år. Den relativt sterkere veksten forklares ved at det i statsbudsjettet foreslås å øke den kommunale skattøren med 1,05 prosentpoeng, til 12,15 %, slik at skatt skal utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter, som forutsatt. For kommunene samlet er veksten anslått til 6,7 % fra 2020 til 2021.

Rammetilskuddet til Bergen er oppgitt til 6 877 mill. kroner i 2021. Dette gir en reduksjon i tilskuddet på 6,2 %, noe som bl.a. må ses i lys av oppjusteringen av skatteøren. I beløpet for rammetilskudd er det hensyntatt innlemminger, oppgaveendringer og saker med særskilt fordeling mv. De to største endringene gjelder overføring av skatteoppreving til Skatteetaten (Bergen: 46,5 mill.) og utlemming av tilskudd til tros- og livssynssamfunn (Bergen: 23 mill.), som begge reduserer kommunens utgiftsbehov i året som kommer. De er også med å forklare den svake utviklingen i rammetilskuddet.

Videre i økonomiplanperioden legges det til grunn en gjennomsnittlig årlig realvekst i Bergen på i overkant av 1/2 %, som er på nivå med forventet befolkningsvekst.

I kommuneproposisjonen for 2021 ble det anslått en nedgang i kommunesektorens samlede pensjonskostnader i 2020 på rundt 1,9 mrd. kroner sammenliknet med anslaget i statsbudsjettet for 2020. Det ble anslått en vekst i kommunesektorens pensjonskostnader i 2021 på om lag 300 mill. kroner. Nedgangen i pensjonskostnadene i 2020 er nå justert til rundt 1,7 mrd. kroner sammenliknet med statsbudsjettet for 2020. Veksten i pensjonskostnadene i 2021 anslås nå til om lag 600 mill. kroner. Veksten i pensjonskostnadene for 2020 og 2021 må ses i sammenheng.

Det bosettes langt færre flyktninger enn tidligere. Prognosen for integreringstilskuddet er basert på en forventning om bosetting av 152 flyktninger i 2020 og 2021, og 210 i årene 2022-2024, inkludert familiegjenforente. Det er knyttet stor usikkerhet til disse tallene og er avhengig av både hvor mange flyktninger som kommer til Norge og hvordan staten velger å fordele flyktningene til kommunene. Det er lagt inn en forventning om bosetting av 10 enslige mindreårige i året, men også dette tallet er usikkert fordi det har kommet få enslige mindreårige flyktninger til Norge.

Utvikling i økonomiske nøkkeltall

	Bergen 2018	Bergen 2019	Oslo kommune	Stavanger (-2019)	Trondheim (-2019)	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	3,0 %	1,9 %	2,6 %	4,8 %	3,0 %	1,2 %
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	10,3 %	10,7 %	8,9 %	19,8 %	10,5 %	14,7 %
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	10,3 %	10,7 %	8,9 %	19,8 %	10,5 %	14,7 %
Eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter (B)	3,9 %	4,2 %	2,6 %	2,2 %	4,4 %	2,4 %
Salgs- og leieinntekter i prosent av brutto driftsinntekter (B)	16,1 %	15,3 %	13,4 %	21,4 %	15,5 %	16,4 %
Økonomi						
Frie inntekter i kroner per innbygger (B) *) **)	56 812	57 226	71 776	59 583	56 216	57 948
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	4,3 %	3,6 %	4,5 %	7,8 %	3,7 %	2,7 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	69,5 %	68,9 %	49,0 %	73,3 %	97,7 %	91,3 %
Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i prosent av brutto driftsinntekter (B)	41,1 %	41,9 %	53,1 %	44,0 %	39,9 %	40,8 %
Statlig rammeoverføring i prosent av brutto driftsinntekter (B)	25,4 %	25,3 %	16,6 %	19,5 %	24,3 %	25,9 %

Indikatorer merket (B) i tabellen over er indikatorer bygget opp i programmet Framsikt basert på teller og nevner fra grunnlagsdata, i motsetning til ferdige nøkkeltall fra SSB. En stjerne (*) brukes for å

indikere at verdiene er deflatorjustert, mens to stjerner (**) brukes for å indikere at verdiene er behovskorrigert.

Statistisk sentralbyrå presenterte endelige Kostra-tall for 2019 den 15. juni. De sentrale økonomiske indikatorene for disposisjonsfond, netto driftsresultat og netto lånegjeld bekrefter at Bergen har lyktes med strategien om å styrke kommunens økonomiske stilling. Kommunen står med dette økonomisk sett rustet til å møte følgende av en krevende pandemi-situasjon

Byrådsavdelingen rapporterte et samlet merforbruk i tjenestene på 55,9 mill. kroner i 2019 sammenliknet med justert budsjett. Avviket utgjør 0,2 % av de samlede driftsutgiftene. Medregnet sentrale poster i regnskapet var det et samlet positivt avvik på tjenesteområdene på om lag 48,8 mill. kroner. Forsinkelser i prosjekter var den viktigste årsaken til avviket på sentrale poster i fjor, slik det også var i 2018 og flere år før det.

Merskattevekst på 350 mill. kroner fra justert budsjett bidro sterkt til et samlet regnskapsmessig mindreforbruk på 394 mill. kroner for 2019. Det var særlig en høy skatteinngang de siste månedene av året som sørget for dette. Et mindreforbruk på finanspostene på 43 mill. kroner bidro også positivt, mens noe mindreinntekt fra rammetilskudd, eiendomsskatt og andre generell statstilskudd trakk motsatt vei med til sammen om lag 50 mill.

Utvikling i finansielle måltall og andre nøkkeltall - ASSS analyse og statistikk

Bergen kommune deltar i storbynettverket ASSS. På nettsiden <https://www.ks.no/asss-hjem/> presenteres artikler og tekster med regnskapsanalyser, økonomioppsummeringer, produksjonsindekser, ressursbruk og effektivitet, i tillegg til nøkkeltall og tjenesteprofiler. Det ligger også artikler med oversikt over tabeller og figurer, og artikler som går mer i dybden på ulike tjenesteområder. Se omtale av nettverket i egen tekstboks.

Byrådet anbefaler at kunnskap fra ASSS analyse og statistikk blir benyttet i det kontinuerlige arbeidet med å få mest mulig velferd ut av tilgjengelige ressurser.

Byrådet har i flere år lagt fram egne saker om ASSS analyse og statistikk, senest behandlet i bystyret 29. januar sak 12/20. I og med senere tidspunkt for fremleggelse av budsjettinnstilling 1 er det i år blitt mulig å presentere resultater fra ASSS arbeidet sammen med budsjettet. Det var også intensjon i B. sak16-09, der bystyret ba om at ASSS-rapporten legges frem i tilknytning til budsjettarbeidet.

Kommuneloven sier at kommunestyret skal fastsette finansielle måltall for kommunens økonomiske utvikling. Det nye lovkravet, som er gjeldene fra 2020, var bakgrunnen for at byrådet i budsjettinnstilling nr. 1 i fjor foreslo følgende mål:

- Netto driftsresultat på minimum 1,7 % av driftsinntektene for økonomiplanperioden sett under ett. Dette ble i den vedtatte økonomiplanen redusert til 1,1 % i 2020 og 1,3 % i gjennomsnitt for perioden 2020-2023.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 70 % av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte delen av gjelden
- Et disposisjonsfond som utgjør minimum 10 % av driftsinntektene, og som sikrer likviditet til pensjonspremieavviket.
- Verdibevarende vedlikeholds nivå, etter Holtstandard på bygg.

ASSS - Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner

ASSS-kommunene er Bergen, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Trondheim og Tromsø. Sammen med KS utgjør de ASSS-nettverket, som skal bidra til læring og utvikling i partnerskap mellom kommunene og KS. Samarbeidet skal også kunne styrke interesserarbeidet overfor staten og andre samfunnsaktører, og bidra inn i KS' rolle som utviklingspartner for resten av kommune.

På nettsiden presenteres artikler og tekster med regnskapsanalyser, økonomioppsummeringer, produksjonsindekser, ressursbruk og effektivitet, i tillegg til nøkkeltall og tjenesteprofiler. Det ligger også artikler med oversikt over tabeller og figurer, og artikler som går mer i dybden på ulike tjenesteområder. Løsningen gir mulighet til å skreddersy informasjon ut fra et omfattende datamateriale.

Tjenesteområdene som omfattes av samarbeidet er grunnskole, barnehage, barnevern, kommunehelse, pleie og omsorg, sosialtjeneste, eiendom og samferdsel. For hvert av disse områdene er det etablert nettverk som driver informasjonsutveksling, sammenligning og analyser av tjenesteproduksjon mellom kommunene. I nettverkene deltar fagpersoner og økonomer.

Spørsmål som kommunene kan ønske å vite mer om er f.eks.: Hvorfor ligger vi over/under gjennomsnittet? Er dette et nivå vi ønsker å ligge på - hvis ikke, hvor ønsker vi å ligge? Hva gjør andre kommuner som har et rimeligere tjenestetilbud? Og hva kan vi/bør vi lære av andre kommuner?

Kunnskap som erverves gjennom nettverkssamarbeidet blir brukt i alt fra overordnet planlegging til organisering og utforming av tjenestene.

ASSS-analysene tar utgangspunkt i regnskapstall for 2019 slik de er rapportert i Kostra. For å få mest mulig sammenlignbare tall foretas enkelte tilpasninger, bl.a. holdes sosiale utgifter utenfor i de fleste sammenlikningene. Dette vil gi noe avvikende nøkkeltall fra Kostra.

ASSS-nettverket presenterer også tall for tjenesteproduksjon og effektivitet, hvor kommunens produksjon av tjenester blir målt ved hjelp av produksjonsindekser. Disse tar utgangspunkt i en rekke indikatorer for hver tjeneste, som i sum skal fange opp både kvantitet og kvalitet. Produksjonen blir sett i forhold til behov for de aktuelle tjenestene, og utfyller dermed analyser som måler ressursinnsatsen sett i forhold til behov. Rapporten sammenstiller også disse størrelsene ved å vise hvor mye produksjon kommunen får ut av pengene (effektivitet). Man ser også hvordan produksjon, brutto driftsutgifter og derav effektivitet er endret fra 2018 til 2019.

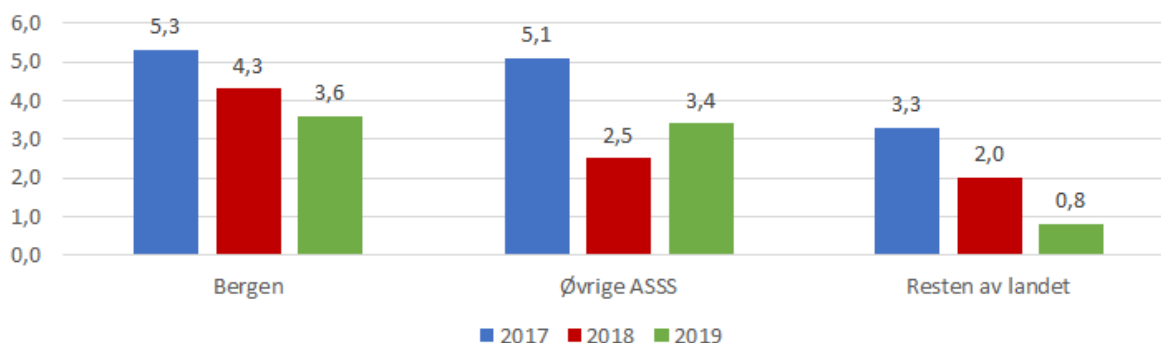
Åpningssiden <https://www.ks.no/asss-hjem/> inneholder utvalgte artikler fra tjenesteområdene, og en inngang til videre analyser og statistikk. Artikkelen tjener også som inngang til videre informasjon på området. Ved å velge Bergen i denne menyen får en opp artikler fra de aktuelle tjenesteområdene. I tillegg ligger artikler med regnskapsanalyse, produksjonsindekser, økonomiske hovedtrekk og beregnet og framtidig utgiftsbehov. Disse artiklene leder videre til underliggende statistikk og analyser. Man kan også nå dette innholdet gjennom å velge kommune og ønsket tema. Menyene har dessuten et eget valg for ASSS samlet.

Regnskapsanalysen gjennomgår inntekter, utgifter og økonomiske resultater, mens økonomikapitlet analyserer blant annet ressursbruk, produksjon og effektivitet. Ett formål med dette kapitlet er å få frem informasjon om hvilke muligheter og begrensninger Bergen har innenfor sin inntektsramme. Et annet formål er å få frem informasjon om i hvilken grad Bergen anvender inntektene på en annen måte enn landet for øvrig.

I kapitlet [Beregnet ressursbruk, produksjon og effektivitet](#) presenteres blant annet informasjon om kommunen bruker mer eller mindre sammenlignet med kommunens beregnede utgiftsbehov ifølge kostnadsnøkklene i inntektssystemet.

De neste figurene er hentet fra ASSS regnskapsanalyse for 2019, og viser utvikling i finansielle måltall de tre siste årene.

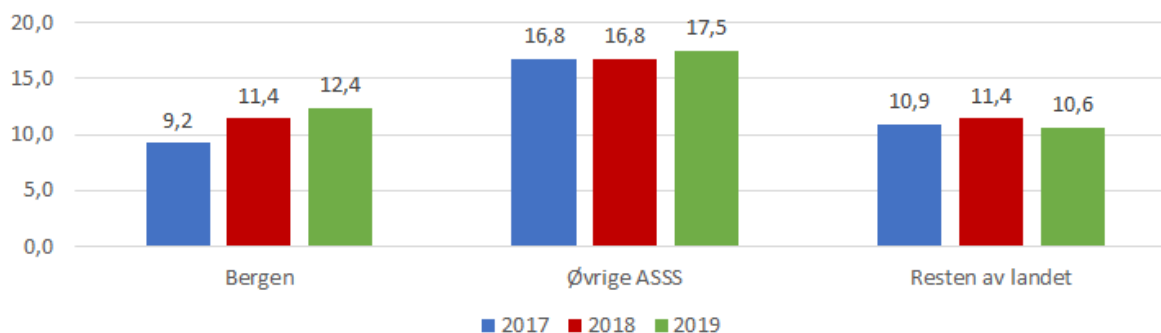
Figur. Netto driftsresultat. Prosent av driftsinntekt 2017-2019

Driftsresultat til Bergen kommunes gikk litt ned fra 2018 til 2019, med var likevel fortsatt over dobbelt så stort som målsettingen på 1,7 %, og høyere enn gjennomsnittet for øvrige ASSS og resten av landet.

Positive netto driftsresultat, som i 2019 endte på 830 mill. kroner, har over tid gjort det mulig å driftsfinansiere investeringer samt å bygge opp et disposisjonsfond som ved utgangen av 2019 var på drøyt 12,4 % av driftsinntektene, når også årets mindreforbruk er lagt til. Av fondets 2,42 mrd. kroner er 1,41 mrd. kroner satt av for å møte et udekket premieavvik, som ved utgangen av 2019 var på 1,41 mrd. kroner.

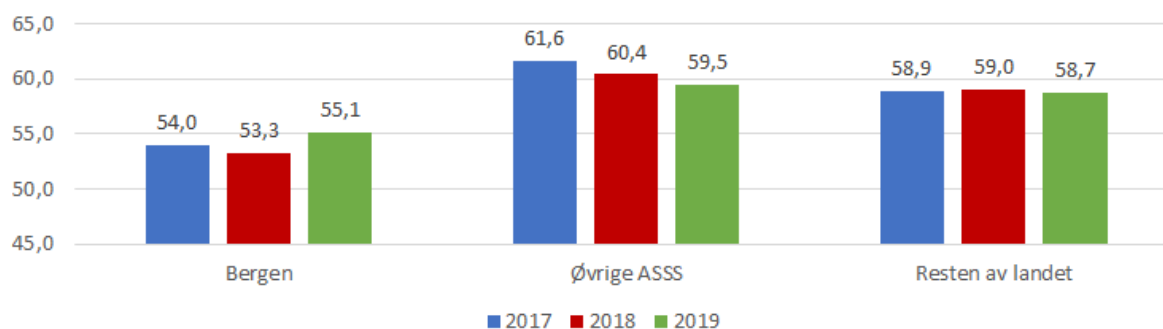
Figur. Disposisjonsfond tillagt året mer-/mindreforbruk. Prosent av driftsinntekt 2017-2019

Det er store forskjeller i størrelsen på disposisjonsfondet mellom ASSS-kommunene. Fem av de ni kommunene utenom Oslo hadde et disposisjonsfond på mellom 8 og 15 prosent av driftsinntektene i 2019.

Flere år med lavere investeringsnivå enn budsjettet har ført til lavere gjeldsvekst. Investeringene har også ligget under snittet for ASSS-kommunene, og gjelden til Bergen kommune er således både lavere, og har utviklet seg svakere, enn snittet for ASSS, målt i prosent av brutto driftsinntekt.

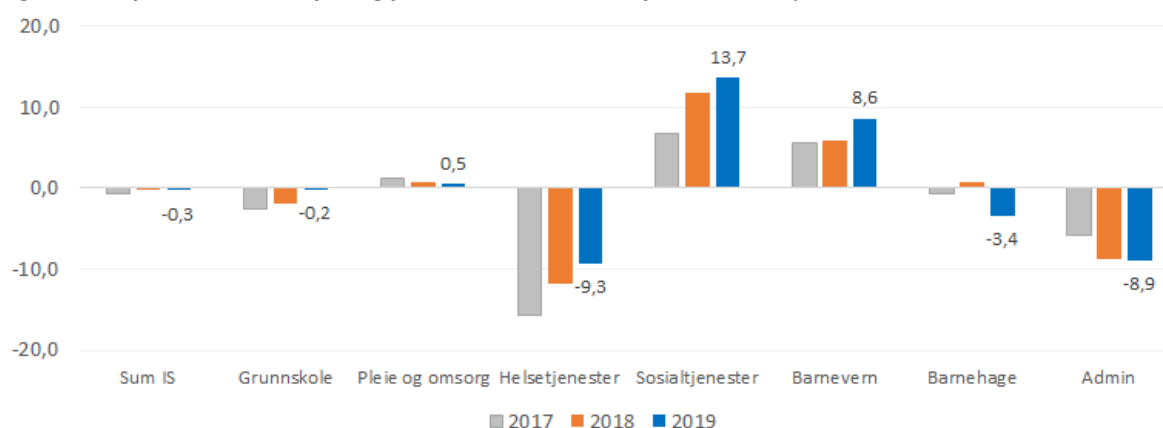
Figur. Renteeksponert gjeld i prosent av langsiktig gjeld. Prosent av driftsinntekt 2017-2019

Kommunens eget måltall er knyttet til nivået på den ikke-avgiftsfinansierte delen av gjelden, som ved utgangen av 2019 utgjorde om lag 55 % av driftsinntektene

Den neste figuren viser ressursbruk og utgiftsbehov i sektorene innenfor inntektssystemet. Utgiftsbehovet er her beregnet på grunnlag av inntektssystemets kostnadsnøkler for disse tjenestene. Inkludert administrasjon utgjorde utgiftsbehovet i Bergen om lag 53 200 kroner per innbygger i 2019. Kommunes netto driftsutgifter til de samme sektorene var 150 kroner lavere per innbygger enn dette. Det svarer til en mindreutgift på 42 mill., eller 0,3 % regnet i forhold til beregnet utgiftsbehov.

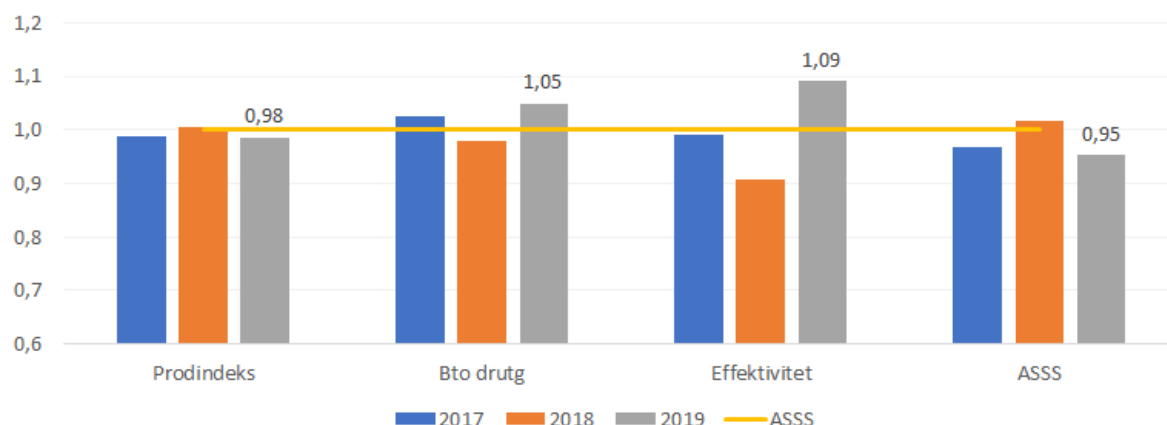
Figur. Forskjeller i netto driftsutgifter i sektorene innenfor inntektssystemet. Prosent

Bergen har inntekter som er 128 kroner lavere per innbygger enn landsgjennomsnittet ifølge en ASSS-beregning. Dette innebærer en mindreinntekt på om lag 35 mill. kroner. Hvis en tar hensyn til at Bergen totalt sett hadde noe mindre til disposisjon, vil ressursbruken i Bergen framkomme som høyere i figuren over. For mer informasjon om økonomi og tjenesteyting i de 10 største kommunene i landet vises det til nettsiden <https://www.ks.no/asss-hjem/filterside-asss/>, hvor det for hvert tjenesteområdene finnes utfyllende nøkkeltall og tjenesteprofiler, med kommentarer. I de grafiske fremstillingene kan en sammenligne Bergen med andre valgfrie kommuner.

På samme nettside finner en også valget Ressursbruk, produksjon og effektivitet. Her stilles produksjon og brutto driftsutgifter sammen for å måle effektivitet. Bergen er ifølge denne oversikten 2,1 % mer effektiv enn ASSS-gjennomsnittet. Dette fremkommer som et resultat av at produksjon var 1,9 prosent høyere enn ASSS-snippet, mens brutto driftsutgifter var 0,2 prosent lavere enn ASSS-snippet.

Figur. Tjenester innenfor inntektssystemet Effektivitet, produksjon og brutto driftsutgifter 2019

Hvilke kriterier som danner grunnlag for produksjonsindeksene innenfor de ulike tjenesteområdene finnes også på samme nettsiden.

Kommunal Rapport rangerer i Kommunebarometeret kommunene ved hjelp av regnskapsdata tatt ut fra Kostra. Bergen er i denne målingen rangert som nr. 34, opp fra plass nr. 82 året før. Både den positive utviklingen i netto driftsresultat, i renteeksponert gjeld og i disposisjonsfond har bidratt til dette. Blant de ti ASSS-kommunene er Bergen rangert som nr. 4.

Tabellen under viser grunnlaget for beregning av økonomiindeksen, med Bergens plassering blant de 422 kommunene.

Tabell. Økonomibarometer 2020. Rangering blant 422 kommuner. Kilde: Kommunal Rapport.

	2015	2016	2017	2018	2019
ØK01 Korrigert netto driftsresultat i prosent		70	25	28	1
ØK02 Korrigert netto driftsresultat i prosent, snitt 4 siste år		68	40	33	34
ØK03 Brutto driftsresultat i prosent	180	84	82	114	79
ØK04 Disposisjonsfond	298	259	215	196	158
ØK05 Endring disposisjonsfond		91	103	94	86
ØK06 Netto renteeksponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	227	191	188	171	111
ØK07 Endring i netto renteeksponert gjeld (andel av brutto driftsinntekter)		106	215	100	48
ØK08 Netto finansutgifter, i prosent av brutto driftsinntekter, eksl. avdrag	160	134	108	69	60
ØK09 Investeringer, som andel av brutto driftsinntekter. Snitt siste fire år	220	158	167	137	104
ØK10 Andel av investeringene som finansieres av lån, siste fire år	273	294	342	267	245
ØK11 Oppsamlet beløp i balansen, i prosent av brutto driftsinntekter	390	390	378	373	242

Netto driftsresultat - utledning og anvendelse

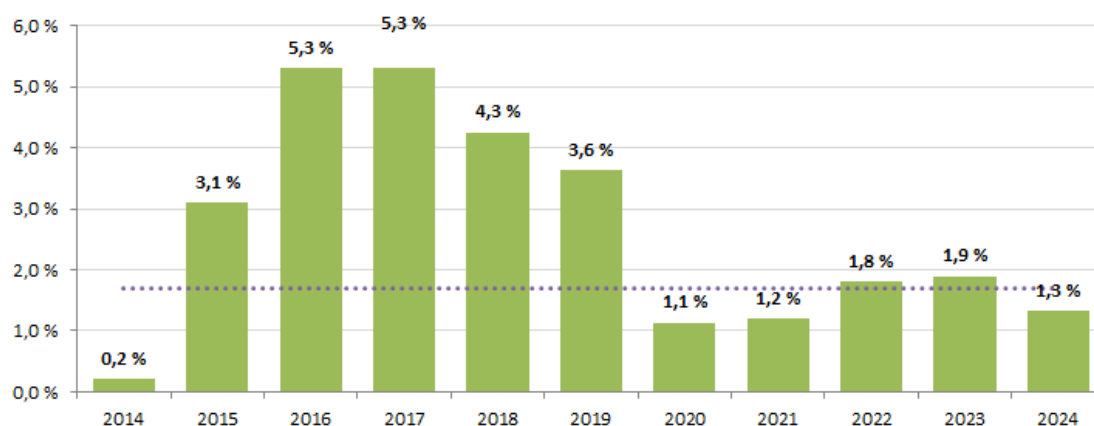
Beløp i 1000

	Budsjett 2020	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Sum inntekter	-22 628 897	-23 054 998	-23 016 553	-23 141 152	-23 274 518
Sum utgifter	22 664 232	22 998 567	22 785 806	22 823 294	23 040 559
Brutto resultat	35 334	-56 431	-230 747	-317 859	-233 959
Netto finansutgifter og inntekter	-291 480	-219 523	-183 863	-121 282	-73 876
Netto resultat	-256 145	-275 954	-414 609	-439 140	-307 835
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-152 255	-71 246	67 409	91 940	-39 365
Overført til investeringer	408 400	347 200	347 200	347 200	347 200
Årsresultat	0	0	0	0	0

Økonomisk utvikling i planperioden

Gjennomgangen tar utgangspunkt i målsettinger om utvikling i netto driftsresultat, disposisjonsfond og ikke-avgiftsfinansiert lånegjeld. Dette er sentrale indikatorer for å beskrive en kommunes økonomiske situasjon. Positive resultater de senere årene har lagt grunnlaget for en sunn økonomi i årene som kommer for Bergen. Gjennomgangen av indikatorene viser hvordan målsettingen følges opp i forslaget til økonomiplan for perioden 2021-2024. Det må understrekes at dette er anslag som bygger på en hel rekke usikre forutsetninger for alle årene 2021-2024, men også for 2020, både på inntekts- og utgiftssiden. Koronaepidemien er med å forsterke denne usikkerheten.

Figur. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Korrigert for netto bruk/avsetning disposisjonsfond. Regnskap 2016-2018, budsjett 2020 og forslag økonomiplan 2021-2024.

Det må igjen understrekes at koronakrisen gir store utslag på både inntekts- og utgiftssiden, og at utviklingen i netto driftsresultat er usikker

I økonomiplan 2020-2023 ble målet for netto driftsresultat satt til 1,7 %. Det vedtatte budsjettet for 2020 viser et resultat på 1,1 % etter forhandlinger i bystyret, mens resultat for perioden 2020-2023 var på i gjennomsnitt 1,3 %.

Forslaget til økonomiplan 2021-2024 gir et netto driftsresultat på 1,2 % i 2021. For perioden 2021-2024 er gjennomsnittet i underkant av 1,6 %, og om lag 1,8 % når det korrigeres for bruk og avsetning bundne fond. Med dette opplegget ivaretas langt på vei kommunens finansielle måltall på minimum 1,7 %

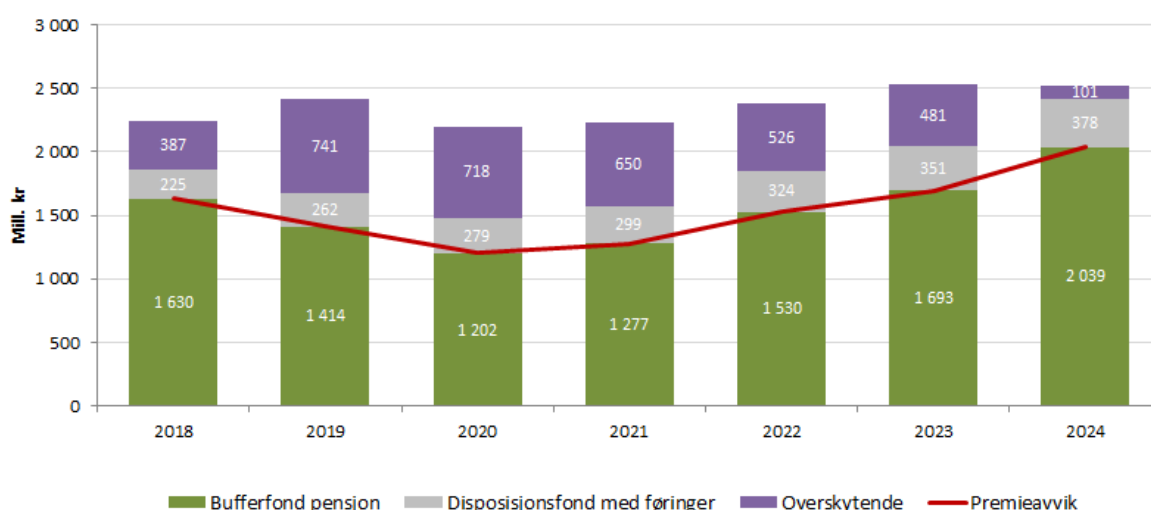
(stiplet linje), men i en krevende økonomisk situasjon har det i rammene for 2021 vært nødvendig å kompensere for kostandsvekst i primærtjenestene. Svakere netto driftsresultat mot slutten av økonomiplanperioden har sammenheng med økte kostnader ved åpning av nytt sykehjem.

Merskattevekst, forskyvning i prioriterte prosjekter, både drift og investering samt generelt god økonomistyring er forhold som særlig har bidratt til de positive driftsresultatene for Bergen kommune i de senere årene. De positive resultatene har gjort det mulig å sette av langt mer til disposisjonsfond i de årlige regnskapene enn det som i utgangspunktet var planlagt. Fondet er økt med nærmere 1,3 mrd. kroner fra inngangen av 2016 til utgangen av 2019, og er nå klart større enn det oppsamlede premieavviket (1,414 mrd.). Det legges derfor ikke opp til noen ytterligere styrking av fondet i de kommende årene.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet vil med det økonomiske opplegget som er lagt til grunn, utgjøre om lag 10 % av driftsinntektene gjennom hele økonomiplanperioden 2021-2024. Pensjonspremieavviket blir dekket i alle år i det skisserte opplegget, men stor usikkerhet omkring den videre utviklingen i pensjonspremier og pensjonskostnader gjør at det må tas forbehold som størrelsen på framtidige pensjonspremieavvik.

Figur. Pensjonspremieavvik og sammensetning av disposisjonsfondet

tillegg til å bygge opp disposisjonsfond, har kommunen de siste årene også finansiert mer av investeringene gjennom ordinære driftsinntekter. For 2021 foreslås å overføre 347 mill. kroner til finansiering av investeringer.

Gjeldsutvikling

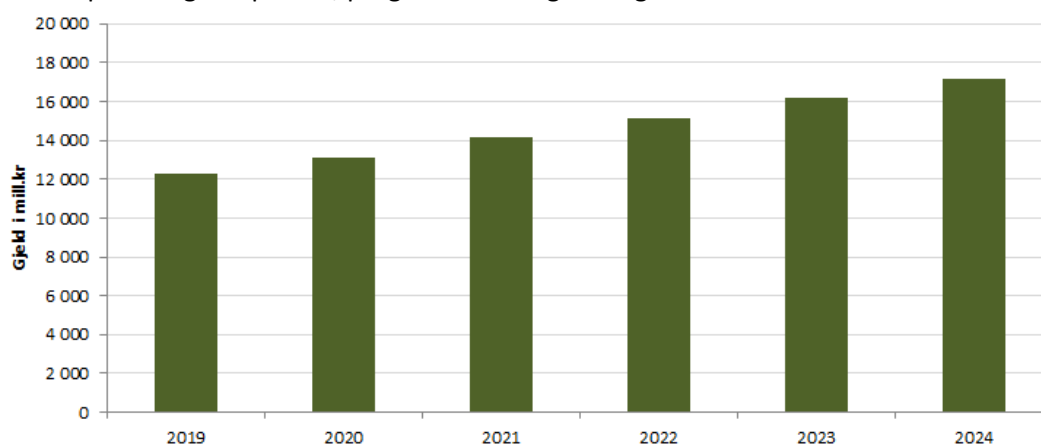
Vekst i antall eldre vil kreve økte investeringer i institusjoner og boliger i tiden framover. Også utbygging av øvrige velferdstjenester, men også nødvendig rehabilitering av bygg for å hente inn igjen mangelfullt vedlikehold, gir behov for investeringer.

En betydelig del av investeringene finansieres ved opptak av nye lån, som øker gjelden. Et lavt rentenivå demper imidlertid utslaget på driftsbudsjettene, men lånene må likefullt avdras. Gjeld gjør kommuneøkonomien sårbar for framtidige renteendringer.

Erfaringsmessig blir en del investeringsprosjekter gjennomført senere enn planlagt. Dette har redusert behovet for å ta opp nye lån sammenliknet med om alle prosjekter var blitt gjennomført i samsvar med plan. Også for inneværende år viser siste foreliggende prognose at behovet for nye investeringslån (1.601 mill.) er om lag 131 mill. kroner lavere enn lagt til grunn for vedtatt budsjett 2020 (1.732 mill.). I forslaget til økonomiplan 2021-2024 er det tatt høyde for dette ved at samlet investeringsnivå (for ikke-avgiftsfinansierte investeringer) "teknisk" er justert ned henholdsvis 1.200 mill. kroner i 2021, 1.500 mill. kroner i årene 2022-2023 og 700 mill. i 2024 til et nivå på rundt 2,5 mrd. årlig. Lånebehovet er tilsvarende justert ned med et beløp som utgjør 63 % av investeringene i 2020 og 60,7 % i 2024.

Gjeld til ikke-avgiftsfinansierte formål var på drøyt 12,27 mrd. kroner ved utgangen av 2019, og utgjorde med det 63 % av samlet gjeld, hvo av 55% var såkalt renteeksponert gjeld. For de øvrige 45 %-ene dekkes rentene av kommunale avgifter, statens rentekompensasjonsordninger og lån til bolig m.v.

Figur. Anslag på ikke-avgiftsfinansiert lånegjeld forutsatt låneopptak og avdragstid som i forslag til økonomiplan. Regnskap 2019, prognose 2020 og forslag 2021-2024.

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i mill. kr

	Regnskap 2019	Vedtatt budsjett 2020	Økonomiplan			
			2021	2022	2023	2024
Skatt på formue og inntekt	-9 648,7	-9 685,7	-10 242,5	-10 293,1	-10 344,2	-10 395,8
Statlig rammetilskudd	-5 822,0	-6 094,6	-5 933,2	-5 990,8	-6 032,6	-6 074,9
Eiendomsskatt	-974,7	-971,3	-976,0	-976,0	-976,0	-976,0
Øvrige generelle statstilskudd	-44,8	-47,3	-34,4	-37,3	-38,6	-39,5
Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger	-106,7	-75,5	-61,5	-46,7	-35,0	-35,0
Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	-326,9	-274,0	-186,7	-151,2	-157,7	-157,7
Sum sentrale inntekter	-16 923,9	-17 148,4	-17 434,3	-17 495,1	-17 584,2	-17 678,9

Skatt på formue og inntekt

Skatt på formue og inntekt og Statlig rammetilskudd utgjør til sammen frie inntekter. Det er i framlegget til statsbudsjett lagt opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på 1,6 mrd. kroner fra 2020 til 2021. Denne veksten er regnet fra inntektsnivået i år som var lagt til grunn i saldert budsjett, det vil si anslått inntektsnivå lagt til grunn i desember 2019 for budsjett 2020. Av veksten begrunnes 100 mill. kroner med en særskilt satsing på barn og unges psykiske helse. Det er regnet et særskilt tillegg i realveksten i frie inntekter fra 2020 til 2021 på om lag kr 1,18 mrd. kroner, som tilsvarer inntektsreduksjonen i år fra nivået i saldert budsjett til RNB.

Veksten i frie inntekter i 2021 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen. Beregninger utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) viser merutgifter for kommunesektoren i

2021 på 1,4 mrd. kroner som følge av den demografiske utviklingen. Av dette er det anslått at om lag 1,1 mrd. kroner må finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

I statsbudsjettets såkalte «Grønt hefte» gis det kommunevise anslag for frie inntekter. For Bergen er det oppgitt et beløp på 16 176 mill. kroner, som også legges til grunn for det økonomiske opplegget i innstilling 1. Dette gir en nominell økning fra 2020 til 2021 på om lag 470 mill. kroner (3,0 %), korrigert for bevilgninger i 2020 knyttet til koronaepidemi. Veksten er om lag på nivå med statsbudsjettets anslag for landet. Med en forutsatt kostnadsvekst (deflator) på 2,7 %, er realveksten på 0,3 % fra anslått regnskap 2020 til forslag 2021 for Bergen.

Deflatoren på 2,7 % består av en lønnsandel og prisdeler, der lønnsdelen er gitt størst vekt. Det er forutsatt en lønnsvekst på 2,2 % og en prisvekst på varer og tjenester på 3,6 %. Av den forutsatt veksten på 2,2 % gjelder 1,89 % kommende oppgjør i 2021 mens 0,31 % er helårsvirkning i 2021 av oppgjøret i 2020, såkalt lønnsoverheng. Lønnsveksten tilsvarer et beløp på 210 mill. kroner, som utgjør deler av økningen i frie inntekter i 2021. Tjenestene blir fullt kompensert for lønnsvekst, men ikke for en prisvekst på 58 mill. Bergen kommune har imidlertid en ordning der en stor del av tjenestekjøp fra private institusjoner, barnehager mm. også får lønnskompensasjon, siden lønnsandelen her er stor.

I tolkning av endringen fra vedtatt budsjett 2020 til forslag 2021 må det tas hensyn til at deflatoren for 2020 i utgangspunktet var på 3,1 %, før det nå ble nedjustert til 1,6 % i statsbudsjettet for 2021. Dette betyr at en realendring i sum sentrale inntekter på 0,6 %, som kan utledes av tabellen over, endres til 2,7 % når det korrigeres for justert deflator i 2020..

Beløpet som er til disposisjon for tjenesteområdene øker med 1,1 % nominelt fra 2020 til 2021. For årene 2021-2023 er endringene relativt små. Svak vekst i nominelle tall fra 2020 til 2021 har sammenheng med at deflatoren for 2020 er nedjustert fra 3,1 % i vedtatt budsjett til 1,6 %, som er det nye anslaget for 2020 i statsbudsjettet for 2021. Korrigert for dette er veksten på vel 2,6 % fra 2020 til 2021, eller reelt sett tilnærmet nullvekst.

Frie disponible midler øker med 1,7 % nominelt fra 2020 til 2021. Korrigert for endret deflator i 2020 er veksten på 3,2 % fra 2020, til 2021, som tilsvarer en realvekst på 0,5 %. Redusert tilskudd til bosetting av flyktninger er som i 2020 og i 2021 med å forklare en relativt svak utvikling i både inntekter og utgifter.

Av anslaget for frie inntekter på i alt 16 176 mill. kroner står skatt på formue og inntekt for 10 243 mill. kroner. Beløpet 6,9 % høyere enn det seneste anslaget for inneværende år. Den relativt sterkere veksten forklares ved at det i statsbudsjettet foreslås å øke den kommunale skattøren med 1,05 prosentpoeng,

til 12,15 %, slik at skatt skal utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter, som forutsatt. For kommunene samlet er veksten anslått til 6,7 % fra 2020 til 2021.

I statsbudsjett for 2021 er kommunenes skatteinntekter for 2020 økt 1,8 mrd. kroner fra anslaget i RNB,. Årsaken er høyere skatteinngang enn ventet hittil i år fra forskuddstrekket, noe som reflekterer en bedre utvikling i arbeidsmarkedet enn ventet. I tillegg viser ny informasjon at utbytterne i 2019 ble en del høyere enn anslått, noe som isolert sett bidrar til å trekke kommunale skatteinntekter i 2020 opp med om lag 1 mrd. kroner. Departementet understreker at det fortsatt er stor usikkerhet om utviklingen i skatteinntektene i 2. halvår 2020.

Oppjusteringen av skatteanslaget på 1,8 mrd. kroner er anslått å øke frie inntekter for Bergen i 2020 med 105 mill. kroner sammenliknet med anslaget i tertialrapport 1 (T1). Det forutsettes her samme skatteandel for Bergen som i T1 (5,6 % av landet). Skatteinngangen kan med dette anslås til å bli 9 580 mill. kroner i 2020, som er 0,7 % mindre enn regnskap 2019, og som også er den samme prosentvise reduksjonen i skatteinngangen som er registrert til og med september. I T1 var anslaget på minus 1,8 %. For å treffe med det nye anslaget må dermed også resten av året få en reduksjon på 0,7 %.

For kommunene samlet viser statsbudsjettets anslag en reduksjon i skatteinntektene 0,3 % fra 2019 til 2020, mot minus 1,4 % i RNB. Når forslaget for Bergen gir en større nedgang enn dette, skyldes det at kommunen fikk en særlig sterk inngang i siste kvartal av 2019 sammenliknet med landet, og at dette ikke kan forventes å bli gjentatt i år. Tvert imot bidrar dette en viss usikkerhet om forutsetningen om 0,7 % nedgang også i renten av året slår til.

Videre i økonomiplanperioden legges det til grunn en gjennomsnittlig årlig realvekst i summen av skatt og rammetilskudd i Bergen på i overkant av ½ %, som er om lag på nivå med forutsatt vekst i befolkningen.

Statlig rammetilskudd

Rammetilskuddet til Bergen er oppgitt til 6 877 mill. kroner i 2021. Dette gir en reduksjon i tilskuddet på 6,2 %, noe som bl.a. må ses i lys av oppjusteringen av skatteøren. I beløpet for rammetilskudd er det hensyntatt innlemminger, oppgaveendringer, saker med særskilt fordeling mv. De to største endringene gjelder overføring av skatteoppkreving til Skatteetaten (Bergen: 46,5 mill.) og utlemming av tilskudd til tros- og livssynssamfunn (Bergen: 23 mill.), som begge reduserer kommunens utgiftsbehov i året som kommer. De er også med å forklare den svake utviklingen i rammetilskuddet.

Eiendomsskatt

Det er i alt budsjettert med 976 mill. i eiendomsskatteinntekter for 2021. Budsjettet er på nivå med anslaget i Tertialrapport 1 2020.

For boligdelen foreslås ingen endring i skattesats (2,8) og bunnfradraget (0,75 mill.) fra 2020 til 2021. Det foreslås heller ingen endring i næringsdelen.

Øvrige generelle statstilskudd

Disse tilskuddene omfatter kompensasjonstilskudd (rentekompensasjon) for lån opptatt til skoleformål, sykehjem, private omsorgsboliger og kirker.

Renteelementet er basert på Husbankens gjennomsnittlige flytende rente i budsjettåret.

Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger

Prognosen for EM-tilskuddet baserer seg på en forventning om en bosetting av 10 enslige mindreårige i året i HØP-perioden. Dette er tallet er usikkert fordi det har kommet få enslige mindreårige flyktninger til Norge.

Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger

Prognosen for integreringstilskuddet er basert på en forventning om bosetting av 152 flyktninger i 2020 og 2021, og 220 de resterende årene av HØP-perioden (mot bosetting av mellom 600 og 700 i 2016 og 2017). Disse tallene inkluderer familiegjenforente. Det er knyttet stor usikkerhet til disse tallene og er avhengig av både hvor mange flyktninger som kommer til Norge og hvordan staten velger å fordele flyktningene til kommunene. Covid-19 situasjonen gjør prognosene enda mer usikre enn tidligere. Pr utgangen av august var det kommet 75 flyktninger til Bergen mens bosettingsvedtaket for 2020 er på 220 flyktninger. Det endelige bosettingsbehovet vil imidlertid avhenge av nasjonale og internasjonale politiske beslutninger som er vanskelig å forutsi. Forventet bosetting på et lavt nivå vil innebære langt lavere inntekter fra det statlige integreringstilskuddet og norsktilskuddet enn under toppårene 2016, 2017 og 2018.

En bosetting i tråd med prognosene innebærer at Bergen kommune mot slutten av 2021 har et introduksjonsprogram på mellom rundt 300 deltakere mot rundt 900 på topp i 2017. Nedgangen i antall deltakere får konsekvenser for dimensjoneringen av tjenestetilbudet. Nedgangen i deltakerantallet i 2020 hav vært noe lavere enn forventet på grunn av Covid-19-situasjonen. Det er kommet et midlertidig rundskriv som har gitt rettigheter til forlenget programtid. Prognosen tar ikke hensyn til mulige ekstraintekter fra en statlig kompensasjonsordning for deltakere som får forlengelse i programtid på grunn av den midlertidige forskriften.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i mill. kr

	Regnskap 2019	Vedtatt budsjett 2020	Økonomiplan			
			2021	2022	2023	2024
Renter m.v.	249,0	328,8	224,5	241,5	271,5	309,7
Utbytte	-426,1	-407,0	-265,0	-280,0	-280,0	-280,0
Avdrag, utlån m.v.	690,1	702,3	740,1	784,9	825,3	844,3
Netto finansinntekter/finansutgifter	513,0	624,1	699,6	746,4	816,9	874,1
Finansutgifter i tjenesteområdene	10,5	-0,2	0,0	0,0	0,0	-0,1
Totale finansutgifter	523,5	623,9	699,6	746,3	816,8	874,0

Renter m.v.

Renteutgifter som belastes driftsbudsjett og driftsregnskap, er beregnet ut fra dagens låneportefølje (saldo), planlagte låneopptak resten av året, bystyrevedtak med budsjettvirkning i år samt forslag til økonomiplan. I renteinntektene inngår avkastning fra rentebærende verdipapirer, renter av bankinnskudd samt andre utlån av egne midler, byggelånsrenter, kalkulatoriske renteinntekter fra selvkostområder og renteinntekter fra Husbanklån til videre utlån.

Renteanslaget er gjort på bakgrunn av markedsrenter pr. september 2020. Anslaget er brukt ved beregning av renter knyttet til refinansiering og nye lån i perioden samt lån som har renteregulering i respektive år.

Anslaget for kalkulatorisk rentesats for selvkostområdet er basert på prognosen for 5-års swaprente pluss 0,5 prosentpoeng. Renter som legges inn og dekkes av de kommunale avgiftene på selvkostområdene (Vann- og avløp, renovasjon mm) får sin budsjettmessige motpost og føres på sentrale budsjettposter.

Utbytte

Bergen kommune har pr. 31.12.2019 eierinteresser i 30 aksjeselskap. Kommunens eierposisjon i selskapene varierer. Noen selskap eier kommunen 100 %, herunder BTS Utvikling AS og Bergen Parkering AS, mens i andre er kommunen deleier.

Spesielt store verdier er knyttet til kommunens eierandel på 37,75 % i BKK AS. Verdien av kommunens eierandel på 80 % i BIR AS anses også å være stor. Nedenfor følger en opplisting av aksjeselskap der kommunens eierandeler anses å representere vesentlige verdier. Videre kan nevnes at Bergen Havn AS besitter betydelig økonomiske verdier for kommunen i form av havnekassemidler, men det er foreløpig ikke besluttet å ta ut utbytte fra selskapet.

Budsjettene for aksjeselskapene er ikke vedlagt dette dokumentet. Budsjettene vedtas av styrene i de enkelte selskap.

<i>(Beløp i mill. kr)</i>	Vedtatt budsjett 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
Utbytte fra BKK AS	-230,0	-150,0	-260,0	-260,0	-260,0
Utbytte fra Bergen Kino AS	-1,0	0,0	-1,0	-1,0	-1,0
Utbytte fra Fløibanen AS	-2,0	0,0	-2,0	-2,0	-2,0
Utbytte fra BIR AS	-12,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
Utbytte fra BTS Utvikling AS	-50,0	-50,0	0,0	0,0	0,0
Likvidasjonsutbytte fra BTS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utbytte fra Bergen Parkering AS	-2,0	0,0	-2,0	-2,0	-2,0
Ufordelt utbytteanslag	-110,0	-50,0	0,0	0,0	0,0
Sum	-407,0	-265,0	-280,0	-280,0	-280,0

BKK AS: Fra BKK AS har BKKs aksjonærer - i brev av 29.6.2020 - mottatt vurderinger rundt selskapets utbyttensnivå for regnskapsåret 2020, dvs. utbytte utdelt i 2021. Med bakgrunn i koronapandemien og svært lave strømpriser forventes årsresultatet betydelig redusert, og selskapet oppgir et forventet resultat på kr. 500 mill. eksklusive engangsposter. Utbyttet til kommunen for 2021 er derfor redusert til kr. 150 mill. Ettersom prisprognosene for strøm nå viser en positiv utvikling, og BKK i ovennevnte skriv til aksjonærene ikke har revidert tidligere forventninger til fremtidig resultat, opprettholdes tidligere utbytteforventninger i HØP perioden 2022 - 2024, dvs. kr. 260 mill. pr. år. Det gis følgende kommentarer til disse postene:

BTS Utvikling AS: Det pågår en prosess der det legges opp til at BTS Utvikling AS avvikles ved årsskiftet 2020/2021, jf. bl.a. bystyresakene 120-15 og 225-15. 2021 forventes således å bli det siste året kommunen mottar utbytte fra dette selskapet.

Bergen Kino AS og Fløibanens AS: Begge disse selskapene anses i dag å ha solid økonomi og høy egenkapital, men da begge skal investere tungt i sine respektive virksomhetsområder, legges det opp til forholdvis beskjedne årlige utbytter på hhv. kr. 1 mill. og kr. 2 mill. i perioden 2022 - 2024. Med bakgrunn i koronapandemien forventes det imidlertid ikke utbytte fra disse selskapene i 2021.

Fra BIR AS forventes det kr. 15 mill. i utbytte i økonomiplanperioden 2021 - 2024.

Fra Bergen Parkering AS er det ført opp et beløp på kr. 2 mill. fra 2022 - 2024. Med bakgrunn i koronapandemien forventes det imidlertid ikke utbytte fra dette selskapet i 2021.

Avdrag, utlån m.v.

Det er i økonomiplanperioden lagt til grunn at avdragstiden for lån til ikke-avgiftsfinansierte formål skal være 25 år. Avdrag til avgiftsfinansierte formål følger selvkostavskrivninger. Det er også forutsatt effekter av dempet vekst i investeringsvolumet.

Avdrag knyttet til innlån fra Husbanken følger avtalte avdragsplaner.

Deflatering av rente- og avdragsbeløpene i økonomiplanens år 2,3 og 4

I tallbudsjettet skal beløpene i alle HØP-årene være i faste 2021-priser (dvs. i budsjettårets priser). De beløp som p.t. ligger postert som renter og avdrag (i årene 2022, 2023 og 2024) er imidlertid ført i løpende priser.

I prinsippet bør imidlertid beløpsanslagene i disse årene gjøres om til 2020-prisnivå (dvs. «deflateres») med en antatt prisvekst fra 2021. Virkningen av denne deflateringen – der det forutsettes en årlig prisvekst fra 2020 på 2 % - er som følger (nedjustering av nominelle beløp i mill.):

	2021	2022	2023	2024
Renter til lånefondet	-	-6,1	-14,4	-25,5
Avdrag til lånefondet	-	-15,8	-34,1	-53,5
SUM	-	-21,9	-48,5	-79,0

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i mill. kr

	Regnskap 2019	Vedtatt budsjett 2020	Økonomiplan			
			2021	2022	2023	2024
Ubundne avsetninger	40,3	-218,8	-130,7	-95,0	-39,6	-38,3
Overføring til investeringsregnskapet	415,0	400,0	340,0	340,0	340,0	340,0
Netto avsetninger	455,3	181,2	209,3	245,0	300,4	301,7
Netto avsetninger i tjenesteområdene	0,0	66,6	59,5	162,4	131,6	-1,1
Totale avsetninger	455,3	247,7	268,8	407,4	431,9	300,6

Ubundne avsetninger

I tabellen over er ubundne avsetninger netto generell avsetning til/bruk av disposisjonsfond på sentrale budsjettposter, utenom tjenesteområdene.

Netto avsetninger i tjenesteområdene er netto avsetning til/bruk av alle typer fond (både bundne og ubundne driftsfond) på tjenesterområdene.

Bruk og avsetning til fond er forøvrig nærmere spesifisert i avsnittet "Øvrige tabeller og oversikter".

Sentrale poster – fordelt på tjeneste og konto

Sentrale inntekter og finansposter

Beløp i 1000

Tjeneste	Tjenestenavn	Kontonavn	Regnskap 2019	Vedtatt budsjett 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024
80010	Skatt på formue og inntekt	Skatt på innt. og formue	-9 648 704	-9 685 732	-10 242 530	-10 293 091	-10 344 219	-10 395 800
	Skatt på formue og inntekt		-9 648 704	-9 685 732	-10 242 530	-10 293 091	-10 344 219	-10 395 800
80020	Eiendomsskatt	Eiendomsskatt verk og bruk	-384 649	-380 009	-383 000	-383 000	-383 000	-383 000
80020	Eiendomsskatt	Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	-590 046	-591 294	-593 000	-593 000	-593 000	-593 000
	Eiendomsskatt		-974 695	-971 303	-976 000	-976 000	-976 000	-976 000
84010	Statlig rammetilskudd	Rammeoverf. fra inntektssyst.	-5 822 048	-6 094 615	-5 933 226	-5 990 770	-6 032 645	-6 074 887
	Statlig rammetilskudd		-5 822 048	-6 094 615	-5 933 226	-5 990 770	-6 032 645	-6 074 887
84020	Øvrige generelle statstilskudd	Div. statlige overf.	-45 818	-47 307	-34 378	-37 323	-38 648	-39 491
	Øvrige generelle statstilskudd		-45 818	-47 307	-34 378	-37 323	-38 648	-39 491
85010	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	Forsinkelsesrenteutgifter	1	0	0	0	0	0
85010	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	Div. statlige overf.	-326 917	-274 000	-186 668	-151 212	-157 700	-157 700
85010	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	Vertskommunekomp.	0	0	0	0	0	0
	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger		-326 916	-274 000	-186 668	-151 212	-157 700	-157 700
85020	Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger	Div. statlige overf.	-106 694	-75 474	-61 537	-46 717	-35 000	-35 000
	Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger		-106 694	-75 474	-61 537	-46 717	-35 000	-35 000
87010	Renter m.v.	Renteutgifter	20 599	20 385	20 151	19 867	19 528	19 130
87010	Renter m.v.	Utgifter rentesikring	0	0	8 600	7 000	5 100	2 200
87010	Renter m.v.	Div. omk. innlån/utlån	849	700	800	800	800	800
87010	Renter m.v.	Renteutgifter til lånefondet	404 215	452 692	269 300	300 800	346 400	399 900
87010	Renter m.v.	Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	159	0	0	0	0	0
87010	Renter m.v.	Skatt på innt. og formue	0	0	0	0	0	0
87010	Renter m.v.	Renteinntekter	-156 969	-129 363	-63 600	-74 200	-85 500	-95 500
87010	Renter m.v.	Renteinntekter fondsavsetn.	5 358	3 000	1 500	1 500	1 500	1 500
87010	Renter m.v.	Morarenteinntekter	-1 107	-600	-300	-300	-300	-300
87010	Renter m.v.	Inntekter rentesikring	-438	0	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

87010	Renter m.v.	Byggelånsrenter	-30 199	-18 000	-12 000	-14 000	-16 000	-18 000
	Renter m.v.		242 467	328 814	224 451	241 467	271 528	309 730
87012	Utbytte	Utbytte fra selskaper	-426 110	-407 000	-265 000	-280 000	-280 000	-280 000
	Utbytte		-426 110	-407 000	-265 000	-280 000	-280 000	-280 000
87020	Avdrag, utlån m.v.	Ordinære avdrag	2 929	3 657	4 444	5 294	6 213	7 203
87020	Avdrag, utlån m.v.	Avdrag lånefondet	687 207	698 658	735 677	779 606	819 117	837 145
	Avdrag, utlån m.v.		690 135	702 315	740 121	784 900	825 330	844 348
88010	Interne finansieringsposter	Dekn.regnskapsmess.undersk.	0	0	0	0	0	0
88010	Interne finansieringsposter	Avsatt til disp.fond	259 582	42 224	155 760	246 351	237 599	238 919
88010	Interne finansieringsposter	Ubunden gen.overf. til inv.regn.	415 000	400 000	340 000	340 000	340 000	340 000
88010	Interne finansieringsposter	Disp. regnskapsmess. oversk.	-209 582	0	0	0	0	0
88010	Interne finansieringsposter	Bruk av disposisjonsfond	-219 235	-261 063	-286 491	-341 364	-277 214	-277 214
	Interne finansieringsposter		245 765	181 161	209 270	244 987	300 384	301 704
Totalsum			-16 172 619	-16 343 142	-16 525 497	-16 503 758	-16 466 970	-16 503 095

Endringer sentrale poster – fordelt på tjeneste og konto

Sentrale inntekter og finansposter

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjenestenavn	Kontonavn	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024
80010	Skatt på formue og inntekt	Skatt på innt. og formue	556 798	607 359	658 487	710 068
	Skatt på formue og inntekt		556 798	607 359	658 487	710 068
80020	Eiendomsskatt	Eiendomsskatt verk og bruk	2 991	2 991	2 991	2 991
80020	Eiendomsskatt	Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	1 706	1 706	1 706	1 706
	Eiendomsskatt		4 697	4 697	4 697	4 697
84010	Statlig rammetilskudd	Rammeoverf. fra inntektssystem.	-161 389	-103 845	-61 970	-19 728
	Statlig rammetilskudd		-161 389	-103 845	-61 970	-19 728
84020	Øvrige generelle statstilskudd	Div. statlige overf.	-12 929	-9 984	-8 659	-7 816
	Øvrige generelle statstilskudd		-12 929	-9 984	-8 659	-7 816
85010	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger	Div. statlige overf.	-87 332	-122 788	-116 300	-116 300
	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger		-87 332	-122 788	-116 300	-116 300
85020	Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger	Div. statlige overf.	-13 937	-28 758	-40 474	-40 474
	Tilskudd til enslige mindreårige flyktninger		-13 937	-28 758	-40 474	-40 474
87010	Renter m.v.	Renteutgifter	234	519	858	1 256
87010	Renter m.v.	Utgifter rentesikring	-8 600	-7 000	-5 100	-2 200
87010	Renter m.v.	Div. omk. innlån/utlån	-100	-100	-100	-100
87010	Renter m.v.	Renteutgifter til lånefondet	183 392	151 892	106 292	52 792
87010	Renter m.v.	Renteinntekter	-65 763	-55 163	-43 863	-33 863
87010	Renter m.v.	Renteinntekter fondsavsetn.	1 500	1 500	1 500	1 500
87010	Renter m.v.	Morarenteinntekter	-300	-300	-300	-300
87010	Renter m.v.	Byggelånsrenter	-6 000	-4 000	-2 000	0
	Renter m.v.		104 363	87 348	57 287	19 084
87012	Utbytte	Utbytte fra selskaper	-142 000	-127 000	-127 000	-127 000
	Utbytte		-142 000	-127 000	-127 000	-127 000
87020	Avdrag, utlån m.v.	Ordinære avdrag	-787	-1 638	-2 556	-3 547
87020	Avdrag, utlån m.v.	Avdrag lånefondet	-37 019	-80 948	-120 459	-138 487
	Avdrag, utlån m.v.		-37 806	-82 586	-123 015	-142 034
88010	Interne finansieringsposter	Avsatt til disp.fond	-113 536	-204 127	-195 375	-196 695
88010	Interne finansieringsposter	Ubunden gen.overf. til inv.regn.	60 000	60 000	60 000	60 000
88010	Interne finansieringsposter	Bruk av disposisjonsfond	25 428	80 301	16 151	16 151
	Interne finansieringsposter		-28 108	-63 826	-119 223	-120 543
Totalsum			182 356	160 617	123 829	159 954

Til disposisjon for tjenesteområdene

Beløp i 1000

	Budsjett		Økonomiplan		
	2020	2021	2022	2023	2024
Oppsummering sentrale poster					
Frie disponible inntekter	-17 148 431,6	-17 434 339,0	-17 495 112,3	-17 584 211,8	-17 678 877,8
Finansinntekter/-utgifter	624 128,7	699 572,0	746 367,0	816 857,3	874 078,0
Avsetninger og bruk av avsetninger	-218 838,9	-130 730,5	-95 013,2	-39 615,7	-38 295,6
Øvrige inntekter og utgifter som hører til sentralt tjenesteområde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overført til investering	400 000,0	340 000,0	340 000,0	340 000,0	340 000,0
Sum sentrale inntekter og utgifter - Til fordeling tjenesteområdene	-16 343 141,8	-16 525 497,5	-16 503 758,5	-16 466 970,3	-16 503 095,4
Sum fordelt tjenesteområdene	16 343 141,9	16 525 497,5	16 503 758,5	16 466 970,3	16 503 095,4
Merforbruk/mindreforbruk	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Beløpet som er til disposisjon for tjenesteområdene øker med 1,1 % nominelt fra 2020 til 2021. For årene 2021-2023 er endringene relativt små. Svak vekst i nominelle tall fra 2020 til 2021 har sammenheng med at deflatoren for 2020 er nedjustert fra 3,1 % i vedtatt budsjett til 1,6 %, som er det nye anslaget for 2020 i statsbudsjettet for 2021. Korrigert for dette er veksten på vel 2,6 % fra 2020 til 2021, eller reelt sett tilnærmet nullvekst.

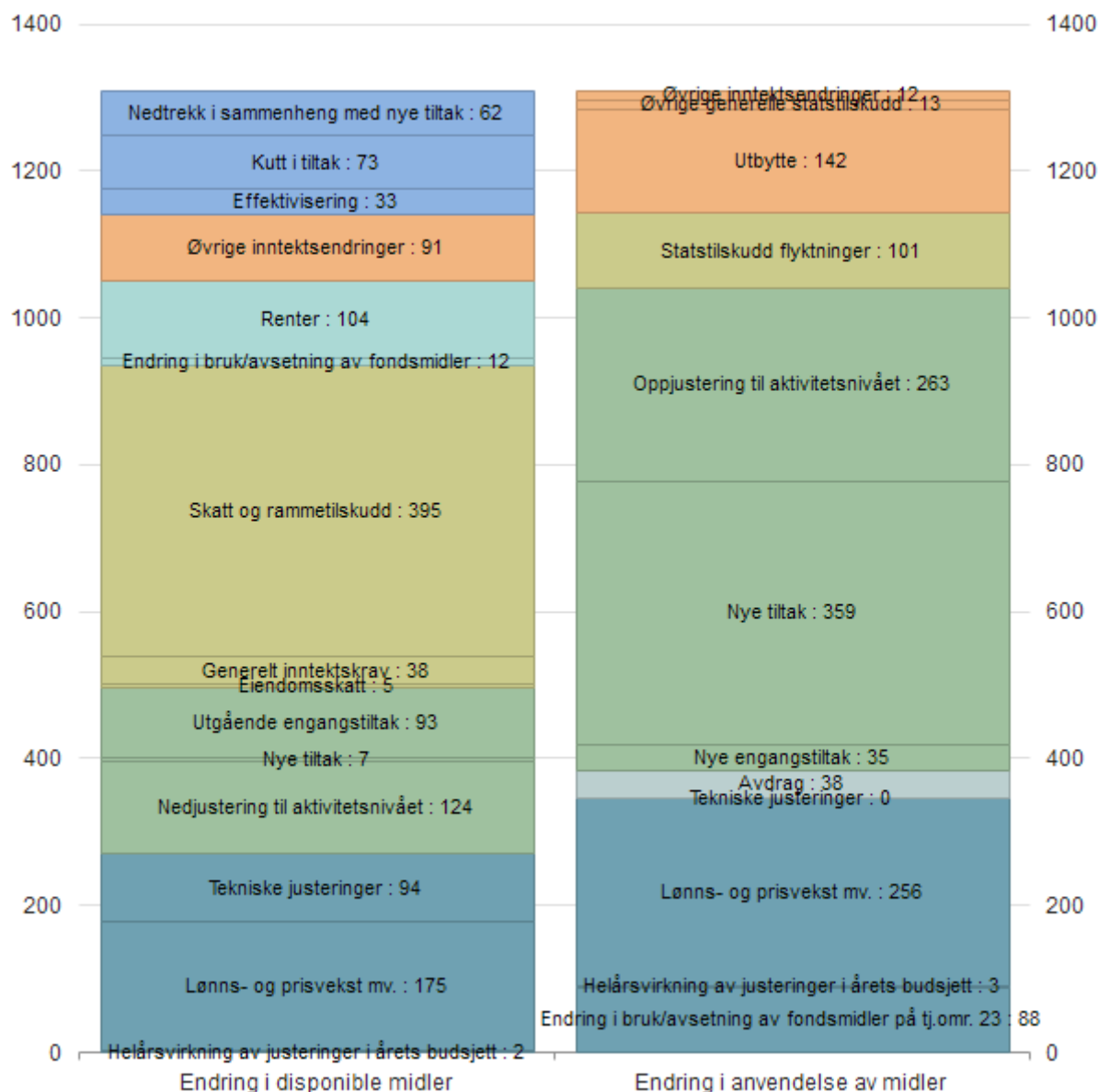
Frie disponible midler øker med 1,7 % nominelt fra 2020 til 2021. Korrigert for endret deflator i 2020 er veksten på 3,2 % fra 2020, til 2021, som tilsvarer en realvekst på 0,5 %. En ytterligere reduksjon på 104 mill. kroner i tilskudd til bosetting av flyktninger er med å forklare en relativt svak utvikling i både inntekter og utgifter. Det samme er en reduksjon i samlet utbytte på 142 mill. kroner i 2021.

Det budsjetteres med en overføring til investeringsbudsjettet på 340 mill. hvert år i perioden 2020-2023. Egenfinansiering av investeringer er viktig for å begrense veksten i kommunens gjeld.

Disponering av driftsrammen

Driftsbudsjettet - endring i disponible midler og anvendelse

Beløp i mill. kr

Figuren over viser brutto endring i disponible midler og anvendelse i budsjettforslaget for 2021. Som det framgår er den totale endringen på om lag 1,3 milliard.

Tabellen under viser netto rammeendringer fordelt på endringskategorier. For nærmere spesifisering av de enkelte endringskategoriene vises det til meny punkt Grafikk og nøkkeltall på framsiden, og for øvrig til omtale under tjenesteområdene

Driftsbudsjettet - forslag til rammeendringer fordelt på endringskategorier

Beløp i mill. kr	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020	16 343,1	16 343,1	16 343,1	16 343,1
Lønns- og prisvekst mv.	80,8	22,6	5,9	59,2
Generelt inntektskrav	-38,2	-38,2	-38,2	-38,2
Endring i bruk/avsetning av fondsmidler	-12,3	90,6	59,8	-72,8
Tekniske justeringer	-33,9	-56,0	-51,6	-48,0
Prisjustering og diverse endringer	-3,6	18,9	-24,1	-99,8
Konsekvensjustert ramme	16 339,6	16 362,1	16 319,0	16 243,3
Helårvirkning av justeringer i årets budsjett	0,5	-2,0	-2,0	-2,0
Oppjustering til aktivitetsnivået	262,9	246,0	202,5	182,9
Nedjustering til aktivitetsnivået	-124,1	-119,9	-127,7	-132,7
Nye tiltak	351,4	407,9	627,5	816,9
Nye engangstiltak	34,9	-2,2	11,2	-2,8
Utgående engangstiltak	-93,2	-100,7	-126,7	-126,7
Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak	-61,6	-82,4	-148,9	-148,9
Effektivisering	-33,0	-105,1	-149,9	-150,8
Kutt i tiltak	-72,8	-86,3	-87,6	-87,0
Øvrige inntektsendringer	-79,1	-13,7	-50,4	-89,1
Nye tiltak og realendringer budsjett	185,9	141,7	147,9	259,8
Konsekvensjustert ramme	16 525,5	16 503,8	16 467,0	16 503,1
Ramme 2021-2024	16 525,5	16 503,8	16 467,0	16 503,1

Driftsbudsjettet - forslag til rammeendringer per tjenesteområde i årsbudsjettet

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2020	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett 2021
Barnehage	2 432	44	-11	29	2 495
Skole	3 600	26	0	-1	3 625
Spesialpedagogiske tjenester	260	2	0	5	267
Barnevern	677	0	0	0	677
Tjenester til eldre	3 301	5	0	19	3 325
Tjenester til funksjonshemmede	176	-5	0	5	176
Tjenester til utviklingshemmede	1 379	11	-11	104	1 483
Psykisk helse	505	9	-7	31	538
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	333	3	0	1	336
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	802	19	-8	-25	789
Introduksjons- og tolketjenester	150	42	0	0	193
Forebyggende helsearbeid	259	1	-3	-1	257
Behandling og rehabilitering	525	31	0	2	557
Overføringer til trossamfunn	196	3	0	-26	174
Brannvesen	217	1	0	1	218
Samferdsel	120	5	0	-6	119
Boligtiltak	106	4	0	13	123
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	76	-3	0	5	78
Private planer og byggesak	18	-6	0	6	18
Naturforvaltning og parkdrift	136	2	0	-2	135
Klima og miljø	47	0	0	-7	40
Lærlinger	32	0	0	13	45
Arbeidsmarkedstiltak	12	0	0	-1	11
Kultur	424	2	0	-3	423
Bibliotek	93	0	0	0	94
Idrett	289	1	0	5	296
Næring	-22	-1	0	-10	-33
Bystyrets organer og administrasjon	79	0	0	19	99
Administrasjon og fellesfunksjoner	951	10	6	0	967
Fellestjenester	26	0	0	-2	25
Sivilforsvar og beredskap	3	0	0	0	3
Vann og avløp	-1	0	0	0	-1
Renovasjon	4	0	0	0	4
Interne tjenester / fordelte kostnader	10	39	0	0	50
Pensjon og fellesposter	-873	-243	0	36	-1 080
Sum netto driftsutgifter	16 343	4	-33	211	16 525

Driftsbudsjettet - forslag til rammeendringer per tjenesteområde i økonomiplanperioden

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2020	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett 2024
Barnehage	2 432	44	-16	27	2 487
Skole	3 600	24	0	2	3 626
Spesialpedagogiske tjenester	260	2	0	5	267
Barnevern	677	0	0	-12	665
Tjenester til eldre	3 301	9	0	129	3 439
Tjenester til funksjonshemmede	176	-5	0	10	182
Tjenester til utviklingshemmede	1 379	36	-49	282	1 647
Psykisk helse	505	9	-9	6	510
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	333	3	0	27	363
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	802	19	-12	-51	759
Introduksjons- og tolketjenester	150	87	0	-2	235
Forebyggende helsearbeid	259	1	-3	1	258
Behandling og rehabilitering	525	32	0	2	559
Overføringer til trossamfunn	196	3	0	-23	177
Brannvesen	217	1	0	1	218
Samferdsel	120	5	0	-5	119
Boligtiltak	106	10	-1	24	140
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	76	-3	0	-3	70
Private planer og byggesak	18	0	0	0	18
Naturforvaltning og parkdrift	136	2	0	-1	136
Klima og miljø	47	0	0	-7	40
Lærlinger	32	0	0	13	45
Arbeidsmarkedstiltak	12	0	0	-1	11
Kultur	424	2	0	2	428
Bibliotek	93	0	0	0	94
Idrett	289	1	0	12	303
Næring	-22	-1	0	-10	-33
Bystyrets organer og administrasjon	79	0	0	1	80
Administrasjon og fellesfunksjoner	951	13	-61	-13	890
Fellestjenester	26	0	0	-2	25
Sivilforsvar og beredskap	3	0	0	0	3
Vann og avløp	-1	0	0	0	-1
Renovasjon	4	0	0	0	4
Interne tjenester / fordelte kostnader	10	39	0	0	50
Pensjon og fellesposter	-873	-489	0	54	-1 307
Sum netto driftsutgifter	16 343	-153	-151	463	16 503

Slik fordeles budsjett til enheter

Slik fordeles budsjett til enheter

Driftsbudsjettet for Bergen kommune er bygget opp i samsvar med gjeldende organisasjons- og fullmaktstruktur. Bystyret vedtar netto driftsrammer for hvert av de 34 tjenesteområdene, mens byrådet er gitt fullmakt til å fordele budsjettet videre til resultatenheter/etater.

Budsjettdokumentet skal gi bystyret nødvendig informasjon til å vedta budsjettet i samsvar med disse fullmaktene. Når det gjelder konsekvenser av budsjettet for hver enkelt av de omlag 400 resultatenheter i kommunen, vil rammeendringstabeller og tekst for øvrig i dokumentet beskrive dette på et mer generelt nivå. Det arbeides imidlertid parallelt med rammene til resultatenheter, fram mot den endelige fordelingen etter at bystyret har vedtatt budsjettet.

Følgende vil bli lagt til grunn ved fordeling av budsjett til resultatenheter i 2020:

Grunnskole: Elevbasert ressurstilodelingsmodell (byrådsak 44/04 – endret i byrådsak 1191/06) som tildeler timer til den ordinære undervisningen inkl. administrasjon og merkantilressurs. Alle skoler får en lik grunnressurs for å sikre drift av de mindre skolene. I tillegg tildeles det lærer- og assistentressurser til spesialundervisning samt læremidler og andre elevrelaterte driftsutgifter. Skolene får i tillegg tildelt budsjett etter faktiske kostnader til skoleskys. Byrådet har vedtatt at grunnskolemodellen skal videreutvikles og vurderes kontinuerlig.

SFO: Modell som baseres på en bemanningsnorm ("plassfaktor") og hvor budsjettet er direkte avhengig av antall innmeldte barn i ordningene. I tillegg tildeles ekstraassistent. Inntektsbudsjettet på SFO tar høyde for et frafall om våren på 12,5 %.

Barnehage: Modell som tildeler driftsressurser til barnehagen basert på antall barn i heldagsopphold i barnehagen fordelt på følgende alderskategorier; 0-2 år og 3-5 år. Kommunale barnehager får i tillegg tildelt budsjett etter faktiske kostnader til eventuell ekstern husleie. Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager regulerer tilskuddsutmålingen til private barnehager. Tilskuddsutmålingen skjer med utgangspunkt i tilskuddssatser som baserer seg på kommunens gjennomsnittskostnader fra 2 år før det aktuelle tilskuddsåret. Tildeling til kapitaltilskudd gjøres i henhold til nasjonale satser og bestemmes av barnehagens byggeår. Pensjon i private barnehage dekkes gjennom et nasjonalt fastsatt prosentpåslag på kommunens lønnskostnader. Fra og med august 2017 ytes det i tillegg en nasjonal tilskuddssats til pedagogisk bemanning i barnehagene.

Kultur: Fordeles ut fra planlagt aktivitet ved Enhet for kulturformidling og deltakelse.

Barnevern: Budsjettet fordeles etter en modell med flere komponenter der noe er rammefordelt, og noe fordeles etter forventet aktivitetsnivå.

Sykehjem: Budsjett tildeles institusjonene i henhold til en normkostnad pr heldøgnplass. Det gis tillegg for spesielle funksjoner og i noen grad for ekstra bemanning rundt beboere med særskilte behov. Private institusjoner tildeles ressurser i henhold til drifts- og husleieavtale.

Praktisk bistand hushold: Budsjettet fordeles til Etat for vurdering og rehabilitering (vurderings- og vedtaksenheten), basert på antall vedtakstimer multiplisert med en gitt pris som reflekterer kostnadene ved å produsere tjenesten. Enhetene bestiller tjenester hos den kommunale Etat for hjemmebaserte tjenester eller private firma med avtale, som er utførende enheter. Resurser overføres i henhold til utført tjenestevolum. Bruker velger selv om det er kommunen eller det private firmaet som skal utføre tjenesten.

Hjemmesykepleie: I sammenheng med «Tillits- og faglighetsreformen» er fordelingsmodellen endret slik at budsjettet fordeles etter en kategorimodell, der fordelingen avhenger av hvor mange brukere hjemmesykepleiesonen har innenfor den enkelte kategori. Budsjettet omfordeles i løpet av året for å fange opp endringer hos brukerne som har betydning for ressursfordelingen. Administrasjon og andre funksjoner rammebudsjetteres utenom.

Tjenester for utviklingshemmede: Det er utviklet en modell der hoveddelen av budsjettet til botjenestene og avlastning fordeles etter godkjent turnus. Resten av området, som dagtjenester og administrasjon er rammebudsjettert

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste: Budsjettet fordeles i henhold til en kriteriebasert modell. Modellen inneholder både befolkningskriterier og kriterier som skal fange opp særlige behov. Særskilte tiltak rammebudsjetteres utenom.

Habilitering og rehabilitering: Tjenestene og ressurser til privatpraktiserende fysioterapeuter med kommunalt driftstilskudd, rammebudsjetteres.

Psykisk helse voksne: Budsjettet til botilbudene fordeles til avdelinger basert på 4 kategorier tjenestetilbud, hvor ekstrautgifter til ressurskrevende brukere og andre parameter hensyntas. Modellen revideres årlig basert på den totale rammen til tjenesteområdet. Øvrige tjenester innenfor tjenesteområdene er rammefinansiert.

Sosial: Sosialtjenesten fordeles etter flere kriterier hvorav historiske regnskaper, klienter, program og antall ansatte sett opp mot klientmengde er hovedelementene. Andre tjenester innenfor tjenesteområdene er rammefinansiert.

Øvrige enheter innenfor Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig: Budsjettet rammebudsjetteres, men detaljeres ut fra historiske data og med forventninger om fremtidig aktivitet.

Øvrige enheter innenfor Byrådsavdeling for helse og omsorg: Budsjettet rammebudsjetteres.

Budsjettvedtak

Byrådet anbefaler bystyret å fatte følgende vedtak i Handlings- og økonomiplan 2021-2024 samt årsbudsjett 2021:

Generelle vedtak

1. Forslag til årsbudsjett 2021 vedtas i samsvar med følgende:
 - a. Bystyret vedtar totalt netto budsjettbeløp for 2021 til tjenesteområdene slik det fremgår av budsjettdokumentasjonen og byrådets tilleggsinnstillinger og med de endringer som er foretatt i budsjettbehandlingen i bystyret.
 - b. Bystyret vedtar inntekter og utgifter for 2021 for lånefondet og rammer i 2021 for Bergen Vann KF slik det fremgår av budsjettdokumentasjonen og byrådets tilleggsinnstillinger og med de endringene som er foretatt i budsjettbehandlingen i bystyret.
 - c. Bystyret vedtar investeringsbudsjettet for 2021 for bykassen slik det fremgår av budsjettdokumentasjonen og byrådets tilleggsinnstillinger.
2. Vedtakene om bevilgninger til investeringsformål er underlagt en forutsetning om at de nødvendige finansieringsmidler foreligger, og at ingen prosjekter igangsettes før fullfinansiering er oppnådd.
3. Bystyret vedtar de mål- og resultatkrav som fremgår av budsjettets premisser.
4. Avgifter, gebyrer og egenbetalinger for 2021 fastsettes i samsvar med budsjettdokumentasjonen
5. Driftsrammene for årene 2022-2024 og investeringsrammene for 2022-2024 for nye prosjekter anses som retningsgivende for det videre budsjettarbeid gjennom årlig rullering av handlings- og økonomiplan.

Skattevedtak:

1. I medhold av Egedomsskattelova §§ 2 og 3 skal følgende utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2021:

- a. Faste eiendommer i hele kommunen etter Egedomsskattelova § 3 a)
- b. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 5 promille. I medhold av Egedomsskattelova § 12 a) differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 2,8 promille. Fastsettelse av takst på boligeiendom skal være i henhold til Egedomsskattelova § 8 C-1. Øvrige eiendommer takseres i henhold til Egedomsskattelova § 8 A. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke blir benyttet til næringsvirksomhet gjelder et bunnfradrag på 750.000,- kroner av takstverdi. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen [egne vedtekter](#) for taksering av faste eiendommer i Bergen kommune.
- c. Det skrives ut skatt på et særskilt skattegrunnlag som følge av at produksjonsutstyr og - installasjoner ikke skal medtas i takstgrunnlaget når de tidligere verk og bruk skal takseres og regnes som næringseiendom fra 2019. Det særskilte skattegrunnlaget skal i 2021 være redusert med tre syvendedeler (jf. overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4 første punktum). Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget skal være 5 promille.

2. Eiendomsskatten skal i 2021 betales i fire terminer, 20. februar, 20. mai, 20. august og 20. november.

3. Skatt på inntekt og formue: Bystyret opprettholder tidligere vedtak om å benytte høyeste sats for den kommunale skatteøren.

Lånevedtak:

Bystyret vedtar å oppta lån i år 2021 i samsvar med vedtatt budsjett for bykassen og kommunens lånefond. Dette innebærer lån kr 1.968.300.000 til investeringsformål og kr 550.000.000 i Startlån fra Husbanken. Byrådet gis fullmakt til på kommunens vegne å inngå avtaler om opptak av obligasjonslån, sertifikatlån og gjeldsbrevlån (herunder lån i Husbanken) og til å avtale nærmere lånetidspunkt og lånevilkår og til å undertegne lånekontrakter innenfor vedtatt låneramme. Fullmakten gjelder også refinansiering.

Befolkningsutvikling

Ved inngangen til 2020 var det registret 283.929 personer bosatt i Bergen, som var 2.739 (1,0 %) flere enn etter å tidligere. Økningen i 2019 var klart høyere enn de tre foregående årene, da veksten har ligget på om lag 0,5 % eller litt under.

Mens innvandringen har ligget stabilt på om lag 3.300 i året, var det nærmere 1.000 færre (1.827 personer) som utvandret i 2019 enn gjennomsnittet for årene 2016-2018. Flyttingen til og fra andre kommuner i Norge var omtrent i balanse i fjor, mens det i de tre foregående årene i gjennomsnitt var i overkant av 600 flere som flyttet ut av Bergen til andre kommuner, enn motsatt. Samlet var det dermed 1.481 flere som flyttet inn til Bergen enn det var personer som flyttet ut i løpet av 2019, mens det for årene 2016-2018 i gjennomsnitt var ca. 100 flere personer som flyttet ut av Bergen enn inn.

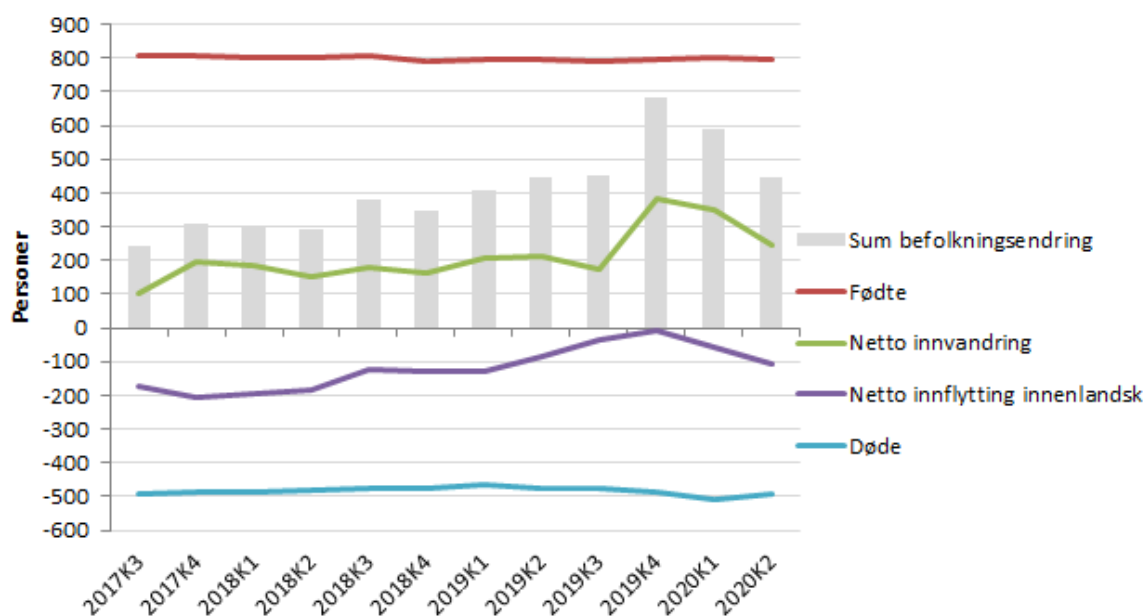
De to første kvartalene i 2020 peker pilene igjen nedover for både netto innvandring og innenlandsk flytting. Trolig har og vil forhold knyttet Covid-19 epidemien, lavere antall flyktninger og generelt mer usikre tider for næringslivet, gi lavere innvandringstall. Etter andre kvartal var innbyggertallet i Bergen

således svakt redusert, til 283.763. Normalt er det flere som flytter til byen om høsten, spesielt til høyere utdanning.

Med 3.192 fødte i 2019 har det nå vært tre år med klart lavere fødselstall enn årene før. Også uoffisielle tall fra innbyggerregisteret viser små endringer i 0-åringer så langt i 2021. Det var 1.938 personer som døde i fjor, om lag på nivå med de to foregående årene. Fødselsoverskuddet endte dermed på 1.254, som er det laveste nivået siden tidlig 2000-tall.

Størst prosentvis øking var det i aldersgruppen 67-79 år, med 2,5 %. Etterhvert som eldrebefolkningen øker er det ventet av fødselsoverskuddet går ned. Det store 1946-kullet fyller i år 74 år, og blir 80 år i 2026. Dette kullet representerer starten på en lang periode med flere eldre og påfølgende økte utgiftsbehov, både for kommunene og for offentlig sektor for øvrig.

Figur. Glidende gjennomsnitt over fire kvartaler. Eksempel: Fødselsoverskudd 3. kvartal 2017 (2017K3) er gjennomsnitt for siste kvartal 2016 og de tre første kvartalene av 2017 osv.

Medregnet syv nabokommuner bodde det ved inngangen til 2020 i alt 416 976 personer i distriktet, opp 3.523 fra året før. Samlet utgjorde netto innvandring 1.668 personer, hvorav Bergen alene sto for 89 %.

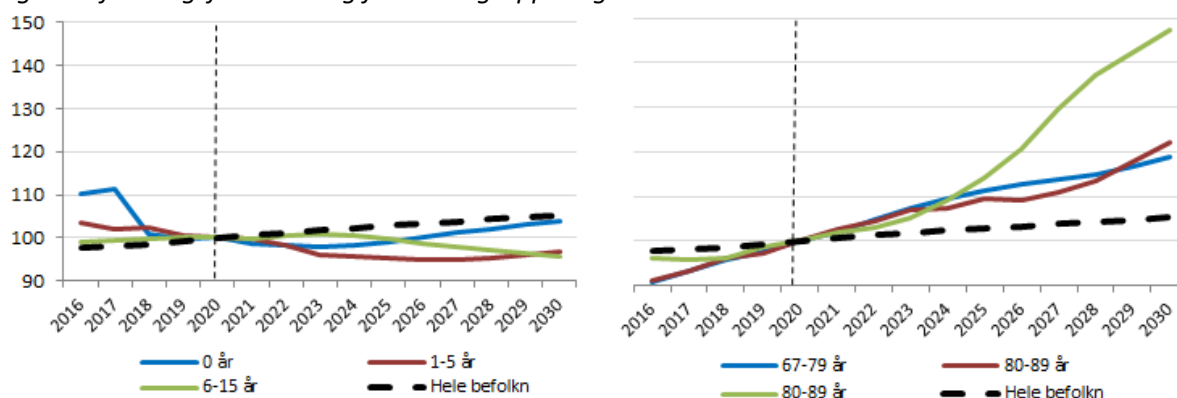
Statistisk sentralbyrå (SSB) presenterte den 3. juni nye nasjonale befolkningsframskrivninger. Sammenliknet med tidligere framskrivninger er befolkningsvekst svakere, både fordi det nå forutsettes at den årlige innvandringen vil avta, og fordi det forventes færre fødte, spesielt de nærmeste årene. Samtidig ventes en sterkere aldring, som vil prege utviklingen i mange år framover.

Den 18. august fulgte SSB opp med å publisere regionale befolkningsframskrivninger, der det for første gang er laget framskrivninger av befolkningen i kommunene direkte istedenfor å gå veien innom større regioner. Det betyr at det nå har vært mulig å utgi materiale på mekanismene som driver befolkningsutviklingen i kommunene. Som et resultat av dette samsvarer SSBs framskrivninger nå langt bedre med kommunens egne. Spesielt for de yngste aldersgruppene har tallene til SSB tidligere ikke vært aktuelle å bruke lokalt. Med de nye framskrivingene er det nå grunnlag for å benytte SSBs anslag for befolkningsutviklingen framover på kommunenivå, som er gjort i den følgende gjennomgangen.

Ifølge mellomalternativet MMMM, som også er hovedalternativet, vil Bergen vokse årlig med i gjennomsnitt om lag 1500 personer de nærmeste 10 årene, og passere 300.000 innbyggere i 2030. Dette er tilnærmet likt anslaget i en lokal framskriving tidligere i år som ble omtalt i saken Økonomiske perspektiver 2021-2030.

Fruktbarhetstallet har falt markert de siste årene, og SSB beregner nå en fruktbarhetsrate per 1000 kvinner på 1,46 for 2020 i Bergen. Raten synker ytterligere til et bunnivå i 2022 på 1,44, men stiger deretter gradvis 1,58 i 2030. I dette mellomalternativet fortsetter fruktbarhetsraten å stige til det stabiliseres på 1,69 fra 2036. SSB forutsetter her at kvinner vil få noe flere barn enn den for øyeblikket ser ut til.

Figur. Befolkningsframskriving for aldersgrupper og totalt. 2020=100. SSB alt. MMMM.

Aldersgruppene 67-79 år og 90 år og mer øker allerede, mens for 80-89 åringene begynner veksten nå, for så å ta seg kraftig opp fra utgangen av økonomiplanperioden. I 2030 ligger det an til å kunne bli 47 % flere i denne aldersgruppen enn det er i dag, og i 2040 86 % flere enn nå.

Økningen i antall eldre legger press på offentlige budsjetter; gjennom økte utgifter til helsetjenester, pleie og omsorg mm., og ikke minst økte trygdeutbetalinger. Samtidig vil det bli behov for at flere som jobber innenfor disse sektorene. Dette er forhold som i stor grad vil påvirke kommunenes økonomi, både direkte i egne tjenester, og mer indirekte ved at statlige rammeoverføringer. I dag utgjør antall personer 67 år og mer 25 % av antallet 20-64 år, mot forventet 31 % i 2030 og 38 % i 2040. Antall barn og unge i alderen 0-19 år sett opp mot antall 20-64 åringer ventes derimot å ligge mer stabilt på om lag 35 %.

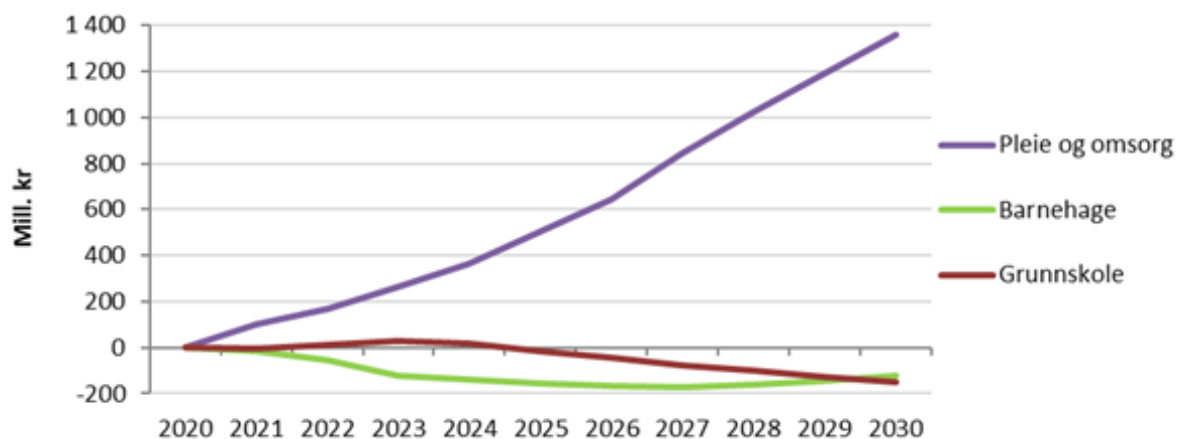
Det har vært en praksis de senere årene at kommunenes økte utgifter knyttet til befolkningsutviklingen, såkalt demografikostnader, blir kompensert i statsbudsjettet. Velger staten å holde fast ved denne forutsetningen også i framtiden, vil kommunene kunne oppleve økte krav til effektivisering ol. for å holde veksten i statens utgifter under kontroll.

Utgiftsbehovet innenfor barnehage, grunnskole og tjenester til eldre er beregnet å øke med til nær 250 mill. fra 2020 til 2024. Pleie- og omsorg står alene for 367 mill., hvorav eldre utgjør 351 mill., mens barnehage isolert sett kan få redusert med 138 mill. gjennom økonomiplanperioden. Usikkerheten for sistnevnte gruppe er imidlertid spesielt stor siden flere av barna ennå ikke er født.

Når staten styrker kommunens inntektsrammer for å kompensere for økte utgiftsbehov som følge av det blir flere eldre, vil de samme inntektene reduseres når antall barn går ned. Det er nettovirkningen av flere eldre og færre barn som avgjør hvor mye staten vil kompensere kommunene for.

Beregningen av demografikostnader baserer seg på kostnadsnøkklene i det nasjonale inntektssystemet. Det er videre lagt til grunn uendrete bruksrater og enhetskostnader. For barnehage betyr det at det ikke er tatt hensyn til forhold som flere 0-åringer i barnehage og økt dekningsgrad, mens når det gjelder eldre tar beregningen således ikke hensyn til et forventet redusert behov for tjenester som følge av bedre helsetilstand i befolkningen, samt at innføring av ny teknologi vil kunne gi besparelser.

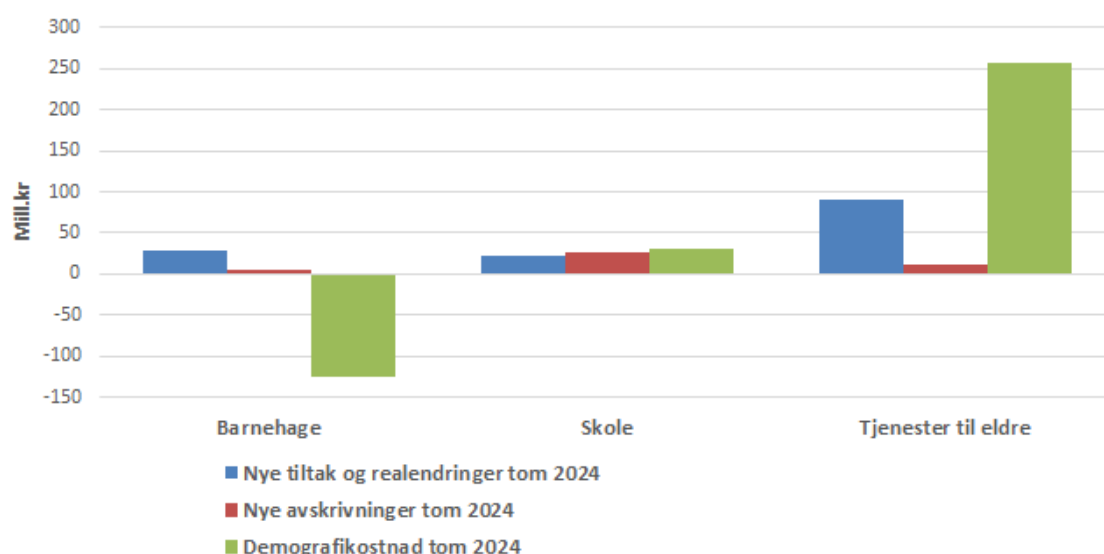
Figur. Endring i beregnet utgiftsbehov regnet fra nivå 2020 (Demografikostnad). Mill.kr.

Med lav eller ingen vekst i andre aldersgrupper enn eldre blir de rene demografiutfordringene også relativt beskjedne for kommunale tjenester som ikke retter seg spesielt mot eldre. Da er det andre forhold i befolkningen som utvikling i levekår ol. som vil være av større betydning for utgiftsbehovet.

I byrådets forslag til økonomiplan 2021-2024 er det lagt inn nye tiltak og realendringer på om lag 616 mill. kroner, der størsteparten av beløpet er lagt inn på tjenester til utviklingshemmede (304 mill.) og tjenester til eldre (129 mill.). Figuren under sammenstiller denne rammestyrkingen med beregnet utgiftsbehov for de tre største tjenesteområdene.

Figur. Beregnet utgiftsbehov (demografikostnad) og Nye tiltak og realendringer (ekskl. engangstiltak), samlet for perioden 2021-2024.

Merutgift ny pedagog- og bemanningsnorm forklarer økte utgifter til barnehage. Økningen i antall eldre står for tilnærmet hele veksten i demografikostnadene de nærmeste årene. Dette er også et område der det investeres betydelige beløp, og hvor tre nye sykehjem vil kreve betydelige økonomiske ressurser til drift i årene som kommer. Disse ferdigstilles mot slutten av eller etter utløpet av perioden, og driftskonsekvensene kommer derfor ikke fullt ut til uttrykk i figuren over.

Effektivisering og innovasjon

Et av byrådets hovedmål er trygg økonomistyring, som sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet. Et grunnleggende premiss er å forvalte de økonomiske ressursene på en mest mulig kostnadseffektiv måte. Den overordnede målsetningen for de fleste pågående digitaliserings- og innovasjonsprosjekter er å forenkle og forbedre kommunens tjenesteproduksjon. Effektiviseringstiltakene handler også om å prioritere det som er viktigst, drive kontinuerlig forbedring og standardisere der det er hensiktsmessig.

Tabellen under viser endringer i effektiviseringstiltak i årene 2021-2024 sammenlignet med Vedtatt budsjett 2020. Det understrekes at det i tillegg til endringene i tabellen, også ligger effektiviseringskrav inne i rammene fra 2020. Se f.eks. kortversjonen av HØP 2020-2023 som supplement til tabellen under: [HØP20-23 Kortversjon](#)

Tabell. Oversikt over endringer i effektiviseringstiltak i årene 2021-2024. 1000 kr.

Tjenesteområde	Avdeling	Tiltak	2021	2022	2023	2024
01A-Barnehage	4-Barnehage, skole og idrett	Optimalisering av bemanning i kommunale barnehager	-10 650	-16 300	-16 300	-16 300
Totalt 01A-Barnehage			-10 650	-16 300	-16 300	-16 300
03C-Tjenester til utviklingshemmede	6-Arbeid, sosial og bolig	Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)	-11 000	-21 000	-49 000	-49 000
Totalt 03C-Tjenester til utviklingshemmede			-11 000	-21 000	-49 000	-49 000
03D-Psykisk helse	6-Arbeid, sosial og bolig	Effekt av ansettelse av jobbspesialister (IPS koordinator)	-800	-800	-800	-800
		Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	0	-3 000	-3 000	-3 000
		Reduserte kostnader ved kjøp av avlastningsplasser	-5 770	-5 770	-5 634	-5 500
Totalt 03D-Psykisk helse			-6 570	-9 570	-9 434	-9 300
04B-Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	6-Arbeid, sosial og bolig	Effekt av ansettelse av jobbspesialister (IPS koordinator)	-800	-800	-800	-800
		Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	-4 000	-8 000	-8 000	-8 000
		Redusert bruk av midlertidig botilbud	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Totalt 04B-Sosialhjelp og andre sosiale tjenester			-7 800	-11 800	-11 800	-11 800

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Tjenesteområde	Avdeling	Tiltak	2021	2022	2023	2024
05A-Forebyggende helsearbeid	3-Eldre, helse og frivillighet	Frisklivs og mestringssenteret - effektivisering	-2 560	-2 560	-2 560	-2 560
Totalt 05A-Forebyggende helsearbeid			-2 560	-2 560	-2 560	-2 560
09-Boligtiltak	6-Arbeid, sosial og bolig	Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	-300	-600	-600	-600
Totalt 09-Boligtiltak			-300	-600	-600	-600
16-Administrasjon og fellesfunksjoner	2-Finans, næring og eiendom	Arealøkonomisering - plass til 150 flere ansatte i Rådhuset	0	-4 000	-8 500	-8 500
		Digitalisering av LRS - forsinket gevinstrealisering	500	500	0	0
		EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	-1 000	-2 000	-3 000	-4 000
		Forsinket gevinstuttak i Program for digital fornyelse	40 000	10 000	0	0
		Gevinst av satsing på økt bruk av eHandel - reversering	2 000	2 000	2 000	2 000
		Gevinst av styrket kapasitet til konkurransegjennomføring - reversering	2 000	2 000	2 000	2 000
		Gevinst ved felles kasseløsning i Bergen kommune	0	-1 875	-1 875	-1 875
		Gevinst ved ny modul for elektronisk periode- og årsavslutning	0	-1 060	-1 060	-1 060
		Gevinst ved ny modul for prekontering av faktura	0	-1 000	-1 000	-1 000
		Innsparing leieutgifter ved fordeling av kemnerfunksjoner	-2 010	-2 010	-2 010	-2 010
		Program for digital fornyelse - gevinstmål for programmet	-40 000	-50 000	-50 000	-50 000
		Redusert bruk av konsulenter i BFNE - Seksjon for administrasjon	-500	-500	-500	-500
		Redusert porto, papir, trykking mv.	-150	-300	-300	-300
		Økt arealeffektivisering - reversering av gevinstkrav	5 000	5 000	5 000	5 000
	7-Kultur, mangfold og likestilling	Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	0	0	-1 000	-1 000
Totalt 16-Administrasjon og fellesfunksjoner			5 840	-43 245	-60 245	-61 245
TotalSum			-33 040	-105 075	-149 939	-150 805

Klimabudsjett

Innledning

Vår tids største utfordring er menneskeskapt klimaendring. For å løse klimaproblemet kreves det innsats fra det offentlige, næringsliv og fra hver enkelt innbygger. I desember 2015 underskrev 195 land Parisavtalen. Gjennom avtalen forpliktet landene seg til å føre en klimapolitikk for å unngå at temperaturen på jorda stiger mer enn 2 grader sammenlignet med førindustriell tid, og til å gjøre alt man kan for å unngå mer enn 1,5 graders oppvarming. I Norge vedtok Stortinget i 2015 nasjonale mål om å redusere klimautslippene med 40 % innen 2030, sammenliknet med 1990-nivå. Målet ble i 2019 en del av klimaavtalen med EU. I 2019 erklærte bystyret i Bergen klimakrise. Summen av alt dette gjør det tydelig at tiden er inne for handling.

I arbeidet med å løse klimaproblemet spiller byene en sentral rolle. Byrådets målsetning er at Bergen kommune skal være en foregangskommune innen miljø, bærekraftig utvikling og tilpasning til klimaendringer. Miljøhensyn skal være et overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging, og det skal være lett å leve miljøvennlig i Bergen. Bergen skal i tillegg være en aktiv medspiller for å virkeliggjøre FNs bærekraftsmål, og skal være en motor for fornybar energi og et grønt, bærekraftig næringsliv. Målsetningene er nedfelt i byrådets politiske plattform.

Grønn strategi – Klima- og energihandlingsplan for Bergen – ble vedtatt av bystyret i 2016. Dette er planen for hvordan Bergen skal snu den oppadgående utslippstrenden innen 2020, og være fossilfri innen 2030. Den langsiktige målsettingen er å bli en 1,5 graders-by innen 2050 i tråd med FNs klimamål, fastsatt i Parisavtalen. Grønn strategi bygger videre på Kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i 2015. Kommunens arealdel ble vedtatt i 2019, den bygger på samfunnsdelen og Grønn strategi.

Klimagassutslipp omfatter både direkte og indirekte utslipp. Direkte utslipp kan knyttes direkte til en aktivitet. Et eksempel er bilkjøring, hvor det slippes ut CO₂ fra eksosrøret fordi bensinen forbrennes i motoren. Indirekte utslipp skjer ikke i selve aktiviteten, men i produksjonen av varen eller tjenesten. Et kjøttmåltid eller en ny pc gir ikke direkte klimagassutslipp i Bergen, men produksjonen fører til forbruk av energi og utslipp av klimagasser andre steder. Grønn strategi vektlegger de direkte utslippene i Bergen fordi det er disse utslippene kommunen har størst mulighet til å påvirke på kort sikt. Målene frem mot 2030 refererer til disse. Målsettingen for 2050 omfatter ressursbruk og indirekte utslipp i tillegg til direkte utslipp.

Som et ledd i å sikre måloppnåelse innførte byrådet klimabudsjett som et nytt styringssystem fra 2017. Ambisjonen med klimabudsjettet er å være tydelige og mer konkrete enn tidligere på hva som er Bergens klimamål, hvor store utslippsreduksjoner som må oppnås, hvilke tiltak som skal iverksettes og når resultatene er forventet. Det knyttes delmål til tiltak som iverksettes, med oversikt over kommunens kostnader til de ulike tiltakene.

Klimabudsjettet inneholder tiltak for å redusere de direkte klimagassutslippene i Bergen. Bergen kommunes virksomhet står kun for omtrent 1 % av de totale utslippene. Kommunen har derfor en viktig rolle i å tilrettelegge for endringer og samarbeide med byens innbyggere, næringsliv, organisasjoner og andre offentlige aktører for å lykkes i tillegg til å redusere sine egne utslipp.

Gjennomføring av klimatiltak vil også ha en rekke andre positive effekter. Tiltakene vil bidra til bedre folkehelse, gjennom redusert lokal luftforurensning og økt fysisk aktivitet. Gjennomføring av klimapolitikken krever innovasjon og teknologiutvikling. Økt etterspørsel etter klimavennlige løsninger

vil bidra positivt til grønn næringsutvikling. Gjennom å gjøre vår del av jobben med å redusere globale klimautslipp vil fremtidige utgifter til klimatilpasning begrenses.

Det er viktig å merke seg at det i klimabudsjettet inngår en lang rekke påbegynte og planlagte tiltak som alle vil bidra til utslippsreduksjoner. Formålet med klimabudsjettet er å gi en oversikt over utslippsnivået og hvilke tiltak som skal bidra til å redusere dette, slik at den overordnede målsettingen om utslippsreduksjon nås.

Byrådets klimamål

I byrådets arbeid med tidligere klimabudsjett har klimamålene for 2020 hatt hovedfokus. Samtidig er det viktig å planlegge og igangsette tiltak og prosjekter som sikrer reduserte utslipp i hele perioden frem mot 2030. Prosessen med å rullere Grønn strategi har startet, og klimabudsjettene for 2021 og fremover vil ta inn over seg nye strategiske grep som kommer i ny klimastrategi.

Målsettinger 2023

Hovedmål: 50 % reduksjon i klimagassutslippene sammenlignet med klimagassutslipp i 1991.

Målsettinger 2030

Hovedmål: Bergen skal være fossilfri

Dette skal blant annet oppnås gjennom følgende målsetninger:

- Alle nye personbiler skal være fossilfrie fra 2025
- All lettere varetransport i Bergen gjøres med fossilfrie kjøretøy fra 2025
- Bergen kommune skal legge til rette for fossilfri tungtrafikk og anleggsdrift i 2025

Arbeidet med klimabudsjettet

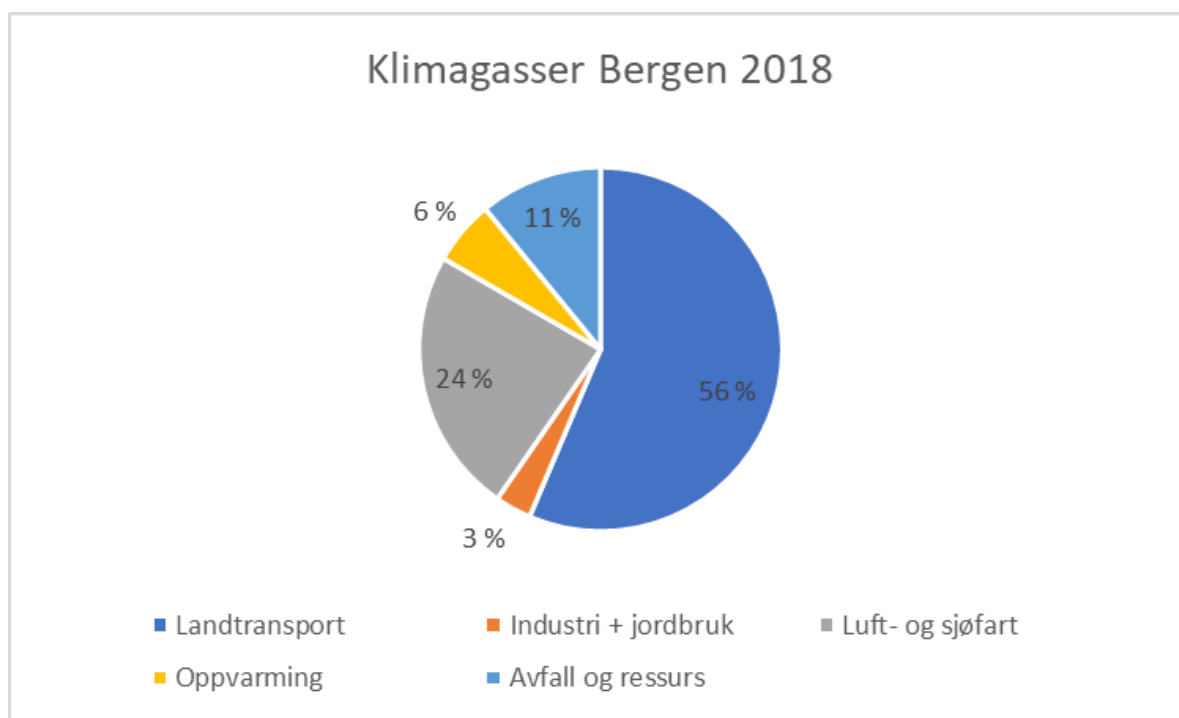
Klimabudsjettet for 2021 er det fjerde som legges fram. Mens de tre første i all hovedsak har vurdert effekten av igangsatte og planlagte tiltak frem mot 2020, ser dette årets klimabudsjett videre mot 2030 og hva som skal til for å nå målet om en fossilfri by.

Byrådet har som ambisjon at klimabudsjettet skal forbedres gradvis gjennom erfaring og kompetanseheving. Arbeidet med å forbedre klimabudsjettets faktagrunnlag er satt i gang, og deler av dette arbeidet er innarbeidet i årets klimabudsjett. To eksterne studier er pågående; en energiutredning som Menon utfører og utslippsframskrivninger som utredes av Cicero. Ingen av studiene ferdigstilles i tide til å innarbeide alt i klimabudsjettet, men deler av resultatene er tatt inn der dette er naturlig og hvor kvalitetskontrollen er god nok til at dette er faglig forsvarlig.

Klimabudsjettet er et styringsverktøy som viser sammenhengen mellom klimatiltakene kommunen jobber med, kostnadene forbundet med disse og effekten de er ventet å ha. Det første klimabudsjettet som ble laget hadde i hovedsak oversikt over disponeringene til Klimaseksjonens del av budsjett, satt av til gjennomføring av Grønn strategi – såkalt «klimamidler». Senere klimabudsjetter har forsøkt å belyse hele kommunens utgifter til klimatiltak, i tillegg til enkelte eksterne finansieringskilder. Fremdeles gjenstår det en del kartlegging av ressursbruken. Et mer fullstendig bilde av investeringer og driftsutgifter vil tydeliggjøre kommunens arbeid og prioriteringer med å nå målene som er satt i Grønn strategi.

Fordeling av klimagassutslippene i Bergen

I april 2018 publiserte Miljødirektoratet ny statistikk for kommunefordelte utslipp. Statistikken er utviklet av Miljødirektoratet i samarbeid med Kommunesektorens organisasjon KS og SSB. Den nye statistikken er basert på forbedret metode og kommunefordelte data fra luft- og sjøfart ble lagt til. Denne statistikken representerer siste tilgjengelige data på klimagass utslipp i Bergen, se Figur 1.

Figur 1: Fordeling av direkte klimagassutslipp fra Bergen i 2018

Grønn strategi og klimamålene til Bergen for årene frem mot 2030 fokuserer på direkte klimagassutslipp innenfor kommunens grenser. Utslippene fordeler seg på følgende kategorier:

- **Landtransport** inkluderer veitrafikk av busser, personbiler, tunge kjøretøy og varebiler, samt annen mobil forbrenning. I sistnevnte kategori er traktorer og anleggsmaskiner de største kildene. Landtransport utgjør den klart største utslippssektoren i Bergen med over halvparten av de direkte utslippene i Bergen i 2018. Dersom man ser samlet på all transport (altså inkludert luft- og sjøfart) så utgjør utslipp fra disse sektorene 80 % av alle lokale utslipp. Svært mye gjøres for å få ned disse utslippene spesielt på persontransport. Byplanleggingen tilrettelegger for lavere transportbehov og transport med lavere utslipp. Restriktive tiltak som bompenger søker å redusere unødig bilbruk, samtidig som deler av inntektene fremmer gange, sykling og kollektiv transport.
- **Oppvarming** inkluderer utslipp fra oppvarming av næringsbygg og husholdninger fordelt på utslippskildene fossil oppvarming og vedfyring. For vedfyring regnes CO₂-utslipp som netto nullutslipp, men vedfyring forårsaker også noe utslipp av klimagassene metan og lystgass. Utslipp fra fossil oppvarming har vært på jevn tilbakegang, blant annet hjulpet av forbudet mot oljefyr fra 1.1.2020. Merk at gassfyrte anlegg ikke er omfattet av dette forbudet. Oppvarming sto for 6 % av utslippene i Bergen i 2018, men da var ikke fjernvarmen inkludert. Fjernvarme er inkludert i sektoren Avfall og Ressurs.

- **Industri og jordbruk** utgjør samlet 3 % av klimagassutslippene i Bergen og dette nivået har vært ganske stabilt i mange år. På grunn av de relativt beskjedne utslippene og mangel på enkle/billige tiltak for utslippsreduksjoner, har få tiltak vært satt inn i disse sektorene.
- **Avfall og ressurs** omfatter utslipp fra energiforsyning (i praksis avfallsforbrenning og fjernvarme), avfall og avløp. Sektoren utgjør 11 % av de totale klimagassutslippene i Bergen. Mye har vært gjort for å få ned avfallsmengdene, bedre utsorteringen av avfall, bedre utnyttning av avfallet og få ned bruken av fossil energi. Til tross for dette har klimagassutslippene vært ganske stabile de siste ti årene.
- **Luft- og sjøfart** utgjorde samlet 24 % av klimagassutslippene i Bergen i 2018. Innen luftfart er det utslipp fra avgangs- og ankomstfasen for fly og helikoptre som lander eller tar av ved (i all hovedsak) Flesland som utgjør utslippstallene. For sjøfart er både innenriks, utenriks og gjennomgangstrafikk inkludert. For luftfart finnes det ikke gode lokale, virksomme tiltak, mens det for sjøfart har vært fokusert på utslippsreduksjoner ved kai (gjennom landstrøm) siden evnen til å påvirke lokalt er større her enn ved overfart.

Aktuelle tiltak i økonomiplanperioden

I arbeidet med klimabudsjettet er de tiltakene som er ventet å resultere i høyest reduksjon av klimagassutslipp identifisert. Tiltak innenfor de tre sektorene «Oppvarming», «Avfall og ressurs» og «Transport» er vurdert.

Tiltakene som er identifisert er av ulike typer; tiltak med direkte effekt, tiltak som er forutsettende for de tiltakene med direkte effekt, og tiltak som krever systemendringer. Et tiltak med direkte effekt er utfasing av oljefyrer fordi tiltaket har en direkte effekt i å redusere oljeforbruket og medfølgende klimagassutslipp. Et eksempel på et tiltak som er forutsettende for tiltak med direkte effekt er økt kapasitet i kollektivtransporten. Det er en forutsetning at man kan bruke kollektivtransport for å redusere personbiltrafikk. Eksempel på tiltak som krever systemendringer er utvikling av nullutslippsområder, som planlegges flere steder i Bergen sentrum. Her kreves endringer i lover og reguleringer for å kunne gjennomføre endringen. For å nå klimamålene frem mot 2023 og 2030 er det nødvendig å gjennomføre alle disse typene tiltak.

I arbeidet med oppfølging av Grønn strategi er det igangsatt arbeid med over 100 tiltak. I tidligere års Klimabudsjett har det vært fokusert på potensialet for reduksjon av CO₂-utslippene innen utgangen av 2020. Tiltakene er nærmere beskrevet under for sektorene oppvarming, avfall og ressurs og transport. I årets klimabudsjett er første del av arbeidet med klimatiltak frem mot 2030 tatt inn. I en utredning Cicero utfører for Bergen kommune er det sett på effekten på klimagassutslipp av tre ulike tiltakspakker. Tiltak i figurene som starter med «B» er en del av byrådets budsjettforslag i Innstilling 1 og er å finne i tabellen «Klimatiltak», mens tiltak som er gjengitt i figurene og starter med en «K» eller en «R» viser potensialet for videre utslippsreduksjoner i tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak». Tiltakene i «Klimakur» og «Radikale tiltak» står samlet i tabellen «Aktuelle tiltak frem mot 2030» i kapittelet «Klimatiltak». De sistnevnte tiltakene kan vurderes i forbindelse med fremtidig rullering av handlings- og økonomiplan og budsjettframlegg.

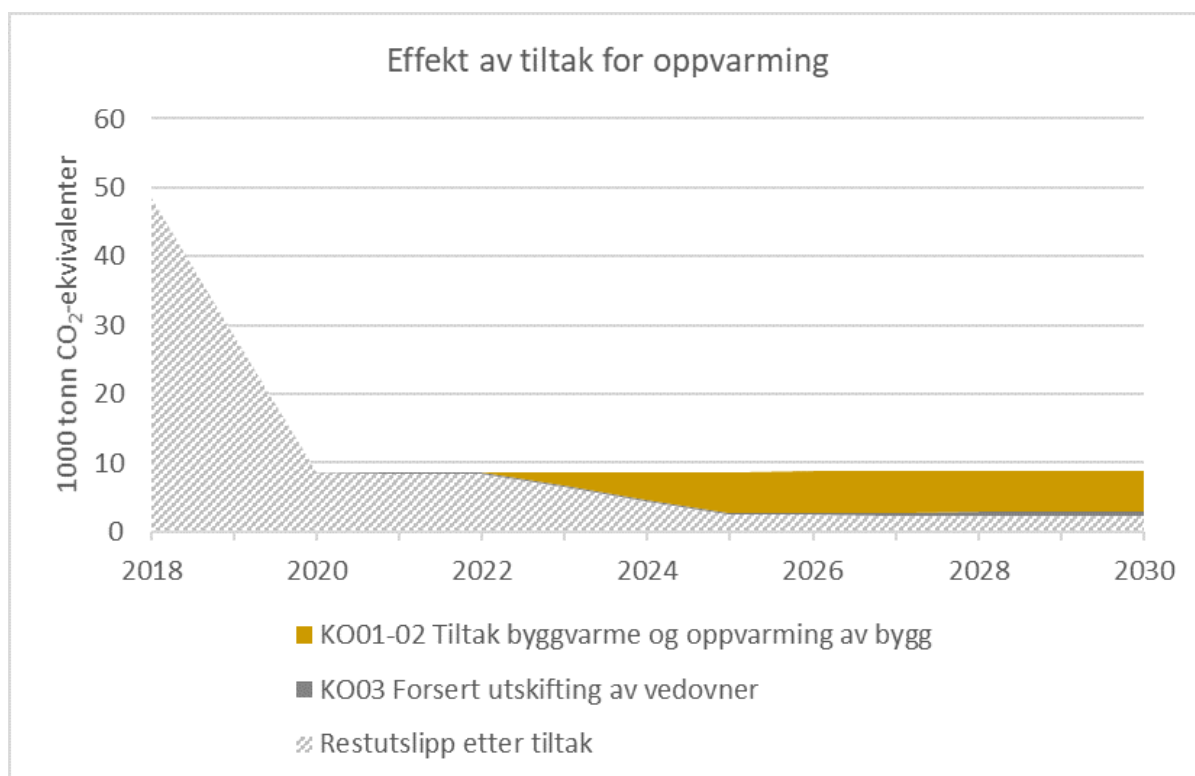
Tiltakspakken «Klimakur» består av utvalgte relevante tiltak fra den nasjonale tiltakspakken beskrevet i rapporten «[Klimakur 2030](#)» (Miljødirektoratet 2020). Tiltakspakken «Radikale tiltak» adresserer gjenværende utslipp av klimagasser og søker å redusere disse til så nær null som er mulig med de virkemidlene kommunen rår over, eller er ventet å kunne rår over innen 2030. Et eksempel på forskjellen mellom disse to tiltakspakkene er bruken av biodrivstoff i veitransport. Tiltak i «Klimakur» søker å øke bruken av avansert flytende biodrivstoff fra 16 til 40 prosent mellom 2020 og 2030, mens et «Radikalt tiltak» er et påbud som sikrer 100 % andel og dermed eliminerer det fossile bidraget.

Det understrekes for øvrig at tiltakene som inngår her som klimatiltak, også kan ha flere begrunnelser. Når kommunen for eksempel jobber med å fremme sykling så er ikke dette bare et klimatiltak. Det er også et helsetiltak, et plassbesparende tiltak, et luftkvalitetstiltak, et sparetiltak (det er billigere å tilrettelegge for gange og sykkel enn å ta all transportvekst i kollektivtransport) osv. I denne sammenhengen er det imidlertid tiltakenes virkning på de direkte klimautslippene i kommunen som er relevant.

Oppvarming

Bergen hadde 6 500 oljefyrer per april 2019. Som en del av stortingets Klimaforlik ble det fastsatt at det fra 1.1.2020 er forbudt å bruke mineralolje til oppvarming. Her finnes mange gode alternativer, både for større anlegg med vannbårne system som kan erstattes med større pellets-fyr, vann-vann varmepumpe eller bioolje. Små enkeltstående ovner kan erstattes med en pelletsovn, en luft-luft varmepumpe, solfangere eller bruk av bioolje. Ofte vil en oppgradering av de gamle utdaterte oljeanleggene føre til lavere oppvarmingskostnader. Bergen kommune har opprettet en støtteordning for utskifting av ikke-rentbrennende ildsteder. Støtteordningen er igangsatt i hovedsak på grunn av ønske om bedre lokal luftkvalitet og lavere brannrisiko, men gir også reduserte utslipp av klimagasser.

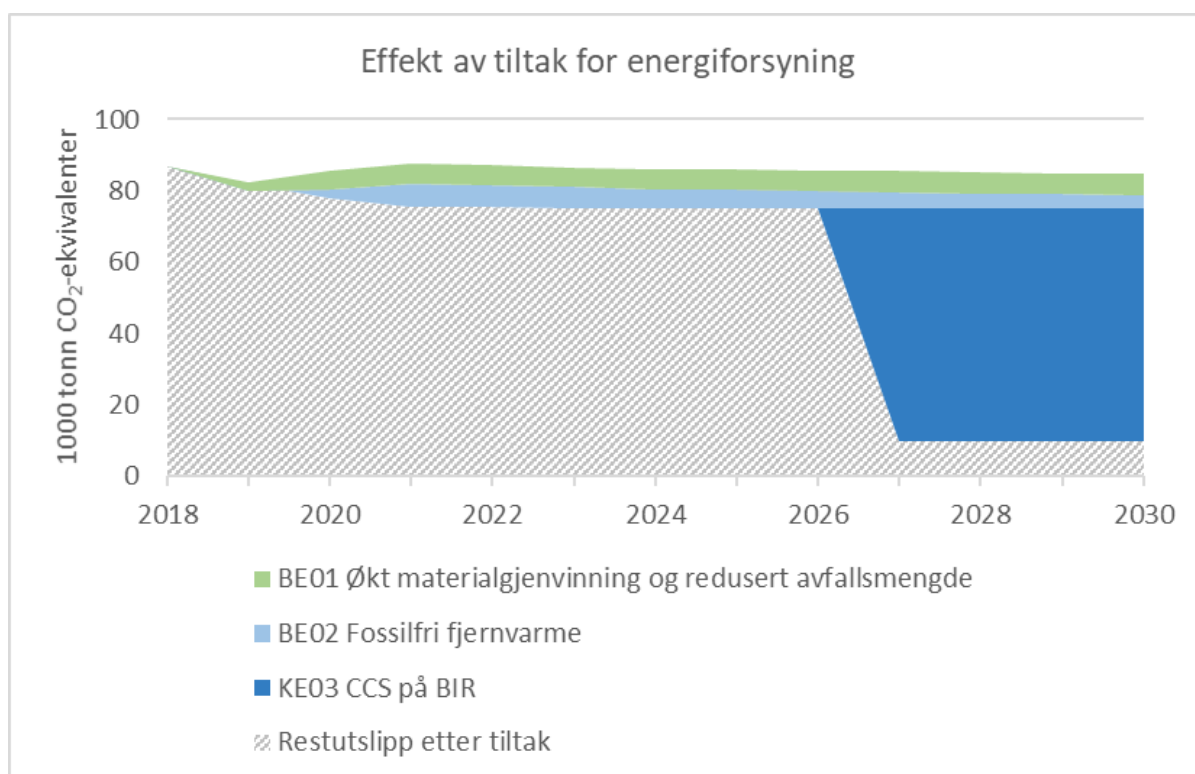
Utslippene fra fossil oppvarming er ventet å gå ned med over 80 prosent mellom 2018 og 2020 som følge av det nasjonale forbudet mot bruk av fossil olje til oppvarming, se Figur 2. Gjenværende utslipp i referansebanen og i tiltakspakken «Klimabudsjett» skyldes fortsatt bruk av fossil gass, hvorav boliger og Haukeland sykehus står for nesten nøyaktig halvparten hver. Disse gjenværende utslippene kan nesten fullstendig elimineres av tiltak i tiltakspakken «Klimakur».

Figur 2 Forventede reduksjoner i utklipp fra tiltak i sektoren oppvarming. Tiltak KO01-03 er hentet fra tiltakspakken Klimakur, er ikke en del av budsjettet, men viser potensialet for videre utslippsreduksjoner i tiltakspakkene.

Avfall og ressurs

Forbrenning av avfall gir store utslipp av klimagasser. I 2018 sto avfallsforbrenning for omtrent 80 tusen tonn CO₂ ekvivalenter (fossil andel). Dette er ventet å øke noe frem mot 2030 uten karbonfangst. Potensialet for å redusere utslippene fra avfallsforbrenning avhenger i stor grad av om man får til CO₂-fangst og -lagring på avfallsforbrenningsanleggene, se figur 3. Et prøveprosjekt for CO₂-fangst og -lagring på Fortum sitt anlegg i Oslo er igangsatt, men endelig investeringsbeslutning er avhengig av finansiell støtte fra EU. BIR utreder nå mulighetene for karbonfangst ved deres forbrenningsanlegg i Rådalen. Som følge av planlagt omlegging fra fossil olje til bioolje ved BKK Varme sitt anlegg i Rådalen blir også forbrenningsanleggets oljebruk fossilfri.

Figur 3 Forventede reduksjoner i utslipp fra tiltak innen avfall, ressurs og energiforsyning. Tiltakene BE01 og BE02 er en del av tiltakspakken i klimabudsjettet, mens KE03 er en del av tiltakspakken Klimakur. Tiltakene i tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak» er ikke en del av budsjettet, men viser potensialet for videre utslippsreduksjoner.

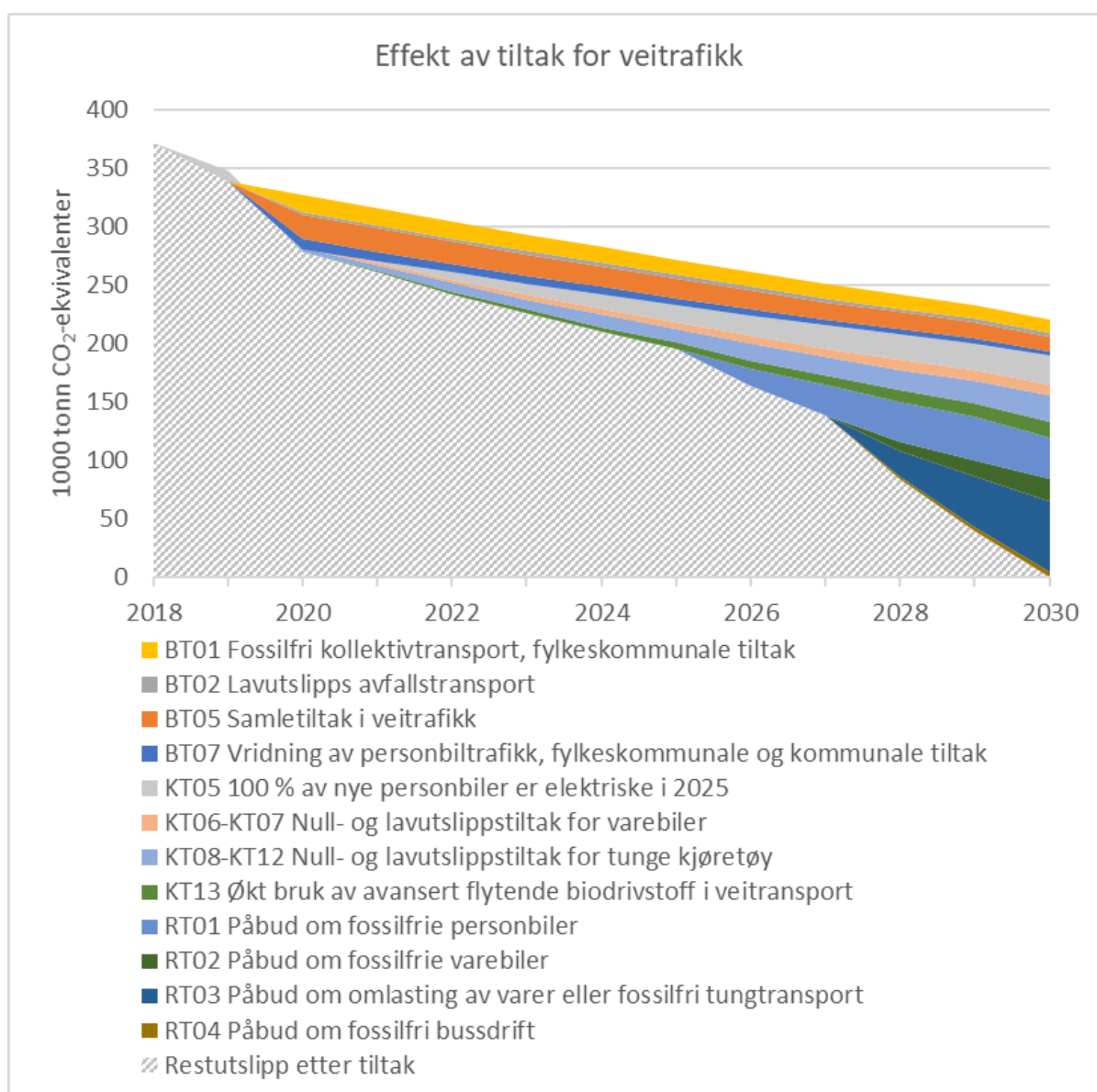
Transport

De viktigste virkemidlene for å oppnå fossilfri transport ligger i de **nasjonale virkemidlene** for å fremme utskifting av kjøretøyparken til nullutslippsteknologi. På lang sikt er det kommunens **arealpolitikk** som lager grunnlaget for å bygge en by med mindre behov for motorisert transport. På kortere sikt har ordninger for **bompenger og parkering** vist seg som de mest effektive tiltakene så langt. Rushtidsavgiften og miljødifferensierte bompenge (fra 2018) har tilsynelatende vridd bilkjøperes preferanse mot nullutslippsbiler, og Bergen er nå på topp i landet i prosentandel nullutslippsbiler av bilparken. Det må nødvendigvis være god tilgang på **ladeinfrastruktur og fyllestasjoner** for fornybart drivstoff om en skal lykkes med omstillingen. Minst like viktig er en helhetlig utbygging av et kapasitetssterkt kollektivsystem med nullutslipp, slik som Bybanen.

Nullutslippssoner i sentrum er vedtatt, samt mål om fossilfri varedistribusjon og fossilfrie arbeidsmaskiner. Bærekraftig/sertifisert biodiesel samt biogass vil også måtte bidra til å oppnå dette målet.

Veitrafikk

En rekke tiltak innen veitrafikk og deres ventede innvirkning på klimagassutslipp i Bergen frem mot 2030 er vist i figur 4. Utslippsframskrivingene vist i figuren er basert på en pågående utredning Cicero gjør for Bergen kommune. Arbeidet ble ikke ferdigstilt i tide til utarbeidelsen av klimabudsjettet og kun deler av utredningen er dermed innarbeidet i årets klimabudsjett. Foreløpige resultater viser at klimagassutslipp fra veitrafikk kan reduseres til null innen 2030 med de tiltakene som ligger inne i klimabudsjettet, samt tiltak i tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak». Det vil bli jobbet med å bruke utredningsarbeidet til å fremme nye virksomme tiltak frem mot neste års klimabudsjett.

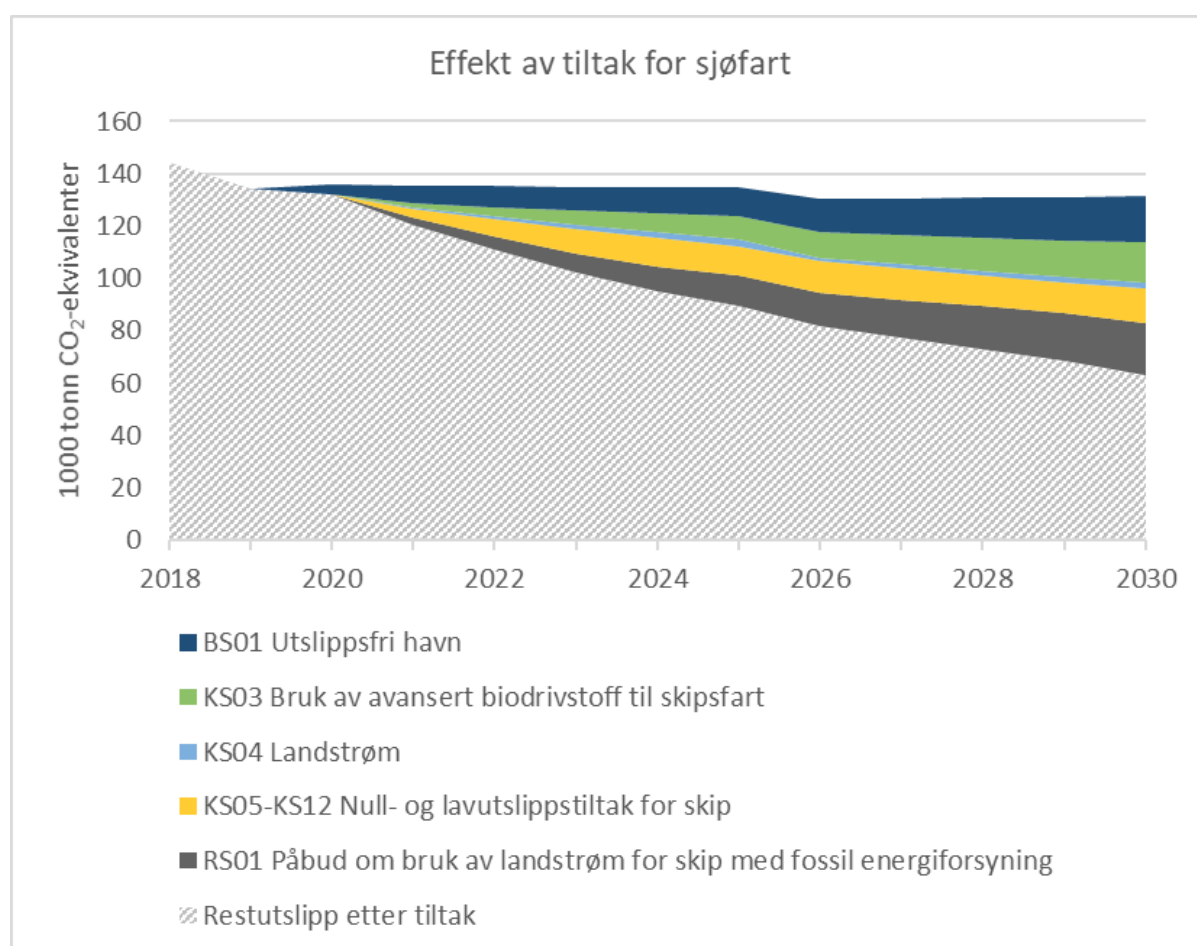
Figur 4 Forventede reduksjoner i utslipp fra tiltak i sektoren Veitrafikk. Tiltak på BT er en del av tiltakspakken klimabudsjett. Tiltak på KT er en del av tiltakspakken Klimakur. Tiltak på RT er en del av tiltakspakken Radikale tiltak. Tiltakene i tiltakspakkene «Klimakur» og

«Radikale tiltak» er ikke en del av budsjettet, men viser potensialet for videre utslippsreduksjoner.

Sjøfart

Bergen fikk sitt første landstrømanlegg i 2015, og nytt EU- regelverk vil pålegge alle større havner landstrøm innen 2025. I 2018 ble det nye landstrømselskapet, Plug, etablert, eid av BKK og Bergen Havn. Selskapet skal bidra til rimeligere og raskere utbygging av landstrøm, og etablerer, blant annet, et stort anlegg for å forsyne cruiseskip med landstrøm.

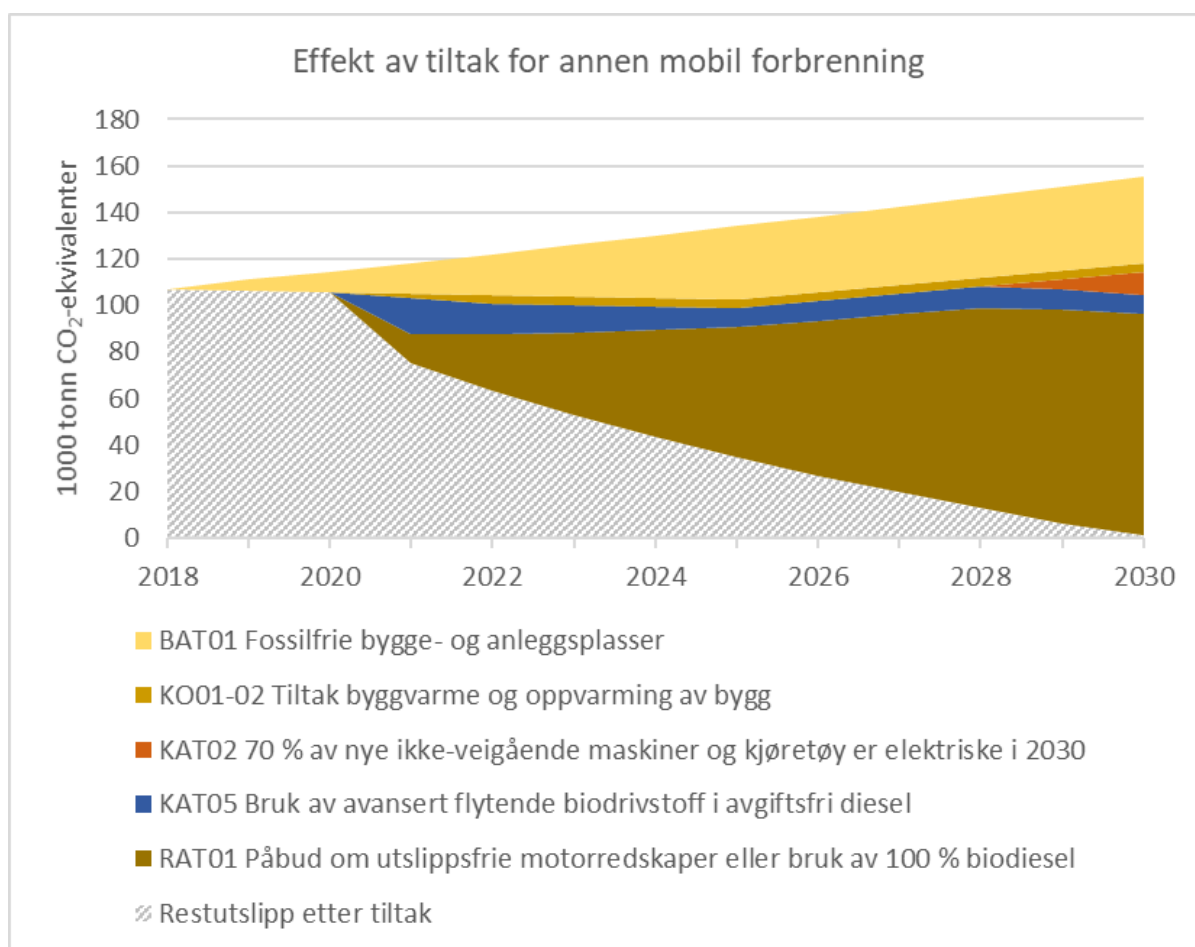
En rekke tiltak innen sjøfart og deres ventede innvirkning på klimagassutslipp i Bergen frem mot 2030 er vist i figur 5. Utslippsframskrivingene vist i figuren er basert på en pågående utredning Cicero gjør for Bergen kommune. Foreløpige resultater viser at klimagassutslipp fra sektoren sjøfart kan reduseres til nær null innen 2030 for utslipp ved havneleie, mens tiltakene som er utredet så langt viser langt mindre effekt for utslipp under seilas. Samlet sett er det ventet et betydelig rest-utslipp i 2030 med de tiltakene som til nå er utredet.

Figur 5 Forventede reduksjoner i utslipp fra tiltak i sektoren Sjøfart. Tiltak på BS er en del av tiltakspakken klimabudsjett. Tiltak på KS er en del av tiltakspakken Klimakur. Tiltak på RS er en del av tiltakspakken Radikale tiltak. Tiltakene i tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak» er ikke en del av budsjettet, men viser potensialet for videre utslippsreduksjoner.

Annen mobil forbrening

Sektoren Annen mobil forbrening består i Bergen nesten i helhet av utslippskilden Dieseldrevne motorredskaper, med kun små utslipp fra kilden Snøscooter. All veksten i referansebanen skjer også i førstnevnte, og alle tiltakene retter seg mot den, se figur 6. Tiltaket i klimabudsjettet «fossilfrie bygge- og anleggsplasser» tar av for det meste av den veksten denne utslippssektoren ellers er ventet å ville ha frem mot 2030. De resterende tiltakene i Figur 6 er en del av tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak» som er under utredning av Cicero. Foreløpige resultater viser at klimagassutslipp fra sektoren Annen mobil forbrening kan reduseres til nær null innen 2030. Det vil bli jobbet med å bruke utredningsarbeidet til å fremme nye virksomme tiltak frem mot neste års klimabudsjett.

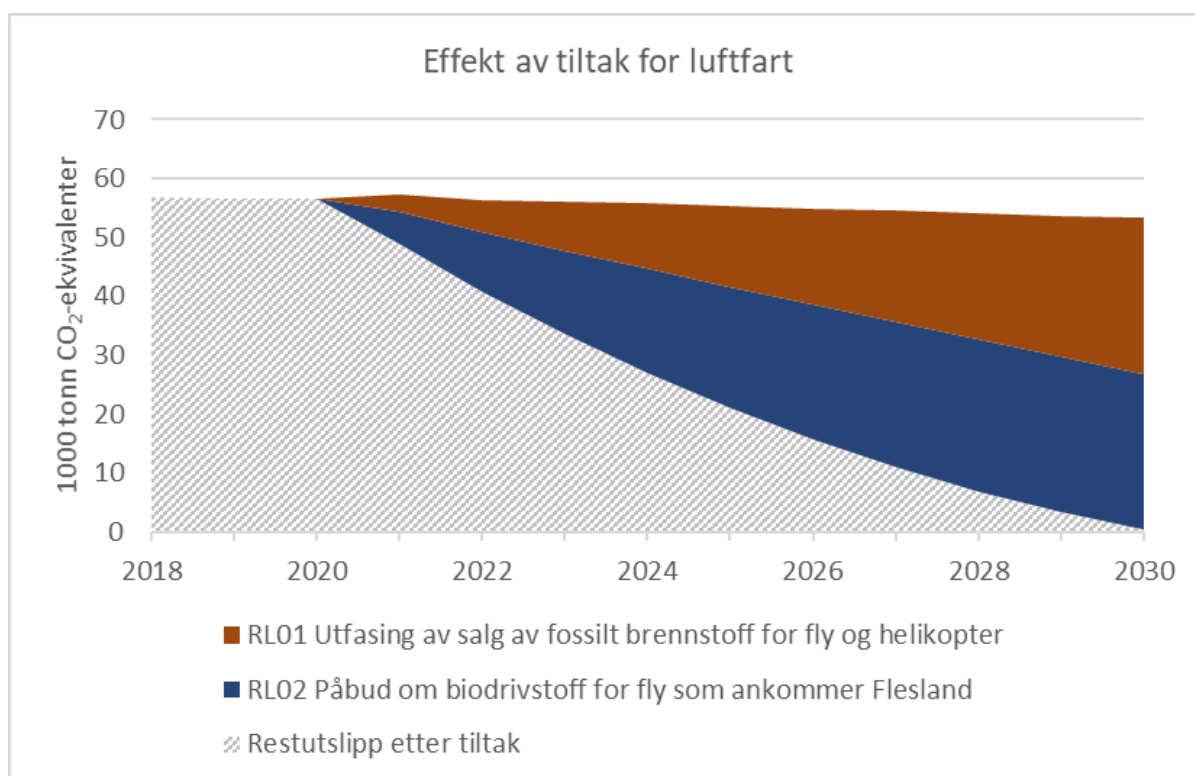

Figur 6 Forventede reduksjoner i utslipp fra tiltak i sektoren Annen mobil forbrening. Tiltak på BA er en del av tiltakspakken klimabudsjett. Tiltak på KA er en del av tiltakspakken Klimakur. Tiltak på RA er en del av tiltakspakken Radikale tiltak. Tiltakene i tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak» er ikke en del av budsjettet, men viser potensialet for videre utslippsreduksjoner.

Luftfart

Utslipp fra Luftfart omfatter utslipp fra flybevegelser på bakken, og fra takeoff og landing for fly og helikopter opp til 3000 fot. I Bergen inngår utslipp fra Flesland og Grønneviksøren, men domineres fullstendig av Flesland. Sektoren består av de to utslippskildene Innenriks luftfart og Utenriks luftfart, hvor inndelingen avhenger av destinasjon eller opphav for flybevegelsen. Hverken tiltakspakkene «Klimabudsjett» eller «Klimakur» inneholder tiltak som reduserer utslipp fra luftfart. Påbud om

biodrivstoffbruk i tiltakspakken «Radikale tiltak» gjør imidlertid at utslippene kan reduseres med 99 prosent i forhold til dagens nivå, se figur 7.

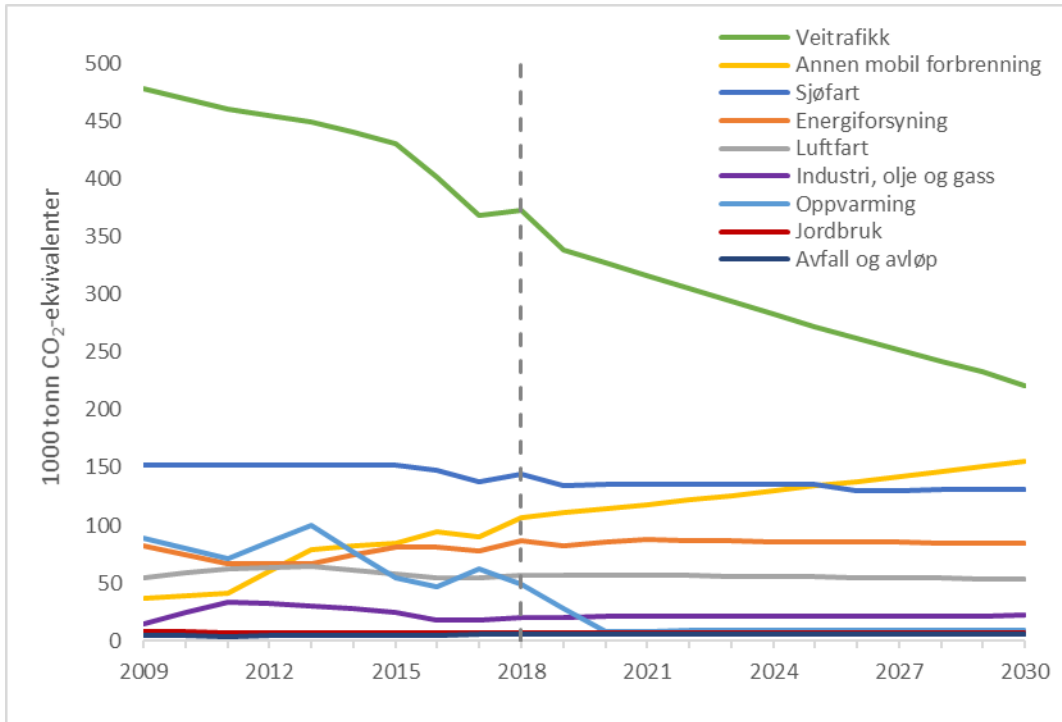
Figur 7 Forventede reduksjoner i utslipp av tiltak for luftfart. Tiltakene er ikke en del av budsjettet, men viser potensialet for videre utslippsreduksjoner.

Utslippsframskrivninger

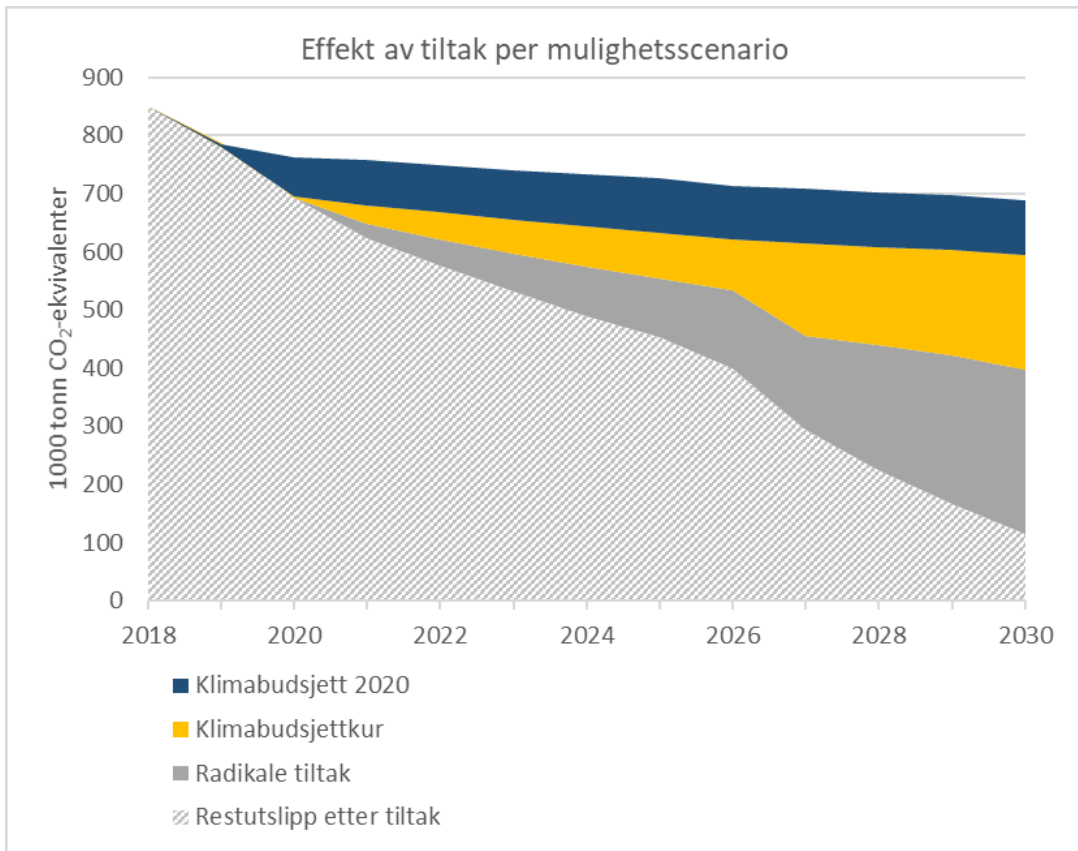
En referansebane gir et anslag for forventet utvikling i klimagassutslipp i et scenario uten nye statlige eller fylkeskommunale klimatiltak utover dem som var vedtatt da referansebanen ble utarbeidet. Bergen kommune har fått utarbeidet anslag for utviklingen av klimagassutslipp i Bergen forutsatt at ulike tiltakspakker gjennomføres. Referansebanen for hver utslippssektor er vist i figur 8 under og utgjør forventet utvikling uten nye tiltak. Målet for 2030 er å bli en fossilfri by og figur 9 viser at dette ikke vil være mulig uten nye tiltak.

I tillegg til referansebanen er det utarbeidet utslippsframskrivninger for tre ulike tiltakspakker, se Figur 9:

- Tiltakspakke 1 - Klimabudsjett: Tiltakspakken inneholder alle tiltak beskrevet i tabellen klimatiltak under.
- Tiltakspakke 2 - Klimakur: Alle tiltak i tiltakspakke 1, samt utvalgte relevante tiltak fra den nasjonale tiltakspakken beskrevet i rapporten "[Klimakur 2030](#)" (Miljødirektoratet 2020)
- Tiltakspakke 3 – Radikale tiltak og påbud: Alle tiltak i tiltakspakke 1 og 2, samt radikale tiltak som tilnærmet forbyr bruk av fossile alternativer i Bergen.

Figur 8 Referansebane for utslipp innen hver sektor i Bergen, historisk i Miljødirektoratets statistikk og fremskrevet i referansebanen av Cicero.

Figur 9 Samlet effekt av tiltak i hvert av de tre tiltakspakkene

Tiltakene i de tre tiltakspakkene reduserer utslippene kraftig frem mot 2030, men selv med radikale tiltak og påbud (tiltaksplan 3) gjenstår en vesentlig del av utslippene. Tiltak i de ulike tiltakspakkene er videre diskutert i avsnittet måloppnåelse og veien videre sammen med en vurdering av hva som skal til for å komme helt i mål innen 2030. Merk at det er effekten av tiltaksplanen «Klimabudsjett 2020» målt opp mot referansebanen vi styrer mot nå. Tiltakspakkene «Klimakur» og «Radikale tiltak» viser hvor langt ned i klimagassutslipp vi venter å komme med disse tiltakene, men disse tiltakene er ikke igangsatte.

Klimatiltak

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad 2021-2024	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Langsiktig reduksjon
Energieffektiviserings- og klimatiltak i bygg	26 000	102 000	Oppvarming	Fossil oppvarming	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fossilfri fjernvarme	0	0	Energiforsyning	Fjernvarme unntatt avfallsforbrenning	6 727,0	6 296,0	5 749,0	5 261,0	3 976,0
Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunale tiltak	0	0	Veitrafikk	Busser	14 215,0	14 106,0	13 869,0	13 556,0	10 766,0
Fossilfrie bygge- og anleggsplasser	0	0	Annen mobil forbrenning	Dieseldrevne motorredskaper	13 172,0	17 520,0	22 057,0	26 784,0	36 683,0
Lavutslipps avfallstransport	0	0	Veitrafikk	Tunge kjøretøy	2 973,0	3 014,0	3 058,0	3 100,0	3 375,0
Referansebane	0	0	Annet	Annet	92 265,0	101 168,0	109 210,0	116 488,0	116 488,0
Samletiltak: Byutvikling, ladeinfrastruktur, bilfrie bydeler, varelevering, sykkeltiltak og hjertesoner	67 800	299 700	Veitrafikk	Personbiler	19 738,0	18 909,0	18 112,0	17 359,0	12 974,0
Utslippsfri havn	0	0	Sjøfart	*Estimat sjøfart	6 816,0	7 969,0	9 134,0	10 315,0	17 667,0
Vridning av personbiltrafikk, fylkeskommunale og kommunale tiltak	0	0	Veitrafikk	Personbiler	7 938,0	7 374,0	6 830,0	6 317,0	3 338,0
Økt materialgjenvinning og redusert avfallsmengde	750	3 000	Avfall og avløp	Avfallsforbrenning	5 549,0	5 588,0	5 620,0	5 659,0	5 895,0
Sum	94 550	404 700			169 393,0	181 944,0	193 639,0	204 839,0	211 162,0

Aktuelle tiltak fram mot 2030

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

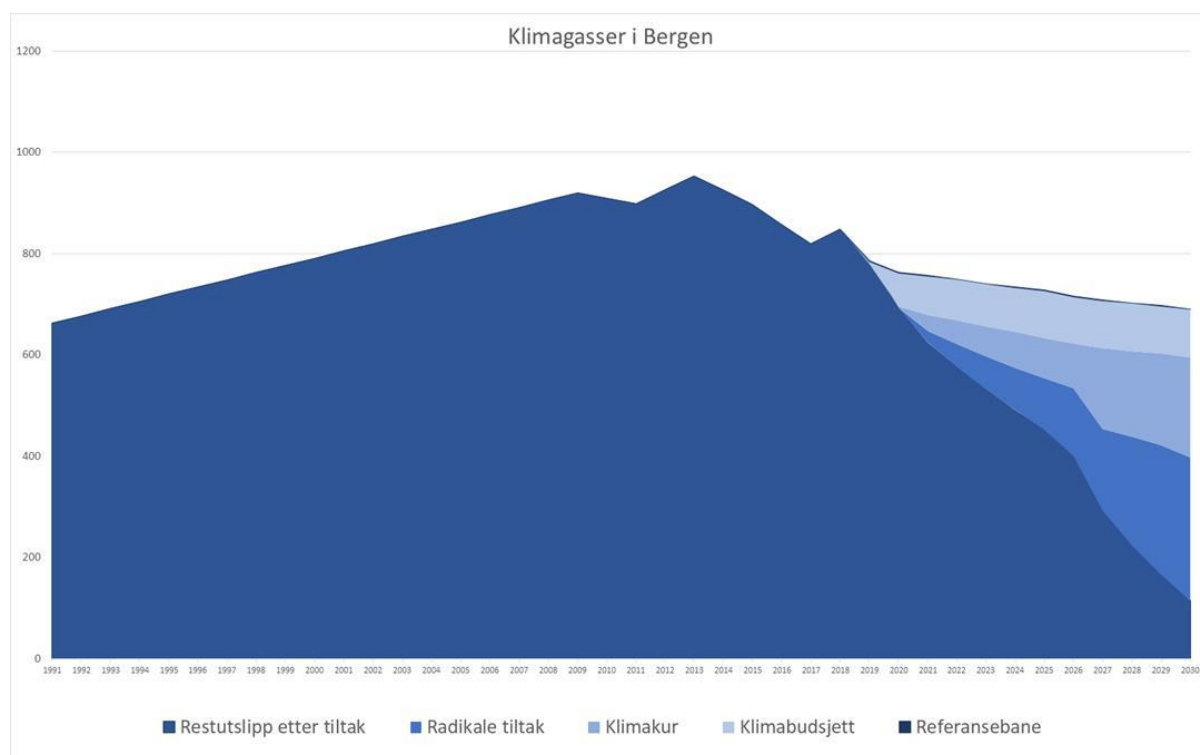
Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad 2021-2024	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Langsiktig reduksjon
Klimakur utslippsfrie personbiler	0	0	Veitrafikk	Personbiler	1 705,0	5 850,0	9 496,0	12 655,0	24 535,0
Klimakur: Avansert biodrivstoff til skipsfart	0	0	Sjøfart	*Estimat sjøfart	1 762,0	3 478,0	5 153,0	6 793,0	15 553,0
Klimakur: Bruk av avansert flytende biodrivstoff i avgiftsfri diesel	0	0	Annen mobil forbrenning	Dieseldrevne motorredskaper	15 303,0	13 371,0	11 663,0	9 902,0	8 581,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad Sektor 2021-2024	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Langsiktig reduksjon
Klimakur: CO2-fangst i avfallsforbrenning	0	0	Energiforsyning Avfallsforbrenning	0,0	0,0	0,0	0,0	65 076,0
Klimakur: Elektriske ikke-veigående maskiner og kjøretøy	0	0	Annen mobil forbrenning Dieseldrevne motorredskaper	0,0	0,0	0,0	0,0	9 515,0
Klimakur: Elektriske personbiler.	0	0	Veitrafikk Personbiler	1 705,0	5 850,0	9 596,0	12 655,0	24 535,0
Klimakur: Fossilfri byggvarme	0	0	Annen mobil forbrenning Dieseldrevne motorredskaper	1 873,0	3 727,0	5 700,0	7 670,0	10 209,0
Klimakur: Landstrøm	0	0	Sjøfart *Estimat sjøfart	577,0	1 157,0	1 742,0	2 330,0	2 220,0
Klimakur: Lavutslipp skip	0	0	Sjøfart *Estimat sjøfart	3 222,0	6 343,0	9 559,0	11 100,0	13 219,0
Klimakur: Null- og lavutslippstiltak for tunge kjøretøy.	0	0	Veitrafikk Varebiler	4 202,0	6 935,0	7 706,0	10 494,0	21 728,0
Klimakur: Null- og lavutslippstiltak for varebiler.	0	0	Veitrafikk Varebiler	2 313,0	3 198,0	4 081,0	4 948,0	9 924,0
Klimakur: Overgang fra rødt kjøtt til fisk og plantebasert kost	0	0	Jordbruk Fordøyelsesprosesser husdyr	0,0	0,0	118,0	235,0	1 157,0
Klimakur: Redusert matsvinn	0	0	Jordbruk Fordøyelsesprosesser husdyr	154,0	179,0	199,0	217,0	345,0
Klimakur: Utskifting av vedovner	0	0	Oppvarming Vedfyring	53,0	109,0	165,0	224,0	643,0
Klimakur: Økt bruk av avansert flytende biodrivstoff i veitransport	0	0	Veitrafikk Annet	1 233,0	2 354,0	3 395,0	4 297,0	14 604,0
Radikale tiltak: Påbud om biodrivstoff for fly som ankommer Flesland	0	0	Luftfart Annet	5 380,0	10 051,0	14 156,0	17 654,0	26 383,0
Radikale tiltak: Påbud om bruk av landstrøm for skip med fossil energiforsyning	0	0	Sjøfart *Estimat sjøfart	2 613,0	5 019,0	7 221,0	9 355,0	20 032,0
Radikale tiltak: Påbud om fossilfrie personbiler	0	0	Veitrafikk Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	34 827,0
Radikale tiltak: Påbud om fossilfrie varebiler	0	0	Veitrafikk Varebiler	0,0	0,0	0,0	0,0	18 663,0
Radikale tiltak: Påbud om omlasting av varer eller fossilfri tungtransport	0	0	Veitrafikk Tunge kjøretøy	0,0	0,0	0,0	0,0	61 101,0
Radikale tiltak: Påbud om utslippsfrie motorredskaper eller bruk av 100 % biodiesel	0	0	Annen mobil forbrenning Dieseldrevne motorredskaper	12 566,0	24 153,0	35 398,0	46 020,0	95 148,0
Radikale tiltak: Utfasing av salg av fossilt brennstoff for fly og helikopter	0	0	Luftfart Annet	2 832,0	5 584,0	8 327,0	11 033,0	26 383,0
Sum	0	0		57 493,0	97 358,0	133 675,0	167 582,0	504 381,0

Måloppnåelse og veien videre

Kommunen bruker ulike indikatorer for å overvåke utviklingen blant annet innen klimagassutslipp: El-bil andelen av nybilsalget er over 50 % (ladbare biler), elbilandelen gjennom bomringen har passert 20 %, målene om reduksjon i personbiltrafikken ble nådd to år før fristen og antall oljefyrte anlegg er på god vei nedover. Antall oljeovner vil mest sannsynlig ikke gå ned til null da det er rom for å fyre med bioolje i de samme anleggene. Statistikken fra Miljødirektoratet gjenspeiler denne utviklingen: Fra 1991 og frem til 2013 økte klimagassutslippene jevnt, med 2013 som toppår. Fra 2013 til 2018 har vi sett en 8 % reduksjon av klimagassutslipp. Dette ligger under den reduksjonen som er nødvendig for å nå målene for 2020 og 2023, men en rekke tiltak er ventet å ha større effekt mot slutten av perioden 2013-2020. Eksempler på slike tiltak er tilrettelegging for elektrifisering av bilflåten og forbudet mot oljefyring. Elektrifiseringen av bilflåten er en utvikling som er mer eksponentiell enn lineær. Forbudet mot oljefyring gjelder fra 1. januar 2020 og skal, i prinsippet, eliminere klimagassutslippene fra de omtrent 5 800 resterende oljefyrene i Bergen.

Figur 10 Klimagasser i Bergen

For sektoren «Oppvarming» var det en reduksjon på 34 % i utslippene fra 1991 til 2013 og en halvering mellom 2013 og 2018. Beregninger fra utslippsframskrivingene som nå utføres av Cicero viser at det er mulig å redusere de direkte fossil-baserte klimagassutslippene fra denne sektoren til nær null. En viktig forutsettende faktor i dette er det statlige forbudet mot fyring med mineralolje og etterlevelse av det. Andre tiltak som vil redusere klimagassutslipp fra denne sektoren er fossilfri fjernvarme (gjennomføres av BKK Varme) samt bruk av bioolje til oppstart av avfallsforbrenningsanlegget etter driftsstans. Det som gjenstår, er gassfyrte anlegg.

For sektoren «avfall og ressurs» var det en 41 % reduksjon i klimagassutslipp i perioden 1991-2013, mens det mellom 2013 og 2018 var en 30 % økning. CO₂-fangst fra dette anlegget vil være et avgjørende virkemiddel for å nå målsetningene frem mot 2030.

For sektoren «landtransport» var det mer enn en dobling i klimagassutslipp i perioden 1991-2013, men etter dette klarte man å snu trenden og mellom 2013 og 2018 var det en nedgang på 9 %. Tiltakene for denne sektoren er mange og komplekse, med mange ulike aktører og mange ulike typer tiltak. Beregninger fra utslippsframskrivingene som nå utføres av Cicero viser at det er mulig å redusere de direkte fossil-baserte klimagassutslippene fra denne sektoren til nær null frem mot 2030.

Tiltakene i tiltakspakken Klimabudsjett 2020 reduserer utslippene i 2030 med 14 prosent i forhold til referansebanen. Det er særlig tiltakene for utslippsfrie kommunale byggeplasser, fossilfri kollektivtransport, samletiltak for veitrafikk og utslippsfri havn (i praksis landstrøm til cruiseskip, Hurtigruten og offshoreskip) som drar det meste av lasset. Tiltak fra Klimakur 2030 reduserer utslippene en god del mer, ned 42 prosent i forhold til referansebanen i 2030. Her er det særlig karbonfangst for avfallsforbrenning på BIR, krav til nullutslippsandeler i nybilsalget for personbiler og tunge kjøretøy, og biodrivstoffinnblanding i flere sektorer som driver de største reduksjonene.

Med tiltakene i tiltakspakken «Radikale tiltak og påbud» reduseres utslippene helt ned til 83 prosent under referansebanen i 2030, med restutslipp på 115 tusen tonn CO₂-ekvivalenter. Dette utgjør bare 14 prosent av utslippene i 2018, men fortsatt et betydelig utslipp. Størstedelen av restutslippene er i Sjøfart (63 tusen tonn) og Industri (22 tusen tonn). I tillegg er det mindre utslipp igjen i Energiforsyning (9 800 tonn) fra ufullstendig karbonfangst samt CH₄- og N₂O-utslipp fra avfallsforbrenning, utslipp fra Avfall og avløp (6 300 tonn) som ikke adresseres av noen tiltak, mesteparten av utslippene fra jordbruk (5 600 tonn), utslipp i Veitrafikk (4 400 tonn) fra busser som ikke påvirkes av noen tiltak unntatt økt bruk av avansert biodrivstoff, samt gjenværende utslipp i oppvarmingssektoren fra vedfyring (2 300 tonn).

Restutslippene fra Sjøfart er nesten utelukkende til sjøs, ikke i havn, og kan neppe adresseres med tiltak fra Bergen kommune. En vesentlig andel av dette må antas å være gjennomfartstrafikk, og å fjerne mesteparten av dem vil sannsynligvis kreve nasjonale påbud eller sterke insentiver om nullutslippsløsninger på skip i norske farvann, som for mange skipstyper kan være teknisk urealistisk eller svært dyrt innen 2030. Utslippene fra industri kan kanskje reduseres betraktelig gjennom krav til bruk av lavkarbonløsninger eller bioenergi, men vil kreve at man kartlegger hver enkelt virksomhet av en viss størrelse og disses behov. De gjenværende utslippene fra busser og vedfyring kan sannsynligvis også reduseres betydelig gjennom ulike typer insentiver, påbud eller forbud. Derimot vil det sannsynligvis være teknisk svært vanskelig om overhodet mulig å redusere de gjenværende utslippene fra avfallsforbrenning med CCS, jordbruk og avløp til nærmere null. Det er verd å bemerke at tiltaket karbonfangst fra avfallsforbrenning ikke bare fjerner 90 % av de fossile utslippene, men også 90 % av de biogene (ikke-fossile) utslippene som ikke er med i utslippsregnskapet. Dersom bokføringsreglene for slike negative utslipp endres, vil situasjonen se langt bedre ut.

Investeringsprogram

Oppsummering

I forslaget til investeringsprogram for 2021-20234 har byrådet budsjettert med investeringer for cirka 12 milliarder kroner (brutto). Det er for tiden høy investeringsaktivitet i kommunen, og det er økte investeringer knyttet til blant annet tjenesteområdene barnehage, skole, idrett, tjenester til eldre og kultur.

Nedenfor følger en omtale av sentrale satsinger i økonomiplanperioden samt hovedtall på utvalgte tjenesteområde.

Barnehage

Det foreslås barnehageinvesteringer for om lag 785 millioner kroner i økonomiplanperioden. Dette er en

Økning sammenlignet med forrige handlings- og økonomiplan som følge av stort vedlikeholdsetterslep av barnehager. Det avsettes om lag 400 mill. kr de neste 4 årene på Barnehage - Rehabilitering og nybygg i investeringsprogrammet som skal gå til dette formålet. I tillegg er arbeidet med flere barnehager startet opp, herunder Indre Arna barnehage og Lone barnehage. I tillegg gjenstår ferdigstilling av igangsatte prosjekter som Kalfarveien barnehage, Kronstad oppvektstun og utvidelse av Kristianborg barnehage.

Skole

Det foreslås skoleinvesteringer for om lag 5 milliarder i økonomiplanperioden, som er en betydelig økning ift foregående Handlings- og økonomiplan. Det avsettes blant annet 1,9 milliarder kroner til sekkeposten Skole - Rehabilitering og nybygg. Investeringer som vil inngå her er blant annet Haukedalen skole, Loddefjord skole, Paradis skole, Rolland skole, Slettebakken skole og Søreide ungdomsskole. Eidsvåg skole, Holen skole, Kronstad oppvektstun, Ortun skole - svømmehall og Midttun skole allerede igangsatt.

Idrett

Det foreslås investeringer på idrettsfeltet for om lag 820 millioner kroner i perioden. 200 millioner av disse investeringene er øremerket tiltak etter Idrettsplanen, i tillegg avsettes det 320 MNOK i perioden i sekkeposten Idrett - rehabilitering og nybygg hvor budsjettmidler til blant annet Alvøen idrettshall og Bjørnarhallen vil inngå.

Tjenester eldre

Det foreslås investeringer for 2,1 milliarder kroner i økonomiplanperioden. De største prosjektene som er igangsatt er nytt sykehjem i Åsane (ses i sammenheng med Midtbygda sykehjem – ombygging og rehabilitering) og Frieda Fasmers Minne i Loddefjord. Det er i tillegg avsatt 612 MNOK til sekkeposten Sykehjem - Rehabilitering og nybygg hvor prosjektene Midtbygda sjukeheim og Slettemarken sykehjem inngår.

Tjenester til utviklingshemmede

Det foreslås investeringer for cirka 555 mill. kroner i økonomiplanperioden for tjenester til utviklingshemmede, hvor «Boligløftet Bergen» er den største investeringen i perioden.

Boligtiltak

Det foreslås investeringer om lag 77 mill. kroner til boligtiltak i økonomiplanperioden. «Boligprogram - 125 nye boliger», Lotheveien utleieboliger og Sandbrekkeveien bosenter og boliganlegg. Øvrige prosjekter under tjenesteområdet er prosjekter som er skilt ut fra Boligprogram – 125 nye boliger.

Kultur

Det foreslås investeringer for om lag 1,4 milliarder kroner innenfor kulturområdet. Av prosjektene er restaurering av fredet bygg i Finnegården (Det Hanseatiske museum) igangsatt. I tillegg er Sentralbadet Scenekunsthuss planlagt i perioden, samt er det avsatt budsjettmidler til kulturinvesteringer på 135 MNOK i perioden.

Vann og avløp

Innen vann og avløp er det budsjettert med investeringer for om lag 1,7 milliarder kroner i økonomiplanperioden. Det er planlagt større investeringer knyttet til vann og avløp i forbindelse med utbygging av Bybanen til Fyllingsdalen (4. trinn), samt for Espeland vannbehandlingsanlegg. I tillegg er det planlagt investeringer knyttet til Garnes renseanlegg – oppgradering, Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning og Mjølkeråen – Kvernevik avløpsanlegg.

Administrasjon og fellesfunksjoner

Innenfor Administrasjon og fellesfunksjoner skiller rehabilitering og oppgradering av Rådhuset seg ut som det største prosjektet. I perioden er det satt av om lag 67 mill. kroner til fasadearbeid i og 282 mill. kroner til innvendig ombygging og oppgradering av Rådhuset.

Finansiering av investeringsprogram 2021-2024

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Låneopptak

Det budsjetteres med totalt 6,2 milliarder kroner i låneopptak til ikke-avgiftsfinansierte investeringer i økonomiplanperioden. Se for øvrig eget avsnitt om korreksjonslinje for nærmere omtale om brutto investeringsnivå.

Tilskudd til investeringer

Tilskudd til investeringer utgjør om lag 1,1 milliarder i økonomiplanperioden. Dette dreier seg i hovedsak om investeringstilskudd til sykehjem og boligtiltak.

Kompensasjon av merverdiavgift

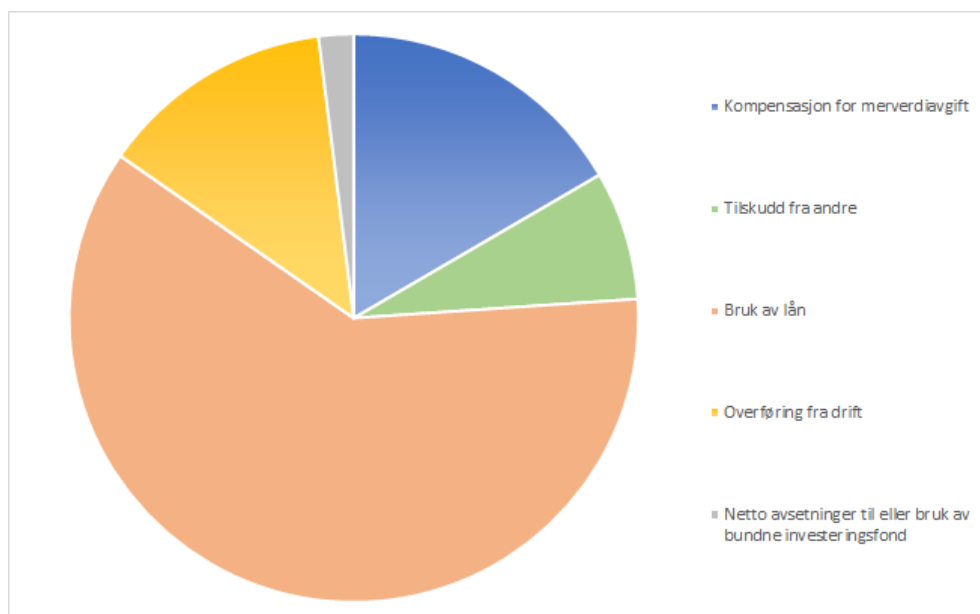
Budsjettert merverdiavgiftskompensasjon for investeringer er på om lag 1,6 milliarder kroner i økonomiplanperioden. Beløpet beregnes med utgangspunkt i gjennomsnittlig påløpt merverdiavgift de tre foregående år på de enkelte tjenesteområder. Mva-kompensasjon vil som hovedregel inngå som del av fellesfinansieringen av investeringsporteføljen. For enkelte prosjekter hvor hele eller deler av øvrig finansiering består av bidrag fra andre, inngår mva-kompensasjon som del av prosjektets spesifikke finansiering. Eksempelvis kan dette være prosjekter som finansieres av gaver eller utbyggingsavtaler, hvor utbygger finansierer kommunens investeringer i infrastruktur.

Overført fra driftsbudsjettet

Driftsfinansiering bidrar til redusert lånebehov med tilhørende reduserte kapitalutgifter. I økonomiplanperioden legges det opp til å overføre 340 millioner kroner årlig fra drift. Totalt utgjør dette om lag 1,4 milliarder i økonomiplanperioden.

Bruk av avsetninger

Netto avsetninger til bruk av ubundet og bundet fond investeringsfond utgjør omlag 182 MNOK i økonomiplanperioden.

Avgiftsfinansierte investeringer

Avgiftsfinansierte investeringer finansieres i sin helhet av låneopptak. Det budsjetteres med om lag 1,9 milliarder kroner i låneopptak i økonomiplanperioden. Det er en reduksjon på vel 400 millioner kroner fra i fjor.

Sentral korreksjon for lavere samlet investeringsnivå

Det har de foregående år vært store avvik mellom vedtatt investeringsbudsjett og regnskap. Dette er utfordrende da det bryter med kommunelovens § 46 punkt 3 om realistisk budsjettering av årsbudsjettet. Det er forsøkt ulike grep for å gjøre investeringsnivået realistisk de siste årene. Årsaken til avvikene er blant annet at hvert enkelt prosjekt er vurdert med optimistisk, men realistisk fremdrift. Dette kan være riktig for det enkelte prosjekt, men metodikken gjør at fremdriften for investeringsporteføljen samlet blir urealistisk. Prosjektene i investeringsprogrammet er i ulike faser, og mange av dem er i så tidlig fase at usikkerheten både i forhold til kostnadsanslag og fremdrift er stor. Omfanget av prosjektet blir ofte ikke klart før de innledende fasene er gjennomført (behovsanalyser, konseptvalg, mulighetsstudier mv.). I tillegg tar reguleringsprosesser og de kommunale beslutningsprosessene ofte lengre tid enn først antatt. Samtidig er det ønskelig å holde oppe «trykket» på fremdrift og gjennomføring i hvert enkelt prosjekt, så det er heller ikke ønskelig å budsjettere prosjektene med lavere gjennomføringstakt enn det som er mulig.

For å innfri kravet om realistisk budsjettering foreslår byrådet derfor å legge inn en «teknisk» negativ korreksjon på sentrale budsjettposter, slik at investeringsnivået samlet sett holdes på et realistisk nivå, uten at enkeltinvesteringer forskyves eller tas ut. Bruttoinvesteringsnivå for ikke-avgiftsfinansierte investeringer (inklusive denne negative korreksjonslinjen) blir dermed trukket ned til et nivå på rundt 2,5 milliarder årlig, som byrådet vil vurdere som et realistisk nivå, basert på regnskapstall fra tidligere år. Med dette grepet vil en erkjenne at det vil forekomme endret fremdrift for noen enkeltprosjekt, men det er foreløpig ikke kjent hvilke investeringer det gjelder. Som følge av dette grepet vil også låneopptak bli redusert til et mer realistisk nivå.

Denne korreksjonen har i opplegget følgende størrelse de enkelte årene i økonomiplanen:

Finansieringslinje	2021	2022	2023	2024
Sentral korreksjon	-1200	-1500	-1500	-700

Byrådet vil gjennom budsjettåret nøye følge opp fremdriften i de enkelte prosjektene, og for prosjekter som får en forsinket fremdrift, vil disse – i forbindelse med tertialrapporteringene til bystyret - budsjettmessig bli trukket ned og korreksjonen ovenfor vil bli tilsvarende nedjustert.

På den annens side: dersom byrådet gjennom budsjettåret ser at en likevel klarer å realisere mer enn dette nivået, vil det bli foreslått tilsvarende justeringer av korreksjonen og budsjetterte rente- og avdragsutgifter i forbindelse med tertialrapporteringen.

For avgiftsfinansierte investeringer forutsettes det at man klarer å realisere det som er budsjettert.

Øvrige deler av investeringsbudsjettet

Lån til videre utlån (formidlingslån)

Rammen for lån til videre utlån fra Husbanken i 2020 er kr 550 mill. Denne rammen videreføres i forslaget til økonomiplan for 2021-2024. Samme beløp føres opp i nye innlån fra Husbanken.

Avdragsinntekter fra henholdsvis ordinære avdrag og ekstraordinære avdrag går til direkte nedbetaling av eksterne innlån i samme regnskapsår. På samme måte vil forventet bruk av tapsfond gå til nedskrivning av ekstern gjeld.

Tabell. Lån til videre utlån (formidlingslån)

	2020	2021	2022	2023	2024
Utlån husbankmidler	550,0	550,0	550,0	550,0	550,0
Bruk av lån til dekning av utlån	-550,0	-550,0	-550,0	-550,0	-550,0
Avdragsutgifter innlån - ordinære	116,1	104,0	117,0	129,0	141,0
Avdragsutgifter innlån - ekstraord nedbetaling av ekstern gjeld	227,7	243,0	253,0	261,0	267,0
Avdragsinntekter utlån - ordinære	-102,3	-104,0	-117,0	-129,0	-141,0
Avdragsinntekter utlån - ekstraordinære innfrielse	-239,1	-240,0	-250,0	-258,0	-264,0
Bunden overf. fra driftsregnskapet	-2,4	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Sum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Avdrag, utlån mv.

Bykassens langsiktige utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner er lånefinansiert gjennom kommunens lånefond. Mottatte avdrag på disse lånene overføres til lånefondet og går til nedbetaling av ekstern gjeld til samme formål. Videre har bykassen utlån til ulike private aktører, finansiert av kommunens ubundne midler. Avdragene blir her tilbakeført ubundne investeringsfond.

Tabell. Mottatte avdrag på utlån av egne midler

	2020	2021	2022	2023	2024
Ekstraordinære avdrag	29,9	33,1	33,1	33,1	30,4
Mottatte avdrag	-29,9	-33,5	-33,5	-33,5	-30,8
Avsetninger til ubundne investeringsfond	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Sum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Egenkapitalinnskudd

I tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2010 skal det årlig skytes inn ny egenkapital i pensjonskassene. For 2021 budsjetteres det med kr 58,12 mill. til Bergen kommunale pensjonskasse (BKP) og kr 11,88 mill. til KLP. Egenkapitalinnskudd finansieres ved bruk av ubundne investeringsfond.

Tabell. Egenkapitalinnskudd

	2020	2021	2022	2023	2024
Kjøp av andeler i pensjons-selskap (BKP og KLP)	68,0	70,0	72,0	74,5	76,5
Bruk av ubundne investeringsfond	-68,0	-70,0	-72,0	-74,5	-76,5
Sum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Kapitalfrigjøring

I investeringsprogrammet er det forutsatt at investeringene skal finansieres blant annet ved bruk av kapitalfond (ubundet investeringsfond). Kapitalfondet tilføres midler gjennom salg av aktiva i bykassen (kommunale eiendommer, aksjer og andeler). Det foreligger også salg av eiendom knyttet til enkelte investeringsprosjekter, dette fremkommer under den enkelte investering som prosjektspesifikk finansiering.

Tabell. Kapitalfrigjøring

	2020	2021	2022	2023	2024
Salg av fast eiendom	-95,0	-50,0	-45,0	-45,0	-45,0
Avsetning til ubundne investeringsfond	95,0	50,0	45,0	45,0	45,0
Sum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2A Hovedoversikt investeringer (§5-5)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Just. bud. 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Investeringer i varige driftsmidler	2 070 860	2 739 369	2 802 719	2 899 097	3 014 318	3 051 171	3 285 594
Tilskudd til andres investeringer	126 830	84 909	84 123	90 865	94 689	98 689	102 689
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	618 654	68 000	118 450	70 000	72 000	74 500	76 500
Utlån av egne midler	552 810	550 000	553 850	550 000	550 000	550 000	550 000
Avdrag på lån	343 887	372 268	324 688	380 091	403 091	423 091	438 433
Sum investeringsutgifter	3 713 041	3 814 546	3 883 829	3 990 054	4 134 099	4 197 452	4 453 216
Kompensasjon for merverdiavgift	-300 751	-391 770	-379 528	-432 000	-380 000	-400 000	-417 000
Tilskudd fra andre	-576 268	-246 450	-346 896	-190 901	-355 055	-330 802	-337 426
Salg av varige driftsmidler	-392 540	-132 000	-131 320	-50 000	-45 000	-45 000	-45 000
Salg av finansielle anleggsmidler	-24 657	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	-8 361	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-366 138	-371 282	-324 042	-377 531	-400 531	-420 531	-435 873
Bruk av lån	-1 646 624	-2 282 413	-1 689 428	-1 968 263	-1 953 697	-2 034 409	-2 266 657
Sum investeringsinntekter	-3 315 338	-3 423 914	-2 871 214	-3 018 695	-3 134 284	-3 230 743	-3 501 956
Videreutlån	0	0	243 695	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	-793 695	-550 000	-550 000	-550 000	-550 000
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	-550 000	-550 000	-550 000	-550 000	-550 000
Overføring fra drift	-423 910	-408 400	-477 395	-350 200	-350 200	-350 200	-350 200
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	167 917	-7 515	-1 384	-43 449	-67 555	-31 949	-20 000
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-125 964	25 283	419	-27 710	-32 060	-34 560	-31 060
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	15 744	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-381 958	-390 632	-462 615	-421 359	-449 815	-416 709	-401 260
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	15 744	0	0	0	0	0	0

2B Spesifikasjon investeringsutgifter (§5-5)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Just. bud. 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2021-2024	Sum
Ikke-avgiftsfinansierte investeringer									
Barnehage	65 941	190 685	192 262	229 385	250 935	201 735	103 335		785 390
Skole	620 770	857 850	877 383	1 096 289	1 246 362	1 445 451	1 183 700		4 971 802
Barnevern	0	5 000	7 000	11 500	0	0	0		11 500
Tjenester til eldre	360 148	420 836	426 463	406 179	419 200	513 400	774 300		2 113 079
Tjenester til funksjonshemmede	462	68 000	42 535	6 100	110 400	0	0		116 500
Tjenester til utviklingshemmede	6 038	103 258	98 078	58 290	199 415	204 825	93 125		555 655
Psykisk helse	0	35 000	91 000	91 000	0	0	0		91 000
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	36 741	3 800	5 356	0	0	0	0		0
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	0	2 500	500	2 500	0	0	0		2 500
Introduksjons- og tolketjenester	7 930	111 740	35 102	171 197	273 100	222 549	41 200		708 046
Forebyggende helsearbeid	2 374	750	1 176	0	0	0	0		0
Behandling og rehabilitering	0	5 000	5 000	2 000	0	0	0		2 000
Overføringer til trossamfunn	0	200	200	200	0	0	0		200
Brannvesen	14 641	42 800	46 992	83 403	51 200	15 100	14 800		164 503
Samferdsel	181 487	79 426	85 663	192 133	211 025	139 186	112 000		654 344
Boligtiltak	16 399	61 100	37 499	71 083	203 894	292 938	209 258		777 173
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	4 326	5 114	10 385	500	0	0	0		500
Private planer og byggesak	14 559	4 184	-1 644	0	0	0	0		0
Naturforvaltning og parkdrift	84 848	178 609	219 637	270 498	160 401	271 000	182 800		884 700
Klima og miljø	6 193	23 414	21 397	50 519	137 705	74 088	63 150		325 461
Kultur	159 764	220 200	240 589	245 348	430 800	438 500	284 800		1 399 448
Bibliotek	872	8 100	18 445	16 200	15 000	15 000	7 300		53 500
Idrett	143 675	365 456	308 714	236 234	194 400	219 000	172 900		822 534
Næring	14 037	95 000	134 313	0	0	0	0		0
Administrasjon og fellesfunksjoner	123 542	275 502	312 703	453 067	139 788	34 200	32 200		659 255
Fellestjenester	0	400	400	1 600	1 600	3 300	300		6 800
Sivilforsvar og beredskap	4 377	0	-1 226	5 000	5 000	5 000	5 000		20 000
Vann og avløp	47 043	0	-1 689	0	0	0	0		0
Renovasjon	26 967	21 401	11 872	12 390	21 685	26 600	10 000		70 674
Pensjon og fellesposter	0	0	-1 200	0	0	0	0		0
Sentrale inntekter og finansposter	0	-755 000	-690 722	-1 200 000	-1 500 000	-1 500 000	-700 000		-4 900 000
Sum Ikke-avgiftsfinansierte investeringer	1 943 133	2 430 325	2 534 183	2 512 614	2 571 910	2 621 872	2 590 168		10 296 564
Avgiftsfinansierte investeringer									
Brannvesen	0	2 000	2 000	1 800	0	0	0		1 800
Private planer og byggesak	142	8 650	23 620	4 500	1 500	0	0		6 000
Vann og avløp	126 947	270 980	225 245	330 624	356 870	346 900	660 826		1 695 219
Renovasjon	0	27 414	17 671	49 560	84 039	82 399	34 600		250 597
Sum Avgiftsfinansierte investeringer	127 089	309 044	268 535	386 483	442 408	429 299	695 426		1 953 617

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Øvrige									
Overføringer til trossamfunn	103	0	0	0	0	0	0	0	0
Boligtiltak	534	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum Øvrige	638	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum 2B	2 070 860	2 739 369	2 802 719	2 899 097	3 014 318	3 051 171	3 285 594	12 250 181	

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Just. bud. 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Overføringer til trossamfunn	121 400	84 909	84 909	90 865	94 689	98 689	102 689	386 934
Samferdsel	2 339	0	-94	0	0	0	0	0
Naturforvaltning og parkdrift	63	0	-63	0	0	0	0	0
Vann og avløp	3 027	0	-787	0	0	0	0	0
Sentrale inntekter og finansposter	0	0	157	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	126 830	84 909	84 123	90 865	94 689	98 689	102 689	386 934

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Just. bud. 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	6	0	0	0	0	0	0	0
Næring	554 296	0	50 450	0	0	0	0	0
Administrasjon og fellesfunksjoner	6	0	0	0	0	0	0	0
Pensjon og fellesposter	64 345	68 000	68 000	70 000	72 000	74 500	76 500	293 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	618 654	68 000	118 450	70 000	72 000	74 500	76 500	293 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Just. bud. 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Tjenester til eldre	96 734	0	0	0	0	0	0	0
Boligtiltak	456 024	550 000	550 000	550 000	550 000	550 000	550 000	2 200 000
Sentrale inntekter og finansposter	52	0	3 850	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	552 810	550 000	553 850	550 000	550 000	550 000	550 000	2 200 000

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023		2024
Barnehage											
Barnehage - Rehabilitering og nybygg	Løpende						43 500	123 700	161 700	67 100	396 000
ENØK-prosjekter	Løpende						3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Handlingsplan 1-2 - barnehage	Løpende						50	0	0	0	50
Indre Arna barnehage - konseptutvikling	2023		IA	8 534	0	8 534	2 000	3 000	1 500	0	6 500
Inventar byggeprosjekter - barnehage	Løpende						7 500	5 000	5 000	5 000	22 500
Kalfarveien barnehage - totalrehabilitering	2021	BY118/20	69 600	69 600	0	69 600	55 350	0	0	0	55 350
Kjøp/regulering barnehagetomter	Løpende						1 500	0	0	0	1 500
Kristianborg barnehage utvidelse b. trinn 1	2020	BY 154-19	68 800	68 800	0	68 800	3 850	0	0	0	3 850
Kronstad oppveksttun - rehabilitering/ombygging	2022	BY 160/18	69 800	106 800	0	106 800	30 000	45 500	10 800	0	86 300
Lone barnehage - konseptutvikling	2022		IA	10 100	0	10 100	6 000	1 000	0	0	7 000
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						16 500	16 500	16 500	25 000	74 500
Nordnes oppveksttun - barnehagedel	2020	BY 46-18	34 000	40 100	0	40 100	3 900	0	0	0	3 900
Oppgradering uteareal barnehage	Løpende						2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
Smart oppvekst	Løpende						735	735	735	735	2 940
Strategiske kjøp barnehager pressområder	2022		IA	100 000	0	100 000	50 000	50 000	0	0	100 000
Ungdommens hus - totalrehab barnehage	2025		IA	3 000	0	3 000	3 000	0	0	0	3 000
Sum Barnehage				406 934	0	406 934	229 385	250 935	201 735	103 335	785 390
Skole											
Aurdalslia skole - oppgradering	2023		IA	12 000	0	12 000	2 000	7 000	3 000	0	12 000
Christi Krybbe skoler SFO	2022		IA	8 750	0	8 750	2 800	1 800	0	0	4 600
Eidsvåg skole - rehabilitering, nybygg og idrettshall	2023	BY 31/19	516 400	530 300	0	530 300	137 200	225 800	121 300	0	484 300
ENØK-prosjekter	Løpende						7 000	6 000	7 000	7 000	27 000
Garnes ungdomsskole - riving og nybygg	2023		IA	596 300	0	596 300	155 600	206 700	197 300	11 400	571 000
Haukedalen skole - konseptutvikling	2025		IA	24 000	0	24 000	0	2 200	5 400	8 500	16 100
Haukeland skole – kapasitetsutvidelse	2022		IA	125 500	0	125 500	56 300	59 800	0	0	116 100
Haukeland skole - oppgradering	2022		IA	20 000	0	20 000	10 000	10 000	0	0	20 000
Hjellestad skole - oppgradering gymbygg	2022		IA	16 000	0	16 000	0	3 000	13 000	0	16 000
Holen skole - riving, nybygg og rehabilitering	2021	BY 214/18	490 000	608 000	0	608 000	162 500	0	0	0	162 500
Innvendig oppgradering - skoler	Løpende						3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Inventar, byggeprosjekter - skole	Løpende						5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Kronstad oppveksttun - rehabilitering/ombygging	2022	BY 160/18	-69 800	491 700	0	491 700	135 000	158 924	65 000	0	358 924
Landåssvingen 15 - kjøp, tilpasning og oppussing	2023	BY 111-19	IA	0	0	0	-97	0	0	0	-97

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Li skole - oppgradering	2023		IA	13 000	0	13 000	1 000	6 000	6 000	0	13 000
Loddefjord skole - konseptutvikling	2022		IA	15 000	0	15 000	5 700	9 100	0	0	14 800
Lynghaug skole - oppgradering	2022		IA	16 500	0	16 500	7 500	9 000	0	0	16 500
Mathopen idrettshall - garderobehus	2022		IA	22 000	0	22 000	4 000	18 000	0	0	22 000
Midttunveien - nytt bofellesskap for utviklingshemmede	2023		IA	-200	0	-200	0	0	0	0	0
Midtun skole - utvidelse	2021	BY 282/18		172 000	260 000	0	260 000	14 800	0	0	14 800
Minde skole idrettshall - konseptutvikling	2021		IA	3 000	0	3 000	3 000	0	0	0	3 000
Minde skole SFO - konseptutvikling	2021		IA	7 747	0	7 747	3 000	0	0	0	3 000
Mindemyren - flerbruksbygg	2022		IA	14 000	0	14 000	6 700	2 000	0	0	8 700
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						34 500	33 000	33 000	30 000	130 500
Mjølkeråen skole - oppgradering	2024		IA	17 000	0	17 000	0	1 000	9 000	7 000	17 000
Nordnes oppveksttun - skoledel	2020	BY 46-18		274 000	322 900	0	322 900	26 200	0	0	26 200
Ny ungdomsskole i sentrum	2021		IA	50 000	0	50 000	50 000	0	0	0	50 000
Olsvik skole - oppgradering Olsvikhallen	2023		IA	25 000	0	25 000	0	5 000	20 000	0	25 000
Oppgradering av uteareal - skole	Løpende						5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Ortun skole - svømmehall	2022	BY 22/20		249 000	255 300	0	255 300	73 000	118 800	0	191 800
Paradis skole - konseptutvikling	2024		IA	31 000	0	31 000	0	3 200	12 600	15 200	31 000
Rolland skole, riving og nybygg - konseptutvikling	2023		IA	29 000	0	29 000	5 400	9 200	7 600	0	22 200
Rå skole, idrettshall - konseptutvikling	2023		IA	13 500	0	13 500	5 000	6 300	0	0	11 300
Salhus skule - Landmarkhuset	2021		IA	13 500	0	13 500	13 500	0	0	0	13 500
Seljedalen skole - konseptutvikling	2024		IA	11 500	0	11 500	0	3 800	5 400	2 300	11 500
Skole - Rehabilitering og nybygg	Løpende						7 000	115 800	772 051	1 072 100	1 966 951
Slettebakken skole - konseptutvikling	2023		IA	42 900	0	42 900	5 400	10 700	26 800	0	42 900
Slåtthaug skole - konseptutvikling	2022		IA	23 400	0	23 400	3 000	20 000	0	0	23 000
Smart oppvekst	Løpende						10 000	8 000	5 000	5 000	28 000
Storetveit skole, rehabilitering og ny idrettshall - konseptutvikling	2023		IA	41 347	0	41 347	15 900	18 200	0	0	34 100
Sælen oppveksttun - konseptutvikling	2024		IA	21 300	0	21 300	0	0	5 400	11 200	16 600
Søreide ungdomsskole, nybygg - konseptutvikling	2022		IA	32 624	0	32 624	15 286	13 338	0	0	28 624
Tiltak for funksjonshemmede	Løpende						1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Tveiterås skole - riving og nybygg	2024	BY 217-20		525 200	270 300	0	270 300	71 900	100 300	85 400	257 600
Ulriken avlastningsskole – spesialrom	2021		IA	20 000	0	20 000	20 000	0	0	0	20 000
Ulset Vest, nybygg - konseptutvikling	2023		IA	47 000	0	47 000	1 100	22 500	21 100	0	44 700
Utredninger skole	Løpende						2 000	0	0	0	2 000
Ytre Arna skole - konseptutvikling	2023		IA	30 000	0	30 000	3 900	13 900	10 100	0	27 900
Åstveit skole, administrasjonsfløy - konseptutvikling	2022		IA	11 250	0	11 250	5 200	4 000	0	0	9 200
Sum Skole				4 092 418	0	4 092 418	1 096 289	1 246 362	1 445 451	1 183 700	4 971 802

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Barnevern

Tilpasning av lokaler - Arbeid, sosial og bolig	2021	IA	12 000	0	12 000	11 500	0	0	0	11 500
Sum Barnevern			12 000	0	12 000	11 500	0	0	0	11 500

Tjenester til eldre

Biler til transport av eldre	Løpende					3 000	750	750	750	5 250
ENØK-prosjekter	Løpende					7 000	6 000	7 000	7 000	27 000
Hordnestunet - oppgradering og ombygging	2021	IA	25 000	0	25 000	23 000	0	0	0	23 000
IKT-prosjekter – Eldre, helse og frivillighet	Løpende					1 750	1 750	1 750	1 750	7 000
Kalfaret sykehjem - oppgradering	2021	IA	20 000	0	20 000	19 000	0	0	0	19 000
Midtbygda sjukeheim, riving og nybygg - konseptutvikling	2023	IA	70 000	0	70 000	12 500	37 200	15 500	0	65 200
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					13 200	13 200	13 200	12 000	51 600
Nytt Frieda Fasmer (120 plasser)	2024	IA	904 236	0	904 236	20 572	93 100	261 800	261 800	637 272
Nytt sykehjem - mulighetstudie og tomtesøk	2022	IA	5 500	0	5 500	3 500	2 000	0	0	5 500
Sandsli bo- og aktivitetssenter	2020	BY 275-16	823 400	728 100	0	728 100	30 000	0	0	30 000
Slettemarken sykehjem, nybygg - konseptutvikling	2023	IA	58 000	0	58 000	4 400	25 800	32 000	0	62 200
Storetveit sykehjem - oppgradering	2022	IA	28 000	0	28 000	25 000	0	0	0	25 000
Sykehjem - Oppgradering uteområder	2024	IA	20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Sykehjem - Rehabilitering og nybygg	Løpende					0	0	127 600	485 000	612 600
Tilpasning av lokaler - sekkepost	Løpende					4 257	1 000	1 000	1 000	7 257
Åsane sykehjem	2022	BY 295/17	549 800	673 000	0	673 000	234 000	233 400	47 800	515 200
Sum Tjenester til eldre			2 531 836	0	2 531 836	406 179	419 200	513 400	774 300	2 113 079

Tjenester til funksjonshemmede

Nytt bofellesskap for unge funksjonshemmede	2022	BY 155-19	115 000	119 800	0	119 800	6 100	110 400	0	0	116 500
Sum Tjenester til funksjonshemmede				119 800	0	119 800	6 100	110 400	0	0	116 500

Tjenester til utviklingshemmede

"Boligløftet Bergen" - nye boliger	Løpende					28 150	108 100	131 600	82 250	350 100
Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming	2023	IA	57 500	0	57 500	1 000	28 250	28 250	0	57 500
Biler til transport av utviklingshemmede	Løpende					0	875	875	875	2 625
Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - Oppgradering tjenestebaser	2024	IA	40 000	0	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - sekkepost	Løpende					16 639	14 990	5 000	0	36 629
Midttunveien - nytt bofellesskap for utviklingshemmede	2023	IA	75 600	0	75 600	5 500	37 200	29 100	0	71 800
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					-3 000	0	0	0	-3 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Sum Tjenester til utviklingshemmede				173 100	0	173 100	58 290	199 415	204 825	93 125	555 655	
Psykisk helse												
Boliger til utskrivningsklare pasienter, psykisk helse	2021		IA	91 001	0	91 001	91 000	0	0	0	91 000	
Sum Psykisk helse				91 001	0	91 001	91 000	0	0	0	91 000	
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester												
Krisesenter – forprosjekt nybygg	2021		IA	3 000	0	3 000	2 500	0	0	0	2 500	
Sum Sosialhjelp og andre sosiale tjenester				3 000	0	3 000	2 500	0	0	0	2 500	
Introduksjons- og tolketjenester												
Landåssvingen 15 - kjøp, tilpasning og oppussing	2023	BY 111-19		889 000	915 000	0	915 000	171 197	273 100	222 549	41 200	708 046
Sum Introduksjons- og tolketjenester					915 000	0	915 000	171 197	273 100	222 549	41 200	708 046
Behandling og rehabilitering												
Tilpasning av lokaler - sekkepost	Løpende						2 000	0	0	0	2 000	
Sum Behandling og rehabilitering					0	0	0	2 000	0	0	0	2 000
Overføringer til trossamfunn												
Gravplassinvestering	Løpende						37 903	41 903	45 903	49 903	175 610	
Haukås kirke	2021		IA	20 726	0	20 726	10 476	0	0	0	10 476	
Johanneskirken rehabilitering	2026		IA	51 500	0	51 500	0	10 300	10 300	10 300	30 900	
Kirkeinvesteringer	Løpende						23 888	23 888	23 888	23 888	95 550	
Middelalderkirker	Løpende						18 599	18 599	18 599	18 599	74 398	
Salg av eiendom / kapitalfrigjøring EBF	Løpende						200	0	0	0	200	
Sum Overføringer til trossamfunn				72 226	0	72 226	91 065	94 689	98 689	102 689	387 134	
Brannvesen												
Bilpark brann	Løpende						15 803	8 800	8 800	8 800	42 203	
ENØK-prosjekter	Løpende						3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	
Fana brannstasjon - nybygg	2022	BY 80/19		92 600	123 700	0	123 700	58 300	36 100	0	94 400	
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						3 300	3 300	3 300	3 000	12 900	
Nytt øvelsesfelt på Flesland	2021		IA	3 500	0	3 500	3 000	0	0	0	3 000	
Sum Brannvesen				127 200	0	127 200	83 403	51 200	15 100	14 800	164 503	
Samferdsel												
Bilfri bydel – Bøhmergaten/Løvtakksiden	2024		IA	20 000	0	20 000	2 000	5 000	5 000	8 000	20 000	
Bilfri bydel – Nedre Nygård/Nygårdshøyden	2024		IA	65 000	0	65 000	5 000	30 000	20 000	10 000	65 000	
Bussholdeplasser tilstandsrapport	2022			12 600	8 288	0	8 288	3 432	0	0	3 432	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Bysykler		AD									
	2021	2017/11468-438	7 000	2 014	0	2 014	500	0	0	0	500
Dekkefornying/reinvestering	Løpende						12 200	12 200	12 200	12 200	48 800
Deltakelse i Graveklubbprosjekter	Løpende						4 438	1 500	1 500	3 500	10 938
Digitalisering samferdsel	2021		IA	17 948	0	17 948	13 290	4 450	0	0	17 740
Gang- og sykkelveier	Løpende						4 674	1 450	1 000	1 000	8 124
Gatebelysning i Bergen	2024		IA	7 323	0	7 323	2 200	0	0	2 500	4 700
Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett	2024		IA	48 500	0	48 500	9 900	6 200	10 000	15 000	41 100
Infrastrukturiltak i utbyggingsområder	Løpende						4 426	10 800	15 000	18 000	48 226
Klostergarasjen - Utbedring av søyler	2022		IA	25 000	0	25 000	25 000	0	0	0	25 000
Ladeinfrastruktur for bil	2025		IA	12 535	0	12 535	0	0	0	0	0
LED-belysning gateløys - oppgradering	2021	BY 119/17	60 000	50 095	0	50 095	3 099	0	0	0	3 099
Lyngbøveien - trafikkisikring	2022		IA	59 187	0	59 187	1 608	20 000	21 000	0	42 608
Mobilitetstiltak Gåbyen	Løpende						29 000	25 000	26 500	31 000	111 500
Møllendalsbakken	2024		IA	51 141	0	51 141	27 500	28 125	0	0	55 625
Oppgradering av bussholdeplasser	2022		IA	14 670	0	14 670	6 500	7 000	0	0	13 500
Supplering av lyspunkter på eksisterende anlegg	2023	BY 1111/20	10 000	10 000	0	10 000	2 500	2 500	2 500	0	7 500
Sykling mot enveisregulerte gater	2024		IA	25 940	0	25 940	1 784	8 000	8 686	0	18 470
Trafikkisikring	Løpende						20 271	16 800	10 800	10 800	58 671
Utbyggingsavtaler Janaflaten	2021		IA	12 374	0	12 374	600	11 400	0	0	12 000
Utbyggingsavtaler Mindemyren	2024		IA	500	0	500	0	0	0	0	0
Utbyggingsavtaler Møllendal	2022			33 000	41 094	0	41 094	50	600	0	650
Utbyggingsavtaler Paradis	Løpende						12 162	20 000	5 000	0	37 162
Sum Samferdsel				471 610	0	471 610	192 133	211 025	139 186	112 000	654 344
Boligtiltak											
Bjørge, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	3 950	0	3 950	1 950	0	0	0	1 950
Boligprogram - 125 nye boliger	Løpende						44 333	51 794	133 038	209 258	438 423
Lotheveien utleieboliger - ombygging og rehabilitering	2023		IA	254 300	0	254 300	7 900	115 200	118 900	0	242 000
Petedalsmyra, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	4 200	0	4 200	2 000	500	0	0	2 500
Sandbrekkeveien bosenter og boliganlegg	2023		IA	87 500	0	87 500	10 000	33 100	41 000	0	84 100
Sanddalsringen, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	7 000	0	7 000	2 700	3 300	0	0	6 000
Steinsvikkroken, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	4 700	0	4 700	2 200	0	0	0	2 200
Sum Boligtiltak				361 650	0	361 650	71 083	203 894	292 938	209 258	777 173
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern											
Digital arkitekturstrategi	2021		IA	1 000	0	1 000	500	0	0	0	500
Ny kartløsning for publikum	2022		IA	800	0	800	0	0	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Utbyggingsavtaler Møllendal	2022		IA	15 106	0	15 106	0	0	0	0	0
Sum Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern				16 906	0	16 906	500	0	0	0	500
Private planer og byggesak											
Ny kartløsning for publikum	2022		IA	2 700	0	2 700	0	0	0	0	0
Naturforvaltning og parkdrift											
Arna Bydelspark - Seimsmyrane	2021	.FU17/20		35 700	47 805	0	47 805	23 900	0	0	23 900
Barnas byrom	Løpende							18 754	20 000	15 000	73 754
Byfornyning	Løpende							500	500	0	1 000
Bystrand Lungegårdsparken	2024	BY0159/18		120 000	233 958	0	233 958	28 035	35 500	102 000	215 535
Den grønne akse	Løpende							9 807	5 000	5 000	26 107
Digitalisering naturforvaltning og parkdrift	2021		IA	4 600	0	4 600	2 250	0	0	0	2 250
Fontener i sentrum	2022		IA	8 000	0	8 000	3 370	2 000	0	0	5 370
Fredens bolig	2021	BR 1119/19		13 100	18 100	0	18 100	22 065	0	0	22 065
Grønnevikken - byboliger og delekultur	2022		IA	12 500	0	12 500	4 000	3 250	2 500	2 500	12 250
Hundeluftegård Løvtien	2022		IA	1 800	0	1 800	1 500	0	0	0	1 500
Innløsning friarealer	Løpende							4 624	4 851	6 500	16 476
Ladeinfrastruktur for bil	2025		IA	77	0	77	0	0	0	0	0
Løvtien etappe 4 - delstrekning 2	2023	BY 119/20		50 000	50 000	0	50 000	7 400	14 000	20 000	41 400
Mindemyren kommunal andel	2026	BY 295/19		116 200	154 500	0	154 500	34 500	21 300	20 000	75 800
Ny strømforsyning Torgallmenningen	2021		IA	20 000	0	20 000	19 286	0	0	0	19 286
Nyanlegg bydelsparker	Løpende							5 641	2 000	9 000	46 641
Nygårdsparken nedre del	2022		IA	85 000	0	85 000	22 592	21 000	20 000	12 000	75 592
Parker rehabilitering	Løpende							19 535	4 000	4 000	31 535
Sælenvassdraget del 1 - Lynghaugparken	2021	BR 1126/19		10 500	22 950	0	22 950	20 200	0	0	20 200
Sælenvassdraget del 2	2023		IA	17 000	0	17 000	2 000	5 000	10 000	0	17 000
Søreide ballbane	2021		IA	11 950	0	11 950	6 000	0	0	0	6 000
Turvegnett/friluftstiltak	Løpende							4 421	7 700	5 200	19 821
Utbyggingsavtaler Mindemyren	2024		IA	98 778	0	98 778	0	5 000	25 000	25 000	55 000
Utbyggingsavtaler Møllendal	2022		IA	107 242	0	107 242	4 250	5 000	21 000	30 000	60 250
Utvikling av Torget/Bryggen – prosjektering	2023		IA	16 600	0	16 600	5 867	3 300	5 300	0	14 467
Vassdragstiltak	2023		IA	7 977	0	7 977	0	1 000	500	0	1 500
Sum Naturforvaltning og parkdrift				918 837	0	918 837	270 498	160 401	271 000	182 800	884 700
Klima og miljø											
Bg. Havn - Prosjektkoordinator	2022		IA	6 899	0	6 899	1 625	1 625	0	0	3 250
Bg. Havn - Vågen	2026		IA	83 443	0	83 443	3 375	6 000	0	0	9 375
Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett	2024		IA	654	0	654	0	0	0	0	0
Ladeinfrastruktur for bil	2025		IA	64 981	0	64 981	20 363	11 000	11 000	6 000	48 363

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Nesttunvassdraget (flomsikring)	2022		IA	59 412	0	59 412	20 000	37 830	0	0	57 830	
Store Lungegårdsvann	2026		IA	213 342	0	213 342	5 156	81 250	63 088	57 150	206 643	
Sum Klima og miljø				428 731	0	428 731	50 519	137 705	74 088	63 150	325 461	
Kultur												
Det Hanseatiske museum - restaurering	2025	BY 264/18		337 900	381 400	0	381 400	55 700	56 700	63 400	56 700	232 500
Finnegården 1A												
ENØK-prosjekter	Løpende							3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Fyllingsdalen kulturhus - prosjektering og regulering	2022		IA	9 700	0	9 700	4 500	2 900	0	0	0	7 400
Inventar/utstyr utvidelse Fana kulturhus	2021		IA	625	0	625	625	0	0	0	0	625
KODE v/ Troldhaugen - oppgradering lokaler	2021		IA	1 875	0	1 875	1 875	0	0	0	0	1 875
Kulturhuset Danckert Krohn - restaurering og ombygging	2022		IA	95 800	0	95 800	39 400	44 000	0	0	0	83 400
Kulturinvesteringer	Løpende							20 125	30 000	35 000	50 000	135 125
Kunstinnkjøp	Løpende							1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Kunstnerisk utsmykning	Løpende							2 775	1 000	1 000	1 000	5 775
Kvinner på sokkel	Løpende							3 451	2 000	2 000	2 000	9 451
Lysverkbygget – ombygging og asbestsanering	2024		IA	87 000	0	87 000	4 000	35 000	45 000	0	0	84 000
Miljøbrønnstudie, rom og funksjonsprogram	2022		IA	875	0	875	875	0	0	0	0	875
Ekserserhuset												
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende							11 000	11 000	11 000	10 000	43 000
Prosjektering Brannmuseum	2022		IA	1 022	0	1 022	1 022	0	0	0	0	1 022
Rehabilitering av kaier ved Kystkultursenteret i Sandviken	2023		IA	25 000	0	25 000	8 500	8 500	4 000	0	0	21 000
Rehabilitering av kaier ved kystkultursenteret i Sandviken – Steinmolo	2023		IA	36 200	0	36 200	0	0	36 200	0	0	36 200
Sentralbadet scenekunsthuss	2024		IA	730 600	0	730 600	83 000	235 700	236 900	161 100	0	716 700
Skisseprosjekt Fysak/nytt Elvetun	2021		IA	1 500	0	1 500	1 500	0	0	0	0	1 500
Ungdomshus i sentrum - innredningskostnader	2021		IA	6 000	0	6 000	3 000	0	0	0	0	3 000
Sum Kultur				1 377 597	0	1 377 597	245 348	430 800	438 500	284 800	1 399 448	
Bibliotek												
Hovedbiblioteket brannsikring og økt publikumskapasitet	2023		IA	50 100	0	50 100	8 700	15 000	15 000	7 300	0	46 000
Kulturinvesteringer	Løpende							6 000	0	0	0	6 000
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende							1 500	0	0	0	1 500
Sum Bibliotek				50 100	0	50 100	16 200	15 000	15 000	7 300	0	53 500
Idrett												
Alvøen idrettshall - konseptutvikling	2022		IA	29 900	0	29 900	8 200	18 500	0	0	0	26 700

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Arna Idrettspark - omlegging til kunstgress	2019	AD 2019/26020-2	10 000	8 998	0	8 998	0	0	0	0	0
Arna stadion, garderobehus	2023		IA	10 000	0	10 000	2 000	8 000	0	0	10 000
Bjørnarhallen - konseptutvikling	2022		IA	18 000	0	18 000	15 150	2 600	0	0	17 750
ENØK-prosjekter	Løpende						4 000	6 000	4 000	4 000	18 000
Haukelandshallen - Oppgradering	2024		IA	15 000	0	15 000	2 500	10 000	2 500	0	15 000
Idrett - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0	60 300	151 500	108 900	320 700
Idrettsplan	Løpende						0	50 000	50 000	50 000	150 000
Investeringer driftsmateriell	2020		IA	9 366	0	9 366	2 000	0	0	0	2 000
Kunstgressprogram	Løpende						27 700	0	0	0	27 700
Mathopen idrettshall - garderobehus	2022		IA	23 000	0	23 000	6 000	16 000	0	0	22 000
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						11 000	11 000	11 000	10 000	43 000
Myrdal idrettspark rekkefølgekrav	2021	BY 225-19	142 600	142 600	0	142 600	68 300	0	0	0	68 300
Nesttun idrettspark	2021		IA	22 884	0	22 884	19 384	0	0	0	19 384
Nærmiljøanlegg nyinvest.	Løpende						25 000	0	0	0	25 000
Oppgradering av utendørsanlegg	2021		IA	53 669	0	53 669	1 000	0	0	0	1 000
Plan, prosjektering og grunnundersøkelser	2021		IA	12 050	0	12 050	5 000	0	0	0	5 000
Ski- og joggeløyper	Løpende						11 000	0	0	0	11 000
Slåtthaug idrettshall - utskiftning av ventilasjonsanlegg	2021		IA	10 200	0	10 200	10 000	0	0	0	10 000
Slåtthaug idrettspark - infrastruktur	2020	BY 224-19	76 700	75 930	0	75 930	16 000	0	0	0	16 000
Varden stadion, garderobebygg med garasjer	2022		IA	14 000	0	14 000	2 000	12 000	0	0	14 000
Sum Idrett				445 597	0	445 597	236 234	194 400	219 000	172 900	822 534
Administrasjon og fellesfunksjoner											
Aktivitetsbaserte arbeidsplasser, samlokalisering – BASB	2022		IA	56 750	0	56 750	30 850	25 900	0	0	56 750
Avlastning/eliminering - bortsetningsarkiver	2021	BR 1363-12	14 439	22 299	0	22 299	521	0	0	0	521
Backupløsning	2022		IA	18 000	0	18 000	9 000	9 000	0	0	18 000
BASB Investeringerprosjekter IKT – sekkepost	2024		IA	8 500	0	8 500	2 500	2 000	2 000	2 000	8 500
Bergen Rådhus – innvendig oppgradering	2021	BY 158/18	350 000	439 300	0	439 300	228 200	54 100	0	0	282 300
Bergen Rådhus - inventar og utstyr	2021		IA	40 000	0	40 000	39 250	0	0	0	39 250
Bergen rådhus - utvendig rehabilitering	2021	BY 158/18	100 000	168 700	0	168 700	55 100	12 400	0	0	67 500
Betalingsløsning	2021	AD 2018/45021-1	4 980	10 980	0	10 980	6 000	0	0	0	6 000
Brannsikring Byarkivet	2021	AD 2014- 00494-67	2 485	3 998	0	3 998	1 952	0	0	0	1 952
Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	2022		IA	4 316	0	4 316	1 963	2 033	0	0	3 996
Digital kompetansekartlegging og -planlegging	2021	AD 2018/39776-1	1 000	1 000	0	1 000	386	0	0	0	386
Digitalisering av analoge arkiv	2021	201300455-58	IA	4 451	0	4 451	715	0	0	0	715
Digitalisering av LRS	2022	2019/46000-2	5 600	5 600	0	5 600	2 280	655	0	0	2 935

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Digitalt førstevalg - Bookingløsning	2021	AD 2020/14223	IA	4 000	0	4 000	4 000	0	0	0	4 000
ENØK-prosjekter	Løpende						3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Innføring av arbeidsplasskonsept – innredning av administrasjonslokaler	2021		IA	9 200	0	9 200	8 800	0	0	0	8 800
Kommunehuset Nesttun - luftbehandlingsanlegg og oppgradering	2021		IA	13 500	0	13 500	13 500	0	0	0	13 500
Kundestøttesystem	2021	2019/76751-1	IA	9 500	0	9 500	1 500	0	0	0	1 500
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						22 000	22 000	22 000	20 000	86 000
Ny løsning for kursadministrasjon	2020		IA	0	0	0	-1 150	0	0	0	-1 150
Nytt fagsystem eiendomsskatt	2022		IA	3 000	0	3 000	1 500	1 500	0	0	3 000
Oppgradering og utvidelse av IKT-infrastruktur	Løpende						7 200	7 200	7 200	7 200	28 800
Samfunnssikkerhetens hus	2021		IA	19 000	0	19 000	14 000	0	0	0	14 000
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner				842 093	0	842 093	453 067	139 788	34 200	32 200	659 255
Fellestjenester											
Offentlige toaletter	2024		IA	7 200	0	7 200	1 600	1 600	3 300	300	6 800
Sum Fellestjenester				7 200	0	7 200	1 600	1 600	3 300	300	6 800
Sivilforsvar og beredskap											
Tilfluktsrom - oppgradering mv	2024		IA	20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Sum Sivilforsvar og beredskap				20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Renovasjon											
Drotningstveit deponi kommunal andel (50%)	2024		IA	4 500	0	4 500	0	0	0	400	400
Hjortland kommunal andel (50%)	2024		IA	3 441	0	3 441	0	0	1 000	1 000	2 000
Slettebakken avfallsdeponi	2024	BY 116/20	321 000	71 226	0	71 226	12 390	20 785	18 600	8 200	59 974
Tjørnen deponi kommunal andel (50%)	2024		IA	3 000	0	3 000	0	0	0	400	400
Ytre Hope deponi kommunal andel (50%)	2023		IA	7 900	0	7 900	0	900	7 000	0	7 900
Sum Renovasjon				90 068	0	90 068	12 390	21 685	26 600	10 000	70 674
Sentrale inntekter og finansposter											
Sentral korleksjon	Løpende						-	-	-	-700 000	-4 900 000
Sum Sentrale inntekter og finansposter				0	0	0	1 200 000	1 500 000	1 500 000	-700 000	-4 900 000
Sum				13 536 434	0	13 536 434	2 603 479	2 666 599	2 720 562	2 692 857	10 683 498

Avgiftsfinansierte investeringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023		2024
Brannvesen											
Biler boligbrannsikkerhet	2020		IA	3 800	0	3 800	1 800	0	0	0	1 800
Sum Brannvesen				3 800	0	3 800	1 800	0	0	0	1 800
Private planer og byggesak											
Ny kartløsning for publikum	2022		IA	1 500	0	1 500	1 500	1 500	0	0	3 000
Utskifting av landmålingsutstyr	2028		IA	3 000	0	3 000	3 000	0	0	0	3 000
Sum Private planer og byggesak				4 500	0	4 500	4 500	1 500	0	0	6 000
Vann og avløp											
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	Løpende						4 000	4 000	4 000	20 000	32 000
Avløpsrensing	Løpende						4 000	4 000	4 000	20 000	32 000
Blomsterdalen - Hjellestad va-anlegg	2021	KFIN152/17	31 000	22 185	0	22 185	8 600	0	0	0	8 600
Bontelabo avløpspumpestasjon	2021		IA	2 500	0	2 500	2 500	0	0	0	2 500
Breiviksveien	2021		IA	4 618	0	4 618	1 850	768	0	0	2 618
Bybanen sentrum - Fyllingsdalen, va-anlegg	2024	BY213/18	659 500	665 098	0	665 098	62 100	75 200	30 000	377 626	544 926
Carl Konows gate, separer overvann	2022		IA	8 043	0	8 043	1 600	2 488	0	0	4 088
Distribusjon av vann	Løpende						1 740	4 000	4 000	20 000	29 740
Espeland vannbehandlingsanlegg	2025		IA	410 425	0	410 425	27 700	62 000	101 000	39 100	229 800
Fanahammeren - Rådal avløpsanlegg	2023	FU 65/20	IA	25 500	0	25 500	14 100	600	8 100	0	22 800
Fjell - Bergen reservevannforsyning	2024	BY29/18	50 000	60 000	0	60 000	0	0	0	59 900	59 900
Fleslandsveien - Fleslandsvika vannledning	2023		IA	16 143	0	16 143	400	4 400	6 000	0	10 800
Garnes renseanlegg oppgradering	2026		IA	299 898	0	299 898	27 700	20 600	50 600	50 600	149 500
Hamre - Rådal E39 va-anlegg	2022	BY208/15	140 000	181 630	0	181 630	11 500	19 500	0	0	31 000
Haraldsplass - Ulriksdal vannledning	2022		IA	34 756	0	34 756	23 882	10 500	0	0	34 382
Hjellestadvika fase 2 va-anlegg	2022	FU 52/20	IA	26 577	0	26 577	23 505	2 274	0	0	25 779
Hordnes vannforsyning	2022	BY112/19	31 000	26 511	0	26 511	2 900	6 224	0	0	9 124
Ibsens gate etappe 2 va-anlegg	2021	BY120/17	47 000	98 606	0	98 606	0	0	0	0	0
Ibsens gate etappe 3 va-anlegg	2021		IA	14 631	0	14 631	600	0	0	0	600
Indre Arna (Stuajordet) høydebasseng	2022		IA	10 100	0	10 100	4 700	4 300	0	0	9 000
Knappen avløpsrenseanlegg ventilasjon	2023		IA	10 500	0	10 500	7 300	2 000	700	0	10 000
Kvitura - Hope - Grimstad va-anl.	2022	KFIN57/16	30 000	41 996	0	41 996	15 800	12 000	16 400	0	44 200
Lagunen-Skjoldskiftet (Miljøløftet) separer overvann	2022		IA	3 570	0	3 570	1 800	1 800	0	0	3 600
Lien - M. Krohns gt. - Lothevn. separer overvann	2021		IA	10 601	0	10 601	7 300	0	0	0	7 300
Løvstakklien – Bøhmergt separer overvann (del3)	2021		IA	7 400	0	7 400	7 400	0	0	0	7 400

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Løvestakklien - Bøhmergt. del 1 separer overvann	2022		IA	30 961	0	30 961	13 000	15 200	0	0	28 200	
Løvestakklien - Bøhmergt. del 2 separer overvann	2025		IA	64 800	0	64 800	0	20 000	23 000	10 900	53 900	
Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg	2024	BY32/19		171 000	166 333	0	166 333	17 700	36 300	36 300	36 300	126 600
Mynteviken va-anlegg del 2	2022			5 000	6 466	0	6 466	5 650	266	0	0	5 916
Nedre Nygård avløpsanlegg	2023	UFKN 64-20	IA		22 433	0	22 433	6 700	6 300	2 500	0	15 500
Nedre Nygård del 2 va-anlegg	2024		IA		17 100	0	17 100	600	2 800	5 800	5 400	14 600
Nordnesbakken- Haugeveien separer overvann	2022		IA		8 645	0	8 645	3 800	470	0	0	4 270
Nyhaugveien separer overvann	2022		IA		2 100	0	2 100	620	280	0	0	900
Paradis områdeutbygging (trinn 3+4+6)	2023		IA		2 530	0	2 530	400	600	500	0	1 500
Produksjon av vann	Løpende							4 000	4 000	4 000	20 000	32 000
Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning	2023		IA		73 000	0	73 000	4 500	19 000	50 000	0	73 500
Sone sør høydebasseng	2022		IA		15 000	0	15 000	0	15 000	0	0	15 000
Sotrasambandet, omlegg va-anlegg	2026		IA		1 000	0	1 000	0	0	0	1 000	1 000
Starefossvingen overvannsanlegg	2021		IA		3 200	0	3 200	2 000	0	0	0	2 000
Strandgaten Nordnes separer overvann	2021		IA		11 119	0	11 119	6 160	0	0	0	6 160
Toppe høydebasseng, borehullsledning	2021		IA		4 010	0	4 010	2 517	0	0	0	2 517
Sum Vann og avløp					2 409 986	0	2 409 986	330 624	356 870	346 900	660 826	1 695 219
Renovasjon												
Drotningvik deponi kommunal andel (50%)	2024		IA		4 500	0	4 500	0	0	0	400	400
Hjortland kommunal andel (50%)	2024		IA		2 000	0	2 000	0	0	1 000	1 000	2 000
Slettebakken avfallsdeponi	2024	BY 116/20	IA		249 774	0	249 774	49 560	83 139	74 399	32 800	239 897
Tjørnen deponi kommunal andel (50%)	2024		IA		3 000	0	3 000	0	0	0	400	400
Ytre Hope deponi kommunal andel (50%)	2023		IA		7 900	0	7 900	0	900	7 000	0	7 900
Sum Renovasjon					267 174	0	267 174	49 560	84 039	82 399	34 600	250 597
Sum					2 586 853	0	2 586 853	386 483	442 408	429 299	695 426	1 953 617

Gebyr og egenbetaling

Under er byrådets forslag til avgifter, gebyrer og egenbetalinger for Bergen kommune i 2021.

I hovedsak er det ingen og få endringer i foreslåtte avgifter, gebyrer og egenbetalinger for 2021. De foreslåtte endringene følger i hovedsak prisveksten med unntak av priser for boligparkering og parkeringsavgift. Her er noen punkter knyttet til de mest etterspurte satsene:

Egenbetaling hjemmebaserte tjenester: Satsene for dem med inntekt over 2G (202 702 kroner) har økt med mellom 2,4 - 2,5 prosent. Utgiftstaket er økt tilsvarende for samme gruppe.

Svømming og isbaner: Byrådet viderefører prinsippet om at barn, unge og familier skal skjermes for prisøkninger. Det blir derfor ingen endringer i billettpriser for tilgang til kommunale bad og isbaner for disse gruppene.

Vann, avløp og renovasjon: Årsgebyret for vann endres ikke, mens årsgebyret for avløp reduseres med 4 prosent. For en bolig med bruksareal på 120 kvadratmeter betyr dette 154 kroner i lavere gebyr i året.

Parkeringsavgift på kommunal gateparkering øker i snitt med 15 prosent og alle biler må betale. Prisen for boligsoneparkering øker også med 15 prosent. Elbiler må nå betale 50 prosent av satsen for fossilbiler i egen boligzone. For en fossilbil i sone 1-7 er det en økning på 66 kroner til 506 kroner i måneden. Prisen for å parkere i et parkeringsanlegg for beboere (boligsoneanlegg) øker med 15,1 prosent. Ladetillegget for elbiler endres ikke. Besøksparkering i boligsonene doubles for fossilbiler og holdes uendret for elbiler.

Foreldrebetaling i barnehagene: Siden innføringen av maksimal foreldrebetaling i barnehage, har Bergen kommune fulgt Stortingets satser. Matpengene øker med fem kroner måneden.

Pris for SFO: Prisen for en hel plass i SFO øker med 65 kroner til 2.755 kroner måneden. Byrådet viderefører generell moderasjonsordning. Foreldrebetaling skal maksimalt utgjøre seks prosent av husholdningens inntekt. Byrådet viderefører også den lokale ordningen med gratis SFO-plass for 1.klassinger som kommer fra husholdninger med årsinntekt under 350 000 kroner. Matpengene utgjør 270 kroner måneden, som er en økning på fem kroner.

Selvkostkalkyle for SFO for 2021 kan du få tilgang på [her](#).

Og gebyrpremissene finner man her:

[Premisser for og gebyrregulativ 2021 for vann, avløp og tømning av slamavskillere](#)

[Premisser for og gebyrregulativ 2021 for feiing og tilsyn](#)

[Premisser for gebyrregulativ 2021 for renovasjonsgebyrene](#)

[Premisser for gebyrregulativ 2021 for plan- og byggesaker](#)

Nedenfor gis en samlet oversikt over forslag til satser for avgifter, gebyrer og egenbetalinger knyttet til en del av de tjenester som Bergen kommune yter. Satsene er avrundet til nærmeste hele krone.

Gebyr og egenbetaling

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Egenbetaling institusjonsopphold					
Maksimal egenbetaling sykehjem	43 400	44 500	1 100	2,5 %	Sats pr. måned.
Maksimal egenbetaling institusjon psykisk helse	43 400	44 500	1 100	2,5 %	Sats pr. måned.
Maksimal egenbetaling aldershjem	27 400	28 100	700	2,6 %	Sats pr. måned.
Dag-/nattopphold ved boavdeling i alders- og sykehjem pr. dag / natt	90	95	5	5,6 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet.
Fotpleie for beboere med vedtak om langtidsopphold på alders- og sykehjem	79	81	2	2,5 %	Gjelder kun beboere på langtids-opphold. Andre brukere betaler ordinære priser for fotpleie. Fotpleie for beboere på langtidsopphold som er rekvirert som et ledd i medisinsk behandling er gratis.
Frisør for beboere med vedtak om langtidsopphold på alders- og sykehjem:					Gjelder kun beboere på langtidsopphold. Andre brukere betaler ordinære priser.
- klipp	164	168	4	2,4 %	
- vask og legg	164	168	4	2,4 %	
- permanent	585	599	14	2,4 %	
Korttidsopphold ved alders- og sykehjem, pr. døgn	170	175	5	2,9 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet.
Aktivitetssenter for hjemmeboende eldre					
- 1 dag pr uke	330	340	10	3,0 %	Sats pr måned
- 2 dager pr uke	660	680	20	3,0 %	Sats pr måned
- 3 dager pr uke	990	1 020	30	3,0 %	Sats pr måned
- 4 dager pr uke	1 320	1 360	40	3,0 %	Sats pr måned
- 5 dager pr uke	1 650	1 700	50	3,0 %	Sats pr måned
Hjemmebaserte tjenester pr. time					
Oppdrag som ikke er avbestilt senest 1 døgn i forveien blir fakturert. Inntektsgrensene under er basert på grunnbeløp i folketrygden (G) pr. 01.05.2019.					
- under 202.702 (2G)	131	131		0,0 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet
- 202.702 - 304.053 (2 - 3 G)	243	249	6	2,5 %	
- 304.054 - 405.404 (3 - 4 G)	432	443	11	2,5 %	
- over 405.404 (over 4 G)	540	553	13	2,4 %	
Utgiftstak for hjemmebaserte tjenester pr. måned:					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
- under 202.702 (2G)	131	131		0,0 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet
- 202.702 - 304.053 (2 - 3 G)	972	996	24	2,5 %	
- 304.054 - 405.404 (3 - 4 G)	1 728	1 772	44	2,5 %	
- over 405.404 (over 4 G)	2 160	2 212	52	2,4 %	
Diverse tjenester					
Middag bragt til hjemmeboende	62	64	2	3,2 %	
Påslag for stor porsjon	5	5		0,0 %	
Varm middag servert i servicebolig	74	76	2	2,7 %	
Varm middag servert i seniorsenter	89	91	2	2,2 %	
Dessert	7	7		0,0 %	
Frokost servert i serviceboliger	34	35	1	2,9 %	
Kvelds servert i serviceboliger	34	35	1	2,9 %	
Fysioterapitjenesten: Egenandeler for fysioterapibehandling utført av kommunale tjenester følger "Forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m" som fastsettes av Helse og omsorgsdepartementet.					
Kursavgift Frisklivs- og mestringssenteret Kursavgift på ordinære kurs i regi av Frisklivs- og mestringssenteret. - Individuell oppfølging til alle målgrupper, inkludert hjemmebesøk, er gratis - Kurs til barn/unge/ familier og utsatte målgrupper er gratis	510	525	15	2,9 %	Kursavgift pr. person og kurs.
Analog trygghetsalarm pr. mnd.:					Analog trygghets alarm skal fases ut etter hvert som kommunen går over til digitale løsninger
- under 202.702 (2G)	81	84	3	3,7 %	
- over 202.702 (2G)	159	163	4	2,5 %	
Digital trygghetsalarm pr mnd					
- under 202.702 (2G)	228	234	6	2,6 %	
- over 202.702 (2G)	310	318	8	2,6 %	
Egenandel for transport til / fra dagsentre for utviklingshemmede.	34 pr dag.	35 pr dag.	1	2,2 %	Transport dagsenter, sats kr. 85,- i budsjett 2020. Reversert i T1. Ny sats fra T1 2020 34,-, tak pr mnd 376,-. Prisjusteres til kr. 35,- med tak 386,- fra 2021
Egenandel pr. døgn ved sommerleir i Hålandsdalen: - funksjonshemmede fra 2. klasse til og med 7. klasse	Gratis	Gratis			
Egenandel pr. døgn ved ferieleir i Hålandsdalen: - 8. klasse til og med 17 år	Gratis	Gratis			

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Tolketjenesten (Introduksjonssenteret for flyktninger)					
Muntlig oversettelse, pr. time:					
Vanlige arbeidsdager:					
- mellom 06.00 og 17.00	637	868	231	36,3 %	Samme sats hele døgnet
- mellom 17.00 og 21.00	947	868	-79	-8,3 %	Samme sats hele døgnet
- mellom 21.00 og 06.00	1 276	868	-408	-32,0 %	Samme sats hele døgnet
Minstesats (1 time)	947	868	-79	-8,3 %	Minstesatsen er endret fra 1,5 time til 1 time
Telefontolking (minstesats 1 time)	947	868	-79	-8,3 %	Minstesatsen er endret fra 1,5 time til 1 time
Helge-/høytidsdager, påskeaften, og etter kl. 12.00 på pinse-, jul-, og nyttårsaften, samt onsdag før Skjærtorsdag	1 276	1 302	26	2,0 %	Minstesats ganger 1,5
Skriftlig oversettelse pr. A4-side (300 ord):	1 033	868	-165	-16,0 %	Oversettelse faktureres pr ord (848/300)
Tolking hos advokat, i retten, hos politi og UDI	848	868	20	2,4 %	80% av salærsatsen til advokater - fastsettes i statsbudsjettet.
Tolking hos Biltilsynet (teoriprøve) pr. oppdrag	1 312	1 302	-10	-0,8 %	
Skjermtolking:					
- 1. time	793	868	75	9,5 %	
- 2. påfølgende pr. påbegynt 1/2-time	396	434	38	9,6 %	
- Utleie av skjermstudio (pr. time)	508				Tilbudet utgår
Reisetid for tolk ved oppmøteoppdrag	637	543	-94	-14,8 %	Nytt: Egen reisetidsats som er salærforskriftens reisesats. Tidligere har man brukt timesats.
Foreldrebetaling SFO					
Hel plass (15 t/u eller mer) - pr mnd	2 690	2 755	65	2,4 %	
Morgenplass - pr. mnd.	1 015	1 035	20	2,0 %	
Ettermiddagsplass - pr. mnd.	2 145	2 195	50	2,3 %	
Dagplass - pr. dag	320	320		0,0 %	
Intro. program for flyktninger (barn av foreldre i introduksjonsprogram)	625	625		0,0 %	
Matpenger SFO	265	270	5	1,9 %	Gjelder ikke for morgen- og dagplass
Generell moderasjonsordning SFO					Foreldrebetaling skal maksimalt utgjøre 6 % av husholdningens samlede inntekt - ordningen er søknadsbasert
Gratis plass i SFO for barn i 1. klasse					Gjelder husholdninger med skattepliktig inntekt under 350 000 kroner - ordningen er søknadsbasert
Foreldrebetaling kommunal barnehage					
Heldagsplass (41 t. eller mer pr. uke)	3 135	3 230	95	3,0 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Halvdagsplass (33 t/u)	2 300	2 370	70	3,0 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet
Delt heldag (22,5 t/u)	1 570	1 618	48	3,0 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet
Delt halvdag (16,5 t/u)	1 150	1 185	35	3,0 %	Satsen fastsettes i statsbudsjettet
Matpenger kommunale barnehager	265	270	5	1,9 %	
Moderasjonsordninger:					
Nasjonal moderasjonsordning for foreldrebetaling i barnehage - reduksjon i foreldrebetaling					Foreldrebetaling skal maksimalt utgjøre 6 % av husholdningens samlede inntekt -ordningen er søknadsbasert
Intro. program for flykninger (barn av foreldre i introduksjonsprogram)	625	625		0,0 %	Makspris pr mnd
Gratis kjernetid for 2-, 3-, 4- og 5-åringer fra husholdninger med lav inntekt (nasjonal ordning)	20 t/uke	20 t/uke			Beregnes av foreldrebetaling etter reduksjon iht. 6 %-regelen.
Søskenmoderasjon for barn nummer 2	30%	30%			Beregnes av foreldrebetaling, alt. etter reduksjon iht. 6 %-regelen og gratis kjernetid dersom aktuelt.
Søskenmoderasjon for barn nummer 3 og oppover	50%	50%			Beregnes av foreldrebetaling, alt. etter reduksjon iht. 6 %-regelen og gratis kjernetid dersom aktuelt.
Bergen kulturskole					
Ordinær elevplass pr. år	4 100	4 200	100	2,4 %	Bergen kulturskole - Tiltaksplan 2011-2013 vedtatt av Bergen bystyre i sak 96-11. Byrådet gis fullmakt til å fastsette elevavgift og priser utenom ordinære elevplasser.
Søskenmoderasjon gis i form av 25% reduksjon i egenandelen fra og med søsken nr 2					
Ordinær elevplass pr. år piano	4 800	4 900	100	2,1 %	
Egenandel for deltakelse i storgruppe sang og dans pr. år:	3 270	3 370	100	3,1 %	Ved deltagelse i tre grupper eller mer vil det bli gitt redusert pris. Informasjon vil bli lagt ut på kulturskolen nettside.
Egenandel for deltakelse i gruppe teater pr. år:	3 700	3 800	100	2,7 %	Samme som over
Egenandel pr. talentplass pr. år:	5 050	5 150	100	2,0 %	
Instrumentleie	1 500	1 500		0,0 %	
Egenandel for deltakelse i gruppe gitar	2 000	2 800	800	40,0 %	Gitargrupper overtatt fra kulturkontorene høst-19. Kulturkontorenes kurs var kortere og hadde lavere egenandel. Egenandel ved kulturskolen har vært kr 2000,- for skoleåret 19/20. Blir økt til 1300,- for høst 2020 (årspris 2600,-).
Lagenes egenandel for å motta dirigent til skolekorps, kor, orkester og andre lag for barn og unge 1 time pr uke hele skoleåret.	18 500	18 500		0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Voksne elever, lag og organisasjoner for voksne og institusjoner ved kjøp av tjenester	kostpris	kostpris			
Friplass tildeles elever etter søknad fra familier med dokumentert skattbar inntekt under kr. 395.000	380 000	395 000	15 000	3,9 %	
Stemmemyren, Slåtthaug og Åstveit svømmehaller					
Enkeltbillett voksne	105	105		0,0 %	
Enkeltbillett barn (f.o.m 4 år t.o.m 12 år)	40	40		0,0 %	
Enkeltbillett ungdom (f.o.m 13 år t.o.m 19 år) / honnør	60	60		0,0 %	
Klippekort voksne (12 klipp)	1 050	1 050		0,0 %	
Klippekort ungdom / honnør (12 klipp)	600	600		0,0 %	
Klippekort barn (12 klipp)	400	400		0,0 %	
Familiebillett (2 v + 2 barn)	210	210		0,0 %	
Årskort Voksne	3 800	3 900	100	2,6 %	
Årskort ungdom / honnør	2 400	2 400		0,0 %	
Årskort Barn	1 600	1 600		0,0 %	
Halvårskort Voksne	2 240	2 295	55	2,5 %	
Halvårskort ungdom / honnør	1 400	1 400		0,0 %	
Halvårskort Barn	930	930		0,0 %	
ADO arena (nettside: adoarena.no)					
Billett småbarn 0 – 3 år (inkl. bleie)	40	40		0,0 %	"Uti til lunsj" - 20 kr hverdager kl. 11-14
Billett for voksne - hverdag	125	125		0,0 %	"Uti til lunsj" - 70 kr hverdager kl. 11-14
Billett for voksne - helg	145	145		0,0 %	
Billett for barn (4 – 12) - hverdag	70	70		0,0 %	"Uti til lunsj" - 35 kr hverdager kl 11-14
Billett for barn (4 – 12) - helg	80	80		0,0 %	
Billett ungdom (13 – 19) - hverdag	80	80		0,0 %	"Uti til lunsj" - 40 kr hverdager kl 11-14
Billett ungdom (13 – 19) - helg	90	90		0,0 %	
Familiebillett (2 + 2) – hverdag + 60 per ekstra barn	300	300		0,0 %	"Uti til lunsj" - 150 kr (2+2) + 25 kr pr ekstra barn hverdager kl. 11-14
Familiebillett (2 + 2) – helg + 60 per ekstra barn	340	340		0,0 %	
Verdikort 12 besøk - voksne	1 200	1 200		0,0 %	Varighet 1 år
Verdikort 25 besøk - voksne	2 330	2 330		0,0 %	Varighet 1 år
Verdikort 12 besøk - barn	700	700		0,0 %	Varighet 1 år
Verdikort 25 besøk - barn	1 400	1 400		0,0 %	Varighet 1 år

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Verdikort 12 besøk – ungdom	800	800		0,0 %	Varighet 1 år
Verdikort 25 besøk – ungdom	1 600	1 600		0,0 %	Varighet 1 år
"Uti til lunsj" årskort voksne	2 000	2 000			Gjelder hverdager 11-14
"Uti til lunsj" halvårskort voksne	1 250	1 250			Gjelder hverdager 11-14
Årskort voksne	4 800	4 800		0,0 %	
Halvårskort voksne	2 900	2 900		0,0 %	
Årskort barn	2 500	2 500		0,0 %	
Halvårskort barn	1 500	1 500		0,0 %	
Årskort ungdom	3 000	3 000		0,0 %	
Halvårskort ungdom	1 800	1 800		0,0 %	
Avtalegiro barn pr. mnd.	208	208		0,0 %	12 mnd. bindingstid
Avtalegiro ungdom pr. mnd.	250	250		0,0 %	12 mnd. bindingstid
Avtalegiro voksne pr. mnd.	400	400		0,0 %	12 mnd. bindingstid
Nordnes sjøbad					
Enkeltbillett voksne	85	85		0,0 %	
Enkeltbillett barn (f.o.m 4 år t.o.m 12 år)	35	35		0,0 %	
Enkeltbillett ungdom (f.o.m 13 år t.o.m 19 år) / honnør	50	50		0,0 %	
Klippekort voksne (12 klipp)	800	800		0,0 %	
Klippekort ungdom / honnør (12 klipp)	500	500		0,0 %	
Klippekort barn (12 klipp)	350	350		0,0 %	
Familiebillett (2 v + 2 barn)	180	180		0,0 %	
Sesongkort voksne	1 150	1 150		0,0 %	
Sesongkort ungdom	720	720		0,0 %	
Sesongkort honnør	740	740		0,0 %	
Sesongkort barn	480	480		0,0 %	
Slåtthaug kunstisbane/Bergenshallen* (kunstisanlegg)					* I Bergenshallen vil det kun være betaling i helger og ferier.
Voksne	60	60		0,0 %	
Barn	30	30		0,0 %	
Klippekort voksne (12 klipp)	600	615	15	2,5 %	
Klippekort barn / honnør (12 klipp)	300	300		0,0 %	
Familiebillett (2 v + 2 barn)	120	120		0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Bergen Offentlige Bibliotek					
Kort 1. gang (jfr. bibl.l.)	Gratis	Gratis			
Lån av bøker (jfr. bibl.l.)	Gratis	Gratis			
Gebyr/overdagspenger:					
- Voksne 1. purring	50	50		0,0 %	
- Voksne 2. purring	100	100		0,0 %	
- Voksne 3. purring	200	200		0,0 %	
- Barn 1. purring	10	10		0,0 %	
- Barn 2. purring	20	20		0,0 %	
- Barn 3. purring	30	30		0,0 %	
Mistet kort:					
- Nytt kort voksne	30	30		0,0 %	
- Glemt kort	20	20		0,0 %	
Barn 13-16 tapt kort					
Barn under 13 tapt kort					
Kirkelig Fellesråd					
Leie av kapell - innenbys boende	1 408	1 442	34	2,4 %	Alle avgifter er eksklusiv mva.
Leie av kapell - utenbys boende	2 817	2 886	69	2,4 %	
Kremasjonsavgift - utenbys boende	4 605	4 717	112	2,4 %	
Festeavgift for reservert kistegrav, 2)	12 979	13 296	317	2,4 %	2) For reservert kistegrav og urnegrav i navnet minnelund ved siden av ny frigrav betales det festeavgift i 20 år. De to gravene utgjør til sammen ett gravsted.
Festeavgift for reservert urnegrav i navnet minnelund, 2), 4) og 5)	5 049	5 172	123	2,4 %	4) Utenbys boende må betale festeavgift i fredningstiden. Se 2) og 5)
Festeavgift for familiegravsted pr m2 pr år, 3)	145	149	4	2,8 %	3) Familiegravsted er et gravsted med mer enn to kistegraver
Kistegrav	649	665	16	2,5 %	5) Ny i 2017, ref Vedtektene for gravplassene i Bergen §5 (BKF-sak 65/16, 14.12.16)
Urnegrav	505	517	12	2,4 %	Se 5)
Urnegrav i navnet minnelund og utenbys boende i anonym urnegrav	252	258	6	2,4 %	
Avgift for grav i navnet minnelund6):					
Andel av minnesmerke og andel årlig stell i 20 år		3 266			6) Ny i 2021*, For første navneplate, gravens andel av minnesmerket og for andel av stell av minnelunden i 20 år. Gravferdsloven § 21 2 ledd. Lovvedtak 130 med grunnlag i Prop. 86 L (20019-2020)

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
PRIVATE PLANFORSLAG					
§ 2-1 Reguleringsplan, detaljregulering					
For plan med totalt areal fra 0 m ² inntil 20.000 m ²	296 130	306 200	10 070	3,4 %	
For arealer over 20 000 m ² betales et tillegg pr. 1.000 m ²	2 030	2 100	70	3,4 %	
For hver 100 m ² nytt BRA inntil 100 000 m ²	2 370	2 460	90	3,8 %	
For hver 100 m ² eksisterende bruksareal (BRA) som endrer formål, inntil 50 000 m ²	1 180	1 230	50	4,2 %	
Dersom et planforslag har vært avvist av kommunen eller er trukket av forslagsstiller, og nytt revidert planforslag innenfor det samme planområdet framlegges til ny behandling, skal det betales gebyr for det reviderte planforslaget.					100% av ordinært gebyr
Behandling av planforslag belastes med gebyr, minimum kr 306 200 og maksimum kr 1 959 640. I tillegg til gebyr for behandling av planforslag betales: •gebyr for veiledningsmøte og oppstartmøte med påfølgende arbeidsmøter •eventuell behandling av konsekvensutredning med eller uten planprogram.	1 895 200	1 959 640	64 440	3,4 %	
§ 2-2 Endringer av reguleringsplan etter forenklet prosess, pbl. § 12-14, 2 ledd.					
For planareal fra 0 inntil 5 000m ²	34 890	36 080	1 190	3,4 %	
For planareal over 5 000m ²	65 760	68 000	2 240	3,4 %	
For hver 100 m ² nytt bruksareal (BRA)	2 370	2 460	90	3,8 %	
For hver 100 m ² eksisterende bruksareal (BRA) inntil 50 000 m ²	1 180	1 230	50	4,2 %	
§ 2-3 Tilleggsgebyr for saker som skal konsekvensutredes. Plan- og bygningsloven §§ 14-2 og 12-9					
Detaljregulering med planprogram og konsekvensutredning jf. KU § 6, vedlegg I	156 770	162 110	5 340	3,4 %	
Detaljregulering med konsekvensutredning jf. forskrift om KU § 8, vedlegg II.	114 430	118 330	3 900	3,4 %	
§ 2-4 Oppstartsmøter og underveismøter, pbl.. §12-8					
Veiledningsmøte, pr. møte	7 420	14 700	7 280	98,1 %	
Oppstartsmøte for detaljregulering, jf.§ 12-11 med påfølgende arbeidsmøter	36 050	44 500	8 450	23,4 %	
§ 2-5 Tilleggsgebyr ved endring av planforslag					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Dersom en forslagsstiller på eget initiativ foretar vesentlige endringer av et komplett planforslag etter at det er innsendt for behandling, ilegges det er tilleggsgebyr på 25 % av beregnet gebyr	25%	25%		0,0 %	
§ 2-6 Gebyr ved avslutning av planinitiativ/prosess					
Gebyr for plansaker hvor Plan- og bygningsetaten beslutter at initiativet skal stoppes, eller saken blir trukket før oppstartsmøtet er gjennomført.	20 600	21 310	710	3,4 %	
Saksbehandlingsgebyret fastsettes til 50% av ordinært gebyr når planforslaget trekkes tilbake av forslagsstiller før utlegging til offentlig ettersyn.	50%	50%		0,0 %	
For plansaker etter § 12-11 hvor kommunen avgjør at saken ikke legges ut til offentlig ettersyn, betales fullt gebyr.	100%	100%		0,0 %	
BYGGE- OG DELESAKER					
§3-1 GENERELT					
§3-1-1 Grunnlag:					
Av byggesaksgebyret skal inntil 17 % dekke kostnadene med tilsyn, jf. plan- og bygningsloven. § 33-1.					
Hvor ikke annet fremgår utgjør beregningsgrunnlaget for gebyret bruksareal BRA ihht. Norsk Standard 3940, avrundet nedover til nærmeste m ² . I tillegg til byggegebyret fastsettes gebyr for annen tjeneste knyttet til søknad slik det fremgår av dette regulativ. Det betales gebyr per tiltak per søknad.					
Hvis det ikke kan beregnes bruksareal for tiltaket, beregnes gebyret med utgangspunkt i samlet tilleggsareal (flatemål). For søknader om endring av gitt tillatelse, fastsettes 100 % gebyr av den delen av tiltaket som endres. For tiltak som revideres innen klagefristen etter at det er gitt avslag fastsettes 100 % gebyr av den delen av tiltaket som revideres, forutsatt at avslaget ikke påklages.	100%	100%			
§ 3-1-2 Søknader/forespørsler som trekkes, returneres eller avvises					
Det kreves gebyr for saker eller forespørsler som gir svar på om tiltaket er søknadspliktig/ikke søknadspliktige, og for søknader som avvises eller trekkes.					
§ 3-1-3 Søknader som fører til avslag					
Ved avslag fastsettes 100 % gebyr av ordinært gebyr.					
§ 3-1-4 Grønt gebyr:					
For nye boenheter, jf. nye bygg, jf. § 3-2 og regulativets § 3-4, gis det en rabatt på 75 % av byggesaksgebyret for bygg med nullutslippstandard.					Grønt gebyr får egen paragraf under generelt. Rabatten opprettholdes lik regulativet for 2020.

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Rabatten vil bli refundert. Rabattene opphører når kravet for rabatt er lik kravet i lovgivningen. Varekode 2020-340A					
§ 3-1-5 Maksimalt gebyr pr. tiltak, og særskilt vurdering av gebyr etter § 1-5					
Maksimalt byggesaksgebyr per tiltak er kr 1.200 000,-	1 200 000	1 200 000		0,0 %	Maksimalt gebyr pr.tiltak. En byggesak kan ha flere tiltak.
Byggesaksgebyr beregnet til 2 mill. eller mer, skal vurderes særskilt etter § 1-5 Reduksjon av gebyr	2 000 000	2 000 000		0,0 %	Byggesaksgebyr beregnet til 2 mill. eller over vil vurderes særskilt etter § 1-5 Reduksjon av gebyr mht. selvkostprinsippet
§ 3-2 NY BEBYGGELSE OG ENDRING OG/ ELLER OMBYGGING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE					
0 - 100m ²	10 000	10 000			
Over 100 – 200m ²	20 000	20 000			
Over 200 – 600m ²	35 000	35 000			
Over 600 – 1000m ²	50 000	50 000			
Over 1000m ²	50,- pr m ² .	50,- pr m ² .			
I tillegg til satsene ovenfor skal det for nye boenheter beregnes gebyr pr. ny boenhet, uansett antall.	10 000	10 000			
§ 3-3 DRIFTSBYGNINGER I LANDBRUKET					
Driftsbygninger i landbruket 0-1000 m ²	16 960	16 960		0,0 %	
Driftsbygninger i landbruket over 1000 m ² .	50,- pr m ² .	50,- pr m ² .		0,0 %	
§ 3-4 FASADEENDRING, REPARASJON OG ENDRING					
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når det ikke kan beregnes gebyr etter §3-2. Når fasadeendringer gjelder flere eiendommer, beregnes gebyr for hver eiendom.					
Fasadeendring, reparasjon eller endring på småhus (frittliggende enebolig, tomannsbolig, rekkehus, kjedehus, 3-mannsbolig og 4-mannsbolig). Det gebyrlegges per bygg.	6 000	6 900	900	15,0 %	
Fasadeendring per fasade, reparasjon eller endring på større bygninger.	12 000	12 000		0,0 %	
§ 3-5 RIVING					
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter § 3-2. Samlet areal per bygning utgjør gebyrgrunnlaget. Når det ikke er mulig å fastsette areal som f.eks. pipe, mur m.m. beregnes gebyr etter laveste pris per tiltak.					
0 - 100 m ² .	5 490	5 490		0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Over 100 m ² - 1000 m ²	8 800	8 800		0,0 %	
Over 1000 m ²	12 000	12 000		0,0 %	
§ 3-6 SAMMENFØYNING AV BRUKSENHETER					
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter § 3-2.					
Sammenføring av bruksenheter pr enhet etter sammenføring	8 000	8 000		0,0 %	
§ 3-7 FORSTØTNINGSMUR, LEVEGG M.M					
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter § 3-2.					
Forstøtningsmur, levegg, støyskjerm m.m. til og med 10m	5 490	5 490		0,0 %	
Forstøtningsmur, levegg m.m. til og med 10m. + kr 180 pr m. over 10m	5490 + kr 180,- pr. m	5490 + kr 180,- pr. m		0,0 %	
§ 3-8 SKILT OG REKLAME					
Skilttavle og reklameinnretninger	8000 + 1000 pr. skilt	8000 + 1000 pr. skilt			
§3-9 VESENTLIGE TERRENGINNGREP					
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter § 3-2.					
Vesentlige terrenginngrep 0 - 1000 m ²	12 160	12 160		0,0 %	
Vesentlige terrenginngrep over 1000 m ² - 2000 m ²	24 320	24 320		0,0 %	
Vesentlig terrenginngrep over 2000 m ²	kr 13 pr. m ²	kr 13 pr. m ²		0,0 %	
Utomhus areal for område	21 200	21 200		0,0 %	
§3-10 ANLEGG AV VEG ELLER PARKERINGSPLASS					
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter § 3-2.					
Parkeringsplass på terreng inntil 5 plasser	5 180	5 180		0,0 %	
Parkeringsplass på terreng i tillegg per plass over 5 plasser.	1 000	1 000		0,0 %	
Maksimalt gebyr for søknad om parkeringsplass.	200 000	200 000		0,0 %	
Gangbro/kulvert og lignende	9 700	9 700		0,0 %	
Veganlegg, kjørebrot/kulvert og lignende	16 700	16 700		0,0 %	
Ladestasjoner på samme eiendom pr søknad	16 700	16 700		0,0 %	
§ 3-11 BYGNINGSTEKNISK INSTALLASJON					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Det beregnes gebyr etter denne bestemmelsen når tiltaket utgjør selvstendig del som ikke er medregnet i gebyret etter § 3-2. Trappeheis i boliger inntil 4 etasjer unntas fra gebyr når trappeheis er innstallert med vedtak fra NAV.					
Ventilasjonsanlegg (kuldeanlegg og varmepumpe)	9 500	9 500			
Automatisk brannvarslingsanlegg- og brannslukkingsanlegg	4 660	5 900	1 240	26,6 %	
VA-anlegg i grunn – eksisterende bebyggelse	8 000	8 000			
VA -anlegg i grunn – ny bebyggelse	18 000	18 000			
Heis, rulletrapp, rullende fortau, rullebånd og lignende (Søknaden unntas fra gebyr når trappeheis er innstallert med vedtak fra NAV.	4 660	5 900	1 240	26,6 %	
§ 3-12 DIVERSE TILTAK					
For arbeid som ikke kan beregnes etter satser nevnt ellers i regulativets kap. 3	4 660	5 900	1 240	26,6 %	
§ 3-13 FORHÅNDSKONFERANSE					
Forhåndskonferanse om søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-2	4 660	5 900	1 240	26,6 %	
Avbestilt forhåndskonferanse - senere enn 2 virkedager før avtalt tid eller manglende fremmøte belastes med gebyr.	4 660	5 900	1 240	26,6 %	
§ 3-14 SØKNAD OM ANSVARSRETT					
Selvbygger og foretak	2 500	2 500		0,0 %	
§ 3-15 MIDLERTIDIG BRUKSTILLATELSE					
Behandling av midlertidig brukstillatelse	2 500	2 500		0,0 %	
§ 3-16 TILTAK IGANGSATT ELLER TATT I BRUK UTEN SØKNAD ELLER I STRID MED TILLATELSE (TILSYN)					
Det beregnes gebyr etter § 7-1 for arbeid utført av kommunen knyttet til et ulovlig tiltak etter plan- og bygningsloven. Det kan bare tas gebyr i de tilfeller hvor det sendes inn søknad i forbindelse med det ulovlige tiltaket. Med ulovlig tiltak etter plan- og bygningsloven menes alle tiltak som er satt i gang eller tatt i bruk uten at det er gitt tillatelse til dette. Videre menes det tiltak som er bygget i strid med gitt tillatelse eller i strid med vilkår satt i tillatelsen					Gebyr beregnes på grunnlag av anvendt tid. Dette gebyret kommer i tillegg til behandlings -gebyr for etterfølgende søknad om tillatelse.
§ 3-17 DISPENSASJON FRA AREALPLAN					
Det fastsettes et gebyr per søknad om dispensasjon som behandles. Gebyr for dispensasjon kreves uavhengig av om saken avslås eller godkjennes. For søknader som trekkes eller avvises gjelder annet gebyr. Jf. §3-20					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
For søknad om dispensasjon fra gjeldende plangrunnlag.	8 000	8 000		0,0 %	
§ 3-18 DISPENSASJON FRA PLAN- OG BYGNINGSLOVEN MED TILHØRENDE FORSKRIFTER OG SØKNAD OM UNNTAK/ FRITAK FRA TEKNISKE KRAV					
Det fastsettes et gebyr per dispensasjon og unntak/fritak som behandles. Gebyr for dispensasjon eller unntak/fritak kreves uavhengig av om saken avslås/tillates. For søknader som trekkes eller avvises gjelder annet gebyr. Jf. § 3-20					
For søknad om dispensasjon fra eller søknad om unntak/fritak.	6 000	6 000		0,0 %	
§ 3-19 IKKE-SØKNADSPLIKTIGE TILTAK					
Søknader om tiltak som etter kommunens vurdering ikke er søknadspliktige, jf. plan- og bygningsloven § 20-5, vil bli avvist med beslutning om at tiltaket ikke krever søknad. Avvisningsvedtaket bygger på en enkel saksbehandling som det vil bli krevd gebyr for. Ref. § 3-20, varekode 2021-3233.					
Skriftlig saksbehandling, med bindende vurdering, av mottatt forespørsel med informasjon om et konkret tiltak medfører søknadsplikt eller ikke søknadsplikt er gebyrbelagt. Dette er en frivillig tjeneste for kunden utover den ordinære veiledningen som alle får. Ref. § 3-20, varekode 2021-3233.					
Plan og bygningsetaten har tilbud om gratis veiledning inntil 15 min. uten skriftlig vurdering. Ta kontakt med vårt kundesenter.					
§ 3-20 SØKNADER ELLER GEBYRBELAGTE FORESPØRSLER, SOM TREKkes, RETURNERES ELLER AVVISES I BYGGE – OG DELESAKER					
For avvisning av saker der saksbehandling er påbegynt eller grunnlag for saksbehandling ikke er tilstrekkelig, og/eller komplettering av søknad innen frist ikke fører fram, fastsettes gebyret til 25% av ordinært gebyr. Minimum kr 6 900,- og maksimalt 50 000,- For søknader som inneholder dispensasjon eller unntak/fritak, beregnes det tilleggsgebyr utover det ordinære gebyret. Se vare kode 2021-3235	4 140	6 900	2 760	66,7 %	
Skriftlig bindende vurdering av mottatt skriftlig forespørsel med informasjon om et konkret tiltak medfører søknadsplikt eller ikke søknadsplikt. Plan og bygningsetaten tilbyr gratis 15 min. veiledning uten skriftlig bindende vurdering.	4 140	4 660	520	12,6 %	
For bygge-og delesøknader som trekkes før vedtak fastsettes gebyret til 25% av ordinært gebyr. Minimum kr 6 900,- og maksimalt 50 000,- For søknader	4 660	6 900	2 240	48,1 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
som inneholder dispensasjon eller unntak/fritak, beregnes det tilleggsgebyr utover det ordinære gebyret med kr 5 600,-.					
For bygge-/delesøknad som trekkes før vedtak fastsettes gebyret til 25 % av ordinært gebyr. Maksimalt gebyr for ordinært gebyr kr 50 000,-	75%	25%	-50%	-66,7 %	
For søknader som inneholder dispensasjon eller unntak/fritak og som trekkes eller avvises, beregnes ett gebyr uavhengig av hvor mange dispensasjoner eller unntak/avvik søknaden inneholder.		5 600			Ny sats
Dersom en bygge- og/delesøknad trekkes etter at tillatelse til tiltak/igangsettingstillatelse er gitt eller ved bortfall av tillatelse i henhold til plan- og bygningsloven § 21-9, refunderes ikke gebyr	100%	100%		0,0 %	
§ 3-21 SØKNAD OM OVERFØRING AV AREAL, OPPRETTELSE AV NY GRUNNEIENDOM, NY ANLEGGSEIENDOM ELLER NYTT JORDSAMEIE, SLETTING AV KLAUSUL. PLAN- OG BYGNINGSLOVEN § 20-2					
Søknad om fradeling, den første tomten. ihht gjeldende reguleringsplan	11 500	11 500		0,0 %	
Søknad om fradeling i tillegg for tomt nr. 2 -10, pr. tomt		10 000			Ny sats
Søknad om fradeling i tillegg fra og med tomt nr. 11, pr. tomt.		4 500			Ny sats
Søknad om fradeling av tilleggsparcell, arealoverføring og grensejustering for inntil 2 parseller	9 500	14 500	5 000	52,6 %	
Søknad om fradeling av tilleggsparcell, arealoverføring og grensejustering, i tillegg fra og med 3. parcell	3 000	4 900	1 900	63,3 %	
For søknad om sletting og endring av klausul(er)	11 500	11 500		0,0 %	
For tilfeller der kommunen må samtykke til spesifikt tiltak der arealene er klausulert	4 000	4 500	500	12,5 %	
Søknad om endring av godkjent deling.	5 500	5 500		0,0 %	
Søknad om fradeling, den første tomten, ikke i samsvar med gjeldende reguleringsplan eller uregulert.	16 800	16 800		0,0 %	
ARBEIDER ETTER MATRIKKELLOVEN					
§4.1 Oppretting av matrikkelenhet	§ 4-1.1				
Oppretting av grunneiendom, festegrunn og matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn					
Areal fra 0 -100 m ² (inkluderer punkt feste)	25 140	25 710	570	2,3 %	
Areal over 100 - 750m ²	31 920	32 640	720	2,3 %	
Areal over 750 - 20 000m ²	37 460	38 310	850	2,3 %	Ny sats

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
areal fra 751 - 2000m ²	41 790	se linjen over - ny pris			Utgår
Tillegg for areal over 2000-20 000 m ² . kr 2 290,- pr. påbegynt dekar over 1999 m ²	2 240	2 290	50	2,2 %	+ kr 2 290,- pr.påbegynt dekar over 1999 m ²
Areal over 20.000 m ² . Fakturering etter medgått tid.	82 020	83 870	1 850	2,3 %	+ evt. fakturering etter medgått tid utover minimumsgebyr, se §7.1.
Timesats for kontorarbeid inklusiv administrativ støtte	980	980		0,0 %	
Timesats for markarbeid inklusiv transport, utstyr og materiell	1 230	1 230		0,0 %	
Når flere grunneiendommer opprettes samtidig i samme sak, betales 70% fra og med 5. parsell					
§ 4-1-2A Oppretting/reseksjonering av uteareal på eierseksjon					
Når det opprettes/reseksjoneres flere uteareal på eierseksjoner samtidig i samme sak betales 70 % fra og med 5. – 20. parsellen, og 60 % fra og med den 21. parsellen. Kontorforretning – se § 4-1-2B					
Tilleggsareal pr. eierseksjon areal fra 0 – 50m ²	12 710	12 990	280	2,2 %	
Tilleggsareal pr. eierseksjon areal 50 – 250m ²	16 140	16 500	360	2,2 %	
Tilleggsareal pr. eierseksjon areal 250 – 2000m ²	20 230	20 690	460	2,3 %	
Tillegg for tilleggsareal per eierseksjon areal over 2000 m ² . pr. påbegynt dekar over 1999m ²		1 340			Ny sats
Tilleggsareal pr. eierseksjon areal over 2000m ²	22 810	22 810		0,0 %	+ kr 1 310 pr påbegynt dekar over 2999m ² . UTGÅR
§ 4-1-2B Oppretting/reseksjonering av uteareal på eierseksjoner der søker leverer data (koordinater), jf. matrikkellovens § 34 og matrikkelforskriftens § 40 (kontorforretning)					
Tilleggsareal til eierseksjonen inntil 10 parseller	8 260	8 450	190	2,3 %	
Tilleggsareal til eierseksjonen inntil 20 parseller	11 350	11 600	250	2,2 %	
Tilleggsareal til eierseksjonen inntil 30 parseller	14 440	14 770	330	2,3 %	
Tillegg for tilleggsareal til eierseksjonen utover 30 parseller	14 440	14 770	330	2,3 %	+ kr 210 pr. parsell over 30 stk.
§ 4-1.3 Oppretting av anleggseiendom					
Oppretting av ny anleggseiendom. Tillegg pr. ny matrikkelenhet over 1	22 000	22 500	500	2,3 %	Det kommer et tillegg på kr 2 050,- pr. ny matrikkelenhet over 1.
Ved oppmåling av anleggseiendom tillegg per time for ekstra kontorarbeid.		980			

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Ved oppmåling av anleggseiendom tillegg per time for markarbeid		1 230			
4.1.4 Registrering av jordsameie					
Registrering av eksisterende jordsameie.To timer inkludert		12 270			Ny sats
Tillegg per time over 2 timer for kontorarbeid.		980			Ny sats
Tillegg per time over 2 timer for markarbeid.		1 230			Ny sats
§ 4-1.5 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning					
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning der den endelige oppmålingsforretning avholdes innen 2 år.	3 840	3 920	80	2,1 %	+ kr 1 020 pr. pågynte matrikkelenhet over 1 matrikkelenhet (NY)
Tillegg for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning der den endelige oppmålingsforretning avholdes innen 2 år. Når flere matrikkelenheter opprettes og gjennomføres samtidig.	1 000	1 020	20	2,0 %	+ kr 1 020 pr. pågynte matrikkelenhet over 1 matrikkelenhet (NY)
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning der det må avholdes oppmålingsforretning etter 2 år, og så en ny oppmålingsforretning i forbindelse med utsetting av grensemerker innen ytterligere 3 år. Tillegg per Matrikkelenhet	6 000	6 130	130	2,2 %	+ kr 1 020 pr. pågynte matrikkelenhet over 1 matrikkelenhet (NY)
§ 4.1.6 Oppretting av matrikkelenhet når grenselinjer er tilfredstillende klarlagt					
Oppretting av matrikkelenhet hvor alle grenselinjer tidligere er tilfredsstillende klarlagt ved kartforretning, oppmålingsforretning eller jordskifte. Matrikulering av eksisterende umatrikulert punktfeste. Når markarbeid utføres, blir gebyret som i § 4-1-1. Når markarbeid ikke er nødvendig, og ikke ønsket av revirent (kontorforretning), skal gebyret beregnes etter denne paragraf:					
Oppretting av 1 ny matrikkelenhet	16 360	16 700	340	2,1 %	
Tillegg for oppretting av 2 eller flere nye matrikkelenheter som opprettes og gjennomføres samtidig i samme sak	2 060	2 100	40	1,9 %	kr 2 100 pr. ny matrikkelenhet over 1 parsell.
§ 4-2 Grensejustering					
§ 4-2-1 Grunneiendom					
Ved grensejustering kan arealet for involverte eiendommer endres med inntil 5% av eiendommens areal, men den maksimale grensen for endring er 500 m ² . Der en eiendom både gir og mottar areal kan den ikke avgi areal som overstiger 20% av eiendommens areal før justeringen.					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Areal fra 0 - 100 m ²	15 300	15 650	350	2,3 %	
Areal over 100 - 500 m ²	19 120	19 550	430	2,2 %	
Areal over 500 m ² , jf. dette regulativ pkt. 4.2.3	22 200	22 700	500	2,3 %	
§ 4.2.2 Anleggseiendom					
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av eiendommens volum, men den maksimale grensen er 1000 m ³ . Hvor det ikke er fastsatt noen høydebegrensning regnes det med høyde på 2 m					
Volum fra 0 - 250 m ³	15 550	15 900	350	2,3 %	
Volum over 250 - 1000 m ³	19 610	20 050	440	2,2 %	
Ved oppmåling av anleggseiendom tillegg per time for ekstra kontorarbeid.		980			Ny sats
Ved oppmåling av anleggseiendom tillegg per time for markarbeid.		1 230			Ny sats
ved oppmåling av anleggseiendom	40% tillegg				Utgår
§ 4.2.3 Grensejustering mellom flere enn to eiendommer.					
Når flere areal / volum grensejusteres fra eller til én eiendom i samme sak og gjennomføres samtidig: Arealene / volumene beregnes ut fra summen av delarealene / delvolumene ved beregning av gebyret etter § 4-2-1 og § 4-2-2. Dette gjelder ikke offentlig veg og jernbanegrund som beregnes etter § 4-2-4 i dette regulativ.					
§ 4.2.4 Offentlig vei, jernbane og samferdselsformål					
Areal som i sin helhet er regulert til samferdselsformål og grensejusteringen er i samsvar med vedtatt reguleringsplan, jf. Matrikkelforskriftens § 34(7). For areal mindre enn 500 m². Se § 4-2-1. For volum mindre enn 1000 m³ se § 4-2-2.					
Grensejustering for areal over 500 m ²	18 500	18 920	420	2,3 %	+ kr 3 790 pr.påbegynt dekar over 500 m ²
Grensejustering for volum over 1000 m ³	18 500	18 920	420	2,3 %	+ kr 3790 pr. påbegynt 1000 m ³ over 1000 m ³
§ 4.2.5 Grensejustering hvor alle grenselinjer tidligere er tilfredsstillende klarlagt ved kartforretning, oppmålingsforretning eller jordskifte. (65% av satsene i 4.2.1)					
	Pris 65% (4.2.1)	Pris 65% (4.2.1)			
Når markarbeid utføres, blir gebyret som i § 4-2-1. Når markarbeid ikke er nødvendig og ikke ønsket av rekvirent (kontorforretning). Ved grensejustering kan arealet for involverte eiendommer endres med inntil 5 % av eiendommens areal, men den maksimale grensen for endring settes til					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
500m ² . En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.					
Areal fra 0 - 500m ²	9 950	10 170	220	2,2 %	
Areal over 500 m ² , jamfør dette regulativ § 4-2-3	14 450	14 780	330	2,3 %	
§ 4-3 Arealoverføring					
§ 4.3.1 Grunneiendom					
Arealoverføring kan utløse dokumentavgift.					
Areal fra 0-100 m ²	22 810	23 320	510	2,2 %	
Areal over 100 m ²		30 890			Ny sats
Tillegg for areal over 1000m ²		2 670			+ kr 2 670 pr. påbegynt dekar over 1000 m ² - Ny sats
§ 4.3.2 Offentlig veg og jernbanegrund					
Arealoverføring til offentlig veg og jernbanegrund ved benyttelse av de forenklete reglene i Matrikkelloven § 24 fjerde ledd.					
Parsell 1-5 Areal fra 0 - 100m ²	15 990	16 350	360	2,3 %	
Parsell 1-5 Areal over 100 m ² .		21 630			Ny sats
Parsell 1-5 Areal over 1000 m ² . pr. påbegynte dekar over 1000 m ²		1 870			Ny sats
Parsell 1-5 Areal fra 751m ²	21 150	21 150		0,0 %	+ kr 1 830 pr påbegynt 1000m ² over 751m ² Utgår
Fra og med den 6.parsellen i samme sak, Areal fra 0-100m ²	13 710	14 020	310	2,3 %	Ny sats
Fra og med den 6.parsellen i samme sak, Areal over 100 - 1000 m ²		18 550			Ny sats
Tillegg for areal over 1000 m ² . Pr påbegynte dekar over 1000 m ² .		1 600			Ny sats
Fra og med den 6.parsellen i samme sak, Areal over 751	18 140	18 140		0,0 %	+ kr 1 570 pr påbegynt 1000m ² over 751m ² Utgår
§ 4.3.3 Anleggseiendom					
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenslåing er til stede.					
§ 4.3.4 Arealoverføring mellom flere enn to eiendommer					
Når flere areal eller volum arealoverføres fra eller til én eiendom i samme sak, og gjennomføres samtidig beregnes arealene eller volumene ut fra summen av delarealene eller delvolumene ved beregning av gebyret etter § 4-3-1 og §.					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
4-3-3. Dette gjelder ikke offentlig veg og jernbanegrund som beregnes etter § 4-3-2.					
Arealoverføring 1 parsell	22 660	23 170			
Tillegg pr. parsell over 1 parsell	2 060	2 100			
Ved oppmåling av anleggseiendom tillegg per time for ekstra kontorarbeid.		980			Ny sats
Ved oppmåling av anleggseiendom tillegg per time for markarbeid.		1 230			Ny sats
Tillegg dersom det må utføres oppmåling i marken i forbindelse med arealoverføringen Arealet beregnes ut fra BYA/fotavtrykk	22 670	22 670			+ kr 2 240,- pr. påbegynt dekar over 750m ²
§ 4-3-5 Arealoverføring hvor alle grenselinjer tidligere er tilfredsstillende klarlagt ved kartforretning, oppmålingsforretning eller jordskifte					
Når markarbeid utføres, blir gebyret som i 4.3.1. Når markarbeid ikke er nødvendig og ikke ønsket av rekviert (kontorforretning) skal gebyret beregnes etter denne paragraf. Arealoverføring kan utløse dokumentavgift.					
Arealoverføring av 1 parsell	15 300	15 650	350	2,3 %	
For areal overføring av mer enn 1 parsell per parsell		1 740			Ny sats
Arealoverføring av 2 parseller eller flere	19 650				Utgår
§ 4-4 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning eller tilsvarende					
For inntil 2 punkter	10 610	10 850	240	2,3 %	
For overskytende grensepunkt pr punkt	1 500	1 530	30	2,0 %	
Klarlegging av eksisterende grense skal ikke overstige gebyret for fradeling av tilsvarende eiendom etter 4-1-1					
§ 4-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt eller klarlegging av rettigheter					
For inntil 2 punkter	15 450	15 800	350	2,3 %	
For overskytende grensepunkter pr punkt	3 140	3 210	70	2,2 %	
Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid jf. regulativets § 7 - 1					Faktureres etter medgått tid §7-1
Klarlegging av eksisterende grense skal ikke overstige gebyret for fradeling av tilsvarende eiendom etter 4.1.1.					
§ 4-6 Utstedelse av matrikkelbrev, Matrikkelforskriftens § 16(4)					
Matrikkelbrev sendt med elektronisk kommunikasjon.		175			Maksimalsatser reguleres av Statens kartverk

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Matrikkelbrev og utdrag av matrikkelen som er utstedt skriftlig. Gjelder under 10 sider.	175	175		0,0 %	Maksimalsatser reguleres av Statens kartverk
Matrikkelbrev og utdrag fra matrikkelen som er utsendt skriftlig. Gjelder for 10 sider eller mer.	350	350		0,0 %	Maksimalsatser reguleres av Statens kartverk
§ 4-7 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering					
Når saken blir trukket, ikke lar seg gjennomføre eller må avvises før den er fullført og det ikke er utført feltarbeid.	4 680	4 790	110	2,4 %	
Avbrytes saken før avholdt oppmålingsforretning når det er utført feltarbeid: 1/3 av gebyrsatsene	1/3 av gebyrsatsene	1/3 av gebyrsatsene		0,0 %	1/3 av gebyrsatsene
Avbrytes saken først etter avholdt oppmålingsforretning: 2/3 av gebyrsatsene	2/3 av gebyrsatsene	2/3 av gebyrsatsene		0,0 %	2/3 av gebyrsatsene
§ 5-1 Seksjoneringsbegjæring etter Eierseksjonsloven § 7					
Seksjonering inntil 10 seksjoner	19 060	19 490	430	2,3 %	
Seksjonering inntil 11-50 seksjoner	35 020	35 810	790	2,3 %	
Reseksjonering inntil 10 seksjoner	23 180	23 700	520	2,2 %	
Reseksjonering inntil 11-50 seksjoner	39 140	40 030	890	2,3 %	
Alle typer seksjonering over 50 seksjoner	61 800	63 200	1 400	2,3 %	
Oppheving av seksjonering	5 150	5 270	120	2,3 %	
Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til behandlingsgebyret for seksjonering.	3 610	3 690	80	2,2 %	
Ved avslag på seksjoneringssøknad beregnes 100% gebyr	100%	100%		0,0 %	
Seksjoneringsaker som trekkes før endelig vedtak fastsettes gebyr til 50%	50%	50%		0,0 %	
Avvisning av saker der saksbehandling er påbegynt, eller grunnlag for saksbehandling ikke er tilstrekkelig, og/eller komplettering av søknad innen frist ikke fører fram, fastsettes gebyr til 50%.		50%			
§6-1 Refusjonsberegning					
Timesats for kontorarbeid inklusiv administrativ støtte.		980			
Timesats for befaring inklusiv transport.		1 230			
Kommunen kan kreve at inntil kr 50 000 betales på forskudd, og resten etter hvert som arbeidet er utført og dokumentert.	Inntil 50 000,- på forskudd	Inntil 50 000,- på forskudd		0,0 %	
§ 7-1 Gebyr som beregnes på grunnlag av anvendt tid					
Timesats for kontorarbeid inklusiv administrativ støtte.	980	980		0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Timesats for markarbeid inklusiv transport, utstyr og materiell	1 230	1 230		0,0 %	
§ 8-1 FORURENSET GRUNN					
Tiltakskategori 1 - tiltak av liten vanskelighetsgrad der feil eller mangler kan føre til mindre konsekvenser for helse og miljø.	5 280	5 400	120	2,3 %	
Tiltakskategori 2 - tiltak av liten eller middels vanskelighetsgrad der feil eller mangler kan føre til middels store konsekvenser for helse og miljø.	19 050	19 480	430	2,3 %	
Tiltakskategori 3 - tiltak av middels eller stor vanskelighetsgrad der feil eller mangler kan føre til store konsekvenser for helse og miljø.	37 120	37 960	840	2,3 %	
Tiltaksplaner revideres eller endres etter at førstegangsvedtaket er fattet, fastsettes et nytt gebyr på 50% av ordinært gebyr pr. revisjon. Krever kommunen helt ny søknad, pålegges det gebyr som for behandling av ny sak.	50%	50%		0,0 %	
Ved avslag/avvisning på behandling av tiltaksplaner beregnes 100% gebyr av ordinært gebyr.	100%	100%		0,0 %	
- Feiing og tilsyn på ettermiddag kveld	487	531	44	9,0 %	
Spesielle anlegg					
- Faktureres etter timerforbruk med timesats	593	646	53	8,9 %	
VANN OG AVLØP (alle satser er inkl. mva)					
Årsgebyr vann. Pris for en bolig med stipulert (ikke målt) vannforbruk					
bruksareal 120 m ²	2 444	2 444		0,0 %	
bruksareal 50 m ²	1 018	1 018		0,0 %	
Leie for vannmåler dimensjon DN 20 mm	700	700		0,0 %	
Årsgebyr avløp. Pris for en bolig med stipulert (ikke målt) vannforbruk					
bruksareal 120 m ²	3 833	3 679	-154	-4,0 %	
bruksareal 50 m ²	1 597	1 533	-64	-4,0 %	
Årsgebyr tømming av slamavskillere:					
- tank inntil 4 m ³	2 300	2 300		0,0 %	For tømming 1. gang pr. 2. år, vil beløpet bli fordelt på terminvise innbetalinger over 2 år.
- tank over 4 inntil 6 m ³	3 463	3 463		0,0 %	
- tank over 6 inntil 8 m ³	4 613	4 613		0,0 %	
- tank over 8 inntil 10 m ³	5 763	5 763		0,0 %	
Maksimalt egenandeler ved krav etter pbl. § 27-1 og 27-2 om tilknytning til vann og/eller avløp for eksisterende bygg					
vann	100 000	100 000		0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
avløp	150 000	150 000		0,0 %	
vann og avløp	200 000	200 000		0,0 %	
RENOVASJON (alle satser er inkl. mva)					
Standardgebyr, tømmepriser, lukeåpninger og kilo					
1120 - Renovasjon grunnpris (*)	2 114	2 219	106	5,0 %	Renovasjon grunnpris er nå inkludert grunnpris bossnett.
1122 - Renovasjon grunnpris bokollektiv	858	901	43	5,0 %	For bokollektiv med identsystem
1123 - Renovasjon grunnpris - ekstra volum	1 923	2 019	96	5,0 %	
1420 - 140L- antall tømminger mer enn 1/mnd	33	35	2	5,0 %	Pris pr. tømming ut over inkluderte tømminger pr. termin
1430 - 240L- antall tømminger mer enn 1/mnd	56	59	3	5,0 %	Pris pr. tømming ut over inkluderte tømminger pr. termin
1440 - 400L- antall tømminger mer enn 1/mnd	96	101	5	5,0 %	Pris pr. tømming ut over inkluderte tømminger pr. termin
1510 - Lukeåpninger mer enn 5/mnd	8	9		5,0 %	Pris erstatter vare 1520 og 1530. Pris per lukeåpninger per termin
1531 - Lukeåpninger bokollektiv	8	9		5,0 %	
1540 - Fellesbeholdere - antall kilo (**)	2	2		5,0 %	
1121 - Renovasjon grunnpris - vekt - 2 tømm.pr uke	2 402	2 522	120	5,0 %	
(*) Renovasjon grunnpris for kunder med småbeholdere inkluderer en tømming pr mnd av restavfall, papir og plast hver 4 uke. Tømminger utover dette blir fakturert.					
(**) Renovasjon grunnpris for kunder med fellesløsninger inkluderer en tømming pr uke av restavfall, papir og plast hver 4 uke. Kunde faktureres i tillegg pr kilo.					
Ved mer enn standardvolum (140L) pr boenhet, vil det bli beregnet ekstra grunngebyr.					
Antall tømminger og vekt vil bli fakturert etterskuddsvis.					
Spann restavfall					
1101 - Restavfall Spann 1 tømm.pr uke	2 577	2 706	129	5,0 %	
1105 - Restavfall Spann 2 tømm.pr uke	3 437	3 609	172	5,0 %	
Ekstra tømminger papir - fast intervall					
30502 - Papir 240L hver 14.dag	363	381	18	5,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
30503 - Papir 240L 1 tømm.pr uke	1 089	1 144	54	5,0 %	
30702 - Papir 400L hver 14.dag	537	564	27	5,0 %	
30703 - Papir 400L 1 tømm.pr uke	1 609	1 690	80	5,0 %	
30708 - Papir 400L 2 tømm.pr uke		3 949			Ny sats/tjeneste 2021
30901 - Papir 660L 1 tømm.pr mnd for bossugkunder	780	819	39	5,0 %	Kombinasjonsløsning m/fellesløsning
30902 - Papir 660L hver 14.dag	780	819	39	5,0 %	
30903 - Papir 660L 1 tømm.pr uke	2 338	2 455	117	5,0 %	
30907 - Papir 660L 2 tømm.pr uke		5 731			Ny sats/tjeneste 2021
31102 - Papircontainer hver 14.dag	7 207	7 567	360	5,0 %	
31103 - Papircontainer 1 tømm.pr uke	21 618	22 699	1 081	5,0 %	
31301 - Papircont. 1 tømm.pr mnd for bossugkunder	7 207	7 567	360	5,0 %	Kombinasjonsløsning m/fellesløsning
31304 - Papircont. hver 14.dag for bossugkunder	14 412	15 133	721	5,0 %	Kombinasjonsløsning m/fellesløsning
31305 - Papir nedgravd hver 14. dag	15 375	16 144	769	5,0 %	
Ekstra tømminger papir bossug - fast intervall					
31601 - Papir bossug vakumtank hver 14. dag	3 961	4 159	198	5,0 %	
31602 - Papir bossug vakumtank hver uke	11 883	12 477	594	5,0 %	
31605 - Papir bossug skrutank hver 14.dag	6 851	7 194	343	5,0 %	
31606 - Papir bossug skrutank hver uke	20 551	21 578	1 028	5,0 %	
Ekstra tømminger plast - fast intervall					
2022 - Plast 600L 1 tømm.pr uke	2 338	2 455	117	5,0 %	
2024 - Plastcontainer hver 14.dag	7 206	7 567	360	5,0 %	
Hytterrenovasjon					
50004 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 1	2 386	2 505	119	5,0 %	
50001 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 2	1 193	1 253	60	5,0 %	50 % av pris i kategori 1
50002 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 3	835	877	42	5,0 %	35 % av pris i kategori 1
50003 - Renovasjon fritidsbolig-kategori 4	597	626	30	5,0 %	25 % av pris i kategori 1
1220 - Restavfall fritidsbolig 140L	2 386	2 505	119	5,0 %	For fritidsboliger med egen restavfallsbeholder
Diverse gebyrer					
21900 - Lås	136	142	7	5,0 %	
1915 - Komm.påslag-etterdrift deponier	131	131		0,0 %	
1920 - Brukerpåslag bossnett	373	392	19	5,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
1921 - Brukerpåslag bokollektiv i bossnettet	187	196	119	5,0 %	
Erstatning av bortkomne beholdere. Prisen inkluderer merking og utkjøring.					
0210 - Erstatning 60 liters restavfallsbeholder	532	532		0,0 %	
0220 - Erstatning 140 liters restavfallsbeholder	532	532		0,0 %	
0410 - Erstatning 140 liters papirbeholder	532	532		0,0 %	
0320 - Erstatning 240 liters restavfallsbeholder	863	863		0,0 %	
0510 - Erstatning 240 liters papirbeholder	863	863		0,0 %	
0420 - Erstatning 400 liters restavfallsbeholder	1 595	1 595		0,0 %	
0610 - Erstatning 400 liters papirbeholder	1 595	1 595		0,0 %	
0520 - Erstatning 660 liters restavfallsbeholder beholder	2 544	2 544		0,0 %	
0710 - Erstatning 660 liters papirbeholder	2 544	2 544		0,0 %	
0810 - Erstatning 660 liters beholder m/ lås	3 066	3 066		0,0 %	
Diverse andre priser					
8506 - Hushold. kompoststrø	100	100		0,0 %	Pr. sekk 50 liter. Selges på gjenvinningsstasjonene.
1414 - Nøkkel (Ekstra nøkkel til fellesbeholder)	80	80		0,0 %	
1415 - Nøkkel (Ekstra nøkkel til hyttebeholder)	150	150		0,0 %	
1416 - Nøkkel (Brikker/nøkkelkort til avfallsløsninger)	100	100		0,0 %	
8540 - Hushold. betalt sekk - restavfall	75	75		0,0 %	Hentet på gjenvinningsstasjonene.
5223 - Hushold. betalt sekk - restavfall	100	100		0,0 %	Sendt i posten.
1417 - Låsebøyle	145	145		0,0 %	Låsebøyle til 140-/240-litersbeholdere
0234 - Utrykning ved mistet verdisak i nedkast	1 500	1 500		0,0 %	Gjelder for Bossnettet
0235 - Verdisaker i bossbil, fastpris	3 000	3 000		0,0 %	Fastpris for å tømme bil på plassen ved BIR Avfallsenergi
0236 - Timepris opprydding	900	900		0,0 %	Timepris for opprydding på plassen ved BIR Avfallsenergi
0237 - Timepris bistand	575	575		0,0 %	F.eks leting etter forsvunnet beholder
Ekstraordinære tømminger restavfall pga. feil avfallstype i beholderen/avvik ved tømming					
0203 - Ekstrahenting restavfall 140 liter	88	93	4	5,0 %	
0207 - Ekstrahenting restavfall 240 liter	177	186	9	5,0 %	
0208 - Ekstrahenting restavfall 400 liter	253	265	13	5,0 %	
0209 - Ekstrahenting restavfall 660 liter	380	399	19	5,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
0211 - Ekstrahenting restavfall 4m3 container	1 962	2 060	98	5,0 %	
5282 - Restavfall tømning nedgravd container 5m3 nedgravd	2 323	2 439	116	5,0 %	
0212 - Ekstrahenting restavfall (6m3 container)	2 344	2 461	117	5,0 %	
0238 - Ekstrahenting restavfall (Krokkonteiner 11-30m3)	1 857	1 950	93	5,0 %	
0239 - Ekstrahenting restavfall (Krokkonteiner (11-30m3), behandlingsavgift per tonn)	1 350	1 418	68	5,0 %	
Ekstraordinære tømninger papir og plast					
0204 - Ekstrahenting papir, container	619	649	31	5,0 %	
0584 - Papir tømning nedgravd container, 5m3 nedgravd	2 323	2 439	116	5,0 %	
0240 - Ekstrahenting papir (Krokcontainer 11-30m3)	1 857	1 950	93	5,0 %	
0241 - Ekstrahenting plast (Container)		649			Ny tjeneste/sats 2021
Ekstraordinære tømninger glass og metall					
0213 - Ekstrahenting glass og metall, 660 liter	268	281	13	5,0 %	
0214 - Ekstrahenting glass og metall, iglo	563	591	28	5,0 %	
Ekstraordinære tømninger bossug					
0215 - Ekstrahenting bossug restavfall	1 634	1 715	82	5,0 %	
Forsøpling					
Forsøpling inkluderer pr m3:					
0230 - Fastpris utrykning og transport	700	700		0,0 %	
0231 - Timepris opprydding	575	575		0,0 %	
0232 - Levering gjenv.stasjon pr m3	50	50		0,0 %	
0233 - Administrasjonskostnader	625	625		0,0 %	
Innflyttingscontainere papir, papp og plast					
0242 - Fastpris mobilisering og transport innflyttingscontainer		2 200			Ny tjeneste/sats 2021
0243 - Tømmepriis innflyttingscontainer		649			Ny tjeneste/sats 2021
Gjenvinningsstasjonene					
Mengde:					
8509 - Husholdningsavfall inntil 0,02 m3 (for syklende eller gående)	10	10		0,0 %	
8510 - Husholdningsavfall 0 - 0,99 m3 (inntil 1 m3)	50	50		0,0 %	
8539 - Husholdningsavfall 1 - 1,99 m3 (inntil 2 m3)	100	100		0,0 %	
8511 - Husholdningsavfall 2 - 2,99 m3 (inntil 3 m3)	150	150		0,0 %	
8512 - Husholdningsavfall 3 - 3,99 m3 (inntil 4 m3)	200	200		0,0 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
8513 - Husholdningsavfall 4 - 4,99 m3 (inntil 5 m3)	350	350		0,0 %	
8517 - Husholdningsavfall 5 - 5,99 m3 (inntil 6 m3)	350	350		0,0 %	
8518 - Husholdningsavfall 6 - 6,99 m3 (inntil 7 m3)	750	750		0,0 %	
8514 - Husholdningsavfall 7 - 7,99 m3 (inntil 8 m3)	750	750		0,0 %	
8515 - Husholdningsavfall 8 - 8,99 m3 (inntil 9 m3)	1 200	1 200		0,0 %	
8516 - Husholdningsavfall 9 - 9,99 m3 (inntil 10 m3)	1 200	1 200		0,0 %	
Husholdningsavfall hver m3 over 10 m3, pris pr. m3	400	400		0,0 %	
8519 - Husholdningsavfall 10 - 10,99 m3 (inntil 11 m3)	1 600	1 600		0,0 %	
8520 - Husholdningsavfall 11 - 11,99 m3 (inntil 12 m3)	2 000	2 000		0,0 %	
8521 - Husholdningsavfall 12 - 12,99 m3 (inntil 13 m3)	2 400	2 400		0,0 %	
8522 - Husholdningsavfall 13 - 13,99 m3 (inntil 14 m3)	2 800	2 800		0,0 %	
8523 - Husholdningsavfall 14 - 14,99 m3 (inntil 15 m3)	3 200	3 200		0,0 %	
8524 - Husholdningsavfall 15 - 15,99 m3 (inntil 16 m3)	3 600	3 600		0,0 %	
8525 - Husholdningsavfall 16 - 16,99 m3 (inntil 17 m3)	4 000	4 000		0,0 %	
8526 - Husholdningsavfall 17 - 17,99 m3 (inntil 18 m3)	4 400	4 400		0,0 %	
8527 - Husholdningsavfall 18 - 18,99 m3 (inntil 19 m3)	4 800	4 800		0,0 %	
8528 - Husholdningsavfall 19 - 19,99 m3 (inntil 20 m3)	5 200	5 200		0,0 %	
8529 - Husholdningsavfall 20 - 20,99 m3 (inntil 21 m3)	5 600	5 600		0,0 %	
8530 - Husholdningsavfall 21 - 21,99 m3 (inntil 22 m3)	6 000	6 000		0,0 %	
8531 - Husholdningsavfall 22 - 22,99 m3 (inntil 23 m3)	6 400	6 400		0,0 %	
8532 - Husholdningsavfall 23 - 23,99 m3 (inntil 24 m3)	6 800	6 800		0,0 %	
8533 - Husholdningsavfall 24 - 24,99 m3 (inntil 25 m3)	7 200	7 200		0,0 %	
8534 - Husholdningsavfall 25 - 25,99 m3 (inntil 26 m3)	7 600	7 600		0,0 %	
8535 - Husholdningsavfall 26 - 26,99 m3 (inntil 27 m3)	8 000	8 000		0,0 %	
8536 - Husholdningsavfall 27 - 27,99 m3 (inntil 28 m3)	8 400	8 400		0,0 %	
8537 - Husholdningsavfall 28 - 28,99 m3 (inntil 29 m3)	8 800	8 800		0,0 %	
8538 - Husholdningsavfall 29 - 29,99 m3 (inntil 30 m3)	9 200	9 200		0,0 %	
8559 - Gjenvinningsstasjon-sekk(blank) 10 pk	50	50		0,0 %	
8560 - Gjenvinningsstasjon-sekk(blank) pr stk.	5	5		0,0 %	
PARKERINGAVGIFT PÅ KOMMUNAL GATEPARKERING					
Avgiftsplasser i boligsonen og utenfor selve sentrumskjernen	24	28	4	16,7 %	
Avgiftsplasser i sentrale strøk med maks to timers parkering	36	41	5	13,9 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingsatts	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Ekspress avgiftsplasser i de mest sentrale gatene med maks en times parkering	48	55	7	14,6 %	
BOLIGSONEPARKERING					
- Bil 1 sone 1-7, pr mnd	440	506	66	15,0 %	Elbiler får 50 % rabatt
- Bil 2 sone 1-7, pr mnd	660	759	99	15,0 %	Utgår fra 01.04.2021
- Bil 1 sone 8-29, pr mnd	330	380	50	15,2 %	Elbiler får 50 % rabatt
- Bil 2 sone 8-29, pr mnd	495	570	75	15,2 %	Utgår fra 01.04.2021
- Parkeringsanlegg, pr mnd	950	1 093	143	15,1 %	
- Parkeringsanlegg, med tilgang lading, pr mnd	1 280	1 423	143	11,2 %	
Besøksparkering fossilbiler i boligsone 8-29, pr. time	10	20	10	100,0 %	
Besøksparkering elbiler i boligsone 8-29, pr. time	10	10		0,0 %	
Midlertidig parkering for håndverkere i en boligsone, pr. dag	100	115	15	15,0 %	Elbiler får 50 % rabatt
Midlertidig parkering for håndverkere i en boligsone, pr. uke	400	460	60	15,0 %	Elbiler får 50 % rabatt
Midlertidig parkering for håndverkere i en boligsone, pr. måned	1 600	1 840	240	15,0 %	Elbiler får 50 % rabatt
Parkering for næringsdrivende og offentlige tjenesteutøvere i Boligsone. Boligsone 1-8 og 16-29	700	1 400	700	100,0 %	Taksten har ikke vært justert på ca. 10 år. Til sammenligning koster et månedsabonnement for næringsdrivende henholdsvis 3 200,- i KlosterGarasjen, og 2 100,- i ByGarasjen.
UTLEIE AV BYROM					
Leie av Torgallmeningen					
- Kulturarrangement	15 000	15 366	366	2,4 %	
- Marked, pris pr. bod	500	512	12	2,4 %	
Leie av Festplassen					
- Kulturarrangement	10 000	10 244	244	2,4 %	
- Kommersielt Arrangement	25 000	25 610	610	2,4 %	
- Profilering, hele plassen	15 000	15 366	366	2,4 %	
- Profilering, stand 3X3	5 000	5 122	122	2,4 %	
- Profilering, halv plass	10 000	10 244	244	2,4 %	
- Marked	500	500			
Leie av Vågsallmeningen					
- Kulturarrangement	8 000	8 195	195	2,4 %	

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
- Kommersielt Arrangement	20 000	20 488	488	2,4 %	
- Profilering, hele plassen	8 000	8 195	195	2,4 %	
- Profilering, stand 3X3	4 000	4 098	98	2,5 %	
- Profilering, halv plass	5 000	5 122	122	2,4 %	
- Marked	500	500			
Leie av Tårnplass					
- Kulturarrangement	5 000	5 122	122	2,4 %	
- Kommersielt Arrangement	10 000	10 244	244	2,4 %	
- Profilering, hele plassen	5 000	5 122	122	2,4 %	
- Profilering, stand 3X3	2 000	2 049	49	2,5 %	
- Profilering, halv plass	2 500	2 561	61	2,4 %	
- Marked	500	500			
Parker indre sone *					
- Kulturarrangement	12 000	12 293	293	2,4 %	
- Kommersielt Arrangement	25 000	25 610	610	2,4 %	
- Marked	500	500			
Arealleie ytre sone					
- Kulturarrangement	4 000	4 098	98	2,5 %	
- Kommersielt Arrangement	8 000	8 195	195	2,4 %	
- Profilering, hele plassen	5 000	5 122	122	2,4 %	
- Profilering, stand 3X3	1 500	1 537	37	2,5 %	
- Profilering, halv plass	3 000	3 073	73	2,4 %	
- Marked	500	500			
Parker ytre sone *					
- Kulturarrangement	8 000	8 195	195	2,4 %	
- Kommersielt Arrangement	10 000	10 244	244	2,4 %	
- Marked	500	500			
Møllendal Allmenning					
- Vask	2 500	2 561	61	2,4 %	
- Marked	500	500			
Fana Amfi					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
- Vask av Scenehus mandag-fredag	2 500	2 561	61	2,4 %	
- Vask av Scenehus lørdag-søndag	5 000	5 122	122	2,4 %	
- Marked	500	500			
Annet					
- Juletesalg 9/12-23/12	4 000	4 098	98	2,5 %	
- Torget pop up	500	500			
Foodtrucks 1/4-30/9	15 000	15 000			
GEBYR I HHT. LEDNINGSFORSKRIFTEN (legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig vei)					
Utstedelse av tillatelse	2 000	2 000		0,0 %	
Utstedelse av arbeidsvarsling	1 200	1 200		0,0 %	
Utført kontroll	1 200	1 200		0,0 %	
Annet arbeid etter avtale, pr time	550	550		0,0 %	
UTESERVERING pr. m2					
- Helårsleie					
- Indre kjerne, m/ skjenkebevilling	2 195	2 248	53	2,4 %	Øvre og Nedre Ole Bulls plass, Kong Olav V plass, Torget, Bryggen, pr. kvm.
- Indre kjerne, u/ skjenkebevilling	1 778	1 821	43	2,4 %	Øvre og Nedre Ole Bulls plass, Kong Olav V plass, Torget, Bryggen, pr. kvm.
- Sentrum m/ skjenkebevilling	1 986	2 034	48	2,4 %	pr. kvm
- Sentrum u/ skjenkebevilling	1 607	1 646	39	2,4 %	pr. kvm
- Utenfor sentrum, m/skjenkebevilling	1 585	1 623	38	2,4 %	pr. kvm
- Utenfor sentrum, u/skjenkebevilling	1 370	1 403	33	2,4 %	pr. kvm
- Halvårsleie					
- Indre kjerne, m/ skjenkebevilling	1 535	1 572	37	2,4 %	Øvre og Nedre Ole Bulls plass, Kong Olav V plass, Torget, Bryggen, pr. kvm.
- Indre kjerne, u/ skjenkebevilling	1 247	1 277	30	2,4 %	Øvre og Nedre Ole Bulls plass, Kong Olav V plass, Torget, Bryggen, pr. kvm.
- Sentrum m/ skjenkebevilling	1 388	1 421	33	2,4 %	pr. kvm
- Sentrum u/ skjenkebevilling	1 128	1 155	27	2,4 %	pr. kvm
- Utenfor sentrum, m/skjenkebevilling	1 112	1 139	27	2,4 %	pr. kvm
- Utenfor sentrum, u/skjenkebevilling	962	985	23	2,4 %	pr. kvm

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Type betalingssats	Vedtatt sats for 2020	Sats for 2021	Endring i beløp fra 2020	Endring i %	Merknader
Leie av kommunal grunn, riggleie					
- Leie kommunal grunn, indre by	5	5		2,2 %	Pris pr. kvm. pr. dag
- Leie kommunal grunn, ytre by	2	2		2,2 %	Pris pr. kvm. pr. dag

Tilskuddsliste

Tilskuddsliste - del 1

Byrådsleders avdeling

Beløp i

1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
12000	Administrasjon	Tilskudd FN-sambandet - Internasjonal uke		158	158	0
12000	Administrasjon	Universitetet i Bergen - Utdanning i Bergen		564	564	0
Sum				722	722	0
Sum				722	722	0

Finans, næring og eiendom

Beløp i

1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
32550	Andre næringsformål	HOG Energi (986912894)		0	104	-104
32550	Andre næringsformål	Impact HUB Bergen AS (995802961)		263	263	0
32550	Andre næringsformål	Media Region Bergen (913514793)		646	853	-207
32550	Andre næringsformål	Prosjektmidler næring		3 846	4 146	-300
32550	Andre næringsformål	Stiftelsen Maritimt Forum Bergensregionen (974332183)		316	316	0
32550	Andre næringsformål	The seafood innovation cluster AS (913268865)		254	254	0
32550	Andre næringsformål	Utviklingsmidler næring		310	310	0
32550	Andre næringsformål	NCE Maritime cleantech (996700275)		250	250	0
32550	Andre næringsformål	Bergen Lights		900	0	900
32550	Andre næringsformål	Dataspillsenteret		250	0	250
32550	Andre næringsformål	NCE Finance Innovation		250	0	250
32550	Andre næringsformål	Matarena AS		250	0	250
32550	Andre næringsformål	Bergen reiselivslag (970120580)		4 212	4 212	0
32550	Andre næringsformål	Bergen sentrum AS (953010070)		316	316	0
32550	Andre næringsformål	Bergen teknologioverføring AS (987753153) - Nyskapingsparken		518	518	0
32550	Andre næringsformål	Connect Vest-Norge (986856013)		316	316	0
32550	Andre næringsformål	Design region Bergen (992056827)		579	579	0
32550	Andre næringsformål	Design region Bergen (992056827) - Raff		158	158	0
Sum				13 633	12 594	1 039
32910	Landbruk	Søkbare tilskuddsordning for dyrevernerorganisasjoner		626	809	-183
32910	Landbruk	Stiftelsen dyrebeskyttelsen i Bergen (979303793)		87	87	0
32910	Landbruk	Urbant landbruk		259	259	0
32910	Landbruk	Bybonden i Bergen (engangsstøtte 2020)		0	300	-300
32910	Landbruk	Dyrebeskyttelsen Norge avd. Bergen og Hordaland (988712698) - Dyrenes hus		474	474	0
32910	Landbruk	Dyrebeskyttelsen Norge Bergen og Hordaland (988712698)		24	24	0
32910	Landbruk	Dyrevelferdsplan - tilskudd		0	417	-417
Sum				1 470	2 370	-900
Sum				15 102	14 964	139

Eldre, helse og frivillighet

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
23350	Forebyggende arbeid helse og sosial	MSO-Bergen, medisineres seksualopplysning		44	44	0
23350	Forebyggende arbeid helse og sosial	Bergen Turlag - Folkehelsekoordinator		306	306	0
Sum				351	351	0
23470	Andre velferdstiltak eldre	Foreninger og lag - tilskudd fordelt etter søknad		894	894	0
Sum				894	894	0
23471	Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Foreningen Norges døvblinde		78	78	0
23471	Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) Bergen		387	387	0
23471	Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Landsforeningen for hjerte- og lungesyke - Bergen		156	156	0
23471	Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Norges Blindeforbund i Hordaland		177	177	0
23471	Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Norges handikapforbund, Region Sørvest		166	166	0
23471	Andre velferdstiltak funksjonshemmede	Bergen Døvesenter		796	796	0
Sum				1 760	1 760	0
28530	Div. tilskudd	Bergen Røde Kors Hjelpkorps		19	19	0
Sum				19	19	0
38570	Seniorkultur	Nasjonalforeningens helselag for eldre i Bergen (857752422)		3 517	3 517	0
38570	Seniorkultur	Arna eldresenter (971505117)		568	568	0
38570	Seniorkultur	Stiftelsen Sesam (971500395)		1 671	1 671	0
38570	Seniorkultur	Stiftelsen Sesam (971500395) - Tilskudd til frivillighetoppfølging		51	51	0
38570	Seniorkultur	Stiftelsen Sesam (971500395) - Tilskudd til koordinering av frivillige		53	53	0
Sum				5 860	5 860	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Tilskudd til frivilligsentraler		5 025	5 025	0
Sum				5 025	5 025	0
Sum				13 908	13 908	0

Barnehage, skole og idrett

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
20220	Vanlig grunnskoleundervisning	Fargespill		768	768	0
20220	Vanlig grunnskoleundervisning	Nærmiljøpakke - inkl.søknad om tilskudd		742	1 342	-600
20220	Vanlig grunnskoleundervisning	Private skoler		723	723	0
20220	Vanlig grunnskoleundervisning	Tilskudd til private skoler -skolebygg		258	258	0
20220	Vanlig grunnskoleundervisning	Ungt entreprenørskap		615	615	0
Sum				3 105	3 705	-600
21510	SFO basistilbud	Tilskudd til private SFO		1 290	1 290	0
21510	SFO basistilbud	Tilskudd til private SFO for barn med spesielle behov i 5. -7. trinn		310	310	0
Sum				1 600	1 600	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Hordaland idrettskrets (944773738) - Antidoping og utdanning		103	103	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Hordaland idrettskrets (944773738) - Olympiatoppen Vest - Basistilskudd		697	697	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrett Bergen Sør – Aktivitetstilskudd		361	361	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Idrettsrådet i Bergen (971348593) - Basistilskudd		846	846	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Laksevåg Bordtennisklubb		258	258	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Norges svømmeforbund (939102671) - Elitesatsing svømming og stup		301	301	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Nye idrettstiltak og egenorganisert fysisk aktivitet		795	795	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Arrangementsstøtte - Idrett		504	504	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Stipend og priser		837	837	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Støtte til private anlegg		5 248	5 248	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Talentmidler - søkbar ordning		310	310	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	TIF Viking - Sprek viking		125	125	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	TIF Viking med fokus på integreringstiltak		184	184	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Bergen Kickboxing klubb		413	413	0
38050	Tilskudd til idrettsorganisasjoner	Bergen og Hordaland Turlag		767	1 067	-300
Sum				11 750	12 050	-300
38060	Tilskudd til fysisk akt. og idrett for barn og ung	Barne- og ungdomsmidler - Idrett		7 401	7 401	0
38060	Tilskudd til fysisk akt. og idrett for barn og ung	Basistilskudd - tilskudd til barne, ungdoms- og breddeidrett		5 907	5 907	0
38060	Tilskudd til fysisk akt. og idrett for barn og ung	Tilskudd til nærmiljøaktivitet		421	421	0
Sum				13 729	13 729	0
38090	Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Reisetilskudd funksjonshemmede		42	42	0
38090	Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Tilskudd til tilrettelagt idrettsutstyr for funksjonshemmede		105	105	0
38090	Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Tilskudd til tilrettelagt trening funksjonshemmede barn		158	158	0
38090	Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Aktivitetstilskudd flerkulturelt arbeid		53	53	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

38090	Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Aktivitetstilskudd for funksjonshemmede	53	53	0
38090	Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	Aktivitetstilskudd for mennesker med utviklingshemming	211	211	0
Sum			621	621	0
Sum			30 806	31 706	-900

Klima, miljø og byutvikling

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
30130	Grøntfaglig planlegging	Friluftsliv tiltak		81	81	0
30130	Grøntfaglig planlegging	Stiftelsen Det norske Arboret		425	425	0
30130	Grøntfaglig planlegging	Bergen Turlag		108	108	0
Sum				614	614	0
31510	Byfornyning	Foreninger og lag, byutviklingsformål		0	408	-408
Sum				0	408	-408
33520	Parkdrift	Sommerstell av 1000-årsstedet i Fana		44	44	0
Sum				44	44	0
36010	Fiske, fangst og viltstell	Fiske, Fangst og Vilt-Jegerprøver-Ettersøk		24	24	0
Sum				24	24	0
36020	Klima og miljøtiltak	Klima- og miljøtilskudd		4 099	4 099	0
36020	Klima og miljøtiltak	Stiftelsen Lystgården (918687394)		159	459	-300
36020	Klima og miljøtiltak	Tilskudd miljøorganisasjoner		1 017	1 017	0
Sum				5 274	5 574	-300
36030	Naturforvaltning	Fiskeformål		81	81	0
36030	Naturforvaltning	Bergen Elveforum		155	155	0
36030	Naturforvaltning	Bergens Skog- og trøplantingsselskap, forvaltning byfjell/Smørås		104	104	0
Sum				340	340	0
36500	Kulturminnevern	Andre		73	73	0
36500	Kulturminnevern	Stiftelsen Bryggen		1 226	1 226	0
Sum				1 299	1 299	0
Sum				7 594	8 302	-708

Arbeid, sosial og bolig

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
23472	Andre velferdstiltak utviklingshemmede	TV BRA		850	0	850
Sum				850	0	850
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Fontenehuset Bergen	Engangsmidler fra 2020 utgår.	2 309	3 609	-1 300
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Amalie Skrams hus		4 674	4 674	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Informasjonssenteret Hieronimus		296	296	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Kirkens SOS i Bjørgvin		1 053	1 053	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Blå Kors Bergen - Kompasset		760	760	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Landsforeningen for pårørende innen psykiatri LPP Bergen		316	316	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	LEVE - forening for etterlatte etter selvmord		285	285	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Mental helse Bergen - Treffstedet Loftet		790	790	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Psykiatralliansen		1 043	1 043	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	ROS Senter for spiseforstyrrelser		1 909	1 909	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Sammen - Studentenes psykiske helsetjeneste		750	750	0
23473	Andre velferdstiltak psykisk helse	Spillavhengighet Norge		77	77	0
Sum				14 260	15 560	-1 300
23474	Andre velferdstiltak rus	Frelsesarmeen i Solheimsviken	Forslag 2021 tilsvarende omsøkt tilskudd.	120	150	-30
23474	Andre velferdstiltak rus	Landsforbundet Mot Stoffmisbruk Bergen Lokallag		68	68	0
23474	Andre velferdstiltak rus	LISA-gruppene		585	585	0
23474	Andre velferdstiltak rus	ProLar Nett		325	325	0
23474	Andre velferdstiltak rus	Trappen motiveringssenter		605	605	0
Sum				1 703	1 733	-30
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Jussformidlingen		192	192	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Kirkens Bymisjon - Gatejuristen		259	259	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Matsentralen Bergen		414	414	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	MO-LA Stiftelsen		191	191	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Pust i bakken / Slettebakken menighet		58	0	58
24210	Sosial rådgivning og veiledning	RaskBergen	Har ikke søkt om tilskudd for 2021.	0	190	-190
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Stiftelsen krigsveteranenes minne - Kronstad Hovedgård	Engangsmidler fra 2020 utgår.	311	381	-70
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Stiftelsen Robin Hood-huset		2 500	2 500	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Wayback Bergen		152	152	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Døråpner		368	368	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Nettverk etter soning	158	158	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Uavhengige Sosialrådgivning (BUS) - Høgskulen på Vestlandet	63	63	0
Sum			4 666	4 868	-203
24240	Støtte til krisetiltak	Amathea - veiledningsstjeneste for gravide	451	451	0
Sum			451	451	0
24310	Rusbehandling, råd og veiledning	Evangeliesenteret	406	406	0
24310	Rusbehandling, råd og veiledning	Kirkens bymisjon - Ungdomstiltaket V13	3 255	3 255	0
24310	Rusbehandling, råd og veiledning	Stiftelsen CRUX Kalfarhuset oppfølgingscenter	2 258	2 258	0
24310	Rusbehandling, råd og veiledning	Idrett Bergen Sør - Utrustet	53	53	0
24310	Rusbehandling, råd og veiledning	Albatrossen Ettervernssenter	2 960	0	2 960
Sum			8 932	5 972	2 960
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Sammen Senteret Laksevåg - IOGT Norge	399	399	0
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Kafé Lazarus	32	32	0
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Kirkens Bymisjon - Møtestedet med oppsøkende team	0	527	-527
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Kirkens Bymisjon - FRI med ProTeam	104	104	0
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Blå Kors Bergen - Fredagskafé	21	21	0
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Stiftelsen Sesam	553	553	0
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Blå Kors Bergen - Hvite Bånd Dagsenter	1 043	1 043	0
24320	Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	Kirkens Bymisjon - Gatener rusarbeid	527	0	527
Sum			2 679	2 679	0
24330	Utekontakt	For Freedom - Arbeid mot menneskehandel	258	258	0
24330	Utekontakt	Bergen Røde Kors - Arbeid mot menneskehandel	305	305	0
Sum			563	563	0
Sum			34 104	31 827	2 278

Kultur, mangfold og likestilling

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	4H Hordaland (993230170) - 4H-Gården		158	158	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	AKKS Bergen (977530938)		337	337	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Meningsfull oppvekst for barn og unge i bydelen Ytrebygda (986231935) - Mobystiftelsen - drift av Søreidehuset		211	211	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Rikskonsertene (974761114) - Kommunal egenandel Rikskonsertene	Omdisponering	432	782	-350
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	S12 Galleri og Verksted DA (988208833) - Søndagsskolen		105	105	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Barn i byen kulturformidling AS (983201652) - Magasinet Barn i byen		211	211	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen 3,14 Hordaland internasjonale fylkesgalleri (971349875) - Galleri 3,14 - Kunstformidling barn og unge		52	52	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Bergen dansesenter (977232090)		684	684	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Bergen dansesenter (977232090) - Escape		158	158	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen Bergen music fest (976249453) - Ungdomskonserter Bergensfest		263	263	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen fargespill (996906175)		766	766	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	AKKS Bergen (977530938) - Eggstockfestivalen		137	137	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen musikkelskapet Harmonien (976619005) - Ung Symfoni/Bergen Filharmoniske Ungdomsorkester		263	263	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970)		737	737	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) - Økt driftsstøtte (engangstilskudd)	Utgående engangstiltak	0	750	-750
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Sydnæs Bataljon (985590028)		71	71	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Teaterdrift Bergen AS (997764907) - Corner teater		1 995	1 995	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Ung i kor - vest (988945722) - Barn synger!		211	211	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Vestlandske teatersenter (933878457)		987	987	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Bergen døvesenter (939467203) - Tilsk. til Døvefor.		274	274	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	De unges orkesterforbund Hordaland (980174093) - De unges orkesterforbund		79	79	0
Sum				8 131	9 231	-1 100
24110	Legetjeneste	Kirkens Bymisjon - Helsesenter for papirløse migranter	Omdisponering	700	800	-100
Sum				700	800	-100

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

24210	Sosial rådgivning og veiledning	FRI Bergen og Hordaland		942	942	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Kirkens Bymisjon - Home-Start Familiekontakten, Empo Flerkulturelt Ressurssenter og Bamsehiet		3 342	3 342	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)		144	144	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Papillon		466	466	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Skeiv Verden Vest	Utgående engangstiltak	403	653	-250
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Møhlenpris idrettslag (996138666)	Omdisponering	450	0	450
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Fellesverket		1 100	1 100	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Gatemegling		155	155	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Norsktrening		94	94	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Bergen Røde Kors - Støttespiller for unge flyktninger	Omdisponering	306	406	-100
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Caritas Bergen	Omdisponering	410	510	-100
Sum				7 814	7 814	0
28530	Div. tilskudd	Skeivt Kristent nettverk (Engangstiltak)		250	250	0
Sum				250	250	0
28540	Vitensenter	Bergen vitensenter AS (989005049) - Vilvite-senteret		5 656	5 656	0
Sum				5 656	5 656	0
37560	Kulturhistoriske museer	Gestapomuseet (999537294)		52	52	0
37560	Kulturhistoriske museer	Konsolidering - Bergen sjøfartsmuseum og Museum Vest		2 124	2 076	48
37560	Kulturhistoriske museer	Laksevåg kulturhistoriske forening (976590449)		447	447	0
37560	Kulturhistoriske museer	Norsk jernbaneklubb, gamle Vossebanen (971350814) - Veterantoget Garnes - Midtun		900	900	0
37560	Kulturhistoriske museer	Sofus Madsens skulpturmuseum	Omdisponering	0	74	-74
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bergens sjøfartsmuseum (980769798)	Lagt inn under Stiftelsen Museum Vest	0	1 747	-1 747
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024)		11 557	11 285	272
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Brannmuseet: magasinering av veteranbrannbiler		300	300	0
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Følge opp ABM planen		269	269	0
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Espeland fangeleir (881585952)		626	626	0
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Museum Vest (987669586)		17 799	15 652	2 147
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Gjennomføring av årlige Hansadager		140	140	0
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftelsen Museum Vest (987669586) - Museumslosen		103	103	0
37560	Kulturhistoriske museer	Stiftinga Museumscenteret i Hordaland (971349743)		1 860	1 819	42

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

37560	Kulturhistoriske museer	Stiftinga Museumssenteret i Hordaland (971349743) - Norsk Trikotasjemuseum – skoleavdelingen		205	205	0
37560	Kulturhistoriske museer	Ytre Arna historielag (987622261)	Navneendring	0	93	-93
37560	Kulturhistoriske museer	Gestapomuseet (999537294) - utvikling		100	100	0
37560	Kulturhistoriske museer	Ytre Arna museum (999029159)	Navneendring	93	0	93
37560	Kulturhistoriske museer	Bergens Elektriske Sporvei (990512469) - Veterantrikk Møhlenpris		137	137	0
37560	Kulturhistoriske museer	Bergens tekniske museum (992184477)		363	363	0
37560	Kulturhistoriske museer	Brannmuseum		763	763	0
37560	Kulturhistoriske museer	Buekorpsmuseet i Bergen (982165679)		95	95	0
Sum				37 933	37 245	688
37580	Kulturvern	Fellesenheten ved Sandviksboder Kystkultursenter AS (990031487)		1 369	1 369	0
37580	Kulturvern	Fellesenheten ved Sandviksboder Kystkultursenter AS (990031487) - Veteranbåtrute Bergen havn		258	258	0
37580	Kulturvern	Fortidsminneforeningen Bergen og Hordaland avdeling (970576177)		211	211	0
37580	Kulturvern	Nordhordland Veteranbåtlag (983395430) - Vedlikehold Oster		79	79	0
37580	Kulturvern	Stiftelsen Bergensssølvvet (994085492) - Ved Kunstmuseene i Bergen	Omdisponering	152	316	-164
37580	Kulturvern	Stiftelsen D/S Stord I (889955732) - Vedlikehold D/S Stord I		105	105	0
37580	Kulturvern	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874)		1 922	1 879	43
37580	Kulturvern	Tellevik kystfort (912314553)		225	225	0
37580	Kulturvern	Torgdagen i Bergen (982903874)		79	79	0
37580	Kulturvern	Veteransklaget fjordabåten (980874737) - Vedlikehold MF Granvin		105	105	0
37580	Kulturvern	Vulcanus taubåtkompani (994872486) - Vedlikehold Vulcanus		105	105	0
37580	Kulturvern	Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874) - jordomseiling	Utgående engangstiltak	0	1 000	-1 000
37580	Kulturvern	Memoar (915636926)	Omdisponering	100	0	100
37580	Kulturvern	Sportsklubben Djerv (983806155) - Historietorget	Omdisponering	50	0	50
37580	Kulturvern	Stiftelsen Bymuseet i Bergen (988212024) - Regionalt pilegrimssenter		400	0	400
37580	Kulturvern	Bergen kystlag (990654425)		53	53	0
37580	Kulturvern	Bergen nasjonale veteranskipshavn		336	336	0
Sum				5 549	6 119	-571
37700	Kunstmusèer	Kunstmuseene i Bergen (990269343)		57 258	56 040	1 218
37700	Kunstmusèer	Kunstmuseene i Bergen (990269343) - Stenersenbygget		765	748	16
37700	Kunstmusèer	Kunstmuseene i Bergen (990269343) - Magasiner KODE		5 000	3 300	1 700
Sum				63 023	60 089	2 934
37710	Scenekunst	Kompani Krapp ANS (993462500)		102	102	0
37710	Scenekunst	Kompani13 DA (914242444)		102	102	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

37710	Scenekunst	Krabatene v/Irene Ahnéll (981780299)	211	211	0
37710	Scenekunst	Apropos Teater (977257212)	206	206	0
37710	Scenekunst	Proscen - Produsentenhet for scenekunst (993173487)	421	421	0
37710	Scenekunst	Proscen (993173487) - Scenatorget	0	155	-155
37710	Scenekunst	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Bergen Internasjonale Teater - Teatergarasjen	4 356	4 356	0
37710	Scenekunst	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Oktoberdans / Meteor	790	790	0
37710	Scenekunst	Transiteatret-Bergen (985934045)	426	426	0
37710	Scenekunst	Vibeke Flesland Havre Produksjoner (987275197)	154	154	0
37710	Scenekunst	Carte Blanche (957214479)	6 393	6 250	144
37710	Scenekunst	Dukketeaterverkstedet (920172628)	206	206	0
Sum			13 368	13 379	-11
37720	Musikk	Edvard Grieg Kor (915608523)	1 623	1 623	0
37720	Musikk	Erik Brødreskipts minnefond (890299032) - Beyond The Gates - Bergen Metal Fest	155	155	0
37720	Musikk	Festspillene i Bergen (955599535)	9 914	9 914	0
37720	Musikk	Folkemusikkklubben Columbi egg (992509678)	157	157	0
37720	Musikk	Foreningen EKKO (987215933) - Ekko konsertserie	103	103	0
37720	Musikk	Foreningen EKKO (987215933) - Ekkofestivalen	526	526	0
37720	Musikk	Antikk Musikk (991917276)	72	72	0
37720	Musikk	Nattjazz (971349123)	1 596	1 596	0
37720	Musikk	Ny musikk Bergen (997774515)	200	200	0
37720	Musikk	Opera Bergen (991905030) - Sommeropera	366	366	0
37720	Musikk	Perfect sounds forever DA (996507491)	184	184	0
37720	Musikk	Playdate (997956591)	84	84	0
37720	Musikk	Avgarde (990 533 652)	124	124	0
37720	Musikk	Stiftelsen Bergen music fest (976249453) - Bergenfest	1 053	1 053	0
37720	Musikk	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera (889288892)	4 763	4 656	107
37720	Musikk	Stiftelsen BIT20 ensemble (971349670)	1 443	1 443	0
37720	Musikk	Bergen Barokk AS (981522338)	147	147	0
37720	Musikk	Stiftelsen Musicanord (977154200)	158	158	0
37720	Musikk	Stiftelsen prof. Jiri Hlinka klaverakademi (992861843)	105	105	0
37720	Musikk	Stiftelsen Vestnorsk Jazzsenter (979 913 583)	948	948	0
37720	Musikk	Stiftelsen Vestnorsk Jazzsenter (979 913 583) - Bergen Big Band	105	105	0
37720	Musikk	Stiftelsen Vestnorsk Jazzsenter (979 Omdisponering 913 583) - Nutshell	0	105	-105
37720	Musikk	Bergen domkirke sokn (976994167) - Bergen kirkeautunnale	206	206	0
37720	Musikk	Bergen domkirke sokn (976994167) - Kirkemusikk i Bergen domkirke menighet	582	582	0
37720	Musikk	Vill Vill Vest (816 956 412)	469	469	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

37720	Musikk	AKKS Bergen (977530938) - Øvingslokaler	211	211	0
37720	Musikk	Bergen internasjonale kultursenter (992138122) - Bergen Internasjonale Musikkfestival BIMF	212	212	0
37720	Musikk	Bergen jazzforum (985260621)	313	313	0
37720	Musikk	Bergen kirkelige fellesråd (976994434) - Påskefestuken	158	158	0
37720	Musikk	Bergens kammermusikkforening (987626704)	105	105	0
37720	Musikk	Borealis (985703167)	1 467	1 467	0
37720	Musikk	Brak (980850609)	895	895	0
37720	Musikk	Brak (980850609) - Music City Network	102	102	0
37720	Musikk	Brak (980850609) - Musikkarena	305	305	0
37720	Musikk	Currentes Jostein Gundersen (989371908) - Currentes	32	32	0
Sum			28 885	28 883	2
37730	Visuell kunst	Aldea AS (918504176) - Gjestekunstnerordning	184	184	0
37730	Visuell kunst	Entrée (997033957)	308	308	0
37730	Visuell kunst	Foreningen Trykkeriet (993782157)	366	366	0
37730	Visuell kunst	Hordaland Kunstsenter (959917485) - Hordaland Kunstnersentrum sommerutstilling	116	116	0
37730	Visuell kunst	Knipsu (997510364)	102	102	0
37730	Visuell kunst	KRAFT Bergen AS (999537804)	632	632	0
37730	Visuell kunst	Kunstnerverksteder (988845256) - Kunstnerverksteder - C. Sundsgt.	447	447	0
37730	Visuell kunst	PALMERA (916627939)	103	103	0
37730	Visuell kunst	Pamflett (917017571) - Pamflett/Bergen Art Book Fair	126	126	0
37730	Visuell kunst	S12 Galleri og verksted DA (988208833)	439	439	0
37730	Visuell kunst	Stiftelsen 3,14 Hordaland internasjonale fylkesgalleri (971349875) - Galleri 3,14	158	158	0
37730	Visuell kunst	Bergen Ateliergruppe (993620858)	157	157	0
37730	Visuell kunst	Tag Team Studio (995544571)	233	233	0
37730	Visuell kunst	VISP (994520911)	290	290	0
37730	Visuell kunst	Bergen kunstforening (971122900) - Bergen kunsthall / Landmark	3 567	3 567	0
37730	Visuell kunst	Bergen kunstforening (971122900) - Bergens kunsthall / Festspillutstilling	369	369	0
37730	Visuell kunst	Bergensstriennalen AS (996799298)	5 429	5 429	0
37730	Visuell kunst	BLOKK (997940458)	77	77	0
37730	Visuell kunst	B-Open (992194146) - B - Open [biennale]	158	158	0
Sum			13 262	13 262	0
37740	Film	Mediefondet Zefyr AS (989661752)	948	948	0
37740	Film	Nordiske mediedager (990298041)	526	526	0
37740	Film	Stiftelsen Cinemateket i Bergen (971350539)	471	471	0
37740	Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981)	1 608	1 608	0
37740	Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Bergen kommunes filmmelding	2 106	2 106	0
37740	Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Filmveksthus	509	509	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

37740	Film	Vestnorsk filmsenter AS (974332981) - Vestnorsk Filmsenter AS manusutvikling	632	632	0
37740	Film	Mediefondet Zefyr AS (989661752) - Produksjonsmidler	1 000	1 000	0
37740	Film	Bergen internasjonale filmfestival AS (980555704)	842	842	0
Sum			8 641	8 641	0
37750	Litteratur	Henning Bergsvåg - Poesidigg	76	76	0
37750	Litteratur	Hordaland teater LL (939734325) - Nynorskens hus	1 017	1 017	0
37750	Litteratur	Norsk forfattersentrum (960498615) - Festspillforfatteren	105	105	0
37750	Litteratur	Audiatur (991016260) - Audiatur poesifestival	316	316	0
37750	Litteratur	Stiftelsen Litteraturhuset i Bergen (993607312)	1 053	1 053	0
37750	Litteratur	Stiftelsen Bergen internasjonale litteraturfestival for sakprosa og skjønnlitteratur (923217614)	407	407	0
37750	Litteratur	Tekstallianse (922839549)	100	100	0
Sum			3 074	3 074	0
37760	Tverrestetisk	History disposal unit (982250803) - Wrap driftstilskudd	211	211	0
37760	Tverrestetisk	Kulturhuset Østre AS (913106695)	1 048	1 048	0
37760	Tverrestetisk	Marie Nerland (984144792) - Volt	184	184	0
37760	Tverrestetisk	Performance art Bergen (997615034)	132	132	0
37760	Tverrestetisk	Piksel produksjoner LTD (993164046)	316	316	0
37760	Tverrestetisk	Stiftelsen Bergen internasjonale teater (874695262) - Prøverommet	236	236	0
37760	Tverrestetisk	Stiftelsen Bergen senter for elektronisk kunst (881948222)	1 046	1 046	0
37760	Tverrestetisk	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Gjestekunstnerordning USF	579	579	0
37760	Tverrestetisk	Stiftelsen Lydgalleriet (991284362)	579	579	0
37760	Tverrestetisk	Stiftelsen Bergen Kjøtt (922635471)	880	880	0
37760	Tverrestetisk	Vagant AS (919063122) - Tidsskriftet Vagant	203	203	0
37760	Tverrestetisk	Aldea AS (918504176)	873	873	0
Sum			6 286	6 286	0
37770	Ymse kunstformidling	Kunstgarasjen (913838572)	496	496	0
37770	Ymse kunstformidling	Spillmakerlauget Vest (998020530) - Nasjonalt senter for spill	0	203	-203
37770	Ymse kunstformidling	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Designinkubator	168	168	0
37770	Ymse kunstformidling	Unison AS (985298513) - Kulturnatt	421	421	0
37770	Ymse kunstformidling	Dataspillsenteret - Norsk senter for spillutvikling (924586737)	203	0	203
37770	Ymse kunstformidling	Buzz AS (996223191) - Musikkfondet Buzz AS	316	316	0
37770	Ymse kunstformidling	Design region Bergen (992056827) - Raff	158	158	0
Sum			1 763	1 763	0
38520	Tilskudd til andres kulturbygg	Raftostiftelsen (877155102) - Raftohuset - Drift av kulturhus	1 053	1 053	0
Sum			1 053	1 053	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

38560	Flerkulturelt kulturtilbud / BIKS	Bergen internasjonale kultursenter (992138122)	1 491	1 491	0
Sum			1 491	1 491	0
38580	Kulturtilbud utv. hemmede	Tveiterås skolekorps (977264685)	77	77	0
Sum			77	77	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Regnbuedagene i Bergen AS (922171181)	615	615	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Grieg internasjonale korfestival (986696059)	105	105	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Grieghallen AS (920945554) - refusjon til lag og organisasjoner	842	842	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642)	516	516	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Amatørkulturrådet i Bergen (892626642) - Informasjon og markedsføring amatørkultur	525	525	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Kultur Vest AS (995683679)	347	347	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Kulturhuset sentrum I/S (975661830) - Kulturhuset Sentrum - Ytre Arna	105	105	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Norges korforbund Hordaland (976539419)	211	211	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Norges musikkorps forbund Hordaland (971561068)	263	263	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Norges musikkorps forbund Hordaland (971561068) - NM i Brass	184	184	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Norsk publikumsutvikling (893948112)	51	51	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Raptus - Bergen tegneseriefestival (980566013)	168	168	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Kulturhuset USF [inkl Domino I/Arenaprojektet]	7 140	7 140	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Stiftelsen kulturhuset USF (971348372) - Utviklingsprosjekt Arena USF	164	164	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Stiftelsen Solhovden (977155711)	137	137	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Studentkulturhuset i Bergen AS (973199986) - Akademiske kvarter	105	105	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Bergen døvesenter (939467203) - Døves kultursenter	203	203	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Bergen filharmoniske kor ()	52	52	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Bergen kulturforum (982123348)	79	79	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Bergen musikkteater (988608920)	105	105	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Bergen Næringsråd (961744776) - 17. mai-komiteen i Fana	53	53	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Bergen unge kammerorkester (989707787)	179	179	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Collegium Musicum (978702724)	578	578	0
Sum			12 728	12 728	0
38610	Kommunale kulturbygg	Nordvik vel (918020276)	83	83	0
Sum			83	83	0
39200	Overføring til andre trossamfunn	Human-Etisk Forbund Bergen lokallag (978628729) - Støtte til leie av lokaler til Humanistisk konfirmasjon og navnefest	244	244	0
39200	Overføring til andre trossamfunn	Kirkelig dialogsenter (914536367) Omdisponering	166	316	-150

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

39200	Overføring til andre trossamfunn	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Bergen (998169852)	205	205	0
Sum			615	765	-150
Sum			220 381	218 689	1 692

Tilskuddsliste - del 2 - søkbare ordninger - BKML

Kultur, mangfold og likestilling

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i
1000

Tjeneste	Tjeneste (T)	Tilskuddsmottaker (T)	Note	Forslag 2021	Vedtatt budsjett 2020	Endring
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Håndverk/visuelt amatørkultur	Omdisponering	53	153	-100
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Instrumenttilskudd kor, korps og orkester		645	645	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Internasjonal kulturutveksling for ungdom	Omdisponering	0	103	-103
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Kunstformidling barn og unge	Omdisponering	1 456	1 156	300
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Lokal kulturaktivitet	Omdisponering	5 513	6 013	-500
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Lokale priser bydeler		180	180	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Skolekorps - beste korps fra Bergen i junior - NM i Brass og janitsjar		103	103	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Tilskudd til barnekor, -korps og -orkester		1 430	1 430	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Aktivitets- og administrasjonstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner		2 612	2 612	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Buekorps		103	103	0
23130	Barne- og ungdomskulturtilskudd	Byomfattende ungdomsprosjekter og festivaler		318	318	0
Sum				12 413	12 816	-403
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Markering av den internasjonale migrasjonsdagen		70	70	0
24210	Sosial rådgivning og veiledning	Prosjektmidler mangfoldig dialog og møteplasser	Omdisponering	150	0	150
Sum				220	70	150
28530	Div. tilskudd	Tilskudd til forskningsprosjekt om strukturell rasisme i Bergen	Utgående engangstiltak	0	750	-750
Sum				0	750	-750
37560	Kulturhistoriske museer	Tilskudd til museumsutvikling - ABM-plan fornying	Omdisponering	216	516	-300
37560	Kulturhistoriske museer	Tilskudd til museumsutvikling - ABM-plan publikumsutvikling	Omdisponering	0	52	-52
37560	Kulturhistoriske museer	Utstillinger/innholdsproduksjon på de konsoliderte museene		814	814	0
37560	Kulturhistoriske museer	Økt innholdsproduksjon museer		500	500	0
37560	Kulturhistoriske museer	Økt markedsføring museer		150	150	0
Sum				1 680	2 031	-352
37580	Kulturvern	Fjordsteam		413	413	0
37580	Kulturvern	Tilskudd til byhistorie og kystkultur - alle formål prosjekter og drift		641	641	0
37580	Kulturvern	Frivillig kulturvern	Omdisponering	0	100	-100
Sum				1 054	1 154	-100
37710	Scenekunst	Scenekunst - nasjonal turnéstøtte	Omdisponering	0	203	-203
37710	Scenekunst	Scenekunst - prosjekt, drift og lokaler		1 419	1 419	0
37710	Scenekunst	Klimamidler - Pool for scenografi, kostymer etc.	Omdisponering	250	0	250
Sum				1 669	1 623	47
37720	Musikk	Musikk - prosjekt, drift og lokaler		1 781	1 781	0
37720	Musikk	Tilskudd til arrangement - profesjonelle og bydekkende		1 030	1 030	0
37720	Musikk	Tilskuddsordning helårlige musikkscener	Omdisponering	0	200	-200
Sum				2 811	3 011	-200
37730	Visuell kunst	Kunstnerhonorar - pilotprosjekt		206	206	0
37730	Visuell kunst	Visuell kunst - prosjekt, drift og lokaler		1 178	1 178	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Sum				1 385	1 385	0
37750	Litteratur	Litteratur - prosjekt, drift og lokaler		380	380	0
Sum				380	380	0
37760	Tverrestetisk	Elektronisk kunst - prosjekt, drift og lokaler	Omdisponering	243	310	-67
37760	Tverrestetisk	Internasjonal kunst- og kulturutveksling	Omdisponering	2 430	2 830	-400
37760	Tverrestetisk	Kritikk og teoriutvikling - prosjekt		508	508	0
37760	Tverrestetisk	Kulturstipend og -priser	Omdisponering	2 226	2 426	-200
37760	Tverrestetisk	Åpne dører! - tilskudd til publikumsrettet aktivitet/gratis arrangement for institusjoner og profesjonelle arenaer	Omdisponering	813	413	400
37760	Tverrestetisk	Arbeidsstipend		1 390	1 390	0
37760	Tverrestetisk	Talentutvikling		134	134	0
37760	Tverrestetisk	Tverrfaglig - prosjekt, drift og lokaler		830	830	0
37760	Tverrestetisk	Levende sentrum - tomme lokaler på gateplan til kunstnerisk innhold	Omdisponering	516	0	516
37760	Tverrestetisk	Kunstlogen AS (915459579) – Julemarked for design, kunst og kunsthåndverk	Omdisponering	100	0	100
Sum				9 189	8 840	349
37770	Ymse kunstformidling	Gatekunst og graffiti - prosjekt, drift og lokaler	Omdisponering	157	232	-75
37770	Ymse kunstformidling	Kulturnæring - prosjekt		915	915	0
37770	Ymse kunstformidling	Utvikling av ny kompetansekllynge		305	305	0
37770	Ymse kunstformidling	Designfeltet - Styrking	Omdisponering	175	200	-25
Sum				1 552	1 652	-100
38520	Tilskudd til andres kulturbygg	Vedlikeholdsetterslep museer		4 068	4 068	0
Sum				4 068	4 068	0
38580	Kulturtilbud utv. hemmede	Tilskudd til kultur- og fritidsaktiviteter for mennesker med utviklingshemming		206	206	0
Sum				206	206	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Elitekorps		413	413	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Etablering og drift av lokale kulturråd		102	102	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Amatørkultur mønstringer		52	52	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Makerspaces i 2 bydeler	Omdisponering	656	356	300
38590	Øvrig kulturaktivitet	Sentrumsplanen	Omdisponering	0	516	-516
38590	Øvrig kulturaktivitet	Tilskudd til kor på særlig høyt nivå		413	413	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Tilskudd til vedlikehold av ikke-kommunale kulturbygg		770	770	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Tilskudd utstyr/lokaler alle sjangere		103	103	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Voksenkor, korps og orkester - drift og prosjekt		773	773	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Ymse kulturformål - prosjekt, drift og lokaler		434	434	0
38590	Øvrig kulturaktivitet	Klimamidler - Grønn festivalordning	Omdisponering	500	0	500
38590	Øvrig kulturaktivitet	Klimamidler - Miljøsertifisering	Omdisponering	1 000	0	1 000
Sum				5 216	3 932	1 284
Sum				41 842	41 917	-75

Sentrale tabeller og oversikter

1A Hovedoversikt drift (§5-4)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-5 822 048	-6 094 615	-5 933 226	-5 990 770	-6 032 645	-6 074 887
Inntekts- og formuesskatt	-9 648 704	-9 685 732	-10 242 530	-10 293 091	-10 344 219	-10 395 800
Eiendomsskatt	-974 695	-971 303	-976 000	-976 000	-976 000	-976 000
Andre generelle driftsinntekter	-479 429	-396 781	-282 583	-235 251	-231 348	-232 191
Sum generelle driftsinntekter	-16 924 877	-17 148 432	-17 434 339	-17 495 112	-17 584 212	-17 678 878
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	15 592 472	16 268 377	16 458 832	16 334 164	16 328 252	16 497 017
Avskrivninger	899 406	915 389	919 076	930 201	938 101	947 901
Sum netto driftsutgifter	16 491 878	17 183 766	17 377 908	17 264 366	17 266 353	17 444 918
Brutto driftsresultat	-432 999	35 334	-56 431	-230 747	-317 859	-233 959
Renteinntekter	-187 548	-145 183	-74 465	-87 065	-100 365	-112 365
Utbytter	-426 110	-407 000	-265 000	-280 000	-280 000	-280 000
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	161	0	0	0	0	0
Renteutgifter	425 817	473 777	298 898	328 504	371 855	422 042
Avdrag på lån	690 135	702 315	740 121	784 900	825 330	844 348
Netto finansutgifter	502 454	623 909	699 553	746 339	816 820	874 025
Motpost avskrivninger	-899 406	-915 389	-919 076	-930 201	-938 101	-947 901
Netto driftsresultat	-829 950	-256 145	-275 954	-414 609	-439 140	-307 835
Overføring til investering	423 910	408 400	347 200	347 200	347 200	347 200
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	62 623	-69 576	-98 277	-85 871	-54 296	-31 268
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-50 987	-82 679	27 031	153 280	146 237	-8 096
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	435 546	256 145	275 954	414 609	439 140	307 835
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-394 405	0	0	0	0	0

1B Driftsbevilgninger til tjenesteområdene (§5-4)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Manglende oppsett	0	0	0	0	0	0
Barnehage	2 379 635	2 431 880	2 494 737	2 486 087	2 486 087	2 486 567
Skole	3 518 235	3 599 563	3 624 570	3 623 571	3 625 200	3 625 782
Spesialpedagogiske tjenester	255 082	260 170	266 788	266 788	266 788	266 788
Barnevern	667 290	676 780	676 749	675 279	664 779	664 779
Tjenester til eldre	3 216 878	3 301 234	3 325 422	3 352 653	3 395 243	3 439 143
Tjenester til funksjonshemmede	170 499	184 951	176 267	177 167	181 677	181 677
Tjenester til utviklingshemmede	1 348 107	1 370 459	1 482 911	1 506 675	1 559 763	1 647 445
Psykisk helse	489 150	504 847	538 354	534 004	519 360	510 102
Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	304 810	332 774	336 370	342 483	343 483	363 003
Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	750 579	802 281	789 168	775 505	758 705	758 705
Introduksjons- og tolketjenester	230 732	150 416	192 809	237 016	235 126	235 246
Forebyggende helsearbeid	231 131	258 758	256 733	258 353	258 353	258 353
Behandling og rehabilitering	511 165	524 674	557 159	557 729	557 249	558 539
Overføringer til trossamfunn	187 860	196 393	173 625	174 625	175 625	176 625
Brannvesen	215 511	216 511	217 817	217 937	217 937	217 937
Samferdsel	113 051	119 612	118 744	119 463	119 381	119 454
Boligtiltak	85 096	106 337	123 273	131 668	134 264	139 604
Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	69 110	76 054	78 019	69 519	69 519	69 519
Private planer og byggesak	7 188	17 929	18 035	18 035	18 035	18 035
Naturforvaltning og parkdrift	130 241	135 558	135 456	135 563	135 596	135 996
Klima og miljø	39 040	47 058	39 793	40 593	39 793	39 793
Lærlinger	6 234	31 694	44 831	44 646	44 646	44 646
Arbeidsmarkedstiltak	7 421	12 309	11 138	11 138	11 138	11 138
Kultur	422 377	423 938	422 923	425 199	426 113	428 056
Bibliotek	82 418	92 892	93 730	93 530	93 530	93 530
Idrett	292 456	289 489	296 003	294 325	298 472	302 869
Næring	1 981	-21 622	-32 664	-32 664	-32 664	-32 664
Bystyrets organer og administrasjon	94 139	78 831	98 622	79 712	98 622	79 712
Administrasjon og fellesfunksjoner	1 001 860	951 010	966 783	910 232	890 683	889 683
Fellestjenester	5 459	26 469	25 284	24 760	24 713	24 713
Sivilforsvar og beredskap	3 588	3 154	3 113	3 113	3 113	3 113
Vann og avløp	5 437	-648	-738	-738	-738	-738
Renovasjon	2 827	3 745	3 750	3 790	3 790	3 790
Interne tjenester / fordelte kostnader	0	10 313	49 513	49 513	49 513	49 513
Pensjon og fellesposter	-1 059 950	-872 669	-1 079 590	-1 103 512	-1 205 923	-1 307 357
Sentrale inntekter og finansposter	-8 425	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	15 778 214	16 343 142	16 525 497	16 503 758	16 466 970	16 503 095
Herav:						
Avskrivninger	899 406	915 389	919 076	930 201	938 101	947 901
Motpost avskrivninger	-899 406	-915 389	-919 076	-930 201	-938 101	-947 901
Netto renteutgifter og -inntekter	-4 038	-219	-18	-28	-38	-53
Overføring til investering	8 910	8 400	7 200	7 200	7 200	7 200
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	62 623	-69 576	-98 277	-85 871	-54 296	-31 268
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	118 248	136 160	157 762	248 293	185 852	30 199
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	15 592 472	16 268 377	16 458 832	16 334 164	16 328 252	16 497 017

B3 Økonomisk oversikt drift – artsfordeling (§5-6)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	VB 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-5 822 048	-6 094 615	-6 401 444	-5 933 226	-5 990 770	-6 032 645	-6 074 887
Inntekts- og formuesskatt	-9 648 704	-9 685 732	-9 475 274	-10 242 530	-10 293 091	-10 344 219	-10 395 800
Eiendomsskatt	-974 695	-971 303	-976 000	-976 000	-976 000	-976 000	-976 000
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-578 213	-442 146	-430 226	-326 389	-279 057	-275 154	-275 997
Overføringer og tilskudd fra andre	-2 468 764	-1 992 946	-2 127 050	-2 107 031	-1 990 608	-1 989 408	-1 989 408
Brukerbetalinger	-898 559	-941 240	-935 846	-944 030	-944 030	-944 030	-944 030
Salgs- og leieinntekter	-2 526 176	-2 500 916	-2 448 775	-2 525 792	-2 542 997	-2 579 697	-2 618 397
Sum driftsinntekter	-22 917 160	-22 628 897	-22 794 616	-23 054 998	-23 016 553	-23 141 152	-23 274 518
Lønnsutgifter	9 535 921	9 902 611	9 862 542	10 038 489	10 029 027	10 126 327	10 278 226
Sosiale utgifter	2 615 187	2 526 598	2 495 618	2 387 510	2 325 288	2 308 513	2 359 183
Kjøp av varer og tjenester	7 220 101	7 240 145	7 826 844	7 630 466	7 479 577	7 434 294	7 434 658
Overføringer og tilskudd til andre	2 213 547	2 079 489	2 212 265	2 023 026	2 021 714	2 016 058	2 020 591
Avskrivninger	899 406	915 389	914 619	919 076	930 201	938 101	947 901
Sum driftsutgifter	22 484 161	22 664 232	23 311 887	22 998 567	22 785 806	22 823 294	23 040 559
Brutto driftsresultat	-432 999	35 334	517 272	-56 431	-230 747	-317 859	-233 959
Renteinntekter	-187 548	-145 183	-122 824	-74 465	-87 065	-100 365	-112 365
Utbytter	-426 110	-407 000	-346 500	-265 000	-280 000	-280 000	-280 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	161	0	23 126	0	0	0	0
Renteutgifter	425 817	473 777	356 515	298 898	328 504	371 855	422 042
Avdrag på lån	690 135	702 315	698 615	740 121	784 900	825 330	844 348
Netto finansutgifter	502 454	623 909	608 932	699 553	746 339	816 820	874 025
Motpost avskrivninger	-899 406	-915 389	-914 618	-919 076	-930 201	-938 101	-947 901
Netto driftsresultat	-829 950	-256 145	211 585	-275 954	-414 609	-439 140	-307 835
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	423 910	408 400	472 486	347 200	347 200	347 200	347 200
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	62 623	-69 576	-65 050	-98 277	-85 871	-54 296	-31 268
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-50 987	-82 679	-627 130	27 031	153 280	146 237	-8 096
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	8 148	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	435 546	256 145	-211 546	275 954	414 609	439 140	307 835
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-394 405	0	39	0	0	0	0

Spesifikasjon bruk/avsetning til fonds

Beløp i mill
kr

Formål:	Justert budsjett 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
Driftsfinansiering av investeringer - sentrale poster	464,8	340,0	340,0	340,0	340,0
Driftsfinansiering av investeringer - byrådsavdelingene	8,9	7,2	7,2	7,2	7,2
Sum driftsfinansiering av investeringer	473,7	347,2	347,2	347,2	347,2

Samlet for hele bykassen:

Fondstyper	Justert budsjett 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
<i>Avsetning til disposisjonsfond</i>					
Sentrale poster - bufferfond pensjon (tjenesteområde 21)	209,0	179,1	220,9	155,7	0,0
Sentrale poster - tjenesteområde 23	436,6	155,8	246,4	237,6	238,9
Byrådsavdelingene - tjenesteområde 1-21	20,2	23,3	24,5	27,2	27,2
Sum avsetning til disposisjonsfond	665,8	358,2	491,7	420,5	266,2
<i>Bruk av disposisjonsfond</i>					
Sentrale poster - bosettingsfond (tjenesteområde 04C)	-85,9	-44,3	0,0	0,0	0,0
Sentrale poster - (tjenesteområde 1-20)	-3,0	-3,3	-	-	-
Sentrale poster (tjenesteområde 21)	-63,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Sentrale budsjettposter - tjenesteområde 23	-704,6	-286,5	-341,4	-277,2	-277,2
Byrådsavdelingene - tjenesteområde 1-21	-26,7	3,0	3,0	3,0	3,0
Sum bruk av disposisjonsfond	-883,8	-331,1	-338,4	-274,3	-274,3
Disposisjonsfond totalt	-218,0	27,0	153,3	146,2	-8,1
<i>Avsetning til bundne driftsfond</i>					
Sentrale budsjettposter - tjenesteområde 1- 21	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Sentrale budsjettposter - tjenesteområde 23	-	-	-	-	-
Byrådsavdelingene - tjenesteområde 1-21	14,3	8,9	8,9	14,8	27,3
Sum avsetning til bundne driftsfond	19,3	13,9	13,9	19,8	32,3
<i>Bruk av bundne driftsfond</i>					
Sentrale budsjettposter - tjenesteområde 21	-	-	-	-	-
Sentrale budsjettposter - tjenesteområde 23	-	-	-	-	-
Byrådsavdelingene - tjenesteområde 1-21	-82,8	-112,2	-99,8	-74,1	-63,6
Sum bruk av bundne driftsfond	-82,8	-112,2	-99,8	-74,1	-63,6
Bundne driftsfond totalt	-63,5	-98,3	-85,9	-54,3	-31,3
Sum netto fondsavsetninger	-281,5	-71,2	67,4	91,9	-39,4
<i>Sum avsetninger/driftsfinansiering</i>					
Sum netto fondsavsetninger	-281,5	-71,2	67,4	91,9	-39,4
Driftsfinansiering av investeringer	473,7	347,2	347,2	347,2	347,2
Sum avsetninger/driftsfinansiering	192,2	276,0	414,6	439,1	307,8

Disposisjonsfond - utvikling i økonomiplanperioden

Forslag til økonomiplan 2021:

Disposisjonsfond	Avsetninger			Bruk av avsetning		Prognose utgående balanse pr. 31.12.2021
	Prognose utgående balanse pr. 31.12.2020	Komm. Utleieboliger	Øvrig avsetning	Justering mot pensjonsfond	Øvrig bruk	
Beløp i mill. kr.						
Generelt disposisjonsfond	803,2	12,5	155,8	104,3	-283,5	792,2
Disposisjonsfond fra havnevesen	22,2	0,0	0,0	0,0	-3,3	18,9
Fond til boligsonformål	72,9	0,0	10,8	0,0	0,0	83,6
Disp.fond premieavvik pensjon	1 202,0	0,0	179,1	-104,3	0,0	1 276,8
Panteordning ildsteder	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	35,1
Bosettingsformål	46,3	0,0	0,0	0,0	-44,3	2,0
Øvrige disposisjonsfond	17,8	0,0	0,0	0,0	0,0	17,8
Sum	2 199,5	12,5	345,7	0,0	-331,1	2 226,5

Forslag til økonomiplan 2022:

Disposisjonsfond	Avsetninger			Bruk av avsetning		Prognose utgående balanse pr. 31.12.2022
	Prognose utgående balanse pr. 31.12.2021	Komm. Utleieboliger	Øvrig avsetning	Justering mot pensjonsfond	Øvrig bruk	
Beløp i mill. kr.						
Generelt disposisjonsfond	792,2	13,7	246,4	-32,0	-338,4	681,8
Disposisjonsfond fra havnevesen	18,9	0,0	0,0	0,0	0,0	18,9
Fond til boligsonformål	83,6	0,0	10,8	0,0	0,0	94,4
Disp.fond premieavvik pensjon	1 276,8	0,0	220,9	32,0	0,0	1 529,7
Panteordning ildsteder	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	35,1
Bosettingsformål	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Øvrige disposisjonsfond	17,8	0,0	0,0	0,0	0,0	17,8
Sum	2 226,5	13,7	478,0	0,0	-338,4	2 379,8

Forslag til økonomiplan 2023:

Disposisjonsfond	Avsetninger			Bruk av avsetning		Prognose utgående balanse pr. 31.12.2023
	Prognose utgående balanse pr. 31.12.2022	Komm. Utleieboliger	Øvrig avsetning	Justering mot pensjonsfond	Øvrig bruk	
Beløp i mill. kr.						
Generelt disposisjonsfond	681,8	16,5	237,6	-8,1	-274,3	653,5
Disposisjonsfond fra havnevesen	18,9	0,0	0,0	0,0	0,0	18,9
Fond til boligsonformål	94,4	0,0	10,8	0,0	0,0	105,2
Disp.fond premieavvik pensjon	1 529,7	0,0	155,7	8,1	0,0	1 693,5
Panteordning ildsteder	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	35,1
Bosettingsformål	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Øvrige disposisjonsfond	17,8	0,0	0,0	0,0	0,0	17,8
Sum	2 379,8	16,5	404,0	0,0	-274,3	2 526,0

Forslag til økonomiplan 2024:

Disposisjonsfond	Avsetninger			Bruk av avsetning		Prognose utgående balanse pr. 31.12.2024
	Prognose utgående balanse pr. 31.12.2023	Komm. Utleie-boliger	Øvrig avsetning	Justering mot pensjonsfond	Øvrig bruk	
Beløp i mill. kr.						
Generelt disposisjonsfond	653,5	16,5	238,9	-345,3	-274,3	289,4
Disposisjonsfond fra havnevesen	18,9	0,0	0,0	0,0	0,0	18,9
Fond til boligseformål	105,2	0,0	10,8	0,0	0,0	116,0
Disp.fond premieavvik pensjon	1 693,5	0,0	0,0	345,3	0,0	2 038,8
Panteordning ildsteder	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	35,1
Bosettingsformål	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Øvrige disposisjonsfond	17,8	0,0	0,0	0,0	0,0	17,8
Sum	2 526,0	16,5	249,7	0,0	-274,3	2 517,9

Lånefondsbudsjettet - med premisser**Lånefondets driftsbudsjett***Renteutgifter og omkostninger*

Forventede renteutgifter på lånefondets låneportefølje (inkl. nye lån), samt låneomkostninger

Konserninterne renteutgifter

Lånefondets renteinntekter fra bankinnskudd som blir overført bykassen

Avdrag på lån

Forventede og beregnede avdrag på lånefondets innlånsportefølje.

Renteinntekter

Lånefondets renteinntekter fra bankinnskudd.

Konserninterne renteinntekter

Overføring fra bykassen vedrørende betjening av lånefondets eksterne renteutgifter.

Mottatte avdrag på konserninterne utlån

Overføring fra bykassen vedrørende forventede og beregnede avdrag på lånefondets innlånsportefølje.

Tall i 1 000 kr	Budsjett 2021	Budsjett 2020	Regnskap 2019
Renteutgifter og omkostninger	271 500	453 400	406 723
Tap på finansielle instrumenter	0	0	23
Konserninterne renteutgifter	5 000	15 000	11 778
Avdrag på lån	1 116 000	1 068 900	1 032 793
Sum finansutgifter	1 392 500	1 537 300	1 451 318
Renteinntekter	- 5 000	- 15 000	- 11 778
Konserninterne renteinntekter	- 271 500	- 453 400	- 406 723
Mottatte avdrag på konserninterne utlån	- 1 116 000	- 1 068 900	- 1 032 793
Sum finansinntekter og finansieringstransaksjoner	- 1 392 500	- 1 537 300	- 1 451 318

Lånefondets investeringsbudsjett*Konserninterne utlån*

Overføring til bykassen vedr. bykassens budsjetterte bruk av lån til investeringer og boligsosiale tiltak (Husbanken).

Bruk av lån

Bykassens budsjetterte bruk av lån til investeringer og boligsosiale tiltak (Husbanken).

Tall i 1 000 kr	Budsjett 2021	Budsjett 2020	Regnskap 2019
Konserninterne utlån	2 518 300	2 282 400	1 305 821
Sum finansutgifter	2 518 300	2 282 400	1 305 821
Bruk av lån	- 2 518 300	- 2 282 400	- 1 305 821
Sum finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 518 300	- 2 282 400	- 1 305 821

Gjeld og avdrag**Låneopptak bykassen**

Mill.kr	Regnskap 2019	Prognose budsjett 2020	Forslag budsjett 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
Investeringsformål - ikke-avgiftsfinansierte lån	956	1 349	1 582	1 511	1 605	1 571
Investeringsformål - finansiell leasing (OPS)	0	0	0	0	0	0
Investeringsformål - avgiftsfinansierte lån	138	252	386	442	429	695
Sum låneopptak investeringsformål	1 094	1 601	1 968	1 954	2 034	2 267
Boligsosiale formål - lån til videreutlån (Husbanken)	550	550	550	550	550	550
Lånefinansierte utlån til private pleie- og omsorgsinstitusjoner	97	231	0	0	0	0
Sum totale låneopptak bykassen	1 741	2 381	2 518	2 504	2 584	2 817

Alle beløp i løpende priser

Gjeldsutviklingen fordelt på de enkelte lånetyper

Investeringsformål - ikke avgiftsfinansiert	11 946	12 808	13 869	14 818	15 824	16 758
Investeringsformål - ubrukte lånemidler	0	0	0	0	0	0
Investeringsformål - finansiell leasing (OPS)	319	315	311	306	299	292
Sum inv.formål - ikke avg.finansiert inkl. OPS og ubrukte lånem.	12 265	13 123	14 180	15 124	16 124	17 051
Investeringsformål - avgiftsfinansiert	3 487	3 531	3 703	3 911	4 094	4 534
Boligsosiale formål - lån til videre utlån	3 389	3 595	3 798	3 978	4 138	4 280

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Lånefinansierte utlån til private pleieinstitusjoner	418	623	590	557	524	493
Sum bykassen pr. 31.12	19 559	20 872	22 271	23 569	24 880	26 358

Alle beløp i løpende priser.

Avdrag

Avdrag ikke-avgiftsfinansiert investeringsgjeld	485	487	521	563	599	637
Avdrag avgiftsfinansiert investeringsgjeld	203	208	215	234	246	256
Avdrag finansiell leasing	3	4	4	5	6	7
Avdrag i driftsbudsjettet	690	699	740	802	851	900
Avdrag boligsosiale formål - lån til videreutlån (Husbanken)	320	344	347	370	390	408
Avdrag lånefinansiert utlån til private pleieinst.	24	26	33	33	33	30
Avdrag i investeringsbudsjettet	344	370	380	403	423	438

Alle beløp i løpende priser

Bergen Vann KF

Bergen Vann KF

(Beløp i mill kr.)	Regnskap 2019	Vedtatt budsj. 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
Sum driftsinntekter	326,5	330,4	345,3	345,3	345,3	345,3
Resultat etter finans og avdrag	1,8					
Overføring til bykassen *)	5,0	5,0	4,5	4,5	4,5	4,5

*) Konsistent med forutsetning i bykassens inntektsbudsjett

Etableringen av Bergen Vann KF ble vedtatt av bystyret 29.03.04, b-sak 53/04. Foretaket ble vedtatt etablert med regnskapsmessig virkning fra 01.07.04.

Foretakets formål er å sørge for en god, tilstrekkelig og sikker vannforsyning, og en god og miljømessig riktig avløpshåndtering. Bergen Vann KF er en intern leverandørenhet som skal levere kostnadseffektiv drift og vedlikehold av vann- og avløpsnett, primært til Bergen kommune.

Kvaliteten, utgiftsnivået og servicen på tjenestene som leveres bestemmes gjennom formelle avtaler mellom byråden/bestiller og foretaket. Den økonomiske rammen vist ovenfor er et anslag over det utgifts- og inntektsnivå som foretaket vil ha for 2020-2023.

Bergen Vann KF følges opp gjennom formelle eierkrav fra byråden for finans, innovasjon og eiendom samt foretaksmøter mellom byråden og styret.

De overordnede utfordringene/fokusområder for perioden 2021-2024 er:

- Fortsatt sterkt fokus på kjerneoppgaver og driftsoptimalisering, herunder digitalisering.
- Benchmarking av driften.
- Samarbeid med VA-etaten med fokus på lave transaksjonskostnader og kostnadseffektivitet.
- Sterkt fokus på kvalitetsledelse og kontinuerlig forbedringsarbeid knyttet til sertifisering etter kvalitetsstandarden ISO 9001 og Vannlaboratoriet sin akkreditering etter ISO 17025.

- Drift av nye/oppgraderte avløpsrensaneanlegg samt biogassanlegg.
- Nye kunder/oppdrag.

Eventuell fremtidig konkurranseeksponering og leveranser til nye kunder gjør det nødvendig å ha fokus på videreutvikling av organisasjonen kommersielt. Det er et ønske å øke oppdrag overfor andre enn VA-etaten slik at omsetningen utenfor gebyrområdet øker.

Pr 31.07.2020 har foretaket ca. 170 medarbeidere og er organisert i fire resultatområder samt stabs- og støttefunksjoner. Foretaket har også eget vannlaboratorium og en elektro/automasjonsgruppe.

I byrådets forslag til bykassebudsjett er det i økonomiplanperioden ført opp en årlig overføring fra foretakets konkurranseutsatte virksomhet på kr 4,5 mill. I 2020 vil denne overføringen bli på kr 5 mill, som har vært vanlig praksis de senere årene.

Bergen Kirkelige Fellesråd (BKF)

[Lenke til Bergen Kirkelige Fellesråd \(BKF\) sitt forslag til budsjett finner du her.](#)

Fordeling av budsjett på tjenesteområder og avdelinger

Tjenesteområder	BLED	BFNE	BEHF	BBSI	BKMB	BASB	BKML	BORG	SENT	Sum
01A - Barnehage	0,0	65,4	0,0	2 382,8	0,0	4,8	0,0	0,0	41,7	2 494,7
01B - Skole	14,1	467,8	0,0	3 121,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21,6	3 624,6
01C - Spesialpedagogiske tjenester	0,0	0,3	0,0	264,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	266,8
02 - Barnevern	6,2	0,8	0,1	0,0	0,0	663,3	0,0	0,0	6,4	676,7
03A - Tjenester til eldre	0,0	88,2	3 216,9	0,0	0,0	3,7	0,0	0,0	16,5	3 325,4
03B - Tjenester til funksjonshemmede	0,0	0,0	172,2	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	3,3	176,3
03C - Tjenester til utviklingshemmede	0,0	-29,8	20,4	0,0	0,0	1 484,5	0,0	0,0	7,7	1 482,9
03D - Psykisk helse	0,0	-20,4	24,9	0,0	0,0	532,1	0,0	0,0	1,8	538,4
04A - Tjenester til rusavhengige og bostedsløse	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	331,9	0,0	0,0	2,1	336,4
04B - Sosialhjelp og andre sosiale tjenester	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	760,9	10,1	0,0	16,9	789,2
04C - Introduksjons- og tolketjenester	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	0,1	232,1	0,0	-42,3	192,8
05A - Forebyggende helsearbeid	0,0	0,7	135,0	0,0	0,0	201,9	0,0	0,0	-80,9	256,7
05B - Behandling og rehabilitering	0,0	0,4	548,4	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	7,6	557,2
06 - Overføringer til trossamfunn	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	167,2	0,0	6,1	173,6
07 - Brannvesen	207,3	15,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-5,0	217,8
08 - Samferdsel	0,0	-85,1	0,0	0,0	200,7	0,0	0,0	0,0	3,1	118,7
09 - Boligtiltak	0,0	126,4	0,0	0,0	0,0	202,2	0,0	0,0	-205,4	123,3
10A - Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern	0,0	0,0	0,0	0,0	74,9	2,9	0,0	0,0	0,3	78,0
10B - Private planer og byggesak	0,0	0,0	0,0	0,0	17,7	0,0	0,0	0,0	0,3	18,0
10C - Naturforvaltning og parkdrift	0,0	7,7	0,0	0,0	126,6	0,0	0,0	0,0	1,2	135,5
10D - Klima og miljø	0,0	0,0	0,0	0,0	39,7	0,0	0,0	0,0	0,1	39,8
11A - Lærlinger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	44,4	0,0	0,0	0,4	44,8
11B - Arbeidsmarkedstiltak	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	9,4	0,2	0,0	0,1	11,1
12A - Kultur	0,0	-3,4	10,1	0,0	0,0	5,4	405,8	0,0	5,1	422,9
12B - Bibliotek	0,0	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	88,0	0,0	0,4	93,7
13 - Idrett	0,0	95,9	0,0	198,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	296,0
14 - Næring	0,0	-43,9	0,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	11,5	-32,7
15 - Bystyrets organer og administrasjon	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	96,3	0,3	98,6
16 - Administrasjon og fellesfunksjoner	99,0	409,4	67,0	72,6	42,9	187,8	72,6	0,0	15,3	966,8
17A - Fellestjenester	0,0	0,6	1,7	0,0	3,5	19,1	0,3	0,0	0,1	25,3

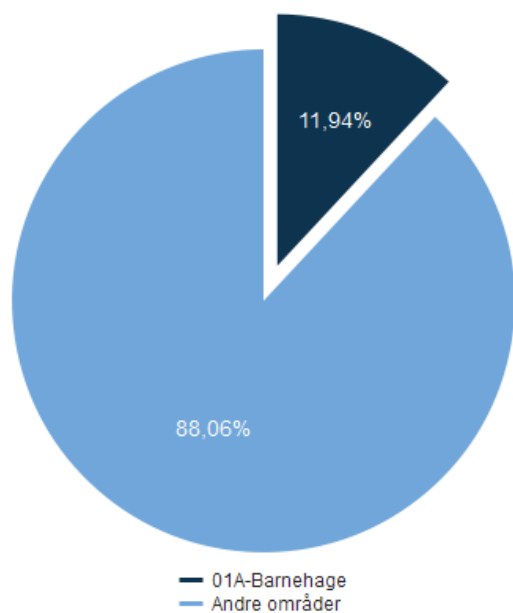
HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Tjenesteområder	BLED	BFNE	BEHF	BBSI	BKMB	BASB	BKML	BORG	SENT	Sum
17B - Sivilforsvar og beredskap	1,1	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1
18A - Vann og avløp	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9	0,0	0,0	0,0	-4,6	-0,7
18B - Renovasjon	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8
20 - Interne tjenester / fordelte kostnader	0,8	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39,1	49,5
21 - Pensjon og fellesposter	-4,6	-526,7	-2,2	-67,9	-82,6	-8,1	-2,9	0,0	-384,6	-1 079,6
23 - Sentrale inntekter og finansposter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-16 525,5	-16 525,5
Samlet sum	325,9	595,4	4 194,4	5 972,3	430,7	4 447,0	974,0	96,3	-17 036,1	0,0

Kommunens tjenesteområder med forslag til endringer

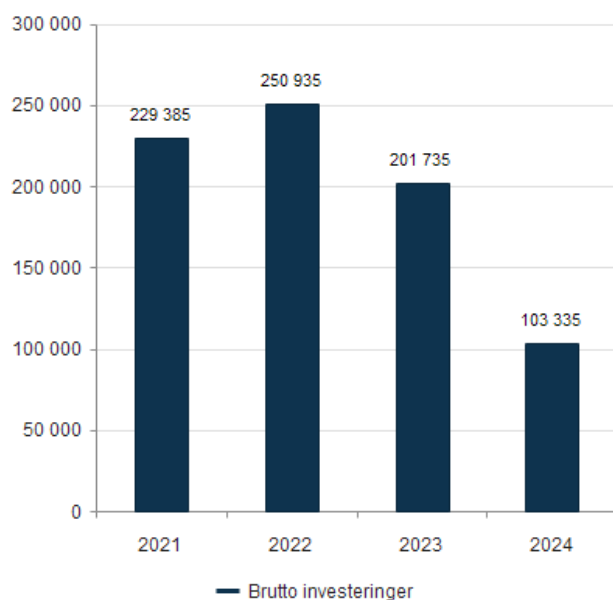
01A-Barnehage

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter alle private og kommunale barnehager i Bergen kommune. Barnehagesektoren reguleres av Lov om barnehager med forskrifter (barnehageloven). Bergen kommune er barnehagemyndighet for alle barnehagene i kommunen og eier av de kommunale barnehagene. Kommunen skal gi veiledning og påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk. Siden 2009 har kommunen hatt ansvaret for å innfri den lovfestede retten til barnehageplass, og siden barnehagesektoren ble rammefinansiert i 2011 har kommunen også hatt ansvaret for tildeling av det offentlige tilskuddet til de private barnehagene.

Tjenesteområdet inneholder tilskudd til drift av alle kommunale og private barnehager i Bergen kommune.

Hovedprioriteringer

I Bergen skal alle barn ha like muligheter, og verken økonomi eller sosial bakgrunn skal begrense barns muligheter til å lykkes i livet. Byrådet prioriterer barn og unge og vil bidra til å utjevne sosiale forskjeller gjennom barnehagen, skolen og idretten.

Byrådet vil sikre at byggene som både barnehagebarn tilbringer hverdagen sin i er godt egnet for lek og læring, og fortsetter sin satsing på rehabilitering av barnehager.

Byrådet ønsker også å øke andelen kommunale barnehager og har satt av 100 millioner til strategiske oppkjøp av barnehager og barnehagetomter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		2 431 880	2 431 880	2 431 880	2 431 880
Sum Lønns- og prisvekst mv.		44 384	44 384	44 384	44 384
Sum Generelt inntektskrav		-672	-672	-672	-672
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		500	500	500	500
Prisjustering og diverse endringer		44 213	44 213	44 213	44 213
Konsekvensjustert ramme		2 476 093	2 476 093	2 476 093	2 476 093
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Tilpasning av vikarbudsjettet for barnehage	Arbeid, sosial og bolig	1 400	1 400	1 400	1 400
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		1 400	1 400	1 400	1 400
Nedjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	-276	-276	-276	-276
Endring i pensjonstilskuddet til private barnehager	Barnehage, skole og idrett	-10 800	-10 800	-10 800	-10 800
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-11 076	-11 076	-11 076	-11 076
Nye tiltak					
Avsetning til driftsutgifter nytt areal barnehage	Barnehage, skole og idrett	150	150	150	630
Merutgift ny pedagog- og bemanningsnorm	Barnehage, skole og idrett	53 070	53 070	53 070	53 070
Regulering av barnehagemiljø - økte krav til barnehagemyndigheten	Barnehage, skole og idrett	500	500	500	500
Sum Nye tiltak		53 720	53 720	53 720	54 200
Nye engangstiltak					
Fjerning av midlertidige barnehagebygg Nygårdsparken og Storetveit	Barnehage, skole og idrett	3 000	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		3 000	0	0	0
Utgående engangstiltak					
EBE - Opprusting av lekeplasser på skoler og barnehager	Finans, næring og eiendom	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Engangstiltak som var videreført med varig virkning utgår fra 2020	Finans, næring og eiendom	-500	-500	-500	-500
Sum Utgående engangstiltak		-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Effektivisering					
Optimalisering av bemanning i kommunale barnehager	Barnehage, skole og idrett	-10 650	-16 300	-16 300	-16 300
Sum Effektivisering		-10 650	-16 300	-16 300	-16 300
Kutt i tiltak					
Avvikle lokal ordning med bemanningstilskudd til åpne barnehager	Barnehage, skole og idrett	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
Sum Kutt i tiltak		-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
Øvrige inntektsendringer					
EBE - Inntektsbortfall ved salg av Domkirken barnehage	Finans, næring og eiendom	500	500	500	500
Effekt av økt maksimalpris i barnehage	Barnehage, skole og idrett	-15 650	-15 650	-15 650	-15 650
Økt makspris i barnehage - effekt på moderasjoner	Barnehage, skole og idrett	3 100	3 100	3 100	3 100
Sum Øvrige inntektsendringer		-12 050	-12 050	-12 050	-12 050
Nye tiltak og realendringer budsjett		18 644	9 994	9 994	10 474
Ramme 2021-2024		2 494 737	2 486 087	2 486 087	2 486 567

Sammendrag budsjett

Budsjettet for 2021 preges i hovedsak av to elementer. På den ene siden inneholder det styrkinger av rammen til nye tiltak, og i 2021 er det effekten av den statlige pedagog- og bemanningsnormen på tilskuddet til de private barnehagene som gir det desidert største utslaget. På den annen siden foreslås det i Statsbudsjett 2021 endringer i finansieringsmodellen for pensjon til private barnehager og endringer i foreldrebetaling, som i sum gir store forventede utgiftsreduksjoner sammenlignet med 2020.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	823 905	831 419	843 570	833 570	833 570	833 570
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	118 283	49 719	88 727	85 727	85 727	86 207
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 649 280	1 746 401	1 772 011	1 766 361	1 766 361	1 766 361
Overføringsutgifter	26 822	7 262	7 262	7 262	7 262	7 262
Finansutgifter	42 676	33 734	33 734	33 734	33 734	33 734
Sum Driftsutgifter	2 660 966	2 668 536	2 745 304	2 726 654	2 726 654	2 727 134
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-135 805	-142 661	-147 573	-147 573	-147 573	-147 573
Refusjoner	-143 376	-93 396	-103 396	-93 396	-93 396	-93 396
Overføringsinntekter	-665	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 484	-599	401	401	401	401
Sum Driftsinntekter	-281 331	-236 656	-250 568	-240 568	-240 568	-240 568
Sum	2 379 635	2 431 880	2 494 737	2 486 087	2 486 087	2 486 567

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	74 637	65 219	65 443	65 443	65 443	65 443
Barnehage, skole og idrett	2 290 365	2 316 961	2 382 789	2 374 139	2 374 139	2 374 619
Arbeid, sosial og bolig	12 501	68	4 791	4 791	4 791	4 791
Fellesposter - bykassen	2 133	49 631	41 713	41 713	41 713	41 713
Sum	2 379 635	2 431 880	2 494 737	2 486 087	2 486 087	2 486 567

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Barnehage	2 143 627	2 208 851	2 268 208	2 262 558	2 262 558	2 262 558
To-språklig assistanse	9 034	10 401	10 468	10 468	10 468	10 468
Førskolelokaler og uteareal	226 974	212 628	216 060	213 060	213 060	213 540
Sum	2 379 635	2 431 880	2 494 737	2 486 087	2 486 087	2 486 567

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	16,0 %	15,5 %	16,9 %	18,2 %	14,9 %	16,1 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager *) **)	156 916,2	156 551,6	161 555,1	167 896,8	160 693,2	157 675,3
Produktivitet						
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager (B)	6,0	5,9	5,9	5,7	5,9	5,8
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i private barnehager (B)	6,2	5,9	5,7	5,6	5,8	5,8
Korrigerte brutto driftsutgifter f201 per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager (kr) *)	57,4	58,6	59,9	59,4	64,9	60,4
Kvalitet						
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	45,7 %	44,3 %	46,1 %	35,7 %	35,3 %	41,0 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Prioritet

I 2019 gikk 15,5 prosent av totale netto driftsutgifter i Bergen kommune til barnehagesektoren, hvilket er marginalt lavere enn 2018. Andelen ligger over Oslo, under Stavanger og Trondheim, og litt under snittet for ASSS-kommunene.

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år, dvs. totale netto utgifter for hele barnehagesektoren i kommunen per innbygger 1-5 år, utgjør 156 551 kroner i 2019, hvilket er en svak nedgang fra året før. Bergen ligger under andre storbyene, men også noe under snittet for ASSS-kommunene.

Produktivitet

Bergen hadde ved utgangen av 2019 en bemanningstetthet på 5,9 barn i hhv. kommunale og private barnehager. De kommunale og private barnehagene i Bergen ligger i gjennomsnitt dermed innenfor bemanningsnormen. Dette er en vesentlig forbedring fra 2018. De kommunale og private barnehagene i Bergen har en lavere bemanningstetthet enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene og de andre storbyene.

Korrigerte brutto driftsutgifter for funksjon 201 per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager, er et nøkkeltall som sier noe om kommunens kostnader til drift av egne barnehager. I dette tallet er kostnader til bygg og tilrettelegging for barn med spesielle behov holdt utenfor. Nøkkeltallet tar sikte på å synliggjøre effektivitet i tjenesteproduksjonen. I 2019 var Bergen den av storbyene som leverte tjenester med lavest produksjonskostnad, med en utgift på 58,6 kroner per time, hvilket også er litt under snittet for ASSS-kommunene.

Kvalitet

Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning er høy i Bergen i 2019 med 44,3 prosent. Det har sammenheng med den nye pedagognormen gjeldende fra august 2018. Det er marginal forskjell på

private og kommunale barnehager. Bergen ligger langt over Oslo og Stavanger og snittet for ASSS-kommunene, og noe under med Trondheim med sine 46,1 prosent.

Bergen og Trondheim er fortsatt i en særstilling i ASSS-sammenheng. Høy utdanningskapasitet har over flere år gitt en høy andel ansatte med godkjent førskolelærer-/ lærerutdanning. I tillegg har Bergen hatt fokus på å beholde faglært arbeidskraft over tid gjennom en aktiv arbeidsgiverpolitikk.

Utfordringer og strategi

I takt med samfunnsutviklingen har barnehagene som organisasjon gjennomgått store endringer de siste tiårene, noe som har medført et større mangfold med økende andel minoritetsspråklige barn og et stort antall små barn i barnehagen. Det stilles større krav til barnehagene om blant annet å gi alle barn et optimalt grunnlag for livsmestring og videre utvikling av holdninger, ferdigheter og kunnskaper som de vil trenge i framtiden.

Hovedsatsingsområdet i gjeldende kvalitetsutviklingsplan for de kommunale barnehagene i Bergen 2018-2021 «[Sammen for kvalitet – lek og læring](#)» er *Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring*. Innenfor dette fokuserer planen både på *barns grunnlag for livslang læring i det 21. århundre og personalets kompetanse og tilrettelegging*. Arbeidet med områdene Språk som basiskompetanse, Matematisk kompetanse og Pedagogisk relasjonskompetanse er videreført fra den forrige kvalitetsutviklingsplanen.

Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett - Etat for barnehage gjennomfører kvalitetsoppfølging i alle kommunale barnehager i 2020/2021. Kvalitetsoppfølgingen tar utgangspunkt i mål og strategier fra kvalitetsutviklingsplanen.

Høy profesjons- og relasjonskompetanse er grunnlaget for et godt pedagogisk barnehagetilbud av høy kvalitet. Utfordringen er å gi gode kompetansehevingstiltak for hele personalet for å oppnå høy kvalitet i alle kommunale barnehager. For å skape god kvalitet i barnehagen er personalet den viktigste ressursen. Etat for barnehage iverksetter kompetansetiltak i tråd med føringer og prioriteringer i vedtatte planer og politiske vedtak. I tillegg gjennomføres tiltak for kompetanseheving gjennom den nasjonale kompetansestrategien «Regional ordning for kompetanseutvikling (REKOMP)». Dette er en statlig ordning som forvaltes av Fylkesmannen og lokal barnehagemyndighet, og gjennomføres i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren. Tiltakene skal følge temaene i den nasjonale kompetansestrategien «Kompetanse for fremtidens barnehage» og knyttes til «Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver».

Gjennom endring av barnehageloven våren 2018 ble det fastlagt en ny bemanningsnorm i barnehagene, med maksimalt 3 små eller 6 store barn pr. voksen. Med virkning fra august 2018 er det i tillegg vedtatt ny pedagognorm, med en øvre grense på 7 små eller 14 store barn pr. pedagog. I Bergen kommune er det god tilgang på pedagoger, og i både de private og kommunale barnehagene er det nå tilnærmet ingen avvik fra bemannings- og pedagognormen. Likevel er det viktig å hele tiden påse at rekruttering og tilsetninger i barnehagene er i tråd med gjeldende norm.

God digital infrastruktur er avgjørende for økt grad av digitalisering i samfunnet som helhet, men også i hver enkelt barnehage. I 2019 ble «[Plan for smart oppvekst i Bergen](#)» vedtatt. Gjennom et helhetlig læringsløp skal alle barn og unge i Bergen utvikle sin digitale kompetanse og oppleve teknologi og digitale verktøy som en integrert del av leke- og læringsmiljøet både i barnehage og skole. Tetthet av digitale enheter, pedagogiske verktøy, programvare og digital kompetanse varierer i de kommunale barnehagene. En målsetting fremover er å sikre en god digital infrastruktur i alle kommunale barnehager, slik at alle kan ta i bruk teknologien på en god måte.

[Forskning på barns trivsel og medvirkning i barnehagen](#) i Norge viser at forholdsvis mange barn sier de ofte blir plaget av andre barn når de er i barnehagen. Til tross for at mange tiltak er satt i gang, både nasjonalt og lokalt, har man ikke klart å redusere andelen barn og unge som opplever å bli mobbet eller utestengt. Bergen kommune vedtok i 2019 planen [«Skyfritt – inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen»](#), med en rekke strategier og tiltak for å redusere mobbing og krenkelser på oppvekstfeltet i Bergen. I de kommunale barnehagene er en av strategiene i planen en fornyet innsats knyttet til sensitiviseringsprogrammet ICDP (International Child Development Programme). Programmet skal styrke de voksne i deres rolle i samspill med barnet, og er nært knyttet til satsningen på pedagogisk relasjonskompetanse i de kommunale barnehagene.

Det er viktig at barn tidlig blir trygge i vann. Det er innført en nasjonal tilskuddsordning for å gjennomføre svømmeopplæring for barnehagebarn i alderen 4-6 år, slik at de skal bli tryggere i vann og få bedre svømmeferdigheter. Målsettingen for Bergen kommune er inntil 1500 barnehagebarn for tilbud om svømmeopplæring årlig som et ledd i å bli svømmedyktig. På grunn av situasjonen med stengte basseng deler av 2020 vil ca. 1000 barnehagebarn få dette tilbudet i år.

Realisering og oppfølging av strukturtiltak fra [Barnehagebruksplan 2016-2030 «Rett bygg på rett sted til rett tid»](#) har medvirket til at Bergen kommunen også i 2020 har oppnådd full bydelsvis barnehagedekning. I tillegg oppfylles barnehageretten årlig. Utfordringen i årene fremover blir å sikre barnehageplass til barna i nærmiljøet sitt i tråd med byrådets plattform. Byrådet vil at det skal utredes en modell der alle barn har førsterett til barnehageplass innenfor egen skolekrets eller i nærmeste skolekrets. Bydelsvis dekning er en styrking av barnehageretten, og dermed vil rett til barnehageplass i nærmiljøet være en ytterligere styrking. Ordningen vil bli en del av grunnlaget i arbeidet med å rullere barnehagebruksplanen, som er startet opp i 2020.

Samtidig som det etableres nye barnehageplasser i takt med behovet, er det viktig å oppnå best mulig kapasitetsutnyttelse i eksisterende kommunale barnehager gjennom å ta i bruk uutnyttet areal. Det er avdekket stort behov for rehabilitering og ombygging av barnehager som følge av vedlikeholdsetterslep og endrete myndighetskrav. En konsekvens av kan bli tap/reduksjon av plasser. Det arbeides målrettet for at alle barnehager innehar en helseverngodkjenning. Pr. august 2020 var det sju kommunale barnehager som manglet godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern mv. Kommunen har startet arbeidet med å rehabilitere kommunale barnehager. I flere barnehager vil det være behov for å flytte over i erstatningsbarnehager i den perioden barnehagene rehabiliteres, og hvordan dette skal skje vil framgå av rulleringen av Barnehagebruksplanen.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Barnehagebarn møter et personale med høy kompetanse	Brukerundersøkelsen i kommunale barnehager: Personalet i barnehagen	83	80	80	80
		Andel kommunale barnehager som innfrir pedagognormen	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Andel kommunale barnehager som innfrir bemanningsnormen	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Andel fagarbeidere i kommunale barnehager		25,0 %	30,0 %	35,0 %	
	Barnehagebarn er aktive og medskapende i lek og læring	Brukerundersøkelsen i kommunale barnehager: Barnets medvirkning	84	80	80	80
	Barnehagebarn utvikler sin språklige og matematiske kompetanse	Brukerundersøkelsen i kommunale barnehager: Språk	87	80	80	80
	Barnehagens digitale praksis skal bidra til barns lek, kreativitet og læring	Andel barnehager som har fått digitale utstyrspakker		25,0 %	50,0 %	100,0 %
	Barnehagebarn har et trygt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring	Brukerundersøkelsen i kommunale barnehager: Relasjoner	85	80	80	80
	Barnehagebarn skal være trygge i vann og utvikle svømmeferdigheter	Antall 4-6 åringer som har fått svømmeopplæring	1 500	1 500	1 500	1 500
	Barnehagetilbudet er tilpasset forventet barnehagebehov	Andel helseverngodkjente kommunale barnehager		Rapporteres tekstlig	Rapporteres tekstlig	
		Andel kommunale barnehageplasser		31,0 %	31,0 %	
		Behovsdekning	94,5 %	94,5 %	94,5 %	94,5 %
		Andel av barn med rett som fikk plass i hovedopptaket	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Antall bydeler med full dekning	8	8	8	8

Virkemiddel for å nå mål

Barnehagen er starten på et helhetlig læringsløp, og skal danne grunnlaget for barns livslange læring. Alle barns lærelyst og læringspotensial skal møtes og ivaretas i et omsorgs- og læringsmiljø preget av trygghet, inkludering og lek. Kvaliteten i barnehagen legger grunnlaget for fremtidig velferd, vekst og verdiskaping i samfunnet.

Byrådet ønsker en mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn. Alle barn fortjener og skal ha samme muligheter, uavhengig av hvor i byen de bor eller deres families økonomiske og sosiale status.

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i barnets egne forutsetninger og interesser. Bergen kommune må sikre tilstrekkelig antall barnehageplasser hvert år slik at barnehageretten realiseres. Det er i tillegg et mål for byrådet at alle skal få tilbud om barnehageplass i nærmiljøet sitt.

Ny Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver bygger på et helhetlig lærings syn, der omsorg, lek, læring og danning ses i sammenheng. Planen har tydeligere krav til ansattes verdi og holdningsarbeid, og den gir føringer på at innholdet i barnehagen skal bygge på barns medvirkning og interesser.

Byrådet har som mål å øke kvaliteten på barnehagetilbudet gjennom pedagogiske kompetanseutviklingstiltak for barnehagepersonalet knyttet til implementering av den nye rammeplanen som ble vedtatt i 2017 og ny kvalitetsutviklingsplan for de kommunale barnehagene, som ble vedtatt januar 2018.

Målene for tjenesteområde barnehage er forankret i barnehagebruksplanen «Rett bygg på rett sted til rett tid» som ble vedtatt av bystyret den 14.12.2016, «Sammen for kvalitet - lek og læring» - Kvalitetsutviklingsplan for kommunale barnehager i Bergen 2018-2021 vedtatt av bystyret den 31.1.2018. I tillegg er det utarbeidet mål knyttet til kompetanseheving i de kommunale barnehagene og til tilsynsrollen. Kompetanseheving for de private barnehagene er knyttet til rammeplanen og den statlige strategien «Kompetanse for fremtidens barnehager».

For å nå målene innenfor dette tjenesteområdet vil Byrådet:

- Gjennomføre tiltakene i [«Sammen for kvalitet - Lek og læring. Kvalitetsutviklingsplan for kommunale barnehager i Bergen 2018-2021»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Barnehagebruksplan 2016-2030 Rett bygg på rett sted til rett tid»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Prinsipper og tiltak for å realisere full bydelsvis dekning fra 2019»](#):
 - - Etablere nye barnehager/utvide eksisterende
 - Utnytte all kapasitet i eksisterende barnehager
 - Rehabiliterer barnehager for å bevare kapasitet og sikre kvalitet
 - Sikre tilstrekkelig areal til nye barnehageplasser i fremtidig byutvikling
- Gjennomføre tiltak i ["Strategi og tiltak for innfrielse av bydelsvis barnehagedekning 2020"](#):
 - - Vurdere kommunal overtakelse av barnehager som ikke ønsker videre drift eller som ikke realiseres i tråd med vedtatte retningslinjer
 - Vurdere kommunal overtakelse av private barnehager på festetomter når festeavtalene med kommunen utløper
 - Sikre at all ledig kapasitet utnyttes i de kommunale barnehagene i forbindelse med hovedopptaket 2020
- Gjennomføre tiltak i [«Fagarbeidernes rolle i barnehager, skoler og på idrettsfeltet»](#)
- Gjennomføre tiltakene i [«Skyfritt – plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen»](#)
- Gjennomføre tiltakene i [«Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Plan for Smart oppvekst i Bergen»](#)
- Gjennomføre kvalitetsoppfølging i alle kommunale barnehager i 2020/2021
- Gjennomføre lederoppfølging i kommunale barnehager
- Gjennomføre kompetanseheving og utdanning for ledere
- Gjennomføre kompetanseheving av ansatte gjennom den statlige regionale ordningen for kompetanseutvikling (REKOMP)

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Andel 0-åringer i barnehage av alle 0-åringer	6,1 %	5,4 %	0,0 %	5,4 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Andel barn i kommunale barnehager	30,3 %	30,2 %	0,0 %	30,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Antall barnehager	256	257	0	257	0	0	0	
Antall godkjente plasser - åpne barnehager	575	575	0	575	0	0	0	
Barn 0 år med barnehageplass	192	172	0	172	0	0	0	
Barn 1-3 år	6 464	6 464	0	6 151	0	0	0	
Barn 1-3 år med barnehageplass	5 708	5 395	0	5 395	0	0	0	
Barn 3-5 år	9 388	9 388	0	9 603	0	0	0	
Barn 3-5 år med barnehageplass	9 212	9 429	0	9 429	0	0	0	
Barn 6 år med barnehageplass	32	22	0	22	0	0	0	
Dekningsgrad barn 1-3 år	88,3 %	83,5 %	0,0 %	87,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Dekningsgrad barn 1-5 år	94,1 %	93,5 %	0,0 %	94,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Dekningsgrad barn 3-5 år	98,1 %	100,4 %	0,0 %	98,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	
Sum alle barn med barnehageplass	15 144	15 018	0	15 018	0	0	0	
Sum barn 1-5 år	15 852	15 852	0	15 754	0	0	0	
Sum barn 1-5 år med barnehageplass	14 920	14 824	0	14 824	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået**Tilpasning av vikarbudsjetten for barnehage**

Det er besluttet at Bemanningstjenester i Bergen kommune skal dekke flest mulig vikaroppdrag i barnehagene med egne vikarer, og det er derfor ansatt flere vikarer. De interne prisene for vikarer (iht. byrådsvedtak) er ikke tilstrekkelig til å dekke virksomhetens kostnader, og Byrådet foreslår derfor å styrke budsjettet for Bemanningstjenester.

Nedjustering til aktivitetsnivået**EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen**

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Endring i pensjonstilskuddet til private barnehager

Regjeringen foreslår å nedjustere pensjonstilskuddet til private barnehager fra 1. januar 2021. Nedjusteringen innebærer en reduksjon i pensjonspåslaget fra dagens 13 prosent til 11 prosent av kommunens lønnskostnader. Årsaken er at private barnehager i gjennomsnitt har lavere pensjonsutgifter enn de får tilskudd til. For å skjerme barnehager med svak økonomi foreslår regjeringen å innføre en overgangsordning med gradvis reduksjon i pensjonstilskuddet for enkeltstående barnehager. Reduksjonen i pensjonstilskuddet gir en netto besparelse for kommunene på 215,8 mill. kroner i 2021, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Bergen kommune sin andel av denne reduksjonen utgjør omlag 10,8 mill. kroner.

Nye tiltak

Avsetning til driftsutgifter nytt areal barnehage

Avsetningen gjelder driftsutgifter som følge av økt areal i barnehager (renhold, kommunale avgifter, etc.), og relaterer seg til Nordnes oppvekststun barnehage, Indre Arna barnehage, og Lone barnehage.

Merutgift ny pedagog- og bemanningsnorm

Denne avsetningen utgjør helårseffekten i tilskudd til private barnehager av de økte kostnadene til pedagog- og bemanningsnorm i kommunale barnehager i 2019.

Regulering av barnehagemiljø - økte krav til barnehagemyndigheten

I forbindelse med lovfestingen av et trygt og godt barnehagemiljø i Barnehageloven i 2020, er barnehagemyndigheten pålagt nye oppfølgingsoppgaver overfor kommunale og private barnehager. I 1. tertial 2020 ble det bevilget midler til dette formålet for høsten 2020. Avsetningen i 2021 er en videreføring av denne bevilgningen dog med helårsvirkning.

Nye engangstiltak

Fjerning av midlertidige barnehagebygg Nygårdsparken og Storetveit

De midlertidige barnehagebyggene i Nygårdsparken og på Storetveit skal etter planen fjernes, og de de tilhørende tomtene tilbakeføres til sin opprinnelige stand, høsten 2021. Byrådet foreslår derfor at det settes av et engangsbeløp på 3 mill. kroner til formålet.

Kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling grunnet korona

Bortfall foreldrebetaling korona

Kunnskapspakke 3 - kostnader til vikarer og renhold i barnehage som følge av korona

Barnehagedrift på gult koronanivå innebærer en lavere terskel for når ansatte må holde seg hjemme fra arbeidet ved symptomer på luftveissykdom. Dette gir derfor også et større behov å ta inn vikarer. I tillegg krever gult koronanivå et skjerpet nivå på renhold og andre hygienetiltak. Disse to forholdene gir barnehagene merutgifter i forhold til drift under normale forhold. Slike merutgifter er ikke en del av den ordinære driftsrammen på barnehage, og må derfor kompenseres særskilt. Byrådet foreslår derfor at det settes av en ramme på 10 mill. kroner til slike merutgifter. Regjeringen har tidligere uttalt at den vil kompensere kommunene for merutgifter knyttet til korona. Byrådet foreslår derfor at det samtidig settes av et forventet øremerket tilskudd fra staten med et tilsvarende beløp.

Utgående engangstiltak

EBE - Opprusting av lekeplasser på skoler og barnehager

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Engangstiltak som var videreført med varig virkning utgår fra 2020

I Handlings- og økonomiplanen for 2020-23 var noen fondsfinansierte engangstiltak, som ble utført i 2019, feilaktig videreført med varig virkning. Det foreslås nå å rette opp i dette ved at både utgiftene og bruk av disposisjonsfond til de samme tiltakene utgår.

Effektivisering

Optimalisering av bemanning i kommunale barnehager

Bemanningsnormen som trådte i kraft 1. august 2019 setter en øvre grense på 6 store barn per voksen. Innføringen av denne normen sammen med den nye pedagognormen fra 2018 ga utfordringer for de kommunale barnehagene knyttet til sammensetningen av personalet. Den statlige finansieringen forutsatte nemlig at pedagognormen skulle innfris utelukkende ved å veksele om assistenter/fagarbeidere med pedagoger. For Bergen sin del ville det innebære at en rekke assistenter/fagarbeidere ville bli overtallige i deler av sin stilling.

I tråd med Byrådets målsetting om økt heltidskultur ble omveksling ikke gjort dersom det ville gjøre ansatte overtallige i deler av sin stilling. I slike tilfeller ville barnehagene i stedet ansette en pedagog, og dermed ende opp med en samlet bemanning som var bedre enn bemanningsnormens krav. Merknader knyttet til Innføringen av de nye normene innenfor barnehage er delvis derfor en overtallighetskostnad. Gjennom naturlig avgang blant assistenter/fagarbeidere ville en kunne tilpasse bemanningen i de kommunale barnehagene inn mot normen på 6 barn per voksen. Over tid ville følgelig overtallighetskostnaden i de kommunale barnehagene, som ved innfrielse av pedagognormen hadde en bedre bemanningstetthet enn 6, gradvis kunne reduseres ved at assistenter/fagarbeidere ikke ble erstattet når de sluttet eller gikk av med pensjon.

Den anslåtte effektiviseringseffekten målt opp mot startpunktet høsten 2018/våren 2019 utgjorde omlag 10 mill. kroner på årsbasis, med en gradvis innfasing fra 2019 og full effekt fra og med budsjettåret 2021.

Reduserte kostnader i kommunale barnehager ville også få en konsekvens for tilskuddet til de private barnehagene - dog med 2 års forsinkelse. Effekten av dette er innarbeidet med 5,65 mill. kroner i 2021 og 11,3 mill. kroner i 2022.

Kutt i tiltak

Avvikle lokal ordning med bemanningstilskudd til åpne barnehager

Den lokale ordningen med bemanningstilskudd til åpne barnehager er et ikke-lovpålagt tiltak. For å skaffe handlingsrom til nye tiltak foreslår Byrådet at dette tilskuddet kuttes i 2021

Øvrige inntektsendringer

EBE - Inntektsbortfall ved salg av Domkirken barnehage

I 2019 ble Domkirken barnehage solgt til Akasia. Akasia betalte før dette en årlig husleie på kr. 500 000. Etat for bygg og eiendoms (EBEs) leieinntekter ble redusert med kr. 500 000 fra og med 2020. Inntektsbortfallet ble innarbeidet som budsjettjustering i Tertialrapport 1-20, og justeringen foreslås videreført i HØP2021-24.

Effekt av økt maksimalpris i barnehage

I Regjeringens forslag til statsbudsjett foreslås det at maksimal foreldrebetaling skal økes fra 3 135 kroner til 3 230 kroner per måned fra 1. januar 2021, dvs. en samlet økning på 95 kroner per måned. Det betyr at foreldrene må betale en større andel av det en barnehageplass koster. Effekten for kommunen blir følgelig at rammen til de kommunale barnehagene, og tilskuddet til de private barnehagene, kan reduseres tilsvarende.

Effekten på rammen for de kommunale barnehagene er beregnet ut i fra årsmeldingen for 2019 som er den beste indikatoren for barnetallet slik det vil fremkomme i desember 2020. For de kommunale barnehagene medfører økningen i makspris at inntektene i 2021 øker med 4,7 mill. kroner. Det innebærer at rammen til de kommunale barnehagene kan reduseres med et tilsvarende beløp.

På lik linje med de kommunale barnehagene så vil økt makspris også få en effekten på tilskuddet til de private barnehagene i 2021. Den beregnede effekten på tilskuddet i 2021 utgjør 10,9 mill. kroner; dvs. at den økte foreldrebetalingen innebærer at tilskuddet kan reduseres med et tilsvarende beløp.

For kommunen blir dermed den stipulerte effekten av en økning i maksimal foreldrebetaling, at budsjetttrammene til barnehagesektoren i 2021 kan reduseres med 15,7 mill. kroner.

Økt makspris i barnehage - effekt på moderasjoner

En økning i maksimal foreldrebetaling påvirker kommunens utgifter til moderasjoner (økonomisk moderasjon iht. 6 % -regelen, søskenmoderasjon og gratis kjernetid). Egenbetaling i barnehage er begrenset til 6 % av husholdningens skattepliktige inntekt.

For alle barn med økonomisk moderasjon, så vil derfor enhver endring i makspris medføre en tilsvarende økning i den økonomiske moderasjon. Søskenmoderasjonen for barn med økonomisk moderasjon påvirkes ikke, ettersom søskenmoderasjon regnes av egenbetalingene etter fradrag for økonomisk moderasjon.

For barn som ikke har økonomisk moderasjon vil søskenmoderasjonen øke med om lag 30 % av økningen i makspris. Effekten på gratis kjernetid er neglisjérbar siden den beregnes etter både økonomisk moderasjon og søskenmoderasjon.

Det anslås at den samlede effekten av økt makspris i 2021 vil utgjøre 3,1 mill. kroner.

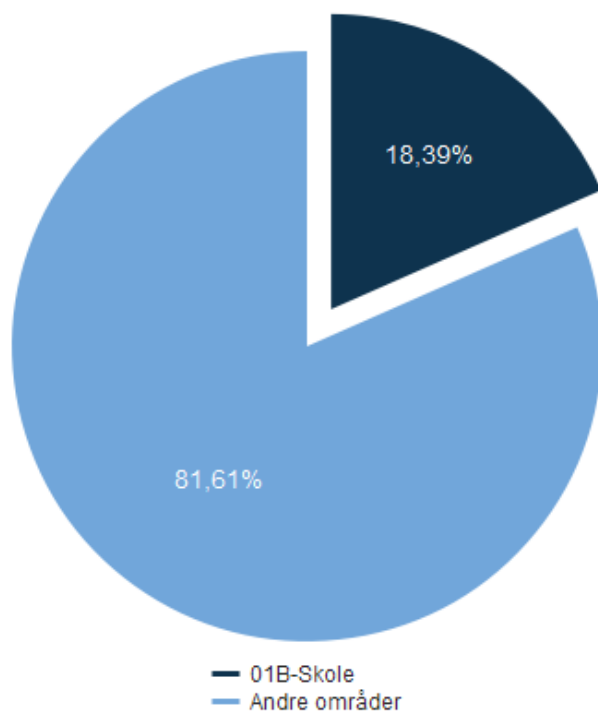
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp						Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Barnehage - Rehabilitering og nybygg	Løpende						43,5	123,7	161,7	67,1	396,0
ENØK-prosjekter	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	12,0
Indre Arna barnehage - konseptutvikling	2023		IA	8,5	0,0	8,5	2,0	3,0	1,5	0,0	6,5
Inventar byggeprosjekter - barnehage	Løpende						7,5	5,0	5,0	5,0	22,5
Kalfarveien barnehage - totalrehabilitering	2021	BY118/20	69,6	69,6	0,0	69,6	55,4	0,0	0,0	0,0	55,4
Kjøp/regulering barnehagetomter	Løpende						1,5	0,0	0,0	0,0	1,5
Kristianborg barnehage utvidelse b. trinn 1	2020	BY 154-19	68,8	68,8	0,0	68,8	3,9	0,0	0,0	0,0	3,9
Kronstad oppveksttun - rehabilitering/ombygging	2022	BY 160/18	69,8	106,8	0,0	106,8	30,0	45,5	10,8	0,0	86,3
Lone barnehage - konseptutvikling	2022		IA	10,1	0,0	10,1	6,0	1,0	0,0	0,0	7,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						16,5	16,5	16,5	25,0	74,5
Nordnes oppveksttun - barnehagedel	2020	BY 46-18	34,0	40,1	0,0	40,1	3,9	0,0	0,0	0,0	3,9
Oppgradering uteareal barnehage	Løpende						2,5	2,5	2,5	2,5	10,0
Smart oppvekst	Løpende						0,7	0,7	0,7	0,7	2,9
Strategiske kjøp barnehager pressområder	2022		IA	100,0	0,0	100,0	50,0	50,0	0,0	0,0	100,0
Ungdommens hus - totalrehab barnehage	2025		IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Sum investeringsprosjekter			242,2	406,9	0,0	406,9	229,3	250,9	201,7	103,3	785,3

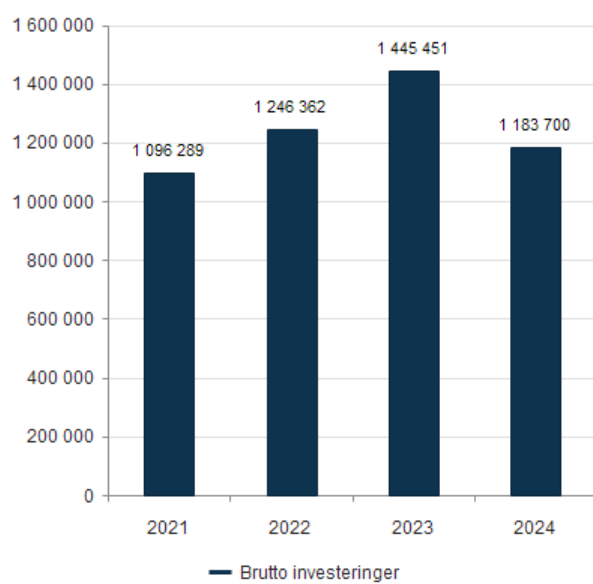
01B-Skole

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Opplæringsloven og Kunnskapsløftet 2020 (LK20) gir de nasjonale føringene på dette tjenesteområdet. Organisatorisk omfatter tjenesteområdet alle ordinære kommunale grunnskoler. I Bergen er det også 10 private grunnskoler som er underlagt Utdanningsdirektoratet, og som i tillegg til ovennevnte også reguleres av friskoleloven.

Skolebruksplanen er kommunens viktigste plandokument for planlegging av utforming av skoleanlegg og framtidig skolestruktur. Kvalitetsutviklingsplanen og SFO-planen er kommunens viktigste plandokumenter for innholdet i skolen.

Hovedprioriteringer

I Bergen skal alle barn ha like muligheter, og verken økonomi eller sosial bakgrunn skal begrense barns muligheter til å lykkes i livet. Byrådet prioriterer barn og unge og vil bidra til å utjevne sosiale forskjeller gjennom barnehagen, skolen og idretten.

En god skole varer livet ut, og en god skole har nok lærere. Byrådet setter av betydelige midler for å oppnå lærernormen også i 2021.

Byrådet øker rammene til skolene for å ivareta barns individuelle rettigheter.

Vi vil også i 2021 tilby plasser på Guttas Campus - en 14 dagers frivillig læringscamp og mentorordning for gutter i 9. klasse. Målet er at de skal få muligheten til å forbedre seg faglig, sosialt og personlig, samtidig som vi forhindrer frafall senere i skoleløpet.

Ungdomstiden kan være krevende for mange, og byrådet anerkjenner at det er behov for et tettere oppfølging av ungdom i byen vår. Derfor skal det ansettes flere miljøarbeidere i skolen.

Alle barn fortjener gode, funksjonelle og sunne skolebygg, og byrådet fortsetter sin satsing på skolebygg, både gjennom rehabilitering og nybygg. Byrådet har også satt av 50 millioner til en ungdomsskole i sentrum.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		3 599 563	3 599 563	3 599 563	3 599 563
Sum Lønns- og prisvekst mv.		22 299	22 299	22 299	22 299
Sum Generelt inntektskrav		-527	-527	-527	-527
Sum Tekniske justeringer		4 424	3 858	3 279	2 686
Prisjustering og diverse endringer		26 196	25 630	25 051	24 458
Konsekvensjustert ramme		3 625 759	3 625 193	3 624 614	3 624 021
Oppjustering til aktivitetsnivået					
International School of Bergen (ISB) - justering av driftstilskudd	Byrådsleders avdeling	458	458	458	458
Oppjustering av budsjett for å dekke ekstraordinære individ- og rettighetsbaserte behov	Barnehage, skole og idrett	10 000	10 000	10 000	10 000
Styrking av budsjett til drift av digitale enheter	Barnehage, skole og idrett	5 000	5 000	5 000	5 000
Økte behov knyttet til personvern og informasjonssikkerhet (GDPR)	Barnehage, skole og idrett	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		17 458	17 458	17 458	17 458
Nedjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	-6 729	-6 729	-6 729	-6 729
Opphør av samarbeidsavtale om forskningsbasert utviklingsarbeid	Barnehage, skole og idrett	-500	-500	-500	-500
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-7 229	-7 229	-7 229	-7 229
Nye tiltak					
Avsetning til driftsutgifter for nytt areal i skoler	Barnehage, skole og idrett	791	1 458	3 666	4 841
Miljøarbeidere inn i ungdomsskolen	Barnehage, skole og idrett	4 250	4 250	4 250	4 250
Smart oppvekst - "Ordentlig verktøy til alle" gjennom digitalt utstyrløft	Barnehage, skole og idrett	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Sum Nye tiltak		-4 959	-4 292	-2 084	-909
Nye engangstiltak					
Forsøk med skolefrokost på utvalgte ungdomsskoler - fordeling av midler på skoleåret 2020/2021	Barnehage, skole og idrett	1 100	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		1 100	0	0	0
Utgående engangstiltak					
EBE - Opprusting av lekeplasser på skoler og barnehager	Finans, næring og eiendom	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Erstatningslokaler ved rehabilitering av skoler i Arna	Finans, næring og eiendom	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Flytting av paviljong fra Garnes U til Åstveit skole	Barnehage, skole og idrett	-5 300	-5 300	-5 300	-5 300
Pilotprosjekt "Guttas campus"	Barnehage, skole og idrett	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Skolefrokost på utvalgte ungdomsskoler	Barnehage, skole og idrett	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Smart oppvekst - implementering av tiltak 2020	Barnehage, skole og idrett	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Sum Utgående engangstiltak		-22 300	-22 300	-22 300	-22 300
Kutt i tiltak					
Redusere tildeling til Nærmiljøpakke	Barnehage, skole og idrett	-600	-600	-600	-600
Sum Kutt i tiltak		-600	-600	-600	-600
Øvrige inntektsendringer					
EBE - Bortfall av leieinntekter fra ISB på Sandsli	Finans, næring og eiendom	15 341	15 341	15 341	15 341
Sum Øvrige inntektsendringer		15 341	15 341	15 341	15 341
Nye tiltak og realendringer budsjett		-1 189	-1 622	586	1 761
Ramme 2021-2024		3 624 570	3 623 571	3 625 200	3 625 782

Sammendrag budsjett

Budsjettet for 2021 preges i hovedsak av to elementer. På den ene siden inneholder budsjettet en styrking for å øke skolenes evne til å ivareta flere elever, samt en satsing på arbeidet med personvern og informasjonssikkerhet. På den andre siden inneholder budsjettet også tilbakeføring av en rekke enkelttiltak fra 2020 og en planlagt nedskalering av den digitale utstyrssatsingen, som i sum innebærer betydelige utgiftsreduksjoner sammenlignet med 2020.

Følgkostnader inneklimatematikk i skolebygg

Inneklimatematikk har de seneste årene medført merutgifter i form av styrking av lærer- og assistentressurser, skysstutgifter til alternative undervisningslokaler, samt andre driftsutgifter.

Sentral avsetning på 17,5 mill. til dekning av slike følgkostnader for inneklimatematikk skoler foreslås videreført i perioden.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	3 078 289	3 145 170	3 205 973	3 180 973	3 180 973	3 180 973
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	620 280	590 980	564 911	563 912	565 541	566 123
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	92 532	81 372	81 372	81 372	81 372	81 372
Overføringsutgifter	120 751	122 689	123 147	123 147	123 147	123 147
Finansutgifter	264 750	254 563	254 563	254 563	254 563	254 563
Sum Driftsutgifter	4 176 601	4 194 773	4 229 966	4 203 966	4 205 596	4 206 178
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-232 348	-255 249	-240 435	-240 435	-240 435	-240 435
Refusjoner	-415 308	-337 753	-362 753	-337 753	-337 753	-337 753
Overføringsinntekter	-4 798	-2 184	-2 184	-2 184	-2 184	-2 184
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 912	-23	-23	-23	-23	-23
Sum Driftsinntekter	-658 366	-595 209	-605 395	-580 395	-580 395	-580 395
Sum	3 518 235	3 599 563	3 624 570	3 623 571	3 625 200	3 625 782

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	11 463	13 687	14 145	14 145	14 145	14 145
Finans, næring og eiendom	490 335	459 011	467 823	467 823	467 823	467 823
Barnehage, skole og idrett	3 025 190	3 097 416	3 120 955	3 120 522	3 122 730	3 123 905
Fellesposter - bykassen	-16 214	29 449	21 647	21 081	20 502	19 909
Sum	3 518 235	3 599 563	3 624 570	3 623 571	3 625 200	3 625 782

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vanlig grunnskoleundervisning	2 631 625	2 766 068	2 790 362	2 789 262	2 789 262	2 789 262
SFO basistilbud	67 028	54 764	56 442	56 442	56 442	56 442
Skolelokaler og uteareal	749 400	728 637	727 673	727 773	729 403	729 985
Skoleskyss	70 181	50 093	50 093	50 093	50 093	50 093
Sum	3 518 235	3 599 563	3 624 570	3 623 571	3 625 200	3 625 782

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), i prosent av samlede netto driftsutgifter	16,2 %	16,2 %	16,7 %	17,9 %	13,5 %	17,5 %
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år *) **)	85 757,6	88 224,5	86 569,4	85 358,5	92 155,6	87 197,0
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år *) **)	2 383,9	2 313,5	1 380,2	750,2	1 571,5	1 431,5
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss (223), per elev som får skoleskyss *)	14 031,3	14 617,2	17 678,5	10 940,1	17 769,8	13 346,3
Dekningsgrad						
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	5,8 %	5,7 %	7,0 %	10,1 %	6,9 %	7,3 %
Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss	16,2 %	14,8 %	8,0 %	7,1 %	8,3 %	10,9 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO	66,8 %	67,8 %	75,4 %	65,5 %	79,4 %	63,4 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Prioritet

Prioritering av grunnskoletjenesten, uttrykt ved netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter, viser at Bergen i 2019 ligger på 16,2 prosent, et godt stykke over Oslo, lavere enn Stavanger og snittet for ASSS-kommunene, men på linje med Trondheim.

Netto driftsutgifter til grunnskole per innbygger 6-15 år utgjør 88 225 kroner, hvilket er noe høyere enn i 2018, men og over snittet for ASSS-kommunene. Sammenlignet med storbyene brukte Bergen mindre enn Oslo, men litt mer enn Trondheim og Stavanger.

Netto driftsutgifter til skoleskyss per innbygger 6-15 år i Bergen utgjør 2 314 kroner, hvilket er høyest av storbyene som sammenlignes i tabellen, og vesentlig høyere enn snittet for ASSS-kommunene. Det høye utgiftsnivået skyldes blant annet at den høye andelen elever som får skoleskyss. Utgiftsnivået påvirkes imidlertid også av at en høy andel av den ordinære skoleskyssen for elever i forsterkede avdelinger foregår med taxi.

Produktivitet

Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss per elev som får skoleskyss utgjorde 14 617 kroner i 2019. Utgiftene per elev i Bergen er omtrent som snittet for ASSS-kommunene, men betydelig lavere enn Oslo

og Trondheim. De høye utgiftene per innbygger 6-15 år er derfor i hovedsak et resultat av det høye volumet, heller enn at utgiftsnivået per elev som får skoleskys er høyt.

Dekningsgrad

Bergen har en relativt lav andel med spesialundervisning. I Bergen får 5,7 prosent av elevene spesialundervisning i 2019 (ned fra 5,8 prosent i 2018). Det er lavere enn Oslo, Stavanger og Trondheim, og lavere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Utviklingen i Bergen er en villet politikk.

Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskys i Bergen er 14,8 prosent, noe ned fra 2018. Det er langt over de andre storbyene, og langt over snittet for ASSS-kommunene. Deler av dette skyldes at en stor andel av elevene får sin undervisning i alternative undervisningslokaler som følge av den pågående rehabiliteringen av skolebygg. Bergen mottar derfor en høyere kompensasjon i rammetilskuddet enn for eksempel Oslo.

Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO er 67,8 prosent, hvilket er en oppgang fra 2018. Nøkkeltallet viser at det er flere av innbyggerne på 6-9 år i Bergen som bruker SFO enn snittet for i ASSS-kommunene, men færre enn i Trondheim og Oslo.

Utfordringer og strategi

Dagens og morgendagens elever i grunnskolen må utvikle kompetanse som gjør at de kan bli aktive deltakere i fremtidens arbeids- og samfunnsliv. Gjennom kvalitetsutviklingsplanen for bergensskolen [Sammen for kvalitet – læring \(SFK-L\)](#), er det fastsatt mål, strategier og tiltak for å utvikle barn og unges læringskompetanse for det 21. århundre. Ny kvalitetsutviklingsplan for bergensskolen skal utarbeides. Den skal være en faglig forankret og strategisk plan for kvalitetsutvikling i bergensskolen som samsvarer med pedagogiske og faglige prinsipper i de nye læreplanene og skal gi hovedretning for skolens faglige og pedagogiske utviklingsarbeid i perioden.

Nye læreplaner skal innføres trinnvis fra 2020 (LK20). Dette vil kreve stor arbeidsinnsats fra skolene som gjennom skolebasert kompetanseutvikling må etablere eierskap til de reviderte fagplanene med støtte fra Etat for skole og nasjonal nettbasert kompetansepakke. Det er videre utviklet et samarbeid med den lokale universitets- og høyskolesektoren.

En viktig forutsetning for elevenes læring er lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse. Mange lærere oppfyller ikke kompetansekravene for å undervise i norsk, matematikk og engelsk. Det er derfor avsatt 4 mill. kr. årlig i kommunale midler for å gi flere lærere tilbud om videreutdanning i disse fagene i statlig regi. Dette for at alle elever innen 2025 skal møte lærere med fordypning i matematikk, engelsk og norsk.

Skoleåret 2019-20 ble den endelige lærernormen for lærertetthet innført. Alle bergensskolene oppfylte normen allerede skoleåret 2018-19.

Gode grunnleggende ferdigheter er avgjørende for at elever skal kunne lære og utvikle seg, både på skolen og i samfunnslivet. Elevenes ferdigheter må derfor videreutvikles slik at kompetansen deres stadig forbedres. Det er en utfordring at det har vært en negativ tendens på kartleggingsprøvene i lesing og regning. Det blir derfor viktig å sette inn tiltak for å sikre en god begynneropplæring. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett ved/Etat for skole vil bidra ut mot skolens arbeid med godt støttemateriell og tilby trinn og skoler som trenger det skreddersydd støtte i læringsarbeidet.

I [rammeplan for SFO](#), som gir retningslinjer for hva som er kjennetegn på god praksis, er det fastslått at aktiviteter og innhold tilpasses barna ut fra deres alder, interesser og forutsetninger, samtidig som barnets perspektiv høres og anerkjennes, og barna sikres medinnflytelse.

Digital kompetanse og dømmekraft er nøkkelkompetanser for læring i det 21. århundre. Det er en utfordring å sikre digital infrastruktur som holder tritt med den teknologiske utviklingen, sikre barn og unges digitale kompetanse, samt at de ansatte har tilstrekkelig kompetanse på pedagogisk og administrativ bruk av digitale verktøy. [Plan for smart oppvekst i Bergen](#) er en overordnet strategisk plan for digitalisering innenfor barnehage, skole- og idrettsfeltet. Strategien skal sikre realisering av det overordnede målet: Digitalisering og innovasjon – for å skape livsmestring og kompetanse for det 21. århundre.

Både elevundersøkelsen og brukerundersøkelsen viser at flertallet av elevene trives i bergensskolen, samtidig er det for mange barn som blir mobbet, mange opplever at voksne ikke legger merke til at de blir mobbet og for mange blir ikke tatt på alvor når de sier ifra om mobbing. Mange skoler har også behov for hjelp og støtte til å håndtere mobbesaker. Bystyret vedtok planen [Skyfritt – inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen](#) i april 2019. Med planen styrkes innsatsen for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og krenkelser i bergensskolen.

Det er viktig at barn blir trygge i vann og får nødvendige svømmeferdigheter. I Bergen har det vært store forskjeller på svømmeopplæringen og tilgjengelig bassengt ved de ulike skolene. Bassengkapasitet er viktig for å kunne gjennomføre tilfredsstillende svømmeopplæring for alle elevene i bergensskolen. I løpet av høsten 2020 vil sak om fremtidig bassengstruktur i kommunen legges frem til politisk behandling. Bergen har valgt å satse særlig på svømmeopplæring gjennom programmet «Svøm Bergen», som tilbys alle skolene.

Gode skolebygg er viktig for å skape gode læringsmiljø. Det er en utfordring å innhente vedlikeholdsetterslepet og arbeide for at alle skoler har helseverngodkjenning samtidig som skolekapasiteten må økes i områder av kommunen. Pr. august 2020 var det 18 grunnskoler som manglet godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern mv. [Skolebruksplanen](#) rulleres hvert fjerde år og er kommunens viktigste plandokument for hvilken fremtidig skolestruktur en skal ha, hvor nye skoleanlegg skal bygges, hvilke som skal rehabiliteres og hvordan skoleanleggene skal utformes. Det er også behov for tilgang til erstatningsskoler ved større rehabilitering av eksisterende skoleanlegg. Arbeidet med rullering av skolebruksplanen pågår, og planen er forventet sendt på høring i løpet av høsten 2020

I kommuneplanens samfunnsdel fremgår det at det skal legges til rette for sosiale møteplasser i nærmiljøene. Skoleanlegget er en viktig arena som møteplass i lokalmiljøet også utenom skoletid, spesielt innen aktiviteter knyttet til skole, idrett og kultur. Plassering og utforming av nye skoleanlegg er derfor viktig i et byutviklingsperspektiv fordi skolen og skolens uteområde vil ha andre funksjoner enn å være skole på dagtid.

Det er et mål å holde skoleanleggene mest mulig åpne og tilgjengelige etter skoletid for innbyggerne. Det er gratis for frivillige og organisasjoner å låne arealene til skolene på ettermiddags og kveldstid via «Aktiv kommune». Aktiv kommune er en digital løsning som gir oversikt over ulike lokaler som kan leies. Pr. i dag er 14 skoler medlem av ordningen.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Elevene møter et personale med kompetanse i tråd med standard for praksis i bergensskolen	Andel lærere som tilfredsstillere kompetansekravene i fagene de underviser i		75,0 %	78,0 %	85,0 %
		Andel fagarbeidere i SFO	40,0 %	45,0 %	50,0 %	60,0 %
		Andel skoler som oppfyller lærernormen	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Brukerundersøkelsen skole: Overordnet vurdering av undervisningen	78	80	80	80
Alle elever skal ha gode grunnleggende ferdigheter		Resultater på nasjonale prøver		Rapporteres i en egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Eksamensresultater 10. trinn		Rapporteres i en egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Gjennomsnittlige grunnskolepoeng		Rapporteres i en egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
Elever har et leke- og læringsmiljø der digitale ferdigheter videreutvikles for å møte fremtidens utfordringer	Andel av skolene som har 1-1 digital utstyrsdekning på 5.-7. trinn			100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Andel av skolene som har 1-1 digital utstyrsdekning på 8.-10. trinn	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Brukerundersøkelsen skole: Digital kompetanse	69	80	80	80
Elever har et trygt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring.	Brukerundersøkelsen skole: Skolen gjør en god innsats for å begrense mobbing		72	80	80	80
		Elevundersøkelsen: Mobbing på 7. trinn		Rapporteres i egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Elevundersøkelsen: Mobbing på 10. trinn		Rapporteres i egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Brukerundersøkelsen SFO: Barnet mitt gir uttrykk for å føle seg trygg og ivaretatt på SFO	77	80	80	80
Elever sikres svømmeferdigheter	Andel som har oppnådd kompetansemålene i svømme- og livredningsferdigheter etter 4. trinn	76,0 %	80,0 %	80,0 %	85,0 %	
Skoletilbudet er tilpasset for å møte forventet elevtall	Andel ferdigstilte skolebyggprosjekter			100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Andel helseverngodkjente skoler		Rapporteres tekstlig	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
Kommunens skolebygg er tilgjengelig for nærmiljøbruk	Antall skoler med i Aktiv by			Rapporteres tekstlig	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	

Virkemiddel for å nå mål

Skolene har både et danningsoppdrag og et utdanningsoppdrag. Bergensskolen skal ha høy kvalitet og utvikle elevenes evne til livslang læring for å sikre fremtidig velferd, vekst og verdiskaping.

Dagens og morgendagens grunnskoleelever må utvikle kompetanser som gjør dem i stand til stadig å tilegne seg ny kunnskap og nye ferdigheter. Kompetanse for nåtid og framtid innebærer at eleven gjøres i stand til å skape ny kunnskap alene og sammen med andre – og skolen skal derfor legge til rette for elevenes utvikling av læringskompetanse, og for at elever kan være målrettede og medvirkende i læringsprosessene.

Byrådet ønsker kompetanse for alle i mulighetenes skole. Alle barn fortjener og skal ha samme muligheter, uavhengig av hvor i byen de bor eller deres families økonomiske og sosiale status. Skolen utgjør en unik arena for å utjevne sosiale forskjeller gjennom å gi et likeverdig tilbud. For byrådet er det grunnleggende at det gis et likeverdig skoletilbud til alle elever i bergensskolen.

SFO skal kjennetegnes av høy kvalitet på tilbudet og kompetente medarbeidere. Samhandlingen mellom SFO og skole skal styrkes, kvaliteten på innholdet skal økes, og flere barn skal få mulighet til å delta i SFO.

Gode og funksjonelle skolebygg med et fysisk miljø som fremmer trivsel og helse er viktig for å skape gode læringsmiljø. Bergen kommune skal bygge og rehabilitere skoleanlegg som er rustet til å møte morgendagens pedagogikk.

Byrådets tiltak for å nå målene for dette tjenesteområdet er:

- Gjennomføre tiltak i [«Sammen for kvalitet – læring. Plan for kvalitetsutvikling i bergensskolen 2016/17 - 2019/20»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Fagarbeidernes rolle i barnehager, skoler og på idrettsfeltet»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Plan for Smart oppvekst i Bergen»](#)
- Gjennomføre tiltakene i [«Skyfritt – plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen»](#)
- Gjennomføre tiltakene i [«Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Skolebruksplan 2016-2030 Rett bygg på rett sted til rett tid»](#)
- Etablere nye skoler/utvide eksisterende
- Utnytte all kapasitet i eksisterende skoler
- Rehabiliterer skoler
- Sikre tilstrekkelig areal til nye skoler i fremtidig byutvikling
- Svøm Bergen
- Implementere nye læreplaner - LK20
- Videreutdanning og Desentraliserte kompetansehevingsmidler
- Kompetanseheving og utdanning for ledere
- Tilrettelegge for utleie ved bygging/rehabilitering av skoler
- Tildele nærmiljømidler/tilsynsvakter
- Fordele tid i idrettshaller (idrettsrådet)
- Tilrettelegge for utleie gjennom Aktiv kommune

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
1.-4. trinn Gruppestørrelse 2 (antall)	15,0	14,2	0,0	14,2	0,0	0,0	0,0	
5.-7. trinn Gruppestørrelse 2 (antall)	18,2	18,3	0,0	18,3	0,0	0,0	0,0	
8.-10. trinn Gruppestørrelse 2 (antall)	20,0	19,3	0,0	19,3	0,0	0,0	0,0	
Antall elever i kommunale og private grunnskoler	30 760	30 764	0	30 764	0	0	0	
Antall kommunale grunnskoler	83	83	0	83	0	0	0	
Antall private skoler	10	10	0	10	0	0	0	
Elever barnetrinnet (kommunale skoler)	20 766	20 685	0	20 685	0	0	0	
Elever ungdomstrinnet (kommunale skoler)	8 282	8 325	0	8 325	0	0	0	
Sum elever (kommunale skoler)	29 048	29 010	0	29 010	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået

International School of Bergen (ISB) - justering av driftstilskudd

Bergen kommune har avtale om driftstilskudd til International School of Bergen (ISB), sist revidert i juni 2019 og premisser godkjent i bystyresak 198/20.

Tilskudd ytes etter elevtall. Tilskuddsbeløp for 2021 er justert i henhold til elevtall per høsten 2020, samt endring i "Treksats for elever i statlege og private skular – vanlig undervisning» i «Grønt hefte» i forbindelse med framlegging av statsbudsjettet.

Oppjustering av budsjett for å dekke ekstraordinære individ- og rettighetsbaserte behov

Mange bergensskoler rapporterer om krevende ressursituasjoner som følge av store tilretteleggingsbehov for elever med sammensatte utfordringer, både av helsemessig og atferdsmessig karakter. Flere skoler rapporterer også om utagerende og voldelige elever – voldelige både mot lærere og medelever – som krever særskilt voksendekning, en-til-en, for at elevene skal kunne ta del i den ordinære undervisningshverdagen, og for at de øvrige elevene skal oppleve å ha et trygt og godt skolemiljø. I sum representerer slik «tvungen» ressursbruk merutgifter på flere millioner kroner. Slike merutgifter er ujevnt fordelt mellom skolene, og det er rimelig at store ekstraordinære utgifter av denne typen finansieres av kommunen som helhet heller enn gjennom omfordeling av ressurser på enkelte skoler. Som en del av dette fortsetter samarbeidet med Guttas Campus på samme nivå som i 2020. Byrådet foreslår derfor en styrking av rammen til dette formålet.

Styrking av budsjett til drift av digitale enheter

Implementeringen av vedtaket om 1-1 dekning på mellom- og ungdomstrinnet medfører at porteføljen av digitale enheter i elevnettet har økt betydelig. Den samme økningen medfører også at kostnadene til drift har økt. Byrådet foreslår derfor en styrking av budsjettet til drift av digitale enheter.

Økte behov knyttet til personvern og informasjonssikkerhet (GDPR)

Månedene med hjemmeundervisning under koronapandemien har vist hvilke muligheter som ligger i bruken av digitale verktøy, og hvor avhengige man er av disse i hverdagen. Høy utviklingstakt og god og lett tilgang på programvare medfører et stort, og stadig økende press, for å få ta i bruk nye app'er og verktøy. Dette har gitt en vesentlig økning i risikoen for brudd på GDPR-regelverket, som blant annet krever at nye app'er og programmer risikovurderes/blir gjenstand for DPIA (vurdering av personvernkonsekvenser) før de kan tas i bruk. For å stå godt rustet til å imøtekomme eksisterende etterspørsel og behov på en tidsriktig og tilfredsstillende måte, foreslår Byrådet å styrke dette ansvarsområdet med 2 årsverk.

Nedjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Opphør av samarbeidsavtale om forskningsbasert utviklingsarbeid

I forbindelse med at lærerutdanningen ble en 5-årig masterutdanning ble det inngått en partnerskapsavtale med HVL om forskningsbasert utviklingsarbeid for perioden desember 2016- desember 2020, Utgiften utgår fra 2021.

Nye tiltak

Avsetning til driftsutgifter for nytt areal i skoler

Avsetningen er relatert til de kapasitetsøkende tiltakene i den vedtatte skolebruksplanen, og skal dekke økte driftsutgifter som følge av at det tas i bruk økt areal, dvs. utgifter til renhold, tilsyn, kommunale avgifter mv.

Miljøarbeidere inn i ungdomsskolen

I Bergen skal alle barn ha like muligheter, og verken økonomi eller sosial bakgrunn skal begrense barns muligheter til å lykkes i livet. Derfor vil byrådet bidra til å utjevne sosiale forskjeller gjennom barnehagen, skolen, fritidstilbud og idretten. Koronapandemien har dessverre ført til begrensinger tilbudene til barn og unge. Ungdomstiden kan være krevende for mange, og byrådet anerkjenner at det er behov for et tettere oppfølging av ungdom i byen vår. Derfor skal det ansettes miljøarbeidere i ungdomsskolen i alle bydeler. Miljøarbeiderne skal ha ansvaret for flere ungdomsskoler i bydelene, og være aktivt til stede der ungdom er også på fritiden. Byrådet mener dette vil bidra positivt til ungdoms psykiske helse, og er nødvendig for å svare på de utfordringene vi har sett i ulike ungdomsmiljøer den siste tiden.

Smart oppvekst - "Ordentlig verktøy til alle" gjennom digitalt utstyrløft

Bystyret vedtok i behandlingen av Handlings- og økonomiplan 2019-2022 en betydelig satsing - 40 mill. kroner - på et digitalt utstyrløft for å innhente det utstyrmessige etterslepet som hadde oppstått gjennom de foregående årene. I 2019 og 2020 var satsingen på tilsammen 30 mill. kroner og rettet inn mot skoler med mellom - ungdomstrinn, med et mål om en utstyrsdekning på én-til-en. Fra og med 2021 gjelder satsingen digitale utstyrspakker til småtrinnet og til barnehagene, med en nedjustering av det årlige beløpet med 10 mill. kroner, fra 15 mill. kroner til 5 mill. kroner per år.

Nye engangstiltak

Forsøk med skolefrokost på utvalgte ungdomsskoler - fordeling av midler på skoleåret 2020/2021

Dette tiltaket ble opprinnelig vedtatt som et engangstiltak i 2020. I rapporten for 1. tertial 2020 ble vurdert som ønskelig og formålstjenlig at et slik forsøk ble gjennomført med en viss varighet da det ville kreve en del tilrettelegging å etablere det i utgangspunktet. Bystyret vedtok derfor i samme rapport å fordele 1,1 mill. kroner til 2021.

Kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling grunnet korona

Bortfall foreldrebet corona

Kunnskapspakke 3- kostnader til vikarer og renhold i skole som følge av korona

Skoledrift på gult koronanivå innebærer en lavere terskel for når ansatte må holde seg hjemme fra arbeidet ved symptomer på luftveissykdom. Dette gir derfor også et større behov å ta inn vikarer. I tillegg krever gult koronanivå et skjerpet nivå på renhold og andre hygienetiltak. Disse to forholdene gir skolene merutgifter i forhold til drift under normale forhold. Slike merutgifter er ikke en del av den ordinære driftsrammen på skole, og må derfor kompenseres særskilt. Byrådet foreslår derfor at det settes av en ramme på 25 mill. kroner til slike merutgifter. Regjeringen har tidligere uttalt at den vil kompensere kommunene for merutgifter knyttet til korona. Byrådet foreslår derfor at det samtidig settes av et forventet øremerket tilskudd fra staten med et tilsvarende beløp.

Tiltaksplan for sårbare barn og unge

Tilskudd sårbare barn og unge

Utgående engangstiltak

EBE - Opprusting av lekeplasser på skoler og barnehager

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Erstatningslokaler ved rehabilitering av skoler i Arna

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Flytting av paviljong fra Garnes U til Åstveit skole

Det ble bevilget engangsmidler i 2020-budsjettet til flytting av paviljong fra Garnes U til Åstveit skole. Utgiften utgår fra 2021.

Pilotprosjekt "Guttas campus"

Det ble bevilget engangsmidler i 2020-budsjettet til et pilotprosjekt med "Guttas campus". Den spesifikke budsjettavsetningen utgår fra 2021, men tiltaket videreføres som en del av styrkingen knyttet til ekstraordinære individ- og rettighetsbaserte behov.

Skolefrokost på utvalgte ungdomsskoler

Skolefrokost på utvalgte ungdomsskoler

Smart oppvekst - implementering av tiltak 2020

Det ble bevilget engangsmidler i 2020-budsjettet til implementering av tiltak i Plan for Smart oppvekst. Utgiften utgår fra 2021.

Kutt i tiltak

Redusere tildeling til Nærmiljøpakke

Nærmiljøpakken er ikke-lovpålagt tiltak. For å skaffe handlingsrom til nye tiltak foreslår Byrådet at tildelingen reduseres i 2021.

Øvrige inntektsendringer

EBE - Bortfall av leieinntekter fra ISB på Sandsli

I Handlings- og økonomiplanen for 2020-23 var det forutsatt at International School of Bergen (ISB) skulle betale en tilleggsleie for kostnadene som kommunen har hatt med å bygge om de nye lokalene på Sandsli, som ISB tok i bruk fra 1.7.2019. Tilleggsleien for denne ombyggingen ble da beregnet til kr 2,4 mill. per år, og beløpet ble innarbeidet i budsjettet som en inntekt hos Etat for bygg og eiendom (EBE). Videre var det opprinnelig lagt til grunn at ISB skulle betale leie tilsvarende kommunens utgifter til innleie av lokaler og uteareal på Sandslihaugen 30. Kommunens utgifter til innleie av lokalene på Sandslihaugen 30 utgjør kr 12,9 mill. per år.

I tertialrapport 1-20 ble de økonomiske konsekvensene av en endret finansieringsmodell for ISB innarbeidet som forslag til budsjettjustering, og som et eget vedtakspunkt. Den nye modellen innebærer at kommunen v/Etat for bygg og eiendom skal betale leieutgiftene, og at ISB skal få benytte lokalene uten vederlag. Justeringen av Etat for bygg og eiendoms budsjetttramme, som ble besluttet i tertialrapport 1-20, foreslås videreført i HØP2021-24.

Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

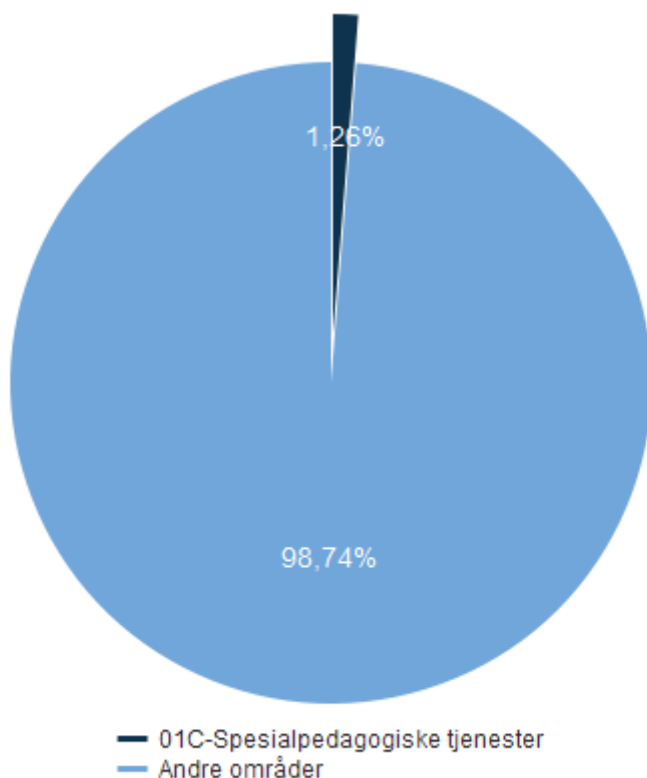
Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp						Økonomiplan				Sum 2021-24
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	
Aurdalslia skole - oppgradering	2023		IA	12,0	0,0	12,0	2,0	7,0	3,0	0,0	12,0
Christi Krybbe skoler SFO	2022		IA	8,8	0,0	8,8	2,8	1,8	0,0	0,0	4,6
Eidsvåg skole - rehabilitering, nybygg og idrettshall	2023	BY 31/19	516,4	530,3	0,0	530,3	137,2	225,8	121,3	0,0	484,3
ENØK-prosjekter	Løpende						7,0	6,0	7,0	7,0	27,0
Garnes ungdomsskole - riving og nybygg	2023		IA	596,3	0,0	596,3	155,6	206,7	197,3	11,4	571,0
Haukedalen skole - konseptutvikling	2025		IA	24,0	0,0	24,0	0,0	2,2	5,4	8,5	16,1
Haukeland skole – kapasitetsutvidelse	2022		IA	125,5	0,0	125,5	56,3	59,8	0,0	0,0	116,1
Haukeland skole - oppgradering	2022		IA	20,0	0,0	20,0	10,0	10,0	0,0	0,0	20,0
Hjellestad skole - oppgradering gymbygg	2022		IA	16,0	0,0	16,0	0,0	3,0	13,0	0,0	16,0
Holen skole - riving, nybygg og rehabilitering	2021	BY 214/18	490,0	608,0	0,0	608,0	162,5	0,0	0,0	0,0	162,5
Innvendig oppgradering - skoler	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	12,0
Inventar, byggeprosjekter - skole	Løpende						5,0	5,0	5,0	5,0	20,0
Kronstad oppvekstttun - rehabilitering/ombygging	2022	BY 160/18	-69,8	491,7	0,0	491,7	135,0	158,9	65,0	0,0	358,9
Landåssvingen 15 - kjøp, tilpasning og oppussing	2023	BY 111-19	IA	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1
Li skole - oppgradering	2023		IA	13,0	0,0	13,0	1,0	6,0	6,0	0,0	13,0
Loddefjord skole - konseptutvikling	2022		IA	15,0	0,0	15,0	5,7	9,1	0,0	0,0	14,8
Lynghaug skole - oppgradering	2022		IA	16,5	0,0	16,5	7,5	9,0	0,0	0,0	16,5
Mathopen idrettshall - garderobehus	2022		IA	22,0	0,0	22,0	4,0	18,0	0,0	0,0	22,0
Midtun skole - utvidelse	2021	BY 282/18	172,0	260,0	0,0	260,0	14,8	0,0	0,0	0,0	14,8
Minde skole idrettshall - konseptutvikling	2021		IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Minde skole SFO - konseptutvikling	2021		IA	7,7	0,0	7,7	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Mindemyren - flerbruksbygg	2022		IA	14,0	0,0	14,0	6,7	2,0	0,0	0,0	8,7
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						34,5	33,0	33,0	30,0	130,5
Mjølkeråen skole - oppgradering	2024		IA	17,0	0,0	17,0	0,0	1,0	9,0	7,0	17,0
Nordnes oppvekstttun - skoledel	2020	BY 46-18	274,0	322,9	0,0	322,9	26,2	0,0	0,0	0,0	26,2
Ny ungdomsskole i sentrum	2021		IA	50,0	0,0	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	50,0
Olsvik skole - oppgradering Olsvikhallen	2023		IA	25,0	0,0	25,0	0,0	5,0	20,0	0,0	25,0
Oppgradering av uteareal - skole	Løpende						5,0	5,0	5,0	5,0	20,0
Ortun skole - svømmehall	2022	BY 22/20	249,0	255,3	0,0	255,3	73,0	118,8	0,0	0,0	191,8
Paradis skole - konseptutvikling	2024		IA	31,0	0,0	31,0	0,0	3,2	12,6	15,2	31,0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Rolland skole, riving og nybygg - konseptutvikling	2023	IA	29,0	0,0	29,0	5,4	9,2	7,6	0,0	22,2	
Rå skole, idrettshall - konseptutvikling	2023	IA	13,5	0,0	13,5	5,0	6,3	0,0	0,0	11,3	
Salhus skule - Landmarkhuset	2021	IA	13,5	0,0	13,5	13,5	0,0	0,0	0,0	13,5	
Seljedalen skole - konseptutvikling	2024	IA	11,5	0,0	11,5	0,0	3,8	5,4	2,3	11,5	
Skole - Rehabilitering og nybygg	Løpende					7,0	115,8	772,1	1 072,1	1 967,0	
Slettebakken skole - konseptutvikling	2023	IA	42,9	0,0	42,9	5,4	10,7	26,8	0,0	42,9	
Slåtthaug skole - konseptutvikling	2022	IA	23,4	0,0	23,4	3,0	20,0	0,0	0,0	23,0	
Smart oppvekst	Løpende					10,0	8,0	5,0	5,0	28,0	
Storetveit skole, rehabilitering og ny idrettshall - konseptutvikling	2023	IA	41,3	0,0	41,3	15,9	18,2	0,0	0,0	34,1	
Sælen oppveksttun - konseptutvikling	2024	IA	21,3	0,0	21,3	0,0	0,0	5,4	11,2	16,6	
Søreide ungdomsskole, nybygg - konseptutvikling	2022	IA	32,6	0,0	32,6	15,3	13,3	0,0	0,0	28,6	
Tiltak for funksjonshemmede	Løpende					1,0	1,0	1,0	1,0	4,0	
Tveiterås skole - riving og nybygg	2024	BY 217- 20	525,2	270,3	0,0	270,3	71,9	100,3	85,4	0,0	257,6
Ulriken avlastningsskole – spesialrom	2021	IA	20,0	0,0	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0	20,0	
Ulset Vest, nybygg - konseptutvikling	2023	IA	47,0	0,0	47,0	1,1	22,5	21,1	0,0	44,7	
Utredninger skole	Løpende					2,0	0,0	0,0	0,0	2,0	
Ytre Arna skole - konseptutvikling	2023	IA	30,0	0,0	30,0	3,9	13,9	10,1	0,0	27,9	
Åstveit skole, administrasjonsfløy - konseptutvikling	2022	IA	11,3	0,0	11,3	5,2	4,0	0,0	0,0	9,2	
Sum investeringsprosjekter			2 156,8	4 092,6	0,0	4 092,6	1 096,3	1 246,4	1 445,5	1 183,7	4 971,8

01C-Spesialpedagogiske tjenester

01C-Spesialpedagogiske tjenester - Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Spesialpedagogiske tjenester skal støtte opp om de tjenestene som kommunen yter innenfor barnehage- og grunnskolesektoren, og bidra til at den enkelte får et best mulig utbytte av det helhetlige læringsløpet som barnehage og skole utgjør. Lov om barnehage og Opplæringsloven er styrende for de spesialpedagogiske tjenestene som ytes.

Hovedprioriteringer

Pedagogisk psykologisk sentre (PPS) skal jobbe sammen med barnehage og skole for å skape et inkluderende læringsmiljø som ivaretar alle barn og unge. Barn og unge skal få nødvendig hjelp og støtte i form av tidlig innsats i barnehage og skole så snart de møter utfordringer som krever særlige tiltak. Byrådet styrker rammene for PPS for å ivareta barns behov.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020	260 170	260 170	260 170	260 170
Sum Lønns- og prisvekst mv.	1 618	1 618	1 618	1 618
Prisjustering og diverse endringer	1 618	1 618	1 618	1 618
Konsekvensjustert ramme	261 788	261 788	261 788	261 788
Oppjustering til aktivitetsnivået				
Styrking av de pedagogiske fagsentrene i PPS	5 000	5 000	5 000	5 000
Barnehage, skole og idrett				
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået	5 000	5 000	5 000	5 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 000	5 000	5 000	5 000
Ramme 2021-2024	266 788	266 788	266 788	266 788

Sammendrag budsjett

Budsjettet for 2021 preges av ett forhold, og det er en styrking av rammen til PPS'ene sitt arbeid med spesialpedagogisk hjelp og kommunal tilrettelegging i barnehage for barn med spesielle behov.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	215 974	254 011	255 629	255 629	255 629	255 629
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	62 219	25 826	30 826	30 826	30 826	30 826
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 930	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	4 417	3 395	3 395	3 395	3 395	3 395
Finansutgifter	136	136	136	136	136	136
Sum Driftsutgifter	284 676	283 368	289 986	289 986	289 986	289 986
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 022	-566	-566	-566	-566	-566
Refusjoner	-26 533	-22 632	-22 632	-22 632	-22 632	-22 632
Overføringsinntekter	-2 039	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-29 594	-23 198	-23 198	-23 198	-23 198	-23 198
Sum	255 082	260 170	266 788	266 788	266 788	266 788

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	121	267	267	267	267	267
Barnehage, skole og idrett	253 590	256 902	264 902	264 902	264 902	264 902
Fellesposter - bykassen	1 060	3 000	1 618	1 618	1 618	1 618
Sum	255 082	260 170	266 788	266 788	266 788	266 788

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
PPT grunnskole	48 421	57 721	58 020	58 020	58 020	58 020
Syns-og audioped. tj. gr.skole	1 207	1 271	1 311	1 311	1 311	1 311
PPT førskole	20 801	16 723	16 856	16 856	16 856	16 856
Spesialtiltak for førskolebarn	157 165	155 204	161 179	161 179	161 179	161 179
Syns- og audioped tj. førskole	1 365	1 143	1 151	1 151	1 151	1 151
PPT for voksne og ungdom	3 972	4 428	4 457	4 457	4 457	4 457
Særskilt voksenopplæring	18 794	20 250	20 364	20 364	20 364	20 364
Syns-og audioped. tj.voksne	3 355	3 429	3 451	3 451	3 451	3 451
Sum	255 082	260 170	266 788	266 788	266 788	266 788

Utfordringer og strategi

For mange barn ekskluderes i dag fra et lærende og sosialt fellesskap. Barn og unge med minoritetsbakgrunn er overrepresentert innenfor spesialpedagogiske tiltak og spesialundervisning. Det er også usikkert om kvaliteten på det spesialpedagogiske tilbudet som gis er godt nok. Barnehagene, skolene og støttesystemene er heller ikke godt rigget for å møte nye utfordringer. Noen barn har behov for hjelp fra flere tjenester, og det er en utfordring at de ofte ikke får den hjelpen de trenger. Det stilles få krav til at tjenestene samarbeider for å utvikle mer helhetlige tjenestetilbud for barn på tvers av sektorgrensene. Det er også en utfordring knyttet til at barn og unge med særskilte behov i alt for liten grad har medvirkning i saker som angår dem selv. Planen –[Spør oss! Strategi for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#), ble sendt på høring juni 2020, og er en overordnet plan som skal gi retning for arbeidet innenfor både det spesialpedagogiske og det allmennpedagogiske feltet, gjennom å formulere strategier for å møte disse utfordringene.

Strategiplanen tar opp i seg de store endringene som har skjedd de siste årene i barnehage, skole og det som tradisjonelt har vært det spesialpedagogiske feltet. Det er derfor foreslått en annen utforming på strategiplanen enn forløperen [Sammen for kvalitet. Spesialpedagogisk plan 2014 - 2024](#). Strategiplanen er en overordnet strategisk plan for å sikre at alle barn og unge får realisert sitt potensiale for læring og utvikling, at de får medvirke i utformingen av sitt eget tilbud og at de inkluderes i et fellesskap.

Andel barn som får spesialundervisning i Bergen har minket de siste årene. Samtidig er det en økning i antall timer som gis til barn som får vedtak om spesialundervisning. Nedgangen i andel elever er et resultat av målrettet arbeid over tid, der det er flere tiltak som har virket sammen. Blant annet har man opprettet pedagogiske utviklingsgrupper (PUG), ved alle skoler. Skolens PUG består av: rektor, skolens koordinator for spesialundervisning/rådgiver, lærerrepresentant og rådgiver fra PPT. I PUG er det fokus på planlegging og oppfølging av et tilpasset og inkluderende læringsmiljø for alle elever. Dette bidrar til at skolene selv tar et helhetlig ansvar for sitt spesialpedagogiske arbeid. PP-tjenesten er fast medlem i skolens PUG og har som uttalt mål å jobbe systemrettet for å utvikle den ordinære tilpassete opplæringen sammen med skolen.

Gjennom PUG og tverrfaglige team ved skolene kan det også tilrettelegges for økt samordning på skolenivå mellom Bergen kompetansesenter for læringsmiljø (BKL), PPT og tjenester fra andre byrådsavdelinger eller utenfor kommunen.

Videre har det vært arbeidet systematisk med *Tidlig innsats* de senere årene, denne satsingen videreføres. Parallelt arbeides det med å utvikle kvaliteten på de sakkyndige rapportene som PPT utarbeider når foresatte og/eller skolen er bekymret for om eleven får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dette skal sikre målrettet spesialundervisning av høy kvalitet for elever som har behov for dette.

Retten til spesialpedagogisk hjelp for barn under opplæringspliktig alder ble lovfestet i barnehageloven i 2016. PP tjenesten har barnehageteam som utarbeider sakkyndige vurderinger for barn i barnehage.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Barn, unge og voksne med behov for ekstra hjelp i barnehage og grunnskole får et tilbud av høy kvalitet innenfor rammen av forebyggende innsatser, tilpasset opplæring, og spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp	Andel saker med saksbehandlingstid innenfor 3 måneder		80,0 %	90,0 %	100,0 %
		Andel saker som henvises som systemsaker til PPS		Rapporteres tekstlig	Rapporteres tekstlig	

Virkemiddel for å nå mål

Barnehagene og skolene i Bergen skal sikre et leke- og læringsfellesskap som inkluderer alle barn, der mangfold anerkjennes og respekteres. Alle barns læringspotensial skal møtes slik at hver enkelt gis muligheter til å delta i videre utdanning, arbeid og samfunnsliv, og til å bidra til velferd, vekst og verdiskaping.

Alle barn og unge har krav på et likeverdig og inkluderende opplæringstilbud. Byrådets mål om økt inkludering av barn, unge og voksne i barnehage og skole innenfor det ordinære tilbudet er i samsvar med dette. Kommunen skal samtidig sikre et tilbud av høy kvalitet for gruppen av barn og unge med store og sammensatte vansker som har behov for et særskilt tilrettelagt tilbud og at de opplever reell inkludering så langt dette er mulig. Dette skal gjennomsyre ny spesialpedagogisk plan som er under arbeid, og tiltakene i planen skal samlet bidra til måloppnåelse.

Det arbeides med å intensivere arbeidet med inkludering blant annet gjennom systemarbeid og ved stadig å øke kvaliteten på i tilbudet til barn unge og voksne med særskilte behov. Dette vil ikke minst kreve økt kapasitet, herunder økt kompetanse, i alle enheter, hvilket fordrer en streng prioritering av tilgjengelige ressurser.

Byrådets tiltak for å nå målene for dette tjenesteområdet er:

- Gjennomføre tiltakene i ["Sammen for kvalitet - Spesialpedagogisk plan 2014-2024"](#)
- Gjennomføre tiltakene i [«Skyfritt – plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Sammen for kvalitet – læring. Plan for kvalitetsutvikling i bergensskolen 2016/17 - 2019/20»](#)
- Gjennomføre tiltakene i [«Sammen for kvalitet - Lek og læring. Kvalitetsutviklingsplan for kommunale barnehager i Bergen 2018-2021»](#)
- Gjennomføre tiltak i [«Barnehagebruksplan 2016-2030 Rett bygg på rett sted til rett tid»](#)
 - Universell utforming av barnehagebygg
- [«Skolebruksplan 2016-2030 Rett bygg på rett sted til rett tid»](#): Barn og unge skal få tilpasset opplæring på nærskolen eller i tilrettelagte avdelinger
 - Universell utforming av skolebygg
 - Forsterkede avdelinger i bydelene

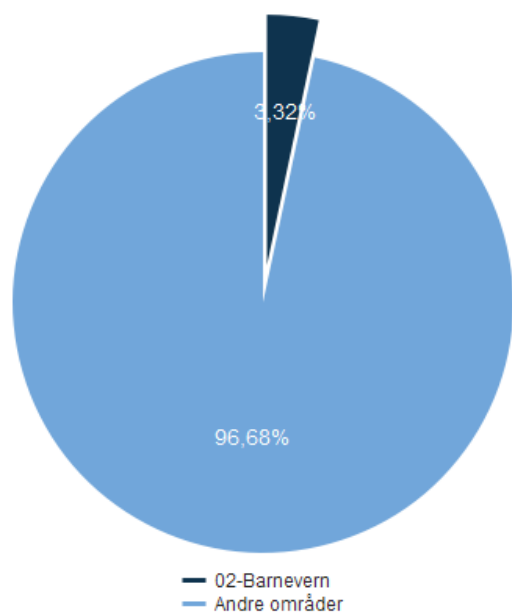
Oppjustering til aktivitetsnivået

Styrking av de pedagogiske fagsentrene i PPS

Rett til spesialpedagogisk hjelp og rett til kommunal tilrettelegging i barnehage ble lovfestet som en individuell rettighet ved en endring - etablering av §19 a og §19g - i barnehageloven i 2016. Etterhvert som denne rettigheten har blitt kjent, har PPS'ene varslet at de pedagogiske fagsentrene (den delen av PPS'ene som er rettet mot barnehage) har opplevd et sterkt behov for økte ressurser knyttet til spesialpedagogisk hjelp og, i særdeleshet, til kommunal tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage. I budsjettet for 2020 ble det lagt inn en styrking på 5 mill. kroner. Byrådet foreslår en tilsvarende styrking av budsjettet for 2021 for å gi enhetene nødvendig inndekning for det løpende behovet som følger av den nevnte lovendringen.

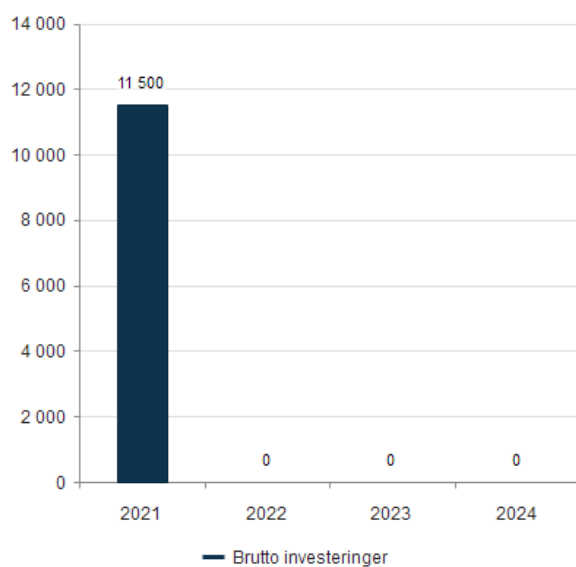
02-Barnevern

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Et samfunn som er godt for barna, er godt for alle. Barnevernet skal sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Tiltakene som barnevernet iverksetter skal bidra til å gi det enkelte barn trygge oppvekstvilkår og gode utviklingsmuligheter, fortrinnsvis i barnets hjem og nærmiljø. De fleste barn som er i kontakt med barnevernet skal vokse opp hos sine foreldre. Barnevernets tiltak må sikre at familier får kvalifisert og nødvendig hjelp for å kunne mestre foreldrerollen best mulig. Barn som ikke kan få nødvendig omsorg og trygghet i foreldrehjemmet skal tilbys en god alternativ omsorgsbasis, fortrinnsvis i et fosterhjem rekruttert i barnets slekt og nettverk. Kommunenes ansvar og oppgaver for tjenesteområdet følger av lov om barneverntjenester med tilhørende forskrifter og retningslinjer.

Barneverntjenesten består i dag av fem resultatenheter. Disse er fordelt på fire byområder og en barneverntjeneste for enslige mindreårige flyktninger. I tillegg har Bergen en byomfattende barnevernvakt lokalisert ved Sentrum politistasjon og en spesialisert veiledningstjeneste til fosterforeldre.

Bergen kommune har vertskommunesamarbeid om barnevernvakt med 7 kommuner, herunder Austrheim, Bjørnafjorden (tidligere Os og Fusa), Kvam, Osterøy, Samnanger, Tysnes og Austevoll. Austrheim har sagt opp sin avtale med Bergen kommune fra 31.12.20

Kommuneadvokatens kontor er prosessfullmektig for kommunen i saker om tvangsinngrep etter barnevernloven og helse - og omsorgstjenesteloven som bringes inn for fylkesnemnd og domstoler.

Hovedprioriteringer

Bergens barn er byens fremtid. Byrådet vil prioritere sårbare og utsatte grupper, bekjemper fattigdom og utjevner sosiale forskjeller. Barn er spesielt sårbare, og barnevernet har som samfunnsoppdrag å være garantist for at barn har en trygg oppvekst. Satsingen på barnevernet hvor byrådet har økt antall kontaktpersoner og psykologer, legger til rette for at noen av de mest sårbare barna skal få enda bedre hjelp i en vanskelig livssituasjon.

Fjeldutvalgets rapport viser at ikke alle barn har fått den hjelpen de har krav på, og peker særlig på to forhold det er viktig og nødvendig at barnevernet gjør noe med – kompetanseheving knyttet til forvaltningsforståelse og -utøvelse, og styring og ledelse. Byrådet ser svært alvorlig på funnene Fjeldutvalget har avdekket i sin gjennomgang, og ønsker å bruke dette arbeidet i den videre utviklingen av barnevernet i Bergen. Byrådet mener at det må legges særlig vekt på at barnets meninger skal bli lyttet til og tillegges vekt i arbeidet med å forbedre tjenesten.

Barnevernet i Bergen har gode dedikerte medarbeidere, som må støttes og utvikles på en slik måte at de kan ivareta et særlig krevende og komplekst samfunnsoppdrag. Barnevernet er avhengig av tillit og legitimitet i befolkningen. De utfører noen av de vanskeligste oppgavene i samfunnet og vil alltid være utsatt for kritikk. Barnevernet er både en hjelper og myndighetsutøver, og denne dobbeltrollen må barnevernet kommunisere åpent ut i befolkningen, ikke minst overfor barn/ungdom og familier som mottar tjenester fra barnevernet.

Byrådet ønsker at alle barnevernsansatte skal få veiledning og trening i relevante problemstillinger, samt ha mulighet til å oppdatere seg på relevant forskning, slik at barn og familier skal få bedre hjelp. Byrådet

ønsker at det settes et fremtidig krav til barnevernfaglig mastergrad for ansatte i barneverntjenesten som arbeider med undersøkelser og tiltak i barnevernssaker.

Barn/unge og deres familier skal ha oversikt over sin sak, og mulighet for medvirkning og samarbeid med barneverntjenesten. Medarbeidere i barneverntjenesten trenger gode forvaltningsrutiner, digitale veiledere og verktøy for å arbeide systematisk og oversiktlig. Ledere, politikere og andre trenger gode og nøyaktige oversikter og rapporter over barnevernets aktiviteter. For å ivareta dette på beste måte, vil det være nødvendig å sikre at tjenesten har moderne digitale løsninger.

I tråd med planen Bergens barn-byens fremtid vil byrådet prioritere å samlokalisere tjenester til barn og unge i «Familiens hus». Dette skal bidra til at barn og familier får rett hjelp til rett tid, og at de enkelt skal kunne veksle mellom ulike tjenester og nivåer.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		676 780	676 780	676 780	676 780
Sum Lønns- og prisvekst mv.		6 421	6 421	6 421	6 421
Sum Tekniske justeringer		-6 106	-6 106	-6 106	-6 106
Prisjustering og diverse endringer		315	315	315	315
Konsekvensjustert ramme		677 095	677 095	677 095	677 095
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Samlokalisering	Arbeid, sosial og bolig	4 140	3 870	3 870	3 870
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		4 140	3 870	3 870	3 870
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten	Arbeid, sosial og bolig	-8 186	-13 186	-18 186	-18 186
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-8 186	-13 186	-18 186	-18 186
Nye tiltak					
DigiBarnevern	Arbeid, sosial og bolig	3 700	7 500	2 000	2 000
Sum Nye tiltak		3 700	7 500	2 000	2 000
Nye engangstiltak					
Sum Nye engangstiltak		0	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		-346	-1 816	-12 316	-12 316
Ramme 2021-2024		676 749	675 279	664 779	664 779

Sammendrag budsjett

Tjenester samlokaliseres for å gi bedre tjenester og mer effektiv tjenesteproduksjon. I en overgangperiode endres de totale husleieutgiftene i påvente av at kontrakter om leie av lokaler løper ut avtaleperioden. Byrådet foreslår å styrke budsjettet tilsvarende merutgiftene.

Det er forventet en betydelig redusert bosetting av enslige mindreårige flyktninger de neste årene. Dette medfører at bosettingsaktiviteten reduseres betydelig og flere botiltak for denne gruppen vil bli avvirket etterhvert som ungdommene blir eldre og flytter ut i egne boliger.

Byrådet prioriterer sårbare og utsatte grupper, bekjemper fattigdom og utjevner sosiale forskjeller. Bergen kommune deltar i et nasjonalt samarbeidsprosjekt, DigiBarnevern, som har mål om å møte utfordringer som det kommunale barnevernet står overfor, blant annet ved å sørge for bedre IT-løsninger. I budsjettet for 2021 foreslår byrådet en tilpasning for å sikre gjennomføring av prosjektet.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	470 405	464 806	455 799	450 799	445 799	445 799
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	110 711	121 655	130 631	134 161	128 661	128 661
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 416	6 250	6 250	6 250	6 250	6 250
Overføringsutgifter	194 463	170 571	170 571	170 571	170 571	170 571
Finansutgifter	3 897	488	488	488	488	488
Sum Driftsutgifter	781 891	763 770	763 740	762 270	751 770	751 770
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-564	0	0	0	0	0
Refusjoner	-107 638	-86 990	-86 990	-86 990	-86 990	-86 990
Overføringsinntekter	-5 339	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 060	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-114 601	-86 990	-86 990	-86 990	-86 990	-86 990
Sum	667 290	676 780	676 749	675 279	664 779	664 779

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	5 625	6 183	6 183	6 183	6 183	6 183
Finans, næring og eiendom	901	796	796	796	796	796
Eldre, helse og frivillighet	3 187	36	88	88	88	88
Arbeid, sosial og bolig	655 254	669 764	663 260	661 790	651 290	651 290
Fellesposter - bykassen	2 323	0	6 421	6 421	6 421	6 421
Sum	667 290	676 780	676 749	675 279	664 779	664 779

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Barneverntjeneste	196 041	208 259	213 331	217 131	211 631	211 631
Barnevernvakt	11 331	11 572	11 656	11 656	11 656	11 656
Tiltak i familien	79 384	81 173	85 804	85 534	85 534	85 534
Tiltak utenfor familien	380 535	375 776	365 958	360 958	355 958	355 958
Sum	667 290	676 780	676 749	675 279	664 779	664 779

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (f.252)	60,7 %	57,2 %	64,9 %	59,9 %	47,8 %	57,5 %
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten *) **)	12 390	12 332	13 702	11 615	8 818	10 709
Produktivitet						
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	88,0 %	89,0 %	93,0 %	83,0 %	94,0 %	88,0 %
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) *)	48 003	51 495	63 837	43 959	44 511	43 990
Dekningsgrad						
Andel barn med barnevernstiltak pr 31.12 ift. innbyggere 0-17 år	2,8 %	2,5 %	2,2 %	2,9 %	2,4 %	2,3 %
Økonomi						
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøkning eller tiltak (kr) *)	52 901	59 896	54 610	45 592	66 507	54 787
Andre nøkkeltall						
Ressursbruk Barnevern	110,66	112,53	107,52	107,17	85,37	94,74

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Bergen er nå omtrent på gjennomsnitt av ASSS kommunene utenom Oslo.

Bergen er nå på gjennomsnittet av ASSS kommunene utenom Oslo når det gjelder netto driftsutgifter til barn som bor i fosterhjem eller institusjon, her har utgiftene gått ned med 3,5 % fra 2018. Dette er et resultat av målrettet arbeid for å hindre at barn ikke skal være lenger på institusjon enn nødvendig og at antall bosatte mindreårige flyktninger med omsorgstilbud har gått ned. Bergen har siden 2015 gjennom prosjektet "Sammen om riktig hjemsted" jobbet målrettet med kvalitetssikring av flyttinger til institusjon og reduksjon av oppholdstid. Tallene viser at Bergen kommune har lyktes i sin strategi om å sikre at det enkelte barn får riktig tiltak til riktig tid med riktig varighet.

Bergen kommune har gode resultater på kvalitetsindikatoren og ligger omtrent på snitt når det gjelder tre måneders fristen for gjennomførte undersøkelser jamfør ASSS kommunene utenom Oslo. Undersøkelser som blir gitt utvidet frist, er gitt en særlig vurdering, og er knyttet til særlig kompliserte saker.

Kostnadene for barn som mottar hjelpetiltak er høye. Brutto driftsutgifter for barn som ikke er plassert av barnevernet er 7,5 mill høyere enn landsgjennomsnittet og har økt siden 2018. Tallet i tabellen gjenspeiler ikke faktisk utgiftsnivå, fordi feil andel av lavterskeltilbudet i Barne- og familiehjelpen feilaktig har blitt ført på Kostrafunksjon 251 (Barneverntiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet). Barne- og familiehjelpen er en tjeneste som har blitt benyttet i økende grad, og er et kommunalt satsningsområde, i tråd med de føringer som er gitt i planen Bergens barn – byen fremtid. En større andel av disse utgiftene vil føres på ansvarssted utenfor barnevernet neste år.

Andel barn med barneverntiltak har gått noe ned 0,3% sammenlignet med 2018. På landsbasis ligger Bergen med 0,2 % over snitt.

Bergen kommune prioriterer barnevern høyt. En ressursbruksindikator på 112 viser at Bergen ligger høyere enn landsgjennomsnitt, men samtidig tett på andre storbykommuner. Indikatorene viser en økning på 2 % sammenlignet med 2018. Sammenligningsgrunnlaget er likevel ikke det beste, ettersom indikatoren viser kostnader for tiltak som og ligger utenfor barneverntjenesten.

Utfordringer og strategi

Byrådet vil prioritere sårbare og utsatte grupper, bekjempe fattigdom og utjevne sosiale forskjeller. Satsingen på barnevern som ble vedtatt i 2018 videreføres. Dette innebærer at der nå er flere kontaktpersoner og psykologer i tjenesten og at det er iverksatt en kompetansepakke. Kompetansepakken innebærer en basisopplæring for nyansatte, sikrer veiledning til alle ansatte og tilbyr videreutdanningsmuligheter.

Planen [Bergens barn – byens fremtid](#) skal legge til rette for en mer helhetlig og tverrfaglig samordnet hjelpetjeneste for barn og unge. Opprettelsen av de tverrfaglige ressursentrene - Barne- og familiehjelpen - i de fire byområdene, bidrar til lettere tilgjengelig hjelp for byens gravide, barn, ungdom og foreldre. Gjennom et mer systematisk samarbeid og opprettelsen av Avdeling for kunnskapsutvikling for etatens tjenester, etterstreber barnevernet å ivareta barns trygghet. Særlig skal innsatsen for psykisk helse styrkes.

Det har vært arbeidet mye i tjenesten med å øke kvaliteten på undersøkelsene, sikre god dokumentasjon av vurderinger og sikre at barnet skal kunne fortelle trygt om det som er vanskelig. Det har vært og er et særlig fokus på at barnets meninger skal bli lyttet til og tillegges stor vekt. Medvirkning og samarbeid er en viktig del av et moderne tre-delt kunnskapssyn: fra forskning, fra ansattes erfaring og fra barn og foreldre. Etat for barn og familie har de senere år hatt et nært og aktivt samarbeid med barn og familier i sin tjenesteutvikling på systemnivå. Det har også vært et uttalt ønske at hver enkelt som får hjelp og bistand skal spørres om hvordan de har opplevd tjenestene de har fått og hva som kunne vært bedre. Dette arbeidet videreføres, blant annet gjennom å ta i bruk Feedback-informerte tjenester (FIT).

Barnevernet i Bergen har gode dedikerte medarbeidere, som må støttes og utvikles på en slik måte at de kan ivareta et særlig krevende og komplekst samfunnsoppdrag. Barnevernet er avhengig av tillit og legitimitet i befolkningen. De utfører noen av de vanskeligste oppgavene i samfunnet og vil alltid være utsatt for kritikk. Barnevernet er både en hjelper og myndighetsutøver, og denne dobbeltrollen må barnevernet kommunisere åpent ut i befolkningen, ikke minst overfor barn/ungdom og familier som mottar tjenester fra barnevernet.

Bergen kommune vil gjennom Etat -for barn og familie etablere en rekke forbedringer, samtidig som kommunen også må støtte seg på nasjonale føringene for utvikling av barneverntjenesten. I etterkant av rapporten fra Fjeld-utvalget, leverte Byrådet i slutten av august en sak til bystyret som foreslår en rekke tiltak:

- Etaten utvider samarbeidet med relevante utdanningsinstitusjoner for å sikre at innholdet i utdanningene gir et realistisk bilde arbeid i barnevernet, og at det blir lagt tilstrekkelig vekt på forvaltningsforståelse og -utøvelse. Om det skal settes krav til master i 2031, må ekstra kompetanse gjenspeile avdekkede mangler i tjenesten.
- Barneverntjenesten har samarbeid med "Forandringsfabrikken", "Organisasjon for barnevernsforeldre" og "Organisasjon for barnevernsbarn". Samarbeidet skal styrkes for å gi brukerstemmen en sentral plass i utvikling av tjenesten.

- Den nylig etablerte øvingsarenaen i Etat for barn og familie skal brukes systematisk for å heve kompetansen ut fra behovet som blant annet er avdekket og avdekkes gjennom internkontroll, Fjeldutvalget, tilsyn og forskning.
- Justere struktur og rammeverk for veiledning og beslutningsmøter.
- Etablere "Familiens hus" (samlokalisering av tjenester) i alle bydeler innen 2022.
- Justere basisopplæringen for nytilsatte, inkludere nye utfordringsbilder.
- Utvikle ny teknologi for brukerinvolvering.
- Mentorordning for nytilsatte.
- Spørreundersøkelser til barn og unge.
- Implementering av DigiBarnevern.
- Revidere tjenestens system for internkontroll.
- Sikre at barn og unge får informasjon, får delta i planlegging og får gi tilbakemelding.
- Gjennomføre brukerundersøkelser for barn i barnevernet.
- Kunnskap direkte fra barn skal være en del av barnevernets opplæring og kursing.
- Barnevernet skal snakke med alle barn. Dersom dette ikke gjøres, skal det dokumenteres hvorfor barnet ikke er snakket med og hvilke vurderinger som er gjort.

Bergen kommune har vært og er en signifikant bosettingskommune for enslige mindreårige flyktninger. Tiltaksapparatet må stå i forhold til antall bosettinger, og med kun fem nye barn pr. år må tjenesten nedskaleres. En utfordring vil være å beholde utviklet kompetanse og beredskap dersom kommunen blir anmodet om å bosette et større antall barn og unge. Byrådet har et uttalt mål om å bosette flyktninger, og ønsker å ta sin del av enslige mindreårige flyktninger også i kommende år.

DigiBarnevern er et gjensidig forpliktende samarbeidsprosjekt, byrådssak sak 1277/19, mellom syv storkommuner, bl.a. Oslo og Trondheim, KS og BUF.dir. Prosjektet har delleveranser og forventes implementert 2020-2023. Prosjektet har som formål å øke kvaliteten på tjenesteutøvelsen og opplevd tjenestemottak for alle brukergrupper. Løsningen er fra "Fjeldutvalget" trukket frem som et sentralt tiltak for oversikt og styring av barneverntjenesten.

Et moderne og godt tilpasset elektronisk saksbehandlingssystem vil gi betydelige kvalitetsforbedringer i barnevernet. Tid man sparer på manuelle prosesser kan frigjøres til å gjennomføre samtaler med barn, foreldre og aktuelle samarbeidsparter. Barnevernets saksbehandlingssystem skal understøtte fagfolks arbeid slik at hvert barn får forsvarlige tjenester i tråd med lovkrav. Det skal også bidra til at ledelsen får bedre styringsinformasjon. Barnevernet skal være en åpen og tilgjengelig tjeneste. Gjennom bruk av sikre digitale kanaler vil barn og foreldre kunne oppleve at kommunikasjonen med barnevernet blir enklere og at informasjon om egen sak blir mer tilgjengelig.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Barn i barnevernet skal få identifisert behov for psykisk helsehjelp.	Andel undersøkelser avsluttet for barn 4-17 år med gjennomført screening av psykisk helse (SDQ)		40,0 %	60,0 %	80,0 %
	Barnevernet skal legge til rette for at barn får hjelp og støtte i slekt og nettverk. (1)	Andel barn flyttet til slekts- og nettverksfosterhjem	71,0 %	58,0 %	65,0 %	70,0 %
	Barnevernet skal legge til rette for at barn får hjelp og støtte i slekt og nettverk.(2)	Andel barn som har fått gjennomført familieråd	124	230	150	300
	Hasteflyttinger er et stort og alvorlig inngrep i barn og unges liv og skal så langt som mulig forebygges uten at det går på bekostning av "barnets beste".	Andel hasteflyttinger drøftet i Tverretatlig hasteteam		65,0 %	65,0 %	80,0 %
	Institusjon som bosted for barn og unge skal som hovedregel være midlertidig.	Andel barn/unge med botid i institusjon over 6 måneder		45,0 %	30,0 %	10,0 %
	Tiltak skal bidra til at barn får god omsorg og gode utviklingsmuligheter.	Andel av alle barn med vedtak om hjelpetiltak fra barnevernet som får hjelp fra Barne- og familiehjelpen	44,0 %	48,0 %	50,0 %	60,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Byrådet jobber målrettet for at alle barn som trenger det skal få god hjelp til riktig tid. Planen Bergens barn – byens fremtid skal legge til rette for en mer helhetlig og tverrfaglig samordnet hjelpetjeneste for barn og unge. Særlig skal innsatsen for psykisk helse styrkes. Opprettelsen av de tverrfaglige ressursentrene - Barne- og familiehjelpen - i de fire byområdene skal bidra til lettere tilgjengelig hjelp for byens gravide, barn, ungdom og foreldre.

Barnet skal alltid være i sentrum, og det viktigste er å finne gode tiltak som gjør at barnet både har medbestemmelse og at tiltaket er til barnets beste. Byrådet ønsker at barn og unge hjelpes gjennom forebyggende tiltak i familien når det er mulig. Barnets slekt og nettverk er en ressurs som byrådet ser som viktig og som i større grad skal involveres i planer og tiltak for det enkelte barn. Barnevernets bruk av Familieråd som beslutningsmodell skal utvides. Når barn ikke kan bo hjemme skal fosterhjem brukes som tiltak før institusjon, under forutsetning av barnet kan dra nytte av et slikt familiebasert tilbud. Fosterhjem skal fortrinnsvis rekrutteres i barnets slekt og nettverk. For å møte forventninger og krav til nye oppgaver knyttet til den kommende nasjonale barnevernreformen vil byrådet styrke arbeidet med rekruttering, opplæring og veiledning av fosterhjem.

Byrådet ser det som viktig at barnevernet har digitale verktøy for saksbehandling og styring som sikrer effektive og forsvarlige tjenester. Bergen kommune deltar i det nasjonale prosjektet - DigiBarnevern. Hensikten er å modernisere og forbedre kvaliteten på dagens IT-løsninger som skal gi tjenestemottakere og ansatte god dialog og oppdaterte verktøy.

I Plan for forskning, innovasjon og utdanning beskrives behovet for kunnskapsbaserte helse- og omsorgstjenester. Gjennom [Kunnskapskommunen Helse omsorg Vest](#) har Bergen kommunen et formalisert samarbeid med forskningsmiljøer. Samarbeidet legger til rette for forskning sammen med tjenester for barn, unge og deres familier, slik at forskningens resultater kan føre til nye eller forbedrede tjenester.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Barn med bare hjelpetiltak i løpet av året	2 066	1 991	2 000	1 950	1 950	1 950	1 950	Kommunens satsing på mer lavterskel og forebyggende tiltak for barn og familier forventes å ha en reduserende effekt på behovet for barneverntjenester.
Barn med barneverntiltak 0-22 år i løpet av året	2 559	2 476	2 450	2 400	2 400	2 400	2 400	Kommunens satsing på mer lavterskel og forebyggende tiltak for barn og familier forventes å ha en reduserende effekt på behovet for barneverntjenester.
Barn med barneverntiltak 0-22 år per 31.12	1 827	1 680	1 700	1 650	1 600	1 600	1 600	Kommunens satsing på mer lavterskel og forebyggende tiltak for barn og familier forventes å ha en reduserende effekt på behovet for barneverntjenester.
Barn med omsorgstiltak i løpet av året	493	485	450	450	450	450	450	Med utbyggingen av lavterskel og forebyggende hjelpetiltak skal barnevernet dreie innsatsen i større grad mot kjerneoppgavene. Det forventes derfor ikke like stor reduksjon i antall barn med behov for omsorgstiltak i løpet av året.
Barn med undersøkelse	2 570	2 342	2 450	2 400	2 350	2 350	2 350	Kommunes satsing på mer lavterskel og forebyggende tiltak for barn og familier forventes å ha en reduserende effekt på behovet for barneverntjenester
Undersøkelser antall 0-17 år	2 774	2 530	2 620	2 550	2 450	2 450	2 450	Høyere kvalitet på barnevernets utredningsarbeid i undersøkelsesfasen skal redusere behovet for at det må gjennomføres flere undersøkelser pr. barn i løpet av året. (Rett - første gangen)

Oppjustering til aktivitetsnivået

Samlokalisering

Samlokalisering av avdelinger vil medføre endringer i husleieutgifter. For noen avdelinger vil utgiftene reduseres, mens for andre avdelinger vil utgiften øke. Dette er en del av byrådets arbeid for å gi bedre tjenester til innbyggerne. Byrådet ønsker å samle tjenester til barn og unge i Familiens hus. Dette skal

bidra til at barn og familier får rett hjelp til rett tid, og at de enkelt skal kunne veksle mellom ulike tjenester og nivåer.

Ved å samlokalisere tjenestene vil samspeilet mellom de universelle tjenestene som ytes på nivå 1 og 2 (grønt nivå) i helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom sømløst og enkelt kunne kobles mot tjenestene som ytes på de høyere tjenestenivåene 3 (gult nivå) og 4 (rødt nivå). Nivå 3 er for dem som trenger litt mer bistand. Her inngår timebaserte tjenester for en kortere eller lengre periode – herunder timer hos psykolog, mens nivå 4 er for de (få) som trenger omfattende bistand og hjelp. Dette kan være tjenester fra barnevernet, og/eller heldøgntjenester.

Totalt vil samlokaliseringen medføre økte utgifter. Lokalene skal tas i bruk i 2021 og 2022, og samlokaliseringen forventes å gi gevinster i form av økt kvalitet. Det samlede budsjettet plasseres foreløpig på ett tjenesteområde, men vil bli også bli omfordelt til øvrige aktuelle tjenesteområder. Byrådet foreslår å styrke budsjettet tilsvarende merutgifter.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten

Som følge av lavere bosetting i økonomiplanperioden, foreslås det en ytterligere nedjustering av aktivitetene knyttet til bosetting og inkludering av nyankomne flyktninger, sammenlignet med 2019. Dette gjelder tiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Det bosettes langt færre enslige mindreårige nå enn tidligere, og det er lagt opp til at det i løpet av 2020 legges ned flere institusjoner og bofelleskap. Det skal i handlingsplanperioden søkes ytterligere nedjustering av aktivitetsnivået i andre deler av tjenesten.

Nye tiltak

DigiBarnevern

Nasjonalt samarbeidsprosjekt for utvikling av digitale tjenester i barneverntjenesten og etter hvert kjøp og implementering. Dette er en gjensidig forpliktende avtale mellom KS, Bufdir og 7 kommuner hvorav Bergen inngår. Ref. byrådssak 285/18.

Bakgrunn:

- Barn og familier (tjenestemottakere) har gjennom dagens IT-løsninger ikke hatt mulighet til å få oversikt over saken sin eller å utøve brukermedvirkning
- Dagens IT løsning er lite funksjonell for ansatte i barnevernet og hindrer dem i å kunne levere barnevernstjenester som er effektive, forsvarlige og av høy kvalitet
- Dagens IT løsninger hindrer ledere i barnevernet å utøve god ledelse, styring og rapportering
- Dagens IT løsning hindrer påkrevd og viktig digital samhandling mellom ulike interne og eksterne aktører

DigiBarnevern vil øke kvaliteten i det kommunale barnevernet og sikre raskere og bedre hjelp til barn og unge som trenger det. I dette ligger kvalitetssikring av saksbehandling, åpenhet og reduksjon av avvik.

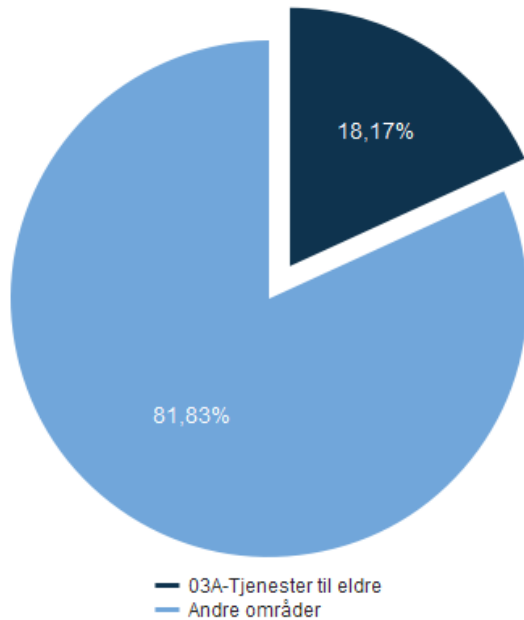
Investeringsbudsje

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Tilpasning av lokaler - Arbeid, sosial og bolig	2021	IA	12,0	12,0	0,0	11,5	0,0	0,0	0,0	11,5
Sum investeringsprosjekter			0,0	12,0	0,0	11,5	0,0	0,0	0,0	11,5

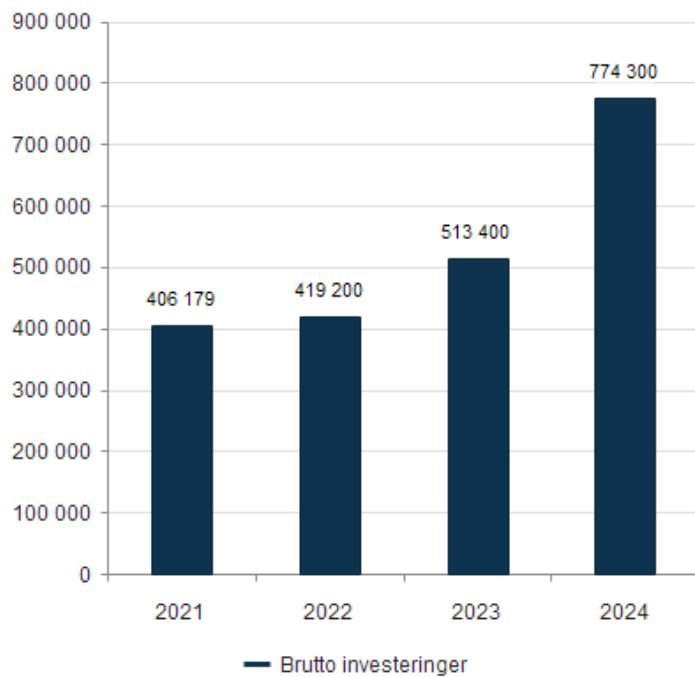
03A-Tjenester til eldre

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Hjemmetjenester er et samlebegrep for flere kommunale tjenester, blant annet helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie og ergo-/fysioterapi), praktisk bistand, hverdagsrehabilitering, velferdsteknologiske hjelpemidler, avlastningstiltak og aktivitetssenter (dagsenter). Et mangfoldig tilbud bidrar til at personer med funksjonstap kan få individuelt tilpasset hjelp.

For de som ikke lenger kan bo hjemme, har Bergen kommune sykehjemstilbud både i kommunal drift og i regi av privat-ideelle virksomheter. Sykehjem er helseinstitusjoner som tilbyr langtids- og korttidsopphold. Korttidsopphold er et viktig tilbud for å nå målsettingen om at eldre skal kunne bo lenger hjemme. Korttidsopphold brukes for å sikre pårørende avlastning, tilby rehabilitering til personer med funksjonstap og gi medisinsk behandling.

I Bergen har om lag 42 prosent av innbyggerne over 80 år kommunale helse- og omsorgstjenester, enten i form av hjemmetjenester eller opphold i sykehjem. Dette er en nedgang på 1 % fra 2018 (Kilde: ssb.no, tabell 12209). Ved utgangen av økonomiplanperioden (2024) forventes antallet innbyggere 80-89 år å ha økt med 14 %, og innbyggere 90 år og eldre ventes å ha økt med 9,5 % sammenlignet med situasjonen per 1.1.2020 (Kilde: ssb.no, Regionale befolkningsframskrivninger 2020-2050).

Tjenester i hjemmet

Hjemmetjenester er et samlebegrep for flere kommunale tjenester, blant annet helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie og ergo-/fysioterapi), praktisk bistand, hverdagsrehabilitering, velferdsteknologiske hjelpemidler, avlastningstiltak og aktivitetssenter. Et mangfoldig tilbud bidrar til at personer med funksjonstap kan få individuelt tilpasset hjelp.

Hjemmesykepleien er den største tjenesten i kategorien "hjemmebaserte tjenester". I 2019 fikk ca. 4300 brukere hjelp av hjemmesykepleien. Av disse var 60 prosent over 80 år, mens 25 prosent var i aldersgruppen 67-79 år. (Kilde: Statusmelding for hjemmebaserte tjenester 2019).

Eldre tilbys også tilrettelagte boliger med stedlig bemanning (omsorg pluss-boliger) og omsorgsboliger hvor beboerne får nødvendig bistand fra hjemmetjenestene.

Institusjonstjenester

Bergen kommune er godt i gang med en betydelig utbygging og omstilling av institusjonssektoren. Dette skal møte behovet for økt kapasitet som følge av demografiske endringer.

Dekningsgrad for aldersgruppen 80+ som bor på institusjoner og boliger med heldøgnsbemanning er 22,0 % ved utgangen av 2019. Planen [Omsorg med kunnskap \(2016-2030\)](#) gir en samlet framstilling av utviklingen som skjer i helseinstitusjoner og boliger med heldøgnsbemanning.

I Bergen kommune har vi 21 kommunale sykehjem og avtale med 14 privat-ideelle institusjoner, som ved utgangen av 2020 totalt gir 2436 institusjonsplasser (inkludert 35 omsorgssenterplasser). Sykehjem er helseinstitusjoner som tilbyr langtids- og korttidsopphold. I tillegg har vi 224 boliger med heldøgns bemanning (omsorg pluss-boliger).

Noen tilbud er byomfattende, og skal sikre et kvalitativt godt tilbud til pasienter med spesielle behov. Rundt 20 prosent av sykehjemsplassene er korttidsplasser, inkludert rehabiliteringsplasser. Rehabiliteringsplassene er viktige med tanke på å gi opptrening etter funksjonstap.

Hovedprioriteringer

Det skal være godt å bli gammel i Bergen kommune. Eldre skal ha mulighet til å leve aktive og selvstendige liv, også når helsen blir dårligere. Byrådet legger til rette for at eldre kan bo hjemme så lenge de selv ønsker det. Forebygging, tidlig innsats, rehabilitering og mestring er viktige strategier for å nå dette målet. Når den enkelte får behov for helse- og omsorgstjenester, skal det tilbys tjenester av god kvalitet.

Tverrfaglig kartlegging og oppfølging av personer som har behov for helse- og omsorgstjenester, rett bruk av tekniske hjelpemidler og organisering som sikrer at ansatte får brukt sin kompetanse best mulig prioriteres gjennom satsingen på [Tillit- og faglighetsreformen](#). Reformen skal sikre at det skjer en utvikling av tjenestene i tråd med prinsipper vedtatt av Bergen bystyre. Flere konkrete prosjekter er satt i gang og flere viser gode resultater. Sentralt i arbeidet er også endring av leder – medarbeider relasjonen: Ledere skal være tydelige på hvilke mål som skal nås, mens kompetente medarbeidere skal finne gode måter å nå målene. Unødvendig byråkrati skal fjernes.

Byrådet foreslår, som følge av at det bli flere eldre, å styrke budsjettet for tjenester til hjemmeboende hvert år i perioden.

I tillegg til å tilby tjenester til eldre, bidrar også byrådet til å skape et aldersvennlig samfunn. Tilrettelegging for mer frivillighet, tiltak for å motvirke ensomhet og bedre helse er viet oppmerksomhet i flere av kommunens tjenester.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		3 301 234	3 301 234	3 301 234	3 301 234
Sum Lønns- og prisvekst mv.		46 059	47 364	48 564	49 864
Sum Generelt inntektskrav		-8 791	-8 791	-8 791	-8 791
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		800	800	800	800
Sum Tekniske justeringer		-33 233	-33 233	-33 233	-33 233
Prisjustering og diverse endringer		4 835	6 140	7 340	8 640
Konsekvensjustert ramme		3 306 069	3 307 374	3 308 574	3 309 874
Helårsvirkning av justeringer i årets budsjett					
Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider	Eldre, helse og frivillighet	2 540	0	0	0
Sum Helårsvirkning av justeringer i årets budsjett		2 540	0	0	0
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Urealiserbar inntektsforutsetning - Gullstølen kjøkken	Eldre, helse og frivillighet	2 259	2 259	2 259	2 259
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		2 259	2 259	2 259	2 259
Nedjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	-359	-359	-359	-359
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-359	-359	-359	-359
Nye tiltak					
EBF - FDV - nye boliger - serviceboliger	Finans, næring og eiendom	134	134	134	134
EBF - Husleieinntekter - nye boliger - serviceboliger	Finans, næring og eiendom	-7 628	-7 628	-7 628	-7 628
Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider	Eldre, helse og frivillighet	760	2 120	1 360	0
Metodisthjemmet - tilbygg og rehabilitering	Eldre, helse og frivillighet	0	0	9 530	14 290
Plan - Omsorg med kunnskap - Omsorg Pluss – boliger ved Johanneshjemmet	Eldre, helse og frivillighet	16 305	24 000	24 000	24 000
Plan - Omsorg med kunnskap - Sandsli bo- og aktivitetssenter	Eldre, helse og frivillighet	68 950	68 950	68 950	68 950
Økt driftsbudsjett til dekning av kapitalutgifter - privat ideell virksomhet	Eldre, helse og frivillighet	380	380	380	380
Økte hjemmetjenester	Eldre, helse og frivillighet	6 200	38 800	77 700	116 900
Åsane sykehjem	Eldre, helse og frivillighet	0	12 100	72 400	72 400
Sum Nye tiltak		85 101	138 856	246 826	289 426
Utgående engangstiltak					
Engangstiltak som var videreført med varig virkning utgår fra 2020	Finans, næring og eiendom	-800	-800	-800	-800
Pålegg om å etablere nye garderober og ladestasjoner i hjemmetjenesten - merutgifter	Eldre, helse og frivillighet	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Sum Utgående engangstiltak		-3 300	-3 300	-3 300	-3 300
Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak					
Nytt sykehjem: Midtbygda behandlingssenter	Eldre, helse og frivillighet	0	-12 900	-77 500	-77 500
Plan - Omsorg med kunnskap - Avvikling av private institusjoner	Eldre, helse og frivillighet	-14 600	-19 920	-21 900	-21 900
Plan - Omsorg med kunnskap - Avvikling kommunale institusjoner	Eldre, helse og frivillighet	-44 960	-47 530	-47 530	-47 530
Sum Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak		-59 560	-80 350	-146 930	-146 930
Kutt i tiltak					
Avvikle kjøp av plasser ved NKS Olaviken	Eldre, helse og frivillighet	-3 300	-8 749	-8 749	-8 749
Avvikle lokale produksjonskjøkken	Eldre, helse og frivillighet	-4 377	-4 377	-4 377	-4 377

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Redusere bemanning i omsorgsboliger for eldre	Eldre, helse og frivillighet	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduserte utgifter til reise	Eldre, helse og frivillighet	-850	0	0	0
Sum Kutt i tiltak		-9 527	-14 126	-14 126	-14 126
Øvrige inntektsendringer					
Kreftsykepleiere/koordinatorer - økt kommunal egenfinansiering	Eldre, helse og frivillighet	100	200	200	200
Ressurskrevende tjenester - Toppfinansieringsordningen	Eldre, helse og frivillighet	2 100	2 100	2 100	2 100
Sum Øvrige inntektsendringer		2 200	2 300	2 300	2 300
Nye tiltak og realendringer budsjett		19 354	45 280	86 670	129 270
Ramme 2021-2024		3 325 422	3 352 653	3 395 243	3 439 143

Sammendrag budsjett

I handlings- og økonomiplanperioden vil eldrebefolkningen øke betydelig, og byrårets budsjettforslag innebærer også at området styrkes vesentlig. Budsjettet til tjenester til hjemmeboende brukere økes kraftig i perioden. Samtidig som nye sykehjem og omsorg pluss-boliger tas i bruk, vil aldershjem og sykehjem med dårlig bygningsmessig standard bli avviklet, slik at både kapasitet og kvalitet blir styrket.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	2 587 277	2 574 086	2 615 613	2 644 663	2 679 703	2 718 843
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	437 157	523 922	531 839	532 689	532 689	532 689
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	907 776	890 925	893 885	891 116	898 666	903 426
Overføringsutgifter	82 107	55 160	55 447	55 447	55 447	55 447
Finansutgifter	86 906	81 068	80 982	80 982	80 982	80 982
Sum Driftsutgifter	4 101 224	4 125 162	4 177 768	4 204 899	4 247 489	4 291 389
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-620 649	-620 887	-636 706	-636 706	-636 706	-636 706
Refusjoner	-256 801	-202 196	-216 395	-216 295	-216 295	-216 295
Overføringsinntekter	-315	-45	-45	-45	-45	-45
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-6 580	-800	800	800	800	800
Sum Driftsinntekter	-884 346	-823 928	-852 346	-852 246	-852 246	-852 246
Sum	3 216 878	3 301 234	3 325 422	3 352 653	3 395 243	3 439 143

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	92 754	87 969	88 233	88 233	88 233	88 233
Eldre, helse og frivillighet	3 120 213	3 135 988	3 216 901	3 244 132	3 286 722	3 330 622
Arbeid, sosial og bolig	18 331	354	3 749	3 749	3 749	3 749
Fellesposter - bykassen	-14 405	76 923	16 538	16 538	16 538	16 538
Sum	3 216 878	3 301 234	3 325 422	3 352 653	3 395 243	3 439 143

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Åpne aktivitetstilbud eldre	11 330	10 949	10 992	10 992	10 992	10 992
Dagsenter eldre	48 797	71 180	73 842	73 842	73 842	73 842
Miljøtiltak i bolig	32 277	30 003	29 204	29 204	29 204	29 204
Andre velferdstiltak eldre	35 693	49 933	50 280	50 280	50 280	50 280
Hverdagsrehabilitering	16 041	16 863	16 962	16 962	16 962	16 962
Sykehjem døgnopphold eldre	1 772 290	1 820 305	1 852 659	1 843 180	1 847 650	1 851 050
Aldershjem døgnopphold	48 414	28 996	-5 217	-10 537	-12 517	-12 517
Utskrivningsklare pasienter i somatiske sykehus	2 410	1 803	1 858	1 858	1 858	1 858
Praktisk hjelp og bistand eldre	68 440	53 116	55 623	55 623	55 623	55 623
Heldøgnsbemannede omsorgsboliger (omsorg+)	96 619	102 383	134 467	142 467	142 467	142 467
Hjemmesykepleie eldre	906 220	928 521	926 635	960 665	1 000 765	1 041 265
Byggdrift sykehjem	234 624	237 096	236 798	236 798	236 798	236 798
Byggdrift aldershjem	1 658	2 776	2 258	2 258	2 258	2 258
Byggdrift serviceboliger	-43 671	-42 276	-50 566	-50 566	-50 566	-50 566
Byggdrift trygdeboliger	-14 262	-10 414	-10 374	-10 374	-10 374	-10 374
Sum	3 216 878	3 301 234	3 325 422	3 352 653	3 395 243	3 439 143

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (- 2019)	Stavanger (- 2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten (B) *) **)	19 333	19 747	18 557	20 801	20 313	20 031
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass *)	1 150 586	1 151 310	1 126 449	1 278 249	1 413 198	1 268 881
Dekningsgrad						
67-79 år Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	60,9	58,2	60,2	57,2		60,9
over 80 år Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	285,2	272,6	272,6	261,3		270,4
over 80 år Institusjonstenester Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	147,3	145,6	166,2	164,5	148,1	141,0
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	21,1 %	21,3 %	22,6 %	23,2 %	19,6 %	19,5 %

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (- 2019)	Stavanger (- 2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Kvalitet						
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	75,8 %	76,2 %	82,5 %	79,6 %	74,8 %	77,7 %
Legetimer per uke per beboer i sykehjem (timer)	0,61	0,54	0,49	0,42	0,49	0,62

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Nøkkeltallene innenfor KOSTRA-området «pleie og omsorg» omfatter alle tjenester som inngår i tjenesteområdene Tjenester til eldre, Tjenester til funksjonshemmede, Tjenester til utviklingshemmede og Psykisk helse. Dette innebærer at mange av nøkkeltallene blir generelle, og gir ikke spesifikk informasjon om de nevnte tjenesteområdene.

Nivået på indikatoren **Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie og omsorgstjenesten** viser ressursbruken på dette området ligger noe under ASSS-gjennomsnittet og de andre store byene, bortsett fra Trondheim.

Indikatoren **Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass** viser driftsutgifter til kommunal egenproduksjon av institusjonstjenester pr. plass. Det vil si at utgifter til kjøp av institusjonsplasser ikke er med. Utgiftene er på samme nivå i 2019 som i 2018. Dette gjenspeiler at det ikke var iverksatt noen større tiltak i institusjonene i 2019. Bergen ligger fortsatt noe over Trondheim, men under de andre storbyene.

Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning viser en økning fra 2018 til 2019, men Bergen ligger fortsatt under de andre sammenligningskommunene. Dette gjenspeiler de rekrutteringsutfordringene som kommunen har innenfor dette feltet, og det må arbeides systematisk og langsiktig for å få opp denne andelen.

Utfordringer og strategi

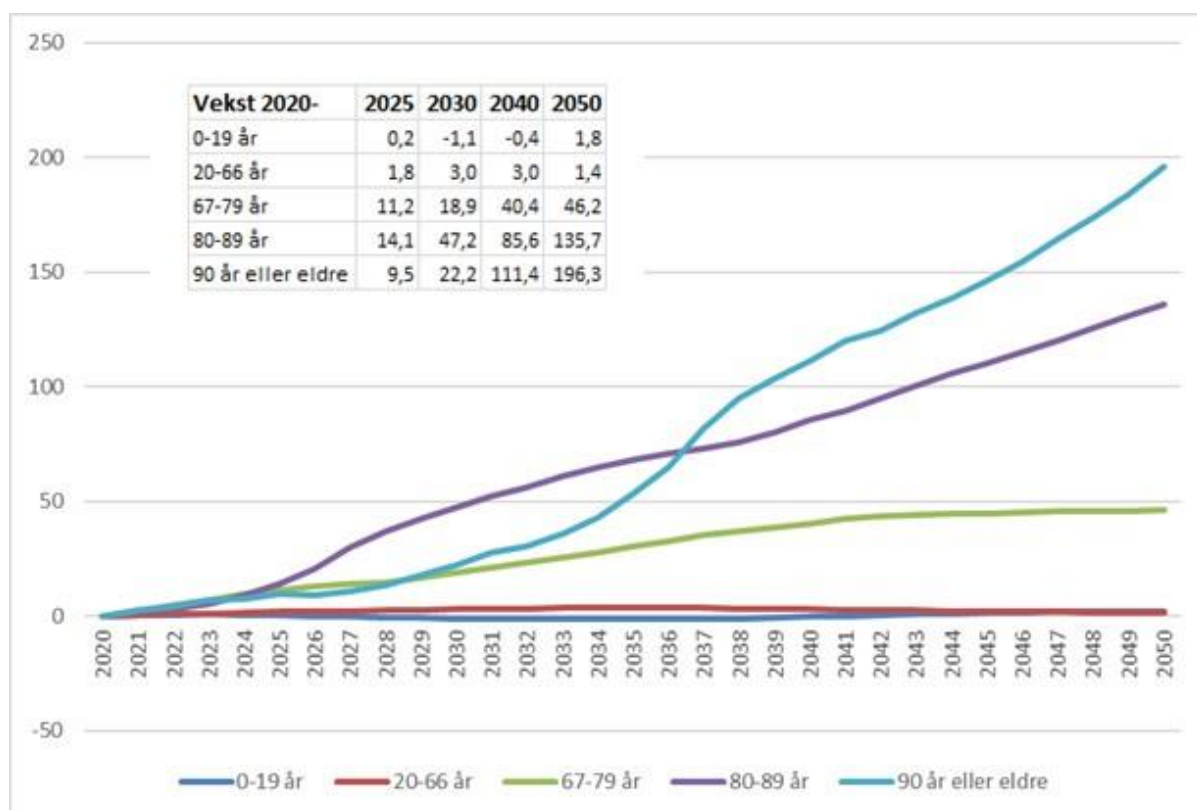
Kommunen skal sørge for at innbyggere som trenger det får gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Organiseringen og utviklingen av tjenestene må ta hensyn til endringer i befolkningssammensetningen og brukergruppens behov. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at den eldre delen av befolkningen lever lengre. Om flere leveår gir flere, færre eller like mange år med god helse, vet vi for lite om ([Meld. St. 19 \(2018–2019\)](#)). Helseundersøkelsen [HUNT](#) viser imidlertid at økt levealder blir fulgt av flere år med selvopplevd god helse, men samtidig også flere år der en lever med sykdom (Storeng mfl. 2017, i [Meld. St. 19 \(2018–2019\)](#)).

Figur 1 tar utgangspunkt i befolkningssammensetningen i 2020 og viser prosentvis vekst i de ulike aldersgruppene frem til 2050. Figuren viser en tydelig økning blant eldre aldersgrupper. Ved utgangen av økonomiplanperioden (2024) forventes antallet innbyggere 80-89 år å ha økt med 14 % prosent, og innbyggere 90 år og eldre ventes å ha økt med 9,5 % sammenlignet med situasjonen per 1.1.2020 (Kilde: ssb.no, Regionale befolkningsframskrivninger - hovedalternativet).

Hjemmetjenestene har betydelige utfordringer med å tilpasse lønnsutgiftene til budsjettet og det arbeides aktivt med å redusere merforbruket uten at det skal gå ut over tjenestene til brukerne. Byrådet foreslår at budsjettet styrkes i perioden, samtidig som det skal iverksettes prosjekter i regi av Tillit og faglighetsreformen. Det skal også tas i bruk ny teknologi som man forventer vil redusere utgiftsveksten.

Bergen kommune er fremdeles i en pandemisituasjon som kan få alvorlige konsekvenser for de mest sårbare innbyggerne, og smittesituasjonen kan endre seg raskt. Hvordan tjenestene vil bli påvirket av covid-19 er avhengig av mange faktorer, og det er ikke mulig å forutse eksakt hvor mye dette vil påvirke tjenestene. Tidlig i pandemien var det svært mange ansatte som ble satt i karantene og det var krevende å skaffe vikarer. Vi må være forberedt på at det kan komme nye utbrudd. Spesielt sykehjemmene har vært rammet. Tre sykehjem har derfor økt bemanningen slik at det finnes personer som kan flyttes til institusjoner som rammes av covid-19. I tillegg til store vikarutgifter forventer vi at det vil komme store kostnader til beskyttelsesutstyr også i 2021. Dette er avhengig av smitteutbrudd.

Figur 1: Forventet befolkningsvekst i ulike aldersgrupper fra 1.1.2020 til 1.1.2050:

Kilde: SSB. Utregning: Bergen kommune, [Tabell 11668 \(hovedalternativet/MMMM\)](#)

Andelen personer i yrkesaktiv alder (20-66) i forhold til personer over 67 år i Bergen forventes redusert betraktelig frem mot 2050. En aldrende befolkning, kombinert med færre yrkesaktive og mindre skatteinntekter, og reduserte oljeinntekter utfordrer velferdsstaten. Det er behov for kontinuerlig å videreutvikle kunnskapsbaserte tjenester, slik at vi vet at det vi gjør er virkningsfullt.

Bergen bystyre har vedtatt tre kommunale planer som ligger til grunn for hvordan kommunen jobber for å utvikle gode og bærekraftige tjenester og tilbud for eldre i Bergen. Seniorplanen [Et eldrevennlig Bergen](#) (2019-2024) foreslår strategier for hvordan Bergen kommune skal bli en enda mer aldersvennlig by. Planen [En alderdom med mening, mestring og trygghet \(2019-2029\)](#), beskriver hvordan kommunen skal bidra til at eldre med hjelpebehov kan bo lengst mulig i eget hjem. Disse planene skal, sammen med institusjonsplanen [Omsorg med kunnskap \(2016-2030\)](#), svare ut de utfordringene vi står overfor ved å tilrettelegge for en aktiv aldring og gi gode og tilpassede helse- og omsorgstjenester til innbyggerne. Tiltak i planene vil bli faset inn i tråd med styrking i budsjettet. Dette er også avhengig av et godt og systematisk [folkehelsearbeid](#), som legger til rette for god helse, levekår og livskvalitet i hele befolkningen.

Bergen kommune har som målsetning at innbyggerne skal få mulighet til å bo hjemme så lenge de kan og selv ønsker det. Forebygging, tidlig innsats, rehabilitering og mestring er viktige strategier for å nå dette målet. Et mangfoldig tilbud bidrar til at personer med funksjonsfall kan få individuelt tilpasset hjelp. Det er også viktig at tjenester og helsepersonell samhandler og koordinerer tilbudet, slik at det oppleves helhetlig for brukerne og deres pårørende. Eldre må også i større grad få veiledning om hvordan de kan planlegge egen alderdom.

Stadig flere innbyggere får hjelp til å mestre hverdagen i eget hjem, blant annet ved hjelp av hverdagsrehabilitering, og velferdsteknologi som trygghetsalarm, medisineringsstøtte, lokaliseringsstøtte og sensorteknologi. Innbyggere som søker kommunen om helse- og omsorgstjenester, får oppfølging av et tverrfaglig [vurderingsteam](#). Teamet gir helse- og omsorgstjenester samtidig som de kartlegger og vurderer behovet til innbyggere som søker om slike tjenester. Dersom bruker har behov for videre oppfølging, overføres han/hun til de tjenestene som best svarer på behovet. Dette er utvikling av tjenestene som bygger på prinsipper i Tillit og faglighetsreformen.

I 2020 har hjemmetjenesten i Fana og Ytrebygda prøvd ut teambasert organisering for ansatte som gir hjelp til hjemmeboende. I prosjektet "*HELTOM - helsetjenesteteam og omsorgsteam*", arbeider sykepleiere, ergoterapeuter og fysioterapeuter tverrfaglig i helsetjenesteteam, mens ansatte med yrkesfaglig helsefagutdanning jobber i omsorgsteam. Hensikten er å bruke tilgjengelig kompetanse målrettet, slik at brukere får hjelp av helsepersonell med rett kompetanse, ansatte opplever at de får brukt sin kompetanse, og kommunen bruker sine ressurser smart. Det drives følgeforskning på prosjektet. Forskningen skal gi kunnskap og anbefalinger om hvordan vi bør organisere hjemmetjenestene.

Vurderingsteam og helsetjeneste- og omsorgsteam er et utviklingsprosjekt som bygger på prinsipper i [Tillit- og faglighetsreformen](#), vedtatt av Bystyret i 2017. I 2020 har vi arbeidet videre sammen med ansatte, tillitsvalgte, brukerorganisasjoner og vernetjenesten for å operasjonalisere reformen i tjenestene. Covid-19 pandemien medførte imidlertid at det var nødvendig å redusere ambisjonsnivået i 2020, på grunn av smittevern hensyn og kapasitet i tjenestene. Reformarbeidet fortsetter i 2021 i tråd med smittevern- anbefalinger og kapasitet i tjenestene.

Mottaksavdelingen vil bli slått sammen med kommunens avdeling for øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD). ØHD har hatt svært lavt belegg og kommunen mener det ikke er grunnlag for det antall plasser som er disponert for dette formålet. Noe av årsaken til dette, er at kommunen i tillegg til ØHD har akutt plasser for eldre som får problemer med å bo i eget hjem, og hvor det ikke er medisinsk grunnlag for innleggelse på sykehus. Pasientene på både ØHD og mottaksavdelingen har behov for noe tettere medisinsk oppfølging enn de som får tjenester på et ordinært sykehjem. Å samordne disse tilbudene vil sikre at vi får full kapasitetsutnyttelse på plassene.

Bergen kommune skal fortsette å bygge nye sykehjemsplasser og boliger, samtidig som det satses sterkt på helsefremmende og forebyggende arbeid. Planen [Omsorg med kunnskap \(2016-2030\)](#) blir rullert i 2021. Planen tar blant annet for seg hvor det skal bygges nye sykehjem, hvilke sykehjem som skal forbedres og hvilke som skal avvikles innen eldreomsorgen. Det er behov for å etablere ny kapasitet som følge av at flere sykehjem skal rehabiliteres i løpet av de kommende årene. Byrådet ønsker derfor å bygge et nytt sykehjem slik at dette blir mulig.

Sandsli bo- og aktivitetssenter åpnet i september 2020. I inneværende økonomiplanperiode skal Åsane sykehjem stå ferdig med 100 sykehjemsplasser (2023). Metodisthjemmet skal også bygges om slik at bygget oppgraderes til dagens standard. Ombyggingen vil samtidig øke plasstallet med 14 slik at det til sammen blir 60 plasser på dette sykehjemmet.

I tillegg til en betydelig satsing på sykehjemsplasser, inkluderer fremtidens eldreomsorg også en satsing på omsorg pluss-boliger. Omsorg pluss-boligene er et godt alternativ til sykehjem for noen eldre. Omsorg pluss-boliger er boliger særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. I 2020 er det etablert 30 nye boliger på Sandsli bo- og aktivitetssenter. I 2021 Johannessenteret omsorg pluss-boliger med 41 boliger. Dette var tidligere et aldershjem, og gjenåpner som omsorg pluss-anlegg etter en fullstendig ombygging. Anlegget eies og driftes Stiftelsen Sankt Johanneshjemmet.

Heltidskultur er en viktig strategi, både for å sikre kvalitet i tjenestene, for rekruttering og for å utnytte potensialet av ubenyttet, kompetent arbeidskraft. Å bygge heltidskultur innebærer å tenke nytt rundt hvordan tjenestene og arbeidstiden organiseres.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Eldre skal få bo hjemme så lenge de selv ønsker	Andel innbyggere 80-89 år som ikke bor i institusjon	91,5 %	91,8 %	92,0 %	92,6 %
		Andel innbyggere 90 år og eldre som ikke bor i institusjon	72,9 %	72,9 %	72,9 %	72,9 %
	Øke mestring og selvstendighet	Antall brukere av lokaliseringsteknologi	150	200	250	400
		Antall brukere av medisineringsstøtte	400	298	500	650
		Antall brukere av trygghetspakker	500	400	500	650
Norges grønneste storby	Reduserte utslipp av klimagasser fra kommunens bilpark	Andel el-biler i Etat for hjemmebaserte tjenester	55,6 %	85,0 %	89,0 %	95,0 %
Trygg økonomistyring	Heltidskultur - øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse	Gjennomsnittlig stillingsprosent i Etat for hjemmebaserte tjenester (faste stillinger, eks. studentstillinger, avlastere og oppdragstakere)	72,0 %	76,0 %	76,0 %	80,0 %
		Gjennomsnittlig stillingsprosent i Etat for sykehjem (faste stillinger, eks. studentstillinger, avlastere og oppdragstakere)	70,0 %	75,0 %	75,0 %	80,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Bergen kommune skal være en foregangskommune for bruk og utvikling av teknologiske løsninger. Også i 2021 vil byrådet sikre at flere får tilbud om trygghets- og mestringsteknologi (trygghetsalarm, sensorteknologi, lokaliseringsteknologi og medisineringsstøtte). Personer med demens er en av brukergruppene som har vist seg å ha utbytte av slik teknologi.

Velferdsteknologi trygger brukere og pårørende, bidrar til mestring, og legger til rette for deltakelse i samfunnet. Dette gjelder både for dem som bor i eget hjem, og på sykehjem. I alle nye institusjoner og omsorg pluss-anlegg installeres det velferdsteknologi.

Økt satsing på velferdsteknologi fordrer at kommunen har ressurser og kompetanse til å håndtere teknologien. Kommunen har et responscenter og et team som responderer på alarmer fra brukere med trygghetsalarmer, sensorteknologi, medisineringsstøtte og GPS. I tillegg driver de veiledning og opplæring av ansatte og brukere, kartlegger behov og installerer teknologien hjemme hos den enkelte bruker.

For å nå målsetningen om heltidskultur i helse og omsorgstjenestene er det opprettet arbeidsgrupper som iverksetter og følger opp tiltak som skal fremme en heltidskultur i tjenestene. Utveksling av erfaringer på tvers av etater er også viktig for å utvikle en ønsket praksis hvor heltidskultur er standarden.

I planen "[Omsorg med kunnskap 2016-2030](#)" vedtok bystyret en omfattende utbygging og modernisering av sykehjem. I 2021 skal planen rulleres og behandles i bystyret. I rulleringen vil byrådet foreslå etablering av nye- og oppgradering av eksisterende institusjoner i perioden 2021- 2030.

Byrådet følger opp vedtak i bystyresak 237-14 - Aldershjemmenes plass i omsorgstjenesten - fremtidig struktur. Samtlige aldershjems plasser vil være utfaset ved utgangen av 2021.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall brukere som har fått oppfølging av vurderingsteam i løpet av året	157	364	1 450	1 550	1 650	1 750	1 850	
Antall brukere som har fått tjenesten hverdagsrehabilitering i løpet av året	493	500	500	500	500	500	500	
Antall institusjonsplasser og boliger med heldøgnsomsorg i forhold til antall innbyggere 80 år og over (dekningsgrad)	22,0 %	21,9 %	22,0 %	21,7 %	21,0 %	20,5 %	19,7 %	
Antall omsorg pluss-boliger 31.12	195	195	225	266	266	266	266	
Antall omsorgsenterplasser 31.12	0	35	35	35	35	35	35	
Antall sykehjemsplasser 31.12	2 252	2 331	2 401	2 390	2 390	2 397	2 397	Sykehjemsplasser eksklusive bokollektivet for funksjonshemmede ved Midtbygda sjukeheim.
Dagaktivitetstilbud - andel innbyggere 80-89 år utenfor institusjon som har dagaktivitetstilbud	5,3 %	5,0 %	6,2 %	6,4 %	6,6 %	6,8 %	7,0 %	
Dagaktivitetstilbud - andel innbyggere 90 år og eldre utenfor institusjon som har dagaktivitetstilbud	13,1 %	13,0 %	14,0 %	14,5 %	15,0 %	15,5 %	16,0 %	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 90 år og over som mottar helsetjenester	845	858	860	860	860	860	860	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 67 - 79 år som mottar helsetjenester	1 265	1 265	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 67 - 79 år som mottar praktisk hjelp - daglige gjøremål	861	848	840	840	840	840	840	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 80 - 89 år som mottar helsetjenester	1 747	1 685	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 80 - 89 år som mottar praktisk hjelp - daglige gjøremål	1 438	1 378	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350	
Hjemmetjenester pr 31.12 - Antall innbyggere 90 år og over som mottar praktisk hjelp - daglige gjøremål	786	755	740	740	740	740	740	
Trygghetsalarm - andel innbyggere 80-89 år utenfor institusjon som har trygghetsalarm	19,0 %	21,1 %	23,0 %	25,0 %	27,0 %	29,0 %	31,0 %	
Trygghetsalarm - andel innbyggere 90 år og eldre utenfor institusjon som har trygghetsalarm	57,6 %	62,3 %	64,0 %	66,0 %	68,0 %	70,0 %	70,0 %	

Helårsvirkning av justeringer i årets budsjett

Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider

Det nasjonale prosjektet Menn i Helse er et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, Fylkesmannen, KS og Helsedirektoratet. Menn i helse er et komprimert utdanningsløp for menn mellom 25-55 år på egnet NAV-ytelse, med mål om å få fagbrev som helsefagarbeider.

Opplæringsmodellen gir fagbrev kompetanse til voksne deltakerne gjennom komprimerte utdanningsløp i vg1/vg2 (1 år) og kontrakt som lærling med gjennomsnitt læretid på 14 mnd. Denne opplæringsmodellen vurderes også å tilbys for kvinner. Deres alternativ i dag er praksiskandidatordningen med eksamen HEA3102 og 5 års praksis i 100 % stilling.

Bergen kommune har et stort behov for fagarbeidere og har gjennom dette prosjektet inngått lærlingkontrakt med 14 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2021.

Bergen kommune har inngått lærlingkontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2022, samt planlegger for å inngå lærekontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2023.

Prosjektkoordinator/fylkeskoordinator er for 2020 finansiert 50% med midler fra Fylkesmannen. Fra 2021 vil denne stillingen søkes fullfinansiert av statlige midler via fylkesmannen.

Oppjustering til aktivitetsnivået

Tilpasning til aktivitetsnivået - Hjemmebaserte tjenester

I tertialrapport 1/2020 ble budsjettet til hjemmebaserte tjenester styrket med 30 mill. kr. Styrking kom på grunnlag av at hjemmetjenestene hadde betydelige utfordringer med å tilpasse lønnsutgiftene til budsjettet.

Det arbeides aktivt med å redusere merforbruket uten at det skal gå ut over tjenestene til brukerne. Dette er et langsiktig arbeid som vil fortsette i 2021. Det er byrådets vurdering at det ikke er mulig å gjennomføre tiltak som i 2021 gir varig budsjettbalanse, uten at tjenestetilbudet forringes. Byrådet foreslår at styrkingen av budsjettet som ble vedtatt i tertialrapport 1/2020 videreføres med 10 mill.

Urealiserbar inntektsforutsetning - Gullstølen kjøkken

Tidligere Gullstølen kjøkken besto av et sentralt produksjonskjøkken som produserte kald mat for distribusjon til institusjoner for eldre, og noen lokale sykehjemskjøkken som produserte varm mat. Ved nedleggelsen av produksjonskjøkkenet ble det ved en feil ikke tatt hensyn til at denne virksomheten gav et positivt regnskapsmessig bidrag inn i den samlede kjøkkenvirksomheten.

Dette forholdet ble det kompensert for i tertialrapport 1/2020, og byrådet foreslår å videreføre dette permanent.

Nedjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved

totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Nye tiltak

Avvikle kjøp av plasser ved NKS Olaviken

Bergen kommune har en avtale om kjøp av plasser for personer med diagnosen Huntington. I den opprinnelige avtalen kjøpte kommunen 5 plasser, noe som ble redusert til 3 plasser fra 1.1.2020.

Byrådet har reforhandlet avtalen med Olaviken Alderspsykiatriske sykehus om kjøp av plasser for personer med diagnosen Huntington. Det har vært lav utnyttelsesgrad av plassene, og kommunen har bygget opp et godt tilbud til denne pasientgruppen med spesialavdelinger i kommunale sykehjem, slik at det nå ikke lenger er behov for å kjøpe disse plassene i tillegg.

EBF - FDV - nye boliger - serviceboliger

I løpet av høsten 2020 vil det bli tatt i bruk totalt 71 nye omsorg + boliger knyttet til det nye sykehjemmet på Sandsli og St. Johanneshjemmet.

Etat for boligforvaltnings (EBF) skal administrere leieavtaler på vegne av kommunen og Stiftelsen St. Johanneshjemmet og vil ha årlige utgifter til forvaltning (F) av leiekontraktene i byggene.

EBF - Husleieinntekter - nye boliger - serviceboliger

I løpet av høsten 2020 vil det bli tatt i bruk totalt 71 nye omsorg + boliger knyttet til det nye sykehjemmet på Sandsli og St. Johanneshjemmet.

EBF skal på vegne av kommunen og Stiftelsen St. Johanneshjemmet fakturere husleie i henhold til kommunens regelverk.

EBF - Kapitalkostnader - nye boliger - serviceboliger

Sandsli omsorg +

På Sandsli er det bygget et anlegg med 120 sykehjems plasser og 30 omsorgsleiligheter (Omsorg Pluss). Etat for bygg og eiendom (EBE) vil drifte anlegget i sin helhet. Kapitalkostnader utgår dermed for Etat for boligforvaltning (EBF).

Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider

Det nasjonale prosjektet Menn i Helse er et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, Fylkesmannen, KS og Helsedirektoratet. Menn i helse er et komprimert utdanningsløp for menn mellom 25-55 år på egnet NAV-ytelse, med mål om å få fagbrev som helsefagarbeider.

Opplæringsmodellen gir fagbrev kompetanse til voksne deltakerne gjennom komprimerte utdanningsløp i vg1/vg2 (1 år) og kontrakt som lærling med gjennomsnitt læretid på 14 mnd. Denne opplæringsmodellen vurderes også å tilbys for kvinner. Deres alternativ i dag er praksiskandidatordningen med eksamen HEA3102 og 5 års praksis i 100 % stilling.

Bergen kommune har et stort behov for fagarbeidere og har gjennom dette prosjektet inngått lærlingkontrakt med 14 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2021.

Bergen kommune har inngått lærlingkontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2022, samt planlegger for å inngå lærekontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2023.

Prosjektkoordinator/fylkeskoordinator er for 2020 finansiert 50% med midler fra Fylkesmannen. Fra 2021 vil denne stillingen søkes fullfinansiert av statlige midler via fylkesmannen.

Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider

Det nasjonale prosjektet Menn i Helse er et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, Fylkesmannen, KS og Helsedirektoratet. Menn i helse er et komprimert utdanningsløp for menn mellom 25-55 år på egnet NAV-ytelse, med mål om å få fagbrev som helsefagarbeider.

Opplæringsmodellen gir fagbrev kompetanse til voksne deltakere gjennom komprimerte utdanningsløp i vg1/vg2 (1 år) og kontrakt som lærling med gjennomsnitt læretid på 14 mnd. Denne opplæringsmodellen vurderes også å tilbys for kvinner. Deres alternativ i dag er praksiskandidatordningen med eksamen [HEA3102](#) og 5 års praksis i 100 % stilling.

Bergen kommune har et stort behov for fagarbeidere og har gjennom dette prosjektet inngått lærlingkontrakt med 14 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2021.

Bergen kommune har inngått lærlingkontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2022, samt planlegger for å inngå lærekontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2023.

Prosjektkoordinator/fylkeskoordinator er for 2020 finansiert 50% med midler fra Fylkesmannen. Fra 2021 vil denne stillingen søkes fullfinansiert av statlige midler via fylkesmannen.

Metodisthjemmet - tilbygg og rehabilitering

Metodisthjemmet i Bergen er en eldre institusjon med 46 sykehjemsplasser som har behov for oppgradering. Det er planer om å gjennomføre en rehabilitering av institusjonen, der det i tillegg bygges et tilbygg som gjør at det samlede plasstallet økes til 60 plasser. Prosjektet kan være ferdig sommeren 2023.

Plan - Omsorg med kunnskap - Omsorg Pluss – boliger ved Johanneshjemmet

Johanneshjemmet, et aldershjem med 46 plasser, er under ombygging. Etter ombygging blir det etablert 41 omsorg pluss-boliger med heldøgns bemanning. Ombyggingen startet høsten 2018, og det forventes innflytting våren 2021. I byggeperioden benyttes midlertidige lokaler i Sandviken. Beløpene gjelder utgifter til bemanning som skal gi tjenester til de som flytter inn i boligene, samt drift og vedlikehold av anlegget.

Plan - Omsorg med kunnskap - Sandsli bo- og aktivitetssenter

Sandsli bo- og aktivitetssenter er et flerbrukshus med 120 sykehjemsplasser, 30 omsorg pluss-boliger og et dagaktivitetstilbud for demente med 15 plasser. Bygget ble tatt i bruk i september 2020.

Økt driftsbudsjett til dekning av kapitalutgifter - privat ideell virksomhet

I tertialrapport 1/2020 ble det vedtatt en styrking av driftsbudsjettet som følge av et gjennomført investeringsprosjekt i en privat ideell virksomhet. Styrkingen hadde 8 mnd. virkning i 2020. Byrådet foreslår at denne styrkingen videreføres med helårsvirkning.

Økte hjemmetjenester

Antall eldre i Bergen øker, og byrådet vil derfor styrke budsjettet til hjemmetjenester. Det jobbes målrettet med å gjøre bedre kartlegginger av eldre slik at hjelp gis på rett måte. Bruk av ny teknologi og rett behandling av tilstander som kan behandles, skal prioriteres. Sammensetningen og innretningen av tjenestene vil endre seg som følge av ny kunnskap og ny teknologi.

Åsane sykehjem

Det bygges et nytt sykehjem i Åsane bydel med 100 plasser, på en tomt som grenser til eksisterende Midtbygda sjukeheim. Bygget på dagens Midtbygda sjukeheim skal rives og det vil bli bygget et helt nytt sykehjem på tomten. For Åsane sykehjem er det valgt en såkalt «Klyngetunløsning» med samordning og sammenbygging av de to nye sykehjemmene, da dette vurderes å være det som i størst grad ivaretar tilpasning for personer med demens.

I samspill med entreprenør har prosjektet blitt bearbeidet (forprosjekt) med økte miljøambisjoner (fossilfri byggeplass, massivtre, solceller og økt kildesortering), det er gjennomført tilpasninger grunnet støykrav i reguleringsplan samt planlagt mer velferdsteknologi i bygget. Reguleringsplanen ble vedtatt i Bergen bystyre i april 2020, og grunnarbeidene startet opp høsten 2020.

Utgående engangstiltak

Engangstiltak som var videreført med varig virkning utgår fra 2020

I Handlings- og økonomiplanen for 2020-23 var noen fondsfinansierte engangstiltak, som ble utført i 2019, feilaktig videreført med varig virkning. Det foreslås nå å rette opp i dette ved at både utgiftene og bruk av disposisjonsfond til de samme tiltakene utgår.

Pålegg om å etablere nye garderober og ladestasjoner i hjemmetjenesten - merutgifter

Gjelder utgifter i forbindelse med garderober, arbeidstøy og etablering av ladestasjoner for elbiler. Dette var et engangstiltak i 2020, og budsjettet utgår fra 2021.

Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak

Nytt sykehjem: Midtbygda behandlingssenter

Når Åsane sykehjem står ferdig i 4. kvartal 2022, flytter beboerne på Midtbygda sjukeheim inn her. Dagens bygningsmasse skal rives og det vil bli bygget et helt nytt sykehjem. Kommunens korttidssykehjem vil få benevnelsen «behandlingssenter». De negative beløpene skyldes at beboerne flytter inn på Åsane sykehjem som er fullt ut budsjettert.

Plan - Omsorg med kunnskap - Avvikling av private institusjoner

I planen Omsorg med kunnskap (2016-2030) ble det vedtatt å avvikle uhensiktsmessige institusjoner etter hvert som ny sykehjemskapasitet ble tatt i bruk. De fleste av disse er nå avviklet eller ombygd. Beløpene i perioden 2021 - 2024 gjelder Johanneshjemmet, som er under ombygging til omsorg pluss-boliger.

Plan - Omsorg med kunnskap - Avvikling kommunale institusjoner

I forbindelse med Sandsli bo- og omsorgssenter tas i bruk i høsten 2020, vil institusjoner som har dårlig bygningsmessig standard, eller som har en vanskelig tilgjengelig beliggenhet, bli avviklet.

Av kommunale institusjoner gjelder dette:

- Enkers aldershjem – avvikles september 2020
- B- sykehuset – avvikles 2021
- Storetveit - avvikles i september 2020 og skal rehabiliteres til å være erstatningssykehjem i 5 år fra 2021-2026.
- Hordnestunet avvikles som ordinært sykehjem i 2020. Etter rehabilitering skal bygget benyttes til brukere fra B-sykehuset.

Kutt i tiltak

Avvikle kjøp av plasser ved NKS Olaviken

Bergen kommune har en avtale om kjøp av plasser for personer med diagnosen Huntington. I den opprinnelige avtalen kjøpte kommunen 5 plasser, noe som ble redusert til 3 plasser fra 1.1.2020.

Byrådet har reforhandlet avtalen med Olaviken Alderspsykiatriske sykehus om kjøp av plasser for personer med diagnosen Huntington. Det har vært lav utnyttelsesgrad av plassene, og kommunen har bygget opp et godt tilbud til denne pasientgruppen med spesialavdelinger i kommunale sykehjem, slik at det nå ikke lenger er behov for å kjøpe disse plassene i tillegg.

Avvikle lokale produksjonskjøkken

Byrådet foreslår at varm-matproduksjonen ved Lyngbøtunet og Kolstihagen legges ned. Denne produksjonen har høyere utgifter enn mat som blir levert til de andre sykehjemmene. Byrådet foreslår at denne produksjonen avvikles for å skape økonomisk handlingsrom for andre høyere prioriterte oppgaver.

Redusere bemanning i omsorgsboliger for eldre

Helårsvirkning av tiltak vedtatt i budsjettbehandlingen for 2020, og tiltaket er iverksatt.

Reduserte utgifter til reise

Byrådet har som ambisjon å redusere unødvendige reiser. Budsjettet til reising reduseres. Deltakelse på møter og konferanser skal i størst mulig grad skal skje ved bruk av digitale møteverktøy.

Øvrige inntektsendringer

Kreftsykepleiere/koordinatorer - økt kommunal egenfinansiering

Redusert tilskudd fra Kreftforeningen. Kommunen har fått tilskudd fra kreftforeningen til opprettelse av stilling som kreftkoordinator og tilskuddet trappes ned over tid. Skal tilbudet opprettholdes, må den kommunale finansieringen økes.

Ressurskrevende tjenester - Toppfinansieringsordningen

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2021 å stramme inn den statlige toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Det skjer ved at innslagspunktet er økt med 46.000 utover påregnet lønnsvekst. Dette innebærer at kommunene må bære en større del av kostnadene for disse brukerne.

Byrådet kan ikke se at det er mulig å redusere utgiftene tilsvarende ute i de enheter som gir tjenester til disse brukerne, og foreslår at budsjettet kompenseres for denne reduserte inntekten.

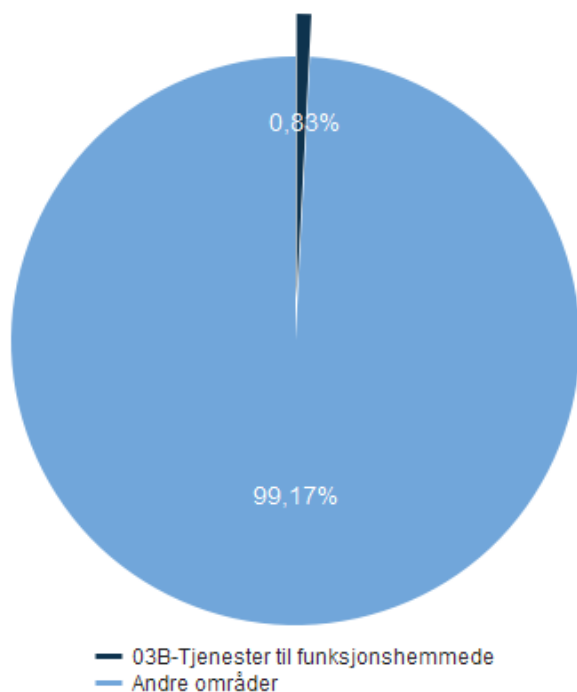
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	
Biler til transport av eldre	Løpende						3,0	0,8	0,8	0,8	5,3
ENØK-prosjekter	Løpende						7,0	6,0	7,0	7,0	27,0
Hordnestunet - oppgradering og ombygging	2021		IA	25,0	0,0	25,0	23,0	0,0	0,0	0,0	23,0
IKT-prosjekter – Eldre, helse og frivillighet	Løpende						1,8	1,8	1,8	1,8	7,0
Kalfaret sykehjem - oppgradering	2021		IA	20,0	0,0	20,0	19,0	0,0	0,0	0,0	19,0
Midtbygda sjukeheim, riving og nybygg - konseptutvikling	2023		IA	70,0	0,0	70,0	12,5	37,2	15,5	0,0	65,2
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						13,2	13,2	13,2	12,0	51,6
Nytt Frieda Fasmer (120 plasser)	2024		IA	904,2	0,0	904,2	20,6	93,1	261,8	261,8	637,3
Nytt sykehjem - mulighetstudie og tomtesøk	2022		IA	5,5	0,0	5,5	3,5	2,0	0,0	0,0	5,5
Sandsli bo- og aktivitetssenter	2020	BY 275-16		823,4	0,0	728,1	30,0	0,0	0,0	0,0	30,0
Slettemarken sykehjem, nybygg - konseptutvikling	2023		IA	58,0	0,0	58,0	4,4	25,8	32,0	0,0	62,2
Storetveit sykehjem - oppgradering	2022		IA	28,0	0,0	28,0	25,0	0,0	0,0	0,0	25,0
Sykehjem - Oppgradering uteområder	2024		IA	20,0	0,0	20,0	5,0	5,0	5,0	5,0	20,0
Sykehjem - Rehabilitering og nybygg	Løpende						0,0	0,0	127,6	485,0	612,6
Tilpasning av lokaler - sekkepost	Løpende						4,3	1,0	1,0	1,0	7,3
Åsane sykehjem	2022	BY 295/17		549,8	0,0	673,0	234,0	233,4	47,8	0,0	515,2
Sum investeringsprosjekter				1 373,2	0,0	2 531,8	406,2	419,2	513,4	774,3	2 113,1

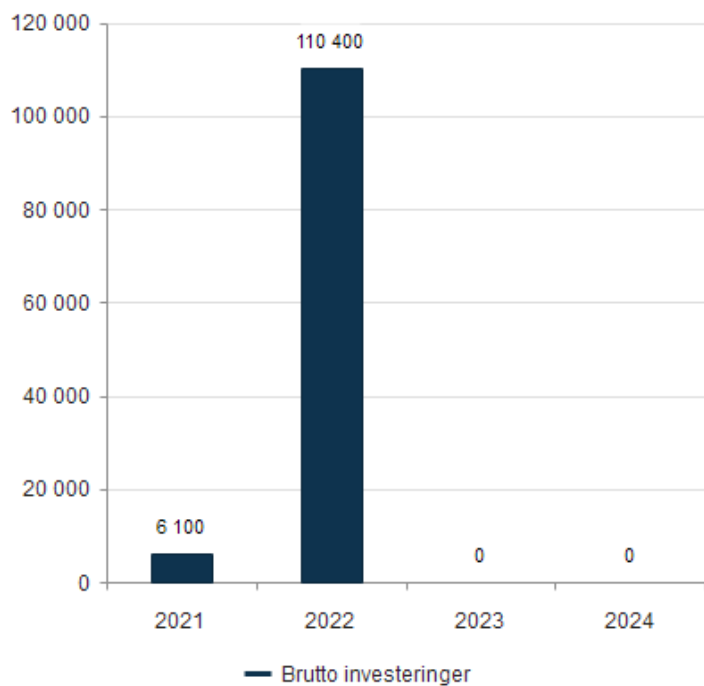
03B-Tjenester til funksjonshemmede

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Bergen kommune gir helse- og omsorgstjenester til personer med funksjonsnedsettelse.

Tjenesteområdet omfatter noen spesifikke tjenester primært til voksne personer under 67 år med fysisk funksjonsnedsettelse. Funksjonsnedsettelse forstås her som resultatet av et misforhold mellom enkeltmenneskers forutsetninger og samfunnets innretning. Graden av funksjonsnedsettelse kan reduseres ved å tilrettelegge samfunnet og bygge ned funksjonshemmende barrierer, eller ved å støtte og bygge opp individets forutsetninger gjennom behandling, opplæring og bistand.

De mest sentrale tilbudene innen tjenesteområdet er:

- Brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Denne tjenesten er en alternativ organisering av praktisk bistand. Bergen kommune har fritt brukervalg på brukerstyrt personlig assistanse, og brukerne kan velge kommunal eller privat leverandør. Brukerstyrt personlig assistanse er et viktig bidrag til likeverd, likestilling og samfunnsdeltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne og stort behov for bistand.
- Bokollektiv/-felleskap. Tjenesten er for voksne med funksjonsnedsettelse som ikke kan bo i eget hjem med tjenester. Det er til sammen etablert 29 boliger for målgruppen med heldøgns bemanning på permanent basis.
- Dagaktivitetstilbud for voksne. Bergen kommune har avtale med Stiftelsen «Dagsenter for fysisk funksjonshemmede i Bergen» for drift av dagaktivitetstilbud. Ved dagsenteret legges det til rette for ulike aktiviteter tilpasset den enkelte bruker.
- Rådgivningskontor for hørselshemmede og døvblinde er et lavterskeltilbud som gir bistand til personer med hørselshemming og døvblindhet som trenger informasjon, råd, veiledning og bistand til mestring på alle livsområder. Mange av brukerne er tegnspråklig døve som ikke får dekket sitt behov for hjelp innenfor andre tjenester.
- Omsorgsstønad. Svært mye hjelp, pleie og tilsyn i hjemmet blir utført av private omsorgsytere. På tross av offentlige tjenester og støtteordninger er det private omsorgsarbeidet helt avgjørende i samfunnet sin innsats for dem som trenger hjelp og pleie. Hovedformålet med omsorgsstønad er å gjøre det mulig for private omsorgsytere å fortsette omsorgsarbeidet.
- Ledsagerbevis gir ledsager til personer med funksjonsnedsettelse fri adgang til offentlige kultur- og fritidsarrangement, samt offentlige transportmiddel som den funksjonshemmede ikke ville kunne nyttiggjøre seg uten bistand. Formålet med ledsagerbevis er at personer med funksjonsnedsettelse som er helt avhengig av følge, skal ha anledning til å delta i samfunnet uten å måtte betale for ledsager. Ordningen er et virkemiddel for å forebygge isolasjon og bidra til økt livskvalitet for personer med funksjonsnedsettelse.

Flere helse- og omsorgstjenester som personer med funksjonsnedsettelse har behov for, omtales under andre tjenesteområder. Vi viser spesielt til tjenester som gis i hjemmet som er beskrevet under tjenesteområdet 03ATjenester til eldre og tjenesteområdet 05B Behandling og rehabilitering.

Hovedprioriteringer

Byrådets ambisjon er at Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet.

Personer med funksjonsnedsettelse skal ha tilgang til likeverdige helse- og omsorgstjenester av god kvalitet, og at det skal sikres brukermedvirkning i tjenesteytingen. Helse- og omsorgstjenesten skal ha god kunnskap om funksjonsnedsettelse og jobbe tverrfaglig og målrettet for å kunne mobilisere brukernes egne ressurser. For å gi gode tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne er det viktig med god samhandling mellom flere aktører. Koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering (KE) er et viktig virkemiddel for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester til brukere med langvarige og sammensatte behov.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) kan gi større frihet til å bestemme hvem som skal hjelpe, hvordan hjelpen skal gis og når den skal gis. Byrådet fremhever i sin politiske plattform betydningen av Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) som et viktig verktøy for å fremme likestilling.

Personer med funksjonsnedsettelse kan ha behov for bistand til å skaffe seg en bolig og til å mestre et boforhold. Byrådet prioriterer å bygge nye boliger for personer med funksjonsnedsettelse, slik at det bokollektivet som i dag er lokalisert ved Midtbygda sykehjem, etableres som et selvstendig bokollektiv utenfor sykehjemmet.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		176 481	176 481	176 481	176 481
Sum Lønns- og prisvekst mv.		3 345	3 345	3 345	3 345
Sum Tekniske justeringer		-8 360	-8 360	-8 360	-8 360
Prisjustering og diverse endringer		-5 015	-5 015	-5 015	-5 015
Konsekvensjustert ramme		171 467	171 467	171 467	171 467
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Økte utgifter til Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)	Eldre, helse og frivillighet	4 800	4 800	4 800	4 800
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		4 800	4 800	4 800	4 800
Nye tiltak					
Boliger for personer med funksjonsnedsettelse	Eldre, helse og frivillighet	0	900	5 410	5 410
Sum Nye tiltak		0	900	5 410	5 410
Nye tiltak og realendringer budsjett		4 800	5 700	10 210	10 210
Ramme 2021-2024		176 267	177 167	181 677	181 677

Sammendrag budsjett

Budsjettforslaget innebærer at i planperioden vil bokollektivet som i dag er lokalisert ved Midtbygda sykehjem, etableres som et selvstendig bokollektiv utenfor sykehjemmet. Dette vil gjøre at beboerne får

et kvalitetsmessig bedre botilbud, og kostnadene vil derfor også øke. Budsjettet til brukerstyrt personlig assistanse foreslås styrket.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	64 557	80 874	73 393	74 263	78 633	78 633
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	11 104	5 351	9 237	9 267	9 407	9 407
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	100 273	100 578	105 378	105 378	105 378	105 378
Overføringsutgifter	2 414	2 027	2 027	2 027	2 027	2 027
Finansutgifter	7	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	178 355	188 829	190 034	190 934	195 444	195 444
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 787	-200	-200	-200	-200	-200
Refusjoner	-4 823	-3 678	-13 567	-13 567	-13 567	-13 567
Overføringsinntekter	-1 226	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-19	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-7 856	-3 878	-13 767	-13 767	-13 767	-13 767
Sum	170 499	184 951	176 267	177 167	181 677	181 677

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Eldre, helse og frivillighet	170 689	174 231	172 166	173 066	177 576	177 576
Arbeid, sosial og bolig	92	0	755	755	755	755
Fellesposter - bykassen	-282	10 720	3 345	3 345	3 345	3 345
Sum	170 499	184 951	176 267	177 167	181 677	181 677

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Åpne aktivitetstilbud funksjonshemmede	0	250	346	376	516	516
Dagsenter funksjonshemmede	2 805	2 746	2 810	2 810	2 810	2 810
Andre velferdstiltak funksjonshemmede	3 356	3 803	5 055	5 055	5 055	5 055
Sykehjem døgnopphold funksjonshemmede	31 403	40 730	32 508	32 508	32 508	32 508
Praktisk hjelp og bistand funksjonshemmede	36 192	38 480	29 022	29 892	34 262	34 262
Personlig assistent	96 405	98 605	106 187	106 187	106 187	106 187
Hjemmesykepleie funksjonshemmede	338	338	338	338	338	338
Sum	170 499	184 951	176 267	177 167	181 677	181 677

Utfordringer og strategi

Ulike rapporter og kunnskapsgrunnlag tyder på at personer med funksjonsnedsettelse ikke er likestilt med befolkningen for øvrig når det gjelder å få oppfylt grunnleggende rettigheter og ha tilgang til utdanning, arbeid, god helse, familieliv og samfunnsdeltakelse. Nasjonalt har man i handlingsplanen [Et samfunn for alle – Likestilling, demokrati og menneskerettigheter](#), rettet en innsats mot fire spesifikke områder; utdanning, arbeid, helse og omsorg og kultur og fritid. Disse satsingsområdene er valgt basert på kunnskap om hvilke barrierer personer med funksjonsnedsettelse møter, og hvilke innsatser som bør prioriteres for å oppnå likestilling.

Tilfredshet med livet og god helse er viktige mål på livskvalitet og uttrykk for hvordan den enkelte oppfatter tilværelsen. Personer med funksjonsnedsettelse er hyppigere i kontakt med helse- og omsorgstjenester enn andre, og 34 prosent av personer med funksjonsnedsettelser rapporterer å ha dårlig helse, mot seks prosent i befolkningen generelt. (Kilde: [Et samfunn for alle – Likestilling, demokrati og menneskerettigheter](#))

Det er et offentlig ansvar å fremme helse, forebygge sykdom og tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester. Tjenestetilbudet skal så langt som mulig være helhetlig og tilpasset den enkelte. Det er et mål at alle skal ha god livskvalitet og god fysisk og psykisk helse. Det er viktig at tjenestene som gis har fokus på at sykdom og funksjonsnedsettelse forebygges. For å nå målet skal mestringsstrategien implementeres i alle tjenestene og tjenestene skal søkes organisert slik at helsepersonell jobber sammen i tverrfaglige enheter/grupper. På den måten skal brukerne få god hjelp, oppfølging og tilrettelegging.

Re-/habiliteringstilbud og teknologiske hjelpemidler er viktige tiltak for denne målgruppen. Mange trenger tjenester fra både kommunens helse- og omsorgstjenester og spesialisthelsetjenesten. Godt samarbeid mellom tjenestene og med brukerne gir høy kvalitet på tjenestetilbudet, og øker sannsynligheten for at brukerne opplever mestring, økt selvstendighet i hverdagen og god helse og livskvalitet.

Koordinerte tjenester

Mange personer med funksjonsnedsettelse er avhengige av et godt samordnet kommunalt tjenestetilbud. Selv om disse tjenestene er organisert i ulike etater i kommunene skal sektorer og tjenester samarbeide godt slik at den enkelte bruker kan få et helhetlig og individuelt tilpasset tilbud.

Alle kommuner skal ha en koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering. Koordinerende enhet skal være et synlig kontaktpunkt og bidra til å sikre helhetlige og koordinerte tilbud til brukere med langvarige og sammensatte behov. De som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, skal oppleve at koordinerende enhet er "en dør inn" til kommunens tjenester. Vi viser for øvrig til tjenesteområde 05B Behandling og rehabilitering.

Brukerstyrt personlig assistanse

Brukerstyrt personlig assistanse gir mennesker med stort behov for praktisk bistand en større mulighet til å ta ansvar for eget liv og egen velferd. Tallet på brukere som har brukerstyrt personlig assistanse har økt gradvis de siste årene, og vi forventer en ytterligere økning.

Boliger for personer med funksjonshemming

I forbindelse med bygging av nytt Midtbygda sykehjem er det behov for å etablere et nytt bofellesskap for 16 unge fysisk funksjonshemmede som i dag bor i et bokollektiv i sykehjemanlegget. Nytt bofellesskap skulle etableres enten ved å kjøpe tilpassete arealer i et allerede planlagt byggeprosjekt,

alternativt ved bygging i egenregi på en tomt som allerede er regulert til formålet. Det har fremkommet behov for en større justering av utformingen av prosjektet for å øke boligpreget, og anskaffelsesprosessen ble derfor stanset våren 2020. Status i prosjektet er at det søkes etter tomt som er regulert til riktig formål, slik at arbeidet med bofellesskapet kommer i gang så raskt som mulig.

Sansetap

Basert på tiltak i [handlingsplan for habilitering og rehabilitering](#) ble det i 2019 startet et arbeid med å samordne tjenestene til personer med syns- og/eller hørselsnedsettelse. 2019/2020 er det gjennomført et prosjekt *Samordnet innsats for personer med sansetap* som et ledd i styrking av tjenestene til personer med syns- og hørselsnedsettelse. Det er blant annet etablert en kommunal syns- og hørselskontaktordning og gjennomført et kompetanseløft.

Tiltak for å ivareta pårørende

Pårørende er en viktig ressurs og gir mye privat omsorg. Avlastning, veiledning, pårørendestøtte og målrettet bruk av omsorgsstønad skal sikre at også pårørende ivaretas.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall boliger/plasser for funksjonshemmede med heldøgns omsorg	29	29	29	29	29	29	29	
Gjennomsnittlig antall timer brukerstyrt personlig assistanse (BPA) pr. mottaker pr. uke	61	64	64	65	65	67	67	
Mottakere av brukerstyrt personlig assistanse (BPA)	72	75	75	78	78	81	81	
Antall timer brukerstyrt personlig assistanse (BPA) totalt pr. uke	4 377	4 770	4 800	5 100	5 100	5 400	5 400	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Økte utgifter til Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en måte å organisere praktisk bistand og opplæring på for personer med langvarig og stort behov for personlig assistanse. Hvis brukeren oppfyller visse kriterier har brukeren rett på å få bistanden som BPA-ordning. Byrådet foreslår at budsjettet styrkes.

Nye tiltak

Avlastningsbolig for barn og unge med alvorlig funksjonshemming

Teknisk justering hvor budsjettmidlene overføres til annet tiltak - fellestiltak for avlastningsboliger og barneboliger.

Barneboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming

Budsjettmidlene overføres til annet tiltak - fellestiltak for avlastningsboliger og barneboliger.

Boliger for personer med funksjonsnedsettelse

I forbindelse med at det skal bygges nytt sykehjem ved Midtbygda sjukeheim, må det etableres nye tilrettelagte boliger for de 16 beboerne som i dag bor i bokollektivet for unge funksjonshemmede ved institusjonen. Beløpet gjelder økte driftsutgifter til bemanning som følge av flyttingen fra institusjon til egne tilrettelagte boliger.

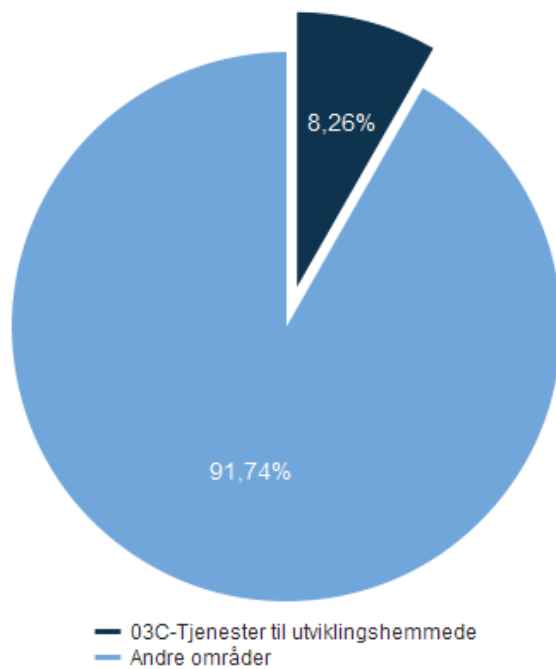
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Saksref.	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum 2021-24
			Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	
Nytt bofellesskap for unge funksjonshemmede	2022	BY 155-19	115,0	119,8	0,0	119,8	6,1	110,4	0,0	0,0	116,5
Sum investeringsprosjekter			115,0	119,8	0,0	119,8	6,1	110,4	0,0	0,0	116,5

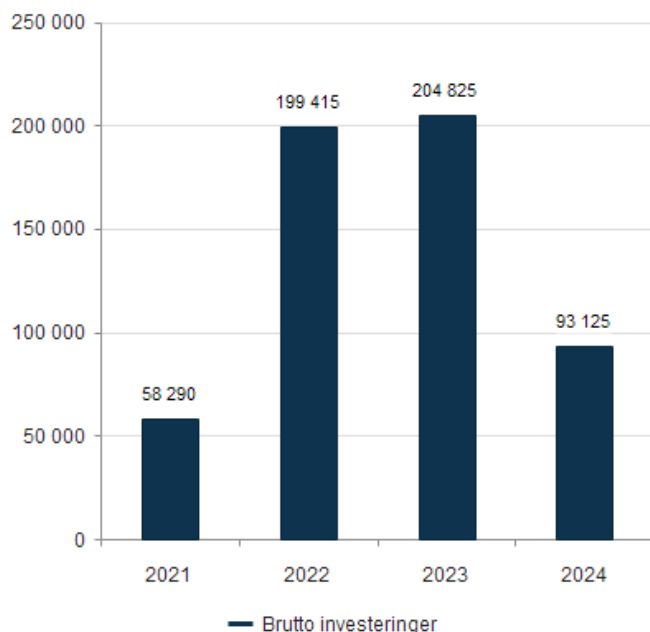
03C-Tjenester til utviklingshemmede

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Personer med utviklingshemming er en uensartet gruppe med mange ulike behov i forskjellige livsfaser. Bergen kommune gir helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming som bor i foreldrehjem, i barne- og avlastningsbolig, i egen bolig/bofellesskap og på sykehjem. Kommunen tildeler også avlastning for å støtte pårørende som har særlig tyngende omsorgsoppgaver. Avlastning kan gis på timesbasis både i og utenfor hjemmet, som besøkshjem eller i avlastningsbolig. Behov for tjenester er for mange sammensatt og livslangt. Personer med utviklingshemming skal på samme måte som andre innbyggere sikres tjenester fra andre kommunale etater og statlige instanser som spesialisthelsetjenesten og NAV stat. Å møte behovene krever på samme måte tverrfaglig kompetanse og godt samarbeid på tvers av ulike sektorer.

Et dagaktivitetstilbud er viktig for å bringe mennesker ut av sosial isolasjon, bygge sosiale nettverk, og for at den enkelte skal kunne få en tilværelse preget av meningsfullt innhold. Dagsentertjenesten i Bergen kommune er en byomfattende enhet som gir dagtilbud til voksne personer med utviklingshemming, med varierte aktiviteter som forming, fysisk aktivitet, kreativ utfoldelse og produksjon av varer og tjenester. Arbeidslivet er også en viktig arena for deltakelse og inkludering i samfunnet. Flere personer med utviklingshemming deltar i arbeidslivet og flere kan ha behov for tilrettelegging, slik som i varig tilrettelagt arbeid (VTA). Varig tilrettelagt arbeid kan foregå både i skjermet virksomhet (VTA-S), slik som i vekstbedrifter eller arbeidsmarkedsbedrifter, eller i ordinære virksomheter (VTA-O). Hovedformålet med VTA-tiltakene, som NAV stat har et hovedansvar for, er å styrke deltakernes muligheter til å skaffe seg, og beholde arbeid. Kommunen har et medfinansieringsansvar for VTA-tiltakene.

Fritid er viktig for at personer skal oppleve å ha gode, innholdsrike liv. Fritidsaktiviteter er sentrale arenaer for læring, mestring, utvikling og sosiale fellesskap. En meningsfull fritid forutsetter valgfrihet i aktiviteter og at ulike aktiviteter er tilgjengelige for dem som ønsker det. Bergen kommune driver, og tilrettelegger, for et bredt spekter av fritidsaktiviteter tilrettelagt for målgruppen. Det satses i tillegg på tilgjengeliggjøring av ordinære fritidsaktiviteter, gjennom blant annet støttekontaktordningen og

tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner. Det er i tillegg ansatt en frivillighetskoordinator som jobber med rekruttering av frivillige som ønsker å gjøre en forskjell, med mål om å øke deltakelsen innen kultur, fritidsaktiviteter og idrett for målgruppen. Det skal være lett å komme seg ut og delta i samfunnet.

Hovedprioriteringer

Byrådet erklærte i sin politiske plattform at Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by for alle. I 2019 vedtok byrådet en ny plan for tjenester til personer med utviklingshemming, [Et helt liv med mening, vekst og utvikling](#). Planen har søkelys på gode, helhetlige tjenester gjennom livets ulike faser – og med gode overganger mellom de ulike fasene fra barndom til voksenliv og alderdom. Dette innebærer satsinger på flere områder, blant annet avlastning, skole, boliger, dagaktiviteter, fritidsaktiviteter og helse- og omsorgstjenester. Byrådet styrker budsjett til drift av tjenester til utviklingshemmende med 21 millioner kroner i 2021.

En av hovedutfordringene på tjenesteområde for utviklingshemmede er mangel på boliger - og det å kunne tilby egnet bolig til rett tid. Boligløftet er en av byrådets store helhetlige satsinger, som tar sikte på å avvikle boligkøen for personer med utviklingshemming. Byrådet følger opp Boligløftet i budsjettet, med midler til både investering og drift av nye boliger. Det legges i tillegg inn midler til bemanning og drift i privatinitierte bogrupper. Mange som i dag står i boligkø, har et høyt timeantall med avlastning. Når Boligløftet realiseres og flere flytter i egen bolig, frigjøres kapasitet i avlastningstjenesten for dem som nå står på venteliste.

Byrådet er opptatt av at den enkelte skal være sikret et godt fritidstilbud og det gis tilbud om fritidsaktiviteter i og utenfor bofellesskapene. Alle skal være sikret muligheten til å leve et liv i fellesskap med andre. Byrådet ønsker å gi bolig og tjenester til de som venter på bolig, og finansiering av Boligløftet skal prioriteres.

TV BRA er Norges nye tv-kanal av og for utviklingshemmede. Det er få kunnskapsbaserte arbeidsplasser for utviklingshemmede, og de arbeidsoppgavene som tilbys i TV BRA, gir særegen kompetanse for målgruppen. TV BRA har gjennom tidsavgrensede prosjektmidler fra Bergen kommune i 2017-2019 hatt en meget vellykket satsing på Vestlandet. Byrådet foreslår å videreføre støtten med prosjekttilskudd på kr. 850 000 i to år

Tjenesten opplever et stabilt høyt sykefravær, som gir store kostnader til vikarutgifter. Sykefravær er en utfordring for den enkelte, i tillegg til at brukerne kan få flere ansatte å forholde seg til. Å løse utfordringer knyttet til sykefravær og vikarbruk er en viktig prioritering for byrådet. Det jobbes aktivt blant annet gjennom å ansette flere i hele stillinger, nye ordninger for langturnus, kompetansehevede tiltak og etter- og videreutdanning for ansatte. Bystyret har bevilget 10 millioner til flere hele stillinger i tjenesten. Det er derfor satt i gang et nytt pilotprosjekt i 4 bofellesskap der ansatte skal jobbe i hele stillinger.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		1 378 929	1 378 929	1 378 929	1 378 929
Sum Lønns- og prisvekst mv.		17 727	17 727	17 727	17 727
Sum Generelt inntektskrav		-8 428	-8 428	-8 428	-8 428
Sum Tekniske justeringer		1 937	1 937	26 697	26 697
Prisjustering og diverse endringer		11 236	11 236	35 996	35 996
Konsekvensjustert ramme		1 390 165	1 390 165	1 414 925	1 414 925
Oppjustering til aktivitetsnivået					
"Boligløftet Bergen" nye boliger i eksisterende boligmasse	Arbeid, sosial og bolig	7 652	7 652	7 652	7 652
Brukerstyrt personlig assistent (BPA)	Arbeid, sosial og bolig	5 800	5 800	5 800	5 800
Fast ansettelse av støttekontakter	Arbeid, sosial og bolig	9 450	9 450	9 450	9 450
Kjøp av avlastningsplasser i påvente av avlastningsboliger/barneboliger	Arbeid, sosial og bolig	20 385	20 385	10 193	0
Tilpasning til aktivitetsnivå for tjenester til utviklingshemmede	Arbeid, sosial og bolig	21 000	21 000	21 000	21 000
Tiltak som fremmer heltidskultur	Arbeid, sosial og bolig	10 000	10 000	10 000	10 000
Velferdsteknologi	Arbeid, sosial og bolig	520	520	520	520
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		74 807	74 807	64 615	54 422
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Redusert kjøp av avlastningsplasser	Arbeid, sosial og bolig	0	0	-7 000	-12 000
Reversering av økt egenandel for transport og mat ved opphold på dagsenter	Arbeid, sosial og bolig	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		1 600	1 600	-5 400	-10 400
Nye tiltak					
«Boligløftet Bergen» - plan for å avvike boligkøen	Arbeid, sosial og bolig	0	0	32 133	129 868
Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming	Arbeid, sosial og bolig	0	0	20 250	20 250
Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider	Eldre, helse og frivillighet	760	2 120	1 360	0
Tjenester i Privatinitierte boligløsninger	Arbeid, sosial og bolig	22 554	54 958	77 280	83 780
TV BRA - Prosjekttilskudd 2021 og 2022	Arbeid, sosial og bolig	850	850	0	0
Sum Nye tiltak		24 164	57 928	131 023	233 898
Utgående engangstiltak					
Boligløftet Bergen - etableringsprosjekt	Arbeid, sosial og bolig	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Sum Utgående engangstiltak		-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
Effektivisering					
Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)	Arbeid, sosial og bolig	-11 000	-21 000	-49 000	-49 000
Sum Effektivisering		-11 000	-21 000	-49 000	-49 000
Kutt i tiltak					
Reduksjon i feriereiser for utviklingshemmede	Arbeid, sosial og bolig	-425	-425	0	0
Redusert bemanning ved Fana dagsenter	Arbeid, sosial og bolig	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Sum Kutt i tiltak		-3 425	-3 425	-3 000	-3 000
Øvrige inntektsendringer					
Ressurskrevende tjenester - Toppfinansieringsordningen	Arbeid, sosial og bolig	9 000	9 000	9 000	9 000
Sum Øvrige inntektsendringer		9 000	9 000	9 000	9 000
Nye tiltak og realendringer budsjett		92 746	116 510	144 838	232 520
Ramme 2021-2024		1 482 911	1 506 675	1 559 763	1 647 445

Sammendrag budsjett

Endring i tjenestebehov og flere nye brukere medfører økte utgifter. Budsjettet ble styrket ved tertialrapport 1/2020 og Byrådet foreslår en varig videreføring av styrkingen.

Ifølge ASSS-data har Bergen kommune samlede høyere utgifter per utviklingshemmet enn gjennomsnittet for ASSS-kommuner. Byrådet legger til grunn at Bergen kommune har et potensiale for at tjenestene gjennom et systematisk program- og forbedringsarbeid (Lean metode med fokus på å forenkle, fornye og forbedre og «IDE programmet») som fokuserer på mer styrte prosjekter for innovasjon, digitalisering og effektivisering) skal kunne synliggjøre gevinster i form av økt effektivitet, økt kvalitet og mindre tidsbruk. Byrådet foreslår derfor å legge inn et effektiviseringskrav med gradvis opptrapping i økonomiplanperioden.

Byrådet foreslår å styrke arbeidet med å fremme heltidskultur. Gjennom nytt pilotprosjekt i 4 bofellesskap vil byrådet bidra til dette. Heltidskulturen lar seg realisere gjennom bruk av tilpassede arbeidstidsordninger som bidrar til at færre ansatte dekker større stillingsprosenter. Slik vil tjenestemottakere få færre ansatte å forholde seg til. Heltidskulturen har også som mål å fremme trivsel blant ansatte og bidra til god kvalitet i tjenestene gjennom et tilstrekkelig antall ansatte med helsefaglig utdanning i tjenestene. Gjennom prosjektet ser en også mulighet til å redusere kostnader knyttet til sykefravær og behov for ekstravakter.

Byrådet har som mål å avvikle boligkøen for utviklingshemmede, og foreslår å styrke driftsbudsjettet for å gi flere et egnet bo- og tjenestetilbud.

Gjennom boligprogrammet «Boligløftet» bygges det flere boliger som skal eies og driftes i kommunal egenregi. Herunder omsorgsboliger i eksisterende kommunal boligmasse som bygges om til bofellesskap. Byrådet styrker også rammene for drift av Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming og gir flere tjenester i Privatinitierte boligløsninger.

I påvente av at flere boliger blir klare for bruk, kjøper Byrådet tjenester fra eksterne leverandører. Etter hvert som boligene tas i bruk skal kjøp fra eksterne leverandører reduseres.

Byrådet følger opp bystyrevedtak og styrker budsjettet for fast ansettelse av støttekontakter, inkludert administrative kostnader. Budsjettet skal fordeles på flere tjenesteområder, og skal omfordeles i henhold til påløpte kostnader.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	1 388 895	1 413 173	1 422 226	1 445 990	1 516 695	1 619 570
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	136 750	127 315	169 466	169 466	169 466	169 466
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	249 575	231 167	259 442	259 442	242 675	227 482
Overføringsutgifter	27 226	32 891	33 892	33 892	33 042	33 042
Finansutgifter	15 830	14 463	14 560	14 560	14 560	14 560
Sum Driftsutgifter	1 818 275	1 819 009	1 899 586	1 923 350	1 976 438	2 064 120
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-57 413	-62 056	-68 356	-68 356	-68 356	-68 356
Refusjoner	-411 267	-386 494	-348 319	-348 319	-348 319	-348 319
Overføringsinntekter	-43	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 446	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-470 169	-448 550	-416 675	-416 675	-416 675	-416 675
Sum	1 348 107	1 370 459	1 482 911	1 506 675	1 559 763	1 647 445

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	-30 934	-30 340	-29 788	-29 788	-29 788	-29 788
Eldre, helse og frivillighet	50 265	51 806	20 442	21 802	21 042	19 682
Arbeid, sosial og bolig	1 318 265	1 293 375	1 484 511	1 506 915	1 560 763	1 649 805
Fellesposter - bykassen	10 506	55 618	7 745	7 745	7 745	7 745
Sum	1 348 107	1 370 459	1 482 911	1 506 675	1 559 763	1 647 445

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dagsenter utviklingshemmede	197 795	186 646	186 018	186 018	186 018	186 018
Andre velferdstiltak utviklingshemmede	26 931	28 650	39 074	39 074	38 649	38 649
Tiltak i avlastningsbolig	194 911	196 424	223 674	223 674	213 232	204 789
Tiltak i barnebolig	12 937	11 708	11 785	11 785	25 285	38 785
Personlig assistent utviklingshemmede	19 874	19 486	25 871	25 871	25 871	25 871
Praktisk bistand utviklingshemmede	921 334	950 013	1 017 991	1 041 755	1 092 210	1 174 835
Byggdrift avlastningsboliger	682	800	800	800	800	800
Byggdrift bofellesskap for utviklingshemmede	-26 508	-23 267	-22 301	-22 301	-22 301	-22 301
Sum	1 348 107	1 370 459	1 482 911	1 506 675	1 559 763	1 647 445

Utfordringer og strategi

Boligkøen er i dag en av hovedutfordringene for personer med utviklingshemming. Byrådetets satsing på Boligløftet har et ambisiøst mål om å etablere 130 nye boliger og avvikle boligkøen. Dette vil få flere positive ringvirkninger. Mange av familiene som i dag mottar avlastningstjenester har familiemedlemmer over 18 år som står i boligkø. Realisering av Boligløftet vil frigjøre kapasitet i avlastningstjenestene som i dag må håndtere konsekvensene av mangelen på boliger.

Boligløftet er en satsing som krever koordinert innsats fra flere tjenester og byrådsavdelinger. Byrådet vil omdisponere eksisterende kommunale boliger, kjøpe boliger på det åpne markedet og bygge flere kommunale boliger. I tillegg har flere personer med utviklingshemming, med bistand fra sine foreldre, de siste årene gått sammen og kjøpt egne boliger i fellesskap. Kommunen er i dialog med flere nye prosjektgrupper om dette. Det er mange personer med utviklingshemming i årskullene 18 - 24 år. Byrådetets målsetting er at alle personer med utviklingshemming ved fylte 15 år skal ha dialog med kommunen om fremtidige boligbehov. Dette for å sikre at kommunen skal ha god oversikt og planlegge behovet for boliger fortløpende. Det har vist seg utfordrende å etablere tilstrekkelig antall nye boliger i ønsket tempo, noe som har gjort det nødvendig med en liten forskyvning av gjennomføringen av siste del av boligløftet. Byrådet vil prioritere arbeidet og planlegger for en gjennomføring av boligløftet senest innen 2025.

Mangel på boliger til personer med utviklingshemming resulterer i store utfordringer for både tjenestemottakere og pårørende. Personer med store omsorgsbehov som blir boende i foreldrehjemmet, medfører utfordringer for familien, og fører til økt behov for avlastningstjenester. I en del tilfeller øker avlastningsbehovet parallelt med alderen. Det er viktig å sette inn riktige tiltak til rett tid, for å unngå tilleggsbelastninger som kan øke omsorgs- og hjelpebehovet ytterligere. Avlastningstjenestene er primært tenkt familier med barn under 18 år, men gir i dag tjenester til mange familier med voksne barn i boligkø. Boligmangel og overbelastning på avlastningstjenestene fører igjen til kostnadskrevenne enetiltak når akutte behov oppstår. Omtrent 40 prosent av timeavlastningen benyttes i dag av personer som står på venteliste til andre tjenester enn timeavlastning. Boligløftet vil frigjøre kapasitet i både time- og døgnavlastning, og slik at avlastningstjenestene ikke blir kompenserte tjenester for manglende boliger og botjenester.

Tjenesteområdet har opplevd vekst i utgifter både som følge av et større bistandsbehov, og som følge av at det er flere personer med utviklingshemming som har behov for tjenester. I tillegg vil realisering av Boligløftet føre til at flere personer flytter i egen bolig, hvor det må settes inn nødvendige tjenester.

Dette vil få økonomiske konsekvenser. I tillegg opplever tjenestene et stabilt høyt sykefravær, som gir merkostnader til vikarutgifter. Dette gir økonomiske utfordringer, samt at brukerne kan erfare å få flere ansatte å forholde seg til. Å løse utfordringer knyttet til sykefravær og vikarbruk vil være en viktig prioritering fremover, og det jobbes aktivt med flere strategier i tilknytning til disse utfordringene. Blant annet gjennom vektlegging av heltidskultur, nye ordninger for langturnus, kompetansehevede tiltak og etter- og videreutdanning for ansatte.

Kommunen har som mål å fremme heltidskultur og det er fra bystyret bevilget 10 millioner til dette arbeidet. Det er derfor satt i gang et nytt pilotprosjekt i 4 bofellesskap. Gjennom prosjektet skal man ansette flere i hele stillinger. Byrådet mener at hele og faste stillinger er med på å redusere sykefravær blant de ansatte. Gjennom å dyrke heltidskultur vil vi oppnå færre ansatte som dekker større stillingsprosenter, slik vil tjenestemottakere få færre å forholde seg til. Heltidskulturen har også som mål å fremme trivsel blant ansatte og bidra til god kvalitet i tjenestene gjennom et tilstrekkelig antall ansatte med helsefaglig utdanning i tjenestene.

En annen viktig strategi er å legge til rette for bruk av velferdsteknologi som kan bidra til økt trygghet og selvstendigjøring for utviklingshemmede.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Sikre kvalitet i tjenestene og god dokumentasjon	Antall bofellesskap, dagsentre og avlastningsenheter som har wi-fi	13	16	37	103
	Ta i bruk velferdsteknologi	Antall tjenestemottakere hvor velferdsteknologi er tatt i bruk: Annet (f.eks. er kamera og ulike alarmløsninger)	91	92	102	125
		Antall tjenestemottakere hvor velferdsteknologi er tatt i bruk: Datateknologisk utstyr for kommunikasjon	70	75	95	150
		Antall tjenestemottakere hvor velferdsteknologi er tatt i bruk: Alarmsystem	85	85	90	105
		Antall tjenestemottakere hvor velferdsteknologi er tatt i bruk: GPS	4	4	9	20
En rettferdig og inkluderende by	Boligløftet Bergen	Antall personer med vedtak om boligbehov som står på venteliste	127	117	110	44
	Brukere skal ha færre ansatte å forholde seg til	Antall ansatte som jobber langvakter dagtid på 10 timer eller mer	970	991	1 030	1 150
	Heltidskultur - øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse (Etat for tjenester til utviklingshemmede)	Gjennomsnittlig stillingsprosent i Etat for tjenester til utviklingshemmede (faste stillinger, eks. studentstillinger, avlastere og oppdragstakere)	67,6 %	75,0 %	77,0 %	82,0 %

Virkemiddel for å nå mål

For å nå målsetningen om flere hele stillinger i helse og omsorgstjenestene, er det opprettet arbeidsgrupper. Arbeidsgruppene iverksetter og følger opp tiltak som skal fremme en heltidskultur i etatene. Utsveksling av erfaringer på tvers av etater er også viktig for å utvikle en ønsket praksis hvor hele stillinger og heltidskultur er standarden. Kvaliteten på tjenestene skal bli bedre når tjenestemottakerne møter kjente og faste ansatte i hele stillinger, også ved bruk av langvaksordninger. Kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som tilbyr faste hele stillinger. Kommunen skal ha et system for bemanning som bidrar til kvalitet for tjenestemottakerne. I Etat for tjenester til utviklingshemmede er det, i samarbeid med

tillitsvalgte, igangsatt tiltak for å skape en heltidskultur ved å blant annet å utarbeide tilpassete og egnete turnuser.

Det er et mål på tjenesteområde å kunne gjøre bruk av eksisterende og ny velferdsteknologi. Dette fordrer strategisk planlegging og budsjettering for etablering av trådløst nettverk på de tjenestesteder der dette er påkrevd.

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig vil i samarbeid med etat for tjenester til utviklingshemmede bidra til god geografisk plassering og tildeling av boliger i tråd med de faglige vurderinger.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall avlastningsdøgn	25 480	25 780	25 050	23 225	26 825	26 825	26 825	
Antall beboere i bofellesskap (kommunale og privat ideelle)	531	539	555	557	578	609	633	
Antall beboere i privat boligløsning tilknyttet personale hele døgnet	63	66	82	90	126	126	126	
Antall bofellesskap med kommunal tildelingsrett (kommunale bofellesskap og ideelle bofellesskap)	86	87	87	87	88	91	92	
Antall personer med plass ved dagsenter	373	420	436	436	436	436	436	

Oppjustering til aktivitetsnivået

"Boligløftet Bergen" nye boliger i eksisterende boligmasse

Lien boligfellesskap er etablert og starter opp høsten 2020. Bofellesskapet ble etablert ved at omsorgsboliger i ordinær boligmasse ble omdisponert og bygget om. Det er behov for en styrking av budsjettet for å fullfinansiere det nyoppstartede bofellesskapet. Videre er det 2 nye leiligheter i eksisterende kommunal boligmasse som frigis til tjenester til utviklingshemmede. Nye boliger krever bemanning og det påløper noen driftsutgifter. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kunne ta i bruk de nye boligene i kommunens eksisterende boligmasse for denne brukergruppen.

Boligløftet Bergen - etableringsprosjekt

Bystyret vedtok i handlings- og økonomiplanen 2019-2022 et to-årig prosjekt der personer jobber på fulltid med å skaffe boliger til personer med utviklingshemming. Disse samarbeider tett med andre byrådsavdelinger, tjenestene, det private markedet, brukere og pårørende. Budsjettet har dekket utgifter til kjøpte tjenester og lønn til ansatte. Midlene utgår fra 2021, og aktivitetene finansieres fra 2021 innenfor prosjektets investeringsramme.

Brukerstyrt personlig assistent (BPA)

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er et viktig bidrag til likeverd, likestilling og samfunnsdeltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne og stort behov for bistand. Rettighetsfesting, ut fra gitte kriterier, av brukerstyrt personlig assistanse i 2015 har medført en stadig stigende søknadsmasse til denne tjenesten. Det er anslått merutgifter knyttet til dette forholdet på 4,8 mill. for inneværende år,

stigende til 5,8 mill. fra 2021. Byrådet foreslår å styrke budsjettet fra 2021 for å tilpasse budsjetttrammene til aktivitetsnivået.

Fast ansettelse av støttekontakter

For at kommunen skal oppfylle lovverk, rettspraksis og KS sine anbefalinger innenfor området som omhandler støttekontakter, skal støttekontakter som har hatt oppdrag av et visst omfang tilbys fast ansettelse i Bergen kommune. Dette følger av vedtak i Bystyre sak 196/18 og utarbeidet prosedyre ved inngåelse og forvaltning av avtaler for støttekontakter av HR konsern.

HR-konsern har fått i oppdrag å utrede og innstille til fremtidig organisering av støttekontakttjenester i Bergen kommune. I påvente av innstilling har en i 2020 foretatt midlertidig organisasjonsendring og styrket evnen/kapasiteten til å administrere støttekontakttjenesten. Det er anslått en total merkostnad for fast ansettelse av støttekontakter, samt administrative kostnader for å administrere en pool-ordning for støttekontakter, på totalt 9,4 mill. Organisasjonsendringen kan medføre behov for budsjettstyrking utover dette. I hovedsak leverer støttekontaktene tjenester innenfor tjenesteområdene 03C Tjenester til utviklingshemmede og 03D Psykisk helse, men også innenfor tjenesteområdene 03A Tjenester til eldre og 02 Barnevern. De totale merkostnadene plasseres foreløpig på det største tjenesteområde, 03C Tjenester til utviklingshemmede. Men budsjett vil bli omfordelt til øvrige tjenesteområder etter hvert som støttekontakter ansettes i avdelinger, samt også til tjenesteområde 16 Administrasjon.

Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å dekke de anslåtte merkostnadene for fast ansettelse av støttekontakter.

Kjøp av avlastningsplasser i påvente av avlastningsboliger/barneboliger

Med forankring i planene "Bergens barn - byens framtid" og "Et helt liv med mening, vekst og utvikling", har bystyret (sak 319/16) vedtatt å øke kapasiteten til barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming. Byrådet mener dette er et viktig tiltak å få gjennomført, og følger opp vedtaket ved å prioritere å innarbeide tiltaket både i investerings - og driftsbudsjettet i perioden. I påvente av at tiltakene er etablert i kommunal regi, er det behov for å styrke budsjettet med driftsmidler for å kunne kjøpe midlertidige plasser til denne sårbare målgruppen.

Tilpasning til aktivitetsnivå for tjenester til utviklingshemmede

Endring i tjenestebehov, som følge av ytterligere funksjonssvikt hos flere brukere, medfører økt behov for kommunale tjenester. I tillegg er det en økning i antall brukere, mange med alvorlige diagnoser, og brukere som har behov for tjenester over et lengre tidsrom enn tidligere. Byrådet foreslår å tilpasse budsjettet til aktivitetsnivået.

Tiltak som fremmer heltidskultur

I arbeidet med å fremme heltidskultur er det satt i gang et nytt pilotprosjekt i 4 bofelleskap for å bidra til dette. Heltidskulturen lar seg realisere gjennom bruk av tilpassede arbeidstidsordninger som bidrar til at færre ansatte dekker større stillingsprosenter. Slik vil tjenestemottakere få færre ansatte å forholde seg til. Heltidskulturen har også som mål å fremme trivsel blant ansatte og bidra til god kvalitet i tjenestene gjennom et tilstrekkelig antall ansatte med helsefaglig utdanning i tjenestene. Gjennom prosjektet ser en også mulighet til å redusere kostnader knyttet til sykefravær og behov for ekstravakter.

Velferdsteknologi

Det er inngått avtale om kjøp av tjenester fra Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet (BEHF) for bruk av velferdsteknologi og responstjenester innenfor tjenester til utviklingshemmede. Byrådet foreslår å styrke budsjettet tilsvarende merutgifter til teknologi og bemanning.

Nedjustering til aktivitetsnivå

Redusert kjøp av avlastningsplasser

Som en følge av at tjenestene tar i bruk nye boliger reduseres antall kjøpeplasser fra eksterne leverandører. Byrådet forslår å innarbeide en reduksjon i budsjettet som følge av dette.

Reversering av økt egenandel for transport og mat ved opphold på dagsenter

Det ble i budsjettet for 2020 innarbeidet en økt inntektsforventning knyttet til egenandel for mat og transport innenfor tjenester til utviklingshemmede. Det har i etterkant av budsjettvedtaket vist seg at forutsetningene for økt egenandel ikke har vært til stede, og byrådet foreslår at inntektsøkningen reverseres.

Nye tiltak

«Boligløftet Bergen» - plan for å avvike boligkøen

Byrådet foreslår å videreføre planen om å bygge og anskaffe flere kommunale boliger for utviklingshemmede. Et bofellesskap består av flere leiligheter og som oftest en tjenestebase, med nødvendige personalfasiliteter og mulighet for felles aktiviteter. Bofellesskapene har bemanning hele eller deler av døgnet, avhengig av behovet til beboere. Behovet for tjenester er ofte livslangt og krever flerfaglig kompetanse.

Byrådet vil først prioritere å etablere boliger for brukere med omfattende behov for tjenester. En slik prioritering vil frigi avlastningskapasitet. Samtidig forhindres hasteflyttinger og opprettelse av enetiltak som følge av at pårørende som har særlig tyngende omsorgsoppgaver sliter seg ut.

Avlastningsbolig for barn og unge med alvorlig funksjonshemming

Teknisk justering hvor budsjettmidlene overføres til annet tiltak - fellestiltak for avlastningsboliger og barneboliger.

Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming

Gjennom planene "Bergens barn - byens framtid" og "Et helt liv med mening, vekst og utvikling", har bystyret (sak 319/16) vedtatt å øke kapasiteten til avlastningsboliger og barneboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming. Byrådet mener dette er et viktig tiltak å få gjennomført, og følger opp vedtaket ved å innarbeide finansiering både i investerings- og driftsbudsjettet.

Barneboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming

Budsjettmidlene overføres til annet tiltak - fellestiltak for avlastningsboliger og barneboliger.

Menn i helse - fagbrev som helsefagarbeider

Det nasjonale prosjektet Menn i Helse er et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, Fylkesmannen, KS og Helsedirektoratet. Menn i helse er et komprimert utdanningsløp for menn mellom 25-55 år på egnet NAV-ytelse, med mål om å få fagbrev som helsefagarbeider.

Opplæringsmodellen gir fagbrev kompetanse til voksne deltakere gjennom komprimerte utdanningsløp i vg1/vg2 (1 år) og kontrakt som lærling med gjennomsnitt læretid på 14 mnd. Denne opplæringsmodellen vurderes også å tilbys for kvinner. Deres alternativ i dag er praksiskandidatordningen med eksamen [HEA3102](#) og 5 års praksis i 100 % stilling.

Bergen kommune har et stort behov for fagarbeidere og har gjennom dette prosjektet inngått lærlingkontrakt med 14 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2021.

Bergen kommune har inngått lærlingkontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2022, samt planlegger for å inngå lærekontrakt med 15 kandidater som skal avlegge fagprøve høsten 2023.

Prosjektkoordinator/fylkeskoordinator er for 2020 finansiert 50% med midler fra Fylkesmannen. Fra 2021 vil denne stillingen søkes fullfinansiert av statlige midler via fylkesmannen.

Tjenester i Privatnæringslivet

Det er flere mennesker med utviklingshemming som, med bistand av pårørende, velger enten å bygge egen bolig eller å kjøpe seg inn i et borettslag/boligsameie, og hvor det er/blir etablert tjenestebase som kommunen gir tjenester fra. Kommunen er forpliktet å gi nødvendige hjemmetjenester, og budsjettet skal dekke utgifter til bemanning og andre driftsutgifter.

I dag er det 8 prosjekter som er konkretisert. Samlet inneholder disse prosjektene 58 boliger med 7 til 10 boliger i hvert prosjekt. Av de 58 personene som skal flytte inn i boligene er det ca. 15 personer som står på kommunens venteliste i dag for bofellesskap.

TV BRA - Prosjekttilskudd 2021 og 2022

TV BRA er Norges nye tv-kanal av og for utviklingshemmede, og fra Media City Bergen jobbes det med å bygge opp TV BRA som en landsdekkende TV kanal i en stegvis prosess. TV BRA har gjennom tidsavgrensede prosjektmidler fra Bergen kommune i 2017-2019 hatt en meget vellykket satsing på Vestlandet. Det er få kunnskapsbaserte arbeidsplasser for utviklingshemmede, og de arbeidsoppgavene som tilbys i TV BRA, gir særegen kompetanse for målgruppen. Slike arbeidsplasser er det også behov for innen VTA-tiltakene (varig tilrettelagt arbeid). Dersom TV BRA skal lykkes med planene om å få en økning på statsbudsjettet, trengs det støttespillere på veien som kan sørge for at tiltaket kan fortsette sin kontinuitet og fremdrift.

Byrådet foreslår å støtte TV BRA med en videreføring av projekttilskudd på kr. 850 000 i to år.

Utgående engangstiltak

Boligløftet Bergen - etableringsprosjekt

Bystyret vedtok i handlings- og økonomiplanen 2019-2022 et to-årig prosjekt der personer jobber på fulltid med å skaffe boliger til personer med utviklingshemming. Disse samarbeider tett med andre byrådsavdelinger, tjenestene, det private markedet, brukere og pårørende. Budsjettet har dekket utgifter til kjøpte tjenester og lønn til ansatte. Midlene utgår fra 2021, og aktivitetene finansieres fra 2021 innenfor prosjektets investeringsramme.

Effektivisering

Effektivisering i tjenestene (forenkle, fornye og forbedre)

Byrådet skal anvende Lean metodikk med fokus på kontinuerlig forenkling, forbedring og fornying av den eksisterende driften. Det forventes at Lean metodikk sammen med mer lederstyrte organisasjonsendringer og mindre bruk av eksterne leverandører til de mest ressurskrevende tjenestemottakere skal gi vesentlige gevinster og finansiering. Det skal foretas en systematisk gjennomgang av arbeidsprosesser og ressursbruk. Det er forventet gevinster i form av økt effektivitet, økt kvalitet og mindre tidsbruk. Tiltaket vil støttes opp av IDE-programmet. Byrådet foreslår å redusere rammene til Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig som følge av mer effektiv oppgaveløsning.

Kutt i tiltak

Reduksjon i feriereiser for utviklingshemmede

Som følge av koronapandemien i 2020 har Bergen kommune ikke kunnet gjennomføre tilbudet om feriereiser til personer med utviklingshemming. Det er stor usikkerhet knyttet til hvordan pandemien vil påvirke samfunnet i 2021. Koronasituasjonen forventes å vedvare i noe tid framover og byrådet foreslår derfor å omdisponere en mindre andel av budsjettet for feriereiser for å yte tilskudd til organisasjonen TV BRA i et begrenset tidsrom på to år, for 2021 og 2022. TV BRA bidrar til verdifulle og kunnskapsbaserte arbeidsplasser for personer med utviklingshemming.

Redusert bemanning ved Fana dagsenter

Det foreslås å redusere bemanning med oppgaver knyttet til planlegging og tilrettelegging av tilpasset dagtilbud. Reduksjonen vil ikke medføre reduksjon i antall ansatte i direkte tjenesteutøvende arbeid med brukerne. Planlegging og tilretteleggingsarbeidet vil bli ivaretatt av ansatte i botjenesten og følgepersonell i bofellesskapene.

Øvrige inntektsendringer

Ressurskrevende tjenester - Toppfinansieringsordningen

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2021 å stramme inn den statlige toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Det skjer ved at innslagspunktet er økt med 46.000 utover påregnet lønnsvekst. Dette innebærer at kommunene må bære en større del av kostnadene for disse brukerne.

Byrådet kan ikke se at det er mulig å redusere utgiftene tilsvarende ute i de enheter som gir tjenester til disse brukerne, og foreslår at budsjettet kompenseres for denne reduserte inntekten.

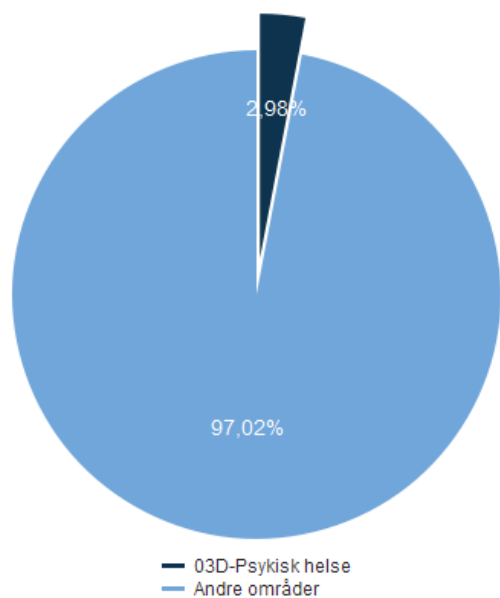
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum		
	Ferdig år	Saksref. Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24	
"Boligløftet Bergen" - nye boliger	Løpende					28,2	108,1	131,6	82,3	350,1	
Barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming	2023	IA	57,5	0,0	57,5	1,0	28,3	28,3	0,0	57,5	
Biler til transport av utviklingshemmede	Løpende					0,0	0,9	0,9	0,9	2,6	
Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - Oppgradering tjenestebaser	2024	IA	40,0	0,0	40,0	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	
Boligplan - Tjenester til utviklingshemmede - sekkepost	Løpende					16,6	15,0	5,0	0,0	36,6	
Midttunveien - nytt bofellesskap for utviklingshemmede	2023	IA	75,6	0,0	75,6	5,5	37,2	29,1	0,0	71,8	
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					-3,0	0,0	0,0	0,0	-3,0	
Sum investeringsprosjekter			0,0	173,1	0,0	173,1	58,3	199,4	204,8	93,1	555,7

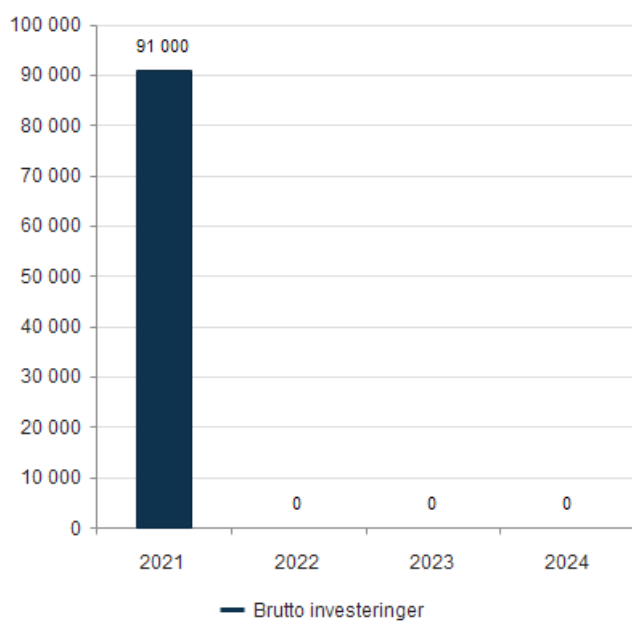
03D-Psykisk helse

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Psykisk helsearbeid for barn og unge er bredt og omfattende. På den ene siden kan det være tidlig og ofte kortvarig hjelp fra ulike tjenester til barn og ungdom med milde og moderate psykiske og psykososiale vansker med formål å forebygge forverring eller redusere psykiske helseplager. Denne delen av det psykiske helsearbeidet omtales under budsjettområde 05A: Forebyggende helsearbeid.

På den andre siden kan psykisk helsearbeid som omtales under dette budsjettområdet (03D psykisk helse) være langvarige hjelpetiltak, oppfølging og koordinering for barn og unge med alvorlige psykiske lidelser og deres familier. Formålet er blant annet å bidra med samordnet hjelp til best mulig oppvekst og familieliv, med mål om å få en god overgang til voksenlivet gjennom utdanning og mulig arbeidsliv - eventuelt med fortsatt bistand fra kommune og spesialisthelsetjeneste.

For barn og unge omfatter dette tjenesteområdet hjelpetiltak som støttekontakt, avlastning og omsorgslønn. Avlastning tilbys for familier med barn med nedsatt funksjonsevne og hvor det er behov for avlastningstiltak utenfor hjemmet. Barnebolig tilbys når barnet ikke kan bo hjemme på grunn av omfattende og krevende hjelpebehov. Helse- og omsorgstjenester for barn gis av flere etater og tjenester. Både diagnoser og hjelpebehov gir føringer for oppfølgingsansvar. 'Barne- og familiehjelpen' følger opp målgruppen gjennom oppfølging av vedtak, koordinering av tjenestetilbud, tverretattlig samarbeid med mer.

Hovedmålet for psykisk helsearbeid for voksne er at hver enkelt bruker skal finne mening og mestring i hverdagen, og at tjenestene legger til rette for at det kan skje. Oppnåelse av målet fordrer stor grad av fleksibilitet og evne til å skreddersy tilbudene. Brukerne er gjennom sin kompetanse om seg selv og sine utfordringer viktige ressurser i arbeidet. Det har de siste årene vært gjennomført en styrt dreining fra individuell oppfølging til aktivitet, arbeid og skole. Dreiningen gjelder både for nye brukere i tjenestene og for personer som har hatt individuell oppfølging over tid.

Hovedprioriteringer

Alle har en psykisk helse og omtrent halvparten av befolkningen vil ha en mer eller mindre alvorlig psykisk lidelse i løpet av livet. Mennesker som sliter med en psykisk lidelse skal kunne leve verdige liv i et inkluderende samfunn, og den hjelpen de får skal støtte opp om deres egen evne til mestring og selvstendighet. I tillegg til å gi de som sliter med sin psykiske helse behandling, mener byrådet at det er avgjørende å forebygge psykiske plager både hos barn, unge og voksne. Etableringen av Ung Arena, utvidet kapasitet på helsestasjon for ungdom og en økning i ansatte psykologer i barne- og familiehjelpen de siste årene skal være med å bidra til dette.

Bystyret har vedtatt planen Bergens barn - byens fremtid og byrådet følger opp planen ved å foreslå etablering av flere plasser i barnebolig og i avlastningsboliger i økonomiplanperioden.

Barn og unge med psykiske lidelser og sammensatte og langvarige funksjonsnedsettelse har i tillegg til behov for helsehjelp og tilpasset opplæring i barnehage og skole, et utvidet behov for omsorg og samordnet oppfølging. Noen har behov for plass i avlastningsbolig eller barnebolig.

Den samlede innsatsen til barn og unge skal bli mer helhetlig og bedre koordinert, og ikke minst skal tidlig innsats videreutvikles for å forebygge senere og mer omfattende hjelpebehov. For ungdom som trenger det, skal en god overgang til tjenester for voksne sikres bedre.

Personer med milde til moderate psykiske problemer har i dag dårlig tilgang til behandling. For å gi denne gruppen bedre tilgang til behandling, har byrådet startet programmet "Rask Psykisk Helsehjelp",

som er i en oppstartsfase høsten 2020, og vil i løpet av 2021 bli en viktig tilvekst for denne brukergruppen. Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud der personer selv kan henvende seg for å få behandling for mild til moderat angst, depresjon, begynnende rusproblemer og/eller søvnevansker

Bergen har de siste årene hatt en økning i antall voksne brukere med store hjelpebehov og behov for særlig tilrettelagte tjenester. Selv om deler av kostnadene dekkes av staten, er den kommunale egenandelen høy for hver bruker. Byrådet foreslår å øke driftsbudsjettet for å sikre hjelp til voksne med alvorlige psykiske lidelser.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		504 847	504 847	504 847	504 847
Sum Lønns- og prisvekst mv.		5 153	5 153	5 153	5 153
Sum Generelt inntektskrav		-2 410	-2 410	-2 410	-2 410
Sum Tekniske justeringer		6 241	6 241	6 241	6 241
Prisjustering og diverse endringer		8 984	8 984	8 984	8 984
Konsekvensjustert ramme		513 831	513 831	513 831	513 831
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Avstemming husleie EBF 2020	Arbeid, sosial og bolig	58	58	58	58
Bortfall av statlig tilskudd: S sammensatte behov (ikke Storbytilskudd)	Arbeid, sosial og bolig	100	1 250	1 250	1 250
Kjøp av avlastningsplasser i påvente av avlastningsboliger/barneboliger	Arbeid, sosial og bolig	20 385	20 385	10 192	0
Utgifter til botilbud innen psykisk helse	Arbeid, sosial og bolig	5 100	5 100	5 100	5 100
Velferdsteknologi og kjøp av responstjenester	Arbeid, sosial og bolig	750	750	750	750
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		26 393	27 543	17 350	7 158
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Underdekning boliger EBF	Arbeid, sosial og bolig	0	0	-237	-237
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		0	0	-237	-237
Nye tiltak					
Rask psykisk helsehjelp	Arbeid, sosial og bolig	2 500	3 000	3 200	4 000
Utbedringer for å tilfredsstille arbeidsplassforskriften	Arbeid, sosial og bolig	1 100	-1 900	-1 900	-1 900
Sum Nye tiltak		3 600	1 100	1 300	2 100
Utgående engangstiltak					
Fontenehuset - engangsbevilgning utgår	Arbeid, sosial og bolig	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	0	0	-4 550	-4 550
Sum Utgående engangstiltak		-1 300	-1 300	-5 850	-5 850
Effektivisering					
Effekt av ansettelse av jobbspesialister (IPS koordinator)	Arbeid, sosial og bolig	-800	-800	-800	-800
Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	0	-3 000	-3 000	-3 000
Reduserte kostnader ved kjøp av avlastningsplasser	Arbeid, sosial og bolig	-5 770	-5 770	-5 634	-5 500
Sum Effektivisering		-6 570	-9 570	-9 434	-9 300
Øvrige inntektsendringer					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Bortfall av statlig tilskudd: Sammensatte behov (ikke Storbytilskudd)	Arbeid, sosial og bolig	600	600	600	600
Ressurskrevende tjenester - Toppfinansieringsordningen	Arbeid, sosial og bolig	1 800	1 800	1 800	1 800
Sum Øvrige inntektsendringer		2 400	2 400	2 400	2 400
Nye tiltak og realendringer budsjett		24 523	20 173	5 529	-3 729
Ramme 2021-2024		538 354	534 004	519 360	510 102

Sammendrag budsjett

Bergen har de siste årene hatt en økning i antall brukere med store hjelpebehov og behov for særlig tilrettelagte tjenester. Byrådet legger til grunn at en i den kommende periode pga. gjennomførte – og nye tiltak, har redusert/reducerer grunnlaget for videre utgiftsvekst.

Veksten i driftsbudsjettet de senere år, og i den kommende periode skyldes først og fremst Byrådets mål om å levere et egnet bo- og tjenestetilbud til alle som trenger det. I påvente av at flere boliger skal stå klar til bruk foreslår Byrådet å bevilge økt driftsbudsjett til kjøp av bo- og tjenestetilbud fra eksterne aktører. Herunder avlastningsplasser i påvente av at avlastningsboliger/barneboliger skal stå klar til bruk. Byrådet foreslår også at det legges inn en besparelse som følge av at en samler anskaffelser i større volum / i mindre grad foretar enkeltanskaffelser.

Byrådet legger til grunn at det er et potensiale for at tjenestene gjennom et systematisk program- og forbedringsarbeid (Lean metode med fokus på å forenkle, fornye og forbedre og «IDE programmet» som fokuserer på mer styrte program for innovasjon, digitalisering og effektivisering) skal kunne synliggjøre gevinster i form av økt effektivitet, økt kvalitet og mindre tidsbruk. Byrådet foreslår derfor å opprettholde forventninger om effektivisering i den kommende periode.

Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud der personer selv kan henvende seg for å få behandling for mild til moderat angst, depresjon, begynnende rusproblemer og/eller søvnvansker. Tiltaket fikk tildelt 2 mill. i 2020 som delårseffekt, og økes til helårseffekt fra 2021 i takt med forventete tilskuddsmidler fra staten.

I tillegg prioriteres kommunal finansiering av FACT team når tilskuddsmidler til ordningen trappes ned, og en styrking til økt bruk av velferdsteknologi i tjenestene.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	435 069	431 305	447 143	445 493	441 743	441 743
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	86 342	103 142	106 726	104 026	103 189	103 989
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	87 518	71 913	90 847	90 847	80 790	70 732
Overføringsutgifter	34 592	33 412	32 202	32 202	32 202	32 202
Finansutgifter	12 612	8 750	8 750	8 750	8 750	8 750
Sum Driftsutgifter	656 133	648 522	685 667	681 317	666 673	657 415
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-47 227	-47 642	-49 692	-49 692	-49 692	-49 692
Refusjoner	-117 482	-95 766	-97 355	-97 355	-97 355	-97 355
Overføringsinntekter	-23	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 249	-267	-267	-267	-267	-267
Sum Driftsinntekter	-166 982	-143 675	-147 314	-147 314	-147 314	-147 314
Sum	489 150	504 847	538 354	534 004	519 360	510 102

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	-14 539	-19 867	-20 443	-20 443	-20 443	-20 443
Eldre, helse og frivillighet	28 271	24 864	24 852	24 852	24 852	24 852
Arbeid, sosial og bolig	476 905	484 505	532 112	527 762	513 118	503 860
Fellesposter - bykassen	-1 503	15 345	1 833	1 833	1 833	1 833
Sum	489 150	504 847	538 354	534 004	519 360	510 102

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Åpne aktivitetstilbud psykisk helse	18 629	17 073	17 166	15 726	15 726	15 726
Andre velferdstiltak psykisk helse	38 533	49 861	49 228	49 228	49 228	49 228
Boform heldøgns omsorg (institusjon KHL)	149 533	159 684	166 790	166 790	166 790	166 790
Utskrivningsklare pasienter psykisk helse og rus	7 898	268	277	277	277	277
Praktisk hjelp og bistand psykisk helse	152 146	159 369	160 859	159 509	155 058	155 992
Hjemmesykepleie psykisk helse	118 279	120 665	121 989	120 429	120 429	120 429
Psykiske helsetjenester for barn og unge	16 815	16 075	40 498	40 498	30 305	20 113
Byggdrift boform heldøgns omsorg (inst KHL)	37	38	38	38	38	38
Byggdrift bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser	-12 760	-18 185	-18 492	-18 492	-18 492	-18 492
Sum	489 150	504 847	538 354	534 004	519 360	510 102

Kostra-analyse

Psykisk helsearbeid for barn og unge og voksne

KOSTRA er svært mangelfull når det gjelder psykisk helsearbeid og hjelp til mildere og moderate psykososiale hjelpebehov, både for barn og unge og voksne. Det som finnes av data om psykisk helsearbeid inneholder dessuten flere mål- og aldersgrupper enn barn og voksne personer med psykiske lidelser (herunder eldre, utviklingshemmede og funksjonshemmede). Det er derfor vanskelig å sammenligne ressursbruk og aktivitetsnivå innen psykisk helse i Bergen med andre kommuner ved hjelp av KOSTRA.

Årsverk i psykisk helsearbeid for barn og unge, jfr. IS 24-8

Hesledirektoratet kartlegger kommunal innsats for psykisk helsearbeid i en egen kartlegging (IS 24-8) hvert år i uke 5. Psykisk helsearbeid for barn og unge har inkludert både utvidet innsats og hjelp fra helsestasjon- og skolehelsetjenesten og fra Barne- og familiehjelpen. Årsverkene rapporteres i forhold til utdanning, psykisk helsebehov og samarbeid. Bergen rapporterte både i 2018 og 2019 rundt 110 årsverk for barn og unge, hvorav de fleste av disse var helsesykepleiere. I 2018 hadde kommunen 20,5 årsverk i av psykologer/psykologspesialister, i 2019 var dette økt til 21,8. Fra 2020 rapporteres alle årsverk i den nye Barne- og familiehjelpen, Ung Arena og Utekontakten. Årsverkene øker dermed fra 109,3 til 176,2. Økningen utgjøres for en stor del av personer med helse- og sosialfaglig høyskoleutdanning, med og uten relevant etter- og videreutdanning. I tillegg er det en økning på 11 årsverk av psykologer og psykologspesialister, til totalt 32,7 årsverk. Tjenestene har nå 4 erfaringskonsulenter. Det foreligger foreløpig ikke sammenligninger med andre storkommuner (som ASSS) fra IS 24-8-oversiktene. Bergen har bedt om at dette utarbeides.

Utfordringer og strategi

Psykisk helse barn og unge

Det har vært en økning i antall barn og unge med psykiske lidelser som søker vedtakspliktige tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven. Disse barna har langvarige og sammensatte hjelpebehov, barna trenger mange typer hjelp og familiene har ofte behov for avlastende hjelpetiltak, veiledning og koordinert oppfølging. Barnas langvarige hjelpebehov og belastninger på familien og foreldre gjør at det for noen er behov for utvidet avlastning i avlastningsbolig eller opphold i barnebolig.

I handlings- og økonomiplanen 2021-2024 vil nye plasser til både avlastning og barnebolig for barn og unge med psykiske lidelser og langvarige hjelpe- og omsorgsbehov omtales under tjenestoområde 03D Psykisk helse. I handlings- og økonomiplanen for 2020-2023 ble denne satsingen omtalt under tjenestoområde 03B: Tjenester til funksjonshemmede.

For familier med barn med psykiske lidelser, nedsatt funksjonsevne, sammensatte og langvarige hjelpebehov har det i perioder ikke vært mulig å tilby avlastning eller bolig for barn som trenger det i det omfang som er ønskelig. Bystyret vedtok planen [Bergens Barn – byens fremtid](#) i desember 2016. Planen beskrev tiltak for å øke kapasitet av plasser i avlastnings- og barneboliger.

Psykisk helse er for barn og familier også tett knyttet til barnevernets arbeid, blant annet gjennom to team i enhet for barnevernvakt og fosterhjemsoppfølging som bistår familier med barn og unge der familiesituasjonen har blitt akutt og kritisk. Dette er ofte hjelp til barn og unge med større og mer sammensatte hjelpebehov og psykiske lidelser og familier med langvarig belastning og store omsorgsoppgaver: Tverrfaglige «**Hasteteam**» koordinerer og beslutter innsats og ansvar og midlertidig plassering av barn og unge med store hjelpebehov i skjæringspunktet mellom innleggelse i psykisk helsevern/ambulante tjenester, institusjonsplassering i BUF-etat og bistand fra kommunen. «**Akutt familieteam**» er et tverrfaglig team som arbeider ambulant og konsentrert i to uker etter en kritisk

familiesituasjon for at familien skal kan klare fortsette å ha omsorgen for et barn/ungdom med større hjelpebehov. Det er ønskelig å se disse to teamene opp mot arbeidet med å utvikle et kommunalt avlastnings- og botilbud for barna.

De fleste barn og unge med psykiske lidelser og sammensatte hjelpebehov bor hjemme og går på skole. Siden disse barna ofte får hjelp fra så mange ulike tjenester og kommunale og statlige sektorer, er det en utfordring å få til en god og samordnet tjenesteutvikling for målgruppen. Bergen kommune gjenopprettet og videreutviklet derfor et «0-24-samarbeidsforum» høsten 2020, med deltagelse fra flere byrådsavdelinger. Gruppen skal bidra til mer samordnet kommunal innsats. I tillegg deltar Bergen kommune i eget underutvalg sammen med Helse Bergen for barn og unge med psykiske lidelser. Dette er viktige forutsetninger for å styrke samarbeidet om viktig kompetanse- og tjenesteutvikling for barn og unges psykiske helse.

Psykisk helse voksne

Det er utfordrende å finne og etablere tilpasset bo- og tjenestetilbud til personer med store hjelpebehov. Herunder for personer som er utskrivningsklare etter behandling i spesialisthelsetjenesten. Det er også utfordrende og ofte svært ressurskrevende å få mange ulike tjenester, på ulike forvaltningsnivå, til å samhandle fleksibelt ut fra brukernes behov. Tjenestene vil satse på å bistå flere beboere i tilrettelagte botilbud til å finne individuelle boliger i samfunnet, etter hvert som de har tilfrisknet og er klar for det. Høsten 2020 startet man ambulante tjenester på kveld og helg, noe som også vil understøtte disse utflyttingsprosessene. Dette vil både gagne brukerne og gi mulighet for bedre bruk av de tilrettelagte botilbudene.

Personer med milde til moderate psykiske problemer har i dag dårlig tilgang til behandling. I spesialisthelsetjenesten blir de ikke prioritert, og det finnes få relevante tilbud på kommunalt nivå. For å gi denne gruppen bedre tilgang til behandling, har byrådet startet programmet "Rask Psykisk Helsehjelp", som er i en oppstartsfase høsten 2020, og vil i løpet av 2021 bli en viktig tilvekst for denne brukergruppen. Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud der personer selv kan henvende seg for å få behandling for mild til moderat angst, depresjon, begynnende rusproblemer og/eller søvnvansker

Aktivitetssentrene innenfor psykisk helse er viktige sosiale møtesteder for personer som ofte er sosialt isolerte. Det er under oppstart et skoletilbud som skal bidra til økt egenmestring i hverdagen og til at flere i brukergruppen kan nærme seg ordinært skole og arbeidsliv. Bergen Recovery skole bygger på prinsipper om likeverdighet mellom kompetanse fra egenerfaring og fagkompetanse.

En økende del av brukerne blir eldre, og brukergruppen trenger samlet mer pleie og medisinsk hjelp. Dette gjelder både i de tilrettelagte botilbudene og i ordinære boliger. Bare de aller somatisk dårligste flyttes til sykehjem, de andre får sine pleiebehov dekket der de bor.

Tjenesteproduksjonen har de senere år økt i omfang og kostnadene knyttet til ressurskrevende tjenester øker. Det er startet en prosess hvor tjenestene gjennomgås med tanke på å møte fremtidens utfordringer med en endringsdyktig tjeneste. Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig startet i 2019 program for innovasjon, digitalisering og effektivisering (IDE-programmet). Det skal gjennomføres forbedringsprosjekter som skal løse konkrete utfordringer, samt bygge generell kompetanse for styrt endrings- og utviklingsarbeid (Lean-metodikk). Prosjektet VIP 2025 (Vekst og Innovasjon i Psykisk helse) er et sentralt tiltak i IDE-programmet. Det skal foretas en gjennomgang av tjenesteproduksjon og tjenesteportefølje med fokus på målgruppe for tjenester, inngangsport/system til tjenester og behov for verktøy, kompetanse, metoder, ressurser og lokasjoner.

Det ble fra 1.1.2019 innført betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter fra spesialisthelsetjenesten innen rus og psykisk helse. Innretningen er betaling pr. døgn (5036 kr. i 2020) der kommunen ikke kan

tilby rettighetsbaserte tjenester på utskrivningstidspunktet. Antall utskrivningsklare har vært stabilt under 10 de siste årene og ved utgangen av mai 2020 er det fire personer som utløser betalingskrav mot Bergen kommune.

Flere ROP-brukere (brukere med samtidige lidelser knyttet til rus og psykisk helse) har fått tilrettelagt botilbud de siste årene. Ventelisten på tilrettelagte botilbud er ved utgangen av mai 2020 39 mot 34 per. august 2019. 16 av disse venter på heldøgns botilbud. I det pågående boligprogrammet der det skal bygges 125 utleieboliger, vil det også etableres boliger til brukere med samtidige lidelser knyttet til rus og psykisk helse.

Byrådet gir årlige tilskudd til frivillig sektor til uløste oppgaver innenfor ulike felt. Vi trenger et rikt og bredt organisasjonsliv for at Bergen skal være et godt sted å bo. Det frivillige arbeidet er med på å gi mening i tilværelsen, og nettopp derfor er det også et viktig forebyggende arbeid. Frivillige organisasjoner og menigheter er viktige verdiformidlere, og deres arbeid anerkjennes ved økonomisk støtte.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen

må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by						
En rettferdig og inkluderende by	Andel ansatte som yter individuell oppfølging som har tatt i bruk mobil omsorg	Antall ansatte som yter individuell oppfølging og har tatt i bruk mobil omsorg		78	87	87
	Andel personer som ikke er i noen form for meningsfull aktivitet skal reduseres	Antall tjenestebrukere ikke er i noen form for meningsfull aktivitet / Antall tjenestebrukere i målgruppen		20,0 %	20,0 %	15,0 %
	Antall beboere som flytter ut fra bosenter grunnet tilfriskning skal økes	Antall beboere som flytter ut fra bosenter grunnet tilfriskning		2	2	2
	Antall beboere som flytter ut fra tilrettelagte botilbud med bemanning grunnet tilfriskning skal økes	Antall beboere som flytter ut fra tilrettelagte botilbud med bemanning grunnet tilfriskning		5	5	5
	Barn og unge med langvarige og sammensatte hjelpebehov grunnet psykisk lidelse skal ha tilgjengelige tjenester	Andel vedtak etter helse- og omsorgsloven som er effektivt innen 3 mnd.		60,0 %	80,0 %	95,0 %
	Barn og unge med langvarige og sammensatte hjelpebehov grunnet psykisk lidelse skal sikres medvirkning	Andel av barn og unge (etter fylte 10 år) med vedtak etter helse- og omsorgslov som deltar i utforming og/eller evaluering av tiltaksplan for vedtaket		65,0 %	65,0 %	80,0 %
	Høy bruk av Individuell Plan (IP) og ansvarsgrupper for voksne personer med psykiske problem	Antall tjenestebrukere som har IP eller ansvarsgruppe / Antall tjenestebrukere i målgruppen for IP/ansvarsgruppe		95,0 %	95,0 %	95,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Psykisk helse barn og unge

Planen Bergens barn – byens fremtid skal legge til rette for en mer helhetlig og tverrfaglig samordnet hjelpetjeneste for barn og unge. For barn og unge med psykiske lidelser kan omsorgsoppgavene være betydelige.

Det er generelt viktig, men spesielt viktig for best mulig innsats for barn og unges psykiske helse, at skottene mellom helse-, opplærings- og fritidssektoren bygges ned. Den samlede innsatsen til barn og unge skal bli mer helhetlig og bedre koordinert, og ikke minst skal tidlig innsats videreutvikles for å forebygge senere og mer omfattende hjelpetiltak. Barn og unge skal sikres medvirkning og mulighet til å evaluere og påvirke hjelpen de mottar. For ungdom som trenger det, skal en god overgang til tjenester for voksne sikres bedre.

Psykisk helse voksne

De psykiske helsetjenestene omfatter oppfølgingsamtaler på kontoret, hjemme hos bruker eller på andre aktuelle arenaer. Samtalene skal bidra til at flere mestrer dagliglivet sitt, og motiverer og stimulerer til deltagelse i gruppeaktiviteter, arbeid og skole. Målet er et godt liv, definert av brukeren selv, og en god ønsket tilhørighet til samfunnet. Tilbudet skal gis fleksibelt og med stor grad av brukerinnflytelse, slik at brukere med sammensatte behov deltar aktivt i utformingen av sin egen Individuelle Plan (IP) og deltar i ansvarsgrupper.

Tjenestene som gis skal bidra til at brukerne knyttes sterkere til samfunnet, og at en stadig større andel av brukerne knyttes til aktivitet, arbeid og skole. Aktivitetstilbud i grupper, og ulike typer tilbud innen arbeid og skole vurderes som særlig viktige, mens individuell oppfølging forbeholdes de som er helt avhengig av dette. Det nye tilbudet Bergen Recovery skole skal utvikles videre ved å tilby ulike samproduserte kurs som styrker deltakernes evne til å mestre livet sitt og øker tilknytningen deres til annen utdanning, arbeid og frivillighet.

Ressursene i de tilrettelagte botilbudene skal utnyttes bedre. Byrådet vil styrke innsatsen for at de som til enhver tid trenger mest oppfølging i bolig, får dette. Beboere som viser bedring skal tilbys andre og mer selvstendige boformer etter hvert som de er klare for det. De som flytter ut skal få god støtte til dette også på kveld og helg, om de trenger det. Personer som midlertidig bor i kjøpte plasser hos private og ideelle aktører, skal tilbys mer varige botilbud med nødvendige tjenester så snart dette blir mulig. Plan for psykisk helse for voksne for perioden 2016-2020 ble vedtatt av bystyret høsten 2016. Det skal utvikles fremtidsrettede tjenester som er innrettet i tråd med utviklingen i tjenestebehov, fag, teknologi og samfunnsutviklingen for øvrig. Det er avgitt statusrapport pr. 2018 til bystyret for målsettingene i planen. Det er satt i gang et utviklingsprogram som kalles VIP2025 (Vekst og innovasjon i psykisk helse frem mot 2025), som skal bidra til at tjenestene blir mer ressurseffektive og bærekraftige. Det er mange tiltak sammen, som skal bidra til dette målet.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Tilrettelagte botilbud for voksne (boteam, bofellesskap og bosentre)	348	348	348	348	348	348	348	
Totalt antall brukere av avd. psykisk helse	1 750	1 657	1 700	1 780	1 810	1 840	1 840	
Antall barn og unge i Barne- og familiehjelpen som har koordinering	113	112	180	185	190	195	200	
Antall barn og unge i målgruppen som mottar ulike typer vedtakspålig hjelp - jfr. helse - og omsorgsloven	304	290	295	300	310	315	320	
Antall barn og unge med vedtak om støttekontakt (individuelt og i gruppe)	157	174	190	190	200	210	220	
Antall saker med oppfølging fra kriseteamet	61	80	70	70	70	70	70	
Antall saker med oppfølging fra kriseteamet etter overdosedødsfall	3	1	5	10	15	15	15	Kriseteamet har tidligere nådd svært få av familiene som har opplevd overdosedødsfall. Det er et viktig mål å nå så mange som mulig av disse familiene. Selv om det er en innsats for å redusere overdosedødsfall, vil antallet saker som får oppfølging fra kriseteamet øke.
Antall saker med oppfølging fra kriseteamet etter selvmord	30	28	25	25	25	20	20	Målsettingen er å nå alle familier som opplever selvmord. Samtidig er mange tiltak satt i verk for å redusere antallet selvmord i Bergen. Virkningen av tiltakene vil trolig ta noe tid.
Antall selvmord i Bergen	34	0	28	28	28	23	23	
Antall vedtak til barn om avlastning (timeavlastning i hjemmet/utenfor hjemmet, helgeavlastning, døgnavlastning)	137	184	220	230	240	245	250	

Antall voksne som jevnlig deltar i aktivitetstilbud i grupper, arbeid og skole (antall medlemmer i Amalie Skrams Hus er tatt med)	1 000	858	900	1 030	1 050	1 050	1 050
Antall voksne som mottok individuell oppfølging	1 300	1 245	1 270	1 300	1 300	1 300	1 300

Oppjustering til aktivitetsnivået

Avstemming husleie EBF 2020

De kommunale arbeidsstedene faktureres for internhusleie for personalbaser fra Etat for boligforvaltning. Budsjettet på tjenesteområdet foreslås å styrkes for å kompensere for manglende priskompensasjon knyttet til internhusleien som følge av at leien reguleres iht. gjengs leie i 2020.

Bortfall av statlig tilskudd: Sammensatte behov (ikke Storbytilskudd)

Nytt regelverk for den statlige tilskuddsordningen "Tilbud til mennesker med langvarige og/eller sammensatte tjenestebehov" medfører en nedtrapping av tilskudd til etablerte tiltak innen psykisk helse.

Det foreslås å videreføre tiltakene FACT (Flexible Assertive Community Treatment) Bjørgvin, FACT Betanien og FACT Solli etter hvert som det statlige tilskuddet faller bort, og kompensere bortfallet med kommunale budsjettmidler.

Et FACT team er en godt dokumentert modell for å gi oppsøkende, samtidige og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser, ofte også med rusmiddelproblemer, som i liten grad selv oppsøker hjelpeapparatet. Modellen anbefales sterkt av Helsedirektoratet.

Kjøp av avlastningsplasser i påvente av avlastningsboliger/barneboliger

Med forankring i planene "Bergens barn - byens framtid" og "Et helt liv med mening, vekst og utvikling", har bystyret (sak 319/16) vedtatt å øke kapasiteten til barne- og avlastningsboliger for barn og unge med alvorlig funksjonshemming. Byrådet mener dette er et viktig tiltak å få gjennomført, og følger opp vedtaket ved å prioritere å innarbeide tiltaket både i investerings- og driftsbudsjettet i perioden. I påvente av at tiltakene er etablert i kommunal regi, er det behov for å styrke budsjettet med driftsmidler for å kunne kjøpe midlertidige plasser til denne sårbare målgruppen

Utgifter til botilbud innen psykisk helse

Nye brukere med omfattende tjenestebehov innenfor psykisk helse medfører økt behov for å fremskaffe egnede botilbud. Kommunen må anskaffe private institusjonsplasser for å yte lovpålagte tjenester, samt tilpasse tilbudet i kommunal enhet. Botilbudene skal være tilrettelagt for den enkelte tjenestemottaker, og utfordrer de eksisterende budsjetttrammene. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å dekke inn for økte utgifter til å fremskaffe egnede og lovpålagte botilbud

Velferdsteknologi og kjøp av responstjenester

Det er inngått avtale med Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet om kjøp av responstjenester og velferdsteknologi. Byrådet foreslår budsjettkompensasjon for å dekke inn for utgiftene.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Underdekning boliger EBF

Underdekning overføres til Etat for boligforvaltning (EBF) for byggeprosjekter. Underdekning skal dekke differansen mellom EBF's utgifter til de nye boligene (kapitalkostnader og FDV (forvaltning, drift og vedlikehold)), og de tilhørende husleieinntektene. Byrådet foreslår å tilpasse budsjettet for det forventede utgiftsnivået på underdekning i perioden.

Nye tiltak

Rask psykisk helsehjelp

Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud der personer selv kan henvende seg for å få behandling for mild til moderat angst, depresjon, begynnende rusproblemer og/eller søvnnvanser. Tiltaket fikk tildelt 2 mill. i 2020 som delårseffekt og må dermed økes fra 2021.

Utbedringer for å tilfredsstille arbeidsplassforskriften

Det pågår en gjennomgang av alle botiltak for å oppfylle krav i arbeidsplassforskriften. Byrådet foreslår å bevilge budsjettmidler til å oppfylle krav i arbeidsplassforskriften/å gjennomføre utbedringer av lokaler.

Utgående engangstiltak

Fontenehuset - engangsbevilgning utgår

Bystyret økte driftsstøtten til Fontenehuset med 1,3 mill. i 2020 som en engangsbevilgning, og midlene utgår fra 2021.

Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Budsjettmidlene anvendes i det vesentligste til å etablere og drifte programmet. Budsjettet nedjusteres med 7,95 mill. fra 2023 etter endt program som følge av utløp av midlertidige ansettelse i programmet (prosjektstillinger). Gjenværende midler skal finansiere drift og faste stillinger for å fortsette et kontinuerlig arbeid med å forenkle, fornye og forbedre tjenestene.

Det er gjort en mindre korrigerende av teksten etter publisering 20. oktober. Innholdet er uendret.

Effektivisering

Effekt av ansettelse av jobbspesialister (IPS koordinator)

Byrådet forventer at styrkingen av arbeidet med jobbspesialister vil ha effekter på flere tjenesteområder og gi lavere etterspørsel etter kommunale tjenester.

Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Programmet skal levere gevinster i form av økt kvalitet, spart tid og reduserte

kostnader. Herunder mer hensiktsmessig tjenesteproduksjon, samlokalisering av kommunale tjenester, redusert antall lokaler og omstilling.

Reduserte kostnader ved kjøp av avlastningsplasser

Kjøp av avlastningsplasser til barn og unge skal ut på ny konkurranse med større volum og tidligere enkeltanskaffelser skal inngå i den nye konkurransen. En forventer en redusert utgift som følge av større volum og bedre gjennomførte anskaffelser. Byrådet forslår å innarbeide en effektiviseringsgevinst av slik endring. Gevinsten kan fordele seg også innenfor tjenester til utviklingshemmede, og budsjettet vil eventuelt bli omfordelt mellom tjenesteområder. Kjøp av avlastningsplasser skjer i påvente av at det kommer på plass et kommunalt tilbud.

Øvrige inntektsendringer

Bortfall av statlig tilskudd: Sammensatte behov (ikke Storbytilskudd)

Nytt regelverk for den statlige tilskuddsordningen "Tilbud til mennesker med langvarige og/eller sammensatte tjenestebehov" medfører en nedtrapping av tilskudd til etablerte tiltak innen psykisk helse.

Det foreslås å videreføre tiltakene FACT (Flexible Assertive Community Treatment) Bjørgvin, FACT Betanien og FACT Solli etter hvert som det statlige tilskuddet faller bort, og kompensere bortfallet med kommunale budsjettmidler.

Et FACT team er en godt dokumentert modell for å gi oppsøkende, samtidige og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser, ofte også med rusmiddelproblemer, som i liten grad selv oppsøker hjelpeapparatet. Modellen anbefales sterkt av Helsedirektoratet.

Ressurskrevende tjenester - Toppfinansieringsordningen

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2021 å stramme inn den statlige toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Det skjer ved at innslagspunktet er økt med 46.000 utover påregnet lønnsvekst. Dette innebærer at kommunene må bære en større del av kostnadene for disse brukerne.

Byrådet kan ikke se at det er mulig å redusere utgiftene tilsvarende ute i de enheter som gir tjenester til disse brukerne, og foreslår at budsjettet kompenseres for denne reduserte inntekten.

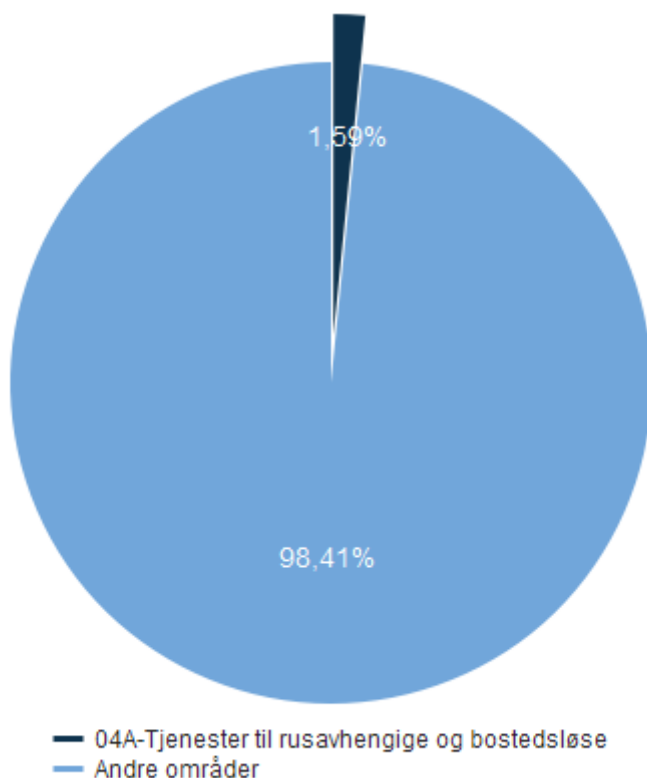
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Boliger til utskrivningsklare pasienter, psykisk helse	2021		IA	91,0	0,0	91,0	91,0	0,0	0,0	0,0	91,0
Sum investeringsprosjekter			0,0	91,0	0,0	91,0	91,0	0,0	0,0	0,0	91,0

04A-Tjenester til rusavhengige og bostedsløse

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter tjenester som oppsøkende sosialt arbeid, Tidlig ute- et rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for unge under 25 år, sosiale botjenester, booppfølging, midlertidige bo- og/eller omsorgstilbud, rehabiliterende arbeids- og aktivitetstiltak for rusavhengige, samt lavterskeltiltak i MO-sentrene knyttet til arbeid/aktivitet, overdoseberedskap, helse og ernæring.

Ved siden av etat for barn og familie som organiserer oppsøkende sosialt arbeid og Tidlig ute gjennom Utekontakten, er to etater særlig sentrale i å yte og koordinere tjenester til rusavhengige; Etat for sosiale tjenester og Etat for psykisk helse og rustjenester. Samtlige er organisert under Byråd for arbeid, sosial og bolig.

I arbeidet med å skape koordinerte og sammenhengende tjenester og forløp, har byrådet lagt til rette for langsiktig og strukturert samarbeid mellom kommunen, andre offentlige instanser, og andre frivillige, ideelle og pårørende- og brukerorganisasjoner. Den brede samarbeidsflaten har i forbindelse med covid19 situasjonen vært av vesentlig betydning for innovasjon og hurtig implementering av nye tiltak når hensynet til smittevern ikke tillot videreføring og kontinuitet i eksisterende tiltak.

Hovedprioriteringer

For byrådet er det høyt prioritert å avvikle midlertidige botilbud med kvalitetsavtale. Byrådet vil erstatte de to midlertidige botilbudene med kvalitetsavtale (hospitsene) som i dag benyttes med et døgnbemannet midlertidig botilbud i kommunal regi.

Arbeid og aktiviteter representerer utviklingsmuligheter og sosialt fellesskap. Inkludering i et arbeid- og aktivitetsbaserte tiltak styrker også læring av sosiale regler og koder for samvær. Byrådet har som mål å få flere rusavhengige til å delta i fritidsaktiviteter, arbeid og utdanning.

Byrådet er fortsatt bekymret for utviklingen i rusmiljøene knyttet til vold og alvorlige trusler. Arbeidet mot vold gjennom Sent ute fortsetter, trygghet i midlertidige botiltak for bostedsløse styrkes og et krisesenter for personer i aktiv rus er under planlegging.

Menneskehandel henger sammen med internasjonale levekårsutfordringer. Byrådet fremmer et bredt spekter av tiltak i arbeidet mot menneskehandel som del av FNs bærekraftsmål globalt.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		332 774	332 774	332 774	332 774
Sum Lønns- og prisvekst mv.		2 114	2 114	2 114	2 114
Sum Generelt inntektskrav		-21	-21	-21	-21
Sum Tekniske justeringer		832	832	832	832
Prisjustering og diverse endringer		2 925	2 925	2 925	2 925
Konsekvensjustert ramme		335 699	335 699	335 699	335 699
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Avstemming husleie EBF 2020	Arbeid, sosial og bolig	119	119	119	119
Fortsatt behov for vekttertjeneste ved MO-senteret Gyldenpris og uteplassen	Arbeid, sosial og bolig	3 900	3 900	3 900	3 900
Reversering av nedtrekk for tverrfaglig overdoseteam	Arbeid, sosial og bolig	2 100	2 100	2 100	2 100
Uteplassen ved MO-senteret Gyldenpris - driftsutgifter	Arbeid, sosial og bolig	50	50	50	50
Økt vakthold ved midlertidige botilbud	Arbeid, sosial og bolig	6 630	6 630	6 630	6 630
Økte utgifter til helse- og omsorgsplass	Arbeid, sosial og bolig	2 500	2 500	2 500	2 500
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		15 299	15 299	15 299	15 299
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Endringer i tilskuddslisten BASB 2021	Arbeid, sosial og bolig	-557	-557	-557	-557
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-557	-557	-557	-557
Nye tiltak					
125 nye boliger i kommunal egenregi - Booppfølging og vekttertjenester	Arbeid, sosial og bolig	0	7 500	8 700	28 220
125 nye boliger med tilvisningsavtaler - Booppfølging	Arbeid, sosial og bolig	833	833	833	833
Mentorordning - utekontakten	Arbeid, sosial og bolig	750	750	750	750
Opptrappingsplan rus: Arbeids- og aktivitetsrettet tiltak	Arbeid, sosial og bolig	300	1 300	1 300	1 300
Opptrappingsplan rus: Jobbspesialister (IPS koordinator)	Arbeid, sosial og bolig	1 600	1 600	1 600	1 600
Styrking av tilskuddslisten BASB 2021	Arbeid, sosial og bolig	2 960	2 960	2 960	2 960

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Styrkinger i tilskuddslisten BASB 2021	Arbeid, sosial og bolig	527	527	527	527
Sum Nye tiltak		6 970	15 470	16 670	36 190
Utgående engangstiltak					
Opptrappingsplan rus: Hepatitt C-behandling for rusmiddelavhengige	Arbeid, sosial og bolig	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	0	0	-200	-200
Sum Utgående engangstiltak		-1 500	-1 500	-1 700	-1 700
Kutt i tiltak					
Avvikle driftsavtale med Hallvardsstuen	Arbeid, sosial og bolig	-2 158	-2 158	-2 158	-2 158
Avvikling av akuttovernattingstilbud ved MO-senteret Gyldenpris	Arbeid, sosial og bolig	-4 800	-7 500	-7 500	-7 500
Oppsigelse av avtale med Omsorgsbasen for kvinner	Arbeid, sosial og bolig	-4 523	-4 210	-4 210	-4 210
Oppsigelse av avtale med Stiftelsen Albatrossen ettervernsenter	Arbeid, sosial og bolig	-2 960	-2 960	-2 960	-2 960
Redusert åpningstid ved MO-senteret Gyldenpris	Arbeid, sosial og bolig	-4 300	-4 300	-4 300	-4 300
Redusert åpningstid ved MO-senteret Nesttun	Arbeid, sosial og bolig	-800	-800	-800	-800
Sum Kutt i tiltak		-19 541	-21 928	-21 928	-21 928
Nye tiltak og realendringer budsjett		671	6 784	7 784	27 304
Ramme 2021-2024		336 370	342 483	343 483	363 003

Sammendrag budsjett

Byrådet har de senere år innført en rekke nye tiltak med mål om et verdig liv for rusavhengige. Flere av tiltakene har blitt etablert ut et fra relativt nytt lovverk og med et begrenset erfaringsmateriale. Med grunnlag i erfaringer fra det som på flere vis har vært et nyvinningsarbeid og faglige anbefalinger, foreslår Byrådet å skalere ned og flytte noen tilbud for å utnytte tjenesteområdets totale ressurser enda bedre.

Byrådet fortsetter arbeidet med å etablere flere boliger for rusavhengige og vanskeligstilte med tilhørende booppfølgingstjenester. For å imøtekomme behovet blant rusavhengige som har rett på nødvendig helsehjelp, økes også rammene til kjøp av plasser.

Aktivitets- og arbeidsrettet rehabiliteringstiltak for rusavhengige videreføres, og det iverksettes tiltak for å hjelpe personer med samtidige rus- og psykisk helseutfordringer ut i arbeid gjennom ansettelse av flere jobbspesialister.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Driftsutgifter							
Lønn	227 356	238 972	235 087	240 887	241 887	261 407	
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	37 886	34 590	48 803	48 803	48 803	48 803	
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	65 225	66 511	61 393	61 393	61 393	61 393	
Overføringsutgifter	24 620	20 922	19 329	19 642	19 642	19 642	
Finansutgifter	5 038	477	477	477	477	477	
Sum Driftsutgifter	360 125	361 472	365 089	371 202	372 202	391 722	
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-2 548	-2 477	-2 498	-2 498	-2 498	-2 498	
Refusjoner	-47 221	-26 251	-26 251	-26 251	-26 251	-26 251	
Overføringsinntekter	-36	30	30	30	30	30	
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 510	0	0	0	0	0	
Sum Driftsinntekter	-55 315	-28 697	-28 719	-28 719	-28 719	-28 719	
Sum	304 810	332 774	336 370	342 483	343 483	363 003	

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Finans, næring og eiendom	974	2 386	2 386	2 386	2 386	2 386	
Eldre, helse og frivillighet	4 034	194	-1	-1	-1	-1	
Arbeid, sosial og bolig	298 445	321 615	331 893	338 006	339 006	358 526	
Fellesposter - bykassen	1 357	8 580	2 093	2 093	2 093	2 093	
Sum	304 810	332 774	336 370	342 483	343 483	363 003	

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Andre velferdstiltak rus	2 529	2 573	2 558	2 558	2 558	2 558	
Rusbehandling, råd og veiledning	157 577	169 947	174 629	182 442	183 442	202 962	
Lavtersketilbud for stoffmisbrukere	85 551	102 084	98 637	96 937	96 937	96 937	
Utekontakt	20 995	21 172	23 175	23 175	23 175	23 175	
Overnattingstilbud til bostedsløse	9 918	9 262	9 496	9 496	9 496	9 496	
Midl opph. m/tils-ikke ind.rettet	12 412	12 031	12 081	12 081	12 081	12 081	
Botreningstjeneste ikke individrettet	15 581	15 705	15 794	15 794	15 794	15 794	
Sum	304 810	332 774	336 370	342 483	343 483	363 003	

Kostra-analyse

Siden driftsdata om rustjenestene i KOSTRA er del av driftsdata for andre målgrupper, kan ikke disse dataene benyttes til å sammenligne Bergen sin ressursbruk med andre kommuner på dette tjenesteområdet.

Utfordringer og strategi

Midlertidige botilbud for temporært bostedsløse

Mangel på tilrettelagte boliger til personer med mange og sammensatte utfordringer inkludert rusavhengighet er en utfordring. Tjenestene i kommunen har god oversikt over brukere og behov. En ser at innenfor boligprogrammet (bystyresak 43/17) sin prioritering av tilbud om bolig med samtidige tjenester til personer med sammensatte utfordringer kan bruk av midlertidige botilbud fortsatt reduseres, men aldri avvikles helt. For personer i aktiv rus mellom leieforhold, og for rusavhengige der en må kartlegge livssituasjon og muligheter før fremskaffelse av tilpasset botilbud, vil det også i framtiden være behov for et midlertidig botilbud.

Arbeidet for å redusere bruken av midlertidig botilbud pågår og skal ytterligere intensiveres i perioden hvor en planlegger for et nytt kommunalt midlertidig botilbud med døgnbemanning. En slik planprosess er omfattende og tidkrevende, både med tanke på å utvikle et godt driftskonsept, finne og tilpasse bygg til formålet og ivareta bostedsløse rusavhengige personer som er henvist til dagens tilbud i planperioden.

Arbeid og aktivitet

Personer som har stått lenge utenfor arbeidslivet kan ha vansker med å komme i arbeid, og personer med langvarig, kronisk ruslidelse kan i tillegg mangle erfaring fra arbeidslivet. Byrådet har fremmet en rekke tiltak for å styrke individuelle rehabiliteringsforløp for rusavhengige. I tråd med Handlingsplan for arbeid og aktivitet for rusavhengige 2019-2022 skal NAV sosialtjeneste mellom annet utvikle og utvide flere arbeidsrettede og aktivitetsrettede tilbud til personer som er i et rehabiliteringsløp. Som følge av byrådets prioritering av rehabiliterende tiltak i rusfeltet har byrådet etablert et ambulerende IPS-team (Individual Placement and Support). IPS er en kunnskapsbasert metode som bidrar til at mennesker med moderate til alvorlige psykiske lidelser og/eller rusmiddelavhengighet kan nyttiggjøre seg egen arbeidsevne og komme i ordinært lønnet arbeid.

Samhandling med frivillige, - ideelle – og brukerorganisasjoner i utviklingen av et MO- senter sentrum er beskrevet i samme handlingsplan. Byrådet vil gi tiltaket «arbeids- og aktivitetshus» en tydelig arbeidsrettet profil i lokaler som samlokaliserer en variasjon av tiltak, kommunale og andre.

Skadereduksjon

Ikke alle rusavhengige ønsker eller kan slutte med all bruk av rusmidler. Noen har også perioder med økt rusbruk som veksler med perioder med kontrollert eller helt uten inntak av rusmidler. Å redusere risiko for skadelige følger av rusbruk har begrunnet byrådets satsing på tiltak som MO-sentre, brukerrum og tverretattlig oppsøkende team, tidligere Overdoseteamet. Ikke bare basalbehov, men også mening og opplevelse av mestring er en vital beskyttende faktor mot uheld, uavhengig av grunnlidelsen. Mennesker som sliter med rusavhengighet skal kunne leve verdige liv, og den hjelpen de får i MO-sentrene skal støtte opp om deres egen evne til mestring og selvstendighet.

Når byrådets satsing nå dreies mot rehabiliterende tiltak betyr dette at også de skadereducerende tjenestene skal ha et økt fokus på å motivere sine brukere til deltakelse i aktiviteter. En helhetlig tilnærming er grunnlaget for gode kommunale tjenester. Dette innebærer å bidra til et strukturert samarbeid mellom den enkelte bruker og tilbydere av lavterskel aktiviteter, kommunale og ideelle.

Vold i rusmiljøet

Adferden enkeltpersoner i rusmiljøet utviser kan virke skremmende og skaper utrygghet både innad i miljøet og for omgivelsene. Byrådet har etablert prosjektet Sent ute der formålet er å bidra til at

personer som oppholder seg på de åpne russcenene og preger miljøet der i negativ retning tilbys godt koordinerte, samordnede tjenester. Komplekse saksfelt der ulike instanser som arbeider utfra forskjellig lovgrunnlag er involvert er særlig utfordrende. Samarbeid mellom kommune, politi og spesialisthelsetjenesten er avgjørende for å få til gode forløp. Det er etablert flere samarbeidsflater mellom kommunen, politiet og Helse Bergen HF på individnivå for å imøtegå problemstillingen. I tråd med Plan for rusfeltet 2018-2022 har byrådet igangsatt arbeidet med å opprette et krisesentertilbud for personer i aktiv rus. For å sikre trygghet for beboere i midlertidige botiltak med kvalitetsavtale har byrådet engasjert vektertjeneste ved de to resterende hospitsene.

Tidlig innsats

Det rapporteres at ungdom i større grad enn tidligere opplever utfordringer knyttet til sin psykiske helse. For noen leder livsutfordringer til eksperimentering med rusmidler.

Utekontakten har et særlig søkelys på å legge til rette for tidligere innsats og identifisering og mer presise tiltak til ungdom. Det jobbes aktivt og tverretatlig på individ og gruppenivå for å forebygge problemutvikling i forhold til rus, psykisk helse og kriminalitet. Gjennom oppsøkende sosialt arbeid etablerer Utekontakten kontakt med risikoutsatte unge. Formålet er å avdekke hjelpebehov, motivere til endring, og sikre at barn og unge får tilbud om hjelp og behandling. Utekontakten drifter også Tidlig ute. Tidlig ute er et rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak i samarbeid med Hordaland politidistrikt, Bergen kommune og Helse Bergen. Deltakerne får tilbud om et alternativ til en vanlig straffereaksjon, gjennom individuelt tilpasset oppfølging.

Når tilfanget til Tidlig ute er høyt kan Utekontakten supplere med feltarbeidere. Når tilfanget er lavt kan oppsøkende virksomhet øke. Dette er et godt eksempel på synergieffekt som utover «produksjon» også gir kompetansespredning i tjenesten.

Menneskehandel

Ivaretagelse av mulige ofre for menneskehandel koordineres av tverretatlig operativt team ved Utekontakten. Det er ikke avsatt noen stilling til formålet, virksomheten er administrert som del av stillingen til medarbeider utpekt av leder. I april 2019 vedtok Bergen bystyre Et liv i frihet – Plan mot menneskehandel 2019 – 2023. Planen danner grunnlag for prioritering av kommunens innsats på området. Innfasing av tiltak som krever økt bevilgning, inkludert etablering av stillinger som skal iverksette planens øvrige tiltak, skal byrådet vurdere i forbindelse med fremtidige budsjettforeleggelsler.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Antall personer i gruppen rusavhengige og bostedsløse med individuell oppfølging i egen bolig skal økes	Antall personer i gruppen rusavhengige og bostedsløse med individuell oppfølging i egen bolig	626	635	635	660
	Bedre helsetjenester til rusavhengige personer	Antall konsultasjoner i helserom		1 800	2 200	2 400
	Redusere utgifter til bruk av midlertidig botilbud for rusavhengige og bostedsløse	Utgifter til bruk av midlertidig botilbud (i mill. kr.)	35,9	35,5	30,0	25,0
	Styrke arbeidet med rehabilitering for rusavhengige	Andelen utnyttede plasser i aktivitetssentre i regi av NAV sosialtjeneste	70,0 %	75,0 %	80,0 %	90,0 %
		Antall personer som innvilges opphold i rehabiliteringsinstitusjon årlig	60	75	80	85
		Gjennomsnittlig botid i rehabiliteringsinstitusjon (mnd.)	2,7	3,0	3,0	3,0

Virkemiddel for å nå mål

Bruker- og pårørende perspektiv

For å løfte frem bruker/pårørende-stemmene i rusfeltet har byrådet etablert et ruspolitisk råd. Rådet har gitt gode innspill til byrådet og bystyret i saker som omhandler rusfeltet. Ved siden av å fortsette å ansette flere personer med brukerfaring i tjenestene har byrådet besluttet å videreføre ruspolitisk råd. Rådet har ni medlemmer, rådet møtes ca 1 gang pr. mnd. Rådets nye medlemmer ble utnevnt i juni 2020. Første møte ble avholdt i september 2020

IDE programmet

Byrådet ved Byrådsavdeling for arbeid, sosial, og bolig startet i 2019 startet program for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Det skal gjennomføres forbedringsprosjekter som skal løse konkrete utfordringer, samt bygge generell kompetanse for styrt endrings- og utviklingsarbeid i tjenestene (Lean-metodikk). Arbeidet skal videreføres.

Samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner

Byrådet gir årlige tilskudd til frivillig sektor til uløste oppgaver innenfor ulike felt. Vi trenger et rikt og bredt organisasjonsliv for at Bergen skal være et godt sted å bo. Det frivillige arbeidet er med på å gi mening i tilværelsen, og nettopp derfor er det også et viktig arbeid innenfor rusfeltet. I handlingsplanen mot åpne russcener stilles det krav til ivaretagelse av nærmiljøet tjenestene etablerer seg i. Byrådet ønsker ikke en fortetting av tjenester i umiddelbar nærhet av åpne russcener slik at flere brukere trekkes til området.

Økt sikkerhet og kvalitet i midlertidige botilbud

Byrådet satser på tett individuell oppfølging av personer som bor i midlertidige botilbud. Bostedsløse kartlegges ift. livssituasjon og fungering med mål om å fremskaffe best mulig tilpasset botilbud. Sikkerheten i de to private midlertidige botilbudene oppskaleres med stasjonær vektertjeneste inntil et døgnbemannet tilbud i kommunal regi er på plass.

Samhandling på tvers av etater og instanser

Videreføring av samarbeid mellom kommunen og Helse Bergen HF er av stor betydning for å for å sikre sammenhengende helse- og omsorgstjenester. Som likeverdige partnere med felles eierskap og ansvar for ruspasientene vil en sikre innovasjon og implementering av nye virksomme tiltak. Styrket arbeid med rehabilitering for rusavhengige er et felles mål for alle kommunale tjenester som tilbys rusavhengige personer. Dette innebærer å motivere til tverrfaglig spesialisert rusbehandling, opphold i rehabiliteringsinstitusjoner og deltakelse i tilrettelagte arbeids- og aktivitetstiltak. Målet er at brukerne møter recovery-orienterte ansatte i alle tjenester. Koordinert samarbeid og samhandling med spesialisthelsetjeneste og politiet er i tillegg avgjørende både for å håndtere utfordringer med åpne russcener.

Menneskehandel

Byrådet skal iverksette tiltakene i Et liv i frihet – Plan mot menneskehandel 2019-2023 i planperioden.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Utgifter til bruk av midlertidig botilbud (i mill. kr.)	30	36	36	30	27	25	25	
Antall personer i gruppen rusavhengige og bostedsløse med individuell oppfølging i egen bolig	573	626	635	640	645	650	660	
Unike brukere registrert pr. tiltak samlet for alle MO-sentrene	2 248	2 075	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
Årlig besøk i MO-sentrene	71 916	68 723	68 600	68 600	68 550	68 500	68 500	

Oppjustering til aktivitetsnivået**Avstemming husleie EBF 2020**

De kommunale arbeidsstedene faktureres for internhusleie for personalbaser fra Etat for boligforvaltning. Budsjettet på tjenesteområdet foreslås å styrkes for å kompensere for manglende priskompensasjon knyttet til internhusleien som følge av at leien reguleres iht. gjengs leie i 2020.

Fortsatt behov for vektertjeneste ved MO-senteret Gyldenpris og uteplassen

Det er fortsatt behov for vektertjenester i området rundt MO-Gyldenpris og den nye "Uteplassen" som åpnet i januar 2020. Det er inngått ny avtale om vektertjenester, og byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kompensere utgiftene.

Reversering av nedtrekk for tverrfaglig overdoseteam

I tertialrapport 1 2020 reverserte byrådet en besparelse på 2,1 mill. for å videreføre driften av tverrfaglig overdoseteam. Fra 2021 foreslår byrådet å redusere teamet sin virksomhet med kr. 1,5 mill./til kun 1. skift, som må sees i sammenheng med tiltaket «redusert åpningstid ved MO-senteret Gyldenpris».

Uteplassen ved MO-senteret Gyldenpris - driftsutgifter

Den nye "Uteplassen" ved MO-Gyldenpris ble åpnet i januar 2020. Det påløper utgifter til strøm og vedlikehold av uteplassen, og byråder foreslår å innarbeide budsjettdekning for de forventede kostnadene.

Økt vakthold ved midlertidige botilbud

Av hensyn til helse, miljø og sikkerhet er det inngått avtale om døgnbemannet vakthold ved botilbud med kvalitetsavtale. Det økte behovet for vakthold medfører ekstra kostnader, og byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kompensere for de påløpte kostnadene.

Økte utgifter til helse- og omsorgsplass

Kostnadskrevende enkeltsaker innenfor rusfeltet og behov for å fremskaffe egnet bo- og tjenestetilbud utfordrer budsjetttrammene. Det er inngått en midlertidig avtale på 6 måneder om kjøp av plass til beboer med stort tjenestebehov, og det arbeides med avklaringer om endelig tjeneste- og ressursbehov for enkeltmottaker. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å dekke inn for kostnadskrevende enkeltbruker.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Endringer i tilskuddslisten BASB 2021

Byrådet foreslår følgende endringer på tilskuddslisten for byrådsavdeling for arbeid, sosial. og bolig for 2021:

- Organisasjonen Rask Bergen fikk tilskudd i 2019, og søkte på nytt for 2020, men trakk deretter søknaden sin for 2020. Byrådet foreslo til tertialrapport 1 2020 at de avsatte budsjettmidlene nedjusteres tilsvarende det avsatte tilskuddet til organisasjonen. Nedjusteringen videreføres til handlings- og økonomiplan for 2021-2024.

- Tilskudd til Frelsesarmeen i Solheimsviken tildeles kr. 120 000 i tråd med omsøkt beløp for 2021.

- Tiltaket Kirkens Bymisjon - Møtestedet med oppsøkende team er lagt ned, og tilskuddet foreslås omdisponert til Kirkens Bymisjons gatenære arbeid fra 2021.

Det vises ellers til tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig for fullstendig oversikt.

Nye tiltak

125 nye boliger i kommunal egenregi - Booppfølging og vektertjenester

Byrådet foreslår at det tildeles midler til booppfølging, vektertjenester og driftsutgifter for å kunne ta i bruk 125 nye boliger. Det beregnede budsjettbehovet følger av den vedtatt handlingsplanen for 250 nye boliger, hvorav halvparten av boligene skal bygges for særlig ressurskrevende grupper. Ved å prioritere oppfølgingen av dem som skal bo i de nye boligene, vil flere med psykisk helse- og rusutfordringer også kunne bo stabilt i egen bolig.

Budsjettet for booppfølging og vektertjenester brukes til planlagte enkeltanlegg med stedlig bemanning (for ca. 54 enheter), og ambulante tjenester for øvrige enheter, herunder med en bemanningsnorm på 1 stilling pr. 15 boenheter for anslagsvis 18 boliger, og 1 stilling pr. 30 boenheter for anslagsvis 53 boliger.

125 nye boliger med tilvisningsavtaler - Booppfølging

Byrådet foreslår at det tildeles midler til booppfølgingstjenester for å kunne ta i bruk 125 nye boliger. Det beregnede budsjettbehovet følger av den vedtatt handlingsplanen for 250 nye boliger, hvorav halvparten av boligene skal erverves ved inngåelse av tilvisningsavtaler med private aktører. Ved å prioritere oppfølgingen av de som skal bo i de nye boligene, vil flere med psykisk helse- og rusutfordringer også kunne bo stabilt i egen bolig. Det er budsjettet med ambulante tjenester knyttet boligene etter tilvisningsavtaler, med en bemanningsnorm på 1 stilling pr. 30 boenheter.

Mentorordning - utekontakten

Byrådet foreslår å bevilget kr. 750 000 til mentorordning - utekontakten. Byrådet mener det er viktig at mentorordningen videreføres til tross for statlig bortfall av tilskudd. Mentorordningen er ment for personer som står i fare for, har vært radikaliseret, eller er i en radikaliseringsprosess. Tverrfaglig operativt team radikalisering (TOT) vurderer aktuelle personer og tildeler ordningen. Tiltaket er det viktigste i oppfølgingen av Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme, og i arbeidet med den nye planen mot radikalisering, voldelig ekstremisme og hatkriminalitet som byrådet skal legge frem neste år.

Opptrappingsplan rus: Arbeids- og aktivitetsrettet tiltak

Byrådet vil prioritere innsatsen på rusfeltet mot rehabiliteringstiltak for rusavhengige. Byrådet følger opp plan for rehabilitering og aktivitet for rusavhengige og foreslår å styrke budsjettet til aktivitets- og arbeidsrettet rehabilitering av rusavhengige i Bergen Vest som startet opp våren 2019. Budsjettet sikrer kompensasjon for bortfall av statlig tilskudd til lønnsutgifter.

Opptrappingsplan rus: Jobbspesialister (IPS koordinator)

Byrådet foreslår å etablere et team av jobbspesialister for å hjelpe personer med rus- og psykisk helseutfordringer til å etablere seg i arbeidslivet, eventuelt starte skolegang.

Byrådet vil styrke budsjettet til jobbspesialister for å dekke helårsdrift av IPS-koordinator (Individual Placement and support, norsk: jobbspesialist), samt utvidelse til totalt fem årsverk fra 2021. Jobbspesialistene skal jobbe med og for personer med rus- og psykisk helseutfordringer. Det ble bevilget 0,4 mill. i 2019, som ble utvidet til 2,4 mill. i 2020 og foreslått til totalt 4 mill. fra og med 2021.

Styrking av tilskuddslisten BASB 2021

Byrådet foreslår å styrke tilskuddsrammen for tilskudd til drift av frivillige organisasjoner innen rus, psykisk helse og sosialfeltet for å gi finansiering til Albatrossen, da avtalen med Albatrossen er sagt opp og budsjettmidlene er foreslått overført til tilskuddsrammen.

Styrkinger i tilskuddslisten BASB 2021

Byrådet foreslår følgende styrkinger på tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig for 2021:

- Det tildeles tilskudd til Pust i bakken / Slettebakken menighet på kr. 57 900 for 2021.
- Det tildeles tilskudd til Kirkens Bymisjon - Gatener rusarbeid på kr. 526 800 for 2021 som en av omfordeling av midler fra nedlagt tiltak.

Det vises ellers til tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig for fullstendig oversikt.

Utgående engangstiltak

Opptrappingsplan rus: Hepatitt C-behandling for rusmiddelavhengige

Prosjektet for Hepatitt C-behandling for rusmiddelavhengige, er et samarbeidsprosjekt med spesialisthelsetjenesten som skal utvikle nye tiltak slik at flere som har behov for behandling for Hepatitt C, skal få dette. Prosjektet avsluttes i tråd med prosjektplanen, og budsjettmidlene utgår fra 2021.

Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Budsjettmidlene anvendes i det vesentligste til å etablere og drifte programmet. Budsjettet nedjusteres med 7,95 mill. fra 2023 etter endt program som følge av utløp av midlertidige ansettelser i programmet (prosjektstillinger). Gjenstående midler skal finansiere drift og faste stillinger for å fortsette et kontinuerlig arbeid med å forenkle, fornye og forbedre tjenestene.

Det er gjort en mindre korrigerende av tekst etter publisering 20.oktober. Innholdet er uendret.

Kutt i tiltak

Avvikle driftsavtale med Hallwardsstuen

Byrådet sa opp avtalen med Kirkens Bymisjon om drift av Hallwardsstuen i 2020 med delårseffekt. Helårseffekt av oppsigelsen innarbeides i budsjettet fra og med 2021.

Avvikling av akuttovernattingstilbud ved MO-senteret Gyldenpris

Akuttovernattingstilbudet (natthjemmet) ved MO Gyldenpris har vært stengt siden februar 2020. Da natthjemmet ble stengt utvidet kommunen adgangen sin til å kjøpe overnatting hos Frelsesarméen i Bakkegaten. I handlingsplanen mot åpne russcener vedtatt av Bergen bystyre i 2019 står det «Behovet for akuttovernatting og antall senger i private hospitser uten oppfølging har endret seg etter hvert som flere er tildelt bolig med tjenester. Kommunale etater gjennomfører i 2019 en kartlegging av hvem som benytter denne typen tiltak. For å redusere konsentrasjon av rustiltak i Gyldenprisområdet vil kommunen avvikle akuttovernatting ved MO Gyldenpris. Kommunen prioriterer også å avvikle de to gjenværende hospitsene når de allerede vedtatte nye botiltakene er på plass. I kommunal egenregi kan en samle hospitsenger og akuttovernattingssenger i et tiltak med døgntilsyn, ivareta kjønnsperspektivet og styrke arbeidet med å tilby tilpasset, permanent bolig for de som har sammensatte behov». Byrådet har satt som tidligere beskrevet satt i gang arbeidet med å avvikle de to gjenværende hospitsene, og vil i denne sammenheng komme tilbake med en løsning knyttet til akuttovernatting for rusavhengige.

Oppsigelse av avtale med Omsorgsbasen for kvinner

Avtalen med Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen, Omsorgsbasen for kvinner, er utgått. Bergen kommune skal i tråd med intensjonene i bystyresak 281/19 etablere krisesentertilbud til personer i aktiv rus. Etableringen skjer innenfor den økonomiske rammen for den utgåtte kontrakten.

Oppsigelse av avtale med Stiftelsen Albatrossen ettervernsenter

Avtalen med Stiftelsen Albatrossen ettervernsenter er sagt opp, og byrådet foreslår å overføre budsjettmidlene for avtalen til tilskuddsrammen for tilskudd til drift av frivillige organisasjoner innen rus, psykisk helse og sosialfeltet.

Redusert åpningstid ved MO-senteret Gyldenpris

Byrådet har over flere år økt innsatsen innenfor rusomsorgen. For å være bærekraftig over tid, og sikre en forsvarlig og ansvarlig økonomisk drift av kommunen må Byrådet redusere driften. Bergen kommune bruker fremdeles mer enn det som er tildelt i opptrappingsplan på rusfeltet fra regjeringen.

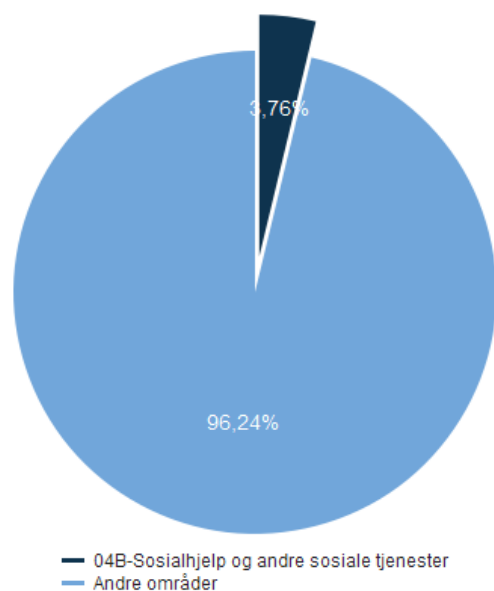
For å redusere utgiftsnivået foreslås det å reduseres tjenestene ved Dagavdelingen og Tverrfaglig overdoseteam ved MO Gyldenpris til å kun tilby tjenester på dagtid fra 1.januar 2021.

Redusert åpningstid ved MO-senteret Nesttun

Byrådet har over flere år økt innsatsen innenfor rusomsorgen. For å være bærekraftig over tid, og sikre en forsvarlig og ansvarlig økonomisk drift av kommunen må Byrådet redusere driften. For å redusere utgiftsnivået foreslås det å reduseres tjenestene ved MO Nesttun til å kun tilby tjenester på dagtid fra 1.januar 2021.

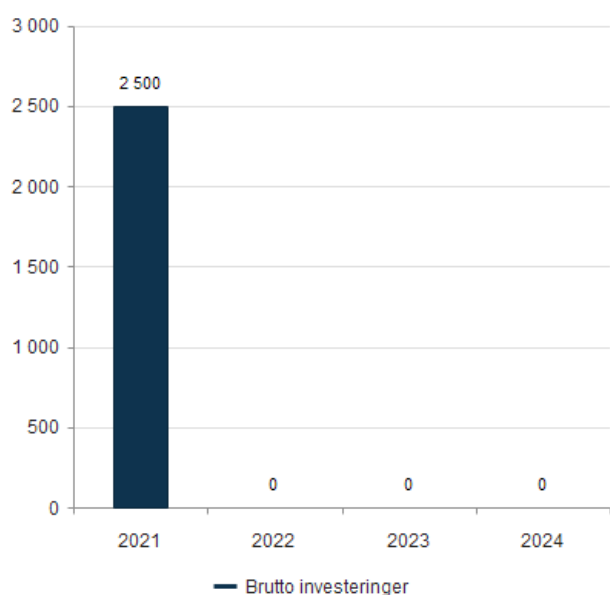
04B-Sosialhjelp og andre sosiale tjenester

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter tjenester som blir gitt av sosialtjenesten ved de lokale NAV kontorene. Dette omfatter råd og veiledning, økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogrammet, aktivitetsplikt, særlige tiltak for rusmiddelbrukere, gjeldsrådgivning, midlertidig botilbud til bostedsløse samt oppfølgingstjenester for at flere skal kunne bo i egen bolig.

Videre omfatter tjenesteområdet avtale om drift av Krisesenter for Bergen og omegn. Krisesenteret skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud til personer utsatt for vold eller trusler om vold, og som har behov for rådgivning eller et trygt midlertidig botilbud. Kommunen har overtatt driften av Krisesenteret, og denne er organisert under byrådsavdeling for sosial, bolig og inkludering.

Bergen kommune er også vertskommune for Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep i Hordaland (SMISO Hordaland) og er ansvarlig for å følge opp senterets økonomi og drift. SMISO er et lavterskeltilbud som gir hjelp til selvhjelp, råd og veiledning. I tillegg gir senteret et undervisningstilbud til elever på 6. trinn i Bergen.

Bergen kommune har en avtale med Stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) om et helhetlig behandlingstilbud for familier i Bergen som lever med vold. Den kliniske virksomheten ved ATV Bergen utføres av psykologer og består av individuell behandling, partnersamtaler, familiesamtaler og ulike gruppetilbud. Behandlingstilbudet gis både til voldsutøver og de som utsettes for vold i nære relasjoner.

Hovedprioriteringer

En by bør måles på hvordan den behandler mennesker i vanskelige livssituasjoner. For byrådet er det viktig å prioritere dem som mest av alt trenger kommunen. Dette budsjettet bidrar til å bedre levekårene for vanskeligstilte, gjennom sosial og økonomisk trygghet, tilknytning til arbeidslivet og aktiv deltakelse i samfunnet.

Bergen er en mangfoldsby og en menneskerettighetsby. Ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Bergen skal være en kommune der alle kan være seg selv og samtidig sikres likeverdige tjenester og muligheter, og byrådet vil kjempe for reell likestilling.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		802 281	802 281	802 281	802 281
Sum Lønns- og prisvekst mv.		19 033	19 033	19 033	19 033
Sum Generelt inntektskrav		-1 266	-1 266	-1 266	-1 266
Sum Tekniske justeringer		1 450	1 450	1 450	1 450
Prisjustering og diverse endringer		19 216	19 216	19 216	19 216
Konsekvensjustert ramme		821 497	821 497	821 497	821 497
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Kvalifiseringsstønnd	Arbeid, sosial og bolig	4 000	-2 500	-10 000	-10 000
Ny modul "Min side saksbehandler" i fagsystem Socio	Arbeid, sosial og bolig	80	80	80	80
Oppjustert kostnadsanslag for Socio	Arbeid, sosial og bolig	600	600	600	600
Print til sikker sone	Arbeid, sosial og bolig	180	180	180	180
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		4 860	-1 640	-9 140	-9 140
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Endringer i tilskuddslisten BASB 2021	Arbeid, sosial og bolig	-190	-190	-190	-190
Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp	Arbeid, sosial og bolig	-34 700	-36 800	-33 200	-33 200
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-34 890	-36 990	-33 390	-33 390
Nye tiltak					
Gsuite for arbeidstiltak	Arbeid, sosial og bolig	240	240	240	240
Krisesenter for personer i aktiv rus	Arbeid, sosial og bolig	5 983	5 670	5 670	5 670
Møhlenpris idrettslag	Kultur, mangfold og likestilling	450	450	450	450
Styrkinger i tilskuddslisten BASB 2021	Arbeid, sosial og bolig	58	58	58	58
Sum Nye tiltak		6 731	6 418	6 418	6 418
Nye engangstiltak					
Prosjektmidler mangfoldig dialog og møteplasser	Kultur, mangfold og likestilling	150	0	0	0
Rainbow cities network	Kultur, mangfold og likestilling	300	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		450	0	0	0
Utgående engangstiltak					
Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	0	0	-2 200	-2 200
Rainbow cities network - samling i Bergen	Kultur, mangfold og likestilling	-300	-300	-300	-300
Sak om bosetting 2019: økonomisk sosialhjelp	Arbeid, sosial og bolig	0	-300	-11 000	-11 000
Stiftelsen krigsveteranenes minne - Kronstad Hovedgård - engangsbevilgning utgår	Arbeid, sosial og bolig	-70	-70	-70	-70
Sum Utgående engangstiltak		-370	-670	-13 570	-13 570
Effektivisering					
Effekt av ansettelse av jobbspesialister (IPS koordinator)	Arbeid, sosial og bolig	-800	-800	-800	-800
Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	-4 000	-8 000	-8 000	-8 000
Redusert bruk av midlertidig botilbud	Arbeid, sosial og bolig	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Sum Effektivisering		-7 800	-11 800	-11 800	-11 800
Kutt i tiltak					
Omdisponering til Møhlenpris idrettslag	Kultur, mangfold og likestilling	-200	-200	-200	-200

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Oppsigelse av avtale med Omsorgsbasen for kvinner	Arbeid, sosial og bolig	-1 460	-1 460	-1 460	-1 460
Sum Kutt i tiltak		-1 660	-1 660	-1 660	-1 660
Øvrige inntektsendringer					
Manglende egenbetaling krisesenteret	Arbeid, sosial og bolig	350	350	350	350
Sum Øvrige inntektsendringer		350	350	350	350
Nye tiltak og realendringer budsjett		-32 329	-45 992	-62 792	-62 792
Ramme 2021-2024		789 168	775 505	758 705	758 705

Sammendrag budsjett

Byrådet fortsetter arbeidet med å bekjempe fattigdom gjennom budsjettet til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsstønad. Samtidig forventes det gevinster gjennom effekt av tiltak, herunder effektiviseringstiltak i perioden. Budsjettet legger grunnlaget for fortsatt tett og effektiv sosialfaglig oppfølging av sosialhjelpsmottakerne, å bedre levekårene for vanskeligstilte, og å bidra til sosial og økonomisk trygghet.

IDE-programmet med underliggende prosjekter og generelt økt endringstakt forventes å gi effektiviseringsgevinster i økonomiplanperioden.

Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp

Bergen har, sammenlignet med andre byer i Norge, hatt lav vekst i økonomisk sosialhjelpsutbetalinger de siste årene. Bergen har imidlertid også hatt en vekst i utbetalinger frem til 2019. Veksten skyldes primært at Bergen hadde høy bosetting av flykninger og at en stor andel av flykningene som kom ut av introduksjonsprogrammet ble avhengig av økonomisk sosialhjelp

Utgiftsnivået har gått ned i 2020 og forventes å holde seg på et slikt nivå i perioden hovedsakelig grunnet lavere bosetting av flykninger, men også som resultat av flere iverksatte tiltak (eksempelvis Digitalisering gjennom prosjektet «Digisos», samlokalisering av 1.linjetjeneste med NAV stat i «Kontaktsenteret», satsing på norskopplæring i tiltaket «NorA» og arbeids- og aktivitetssenteret).

Oppdaterte prognoser på økonomisk sosialhjelp viser at en forventer at færre skal motta økonomisk sosialhjelp og et mindre behov i økonomiplanperioden sammenlignet med byrådets innstilling til HØP20-23. Bystyret foreslår at budsjettet justeres i tråd med oppdaterte prognoser.

Kvalifiseringsstønad

Byrådet foreslår å tilpasse budsjettet til kvalifiseringsstønad i tråd med forventet utvikling for kommende handlings- og økonomiplanperiode. Flere skal delta i arbeidskvalifiseringstiltaket «NorA» (etablert i 2019), og det forventes en midlertidig økning i stønadsutbetalingene. Etter hvert som den store flykninggruppen fra 2016 og 2017 er ferdig i arbeidstiltaket, forventes det igjen en nedgang og stabilisering av kvalifiseringsstønaden.

Krisesenter

Under krisesenter for Bergen og omegn etableres krisesenter for personer i aktiv rus som skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud. Tjenesten skal oppfylle lovpålagte plikter i krisesenterloven ved å tilby rådgivning og/eller et trygt midlertidig botilbud til rusavhengige som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	328 629	334 673	355 143	348 330	338 630	338 630
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	58 821	68 199	67 154	62 854	62 854	62 854
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 028	5 789	5 789	5 789	5 789	5 789
Overføringsutgifter	439 290	461 406	429 784	427 234	420 134	420 134
Finansutgifter	14 618	7 520	7 520	7 520	7 520	7 520
Sum Driftsutgifter	846 386	877 586	865 389	851 726	834 926	834 926
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-14 086	-2 772	-3 689	-3 689	-3 689	-3 689
Refusjoner	-76 990	-62 082	-62 082	-62 082	-62 082	-62 082
Overføringsinntekter	-45	-7 403	-7 403	-7 403	-7 403	-7 403
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-4 686	-3 048	-3 048	-3 048	-3 048	-3 048
Sum Driftsinntekter	-95 807	-75 305	-76 221	-76 221	-76 221	-76 221
Sum	750 579	802 281	789 168	775 505	758 705	758 705

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	673	1 269	1 269	1 269	1 269	1 269
Arbeid, sosial og bolig	747 984	742 260	760 891	747 678	730 878	730 878
Kultur, mangfold og likestilling	0	7 926	10 075	9 625	9 625	9 625
Fellesposter - bykassen	1 446	50 825	16 932	16 932	16 932	16 932
Sum	750 579	802 281	789 168	775 505	758 705	758 705

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sosial rådgivning og veiledning	263 455	253 694	252 679	248 229	246 029	246 029
Støtte til krisetiltak	14 865	16 599	21 681	21 368	21 368	21 368
Kvalifiseringsordningen	108 678	116 098	130 551	124 051	116 551	116 551
Økonomisk sosialhjelp - individrettet	363 581	415 889	384 257	381 857	374 757	374 757
Sum	750 579	802 281	789 168	775 505	758 705	758 705

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (B) *) **)	6 899	6 686	6 606	5 978	5 925	6 140
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger 20-66 år (B) *) **)	1 965	1 934	2 325	1 828	1 884	1 969

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

	Bergen 2018	Bergen Trondheim 2019 (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo	
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B) *)	52 663	53 431	57 726	52 022	69 332 55 045	
Dekningsgrad						
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	40,7 %	39,1 %	45,6 %	39,1 %	43,5 % 43,6 %	
Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)	5,0 %	4,7 %	5,2 %	6,4 %	3,6 % 5,1 %	
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (B)	3,9 %	3,9 %	3,7 %	4,0 %	4,0 % 3,8 %	
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år (B) **)	3,9 %	3,8 %	4,1 %	3,6 %	2,9 % 3,7 %	
Gjennomsnittlig stønadslengde for mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt (måneder)	7,6	7,9	5,5	7,3	7,6 6,6	
Mottakere av kvalifiseringsstønad per 1000 innbyggere 20-66 år (B) **)	3,1	3,5	3,6	4,2	3,5 3,6	
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	5,2	5,4	3,6	5,4	5,1 4,5	
Gjennomsnittlig utbetaling per stønadsmåned (kr) *)	8 874	9 001	11 853	8 562	10 457 9 953	
Samlet stønadssum (bidrag + lån) *)	390 315 580	408 623 837	279 304 422	195 599 907	1 309 230 780 173 356 552	
Sosialhjelpsmottakere	7 433	7 409	5 106	3 717	19 648 3 196	

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Prioritet

Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år: Bergen har gått ned i netto driftsutgifter, delvis på grunn av at vi har gått ned fra åtte til fem NAV kontor. Av de største byene så er det Oslo som har de høyeste driftsutgiftene

Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. innbygger 20-66 år: Bergen har lavest netto driftsutgifter sammenlignet med de 3 andre største byene i Norge og ligger også under snittet for ASSS kommunene. Lave snittutbetalinger på grunn av lav andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt samt effektiv forvaltning av sosialhjelpsbudsjettet bidrar til dette. Bergen har samtidig kommunal bostøtte som de andre storbyene ikke har. En fjerning av denne ville øke utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

Produktivitet

Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker: Her ligger Bergen nest lavest av storbyene samt en god del under snittet for ASSS. Dette kommer i høy grad av at vi har lavere snittutbetalinger pr. mottaker enn de andre storbyene siden vi har så lav andel med hovedinntekt sosialhjelp. At Bergen har kommunal bostøtte vil også påvirke denne indikatoren.

Dekningsgrad

Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde: Bergen har sammen med Stavanger den laveste andelen med hovedinntekt sosialhjelp på 39,1 % av alle mottakere. De fleste som får supplerende sosialhjelp har trygd som hovedinntekt. Dette trekker også opp stønadslengden generelt på økonomisk sosialhjelp i Bergen.

Andel sosialhjelpsmottakere pr. innb. 18-24 år: Bergen ligger under snittet for ASSS kommunene på denne indikatoren og har hatt en nedgang de siste året. Lavere arbeidsledighet og satsing på denne aldersgruppen i sosialtjenesten har medført at det er en nedgang av ungdommer som mottar økonomisk sosialhjelp.

Andel sosialhjelpsmottakere pr. innb. 20-66 år: Bergen ligger rett over snittet på denne indikatoren for ASSS kommunene men under Stavanger og likt som Oslo.

Mottakere av kvalifiseringsstønad pr. 1000 innbyggere 20-66 år. Antallet mottakere i Bergen ligger under snittet i nettverket, men har en økning sammenlignet med 2018. Så langt i 2020 så har vi en stor økning i forhold til 2019, noe som vil slå positivt ut på denne indikatoren.

Grunnlagsdata

Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år: Her ligger Bergen høyt og har gått opp fra 2018. Stønadslengden må ses i sammenheng med at Bergen har en lavere andel ungdommer på sosialhjelp enn de fleste andre storbyer. Bergen har over tid jobbet godt med ungdommer og det er foretatt grundige kartlegginger. Vi vurderer at dette er grunnen til at Bergen har gått ned på antall ungdommer, men da går også stønadslengden opp da de sosialtjenesten sitter igjen med i aldersgruppen trenger lengre tid for å komme seg ut i arbeid eller tiltak.

Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned: Bergen ligger klart under de andre storbyene samt snittet for ASSS kommunene. Dette kommer igjen av den lave andelen med hovedinntekt sosialhjelp, men også den kommunale bostøtten har betydning.

Samlet stønadssum. I Oslo har samlet stønadssum gått ned fra 1385,8 mill. i 2018 til 1309,2 i 2019. I Stavanger har stønadssummen gått opp fra 193,7 mill. i 2018 til 195,6 mill. i 2019. I Trondheim har stønadssummen økt fra 267,3 mill. i 2018 til 279,3 mill. i 2019. Bergen har en økning på ca. 19,5 mill. Økningen i Bergen skyldes bl.a. økte stønadslengder på grunn av at nye arbeidsrettede tiltak fikk forsinket oppstart.

Sosialhjelpsmottakere: Antall mottakere i Bergen har gått ned med 24 mottakere fra 2018, i Oslo med 753 mottakere, i Stavanger med 165, mens Trondheim gikk opp med 84 mottakere. Så langt i 2020 ser vi en fortsatt nedgang i antallet mottakere av økonomisk sosialhjelp i Bergen.

Utfordringer og strategi

I perioden 2012-2019 ble det registrert 18 121 nye unike brukere ved sosialtjenesten i Bergen. Netto økning i antallet sosialhjelpsmottakere fra 2012 til 2019 var 8,7 % i denne perioden. Til sammenligning var økningen i samme periode 13,4 % i Oslo, 31,0 % i Trondheim og 26,5 % i Stavanger.

Sosialtjenesten i Bergen har relativt sett hatt gode resultater når det gjelder å bistå brukere til å bli uavhengige av sosialhjelp. Stikkord for innholdet i arbeidet er:

- Tett sosialfaglig oppfølging, individuelt tilpassede tiltak.
- Aktiv bruk av vilkår og oppbygging av arbeidsrettede tiltak.
- FIA (Folk i arbeid) for å gi reelt arbeidsrettet innhold i aktivitetsplikten, tett samarbeid med statlige tiltak i Nav.
- Ny Sjanse og NorA (Norsk og Arbeid) som er arbeidsrettede tiltak for mottakere av økonomisk sosialhjelp med innvandrerbakgrunn.

Sosialhjelpsutgiftene bestemmes i tillegg til antall mottakere og stønadslengder av nivået på sosialhjelpen, som fastsettes av den enkelte kommune. De fleste kommunene følger de veiledende statlige normene for livsopphold. Fra 1. mars 2020 økte Bergen sosialhjelpssatsene og følger ikke lenger de statlige satsene.

I 2019 ble det utbetalt ca. kr. 410 mill. brutto i økonomisk sosialhjelp i Bergen. I Oslo ble det utbetalt ca. 1309 mill., Trondheim ca. 279 mill. og i Stavanger ca. 196 mill.

Frem til 2019 har vi sett en økning i sosialhjelpsutgiftene. Noen viktige årsaker til dette rapporteres i varierende grad også fra de andre større byene. Dette er:

- Bergen har over tid imøtekommet IMDIs anmodninger om mottak av flyktninger. Særlig mange ble som følge av flyktningkrisen bosatt i 2016 og 2017. Ca. 42 % har vært økonomisk selvstendige etter 2-årig introduksjonsprogram. Dette betyr at en stor andel blir avhengig av sosialhjelp av ulike stønadslengder etter introduksjonsprogram. I 2018 gikk 354 flyktninger ut av introduksjonsprogram og i 2019 var dette tallet 477 flyktninger.
- Innstramminger i statlige stønadsordninger. Bergen har hatt en økning på ca. 200 personer som tidligere hadde AAP som hovedinntekt men som nå gått over til økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt. Dette har gitt en årlig økning av økonomisk sosialhjelp på ca. 10 mill. i 2019.
- Økte husleier i det private leiemarkedet. Sosialhjelpsutgiftene til husleie har gått opp fra ca. 69 mill. i 2012 til 119 mill. i 2019. En økning på 72 %.

Bergen har gjennom 2020 opplevd en nedgang i antall mottakere av økonomisk sosialhjelp. Dette ser vi bl.a. henger sammen med mindre mottak av flyktninger og dermed en nedgang i antallet på introduksjonsprogram. Til tross for pandemien så er NorA kommet godt i gang med arbeidet og har gjennom 2020 fått flere tjenestemottakere ut av økonomisk sosialhjelp.

Byrådet forutsetter en videre utvikling i tråd med 2020 i handlingsplanperioden.

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har i 2019 startet program for innovasjon, digitalisering og effektivisering (IDE-programmet). Det skal gjennomføres forbedringsprosjekter som skal løse konkrete utfordringer, samt bygge generell kompetanse for styrt endrings- og utviklingsarbeid (Lean-metodikk).

Digisos, et nasjonalt samarbeidsprosjekt mellom KS, seks kommuner (Trondheim, Bergen, Oslo, Horten, Bærum, Stavanger) og Arbeids- og velferdsdirektoratet, ble avsluttet ved utgangen av 2019. Prosjektet har utviklet selvbetjeningsløsninger innenfor den kommunale sosialtjenesten i NAV, med mål om å forbedre brukeropplevelsen for innbygger og effektivisere arbeidet for ansatte. Løsningene bidrar til å gjøre sosiale tjenester mer tilgjengelige og saksprosessen transparent og oversiktlig for brukerne. Digisos skal forenkle prosessene rundt økonomisk sosialhjelp samtidig som veileder i NAV sosialtjeneste skal få mer ressurser til å gjøre brukerne selvhjulpne. Ved prosjektets avslutning 31.12.19 hadde nær 60 % av innbyggerne i Norge tilgang til den digitale søknaden. I september måned var ca. 70 % av søknadene på økonomisk sosialhjelp i Bergen digitale.

I 2019 ble tiltaket NORA (Norsk og Arbeid) etablert for mottakere på økonomisk sosialhjelp med innvandrerbakgrunn. Tiltaket er iverksatt for å møte utfordringen med at over 50 % av mottakerne av økonomisk sosialhjelp har innvandrerbakgrunn. Tiltaket er sentralt i bekjempelse av fattigdom.

I 2018 var det 1 569 husholdninger med 3 025 barn som mottok økonomisk sosialhjelp i Bergen. Tilsvarende tall i 2019 var 1 450 husholdninger med 2 740 barn. Byrådet ser det som svært positivt at antallet barn som lever i familier som mottar økonomisk sosialhjelp har gått ned. Barnefamilier har vært et satsingsområde over flere år etter at Handlingsplan mot fattigdom ble lagt frem for Bystyret.

Bergen kommune har fra høsten 2019 benyttet statlige tilskuddsmidler til å finansiere en koordinator som jobber med å følge opp tiltakene i handlingsplan mot fattigdom med særlig fokus på barnefamiliers situasjon.

Byrådet gir årlige tilskudd til frivillig sektor til uløste oppgaver innenfor ulike felt. Vi trenger et rikt og bredt organisasjonsliv for at Bergen skal være et godt sted å bo. Det frivillige arbeidet er med på å gi mening i tilværelsen, og nettopp derfor er det også et viktig forebyggende arbeid. Frivillige organisasjoner og menigheter er viktige verdiformidlere, og deres arbeid anerkjennes ved økonomisk støtte.

Bergen kommune jobber kontinuerlig med å forhindre og forebygge fordommer, diskriminering og utenforskap. Bergen er en mangfoldsby og en menneskerettighetsby hvor ingen skal diskrimineres på bakgrunn av kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, seksualitet, etnisitet, religion eller funksjonsevne. Derfor har Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling opprettet en seksjon for mangfold og likestilling, for å styrke arbeidet på feltet. I 2021 vil seksjonen blant annet jobbe med en handlingsplan mot muslimhat, handlingsplan mot radikalisering, voldelig ekstremisme og hatkriminalitet, plan for likestilling i mangfoldsbyen Bergen og rullering av plan for kjønns- og seksualitetsmangfold. Gjennom omdisponeringer ønsker byrådet å sikre tilskudd til Skeivt Kristent Nettverk, og Møhlenpris Idrettslag.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by						
En rettferdig og inkluderende by	55 % av kvalifiseringsprogrammene skal inneholde statlige tiltak	Andel deltakere med statlige tiltak i kvalifiseringsprogrammet	50,0 %	55,0 %	55,0 %	55,0 %
	Andelen digitale søknader om økonomisk sosialhjelp skal være 70 %	Andel digitale søknader om økonomisk sosialhjelp	31,0 %	65,0 %	70,0 %	70,0 %
	Flere i arbeid og aktivitet, færre på stønad	Antall deltakere som har deltatt i kvalifiseringsprogrammet	720	730	730	700
	Reduksjon av stønadslengde for brukere i alderen 18-24 år som mottaker økonomisk sosialhjelp	Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	4,8	4,6	4,5	4,5
Norges grønneste storby						
Trygg økonomistyring						

Virkemiddel for å nå mål

Den vedtatte "Handlingsplan mot fattigdom – med særlig vekt på barnefamiliers situasjon" har i seg tiltak som skal sikre alle byens innbyggere omsorg, trygghet, verdighet og mulighet til deltakelse. Det er viktig å følge opp tiltakene som skisseres i planen. Barnetrygden skal fortsatt holdes utenfor beregningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. En viktig oppgave for sosialtjenestene er å avklare inntektsmuligheter da sosialhjelp skal være en midlertidig ytelse. De som har mulighet for å arbeide skal få tilbud om aktivitetstiltak eller arbeidstiltak. Viktige aktivitetstiltak er FIA-tiltakene (Folk I Arbeid). Det er etablert FIA-tiltak ved alle 5 NAV-kontorene i Bergen.

Barnefamilier som henvender seg til sosialtjenesten får et særskilt fokus med kartlegging av barns behov.

Nedgang i sosialhjelpsutgiftene må derfor skje gjennom tett og effektiv sosialfaglig oppfølging av sosialhjelpsmottakerne. Dette har gitt gode resultater, og må videreføres og videreutvikles.

Det er avgjørende å fremskaffe og iverksette riktige tiltak til riktige brukere. Det er behov for lavterskel arbeids-/aktivitetsrettede tiltak, en bred meny av statlige tiltak, og lokalbaserte løsninger i samarbeid mellom kommune og stat.

Det rettes nå særlig oppmerksomhet mot

- Flyktninger og innvandrere som mottar sosialhjelp
- Ungdom som mottar sosialhjelp
- Langtidsmottakere med store behov og høye utbetalinger

Det fokuseres på at sosialhjelpsmottakere skal ha rett ytelse, slik at de som kan ha rettigheter til trygdeytelser søker dette. Dette reduserer, og i noen tilfeller erstatter, behovet for sosialhjelp.

Med en stadig økt bruk av digitale tjenester ønsker Bergen å vende ressursene mot oppfølging og ser frem til spennende fremtidsrettede løsninger i de nye kontorene i fremtidens NAV som etableres fremover.

Samlet vurdering er at fremtidige gode resultater må baseres på å videreføre og videreutvikle arbeidsmetodikken i sosialtjenesten og evaluere iverksatte arbeidsrettede tiltak.

Arbeidet med program for innovasjon, digitalisering og effektivisering skal fremvise tiltak som skal gjennomføres med tilhørende beregnede gevinster.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (%)	40,7 %	39,1 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	39,0 %	
Antall sosialhjelpsmottakere	7 433	7 409	7 220	7 100	7 050	6 950	6 800	
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker	51 129	54 749	56 700	58 700	58 800	58 500	59 700	
Gjennomsnittlig stønadslengde (mnd)	5,3	5,4	5,3	5,1	4,9	4,8	4,8	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Kvalifiseringsstønning

Byrådet foreslår å tilpasse budsjettet til kvalifiseringsstønning i tråd med forventet utvikling for kommende handlings- og økonomiplanperiode. Et nytt arbeidstiltak for innvandrere (NorA) etablert i 2019 vil ha mange deltakere på kvalifiseringsprogram, og det forventes en midlertidig økning i stønning utbetalinger. Etter hvert som den store flyktninggruppen fra 2016 og 2017 er ferdig i arbeidstiltaket, forventes det igjen en nedgang og stabilisering av kvalifiseringsstønningen

Ny modul "Min side saksbehandler" i fagsystem Socio

Det er implementert en ny modul i fagsystemet Socio (elektronisk fagsystemet innen sosialtjenesten) som gir høyere GDPR-sikkerhet for ansatte som bruker systemet. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for inndekning av de økte driftsutgiftene som følger av den nye modulen.

Oppjustert kostnadsanslag for Socio

Som følge av at det er inngått ny avtale med leverandør, påløper det økte lisens- og supportkostnader for fagsystemet Socio innenfor sosialtjenesten. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kompensere for denne økningen fra og med 2021.

Print til sikker sone

Digital overføring av dokumenter fra eksternt til intern sone i fagsystemet Socio (elektronisk fagsystemet innen sosialtjenesten) er implementert i 2020 som en direkte konsekvens av korona-pandemien. Byrådet foreslår å kompensere budsjettet for de økte driftsutgiftene som påløper.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Endringer i tilskuddslisten BASB 2021

Byrådet foreslår følgende endringer på tilskuddslisten for byrådsavdeling for arbeid, sosial. og bolig for 2021:

- Organisasjonen Rask Bergen fikk tilskudd i 2019, og søkte på nytt for 2020, men trakk deretter søknaden sin for 2020. Byrådet foreslo til tertialrapport 1 2020 at de avsatte budsjettmidlene nedjusteres tilsvarende det avsatte tilskuddet til organisasjonen. Nedjusteringen videreføres til handlings- og økonomiplan for 2021-2024.

- Tilskudd til Frelsesarmeen i Solheimsviken tildeles kr. 120 000 i tråd med omsøkt beløp for 2021.

- Tiltaket Kirkens Bymisjon - Møtestedet med oppsøkende team er lagt ned, og tilskuddet foreslås omdisponert til Kirkens Bymisjons gatenære arbeid fra 2021.

Det vises ellers til tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig for fullstendig oversikt.

Tilpasning til aktivitetsnivå økonomisk sosialhjelp

Bergen har, sammenlignet med andre byer i Norge, hatt lav vekst i økonomisk sosialhjelpsutbetalinger de siste årene. Bergen har imidlertid også hatt en vekst i utbetalinger frem til 2019. Veksten skyldes primært at Bergen hadde høy bosetting av flyktninger og at en stor andel av flyktningene som kom ut av introduksjonsprogrammet ble avhengig av økonomisk sosialhjelp. Å få flere flyktninger i jobb eller utdanning sikrer bedre inkludering, økt trivsel og god helse. Byrådet er glade for at vi ser effekten av å

satse på norskopplæring og arbeid i tiltaket «NorA» og arbeids- og aktivitetssenteret).Utgiftsnivået har gått ned i 2020 og forventes å holde seg på et slikt nivå i perioden hovedsakelig grunnet lavere bosetting av flyktninger, men også som resultat av flere iverksatte tiltak (eksempelvis Digitalisering gjennom prosjektet «Digisos», samlokalisering av 1.linjetjeneste med NAV stat i «Kontaktsenteret» og allerede nevnte tiltak).

Nye tiltak

Gsuite for arbeidstiltak

Arbeidstiltakene i sosialtjenesten vil gå til innkjøp av programvaren G suite for bedre samhandlingsmuligheter i tjenesten. Byrådet foreslår å styrke budsjettet til løpende lisensutgifter for systemet. Tiltaket er en del av målet med å forenkle, fornye og forbedre digitale løsninger for å sikre bedre og mer effektiv tjenesteyting.

Krisesenter for personer i aktiv rus

Bergen kommune skal i tråd med intensjonene i bystyresak 281/19 etablere krisesentertilbud til personer i aktiv rus. Etableringen skjer innenfor den økonomiske rammen for kontrakten som var mellom Bergen kommune og Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen om drift av Omsorgsbasen for kvinner.

Krisesenteret skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud til personer i aktiv rus. Tjenesten vil oppfylle lovpålagte plikter i krisesenterloven ved å tilby rådgivning og/eller et trygt midlertidig botilbud til rusavhengige som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner

Møhlenpris idrettslag

Byrådet foreslår å bevilge kr. 0,45 mill. til Møhlenpris idrettslag gjennom omdisponeringer på tilskuddslisten.Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, og byrådet er særlig opptatt av å forhindre at ungdom faller utenfor. Et av tiltakene i arbeidet med å gjøre byen bedre for ungdom i Bergen, er støtten til Møhlenpris idrettslag (MIL). Idrettslaget jobber med inkludering, samt forebygging av radikalering og utenforskap. Å gi utsatte ungdommer gode forbilder og et sted å høre til, er utrolig viktig.

Styrkinger i tilskuddslisten BASB 2021

Byrådet foreslår følgende styrkinger på tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig for 2021:

- Det tildeles tilskudd til Pust i bakken / Slettebakken menighet på kr. 57 900 for 2021.
- Det tildeles tilskudd til Kirkens Bymisjon - Gatener nært rusarbeid på kr. 526 800 for 2021 som en av omfordeling av midler fra nedlagt tiltak.

Det vises ellers til tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig for fullstendig oversikt.

Nye engangstiltak

Prosjektmidler mangfoldig dialog og møteplasser

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,15 mill. i 2021 til prosjektmidler for mangfoldig dialog og møteplasser. Dette vil være en tilskuddsordning for møteplasser for dialog mellom majoritets- og minoritetsmiljøer. Det er viktig å legge opp til at man i det offentlige rom kan diskutere vanskelige spørsmål på en inkluderende måte.

Rainbow cities network

Bystyret bevilget i budsjettet for 2020 kr. 0,3 mill. for at Bergen skulle være vertskap for den årlige to dagers samlingen for medlemsbyene i Rainbow Cities. På grunn av koronapandemien er samlingen utsatt til høsten 2021. Byrådet foreslår at midlene innarbeides som et engangstiltak i 2021.

Utgående engangstiltak

Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Budsjettmidlene anvendes i det vesentligste til å etablere og drifte programmet. Budsjettet nedjusteres med 7,95 mill. fra 2023 etter endt program som følge av utløp av midlertidige ansettelser i programmet (prosjektstillinger). Gjenstående midler skal finansiere drift og faste stillinger for å fortsette et kontinuerlig arbeid med å forenkle, fornye og forbedre tjenestene.

Det er gjort en mindre korrigerende av teksten etter publisering 20.oktober. Innholdet er uendret.

Rainbow cities network - samling i Bergen

Engangstiltak utgår.

Sak om bosetting 2019: økonomisk sosialhjelp

I 2016 og 2017 bosatte Bergen kommune et stort antall flyktninger. I 2018 og 2019 fullfører de det toårige introduksjonsprogrammet. Fra høsten 2018 har Bergen hatt en kraftig vekst i utgifter til økonomisk sosialhjelp, en del av veksten knytter seg til tidligere programdeltakere som har behov for økonomisk sosialhjelp etter fullført introduksjonsprogram.

I sak om bosetting 2019 vedtok bystyret å bruke statlig integreringstilskudd og disposisjonsfond for bosetting av flyktninger til å styrke budsjettet til økonomisk sosialhjelp i perioden 2019-2022. Bruken nedtrappes i 2022, og utgår fra 2023.

Stiftelsen krigsveteranenes minne - Kronstad Hovedgård - engangsbevilgning utgår

Bystyret bevilget en styrking av tilskuddet til Stiftelsen krigsveteranenes minne - Kronstad Hovedgård i 2020 som en engangsbevilgning til HC-toalett. Engangsbevilgningen utgår fra 2021.

Det vises for øvrig til tilskuddslisten for Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig og for fullstendig oversikt.

Effektivisering

Effekt av ansettelse av jobbspesialister (IPS koordinator)

Byrådet forventer at styrkingen av arbeidet med jobbspesialister vil ha effekter på flere tjenestoområder og gi lavere etterspørsel etter kommunale tjenester.

Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Programmet skal levere gevinster i form av økt kvalitet, spart tid og reduserte kostnader. Herunder mer hensiktsmessig tjenesteproduksjon, samlokalisering av kommunale tjenester, redusert antall lokaler og omstilling.

Redusert bruk av midlertidig botilbud

Gjennom forsterket booppfølging med finansiering både gjennom boligprogrammet og midler fra Fylkesmannen, gjennomføres det en forsterket innsats for brukere som bor på «hospits». Målet for arbeidet er gjennom kartlegging og oversikt, å iverksette tiltak for å gi tilbud om bolig/omsorgsplasser/institusjon for å redusere bruken av hospits/midlertidig botilbud.

Kutt i tiltak

Omdisponering til Møhlenpris idrettslag

Byrådet foreslår å bevilge kr. 0,45 mill. til Møhlenpris idrettslag gjennom diverse omdisponeringer på tilskuddslisten.

Oppsigelse av avtale med Omsorgsbasen for kvinner

Avtalen med Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen, Omsorgsbasen for kvinner, er utgått. Bergen kommune skal i tråd med intensjonene i bystyresak 281/19 etablere krisesentertilbud til personer i aktiv rus. Etableringen skjer innenfor den økonomiske rammen for den utgåtte kontrakten.

Øvrige inntektsendringer

Manglende egenbetaling krisesenteret

I «Veileder til krisesenterloven», utgitt av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i 2015, fremgår følgende: «Krisesentertilbudet skal være gratis, og det skal ikke kreves egenandel. Unntak fra dette er bidrag til utgifter til mat til kostpris.». Krisesenterets hovedhus har sengeplasser til 30 personer. Huset har ett kjøkken med en kokestasjon. Det er ikke tilrettelagt for at beboerne kan ha sin egen husholdning. Det er først ved et nytt krisesenterbygg at det kan tilrettelegges for at beboerne kan få oppbevare og lage sin egen mat fra første dag. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kompensere for manglende egenbetaling.

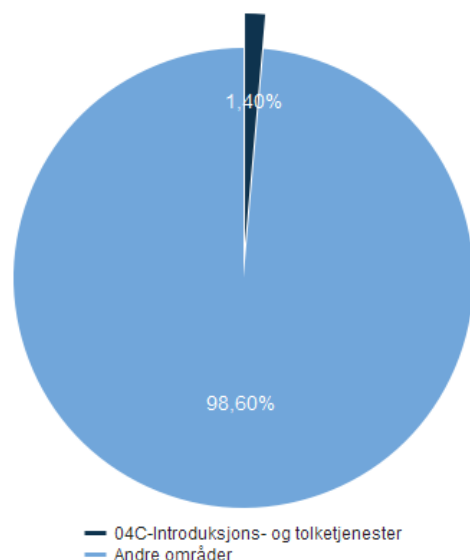
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Krisesenter – forprosjekt nybygg	2021		IA	3,0	0,0	3,0	2,5	0,0	0,0	0,0	2,5
Sum investeringsprosjekter			0,0	3,0	0,0	3,0	2,5	0,0	0,0	0,0	2,5

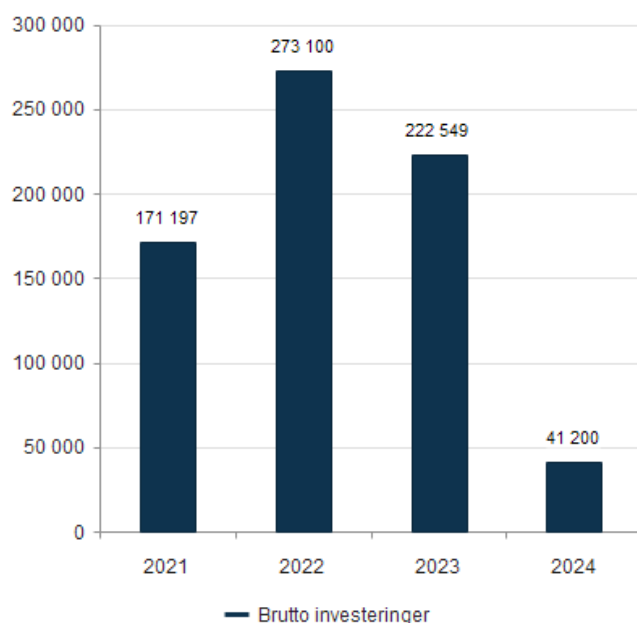
04C-Introduksjons- og tolketjenester

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenester til nyankomne innvandrere og flyktninger er samlet i tjenesteområdet Introduksjons- og tolketjenester. Tjenestene som utføres er bosetting av nyankomne flyktninger, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, grunnskoleopplæring for voksne, introduksjonsprogram og tolketjenester.

Flyktninger og tidligere asylsøkere som er bosatt med offentlig hjelp har rett og plikt til introduksjonsprogram i inntil to år jf. introduksjonsloven med mulighet for forlengelse i ytterligere ett år. Dette gjelder også familiegjenforente med denne gruppen. Voksne innvandrere mellom 16 og 67 år som har en oppholdstillatelse som danner grunnlag for varig opphold i Norge, har plikt og/eller rett til norskopplæring jf. introduksjonsloven og Bergen kommune plikter å gi et tilbud om opplæring innen tre måneder etter at det er fremsatt krav om dette.

Nygård skole og Introduksjonssenteret forvalter ordningene i Introduksjonsloven om rett og plikt til norskopplæring og rett og plikt til introduksjonsprogram. I tillegg har Nygård skole ansvaret for ordningen med eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne og gir også norskopplæring til betalings elever som faller utenfor ordningen med rett til norskopplæring. Tolketjenesten yter tolketjenester til personer som mangler språkfelleskap med tjenesteyter i de kommunale tjenestene. Det selges også tjenester til oppdragsgivere utenfor kommunen.

Hovedprioriteringer

Bergen kommune skal være en trygg havn for mennesker på flukt. Byrådet mener Bergen bør ta vår del av ansvaret for å bosette flyktninger, og har et ønske om at både Bergen og Norge kan ta et større ansvar for mennesker på flukt. Vi er positive til å bosette det antallet flyktninger vi blir anmodet om, og mener en mangfoldig by er en bedre by. Vi ser muligheter i at verden kommer tettere på oss, og har rigget tjenestene til nyankomne innvandrere og flyktninger til å gi en best mulig språkopplæring og forberedelse til videre utdanning og arbeidsliv.

I 2021 forventes det at det vil være en høyere andel av familier som bosettes blant flyktningene som bosettes i Bergen enn tidligere. Dette har sammenheng med at flere av de som kommer er overføringsflyktninger som kommer direkte fra flyktningleirer som ligger nært konfliktområdene. I 2021 vil tjenestene i Etat for inkludering ha en særlig satsing på helhetlig oppfølging av disse sårbare flyktningfamiliene.

I 2021 forventes det at nye lover om integrering (lov om integrering) og for tolking (tolkeloven) trer i kraft. De nye lovene får konsekvenser for forvaltningsområdene som ligger til tjenesteområde 04C og kommunen er forberedt på å møte disse endringene.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan				
	2021	2022	2023	2024	
Vedtatt budsjett 2020	150 416	150 416	150 416	150 416	
Sum Lønns- og prisvekst mv.	2 036	2 036	2 036	2 036	
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler	41 560	85 863	85 863	85 863	
Sum Tekniske justeringer	-1 230	-1 230	-1 230	-1 230	
Prisjustering og diverse endringer	42 366	86 669	86 669	86 669	
Konsekvensjustert ramme	192 782	237 085	237 085	237 085	
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Bosettingssaken 2020 : Justering av stønads- og garantiordninger ved bosetting av flyktninger	Kultur, mangfold og likestilling	900	1 200	1 200	1 200
Etat for inkludering - tilpasning til aktivitetsnivået	Kultur, mangfold og likestilling	8 827	11 071	14 821	14 821
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		9 727	12 271	16 021	16 021
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		0	0	0	
Nye tiltak					
Fagsystem for voksenopplæringen ved Nygård	Kultur, mangfold og likestilling	100	150	150	150
Sum Nye tiltak		100	150	150	150
Nye engangstiltak					
Sum Nye engangstiltak		0	0	0	
Utgående engangstiltak					
Sak om bosetting 2019: Forlenget tid i introduksjonsprogram	Kultur, mangfold og likestilling	0	0	-4 300	-4 300
Sak om bosetting 2019: Mentor og trainee-ordning	Kultur, mangfold og likestilling	0	0	-500	-500
Sum Utgående engangstiltak		0	0	-4 800	-4 800
Kutt i tiltak					
Fagsystem for voksenopplæringen ved Nygård	Kultur, mangfold og likestilling	-100	-150	-150	-150
Generell reduksjon i rammen - Etat for inkludering	Kultur, mangfold og likestilling	-9 700	-10 000	-10 000	-10 000
Generell reduksjon i rammen - Tolketjenesten	Kultur, mangfold og likestilling	0	-2 340	-3 180	-3 060
Sum Kutt i tiltak		-9 800	-12 490	-13 330	-13 210
Nye tiltak og realendringer budsjett		27	-69	-1 959	-1 839
Ramme 2021-2024		192 809	237 016	235 126	235 246

Sammendrag budsjett

Endrede budsjettbehov for tjenester knyttet til bosetting av flyktninger har de siste årene blitt vedtatt av bystyret gjennom årlig sak om bosetting. Budsjettbehovet økte vesentlig fra 2016 da det var en kraftig vekst i bosettingen av flyktninger. Veksten førte til en økning i statlige overføringer i form av integreringstilskudd til kommunen. Ubrukte merinntekter ble i bystyresak 72-17, bystyresak 18/18 og bystyresak 49/19 vedtatt avsatt til eget bosettingsfond for å utjevne svingninger i inntektene mellom år. Fondet vil trolig være tomt innen utgangen av 2021.

For kommende økonomiplanperiode er det forventet fortsatt lav bosetting av flyktninger og historisk sett lavt antall deltakere i introduksjonsprogrammet. Basert på kunnskapen som finnes i dag om asylkomster og kvoter for uttak av flyktninger i samarbeid med FN anvendes en prognose med bosetting av 152 i 2021 og 220 hvert år i perioden 2022-2024, hvorav 10 enslige mindreårige (mot bosetting av mellom 600 og 700 i 2016 og 2017). Det endelige bosettingsbehovet vil imidlertid avhenge av lokale, nasjonale og internasjonale politiske beslutninger. Forventet bosetting på et lavt nivå innebærer langt lavere inntekter fra det statlige integreringstilskuddet og norsktilskuddet enn under toppårene 2016, 2017 og 2018.

En bosetting i tråd med prognosene innebærer at Bergen kommune i 2021 har et introduksjonsprogram på mellom 220 og 330 deltakere mot i underkant av 900 på topp i 2017. Nedgangen i antall deltakere får konsekvenser for dimensjoneringen av tjenestetilbudet. Byrådet foreslår et budsjettnedtrekk slik at omfanget av tjenestene fra 2022 skal være dimensjonert for årlig å bosette ca. 200 flyktninger.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	280 951	238 853	240 889	240 889	240 889	240 889
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	66 944	60 821	58 418	58 322	56 432	56 552
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	3 661	4 563	4 563	4 563	4 563	4 563
Overføringsutgifter	16 048	16 446	17 646	17 646	17 646	17 646
Finansutgifter	8 755	70	70	70	70	70
Sum Driftsutgifter	376 360	320 752	321 586	321 490	319 600	319 720
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-15 982	-12 063	-12 063	-12 063	-12 063	-12 063
Refusjoner	-89 387	-70 361	-70 361	-70 361	-70 361	-70 361
Overføringsinntekter	-527	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-39 732	-85 863	-44 303	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-145 628	-170 336	-128 777	-84 473	-84 473	-84 473
Sum	230 732	150 416	192 809	237 016	235 126	235 246

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	-544	2 928	2 928	2 928	2 928	2 928
Arbeid, sosial og bolig	407	70	70	70	70	70
Kultur, mangfold og likestilling	257 167	232 871	232 078	231 982	230 092	230 212
Fellesposter - bykassen	-26 301	-85 453	-42 267	2 036	2 036	2 036
Sum	230 732	150 416	192 809	237 016	235 126	235 246

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne	26 218	26 625	65 957	65 957	65 957	65 957
Norskopplæring for voksne innvandrere	46 515	37 608	8 975	8 975	8 975	8 975
Tolketjeneste	38 025	38 933	38 668	36 328	35 488	35 608
Introduksjonsordningen	116 319	40 322	71 380	117 627	116 577	116 577
Andre ytelser til livsopphold for flyktninger	3 656	4 000	4 900	5 200	5 200	5 200
Utgifter til asylmottak m.m.	0	2 928	2 928	2 928	2 928	2 928
Sum	230 732	150 416	192 809	237 016	235 126	235 246

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Andre nøkkeltall						
Flyktninger - Anmodning om bosetting - antall personer	240	205	160	120		101
Flyktninger - Vedtak om bosetting - antall personer	240	205	160	120		101

Utfordringer og strategi

Den største utfordringen er å gi de nyankomne en god start på det nye livet i Bergen og sikre en robust inkludering i arbeids- og samfunnsliv. Deltakerne i introduksjonsprogrammet er en sammensatt gruppe av personer med ulik arbeids- og utdanningsbakgrunn. En del har høy utdanning fra hjemlandet eller har arbeidserfaringer som gjør at de etter relativt kort tid i Norge kan gå over i ordinært arbeid eller utdanning. De fleste kommer imidlertid fra de mest konfliktpregete landene i verden og mange har hatt få muligheter til å skaffe seg en utdanning og arbeidserfaring som er relevant for det norske arbeidsmarkedet. Gjennom å tilby deltakerne et godt individuelt tilrettelagt introduksjonsprogram gir Bergen kommune de bosatte flyktningene en mulighet til å ta del i det norske arbeidslivet. Det er av samfunnsøkonomisk betydning at kommunen klarer å hjelpe flest mulig i denne gruppen til å bli økonomisk selvstendige. Derfor setter Bergen kommune seg klare mål for hva slags resultater som skal oppnås med ressursene som byrådet foreslår anvendt.

Det er store individuelle forskjeller i den enkelte deltakers muligheter til å kvalifisere seg til ordinær utdanning eller arbeid i den ordinære programperioden. Når det vil styrke den enkeltes mulighet for overgang til arbeid eller ordinær utdanning, eller styrke muligheten for å nå målsettingen i den individuelle planen, kan programmet forlenges til inntil tre år. I 2020 har et stort antall programdeltakere fått innvilget utvidet programtid på grunn av utfordringer med å gjennomføre fulltidsprogram i perioder med sterke Covid-19-restriksjoner. Det er innført en egen forskrift for å ivareta rettighetene for introduksjonsprogramdeltakere og deltakere i norskopplæringen i denne perioden. Dette vil også få konsekvenser for deltakerantallet i disse ordningene i 2021.

Planlegging av bosettings- og inkluderingsarbeidet er krevende fordi det er store variasjoner i antallet personer som skal bosettes og tallet på innvandrere i Bergen. I 2017, 2018, og til dels i begynnelsen av 2019 var det rekordmange deltakere i introduksjonsprogrammet i Bergen samtidig som tallet på innvandrere som må betale for egen opplæring ved Nygård skole var lave. De som nylig har avsluttet introduksjonsprogrammet eller nå er på vei ut av programmet, er i stor grad tidligere asylsøkere som kom til Norge under flyktningkrisen høsten 2015. Den store tilstrømningen av asylsøkere i 2015 er blitt avløst av en periode med svært få asylsøkere. Tjenester som gis til målgruppene til introduksjonsloven er i stor grad finansiert med pr. capita-tilskuddsordninger (integrerings- og norsktilskudd). Det er vanskelig å lage gode prognoser for inntekter fra staten fremover når det er så stor usikkerhet til prognosene for nyankomne flyktninger. På den ene side er det behov for en stabil og robust organisasjon og tiltakspakker, mens det på den andre side er ønskelig med organisasjoner og tiltak som er fleksible til å kunne ned – og oppskaleres snarlig ved endret behov. Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling vil jobbe videre med rett dimensjonering av tjenestene i 2021.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Innovative inkluderingsmodeller	Andel deltakere i introduksjonsprogrammet på kurs og program utenfor tradisjonelle program, som bedriftsetablering.			10,0 %	15,0 %
En rettferdig og inkluderende by	En raus og inkluderende by for mennesker som har behov for beskyttelse.	Bosetning av flyktninger i tråd med bystyrets vedtak.	99,0 %	75,0 %	100,0 %	100,0 %
	Likeverdige offentlige tjenester til innvandrerbefolkningen i Bergen.	Andel tolkeoppdrag gjennomført av kvalifiserte tolker.	69,0 %	75,0 %	90,0 %	95,0 %
	Robust tilknytning til arbeidslivet og samfunnet for alle flyktninger og innvandrere i Bergen.	Andel deltakere som får tilbud om språk- eller arbeidspraksis.		95,0 %	95,0 %	95,0 %
		Andel som består språkprøve på nivå A2 skriftlig og B1 muntlig.	90,0 %		90,0 %	90,0 %
		Antall i ordinært arbeid eller utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram.	54,0 %	31,0 %	50,0 %	55,0 %

Aktivitet (Nøkkeltall)

Bosatte flyktninger

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Anmodning	240	205	0	0	0	0	0	
Bosatte flyktninger	193	203	0	127	195	195	195	
Familiegjenforente	81	53	0	25	25	25	25	
Totalt bosettingstall (flyktninger + familiegjenforente)	274	256	0	152	220	220	220	

Største landegruppe

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Eritrea	23	36	0	0	0	0	0	
Kongo	35	28	0	0	0	0	0	
Somalia	2	9	0	0	0	0	0	
Syria	132	76	0	0	0	0	0	
Tyrkia	27	35	0	0	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Bosettingssaken 2020 : Justering av stønads- og garantiordninger ved bosetting av flyktninger

Bystyret vedtok i bosettingssaken for 2020 å justere stønads- og garantiordninger ved bosetting av flyktninger. Økte kostnader er estimert til kr. 0,9 mill. i 2021, og kr. 1,2 mill. fra 2022.

Etat for inkludering - tilpasning til aktivitetsnivået

Byrådet foreslår å reversere kutt i vedtatt handlings- og økonomiplan, og foreta en tilpasning til forventet aktivitetsnivå for Etat for inkludering i planperioden.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten

Som følge av lavere bosetting i økonomiplanperioden, foreslås det en ytterligere nedjustering av aktivitetene knyttet til bosetting og inkludering av nyankomne flyktninger, sammenlignet med 2019. Dette gjelder tiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Det bosettes langt færre enslige mindreårige nå enn tidligere, og det er lagt opp til at det i løpet av 2020 legges ned flere institusjoner og bofelleskap. Det skal i handlingsplanperioden søkes ytterligere nedjustering av aktivitetsnivået i andre deler av tjenesten.

Nye tiltak

Fagsystem for voksenopplæringen ved Nygård

Nåværende fagsystem ved voksenopplæringen i Bergen oppfyller ikke tidsmessige krav med hensyn til personvern, informasjonssikkerhet og tjenesteproduksjon/utvikling. Leverandør har også besluttet å stoppe videreutvikling av fagsystemet og fra 31.01.2020 stopper leverandøren sitt tilbud om vedlikeholdsavtale for fagsystemet. Økningen i driftskonsekvenser finansieres innenfor egen ramme.

Nytt fagsystem forventes tatt i bruk januar 2021.

Nye engangstiltak

Merutgifter/mindreutgifter som følge av korona-utbruddet

Mindreinntekter korona perioden 12 mars til 30 april

Utgående engangstiltak

Sak om bosetting 2019: Forlenget tid i introduksjonsprogram

Engangstiltak utgår.

Sak om bosetting 2019: Mentor og trainee-ordning

Engangstiltak utgår.

Kutt i tiltak

Fagsystem for voksenopplæringen ved Nygård

Nåværende fagsystem ved voksenopplæringen i Bergen oppfyller ikke tidsmessige krav med hensyn til personvern, informasjonssikkerhet og tjenesteproduksjon/utvikling. Leverandør har også besluttet å stoppe videreutvikling av fagsystemet og fra 31.01.2020 stopper leverandøren sitt tilbud om vedlikeholdsavtale for fagsystemet. Økningen i driftskonsekvenser finansieres innenfor egen ramme.

Nytt fagsystem forventes tatt i bruk januar 2021.

Generell reduksjon i rammen - Etat for inkludering

Byrådet foreslår å redusere rammen til Etat for inkludering med kr. 9,7 mill. i 2021 for å tilpasse seg aktivitetsnivået. Fra 2022 øker dette til kr. 10,0 mill.

Generell reduksjon i rammen - Tolketjenesten

Tolketjenesten i Bergen kommune er en stor og faglig sterk organisasjon som har investert mye i å kvalifisere tolkene som jobber der til å være rustet for å oppfylle kravene den nye tolkeloven som er forventet å komme i 2021. Tjenesten er likevel i en krevende situasjon der det er en vedvarende fallende oppdragsmengde samtidig som den ikke kan konkurrere om større tolkeoppdrag med private leverandører på grunn av konkurranselovgivningen. Byrådet vil gjennomføre en utredning om hva som vil være den mest hensiktsmessige organiseringen av tolketjenesten innenfor de juridiske rammene tolkemarkedet operer innenfor i dag. Det er mulig en annen virksomhetsmodell vil være mer hensiktsmessig tilpasset dagens situasjon. Det er nødvendig med en ekstern utredning fordi dette er et komplekst tjenesteområde og det vil være nyttig at eksterne konsulenter utreder mulighetsrommet for denne tjenesten fremover.

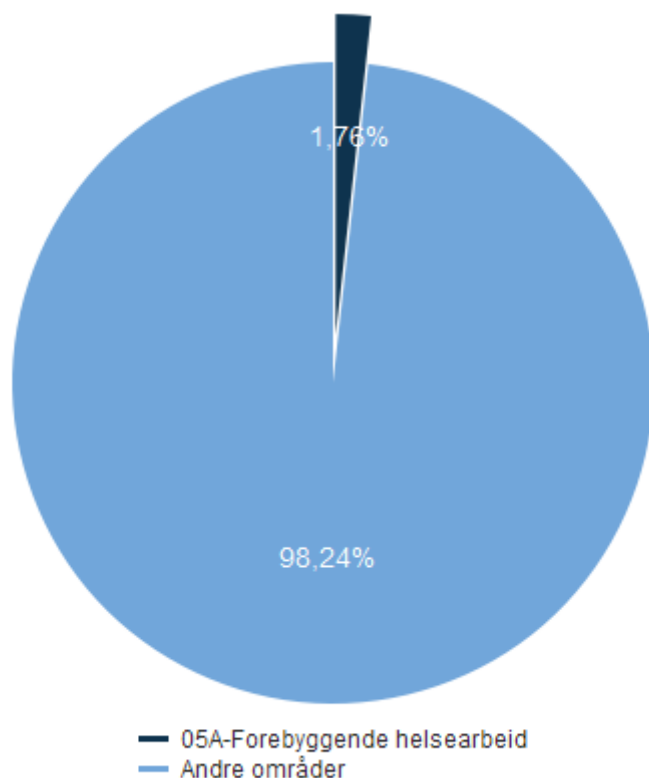
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjektutgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Landåssvingen 15 - kjøp, tilpasning og oppussing	2023	BY 111-19	889,0	915,0	0,0	915,0	171,2	273,1	222,5	41,2	708,0
Sum investeringsprosjekter			889,0	915,0	0,0	915,0	171,2	273,1	222,5	41,2	708,0

05A-Forebyggende helsearbeid

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Forebyggende og helsefremmende arbeid er god samfunnsøkonomi og handler om å fremme folks helse - både psykisk og fysisk, redusere risiko for sykdom og å bidra til at helsen er en positiv ressurs i hverdagen for den enkelte, gjennom hele livet. Tjenesteområdet inkluderer følgende tjenester og særlige innsatser:

Folkehelsearbeidet utgjør summen av den kommunale innsatsen som blir gjort i alle avdelinger og tjenesteområder for befolkningens totale helsetilstand. Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet har et overordnet ansvar for å koordinere folkehelsearbeidet og følge med på helsetilstanden til befolkningen.

Frivillighetsarbeidet Bergen skal være en foregangskommune innen frivillighet. Frivillighet er en viktig faktor i folkehelsearbeidet, beredskapsarbeidet og for velferdssamfunnet. Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet har et overordnet ansvar for å følge opp og legge til rette for et godt samarbeid med frivillighetsentralene og frivillig sektor for øvrig. En ressursgruppe med representanter fra alle byrådsavdelingene sikrer at frivillighetsfeltet ivaretas på tvers av ulike sektorer.

Frisklivs- og mestringssenter gir individuelle og gruppebaserte tilbud med fokus på levevaner, mestring og helse knyttet til kosthold, fysisk aktivitet, tobakk, søvn og psykisk helse. Frisklivs- og mestringssenteret inneholder Frisklivscentralen, kreftkoordinatorer, forebyggende hjemmebesøk,

rådgivningskontor for hørselshemmede og døvblinde, Sterk og stødig, samt sosionomer. Tre kommunale frivilligsentraler er også tilknyttet frisklivs- og mestringssenteret.

Senter for migrasjonshelse har vært en kommunal tverrfaglig helsetjeneste for asylsøkere, familiegjenforente til flyktninger og nyankomne flyktninger. Grunnet lavere bosetting, nedlegging av det statlige mottaket i Arna og mindre integreringstilskudd vil denne tjenesten måtte bygges ned. Ordinære tjenester i kommunen vil i større grad enn tidligere tilby helsetjenester til denne målgruppen. Det er samtidig et ønske å beholde en kjernekompetanse i SEMI knyttet til veiledning av øvrig helsepersonell og samordning av tiltak som er nødvendig for å kunne gi individuelt tilpassede tjenester på riktig nivå, særlig ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker.

Miljørettet helsevern fører tilsyn med at innbyggernes miljø ikke gir negative helseeffekter. Dette inkluderer blant annet å drifte målestasjonene for luftkvalitet, vurdere helsemessige forhold i reguleringsplaner og utføre hygienekontroll av skip. Miljørettet helsevern fører tilsyn med både kommunale og private tjenestetilbud og installasjoner. Tjenesten behandler også klager på blant annet støy, lukt, luftforurensning, forurensning og forsøpling.

Smittevernet skal sørge for at alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen i forbindelse med smittsom sykdom er sikret nødvendige forebyggende tiltak, undersøkelsesmuligheter, behandling og pleie utenfor institusjon, eller i sykehjem eller annen kommunal helseinstitusjon. Smittevernkontoret følger opp utbrudd av smittsomme sykdommer og driver generell smitteovervåking.

Kommuneoverlegen har ansvar for helsefaglig rådgivning med vekt på folkehelse, forebyggende helsearbeid, helseovervåking, miljørettet helsevern og helsemessig beredskap.

Barne- og familietjenesten møter barn og familier på ulike stadier gjennom oppveksten. Tjenestens tre avdelinger (Helsestasjon inkludert svangerskapsomsorg, Skolehelsetjeneste inkl. helsestasjon for ungdom, Barne- og familiehjelpen og Ung Arena) skal tilby basisprogram og drive forebyggende helse- og psykisk helsearbeid. **Utekontakten** (omtalt på budsjettområde 04A) og **SLT**-koordinering (samordnede lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) er også en del av kommunens forebyggende tverrfaglige og tidlige innsats for barn og unge.

Hovedprioriteringer

Covid-19 pandemien rammer alle samfunnsområder hardt. På en side rammer den voldsomt i form av sykdom og massivt press på helse og omsorgssektoren. Likeså rammes samfunnet som konsekvens av nedstengning og inngripende restriksjoner i innbyggernes liv og virke. Byrådet ønsker å unngå at Bergen igjen kommer i en situasjon hvor man må iverksette like inngripende tiltak som i mars 2020 da koronapandemien for alvor slo inn over landet. For at vi skal kunne leve så normalt som mulig under pandemien, er det viktig å forebygge at smittepress øker ukontrollert i befolkningen. Dette krever høy testkapasitet for å kunne slå ned lokale utbrudd og effektiv smittesporing. I tillegg må det prioriteres å sikre nok smittevernutstyr. Byrådet vil prioritere å sikre nok ressurser, kapasitet og beredskap for å forebygge, men også begrense de samfunnsmessige konsekvensene av covid-19.

De fleste barn og unge i Bergen har det bra og har god helse, men det er en økning i plager som psykiske og psykososiale vansker, samspills- og familiekonflikter, stress og subjektive helseplager. Det foreligger også bekymring for økende uro, kriminalitet og rusproblem blant ungdom.

Den mest virksomme innsatsen for å forebygge mange av de aktuelle problemstillingene gjennom oppveksten er godt og tidlig tverrsektorielt folkehelsesamarbeid og lett tilgjengelige hjelpetilbud. Samarbeid og tilstedeværelse av de ulike barne- og familietjenestene på opplærings- og fritidsarenaene er også viktig for å få dette til.

En styrket og samordnet satsing, vil gi bedre liv for flere og satsingen vil kunne gi varige og helsefremmende konsekvenser.

Byrådet har mål om å samle (samlokalisere) tjenestene til barn og familier i «Familiens hus» der tjenestene skal framstå terskelfrie og uten barrierer. Barna og familiene skal enkelt kunne veksle mellom de ulike tjenestene. En slik samlokalisering av helsestasjon, skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom og barne- og familiehjelpen, vil fremme gode samarbeidsstrukturer mellom avdelinger og profesjoner, og de ulike profesjonene vil lett kunne samarbeide om det enkelte barn/ familie.

Byrådet er opptatt av tverrfaglig og helhetlig forebyggende og helsefremmende arbeid i kommunen knyttet til livsstil, rus og psykisk helse for barn og unge. Byrådet ønsker at forebygging skal legges til grunn for helsearbeidet i Bergen og at barn og unges psykiske helse skal være særlig prioritert. Det skal utarbeides en tverrsektoriell temaplan for kommunens helhetlige innsats for ungdom i løpet av 2021.

Meld. St. 19 (2018-2019) Folkehelsemeldingen - Gode liv i et trygt samfunn peker ut tre områder hvor man ønsker en forsterket innsats:

- Tidlig innsats for barn og unge
- Forebygging av ensomhet
- Mindre sosial ulikhet i helse

Frivillig sektor er en viktig samarbeidspart i arbeidet med å styrke de tre områdene nevnt ovenfor, og er et satsningsområde som byrådet ønsker å prioritere for kommende periode. Vi går inn i en tid hvor inkludering, ensomhetsbekjempelse, bærekraft, dugnadsånd og samarbeid står som viktige stikkord innenfor alle samfunnsområder i arbeidet for en god folkehelse for byens innbyggere. Uten frivillighet stopper Bergen opp. Byrådet vil derfor prioritere arbeidet med å utarbeide en egen handlingsplan for frivilligheten.

Folkehelse og utjevning av sosiale forskjeller i helse krever et langsiktig, kunnskapsbasert og systematisk arbeid på tvers av alle byrådsavdelinger i kommunen. Tidlig innsats er et sentralt begrep i arbeidet for en god folkehelse og folkehelseoversikten gir kunnskap om hvordan helsen utvikler seg, men den gir også kunnskap om hvor man bør sette inn tiltak. Byrådet vil at folkehelseoversikten skal være et sentralt verktøy i utformingen av kommunens planer og saker. Byrådet vil derfor styrke arbeidet med å ha en oppdatert og løpende digital oversikt over folkehelsen i tiden mellom hovedoversikten som lages hvert fjerde år.

Andelen eldre øker og det er viktig at flere skal kunne leve gode og selvstendige liv i egen bolig, så lenge som mulig.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		258 758	258 758	258 758	258 758
Sum Lønns- og prisvekst mv.		1 642	1 642	1 642	1 642
Sum Tekniske justeringer		-412	-412	-412	-412
Prisjustering og diverse endringer		1 231	1 231	1 231	1 231
Konsekvensjustert ramme		259 989	259 989	259 989	259 989
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten - teknisk endring mellom tjenesteområder	Eldre, helse og frivillighet	0	3 420	3 420	3 420
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		0	3 420	3 420	3 420
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten - Senter for migrasjonshelse (SEMI)	Eldre, helse og frivillighet	-5 406	-5 406	-5 406	-5 406
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-5 406	-5 406	-5 406	-5 406
Nye tiltak					
Etablering av sentralt beredskapslager for smittevernustyr	Eldre, helse og frivillighet	19 100	0	0	0
Koronapandemien - Innføring av nye digitale løsninger	Eldre, helse og frivillighet	1 800	0	0	0
Senter for migrasjonshelse – ny tilpasset drift	Eldre, helse og frivillighet	2 500	2 500	2 500	2 500
Tiltak for å møte covid-19 pandemien	Eldre, helse og frivillighet	63 400	0	0	0
Sum Nye tiltak		86 800	2 500	2 500	2 500
Effektivisering					
Frisklivs og mestringssenteret - effektivisering	Eldre, helse og frivillighet	-2 560	-2 560	-2 560	-2 560
Sum Effektivisering		-2 560	-2 560	-2 560	-2 560
Kutt i tiltak					
Nedlegging av Arna statlige mottak - bortfall av vertskommunekompensasjon	Eldre, helse og frivillighet	-1 559	-1 559	-1 559	-1 559
Sum Kutt i tiltak		-1 559	-1 559	-1 559	-1 559
Øvrige inntektsendringer					
Koronaepidemien - statstilskudd til tiltak for å møte covid-19 pandemien	Fellesposter - bykassen	-63 400	0	0	0
Nedlegging av Arna statlige mottak - bortfall av vertskommunekompensasjon	Eldre, helse og frivillighet	1 559	1 559	1 559	1 559
Psykologkompetanse i kommunene - innlemming av øremerket tilskudd i rammetilskuddet - 1 årsverk	Eldre, helse og frivillighet	410	410	410	410
Statstilskudd beredskapslager	Fellesposter - bykassen	-19 100	0	0	0
Sum Øvrige inntektsendringer		-80 531	1 969	1 969	1 969
Nye tiltak og realendringer budsjett		-3 256	-1 636	-1 636	-1 636
Ramme 2021-2024		256 733	258 353	258 353	258 353

Sammendrag budsjett

Bruttobudsjettet på dette tjenesteområdet er betydelig økt i 2021. Dette skyldes tiltak knyttet til håndtering av covid-19. Ingen kjenner utviklingen i pandemien, og behovene for tiltak kan endre seg brått. For en del av tiltakene er det forutsatt drift frem til sommeren 2021. For beredskapslageret er det forutsatt drift i hele 2021. Byrådet vil kontinuerlig vurdere behovet for nye tiltak og skalering av kapasitet. Byrådet forutsetter at staten dekker alle utgifter til nødvendige tiltak slik regjeringen har varslet.

For øvrig videreføres nivået på driftsbudsjettet innenfor tjenesteområdet til drift av helsestasjon, skolehelsetjeneste og barne- og familiehjelpen for 2021.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	232 731	233 183	231 434	232 054	232 054	232 054
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	40 212	43 519	125 064	43 564	43 564	43 564
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 105	3 104	3 104	3 104	3 104	3 104
Overføringsutgifter	36 961	44 764	44 764	44 764	44 764	44 764
Finansutgifter	8 355	817	817	817	817	817
Sum Driftsutgifter	322 364	325 388	405 184	324 304	324 304	324 304
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-7 377	-6 548	-6 548	-6 548	-6 548	-6 548
Refusjoner	-34 761	-16 696	-100 076	-17 576	-17 576	-17 576
Overføringsinntekter	-41 228	-42 420	-40 861	-40 861	-40 861	-40 861
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-7 867	-967	-967	-967	-967	-967
Sum Driftsinntekter	-91 233	-66 630	-148 451	-65 951	-65 951	-65 951
Sum	231 131	258 758	256 733	258 353	258 353	258 353

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	1 271	681	681	681	681	681
Eldre, helse og frivillighet	50 356	51 333	134 997	54 117	54 117	54 117
Arbeid, sosial og bolig	181 531	200 744	201 913	201 913	201 913	201 913
Fellesposter - bykassen	-2 043	6 000	-80 858	1 642	1 642	1 642
Sum	231 131	258 758	256 733	258 353	258 353	258 353

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Helsestasjon	99 992	107 335	105 183	105 183	105 183	105 183
Skolehelsetjeneste	72 787	86 926	87 500	87 500	87 500	87 500
Helsestasjon for ungdom	3 806	6 037	6 067	6 067	6 067	6 067
Smittevern	2 469	2 276	5 983	4 183	4 183	4 183
Miljørettet helsevern	12 610	4 887	4 915	4 915	4 915	4 915
Forebyggende arbeid helse og sosial	39 468	51 297	47 086	50 506	50 506	50 506
Sum	231 131	258 758	256 733	258 353	258 353	258 353

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år (B) *) **)	2 810	2 911	3 151	3 131	3 974	3 124
Netto driftsutgifter til forebyggende arbeid, helse pr. innbygger (B) *) **)	186	195	430	316	312	294
Dekningsgrad						
Hjemmebesøk nyfødte Andel barn (prosent)	96,1 %	96,7 %	96,7 %	90,0 %	73,9 %	94,7 %
Undersøkt grunnskole 1. trinn Andel barn (prosent)		104,1 %	101,2 %	125,4 %	95,7 %	83,2 %
Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	98,7 %	93,0 %	109,3 %	88,9 %	98,6 %	100,2 %
Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	97,7 %	96,2 %	111,5 %	87,6 %	89,6 %	97,1 %
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	76,7	78,2	82,5	58,2	71,5	76,9
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	7,2	5,3	7,7	4,5	4,9	5,2
Kvalitet						
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	37,7	42,7	37,2	36,2	47,7	35,1
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Jordmor avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-5 år (årsverk)	10,7	12,8	9,1	12,4	14,9	11,9

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Bergen kommune ligger rundt gjennomsnittet for ASSS-kommunene når det gjelder aktivitets- og årsverksindikatorerne i forebyggende helsearbeid for små barn (basistilbud) i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Kun KOSTRA-indikatoren "netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste pr. innbygger 0-20 år" - ligger lavere. Det betyr at Bergen leverer godt på aktivitetene som myndighetene etterspør, til tross for lavere driftsutgifter.

Kommunen har en høy aktivitet på det som kalles forebyggende og lavterskel psykisk helsearbeid - Barne- og familiehjelpen og Ung Arena er hovedaktører. Noen kommuner vil melde dette inn som forsterket helsestasjon eller ressurs-helsestasjon (KOSTRA-funksjon 232), men disse stillingene er ikke med i årets rapportering fra Bergen. I påvente av tydeligere føringer fra myndighetene har aktiviteten blitt ført på KOSTRA-funksjon 251 (frivillige barnevernstiltak). Bergen kommune ønsker en føring sammen med helsestasjons- og skolehelsetjenestevirksomheten for å få en helhetlig oversikt over aktivitet og årsverk knyttet til forebyggende, utvidet og lavterskel helsetjenester til barn og unge.

Opplysningene ovenfor medfører at 'forebyggende helsearbeid' har en lavere aktivitet i 2019 enn reelt og tilsvarende at barnevern har en høyere aktivitet enn reelt på KOSTRA-funksjon 251. Dette rettes opp fra 2020 og vil da vise et mer reelt bilde av ressursbruken på forebyggende arbeid.

Bergen kommune har meldt in behov for at KOSTRA utvikles for kunne vise fram tverrfaglige psykososial innsats og samarbeid for barn og unge – i tråd med 0-24-strategien/samarbeidet (se 3D - psykisk

helsearbeid). Dette er også viktig i ASSS-samarbeidet. Bergen har også bedt om at Helsedirektoratets rapportering om personell og aktivitet i kommunalt psykisk helsearbeid (IS 24-8) hentes ut spesifikt for ASSS-kommunene.

Utfordringer og strategi

Koronapandemien

Byrådet har sterkt fokus på å etablere nødvendige tiltak for å håndtere pandemien. Det er siden utbruddet iverksatt en rekke nye tiltak og administrativt personell er omdisponert. Dette har svekket administrative funksjoner og politiske sekretariatsfunksjoner, men har vært nødvendig i akutte situasjoner. Under større utbrudd har det ikke vært mulig å få rekruttert ønskelig antall med helsepersonell.

Det er etablert kommunalt beredskapslager, bemanningssenter, luftveis- og smittevernklubber, teststasjoner, koronateam og koronahotell for mennesker som ikke kan isoleres i eget hjem. Smittevernkontoret arbeider med smitteoppsporing, som er avgjørende for å hindre smittespredning i samfunnet. Dette er et svært omfattende arbeid og innebærer kartlegging og kontakt med alle nærkontakter til smittede personer. Videre gir smittevernkontoret råd om isolasjon og karantene og sørger for at de som bør teste seg får tildelt time for testing. Oppgavene her har økt langt utover det som var forventet. Legevakten har gjort en stor jobb med tanke på å etablere et stort testapparat. Bemanningen er ca. doblet i forhold til vanlig drift.

Koronapandemien har krevd store ressurser og en ekstraordinær innsats fra ansatte. Det er ikke mulig å forutse hvordan utviklingen vil bli lokalt, men vi må bygge opp nødvendig beredskap med tanke på at det igjen kan bli vesentlig mer smitte i byen. Byrådets høyeste prioritet er å være best mulig forberedt på å håndtere pandemien og å holde smitten nede. Kommunen samarbeider tett med nasjonale myndigheter for å håndtere situasjonen best mulig.

Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeidet er kommunens innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen. Folkehelse handler om forebygging og helsefremming, og om langsiktige prioriteringer for å ivareta gode levekår og helse i befolkningen.

Byrådet la i januar 2019 frem en [statusrapport for folkehelseplanen](#) Bystyret besluttet da at folkehelsearbeidet i kommunen fremover skal satse spesielt på:

- Informasjon om folkehelse rettet mot innbyggerne
- Forskning på folkehelseområdet
- Helsefremmende barnehager og skoler
- Forebygging av alkoholmisbruk og alkoholrelaterte skader
- Psykisk helse blant ungdom
- Redusere sosiale helseforskjeller
- Eldres levekår

Kommunene har plikt gjennom [folkehelseloven](#) til å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne. Rapporten [Folkehelseoversikt - levekår og helse i Bergen 2019](#) ble lagt frem for bystyret i mai 2020. Parallelt med folkehelse rapporten er det for første gang laget en [nettbasert statistikk-løsning](#) og en [kartportal](#) som del av folkehelseoversikten. Her kan man utforske

statistikk materialet nærmere og finne mer data enn det som er tilgjengelig i den [trykte rapporten](#). Den nettbaserte statistikk løsningen gjør det enklere å oppfylle kravet om løpende oversikt over folkehelsen mellom hovedoversikten som presenteres hvert fjerde år. Folkehelseoversikten utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet fremover.

Bergen kommune har en egen folkehelse rådsgiver og et folkehelsenettverk på tvers av alle byrådsavdelingene. Dette for å sikre en samordning av folkehelsearbeidet og sikre god oppfølging av kommunens folkehelseplan [Aktiv by – friske bergensere](#) og [folkehelseoversikt](#). I 2020 ble det også laget en egen kommunikasjonsplan for folkehelsearbeidet med målsetting om å nå ut med informasjon om folkehelse og folkehelsearbeid til innbyggerne, administrasjonen og politikerne.

All planlegging i kommunen har betydning for befolkningens folkehelse. Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel utgjør viktige strategier for det overordnede arbeidet for å fremme helse og levekår i befolkningen. I de generelle bestemmelsene til [Kommuneplanens arealdel](#) pekes det blant annet på målene i kommuneplanens samfunnsdel om å «fremme inkludering, likeverd, og utjevne levekårsforskjeller», «fremme folkehelse og forebygge sykdom» og «sikre gode oppvekstmiljø for barn og unge»

Videre er det flere temaplaner som bidrar til å beskrive kommunens folkehelseinnsats innenfor ulike sektorer. Eksempel på dette er [Handlingsplan mot fattigdom](#), [Plan for områdesatsing](#), [Plan for frivillighet](#), [Plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge](#), [Plan for et eldrevennlig Bergen](#), [Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning](#), [Idrettsbyen Bergen - aktiv og attraktiv for alle](#) og [Plan mot vold i nære relasjoner](#). Flere av disse planene beskriver forebyggende arbeid innenfor ulike tjenesteområder og for ulike målgrupper.

For å vite at forebyggingen virker, og for å kunne prioritere godt mellom ulike tiltak, trenger vi kunnskap. I dag forskes det mindre på kommunale tjenesteområder enn det utgiftsnivået skulle tilsi og lite sammenlignet med forskning på spesialisthelsetjenesten. Det ønsker byrådet å gjøre noe med. [Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest](#) er en kunnskapssatsing i kommunenes helse- og omsorgstjenester. Ni kommuner og syv forskningsinstitusjoner samarbeider om å styrke forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling i kommunene. Målet er å sikre kunnskapsbaserte tjenester og tiltak for innbyggerne.

Bergen kommune er partner i Alrek helseklynge, som er en unik satsing på folkehelse og primærhelse. Kommunen og relevante forskningsmiljø er her samlet under samme tak. Alrek helseklynge skal skape innovative helse- og omsorgsløsninger for hele mennesket, ved hjelp av fremragende forskning og utdanning, fullverdige praksisarenaer og tverrfaglig samhandling. Bergen kommune er en formell partner og skal inn med flere miljøer i klyngen, blant annet utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT), Smart Omsorg, enhet for sykehjemsmedisin og et fastlegekontor.

Forebyggende og helsefremmende arbeid - eldre

Som en videreføring av folkehelseplanens fokus på en god alderdom, la byrådet i juni 2019 fram planen [«Et eldrevennlig Bergen – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024»](#) som skal legge til rette for at Bergen kan bli en enda mer eldrevennlig by. Eldre er en ressurs for samfunnet. Forebygging av funksjonssvikt og ensomhet, og tilrettelegging for at flere kan være aktive og bli inkludert i samfunnet gjennom hele livet, er viktig.

Covid-19 pandemien og nedstengning av samfunnet medførte at sosial kontakt med omgangskrets i større grad måtte skje digitalt. Det har vært en rivende utvikling innen sosiale medier og videotjenester i løpet av de siste årene, og mange eldre mestrer godt å bruke digitalt verktøy. Samtidig er det eldre som ikke har et nettbrett eller pc hjemme, og mange har utfordringer med å ta i bruk teknologien. Et av

målene i seniorplanen, er at eldre innbyggere skal ha tilgang til opplæring i og informasjon om ny teknologi og digitale løsninger. Å styrke de eldres ferdigheter på dette feltet vil derfor være en viktig del av det forebyggende arbeidet.

I 2019 vedtok Bystyret også planen [En alderdom med mening, mestring og trygghet](#) for eldre hjemmeboende med behov for helsehjelp som beskriver hvordan kommunen skal bidra til at eldre med hjelpebehov kan bo lengst mulig i eget hjem. Disse planene skal, sammen med folkehelseplanen og institusjonsplanen [Omsorg med kunnskap 2016-2030](#), svare ut de utfordringene vi står overfor ved å tilrettelegge for en aktiv aldring og gi gode og tilpassede helse- og omsorgstjenester til innbyggerne. Tiltak i planene vil bli faset inn i tråd med styrking i budsjettet.

I sak 117/17 ble det vedtatt at levekårsrapporten (folkehelseoversikten) skulle videreutvikles som kunnskapsverktøy, og da blant annet med tanke på levekårsutfordringer for eldre. Det skal i løpet av første halvår av 2021 redegjøres for tiltak, mål og resultater som er gjort i forrige periode for å følge opp dette vedtaket.

Frivillighet - inkluderende, mangfoldig og helsefremmende aktivitet

Frivilligheten er en hjørnestein i velferdssamfunnet og frivillige er viktige støttespillere innenfor alle områder på tvers av avdelingene i kommunen.

Covid-19 pandemien har vist frivillighetens evne til rask omstilling og mobilisering. Det er viktig å undersøke hvordan man på best mulig måte kan etablere kontakt mellom de som trenger en hjelpende hånd eller noe å prate med, og de som ønsker å hjelpe. I Bergen kommune finnes det over 2000 frivillige lag og organisasjoner som alle på sine måter bidrar. Dette er svært viktige ressurser om vi igjen kommer i en situasjon hvor den fysiske kontakten mellom mennesker må begrenses og treffplasser må stenges.

Byrådet ønsker å bidra til en videreutvikling av frivilligheten og den verdifulle innsatsen til ansatte og frivillige medarbeidere i ulike organisasjoner.

[Plan for frivillighet](#) ble vedtatt av bystyret i 2015 og har som overordnet mål at Bergen kommune skal være en foregangsby for frivillighet innen ulike samfunnsområder. Det skal lages en ny plan for frivillighet i 2020/2021.

Bergen kommune har som mål at alle barn og unge i Bergen skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter uavhengig av familiens økonomi. Bergen har i 2019 samarbeidet med Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge som har utviklet dialogverktøyet [ALLEMED](#). Dette er et verktøy som kan brukes i arbeidet med å realisere [fritidserklæringen](#) som bygger på FNs konvensjon om barnets rettigheter som sier at barn har rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer barnets alder. Målsettingen forutsetter et tett samarbeid på tvers av kommunen og med det frivillige organisasjonslivet. I januar 2020 ble frivillige lag og organisasjoner invitert til en ALLEMED-dugnad for sammen å dele erfaringer og utvikle ideer for å nå målet om at alle barn skal kunne delta i fritidsaktiviteter uavhengig av sosial bakgrunn.

Bergen kommunes [frivillighetspris](#) deles ut hvert år i forbindelse med markeringen av FNs internasjonale dag for frivillighet. Prisen er på kr 50.000 og tildeles en person eller gruppe som har gjort en særskilt frivillig innsats over flere år, uavhengig av om dette er innenfor kultur, idrett, helse eller andre områder i samfunnet.

Frisklivs- og mestringssenteret

Frisklivs- og mestringssenteret gir individuelle og gruppebaserte tilbud med fokus på levevaner, mestring og helse knyttet til kosthold, fysisk aktivitet, tobakk, søvn og psykisk helse. Tjenesten gir tilbud

til personer både med økt risiko for, eller allerede utviklet sykdom. Frisklivs- og mestringssenteret består av Frisklivssentralen, kreftkoordinatorer, forebyggende hjemmebesøk, rådgivningskontor for hørselshemmede og døvblinde, Sterk og stødig, samt sosionomer. Gjennom disse tjenestene skal Frisklivs- og mestringssenteret bidra til å nå byrådets mål om å fremme mestring og livskvalitet, forebygge livsstilssykdommer og legge til rette for at flere eldre kan bo trygt i eget hjem. [Tre frivilligsentraler](#) er også tilknyttet frisklivs og mestringssenteret.

På grunn av covid-19 situasjonen har Frisklivs- og mestringssenteret endret på programmet sitt. Det har ikke blitt arrangert kurs med fysisk oppmøte. Friskliv har som et alternativ tilbudt e-kurset tankevirus, som er et mestringkurs utviklet av norske psykologer og forskere. De har også startet opp med ukentlig utendørstrening sommeren 2020. Fra høsten 2020 vil frisklivssentralen arrangere tur og utendørs trening fire dager i uken. Frisklivssentralen skal også videreutvikle frisklivsstiltak inn mot områdesatsingen i Bergen. Tiltaket Finn Formen med Friskliv er et tiltak med mål om å styrke samarbeidet om frisklivsstiltak mellom legesentre, områdesatsning og frivilligsentraler i nærområdet.

Senter for migrasjonshelse

Senter for migrasjonshelse har vært en kommunal tverrfaglig helsetjeneste for asylsøkere, familiejenforente til flyktninger og nyankomne flyktninger. Grunnet lavere bosetting, nedlegging av det statlige mottaket i Arna og mindre integreringstilskudd vil denne tjenesten måtte bygges ned. Ordinære tjenester i kommunen vil i større grad enn tidligere tilby helsetjenester til denne målgruppen.

Selv om bosettingen av flyktninger er på et lavt nivå nå sammenlignet med foregående år, ønsker byrådet å delvis opprettholde Senter for migrasjonshelse (SEMI). Senter for migrasjonshelse sikres tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å beholde kjernekompetansen knyttet til veiledning av øvrig helsepersonell og samordning av tiltak som er nødvendige for å kunne gi individuelt tilpassede tjenester på riktig nivå, særlig ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker.

Planen [Bergens barn - byens fremtid](#) beskrev behovet for bedre tilgang til foreldreveiledning, forebyggende oppfølging og hjelp til barn og ungdom med både lettere, moderate og mer sammensatte og varige hjelpebehov. Planen dokumenterte at de fleste barn og unge i Bergen har det bra og har god helse, men at det er en økning i plager som psykiske og psykososiale vansker, samspills- og familiekonflikter, stress og subjektive helseplager. I noen områder er både lokalsamfunn og politiet bekymret for det som ser ut som økende uro, kriminalitet og rusproblem blant ungdom.

Styrket tidlig tverrsektorielt folkehelsesamarbeid og forebygging for barn og unge

Den mest virksomme innsatsen for å forebygge mange av de aktuelle problemstillingene gjennom oppveksten er godt og tidlig tverrsektorielt folkehelsesamarbeid og lett tilgjengelige hjelpetilbud. Samarbeid og tilstedeværelse av de ulike barne- og familietjenestene på opplærings- og fritidsarenaene er viktig for å få dette til. En styrket og samordnet satsing her, vil gi bedre liv for flere og satsingen vil kunne gi varige og helsefremmende konsekvenser.

KS sitt «Utenforregnskap» <https://www.ks.no/utenforregnskapet> er et verktøy for å vise hvor mye samfunnet potensielt kan spare på å forebygge fremfor å reparere, og på å investere i mennesker fremfor å se dem som en utgiftspost. Den tidlige innsatsen får dermed også stor gevinst for både den enkelte og for samfunnsøkonomien. Byrådet ønsker å se på muligheten for å satse mer på sosiale investeringer for befolkningens, og særlig barn og unges, helse og trivsel. Det betyr å innlemme denne kunnskapen og aktivt bruke verktøyene i videre utvikling av kommunens strategier.

Styrket samarbeid med de som bruker tjenestene

Et annet satsingsområde fra planen [Bergens barn - byens fremtid](#) var mer medvirkning og samarbeid med de som er brukere av tjenestene. Tjenester for barn og familier har tradisjonelt blitt utviklet av fagfolk og faglige føringer fra myndighetene. Tjenestene har i mindre grad blitt utviklet med kunnskap fra brukerne selv. Medvirkning og samarbeid er en viktig del av et moderne tre-delt kunnskapssyn: fra forskning, fra ansattes erfaring og fra barn og foreldre. Etat for barn og familie har de senere år hatt et nært og aktivt samarbeid med barn og familier i sin tjenesteutvikling på systemnivå. Det har også vært et uttalt ønske at hver enkelt som får hjelp og bistand skal spørres om hvordan de har opplevd tjenestene de har fått og hva som kunne vært bedre. Dette arbeidet videreføres, blant annet gjennom å ta i bruk Feedback-informerte tjenester (FIT).

Planen [Trygg gjennom hele livet](#) beskrev mange tiltak for økt innsats mot vold i nære relasjoner. Kommunen har gjennom mange år hatt tiltak mot vold i forebyggende helsetjenester for barn og familier.

Forskning gjennom oppveksten.

Det foregår mye sektorvis forskning på tjenester og hjelp til barn og unge. Det er behov for mer kunnskap om effekten av det tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeidet som kommunen utvikler. Gjennom Kunnskapskommunesatsingen inngår kommunen i flere forskningsprosjekter som skal svare på dette. Etat for barn og familier har en egeninnsats knyttet til forskning og har selv mange ulike prosjekt for å prøve ut nye arbeidsmetoder og bidra til videre utvikling i tjenestene. Dette arbeidet videreføres både under KunnskapsKommunen Helse- og Omsorg Vest-aktivitet og som en del av satsingen på Alrek helseklynge. Det er imidlertid viktig at forskning knyttet til oppvekstfeltet (Forskningsrådets satsing BarnUnge21) og nytten av tidlig innsats (jfr. Utenforregnskapet) er forankret i alle relevante byrådsavdelinger - slik at intensjonene i 0-24-samarbeidet følges opp.

Som en del av det nasjonale folkehelseprogrammet leder Bergen kommune et prosjekt som skal gi mer kunnskap om ungdom og sosiale medier, der man skal se på både sammenhengen mellom psykisk helse og aktivitet på sosiale medier. Bergen kommune starter opp et nytt prosjekt om helsefremmende barnehager gjennom folkehelseprogrammet. Folkehelsearbeid er sektorovergripende. Prosjektene vil bidra til å videreutvikle det tverrsektorielle samarbeidet og samarbeid med forskningsinstitusjonene.

Styrket tilgang til tidlig tverrfaglig psykisk helsetilbud til barn og familier

Den tverrfaglige *Barne- og familietjenesten* er organisert i fire byområder. De nye hjelpetilbudene (Barne- og familiehjelpen og Ung Arena) skal utgjøre et tydelig kommunalt lavterskeltilbud i forlengelsen av helsestasjonstilbudet. Dette skal skje i forkant av og i samarbeid med barnevernet, Utekontakten og andre. Barne- og familiehjelpen og Ung arena skal være lett tilgjengelig og forebyggende, for barn og ungdom med milde og moderate psykiske og psykososiale vansker. Formålet er å forebygge forverring, redusere psykiske helseplager og øke den enkeltes livsutfoldelse. Tjenestene skal også være med å bidra til at ungdom med psykiske lidelser og andre livsbelastninger skal oppleve bedre samordning, hjelp ved behov og bistand i overgang til voksenliv og oppfølging fra tjenester for voksne. Tjenesten følger dessuten opp frivillige foreldreveiledning etter barnevernloven og vedtak om helse- og omsorgstjenester for barn med psykiske lidelser - se mer om disse tjenestene i budsjettområdene 03D om psykisk helse og budsjettområdet 02 om barnevern. Byrådet prioriterer å videreføre utviklingen av de tverrfaglige tilbudene i Barne- og familiehjelpen og Ung Arena og å samle tjenestene i Barne- og familiehus i byområdene.

Fra høsten 2020 styrkes også samarbeidet mellom og habiliterings- og rehabiliteringsfeltet og Barne- og familietjenestene. Ergo- og fysioterapeuter som jobber med barn og ungdom overføres fra etat for helsetjenester til en egen avdeling i etat for barn og familie. Mer om dette i budsjettområde 05B: behandling og rehabilitering.

Byrådet er opptatt av tverrfaglig og helhetlig forebyggende og helsefremmende arbeid i kommunen knyttet til livsstil, rus og psykisk helse for barn og unge. Byrådet ønsker at forebygging skal legges til grunn for helsearbeidet i Bergen og at barn og unges psykiske helse skal være særlig prioritert.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Drive godt forebyggende og helsefremmende arbeid for barn og unge	Andel barn og unge som har rett på IP, som får tilbud om IP	92,0 %	93,0 %	94,0 %	97,0 %
		Andel gravide som følges opp i helsestasjonens svangerskapsomsorg som kartlegges for voldserfaringer	88,7 %	91,0 %	94,0 %	95,0 %
		Antall barn og unge 0-23 år (inkludert gravide og foreldre) som får lavtersktilbud fra Barne- og familiehjelpen og Ung Arena		2 000	2 300	2 700
		Antall førstegangsfødende som deltar på kurset Godt Samliv	50	300	400	500
	God brukermedvirkning for barn og familier	Andel brukere av Barne- og familiehjelpen som har fått mulighet til å gi tilbakemelding på tilbudet de har fått ved hjelp av FIT		80,0 %	84,0 %	95,0 %
	Redusere sosiale helseforskjeller	Forskjellen i andel unge utføre (18-44 år) mellom de som har foreldre med kun grunnskoleutdanning og de som har foreldre med høyere utdanning.	4,8 %	4,1 %	4,1 %	3,9 %
	Styrke fallforebyggende arbeid blant eldre	Antall personer som benytter seg av "Hoftesterk"		0	40	80
Antall personer som benytter seg av "Sterk og stødig"		400	450	450	450	
Antall personer som benytter seg av "Trygg på to bein (T2B)"		217	0	60	200	

Redusere sosiale helseforskjeller

Systematisk folkehelsearbeid og tiltak for å utjevne sosiale forskjeller, bekjempe fattigdom og fremme gode levekår.

Virkemiddel for å nå mål

Byrådet vil videreføre oppfølgingen av "[Aktiv by - friske Bergensere. Folkehelseplan for Bergen kommune 2015-2025](#)" og rapporten [Levekår og helse i Bergen](#) gjennom blant annet folkehelsenettverket, kompetanseheving på tvers av byrådsavdelingene, informasjonsarbeid og utvikling av nye tiltak.

Planen [«Et eldrevennlig Bergen – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024»](#) skal legge til rette for at Bergen kan bli en enda mer eldrevennlig by.

Barn og unge med varige og sammensatte funksjonsnedsettelse, både fysiske, psykiske og kognitive, skal få god og samordnet hjelp til mestring og deltakelse. Barna skal få enklere tilgang til mer allmenne psykososiale hjelpetilbud og foreldre skal få bedre oppfølging, støtte og tilgang til foreldreveiledning. Som et bidrag til å styrke det tverrfaglige samarbeidet for særlig utsatte barn er alle årsverkene for ergo- og fysioterapeuter for barn og unge fra høsten 2020 overført fra Etat for helsetjenester til Etat for barn og familie. Byrådet vil følge utviklingen av denne organisasjonsendringen og komme tilbake til hvordan habiliterings- og rehabiliteringstjenestene til barn og unge kan utvikles videre, sammen med resten av oppvekstfeltet. Se også tjenestoområde 05B Behandling og rehabilitering.

Redusere sosiale helseforskjeller

Systematisk folkehelsearbeid og tiltak for å utjevne sosiale forskjeller, bekjempe fattigdom og fremme gode levekår.

Strategi beskrivelse

Redusere sosiale helseforskjeller

Systematisk folkehelsearbeid og tiltak for å utjevne sosiale forskjeller, bekjempe fattigdom og fremme gode levekår.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Andel barnehager med gjennomført tilsyn etter nasjonalt anbefalt tilsynsfrekvens	26,4 %	31,4 %	19,7 %	28,7 %	27,1 %	17,4 %	26,1 %	
Andel skoler med gjennomført tilsyn etter nasjonalt anbefalt tilsynsfrekvens	18,1 %	28,7 %	8,2 %	21,4 %	20,8 %	14,7 %	20,0 %	
Antall personer som får lavterskel psykisk helsehjelp fra Barne- og familietjenesten og Utekontakten	1 200	2 875	3 300	3 500	3 600	3 700	3 800	Dette er samlet antall gravide, barn og unge og foreldre som får hjelp fra psykologer i helsestasjon og skolehelsetjeneste, fra lavterskeltilbudet i Barne- og familiehjelpen, fra Ung Arena og fra gatepsykologen på Utekontakten
Antall som får psykisk helsehjelp fra psykologer i BF-tjenesten (ikke barnevern og utekontakt)	1 117	1 625	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	Dette er antall gravide, barn og unge og foreldre som får hjelp fra psykologer i helsestasjon, skolehelsetjeneste, Barne- og familiehjelp) første året med lovfesting av psykologkompetanse i kommunale helse- og omsorgstjenester
Antall årsverk av psykologer i Etat for barn og familie (stab og tjenester)	21	29	29	33	33	33	33	
Antall årsverk i skolehelsetjenesten (uten ledelse)	67	73	74	75	75	77	78	
Antall årsverk i skolehelsetjenesten på videregående skole (uten ledelse)	20	22	22	22	22	22	22	
Antall årsverk ved helsestasjon 0-5 år (uten ledelse)	95	96	96	96	96	96	96	
Frisklivssentralen antall brukerrettede treningstimer	0	0	145	160	160	160	160	
Frisklivssentralen kompetanseformidling antall kontaktpunkt	0	0	32	150	150	150	150	
Frisklivssentralen nettverksbygging antall samarbeidsmøter	0	0	48	55	55	55	55	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten - teknisk endring mellom tjenesteområder

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten ble i HØP 2019-2022 fordelt feil mellom tjenesteområdene 02 Barnevern og 05A Forebyggende helsearbeid. Nivået i 2021 skal videreføres i 2022 - 2024.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten

Som følge av lavere bosetting i økonomiplanperioden, foreslås det en ytterligere nedjustering av aktivitetene knyttet til bosetting og inkludering av nyankomne flyktninger, sammenlignet med 2019. Dette gjelder tiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Det bosettes langt færre enslige mindreårige nå enn tidligere, og det er lagt opp til at det i løpet av 2020 legges ned flere institusjoner og bofellesskap. Det skal i handlingsplanperioden søkes ytterligere nedjustering av aktivitetsnivået i andre deler av tjenesten.

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten - Senter for migrasjonshelse (SEMI)

Senter for migrasjonshelse (SEMI) må som følge av lavere bosetting og mindre integreringstilskudd redusere driften knyttet til bosetting av flyktninger. Den delen av SEMI som arbeider med veiledning av fastleger og øvrig helsepersonell, samt søknader om ekstratilskudd for flyktninger med særlige behov vil bli opprettholdt. Se tiltaket *Senter for migrasjonshelse – ny tilpasset drift*.

Nye tiltak

Etablering av sentralt beredskapslager for smittevernutstyr

Det er behov for å videreføre sentralt beredskapslager for smittevernutstyr i minst 1 år til, og det må vurderes sammen med beredskapsavdelingen i kommunen om lageret bør bli en varig ordning. Vi må forberede oss på neste smittebølge ved å bygge opp stort nok beredskapslager av smittevernartikler, som sikrer nødvendig kapasitet.

Ifølge Bergen kommune sin pandemiplan, skal enhetene ha lager med utstyr til 2 ukers forbruk. Vi har erfart i dette utbruddet at dette er for lite. Nasjonale myndigheter har nå bedt kommunene bygge opp lager med utstyr til 8 måneders forbruk.

Koronapandemien - Innføring av nye digitale løsninger

Covid-19 pandemien har gitt nye utvidede behov for digitale løsninger som støtter de kommunale helsetjenestene. Dette gjelder blant annet:

- system for effektiv prosessering av prøvesvar i journalsystemene
- innføring av digitalt meldesystem for dødsfall, dødsårsak og tilfeller av smittsomme sykdommer for de kommunale legetjenestene
- digital pasientoppfølging på koronahotell
- digitalt smittesporingsystem

Senter for migrasjonshelse – ny tilpasset drift

Selv om bosettingen av flyktninger er på et lavt nivå nå sammenlignet med foregående år, er det ønskelig å delvis opprettholde Senter for migrasjonshelse (SEMI). Det er bl.a. viktig å sørge for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å kunne søke om ekstratilskudd til tiltak for flyktninger med særlige behov utover det integreringstilskuddet finansierer. Disse inntektene har økt betydelig ved at denne kapasiteten og kompetansen er lagt til SEMI. Videre er det behov for å beholde en kjernekompetanse i SEMI knyttet til veiledning av fastleger og øvrig helsepersonell som skal ivareta målgruppen. Ordinære tjenester i kommunen vil i større grad enn tidligere tilby helsetjenester til målgruppen.

Det vil være behov for å ha 3 – 3,5 årsverk for å ivareta disse funksjonene.

Sammen med vedtatt budsjett på 0,5 mill. og styrking på kr. 2,5 mill. vil byrådet foreslå å opprettholde et budsjett for SEMI i 2021 på totalt 3,0 mill.

Tiltak for å møte covid-19 pandemien

Covid-19 pandemien utfordrer hele verden. I Norge jobber vi aktivt for å slå ned viruset med minst mulig inngripende tiltak. Testing og smitteoppsporing er de viktigste tiltakene for å nå målet. Ingen ønsker at vi igjen skal komme i en situasjon hvor samfunnet må stenge ned. Byrådet ønsker derfor å gjøre det som er mulig for å forhindre nettopp dette.

Byrådet la i august frem saken ["Tiltak for å møte covid-19 pandemien i "Bergen kommune"](#). Denne saken omhandlet 9 konkrete tiltak som gjennomføres høsten 2020 for å teste, spore og isolere personer som er eller kommer til byen.

Det er vanskelig å si noe eksakt om behovet for tiltak i 2021. Vi må imidlertid regne med at mange av disse tiltakene må fortsette i 2021.

Byrådet foreslår i første omgang å videreføre tiltakene i den ovennevnte saken i 6 måneder i 2021. Det må imidlertid påregnes at det blir justering i innretning, omfang og type tiltak etter hvert som man ser hvordan pandemien og behovet utvikler seg.

Effektivisering

Frisklivs og mestringssenteret - effektivisering

Helsefremmende og forebyggende arbeid er et uttalt satsningsområde både nasjonalt og lokalt. De ikke-smittsomme sykdommene kan i stor grad forebygges på befolkningsnivå gjennom endringer i levevaner, men det kreves strukturendringer og systemtiltak, ikke bare atferdsendringer hos den enkelte. I tillegg til å forebygge livsstilssykdom tidlig, krever en slik målsetting at man også har tiltak for livsstilsendring for dem som allerede er syke eller står i faresonen for å utvikle sykdom. Frisklivs- og mestringssenteret er et lavterskeltilbud som spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

Byrådet mener imidlertid at det er et potensiale for å effektivisere noen av tiltakene som drives av Frisklivs- og mestringssenteret, og foreslår at den samlede bemanningen reduseres med ca. 3,2 årsverk.

Kutt i tiltak

Nedlegging av Arna statlige mottak - bortfall av vertskommunekompensasjon

Arna statlige mottak legges ned fra 1.1.2021. Mottaket drives av Hero as på oppdrag fra UDI.

Det å være vertskommune for et statlig asylmottak innebærer både oppgaver og utgifter for kommunene. Asylsøkere er i hovedsak likestilt med kommunes innbyggere i forhold til hvilke tjenester kommunen plikter å yte. For å kompensere for utgifter som følger av dette får kommunene utbetalt en vertskommunal kompensasjon. Tilskuddet skal dekke gjennomsnittlige utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon, og gis uavhengig av hvem som er driftsoperatør for mottaket.

Nedleggingen medfører at kommunen ikke lenger får vertskommunekompensasjon. Samtidig vil oppgaver hos Senter for migrasjonshelse (SEMI) knyttet til tjenester ved Arna statlige mottak falle vekk.

Øvrige inntektsendringer

Nedlegging av Arna statlige mottak - bortfall av vertskommunekompensasjon

Arna statlige mottak legges ned fra 1.1.2021. Mottaket drives av Hero as på oppdrag fra UDI.

Det å være vertskommune for et statlig asylmottak innebærer både oppgaver og utgifter for kommunene. Asylsøkere er i hovedsak likestilt med kommunes innbyggere i forhold til hvilke tjenester kommunen plikter å yte. For å kompensere for utgifter som følger av dette får kommunene utbetalt en vertskommunal kompensasjon. Tilskuddet skal dekke gjennomsnittlige utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon, og gis uavhengig av hvem som er driftsoperatør for mottaket.

Nedleggingen medfører at kommunen ikke lenger får vertskommunekompensasjon. Samtidig vil oppgaver hos Senter for migrasjonshelse (SEMI) knyttet til tjenester ved Arna statlige mottak falle vekk.

Psykologkompetanse i kommunene - innlemming av øremerket tilskudd i rammetilskuddet - 1 årsverk

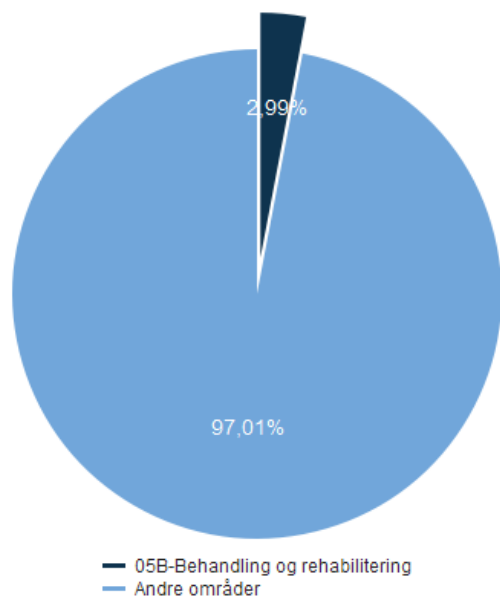
Kommunen har frem til og med 2019 mottatt øremerket tilskudd over statsbudsjettet for psykologer ansatt i den kommunale helse og omsorgstjenesten. Fra 2020 ble tilskuddet innlemmet i rammetilskuddet og i vedtatt budsjett 2020 ble det overført budsjettmidler til 26 årsverk. Det viste seg at dette var 1 årsverk for lite. Byrådet foreslår å justere for dette forholdet.

Statstilskudd beredskapslager

Statstilskudd beredskapslager

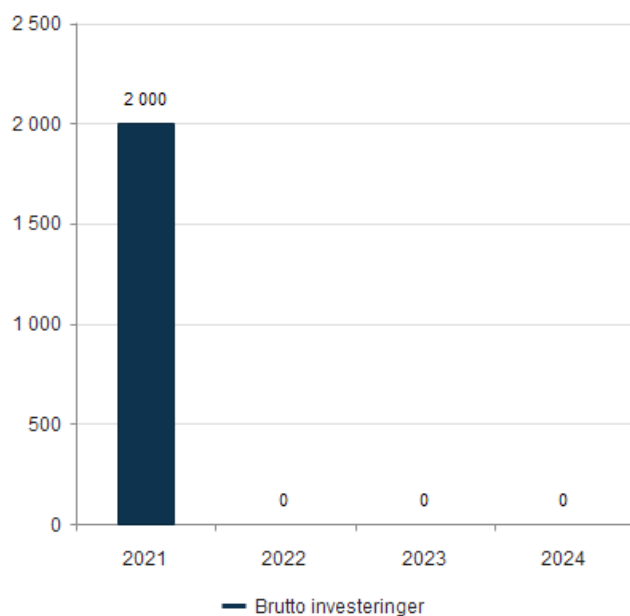
05B-Behandling og rehabilitering

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet består av allmennlegetjeneste, fengselshelsetjeneste, legevaktjeneste, øyeblikkelig hjelp døgntilbud (ØHD), ergo- og fysioterapitjeneste og kommunal hjelpemiddelservice. Tjenestene skal gi innbyggerne tilbud om diagnostikk, behandling og medisinsk, sosial og psykososial habilitering og rehabilitering. Virksomheten er bred og sammensatt, og innebærer samarbeid på tvers av etater, tjenester og tjenestenivå.

Hovedprioriteringer

Byrådets ambisjon er at Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by der innbyggerne skal være trygge på at de får den hjelpen de trenger, uavhengig av hvor i kommunen man bor og uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn. For byrådet er det viktig å sikre at byens innbyggere har god tilgang til legetjenester og det er derfor prioritert en rekke tiltak som vil øke kapasiteten og styrke rekrutteringen til fastlegeyrket. I tillegg foreslår byrådet å videreføre styrkingen ved Bergen legevakt, slik at den kan opprettholde en hensiktsmessig kapasitet og tjenestetilbud.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		524 674	524 674	524 674	524 674
Sum Lønns- og prisvekst mv.		28 558	29 958	30 068	30 178
Sum Generelt inntektskrav		-503	-503	-503	-503
Sum Tekniske justeringer		2 500	2 500	2 500	2 500
Prisjustering og diverse endringer		30 555	31 955	32 065	32 175
Konsekvensjustert ramme		555 229	556 629	556 739	556 849
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Fastlegeordningen - økning som følge av befolkningsvekst	Eldre, helse og frivillighet	540	1 180	1 890	2 670
Oppjustering til aktivitetsnivået - Bergen Legevakt	Eldre, helse og frivillighet	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		10 540	11 180	11 890	12 670
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten - Habiliterings- og rehabiliteringstjenesten	Eldre, helse og frivillighet	-500	-500	-500	-500
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-500	-500	-500	-500
Nye tiltak					
Styrking av fastlegetjenesten - tiltakspakke	Eldre, helse og frivillighet	5 020	10 020	10 020	10 020
Sum Nye tiltak		5 020	10 020	10 020	10 020
Kutt i tiltak					
Omdisponering til Møhlenpris idrettslag	Kultur, mangfold og likestilling	-100	-100	-100	-100
Reduserte utgifter til reise	Eldre, helse og frivillighet	-630	0	0	0
Reorganisere og samordne øyeblikkelig hjelp - døgnenhet og kommunal mottaksavdeling	Eldre, helse og frivillighet	-12 400	-19 500	-20 800	-20 400
Sum Kutt i tiltak		-13 130	-19 600	-20 900	-20 500
Nye tiltak og realendringer budsjett		1 930	1 100	510	1 690
Ramme 2021-2024		557 159	557 729	557 249	558 539

Sammendrag budsjett

For byrådet er det viktig å sikre at byens innbyggere har god tilgang til legetjenester. Dette vises i budsjettet ved at det er innarbeidet en rekke tiltak som vil øke kapasiteten og styrke rekrutteringen til fastlegeyrket. Dette gjelder både direkte økonomiske virkemidler, og tiltak for å styrke veiledning og ledelse.

I tillegg foreslår byrådet å videreføre styrkingen ved Bergen legevakt som ble vedtatt i tertialrapport 1-2020, slik at den kan opprettholde en hensiktsmessig kapasitet og tjenestetilbud. Den foreslåtte samordningen av øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD) og den kommunale mottaksavdelingen for pasienter som utskrives fra sykehus, er ventet å gi reduserte kostnader.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	293 991	307 076	320 437	321 937	321 937	321 937
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	84 668	71 935	72 301	69 331	68 031	68 431
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	240 218	243 829	263 191	265 231	266 051	266 941
Overføringsutgifter	37 340	29 740	29 640	29 640	29 640	29 640
Finansutgifter	13 434	1 543	1 543	1 543	1 543	1 543
Sum Driftsutgifter	669 651	654 123	687 111	687 681	687 201	688 491
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-27 573	-36 184	-36 687	-36 687	-36 687	-36 687
Refusjoner	-112 277	-89 732	-89 732	-89 732	-89 732	-89 732
Overføringsinntekter	-325	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-18 311	-3 533	-3 533	-3 533	-3 533	-3 533
Sum Driftsinntekter	-158 485	-129 449	-129 952	-129 952	-129 952	-129 952
Sum	511 165	524 674	557 159	557 729	557 249	558 539

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	503	440	440	440	440	440
Eldre, helse og frivillighet	509 195	514 934	548 444	549 014	548 534	549 824
Kultur, mangfold og likestilling	0	800	700	700	700	700
Fellesposter - bykassen	467	8 500	7 575	7 575	7 575	7 575
Sum	511 165	524 674	557 159	557 729	557 249	558 539

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Legetjeneste	272 952	270 443	311 008	318 678	319 498	320 388
Fengselshelsetjeneste	426	524	524	524	524	524
Fysioterapitjeneste	127 837	137 030	140 701	140 701	140 701	140 701
Ergoterapitjeneste	32 457	32 391	32 606	32 606	32 606	32 606
Formidling av tekniske hjelpemidler	16 702	14 496	14 542	14 542	14 542	14 542
Øyeblikkelig helsehjelp døgntilbud	60 791	69 790	57 778	50 678	49 378	49 778
Sum	511 165	524 674	557 159	557 729	557 249	558 539

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutg til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger (B) *) **)	1 703	1 823	2 114	1 947	1 890	1 839
Dekningsgrad						
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	8,2	8,7	7,1	8,4	8,7	8,5
Kvalitet						
Antall åpne fastlegelister	51	0	8	11	141	12
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	9,1	9,1	9,6	9,4	8,7	9,0
Reservekapasitet fastlege	101,0	100,0	99,0	100,0	103,0	100,1

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Tabellen over viser utviklingen i utvalgte indikatorer for tjenesteområdet Behandling og rehabilitering sammenlignet med andre storbyer.

Netto driftsutg til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger har steget de senere år. De øvrige kommunene har også hatt en økning i perioden, men for Bergen særskilt har det vært utslagsgivende at samarbeidsmodellen med Helse Bergen ble sagt opp med virkning fra våren 2018.

I Bergen har **Årsverk av leger pr 10.000 innbyggere** gått opp fra 8,2 prosent i 2018 til 8,7 prosent i 2019, mens **Antall åpne fastlegelister** (antall fastleger som man kan velge mellom) har gått ned fra 51 i 2018 til 0 i 2019. Første halvår 2020 har det blitt åpnet flere fastlegelister. Økningen kan skyldes nye statlige tiltak for å styrke fastlegesituasjonen nasjonalt, samt at Bergen kommune har etablert kommunalt fastlegekontor for å avhjelpe situasjonen.

Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere er stabilt på 9,1 prosent, og ligger så vidt over gjennomsnitt ASSS uten Oslo.

Indikatoren **Reservekapasitet fastlege** er totalt antall plasser på fastlegenes lister (listetak), delt på totalt antall pasienter på listene i prosent. En verdi over 100 betyr at det er ledige plasser. Sammen med indikatoren "Antall åpne fastlegelister" sier den noe om hvor lett det er å velge fastlege etter egne preferanser.

Utfordringer og strategi

Fastlegene har fått flere oppgaver som følge av samhandlingsreformen og har løst dette ved å utvide arbeidstiden og redusere antall pasienter. Fastlegetjenesten skal være et lavterskeltilbud med god kapasitet og kort ventetid. Ved utgangen av 2019 var det ikke ledige plasser hos fastlegene, mens ambisjonen er 5 % ledige plasser. Det er nå noe listeledighet, per september 2020 er den 0,6 %. Rekruttering av leger til fastlegepraksis har de siste årene blitt stadig dårligere, noe som i hovedsak skyldes at rammebetingelsene, som i stor grad fastsettes nasjonalt, ikke er utviklet i samsvar med behovene. Rapporten [Kommunal legetjeneste, kan den ledes?](#) viser at det er stor variasjon i hvordan kommunene leder sine fastleger. Helseminister Bent Høie la i mai fram regjeringens handlingsplan for fastlegeordningen. Denne bygger på evalueringen som ble lagt frem i september 2019. Byrådet har i sin

byrådsplattform slått fast at det i tillegg må settes inn tiltak lokalt for å sikre at alle bergensere skal kunne velge fastlege.

I [Plan for legetjenester](#) beskrives tiltak som skal styrke samarbeidet med og ledelse av fastlegene. Etablering av en enhet for allmennmedisin er et svært viktig tiltak. Lokalt samarbeidsutvalg er kommunens viktigste arena for samarbeidet med fastlegene. Plan for legetjenester beskriver også behov for økning av fastlegeordningens kapasitet.

Kommunens avdeling for øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD) har hatt svært lavt belegg og kommunen mener det ikke er grunnlag for å opprettholde det antall plasser som er disponert for dette formålet. Noe av årsaken til dette, er at kommunen i tillegg til ØHD har akutt plasser for eldre som får problemer med å bo i eget hjem, og hvor det ikke er medisinsk grunnlag for innleggelse på sykehus. Byrådet foreslår at mottaksavdelingen for pasienter som utskrives fra sykehus blir slått sammen med kommunens avdeling for øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD). Pasientene på både ØHD og mottaksavdelingen har behov for noe tettere medisinsk oppfølging enn de som får tjenester på et ordinært sykehjem. Å samordne disse tilbudene vil sikre at vi får full kapasitetsutnyttelse på plassene.

Fra høsten 2020 styrkes samarbeidet mellom habiliterings- og rehabiliteringsfeltet og barne- og familietjenestene ved at ergo- og fysioterapeuter som jobber med barn og ungdom overføres fra Etat for helsetjenester til en egen avdeling i Etat for barn og familie. Se også budsjettområde 05A Forebyggende helsearbeid.

Overordnede mål

- **En attraktiv og levende by**

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- **En rettferdig og inkluderende by**

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by						
En rettferdig og inkluderende by	God fastlegeordning som sikrer innbyggerne reell valgmulighet til å velge fastlege i rimelig avstand.	Andel ledige plasser hos fastlege	0,0 %	1,8 %	2,6 %	5,0 %
	Gode øyeblikkelig hjelp helsetjenester	Besvare telefoner på legevaktsentralen innen to minutter	80,0 %	80,0 %	85,0 %	90,0 %
	Personer med rett til og ønske om individuell plan og/eller koordinator skal få tilbud om dette.	Antall gjennomførte opplæringstreffpunkt (grunnkurs koordinator og møteplass for koordinatore) pr. år	10	2	8	8
Norges grønneste storby						
Trygg økonomistyring	Effektiv kapasitetsutnyttelse ved ØHD	Beleggsprosent (antall liggedøgn av total kapasitet)	53,0 %	75,0 %	75,0 %	80,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Det er et mål i kommuneplanens samfunnsdel at bergensere skal tilbys gode tjenester i alle livets faser. For å lykkes med dette må innsatsen i de kommunale tjenestene være både helhetlige og koordinerte. Byrådet mener derfor det er viktig å fortsette utviklingen av tverrfaglig og tverrsektorielt arbeid innad i kommunen, og å fortsette arbeidet med å styrke samhandlingen mellom primærhelsetjenesten og spesialhelsetjenesten.

Gjennom statsbudsjettet får kommunen tilført ressurser for å gjennomføre tiltak i tråd med den nasjonale [Opptappingsplanen for habilitering og rehabilitering](#). Byrådet har i handlingsplanen [Mestring og medvirkning. Handlingsplan for habilitering og rehabilitering \(2018-2021\)](#) foreslått flere tiltak, arbeidsformer og gode forløp som støtter opp under mestring, brukermedvirkning og deltakelse.

Kommunen satser særlig på å bedre koordinering av tjenester for personer med funksjonsnedsettelse som trenger bistand fra flere fagområder, sektorer og tjenestenivåer. Dette gjøres også ved at helsepersonell med forskjellig fagutdanning arbeider under felles ledelse. Byrådet vil at personer som har behov for langvarige og koordinerte tjenester skal oppleve at kommunens koordinerende enhet er "en dør inn" til kommunens tjenester. Byrådet satser derfor på styrking av kapasitet i koordinerende enhet og økt kompetanse blant ansatte som har koordinatortoppgaver.

I 2020 har hjemmetjenesten i Fana og Ytrebygda i regi av Tillit og faglighet, prøvd ut teambasert organisering for ansatte som gir hjelp til hjemmeboende i form av tverrfaglige «helsetjenesteteam» og «omsorgsteam». Hensikten er å bruke tilgjengelig kompetanse mer målrettet og redusere koordineringsbehov internt i kommunen ved at flere yrkesgrupper jobber under felles ledelse. Brukere skal få den hjelpen de har behov for, ansatte skal oppleve at de får brukt sin kompetanse og kommunen skal bruke sine ressurser smart. Se tjenesteområde 03A Tjenester til eldre for nærmere beskrivelse.

Planen [Bergens barn – byens fremtid](#) la til rette for utviklingen av mer helhetlige, tverrfaglige og samordnede hjelpetjenester for barn og unge. Det er et mål at barn og unge med varige og sammensatte funksjonsnedsettelser, både fysiske, psykiske og kognitive, skal få god og samordnet hjelp til mestring og deltakelse. Som et bidrag til å styrke det tverrfaglige samarbeidet for særlig utsatte barn er ergo- og fysioterapeuter for barn og unge fra høsten 2020 overført fra Etat for helsetjenester til Etat for barn og familie. Dette innbefatter både forebygging og behandling. Mer om dette under tjenesteområde 05A Forebyggende helsearbeid.

Det jobbes for å tilrettelegge for forenklet flyt av hyppig brukte hjelpemidler. Hensikten er å gjøre enklere hjelpemidler lettere tilgjengelig og sikre at brukeren får rett hjelpemiddel til rett tid. Tiltakene har også som mål å gi mer effektiv ressursbruk. Ett av tiltakene er den nye tjenesten Fullstendig saksbehandling der brukere og/eller pårørende kan komme til det kommunale Hjelpemiddelhuset og få bistand til å prøve ut, søke på og hente enklere hjelpemidler.

Byrådet vil også satse på styrking av fastlegevirksomheten gjennom tiltak i [Plan for legetjenester](#). Bergen kommune har fått innvilget tilskudd fra Helsedirektoratet på til sammen kr 15 mill. over tre år til et prosjekt for allmennleger i spesialisering, kalt ALIS-VEST. I dette pilotprosjektet, som omfatter kommuner i Vestland fylke, skal det utvikles gode modeller for strukturerte spesialiseringløp for fastleger i kommunehelsetjenesten. Dette er et viktig verktøy for god rekruttering til fastlegeyrket. De foreløpige resultatene er gode, og viser at rekrutteringen til disse stillingene er mye enklere enn til vanlige fastlegehjemler. Det jobbes med å vurdere mulighet for å etablere kommunale fastlegekontor med fastlønnede leger som i tillegg til hjemmeboende personer også skal gi legetjenester til eldre som bor i omsorg pluss-boliger.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Sentralbord/Call senter

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall samtaler på Legevaktens nummer 116117	126 424	139 333	195 000	200 000	205 000	210 000	215 000	

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall brukere med tjenester fra innsatsteamet	295	217	205	205	205	250	250	
Antall fastleger	235	235	240	250	260	270	280	
Antall hjelpemidler som lånes ut på korttidsutlån pr. år	5 270	4 300	4 400	4 500	4 600	4 700	4 800	
Antall pasienter ergoterapi	4 538	4 367	4 550	4 560	4 570	4 580	4 590	
Antall pasienter fysioterapi	7 049	6 444	7 060	7 070	7 080	7 090	7 100	
Behandlede ved Bergen legevakt inkl. Åsane, Fana og Loddefjord legevakt	82 478	81 986	67 000	66 000	65 000	65 000	65 000	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Fastlegeordningen - økning som følge av befolkningsvekst

Økte fastlegeutgifter som følge av forventet befolkningsvekst i perioden.

Oppjustering til aktivitetsnivået - Bergen Legevakt

I tertialrapport 1/2020 ble budsjettet til Bergen legevakt styrket med 10 mill. kr. Styrkingen kom på bakgrunn av at Bergen Legevakt har, helt siden den integrerte modellen med Helse Bergen HF ble avvirket, hatt vesentlige utfordringer med å drifte innenfor det tildelte budsjettet.

Byrådet foreslår at styrkingen fra tertialrapport 1/2020 videreføres.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten

Som følge av lavere bosetting i økonomiplanperioden, foreslås det en ytterligere nedjustering av aktivitetene knyttet til bosetting og inkludering av nyankomne flyktninger, sammenlignet med 2019. Dette gjelder tiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Det bosettes langt færre enslige mindreårige nå enn tidligere, og det er lagt opp til at det i løpet av 2020 legges ned flere institusjoner og bofellesskap. Det skal i handlingsplanperioden søkes ytterligere nedjustering av aktivitetsnivået i andre deler av tjenesten.

Nødvendig nedjustering av integreringsaktiviteten - Habiliterings- og rehabiliteringstjenesten

Habiliterings- og rehabiliteringstjenesten må som følge av lavere bosetting og mindre integreringstilskudd redusere 1 årsverk fysioterapi.

Nye tiltak

Styrking av fastlegetjenesten - tiltakspakke

Byrådet foreslår en tiltakspakke for å styrke fastlegetjenesten. Pakken skal, sammen med de statlige virkemidlene, sikre bedre rammebetingelser for fastlegene, og gjøre det enklere å starte opp egen fastlegepraksis eller å overta en allerede opparbeidet praksis.

Kjøp av fastlegelister

Det viser seg at mange unge leger vurderer det som en for stor risiko å overta en fastlegeliste.

Et av tiltakene for å redusere risikoen er en ordning der fastlegene gis en mulighet til å selge fastlegelisten til kommunen innen en gitt periode fra listen er lagt ut for overdragelse. En slik ordning vil senke terskelen for nye leger å starte i egen næring. Tiltaket skal utredes nærmere før det iverksettes.

Kommunal tilskuddsordning til eksisterende legesentre

Det er flere eksisterende legesentre som ønsker å utvide for å skaffe plass til flere leger eller gjøre andre oppgraderinger av lokaler og utstyr. I dagens situasjon er det imidlertid for høy risiko for fastlegene å finansiere dette selv. En kommunal tilskuddsordning kan være en god måte å bedre kapasitet og kvalitet på eksisterende legesentre. Tilskuddet må være basert på søknader fra aktuelle legesentre og formålet med tilskuddet må tydelig være bedre kapasitet eller bedre kvalitet. Tilskuddet bør også kunne brukes der noen av dagens fastleger med solopraksis ønsker å slutte seg til etablerte legesentra. I den forbindelse vises det til at et av tiltakene i den bystyrevedtatte plan for legetjenester var at Bergen kommune vil stimulere til større robuste fastlegesentra og redusere antallet solopraksiser.

Sikre minsteinntekt ved nye fastlegehjemler

Ved oppstart i nyopprettet fastlegehjemmel vil legen starte med en pasientliste uten listepasienter, såkalt null-liste. Legen vil normalt drive med underskudd inntil antallet tilmeldte listepasienter er blitt høyt nok til å generere overskudd. En ordning med mål om å lette oppstart av null-lister, vil gjøre det lettere å starte opp.

Byrådet foreslår at gis tilskudd tilsvarende 700 pasienter fra første dag og inntil faktisk listelengde overstiger 700. I dagens situasjon med få ledige listeplasser, og hvor stadig flere av de eksisterende fastlegene ønsker å redusere sitt listetak, antas det at nye null-lister fylles raskt opp.

Det er allerede iverksatt tiltak i regjeringens handlingsplan for å dekke tilskudd tilsvarende 500 pasienter fra første dag og inntil faktisk listelengde overstiger 500, i maksimalt to år. Kommunens utgift til et tilskudd opp til 700 på samme premisser vil dermed være avgrenset til 200 listepasienter.

Styrke veiledningsordningen for leger med ALIS avtaler

Leger som er i spesialisering, har krav på jevnlig veiledning. Spesialisering i allmennmedisin tar minimum 5 år. Med veiledning menes en planlagt og målrettet samtale i avsatt tid mellom veileder (som er en annen fastlege) og ALIS-legen. ALIS-legen har også behov for supervisjon. Supervisjon er et begrep som benyttes innenfor helsearbeid om den fortløpende tilbakemelding som foregår i forbindelse med morgenmøter, visitter, poliklinisk arbeid og avdelingsarbeid (SNL 2018).

Helsedirektoratet har opprettet en tilskuddsordning hvor kommunen gis tilskudd etter en fast sats til dekning av kostnader til veiledning i spesialiteten allmenntilleggsmedisin.

Fastlegene påpeker at denne timesatsen ikke dekker tapet ved å ikke kunne ha pasienter i denne tiden, og ønsker at timesatsen settes til det samme som de får for deltagelse på møter. Dette vil gjøre veiledningsoppgaver økonomisk nøytralt i forhold til andre fastlegeoppgaver. Det vil dermed være enklere å få fastleger til å påta seg veiledningsoppgaver. Det kan også være snakk om å øke veiledningen ut over minstenormen.

Styrket oppfølging av fastlegeordningen (Enhet for allmenntilleggsmedisin)

Byrådet ser at det er behov for å styrke oppfølgingen av fastlegene, både administrativt og faglig.

Byrådet har opprettet Enhet for allmenntilleggsmedisin. Saksbehandlere som har arbeidet med fastlegeordningen, som hittil har vært plassert i etatsdirektørens stab, er overført til enheten. Oppgavene for enheten er oppfølging av næringsdrivende fastleger, administrasjon og ledelse av fastlegesentra med kommunalt ansatte leger og medarbeidere, ivaretagelse av kommunens forpliktelser i spesialistforskriften, ledelse av prosjektet ALIS Vest og ivareta oppgavene som regionalt ALIS kontor. Dette er omfattende oppgaver, og byrådet foreslår at bemanningen styrkes, slik at oppgavene kan ivaretas på en god måte.

Kutt i tiltak

Omdisponering til Møhlenpris idrettslag

Byrådet foreslår å bevilge kr. 0,45 mill. til Møhlenpris idrettslag gjennom diverse omdisponeringer på tilskuddslisten.

Reduserte utgifter til reise

Byrådet har som ambisjon å redusere unødvendige reiser. Budsjettet til reising reduseres. Deltakelse på møter og konferanser skal i størst mulig grad skal skje ved bruk av digitale møteverktøy.

Reorganisere og samordne øyeblikkelig hjelp - døgnenhet og kommunal mottaksavdeling

Som et ledd i samhandlingsreformen fikk kommunene fra 1. januar 2016 en lovpålagt plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD). Bakgrunnen for lovendringen i 2016 var en antagelse om at dette skulle redusere antall sykehusinnleggelses, fordi det var en oppfatning at en del pasienter ble innlagt som øyeblikkelig hjelp i sykehus selv om deres behov kunne vært dekket i kommunen. Behovet for kapasitet i ØHD ble anslått av Helsedirektoratet på bakgrunn av antatt forekomst av slike «unødvendige» innleggelses. Bergen etablerte en avdeling 34 senger som ble lokalisert på Helsehuset.

I de aller fleste av landets kommuner har imidlertid belegget i ØHD-sengene holdt seg lavt. Plikten til å tilby innleggelse i ØHD gjelder kun for de pasienter og brukere som kommunen har mulighet til å utrede, behandle eller yte omsorg til.

Det siste halvåret har Bergen ØHD vært drevet dels som ØHD, dels som koronaklinikk. Tilbudet koronaklinikk har vært brukt i beskjeden grad hittil, men er viktig å ha som beredskap.

Byrådet foreslår å flytte mottaksavdelingen for pasienter som utskrives fra sykehus, til lokalene i helsehuset. Ved å redusere antall ØHD senger fra 34 til 17 og bruke resterende 17 plasser til mottaksavdeling, vil vi være sikret fullt belegg til enhver tid. Da vil kommunens mest moderne og funksjonelle lokaler til formålet blir fullt utnyttet. Endringen vil bety en reduksjon på 7 plasser ved

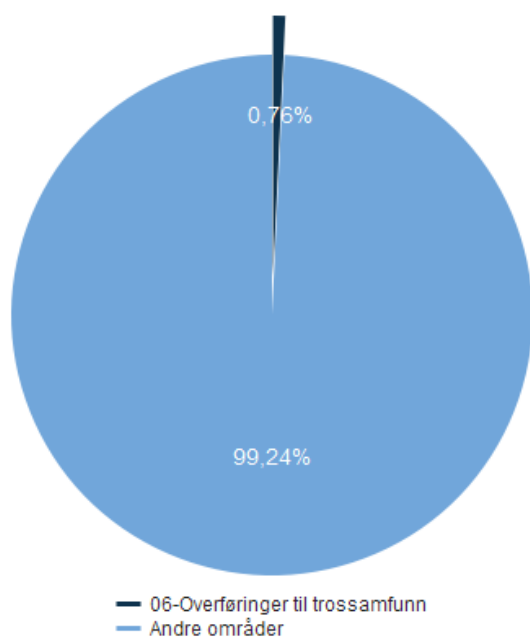
mottaksavdelingen som ofte har fullt belegg. Dette kan medføre at vi får noen flere utskrivningsklare pasienter som vi må betale for på sykehusene, men det vil gi en vesentlig bedre kapasitetsutnyttelse av avdelingen som i dag benyttes til ØHD pasienter.

Investeringsbudsjett

<i>Beløp i mill. kr</i>		Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
Investeringsprosjekter	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin.	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021- 24	
Tilpasning av lokaler - sekkepost	Løpende						2,0	0,0	0,0	0,0	2,0	
Sum investeringsprosjekter				0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0

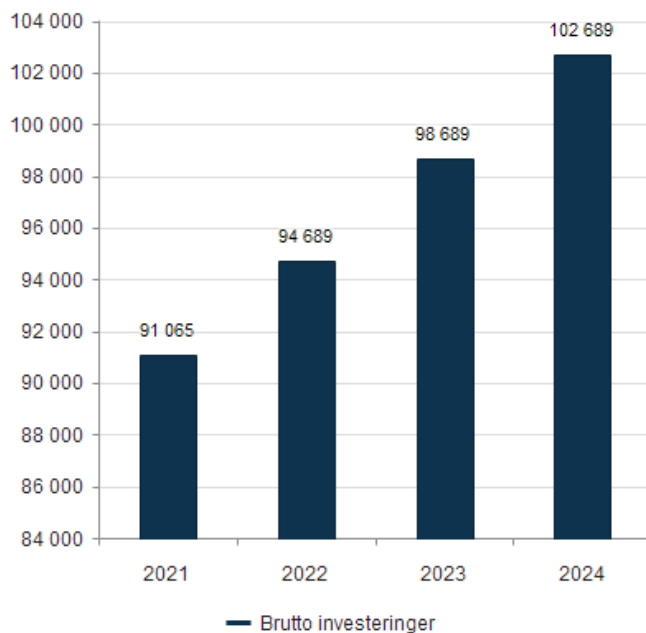
06-Overføringer til trossamfunn

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Over 470 tros- og livssynssamfunn har medlemmer i Bergen. Den norske kirke/ Bergen Kirkelig Fellesråd er det største trossamfunnet med 25 menigheter. Det store mangfoldet av tros- og livssynssamfunn i byen reflekterer at Bergen er blitt en mer flerkulturell by med en innvandrerbefolkning som er mer enn tredoblet de siste 20 årene. Tros- og livssynssamfunnene er viktige fellesskapsarenaer for byens befolkning både i bydeler og for mange minoritetsmiljøer.

Bergen kommune yter lovbasert tilskudd til Den norske kirke og har frem til budsjettåret 2020 også forvaltet tilskuddsordning til andre tros- og livssynssamfunn. Fra og med budsjettåret 2021 forvaltes tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn av staten.

Bergen kommune gir også tilskudd til Bergen kirkelige fellesråd til gravferd for alle og til restaurering av middelalderkirkene.

Hovedprioriteringer

Bergen har et rikt mangfold av tros- og livssynssamfunn. Mange tros- og livssynsorganisasjoner gjør en stor frivillig innsats for Bergen og byens innbyggere og er med på å gjøre Bergen til en mer spennende og mangfoldig by. Byrådet vil fremme respekt og toleranse for tro og livssyn i det offentlige rom og legger derfor frem en egen handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer i 2021. Det satses også på interreligiøst dialogarbeid synliggjøring av religiøse minoritetsmiljøer.

Den norske kirken i Bergen med sine 25 menigheter er viktige lokale institusjoner og organisasjoner som byrådet vil sikre gode vilkår for. Både de flere tusen sosiale tiltakene og de brede lokale kulturaktiviteter og bydekkende kunstopplevelser er viktig for hele byen.

Kirkeinvesteringer videreføres på et høyt nivå og det satses videre på vedlikehold av middelalderkirkene.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		196 393	196 393	196 393	196 393
Sum Lønns- og prisvekst mv.		3 005	3 005	3 005	3 005
Sum Generelt inntektskrav		-22	-22	-22	-22
Sum Tekniske justeringer		1	1	1	1
Prisjustering og diverse endringer		2 984	2 984	2 984	2 984
Konsekvensjustert ramme		199 378	199 378	199 378	199 378
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Ansvar for overføring til andre tros- og livssynssamfunn flyttes til staten	Kultur, mangfold og likestilling	-26 603	-26 603	-26 603	-26 603
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-26 603	-26 603	-26 603	-26 603
Nye tiltak					
Drift nye felt på gravplassene	Kultur, mangfold og likestilling	1 000	2 000	3 000	4 000
Sum Nye tiltak		1 000	2 000	3 000	4 000
Kutt i tiltak					
Omdisponering til Møhlenpris idrettslag	Kultur, mangfold og likestilling	-150	-150	-150	-150
Sum Kutt i tiltak		-150	-150	-150	-150
Nye tiltak og realendringer budsjett		-25 753	-24 753	-23 753	-22 753
Ramme 2021-2024		173 625	174 625	175 625	176 625

Sammendrag budsjett

Byrådet viderefører rammevilkårene for Bergen kirkelig fellesråd. Tilskudd til øvrige tros- og livssynssamfunn går fra 2021 fra staten.

Investeringsbudsjettet omfatter videreføring av styrket budsjett til gravferd. Ny nærkirke i Sædalen forventes tatt i bruk mot slutten av 2022, og byrådet foreslår ekstramidler til rehabilitering av Johanneskirken fra 2022. Kostnader for å restaurere Domkirken og Korskirken er estimert til kr. 350 mill. ekskl. mva.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 134	1 639	6 944	6 944	6 944	6 944
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	15	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	187 080	195 113	167 061	168 061	169 061	170 061
Finansutgifter	454	454	454	454	454	454
Sum Driftsutgifter	188 682	197 205	174 459	175 459	176 459	177 459
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-756	-756	-777	-777	-777	-777
Refusjoner	-67	-56	-57	-57	-57	-57
Sum Driftsinntekter	-823	-812	-834	-834	-834	-834
Sum	187 860	196 393	173 625	174 625	175 625	176 625

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	-115	351	355	318	281	312
Kultur, mangfold og likestilling	187 358	193 812	167 180	168 180	169 180	170 180
Fellesposter - bykassen	616	2 230	6 090	6 127	6 164	6 133
Sum	187 860	196 393	173 625	174 625	175 625	176 625

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kirkelig administrasjon	17 409	17 902	18 140	18 140	18 140	18 140
Kirker og menigheter	95 236	97 927	99 234	99 234	99 234	99 234
Presteboliger	822	1 481	1 524	1 524	1 524	1 524
Overføring til andre trossamfunn	25 071	27 367	1 333	1 333	1 333	1 333
Gravplasser og krematorier	49 321	51 717	53 394	54 394	55 394	56 394
Sum	187 860	196 393	173 625	174 625	175 625	176 625

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter per innbygger (393) gravplasser og krematorier (B) *) **)	176	174	151	220	109	128
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke (B) *) **)	663	662	632	798	450	660
Dekningsgrad						
Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke i prosent av antall innbyggere	12,0 %	12,2 %	10,1 %	14,5 %	22,0 %	14,6 %
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Antall kor for barn og unge	66	54	15	30	59	23
Antall kor for voksne/familiekor	33	37	17	29	49	16

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Deltakere på konserter og kulturarrangementer i regi av andre enn menigheten	38 914	36 177	34 659	25 379	128 037	20 174
Deltakere på konserter og kulturarrangementer i regi av menigheten	55 660	42 274	62 027	26 554	58 635	30 102
Deltakere, gudstjenester totalt	234 360	231 309	175 950	144 098	407 409	115 722
Konserter og kulturarrangement i regi av andre enn menigheten	251	217	137	116	626	106
Andre nøkkeltall						
Kirkelige gravferder i prosent av antall døde	81,7 %	80,8 %	67,9 %	76,3 %	65,7 %	80,8 %
Konfirmerte i prosent av 15-åringer	57,5 %	54,0 %	48,8 %	57,7 %	25,6 %	48,7 %
Medlem og tilhørende i Dnk i prosent av antall innbyggere	68,3 %	66,9 %	67,6 %	62,6 %	47,1 %	64,2 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Antall medlemmer av tros- og livssynssamfunn er stabilt, over tid har andelen bergensere som er medlem sunket noe som følge av vekst i den totale befolkningen.

De siste 10 årene har kulturproduksjonen i Den norske kirke økt vesentlig. Bergen har noe høyere utgifter til gravferd enn andre store kommuner fordi Bergen er i en periode med større investeringer.

Tilskudd til Den Norske kirken ytes på basis av tjenesteproduksjon, mens de øvrige år samme sum per hode. Endringer i antall medlemmer har derfor ikke direkte følge for det totale tilskudd.

Utfordringer og strategi

Bergen kirkelig fellesråd (BKF) har et beregnet etterslep på vedlikehold av bygg på kr. 200 mill. kr. (basert på tilstandsrapporter fra halvparten av kirkene), hvor Johanneskirken utgjør vel halvparten. BKF ønsker videre nye bygg i vekstområder og å utvide det sosiale arbeidet i flere bydeler.

Rehabilitering av Korskirken og Domkirken ble påbegynt i 2016. De totale kostnader er beregnet til kr. 350 mill. ekskl. mva. Byrådet arbeider for statlig tilskudd til restaureringen.

Bystyret vedtok i 2018 en gravferdsplan for perioden fram til 2028; Planens strategiske grep omfatter at bergenserne skal fortsatt kunne gravlegges i egen bydel, utredning av et større livssynsnøytralt seremonirom, bevaringsplan for historiske anlegg og klimatilpassing. Byrådet vektlegger i økonomiplanperioden at gravkapasiteten utvides som følge av de siste 40 års befolkningsvekst.

Utvidelsen av Fyllingsdalen gravplass, er neste store prosjekt. De navnete minnelundene i flere bydeler er godt mottatt og mange velger denne løsningen. I tillegg bremser denne gravplassmuligheten bruken av nytt areal. Behov for investeringer på utvidelser og rehabilitering av gravplass er generelt store. Den største utfordringen er at rehabiliteringen av Solheim kapell og mur langs Fjøsangerveien og har et foreløpig anslag på 50 millioner.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Den Norske kirke som sosiale og kulturelle nærmiljøsentre	Antall besøk på kulturtilbud og arrangement	78 681	0	90 000	94 000
		Antall åpne forestillinger og konserter	816	400	920	920
		Sosiale tiltak (diakoni)	2 500	2 500	3 000	3 500
	Trygg gravferd etter eget valg	Andel av befolkningen det er gravreserver til.	3,0 %	0,0 %	3,0 %	3,0 %
		Flere navned minnelunder	5	6	7	10

Virkemiddel for å nå mål

Den Norske kirke/ Bergen kirkelige fellesråd planlegger økt konsert- og annen kulturell virksomhet, flere frivillige og flere sosiale tiltak (diakoni).

Innen gravferd skal det lages veileder ("Sørge for gravferd") for allmennheten, det utredes nytt livssynsnøytralt seremonirom og etableres bevaringsplan. Det planlegges åpnet en ny navnet minnelund årlig, det jobbes fortløpende med klimatilpassing av anleggene og med reduksjon i energiforbruket til krematoriet.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Tros- og livssynssamfunn

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
andel befolkningen som det er gravreserver til	0,0 %	3,0 %	0,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	
Antall besøk på kulturtilbud og arrangementer	0	78 681	0	90 000	91 000	92 000	94 000	
antall sosiale tiltak	0	2 500	0	3 000	3 100	3 300	3 500	

Nedjustering til aktivitetsnivået

Ansvar for overføring til andre tros- og livssynssamfunn flyttes til staten

I regjeringen sitt forslag til statsbudsjett for 2021 tar staten over de kommunale utbetalingene til andre tros- og livssynssamfunn. Dette innebærer at tros- og livssynssamfunnene vil få et samlet tilskudd fra staten, som tilsvarer om lag det staten og kommunene gir i tilskudd til Den norske kirke, regnet per medlem.

Nye tiltak

Drift nye felt på gravplassene

De senere årene er flere av gravplassene utvidet med nye felt (Åsane kirkegård og Loddefjord, Fyllingsdalen og Øvsttun gravplasser), og det er etablert 5 navnete minnelunder (Åsane (2 felt), Fana, Storetveit, Fyllingsdalen og Nygård) uten en endring i rammetilskuddet til Bergen kirkelige fellestråd. I 2021 skal Antveit gravplass tas i bruk, og etter planen skal Fyllingsdalen gravplass utvides fra 2023. I tillegg etableres en ny navnet minnelund pr år.

Verdige kistegravferder og urnenedsettelse vi alltid ha høyest prioritet, og det innebærer at det årlig blir for små ressurser til andre driftsoppgaver. Nye miljøtiltak som f.eks. anlegg av eng, biologisk ugressbekjempelse og avfallshåndtering krever også økt innsats.

I tillegg til et generelt økt driftsbehov er det også et økende behov for å legge til rette for ulike tros- og livssynssamfunn sine ønsker i forbindelse med gravferd.

Byrådet foreslår et bevilgning på kr. 1,0 mill. til formålet i 2021, og en opptrapping i løpet av økonomiplanperioden.

Kutt i tiltak

Omdisponering til Møhlenpris idrettslag

Byrådet foreslår å bevilge kr. 0,45 mill. til Møhlenpris idrettslag gjennom diverse omdisponeringer på tilskuddslisten.

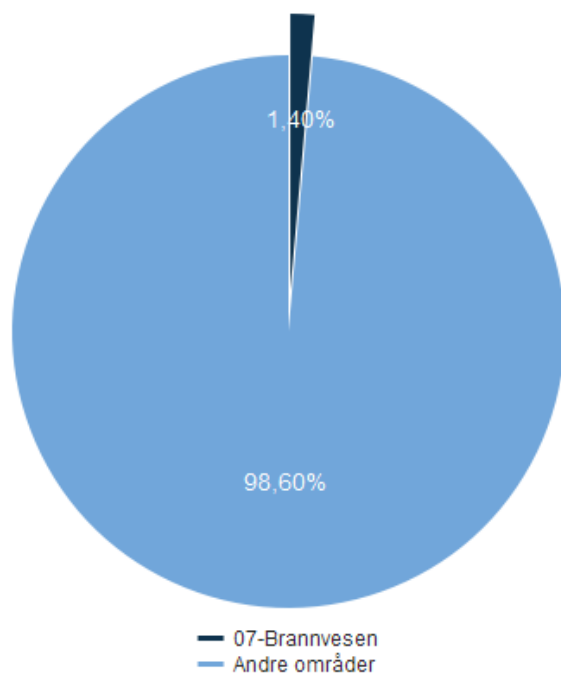
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24	
Gravplassinvestering	Løpende					37,9	41,9	45,9	49,9	175,6	
Haukås kirke	2021	IA		20,7	0,0	20,7	10,5	0,0	0,0	10,5	
Johanneskirken rehabilitering	2026	IA		51,5	0,0	51,5	0,0	10,3	10,3	30,9	
Kirkeinvesteringer	Løpende					23,9	23,9	23,9	23,9	95,6	
Middelalderkirker	Løpende					18,6	18,6	18,6	18,6	74,4	
Salg av eiendom / kapitalfrigjøring EBF	Løpende					0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	
Sum investeringsprosjekter			0,0	72,2	0,0	72,2	91,1	94,7	98,7	102,7	387,1

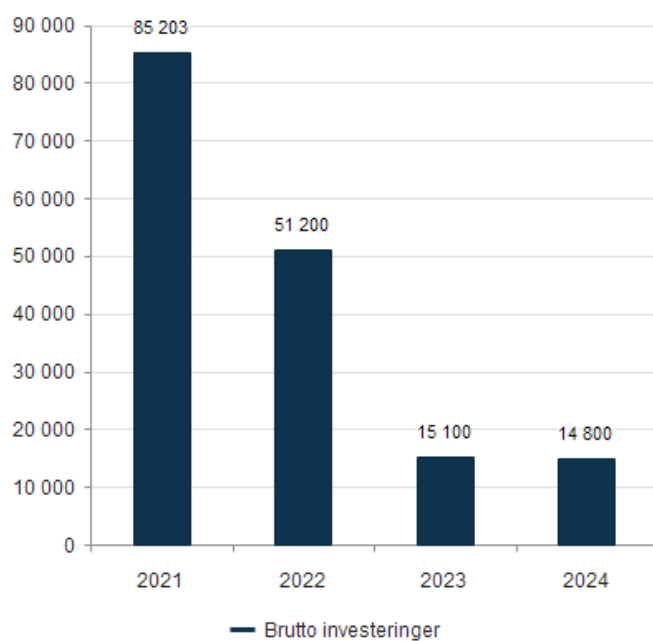
07-Brannvesen

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter tjenester til forebygging av og beredskap mot branner og ulykker. Bergen brannvesen er Bergen kommunes brann- og redningskorps og yter tjenester knyttet til forebygging av og beredskap mot branner og ulykker. Bergen brannvesen driver også 110-sentralen for 22 kommuner, er vertsbrannvesen for IUA Bergen region (interkommunalt utvalg mot akutt forurensning) med 20 kommuner, leder det nye brannsam arbeidet mellom 17 kommuner i regionen (Vest brann- og redningsregion), har ansvaret for brann- og ulykkesberedskapen på Lille-Sotra, Tyssøy og Bildøy, ivaretar brannsjefsfunksjonen og ledelsen av brann- og redningstjenestene i Samnanger, Osterøy og Vaksdal kommuner og drifter Bergen legevakts utrykningsbil.

Hovedprioriteringer

Bergen by skal være en trygg og god by for alle. Bergens store trehusbebyggelse gjør det ekstra viktig å ha et brannvesen som ivaretar trygghet i sårbare byområder, og vår felles kulturarv. Brannvesenet skal inngi tillit og trygghet og bidrar hver eneste dag til å sikre og redde liv, miljø og eiendom. Budsjettet styrker forebyggende innsats særlig rettet mot utsatte grupper, og det legges opp til en videre opptrapping for årene 2022, 2023 og 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020	216 511	216 511	216 511	216 511
Sum Lønns- og prisvekst mv.	1 700	1 700	1 700	1 700
Sum Tekniske justeringer	-1 156	-1 156	-1 156	-1 156
Prisjustering og diverse endringer	544	544	544	544
Konsekvensjustert ramme	217 055	217 055	217 055	217 055
Oppjustering til aktivitetsnivået				
Styrking av den brannforebyggende arbeidet	1 700	3 000	3 000	3 000
Byrådsleders avdeling				
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået	1 700	3 000	3 000	3 000
Nye engangstiltak				
110 - sentralene - økte kostnader til forvaltning av Nødnett brukerutstyr	640	0	0	0
Byrådsleders avdeling				
Sum Nye engangstiltak	640	0	0	0
Utgående engangstiltak				
110 - sentralen - konsekvenser av kommunesammenslåing	-648	-648	-648	-648
Byrådsleders avdeling				
Sammenslåing av 110-sentralene i Hordaland og Sogn og Fjordane	-930	-1 470	-1 470	-1 470
Byrådsleders avdeling				
Sum Utgående engangstiltak	-1 578	-2 118	-2 118	-2 118
Nye tiltak og realendringer budsjett	762	882	882	882
Ramme 2021-2024	217 817	217 937	217 937	217 937

Sammendrag budsjett

Driften for tjenesteområdet styrkes innen det brannforebyggende arbeidet med kr. 1,7 mill. i 2021, og ytterligere økning til kr 3,0 mill. fra 2022. Tjenesteområdet er øvrig justert for lønnsstigning.

Innen investering fortsetter den løpende utskiftingen av utrykningskjøretøy og brann- og redningsutstyr på grunn av alder og slitasje, samt oppfølging av bystyrets vedtak vedrørende bygging av ny Fana brannstasjon.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	238 434	241 055	245 847	247 147	247 147	247 147
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	43 450	45 949	44 411	43 231	43 231	43 231
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	537	515	515	515	515	515
Overføringsutgifter	10 197	18 051	18 051	18 051	18 051	18 051
Finansutgifter	19 470	14 282	14 500	14 500	14 500	14 500
Sum Driftsutgifter	312 088	319 852	323 325	323 445	323 445	323 445
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-63 219	-57 789	-59 421	-59 421	-59 421	-59 421
Refusjoner	-29 022	-39 120	-39 363	-39 363	-39 363	-39 363
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-4 335	-6 432	-6 723	-6 723	-6 723	-6 723
Sum Driftsinntekter	-96 576	-103 341	-105 508	-105 508	-105 508	-105 508
Sum	215 511	216 511	217 817	217 937	217 937	217 937

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	201 998	205 123	207 316	207 436	207 436	207 436
Finans, næring og eiendom	17 459	16 009	15 509	15 509	15 509	15 509
Fellesposter - bykassen	-4 463	-4 620	-5 008	-5 008	-5 008	-5 008
Sum	215 511	216 511	217 817	217 937	217 937	217 937

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Forebygging branner og ulykker	19 490	22 418	24 238	25 538	25 538	25 538
Feiing og tilsyn	-4 259	-5 440	-5 498	-5 498	-5 498	-5 498
Beredskap mot branner og ulykker	201 092	197 382	198 079	198 079	198 079	198 079
Alarmtjenester	-598	2 363	1 546	366	366	366
Selvkostrenter - boligbrannsikkerhet	-214	-213	-547	-547	-547	-547
Sum	215 511	216 511	217 817	217 937	217 937	217 937

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger *)	44	45	147	-23	64	64
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger *)	716	707	673	845	558	662
Dekningsgrad						
Årsverk til funksjon 338 pr. 1000 innbyggere	0,17	0,17	0,23	0,17	0,12	0,20
Årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere	0,70	0,70	0,47	0,49	0,49	0,51
Kvalitet						
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1) *)	298	289	287	290	190	305

*) Inflasjonsjustert med deflator

Prioritet - Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger

Netto driftsutgifter til forebygging pr. innbygger er utgifter knyttet til brannforebyggende arbeid inklusiv feiing og tilsyn. Kostnadene til forebygging pr. innbygger i Bergen er omtrent på gjennomsnitt med de øvrige ASSS kommunene.

Prioritet - Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger

Netto driftsutgifter til beredskap pr. innbygger er utgifter til beredskapsavdelingen og alarmsentralen for brann og ulykker (110-sentralen). Bergen kommune har med sine 12 områder med tett trehusbebyggelse flest slike av alle kommuner i landet. Samtidig er det mange kulturminner i Bergen sentrum. Dette fører til at behovet for beredskap øker for å imøtekomme risikoen. Tidligere sammenligninger mellom byene har vist at tallene som innrapporteres kan inneholde ulike kostnadselement og er ikke nødvendigvis direkte sammenlignbare. Pr. nå eksisterer det ikke eget nettverkssamarbeid mellom kommunene innen brann- og ulykkesvern.

Dekningsgrad - Årsverk til funksjon 338 pr. 1000 innbyggere

Årsverk til funksjon 338 pr. 1000 innbyggere er knyttet til årsverk innen brannforebyggende arbeid inklusiv feiing og tilsyn. Bergen ligger litt under nivå i ASSS uten Oslo, men over Oslo. "Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen" angir krav til dimensjonering av det brannforebyggende arbeidet, eksklusiv feiing og tilsyn, i den enkelte kommune til ett årsverk pr. 10 000 innbyggere.

Dekningsgrad - Årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere

Årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere er årsverk innen beredskapsavdelingen. Bergen lå høyest også i 2019 sammenlignet med de øvrige ASSS kommunene. Ressursbruken i Bergen gjenspeiler behovet for beredskap som risikoen den tette trehusbebyggelsen og kulturminnene i Bergen sentrum representerer.

Kvalitet - Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)

Gebyret for denne tjenesten er det minst standardiserte gebyret som måles i KOSTRA, fordi det kan variere hvor ofte feiing og tilsyn utføres (ref. SSB). Bergen har hatt tilgjengelig selvkostfond de siste årene, og i perioden 2014-2016 ble selvkostfondet bygget ned ved at inntektene fra årsgebyret ble holdt lavere enn utgiftene. I 2017 ble gebyrene økt for å kunne ta igjen deler av utgiftsnivået. Ny forskrift for feiing og tilsyn basert på risikostyrt tilnærming ble vedtatt i bystyresak 296/17 og iverksatt i 2018 med

ny gebyrstruktur. I 2020 er prognosen at selvkostfondet reduseres, og gebyrene i 2021 vil settes slik at selvkostfondet reduseres ytterligere i handlings- og økonomiplanperioden 2021-2024.

Utfordringer og strategi

Bergen kommunes overordnede mål for brann- og redningstjenesten er at Bergen skal være en trygg og god by for alle. Brann og redningstjenesten skal inngi tillit og trygghet, og bidra til å sikre og redde liv, miljø og eiendom.

Bergen brannvesen arbeider for følgende hovedmål:

- Ingen omkomne som følge av brann
- Ingen tap av uerstattelige kulturverdier i brann

Bergen brannvesen har som overordnet retning for sitt arbeide:

- Leverer brann- og redningstjenester som inngir tillit og trygghet
- Ha en risikobasert tilnærming
- Søke samfunnseffektive, regionale løsninger

Det brannforebyggende arbeidet

Brannforebyggende avdeling skal rette ressursbruken mot de hendelser og områder som har størst risikopotensial i forhold til helse, miljø- og materielle verdier. Sikring av den tette trehusbebyggelsen i Bergen kommune i overensstemmelse med «Revidert brannordning for Bergen kommune» (vedtatt i bystyresak 98/15), «Helhetlig brannsikringsplan for den tette trehusbebyggelsen i Bergen» (vedtatt i bystyresak 34/16) og "Nye lokale forskrifter hva angår "ny feie- og tilsynsordning" (vedtatt i bystyresak 296/17), vil fortsatt sette store krav til Bergen kommune og Bergen brannvesen.

Brannforebyggende avdeling søker samfunnseffektive, regionale løsninger, og samarbeider internt i Bergen brannvesen, med etater i Bergen kommune og eksterne organisasjoner som Arbeidstilsynet, Politiet, Jernbanetilsynet, samt ulike borettslag og sameier.

Avdelingen skal jobbe proaktivt og utvikle tjenestene til å bli de mest effektive brannforebyggende løsningene. Nytt digitalt system tas i bruk fra 2020, samt innføring av fast ordning med postale tilsyn for å øke kvalitet på - og antall tilsyn. Sårbarhet skal reduseres ved å utarbeide prosedyrer og rutiner knyttet til oppfølging av hendelser og brannevalueringer. Det skal også bidra til forskningsprosjekter i regi av utdannings- og forskningsinstitusjoner for å sikre god utvikling på relevante fagområder. Som del i dette skal det formidles utfordringer og spørsmål som Bergen brannvesen har behov for å få utredet, samt bidra til å spre kunnskap om og fra prosjektene. Sentralt blir også å utarbeide forprosjekt og analyse av økning i alarmer i 110, slik at brannvesenet sikrer godt beslutningsgrunnlag for videre arbeid og prioriteringer.

Brannforebyggende avdeling vil fortsatt administrere kommunens panteordning for å skifte ut gamle med nye, rentbrennende ildsteder for å redusere luftforurensingen, men som samtidig reduserer brannrisikoen. Kontraktene Bergen brannvesen har med Osterøy, Samnanger og Vaksdal kommuner om utførelse av det brannforebyggende arbeidet i disse kommunene vil fortsette.

Beredskap mot branner og ulykker

Å sikre samfunnseffektive regionale samarbeid er et av beredskap sine hovedfokus. Samarbeid er prioritert på flere områder, både i kommunen, etater imellom, nabokommuner, region og private foretak. Det styrker beredskapen, muliggjør kompetansedeling og gir større rom for øving. For 2020

opprettet nytt øvingsfelt for Bergen brannvesen på Flesland, noe som er et resultat av samarbeid mellom Bergen brannvesen og Avinor.

Bergen brannvesen jobber kontinuerlig med digitalisering på flere områder. Det er utviklet nye verktøy innen restverdiredning og akutt forurensing som gjør det enklere og mer effektivt å rapportere hendelser og fakturere kostnader. Det samarbeides internt med Seksjon for digitalisering og innovasjon for å videreutvikle bruk av de systemer og opplysninger som ligger hos andre etater i Bergen kommune.

Digitalisering forenkler arbeid med innsatsstøttesystemer ved større hendelser (drone, streaming, krisehåndteringsverktøy med mer). Sammen med Statens vegvesen og BaneNOR er det satt i gang et arbeid med å kartlegge robotteknologi som kan lette arbeidet ved hendelser i tunnel. Målet er å få en robot som kan gi tilgang til informasjon lengre inne i tunnelen og øke sikkerheten for mannskap.

Innen forskning er det igangsatt arbeid på tvers av brannvesenene i Vest brann- og redningsregion. Det er søkt midler i samarbeid med myndigheter, relevante bedrifter, klassifikasjonsselskap og forskningsmiljøer. Det er en målsetting at prosjektet kan finansiere en stipendiat. Det skjer en kontinuerlig utvikling av nye retningslinjer for innsats mot hendelser med litium-ion-batterier. Disse oppdateres etterhvert som man får mer kunnskap

Omfattende forskning viser at brannfolk er betydelig mer utsatt for å utvikle en rekke kreftsykdommer enn befolkningen generelt. Kreftfremkallende kjemikalier i brannrøyken er ikke til å unngå. Ett viktig tiltak for redusert risiko er å skille mellom ren og skitten sone i stasjonene. Dette er planlagt inn i ny Fana brannstasjon. Videre vil det ses på samme løsninger i øvrige stasjoner.

Når det gjelder *Tett trehus bebyggelse* jobber beredskapsavdelingen sammen med brannforebyggende for å sikre de mål som er satt i «helhetlig brannsikringsplan». Herunder godt egnet utstyr, befaringer, øvelser, sjekk av brannposter, samt merking av utrykningsveier

Bergen brannvesen jobber kontinuerlig med å videreutvikle kompetansen innenfor kjerneområdene RITS (redningsinnsats til sjøs), USAR (Urban search and rescue), oljevern, redningsdykking, tungbergning, CBRNE/kjemikalievern og drone. For USAR vil bedre øvingsfasiliteter i ny Fana brannstasjon bidra positivt i neste periode.

Driften av legevaktens utrykningsbil vil fortsette. Bergen brannvesen vil fortsatt ha ansvaret for brann- og ulykkesberedskapen på Lille-Sotra, Tyssøy og Bildøy samt ivareta brannsjefsfunksjonen og ledelsen av brann- og redningstjenestene i Samnanger, Osterøy og Vaksdal kommuner.

Alarmsentralen for brann og ulykker (110-sentralen)

10-sentralen for 22 kommuner i Vestland fylke skal fortsatt drives som en avdeling i Bergen brannvesen. I overensstemmelse med nasjonale politiske vedtak skal de nåværende 110-sentralene i Hordaland og Sogn og Fjordane slås sammen til en felles 110-region senest februar 2021. Sentralen har da 35 deltakerkommuner. 110 – sentralen vil fortsette å sikre høy kompetanse i avdelingen og være fagsentral. En hovedprioritet er samarbeid med andre sentraler, deltakerkommuner og med DSB. Det blir spesielt fokus på IKT-prosesser samt anskaffelse av nytt nasjonalt oppdragshåndteringssystem.

Vest brann og redning (VBR)

Bergen brannvesen vil fortsatt være vertsbrannvesen for et samarbeid mellom 18 selvstendige brannvesen i Vestland innen brann – og redningsberedskap og brannforebygging. Samarbeidsmodellen har ført medlemsbrannvesenene tettere sammen og allerede nå har samarbeidet gitt effekter, spesielt innen standardisering og kompetanseheving. I løpet av 2021 vil en ha på plass et overordnet

plandokument basert på ROS-, forebyggende- og beredskapsanalyser og kan arbeide enda mer systematisk med å utvikle samarbeidet.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Ingen omkomne som følge av brann.	Antall omkomne som følge av brann (den offisielle statistikken fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap)	0	0	0	0
	Ingen tap av uerstattelige nasjonale kulturverdier i brann.	Antall tap av uerstattelige nasjonale kulturverdier i brann (den offisielle statistikken fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap).	0	0	0	0

Virkemiddel for å nå mål

Å sikre samfunnseffektive regionale samarbeid er hovedfokus.

Samarbeid er prioritert på flere områder og i alle avdelinger. Det styrker beredskapen, muliggjør kompetansedeling og gir større rom for øving. Det gir også bedre gjennomslag i prosesser og øker kvaliteten på brantjenester i hele regionen, inklusiv Bergen.

Bergen brannvesen skal ha prioritert på arbeidet med tett trehusbebyggelse på tvers av avdelinger i Bergen brannvesen. Beredskapsavdelingen sammen med brannforebyggende avdeling skal sikre de mål som er satt i «helhetlig brannsikringsplan».

Oppjustering til aktivitetsnivået

Styrking av den brannforebyggende arbeidet

"Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen" angir krav til dimensjonering av det brannforebyggende i den enkelte kommune. Gjennom en styrking på kr 1,7 mill. i 2021 og økende til kr. 3,0 mill. fra 2022 vil Bergen brannvesen kunne øke bemanningen slik at den er nærmere i overensstemmelse med forskriftskravet.

Nye engangstiltak

110 - sentralene - økte kostnader til forvaltning av Nødnett brukerutstyr

Et premiss i utbygging av Nødnett i hele Norge var at staten skulle dekke hele førstegangsinvesteringen i Nødnett og tilknyttet brukerutstyr. Kostnadene til drift av Nødnett og brukerutstyr, samt forvaltning og reinvesteringer skulle dekkes av brukerne, jf. Prop. 100 S (2010–2011) og Innst. 371 S (2010-2011).

Kostnader til forvaltning av brukerutstyr har i følge DSB ikke vært dekket gjennom de ordinære avtalene for drift og support, og det meldes nå om kostnader til nødvendig utskifting og forvaltning av dagens kommunikasjonsløsning og oppdragshåndteringssystem. Dette medfører økte kostnader for alle 110 - sentralene, herunder kr 1,6 mill. for 110 Vest. Bergen kommunes andel av dette vil utgjøre kr 0,64 mill. i 2021.

Bergen brannvesen - merutgifter og inntektsbortfall som følge av korona

Merutgifter og inntektsbortfall pga korona

Utgående engangstiltak

110 - sentralen - konsekvenser av kommunesammenslåing

Flere kommuner ble slått sammen fra 2020 og antallet kommuner som skulle dele utgifter knyttet til 110-sentralen ble redusert fra 30 til 22. For at kommunene med lavest folketall ikke skulle komme for ugunstig ut i 2020 og i påvente av sammenslåing av 110-sentralene i Hordaland og Sogn og Fjordane, ble det gjort en endring i innretning for utgiftsdeling i 2020. Tiltaket utgår derfor fra 2021.

Sammenslåing av 110-sentralene i Hordaland og Sogn og Fjordane

I forkant av sammenslåing av 110 - sentralene påløper det endel engangsutgifter i hovedsak knyttet til ombygging, nye IKT-løsninger og omstillingstiltak. Sammenslåingen skal skje senest fra 1. februar 2021, og tiltaket utgår fra økonomiplanen.

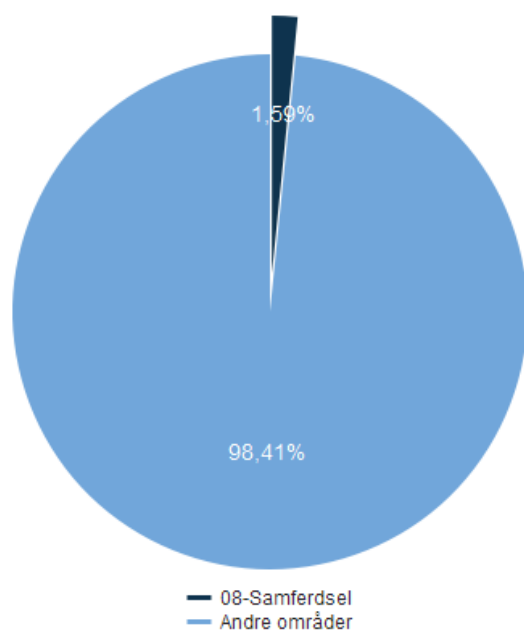
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

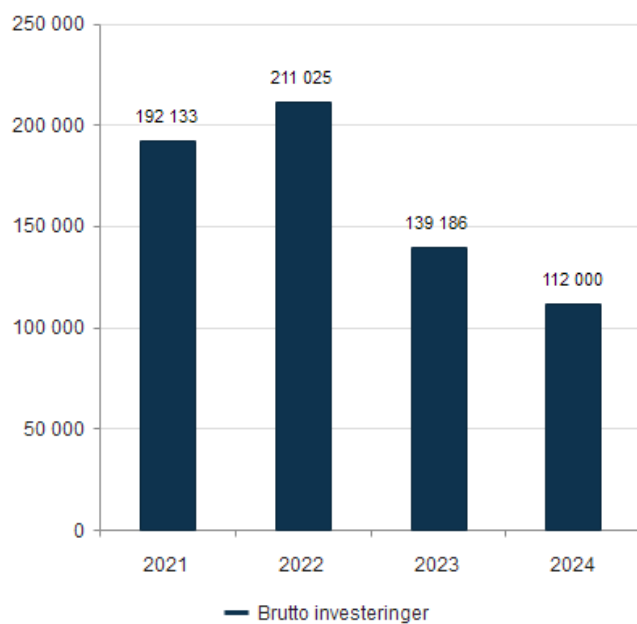
Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum		
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24		
Biler boligbrannsikkerhet	2020		IA	3,8	0,0	3,8	1,8	0,0	0,0	0,0	1,8	
Bilpark brann	Løpende						15,8	8,8	8,8	8,8	42,2	
ENØK-prosjekter	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	12,0	
Fana brannstasjon - nybygg	2022	BY 80/19	IA	92,6	123,7	0,0	123,7	58,3	36,1	0,0	0,0	94,4
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						3,3	3,3	3,3	3,0	12,9	
Nytt øvelsesfelt på Flesland	2021		IA	3,5	0,0	3,5	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	
Sum investeringsprosjekter				92,6	131,0	0,0	131,0	85,2	51,2	15,1	14,8	166,3

08-Samferdsel

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter bygging, forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veier, gater og broer, inkludert trapper, veimurer, gjerder, fartsdumper, sluker og stikkrenner. Kommunale veier skal være trafikksikre og til enhver tid ha god veibelysning. Det skal tilrettelegges for gange og sykkel, og universell utforming skal ivaretas i størst mulig grad.

Videre omfatter tjenesteområdet håndheving av parkeringsbestemmelsene og deler av politivedtektene. Saksbehandling av søknader som parkeringstillatelse for forflytningshemmede, forvaltning av boligsonerordningen, piggdekkgebyr, utleie og bruk av offentlig areal hører også til tjenesteområdet.

Arbeidet utføres i hovedsak av Bymiljøetaten, men tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen, herunder alle fagetater innenfor Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling.

Hovedprioriteringer

De budsjettmessige hovedprioriteringene innen samferdsel speiler satsinger i hht strategier og øvrige utfordringer kommunen står ovenfor.

Sykkel, gange og kollektiv er hovedsatsinger for kommunen, som for eksempel utvidelse og forbedring gjennom dekkefornyning for gang og sykkelnettet og tverrforbindelser til kollektivtilbud. Videre er tiltak som bilfrie bydeler, trafikksikring av særlig utsatte vegstrekninger, samt sikring av god blå- og grønn infrastruktur i utbyggingsområder høyt prioritert. Vedlikehold av kommunale broer, fortau og brosteinsdekker vil stå sentralt, samt vedlikehold av murer for god trafikksikkerhet.

Det prioriteres å utarbeide en belysningsplan for Bergen som også vil ivareta belysning for økt trafikksikkerhet for både kjørende, gående og syklende.

Det er prioritert ressurser til anskaffelse av et digitalt objekt-styringssystem for registrering av kommunens arealer og objekter. Det investeres også i nytt IT-system for prosess-støtte for tjenester innen bruk av offentlig areal, parkering, samt myndighetsutøvelse.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		119 612	119 612	119 612	119 612
Sum Lønns- og prisvekst mv.		3 146	3 146	3 146	3 146
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		1 277	1 277	1 277	1 277
Sum Tekniske justeringer		901	901	901	901
Prisjustering og diverse endringer		5 323	5 323	5 323	5 323
Konsekvensjustert ramme		124 935	124 935	124 935	124 935
Oppjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	598	598	598	598
Justering inntektskrav piggdekkgebyr	Klima, miljø og byutvikling	422	422	422	422
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		1 020	1 020	1 020	1 020
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Reduserte gebyrinntekter parkering	Klima, miljø og byutvikling	4 000	4 000	4 000	4 000
Reduserte inntekter fra piggdekkoblater	Klima, miljø og byutvikling	4 000	4 000	4 000	4 000
Reduserte inntekter kontroll sanksjoner parkering	Klima, miljø og byutvikling	3 800	3 800	3 800	3 800
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		11 800	11 800	11 800	11 800
Nye tiltak					
Digitalisering samferdsel - driftskonsekvens	Klima, miljø og byutvikling	-78	0	0	0
Digitalisering samferdsel - driftskonsekvens	Klima, miljø og byutvikling	-69	625	518	518
Forsinket gevinstuttak for satsing på økt bruk av eHandel	Klima, miljø og byutvikling	78	0	0	0
Midler til dekkefornying, fra investeringsbudsjettet til driftsbudsjettet	Klima, miljø og byutvikling	9 760	9 760	9 760	9 760
Supplering av lyspunkter på eksisterende anlegg - driftskonsekvens	Klima, miljø og byutvikling	25	50	75	100
Trafikksikring - driftskonsekvens	Klima, miljø og byutvikling	40	40	40	88
Sum Nye tiltak		9 756	10 475	10 393	10 466
Nye engangstiltak					
Sum Nye engangstiltak		0	0	0	0
Utgående engangstiltak					
Ekstraordinært vedlikehold av broer	Klima, miljø og byutvikling	-3 350	-3 350	-3 350	-3 350
Kartlegging og risikoanalyse av rasutsatte områder	Klima, miljø og byutvikling	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Utgående engangstiltak		-5 350	-5 350	-5 350	-5 350
Øvrige inntektsendringer					
EBE - Økt leie fra Bergen Parkering AS	Finans, næring og eiendom	-12 526	-12 526	-12 526	-12 526
Endring i antall boligsoner	Klima, miljø og byutvikling	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Økte inntekter fra parkering	Klima, miljø og byutvikling	-9 891	-9 891	-9 891	-9 891
Sum Øvrige inntektsendringer		-23 417	-23 417	-23 417	-23 417
Nye tiltak og realendringer budsjett		-6 191	-5 472	-5 554	-5 481
Ramme 2021-2024		118 744	119 463	119 381	119 454

Sammendrag budsjett

For å ha et realistisk budsjett er flere inntektsposter på tjenestoområde samferdsel nedjustert til reelt 2019-nivå i tertialrapport 1-2020. Justeringene er videreført for 2021 og videre i økonomiplanperioden.

Dette utgjør reduserte inntekter på totalt 12,2 mill. fordelt på gebyrinntekter fra parkering, kontrollsanksjoner, piggdekkoblater og piggdekkgebyr.

Budsjettmidler for dekkefornying/reasfaltering har tidligere vært budsjettert som investering fordi midlene ble brukt på større rehabiliteringsprosjekt der hele veikonstruksjonen inkl. toppdekket måtte fornyes. Nå benyttes midlene til rent vedlikeholdsmessig asfaltering og kostnaden skal derfor budsjetteres i driftsbudsjettet. Som en konsekvens av dette er driftsbudsjettet økt med 9,8 mill.

Engangsmidler til ekstraordinært vedlikehold av broer og til kartlegging/risikoanalyse av rasutsatte områder i 2020 er tatt ut av budsjettet fra og med 2021 og utgjør totalt 5,35 mill.

Endring i antall boligsone er forventet å gi 1 mill. i økte inntekter.

Parkeringsavgiften på vanlige avgiftsplasser på gategrunn økes med 15 %. I tillegg må nå elbiler betale for å stå på offentlig gategrunn, for å øke incentivet til å parkere i parkeringshus.

Satsene for boligsoneparkering økes også med 15 %. Elbiler må nå betale 50 % av satsen for fossilbil i egen boligzone.

Satsene for boligsoneanleggene økes med 15 %. Ladetillegget for elbil holdes uendret.

Satsen for besøksparkering i boligsonene dobles for fossilbiler og holdes uendret for elbiler.

Midlertidig parkering for håndverkere økes med 15 % og håndverkere med elbil får 50 % rabatt.

Samlet vil prisendringene gi 9,9 mill. i økte inntekter. Hovedtyngden av inntektsøkningen vil komme fra besøksparkering i boligsonene.

På investeringssiden er det i 2021 bl.a. budsjettert med 9,9 mill. til tiltak i Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett, 18,5 mill. til Mobilitetstiltak Gåbyen, 20,3 mill. til Trafikksikring og 27,5 mill. til oppgradering av Møllendalsbakken og etablering av tosidig fortau.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	65 121	70 991	71 456	71 456	71 456	71 456
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	178 911	192 021	200 606	201 325	201 243	201 316
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	42	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	44 241	42 304	42 304	42 304	42 304	42 304
Finansutgifter	103 006	61 922	63 199	63 199	63 199	63 199
Sum Driftsutgifter	391 320	367 238	377 565	378 284	378 202	378 275
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-193 002	-204 527	-215 722	-215 722	-215 722	-215 722
Refusjoner	-82 049	-43 099	-43 099	-43 099	-43 099	-43 099
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 219	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-278 270	-247 626	-258 821	-258 821	-258 821	-258 821
Sum	113 051	119 612	118 744	119 463	119 381	119 454

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	-75 835	-73 151	-85 079	-85 079	-85 079	-85 079
Klima, miljø og byutvikling	188 167	178 592	200 677	201 396	201 314	201 387
Fellesposter - bykassen	635	14 171	3 146	3 146	3 146	3 146
Sum	113 051	119 612	118 744	119 463	119 381	119 454

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Renhold på ikke-kommunal vei	0	0	75	75	75	75
Veilys på ikke-kommunal vei	7 173	7 317	7 317	7 317	7 317	7 317
Parkering- og myndighetsutøvelse	-87 496	-95 698	-108 410	-108 328	-108 323	-108 323
Øvrig veghold	2 591	10 670	11 412	11 412	11 412	11 412
Bruer, tunneller, vegkonstruksjoner	12 514	13 781	10 541	10 541	10 541	10 541
Drenering/overvann	14 258	15 163	15 431	15 431	15 431	15 431
Trafikksikkerhet inkl. skilting og vegmerking	67 032	76 650	75 204	75 229	75 254	75 327
Vegdekker	22 560	23 161	33 332	33 332	33 332	33 332
Renhold veg	25 505	27 154	27 702	27 702	27 702	27 702
Gatelys	24 326	22 068	22 022	22 634	22 522	22 522
Vinterdrift	24 587	19 345	24 118	24 118	24 118	24 118
Sum	113 051	119 612	118 744	119 463	119 381	119 454

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Antall km tilrettelagt for syklende siste år (km)	1,0	1,5	0,0	5,0	20,2	1,8
Brutto investeringsutgifter i kr pr. innbyggere, komm. veier og gater *)	351	642	3 189	580	2 620	1 244
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B) *)	372 743	359 311	495 453	222 488	642 042	312 901
Brutto driftsutgifter i kr til gatebelysn. pr. km komm. vei (B) *)	37 066	33 089	33 113	24 883	25 403	28 201
Dekningsgrad						
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	7	7	16	8	20	11
Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	83	90	140	62	66	86

*) Inflasjonsjustert med deflator

Prioritet*Antall km tilrettelagt for syklende siste år (km)*

Bergen ligger betraktelig lavere enn Stavanger og Oslo på antall km tilrettelagt for syklende de siste årene. Bergen er også marginalt lavere enn ASSS-nettverket.

Brutto investeringsutgift i kr pr. innbygger, kommunale veier og gater

Indikatoren viser de samlede investeringsutgiftene korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/ internkjøp mv. Indikatoren viser dermed prioritering av nybygging, større utviklingstiltak mv. for det aktuelle tjenesteområdet

Brutto investeringsutgifter for kommunale veier og gater i Bergen kommune utgjorde kr 642 pr. innbygger i 2019. Dette var en økning på 291 kr fra 2018. Bergen kommune har de siste årene hatt betydelig lavere investeringsutgifter enn Oslo, Trondheim, Stavanger og gjennomsnittet for ASSS-kommunene (Aggregerte styringsdata for samarbeidende storkommuner). Investeringene år for år er svært varierende, også i andre kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Årsaken til svingningene knytter seg til ujevn oppstart av prosjekter. Dette gjelder særlig trafiksikkerhetsprosjekter.

Netto driftsutgift eks. avskrivninger i kr pr. innbygger, kommunale veier og gater

Netto driftsutgifter eksklusive avskrivninger for kommunale veier og gater i Bergen kommune utgjorde kr 440 pr. innbygger i 2019. Dette var en reduksjon fra kr 499 i 2018. Nivået på driftsutgifter er lavere enn for ASSS-nettverket for øvrig.

Produktivitet*Brutto driftsutgift i kr til gatebelysning pr. km kommunal vei*

Brutto driftsutgifter til gatebelysning på kommunale veier i Bergen var kr 35 986 pr. km i 2018. Det har vært en liten nedgang i driftsutgiftene de siste årene, men fortsatt ligger Bergen over snittet i forhold til de andre ASSS-kommunene. Bergen har lavere driftsutgifter til gatebelysning enn Oslo og betydelig lavere enn Trondheim. Nedgangen i driftsutgiftene skyldes reduserte strømutgifter ved at noe av gatebelysningen er skiftet til LED-teknologi. Større investeringer til LED-belysning fremover vil gi ytterligere reduksjon i driftsutgiftene.

Brutto driftsutgift i kr pr. km kommunal vei og gate

Brutto driftsutgifter til kommunale veier og gater i Bergen kommune utgjorde kr 361 886 pr km i 2019. Bergen har hatt en reduksjon på 13 432 kr per km i utgiftene til drift og vedlikehold av veinettet fra 2018 til 2019, og ligger betydelig lavere enn både Oslo og Trondheim, men noe høyere enn snittet i forhold til ASSS-kommunene.

Dekningsgrad*Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbyggere*

Bergen kommune ligger litt under snittet for de kommunene Bergen sammenligner seg med. Store deler av de sentrale strøk i Bergen er regulert med boligsoneparkering. Dette medfører at forflytningshemmede har et stort parkeringstilbud utover de reserverte plassene for

forflytningshemmede. Når de i tillegg kan benytte offentlig regulerte avgiftsplasser, er parkeringstilbudet relativt sett tilfredsstillende for de forflytningshemmede.

Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innbyggere

Bergen kommune ligger over snittet i forhold til de fleste sammenlignbare kommunene utenom Trondheim.

Utfordringer og strategi

Strategier og planer stiller nye krav, som utfordrer dagens praksis. Kommuneplanens arealdel (2018 - 2030) påvirker flere tematiske planer og normaler som igjen krever revisjon.

Bergen skal være en aktiv og attraktiv by. "Den kompakte byen" krever nye tilnærminger innen infrastruktur og areal. Dette innebærer finansiering av reguleringsplaner, eiendomsavklaringer og kjøp, prosjektering, bygging og forvaltning. Prosesser knyttet til dette er tidkrevende og komplekse, da et mangfold av hensyn skal ivaretas. Eksempler på større områder som er under utvikling er Paradis, Wergeland og Mindemyren.

Arbeidet med å aktivt tilrettelegge for byutvikling rundt kollektivknutepunkt er styrket gjennom Miljøløftet. Etablering av offentlig infrastruktur er nødvendig for realisering av en samordnet areal- og transportpolitikk, og fortetting i tråd med nasjonale føringer og lokale vedtak (jf. kommuneplanens arealdel). Aktiv fortetting rundt knutepunkt skal bidra til å tilrettelegge for attraktive alternativer til personbiltransport, sikre god gang- og sykkeladkomst til både skole, nærområder og dagligvarehandel, styrke grunnlaget for kollektivtrafikken og underbygger null-visjonen for trafiksikkerhet, samt tilpassete grønne løsninger for næringstransporten.

Det er utarbeidet flere nye strategier med stor betydning for samferdselsfeltet i Bergen kommune, herunder ny gåstrategi, sykkelstrategi og strategi for sjøfronten Bergen sentrale deler. Nye strategier for sykkel og gange følger opp og understreker ytterligere satsingen på mobilitetspyramiden fra Kommuneplanens samfunnsdel som prioriterer gående og syklende høyest. Gjennom god tilrettelegging og helhetlig utforming av tilbudet til myke trafikanter skal langt flere gå og sykle enn det som er tilfellet i dag. Dette innebærer også å utvikle bilfrie områder, «Hjertesoner» rundt skolene, snarveier til kollektivtilbud og viktige offentlige tjenestetilbud, etc.

Kommunens veinorm (tekniske krav til kommunale veier) vedtatt i 2005, er utdatert og mangelfull relatert til strategier, fortetting, reguleringsplaner, prosjektering av nye veier og godkjenning av tekniske planer.

Arbeid med ny Trafiksikkerhetsplan har startet for planperioden 2022 - 2025. Planen skal bygge på visjonen om null drepte eller hardt skadde i trafikken. Det er en målsetting i arbeidet å knytte den kommende planen til overordnede byutviklingsstrategier i Bergen kommune.

Alle anlegg innen tjenesteområdet krever jevnlig vedlikehold for å opprettholde sin funksjon. Vedlikeholdsmeldingen for kommunale veier, bystyresak 193/17, beskriver et stort vedlikeholdsetterslep. Som en konsekvens av dette, ble det høsten 2018 utarbeidet en «Strategi for drift og vedlikehold av det kommunale veinettet i Bergen kommune 2019-2028», bystyresak 19/19. Strategidokumentet skal bidra til å stoppe vedlikeholdsetterslepet og å nå Bergen kommunes overordnede mål om å være en aktiv og attraktiv by, gjennom blant annet sterk satsing på gående og syklende.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Fortsatt reduksjon i antall hardt skadde eller drepte i trafikken (Nullvisjonen).	Nedgang i antallet alvorlige trafikkuulykker på kommunale veier i Bergen			0,0 %	0,0 %
Norges grønneste storby	Bergen skal ha et sammenhengende og sikkert sykkelnett med god tilgjengelighet og sykkelvennlig utforming.	Km sykkelnett med tilstrekkelig kvalitet i hht målsetning				
	Det skal være god tilgang til sykkelparkering.	Avstand til sykkelparkeringsplasser i sentrum og bydelsentre			5,0 %	20,0 %
	Gangnettet skal oppgraderes rundt bydelssentre og utvidet Bergen sentrum, og utvides i hele Bergen.	Antall / km nye gangforbindelser			0,5	
		Antall / km oppgraderte gangforbindelser			1,4	
Trygg økonomistyring	Kapitalen i vegnettet skal ivaretas på en kostnadseffektiv måte	Antall murer og kai er vedlikeholdt /oppgradert for å lukke vedlikeholdsetterslepet			20	

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet Samferdsel;

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen

- Bergen skal være gåby, sykkelby og kollektivby med kompakte strukturer og redusert personbiltransport.
- Den grønne byen skal ivaretas i drifts- og vedlikeholdsarbeidet

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke

- Bergen by tester aktivt ut nye løsninger for en bedre samferdsel/mobilitet.

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv

- I Bergen skal innbyggere og næringsliv samhandle og kommunisere med kommunen primært via digitale kanaler for å sikre økt kvalitet, enklere søknadsprosess og raskere svar.
- Kapitalen i vegnettet skal ivaretas på en kostnadseffektiv måte

Politisk plattform, strategier, temaplaner og generelle utfordringer krever tydelige satsinger og virkemidler for å oppfylle målene som er satt.

Det er vedtatt nye strategier for sykkel og gange med ambisiøse mål og satsinger. Det er behov for et omfattende handlingsplanarbeid med kartlegginger, utredninger, prioriteringer og iverksettelse av tiltak for å sikre at satsinger blir fulgt opp.

Piloter skal etableres for å teste ut nye løsninger innen samferdsel, som for eksempel mikromobilitet, sykling mot enveisregulerte gater og bilfrie områder, med fokus på hvordan byen kan regulere og tilrettelegge for dette slik at det bygger oppunder Bergens overordnede mål.

I tillegg arbeides det kontinuerlig med å optimalisere ressursbruken internt i kommunen, og for å finne løsninger som gir nødvendig fleksibilitet for å ivareta tjenestetilbud, drift og vedlikehold, prosjekter og leverandøroppfølging. Arbeidet med hurtigere saksbehandling av tekniske planer og ny veinorm skal prioriteres i perioden. Det skal implementeres et digitalt objektstyrings-system, som på sikt vil bidra til mer treffsikre strategier, bedre forvaltning og danne grunnlag for mer effektiv anvendelse av driftsmidler. Videre settes det krav til klima og miljø i alle anskaffelsesprosesser.

Det er utarbeidet en handlingsplan for å håndtere drift og vedlikeholdsetterslepet på kommunale veganlegg. Gjennom krav i driftskontrakter skal kommunen gi sikre og forutsigbare forhold for sykkelnettet, og inspeksjon og kontroll av vegnettet skal sikre kvalitet og nødvendig vedlikehold. Et fond skal etableres for å utjevne behovet for midler til vinterdrift mellom enkle og krevende vintre, ref. Bergen bystyre sak 19/19.

Trafikksikkerhet skal prioriteres høyt i perioden med fokus på forbedring av trafikksikkerhet knyttet til veianlegg og fortau. Universell utforming skal vektlegges i all opprusting og ved nyanlegg innen samferdsel. En plan for belysning av byrom og vei skal utarbeides for å bygge opp under målsetningen om en trygg, attraktiv og levende by.

I 2020 skulle ny lokal forskrift om boligsoneparkering blitt implementert. Deler av dette har blitt utsatt til 2021 på grunn av Covid-19. Besøkende el-biler skal fra 1. oktober 2020 betale og fra 1. april 2021 vil det kun være lov å ha en bil per husholdning i boligsoner områder. Overvåking av parkeringsbestemmelser og politivedtekter gjøres med ny teknologi og bidrar til hyppigere kontroller.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall illeggelser fra parkeringsovervåking	44 979	41 266	0	40 000	40 000	40 000	40 000	
Antall klager på illeggelser fra parkeringsovervåking	3 376	2 891	0	2 800	2 700	2 600	2 500	
Antall piggoblat (sesong og mnd.)	10 674	10 358	0	10 100	10 000	9 900	9 800	
Antall søknader på HC-kort	1 565	1 233	0	1 200	1 200	1 200	1 200	
Gang- og sykkelvei, antall km	105	110	0	110	110	110	110	
Kom. veier med fartsgr. < 40 km/t	316	0	0	320	320	320	320	
Kommunal vei og gate, antall km	636	638	0	639	640	641	642	
Kommunale veier med belysn., km	636	638	0	639	640	641	642	
Renhold av veger, sum forbruk	23,5	23,5	0,0	23,5	23,5	23,5	23,5	
Søknadspl. saker behandlet, antall *	4 402	4 997	0	5 100	5 200	5 300	5 400	
Trafikksikkerhetstiltak, sum inv.	5,2	6,5	0,0	6,5	6,5	6,5	6,5	
Vedlikehold, sum forbruk i mill.	23,7	26,9	0,0	26,9	26,9	26,9	26,9	
Vinterveghold, sum forbruk	43,0	43,8	0,0	43,8	43,8	43,8	43,8	

Oppjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Reduserte gebyrinntekter parkering

Gebyrinntekter fra parkering nedjusteres til reelt 2019-nivå

Reduserte inntekter fra piggdekkoblater

Reduserte piggdekkinntekter til reelt nivå

Reduserte inntekter kontroll sanksjoner parkering

Justere ned inntekten fra kontroll sanksjoner parkering til reelt 2019-nivå

Nye tiltak

Digitalisering samferdsel - driftskonsekvens

Driftskonsekvens sensorer HC og varelevering

Forsinket gevinstuttak for satsing på økt bruk av eHandel

I tertialrapport 1-20 ble det vedtatt å forskyve gevinstuttaket av satsing på økt bruk av eHandel med ett år. Dette som følge av forsinkelser i prosjektet som skal anskaffe og implementere den nye eHandels-løsningen. Byrådet foreslår nå å reversere hele det planlagte gevinstuttaket, og videreføring av tidsforskyvningen utgår.

Midler til dekkefornying, fra investeringsbudsjettet til driftsbudsjettet

Forslag om flytting av investeringsmidler på prosjekt 700100 - Dekkefornying til driftsbudsjettet.

Nye engangstiltak

Nødvendig fjellsikring i Sædalen

Streng nødvendig fjellsikring i Sædalen

Pilotprosjekt - stenging for biltrafikk over Torget og Bryggen

Kostnader knyttet til stenging av Bryggen og Torget for biltrafikk

Tidlig innløsning av leasingkontrakt for hydrogenbiler

Kostnader for å avbryte leasingkontrakt for hydrogenbil pga. mangel på fyllestasjon

Utgående engangstiltak

Ekstraordinært vedlikehold av broer

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene går ut av budsjettet fra og med 2021.

Kartlegging og risikoanalyse av rasutsatte områder

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene går ut av budsjettet fra og med 2021.

Øvrige inntektsendringer

EBE - Økt leie fra Bergen Parkering AS

Det legges opp til at prisene for parkering i Klostergarasjen, Bygarasjen og øvrige parkeringsanlegg som Bergen Parkering AS leier av kommunen vil øke fra 1.1.21. Dette gir grunnlag for å øke leien som Bergen Parkering AS betaler til kommunen v/Etat for bygg og eiendom (EBE) med kr 12,5 mill. per år. Selv om parkeringsprisene øker for alle biler, vil dagens elbilfordel opprettholdes.

Endring i antall boligsoner

Økt antall boligsoner forventes å gi økte boligsoneinntekter. Som tidligere år settes 50 % av boligsoneinntektene av til boligsonefond. Boligsonefondet finansierer bl.a. nye beboeranlegg.

Økte inntekter fra parkering

Generell prisstigning på 15 % på boligsoneparkering og innføring av 50 % betaling for elbil i egen boligsoner. Prisene i beboeranlegg økes også med 15%, gjeder både fossilbiler og elbiler.

Prisene på ordinær gateparkering økes med 15 % og det innføres full betaling for elbiler på disse plassene.

Besøksparkering i boligsonene øker med 100 % for fossilbiler og elbiler betaler 50 % dvs. samme takst som fra oktober 2020.

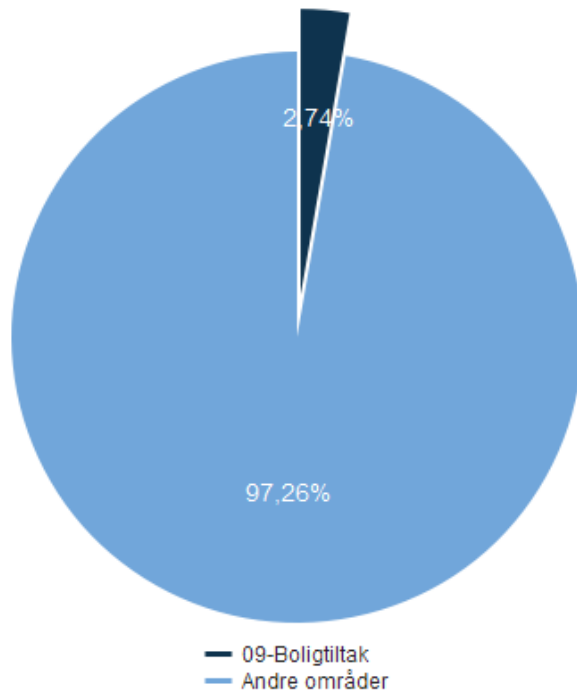
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24		
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto	2021	2022	2023		2024	
Bilfri bydel – Bøhmergaten/Løvestakksiden	2024		IA	20,0	0,0	20,0	2,0	5,0	5,0	8,0	20,0	
Bilfri bydel – Nedre Nygård/Nygårdshøyden	2024		IA	65,0	0,0	65,0	5,0	30,0	20,0	10,0	65,0	
Bussholdeplasser tilstandsrapport Bysykler	2022			12,6	8,3	8,3	3,4	0,0	0,0	0,0	3,4	
	2021	AD 2017/11468- 438		7,0	2,0	2,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	
Dekkefornying/reinvestering	Løpende						12,2	12,2	12,2	12,2	48,8	
Deltakelse i Graveklubbprosjekter	Løpende						4,4	1,5	1,5	3,5	10,9	
Digitalisering samferdsel	2021		IA	17,9	0,0	17,9	13,3	4,5	0,0	0,0	17,7	
Gang- og sykkelveier	Løpende						4,7	1,5	1,0	1,0	8,1	
Gatebelysning i Bergen	2024		IA	7,3	0,0	7,3	2,2	0,0	0,0	2,5	4,7	
Handlingsplan for sykkel på kommunalt vegnett	2024		IA	48,5	0,0	48,5	9,9	6,2	10,0	15,0	41,1	
Infrastrukturtiltak i utbyggingsområder	Løpende						4,4	10,8	15,0	18,0	48,2	
Klostergarasjen - Utbedring av søyler	2022		IA	25,0	0,0	25,0	25,0	0,0	0,0	0,0	25,0	
LED-belysning gatelys - oppgradering	2021	BY 119/17		60,0	50,1	50,1	3,1	0,0	0,0	0,0	3,1	
Lyngbøveien - trafikkisikring	2022		IA	59,2	0,0	59,2	1,6	20,0	21,0	0,0	42,6	
Mobilitetstiltak Gåbyen	Løpende						29,0	25,0	26,5	31,0	111,5	
Møllendalsbakken	2024		IA	51,1	0,0	51,1	27,5	28,1	0,0	0,0	55,6	
Oppgradering av bussholdeplasser	2022		IA	14,7	0,0	14,7	6,5	7,0	0,0	0,0	13,5	
Supplering av lyspunkter på eksisterende anlegg	2023	BY 1111/20		10,0	10,0	10,0	2,5	2,5	2,5	0,0	7,5	
Sykling mot enveisregulerte gater	2024		IA	25,9	0,0	25,9	1,8	8,0	8,7	0,0	18,5	
Trafikkisikring	Løpende						20,3	16,8	10,8	10,8	58,7	
Utbyggingsavtaler Janaflaten	2021		IA	12,4	0,0	12,4	0,6	11,4	0,0	0,0	12,0	
Utbyggingsavtaler Møllendal	2022			33,0	41,1	41,1	0,1	0,6	0,0	0,0	0,7	
Utbyggingsavtaler Paradis	Løpende						12,2	20,0	5,0	0,0	37,2	
Sum investeringsprosjekter				130,2	458,6	0,0	458,6	192,1	211,0	139,2	112,0	654,3

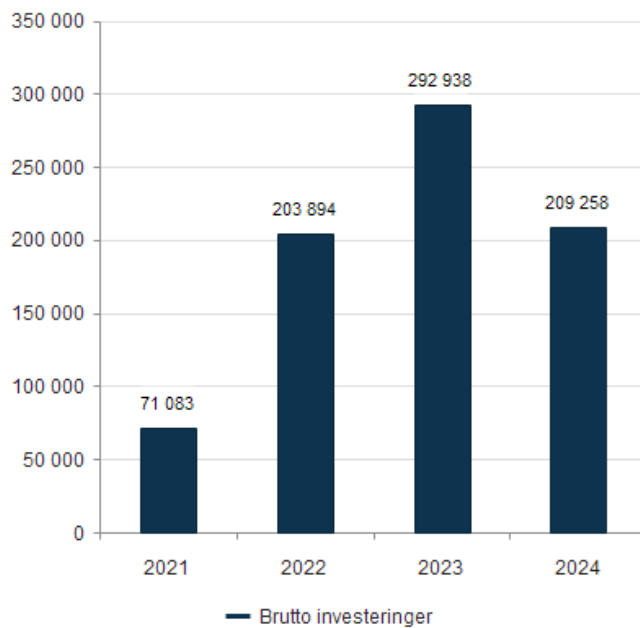
09-Boligtiltak

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet forvaltes av Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig v/Boligetaten og Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom v/Etat for Boligforvaltning (EBF) samt Etat for utbygging (EFU). Tjenesteområdet inneholder kommunens individrettede boligpolitiske virkemiddel og boligprogram, og er bydekkende.

Etat for Boligforvaltning (EBF) sine tjenester er knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens utleieboligmasse og leieforhold, mens Etat for utbygging (EFU) har ansvaret for prosessen etter arealerverv, rehabilitering og bygging av nye boliger i kommunens regi fram til ferdige boliger.

Boligetatens tjenester består av statlig og kommunal bostøtte, tildeling av startlån, boligtilskudd og tildeling av ordinære kommunale utleieboliger.

Hovedprioriteringer

Alle trenger en bolig, men boligen må også være et hjem. For at boligen skal være noe mer enn en plass hvor basisbehovene tilfredsstilles må bosituasjonen være trygg, forutsigbar og stabil. Dette er vesentlig for at andre utfordringer i tilværelsen skal kunne mestres. Etterspørselen etter ordinær kommunal bolig er fortsatt på et lavt nivå etter Byrådets satsing på etablering av nye boliger og botilbud. Dette setter oss i stand til å tilby gode boliger i gode bomiljø.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		106 337	106 337	106 337	106 337
Sum Lønns- og prisvekst mv.		18 122	18 122	18 122	18 122
Sum Generelt inntektskrav		-11 697	-11 697	-11 697	-11 697
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		-2 657	-1 501	1 297	1 297
Sum Tekniske justeringer		194	2 319	2 319	2 319
Prisjustering og diverse endringer		3 962	7 244	10 041	10 041
Konsekvensjustert ramme		110 299	113 581	116 378	116 378
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Bostøtte - effekt av økte sosialhjelpssatser 1. mars 2020	Arbeid, sosial og bolig	10 000	10 000	10 000	10 000
Overføring av forvaltningsansvar for utlånsvirksomhet	Arbeid, sosial og bolig	2 100	2 100	2 100	2 100
Statsbudsjettet 2021 - Statlig bostøtte og økt boutgiftstak	Arbeid, sosial og bolig	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
Underdekning boliger EBF	Arbeid, sosial og bolig	0	6	12	19
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		8 700	8 706	8 712	8 719
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Bostøtte - Tilpasning til aktivitetsnivå	Arbeid, sosial og bolig	-1 440	-1 170	-1 170	-1 170
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	-548	-548	-548	-548
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-1 988	-1 718	-1 718	-1 718
Nye tiltak					
125 nye boliger i kommunal egenregi - Bostøtte	Arbeid, sosial og bolig	0	196	1 428	4 368
125 nye boliger med tilvisningsavtaler - Bostøtte	Arbeid, sosial og bolig	2 017	4 425	4 425	4 425
Boligløftet Bergen - bostøtte	Arbeid, sosial og bolig	0	0	354	810
EBF - FDV- nye boliger - ordinære utleieboliger	Finans, næring og eiendom	-100	-100	-100	-100
EBF - Husleieinntekter - nye boliger - ordinære utleieboliger	Finans, næring og eiendom	334	334	334	334
EBF- Brannsikring	Finans, næring og eiendom	4 310	6 844	6 051	7 988
Sum Nye tiltak		6 562	11 700	12 492	17 825
Utgående engangstiltak					

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	0	0	-1 000	-1 000
Sum Utgående engangstiltak		0	0	-1 000	-1 000
Effektivisering					
Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering	Arbeid, sosial og bolig	-300	-600	-600	-600
Sum Effektivisering		-300	-600	-600	-600
Øvrige inntektsendringer					
EBF - Endring i gjengs leie	Finans, næring og eiendom	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
EBF - Reduserte husleieinntekter	Finans, næring og eiendom	4 500	4 500	4 500	4 500
Sum Øvrige inntektsendringer		0	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		12 974	18 088	17 886	23 226
Ramme 2021-2024		123 273	131 668	134 264	139 604

Sammendrag budsjett

Driftsbudsjettet for tjenesteområde Boligtiltak omfatter drift av Boligetaten og budsjett for tjenestene bostøtte, boligfinansiering og boligtildeling.

Budsjettet påvirkes i vesentlig grad av boligmarkedet og nivå for husleie både i det private marked og husleie for kommunale boliger. Det er en vesentlig sammenheng mellom kommunale husleieinntekter på den ene side og utgifter til bostøtte på den andre side.

Budsjettet påvirkes også av regelverk for statlig bostøtte, antall boliger, type boliger og beboersammensetning med ulik grad av tjenester for å mestre å bo i egen bolig. Kommunens planer og strategier for boligområdet gir grunnlag for utfyllende informasjon om sammenhengene.

Budsjettet påvirkes for det meste av kjente faktorer som en har god oversikt over, og utgiftsveksten for bostøtte må sees i lys av et mål om å utjevne sosiale forskjeller.

Budsjettet for 2021 preges av at sosialhjelpssatsene ble oppjustert i 2020, og byrådet foreslår å innarbeide anslått effekt av denne økningen på den kommunale bostøtten. I tillegg tas det i bruk nye boliger i perioden som medfører økte bostøttekostnader. Som følge av endringer i den statlige bostøtteordningen, forventes det også økte refusjonsinntekter i den kommende perioden.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	24 345	25 231	25 091	24 791	23 791	23 791
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	209 071	186 428	204 703	207 243	206 455	208 399
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	57 173	40 000	41 280	41 280	41 280	41 280
Overføringsutgifter	300 034	309 889	322 109	324 960	326 546	329 942
Finansutgifter	44 124	57 820	55 162	58 444	61 242	61 242
Sum Driftsutgifter	634 747	619 367	648 345	656 718	659 314	664 654
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-371 250	-366 196	-373 140	-373 140	-373 140	-373 140
Refusjoner	-145 125	-146 834	-151 932	-151 909	-151 909	-151 909
Overføringsinntekter	-9 085	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-24 190	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-549 651	-513 030	-525 072	-525 049	-525 049	-525 049
Sum	85 096	106 337	123 273	131 668	134 264	139 604

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	136 957	126 230	126 429	130 278	130 315	130 284
Arbeid, sosial og bolig	163 787	188 936	202 222	204 802	205 394	208 797
Fellesposter - bykassen	-215 648	-208 829	-205 378	-203 411	-201 444	-199 476
Sum	85 096	106 337	123 273	131 668	134 264	139 604

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kommunale utleieboliger	-73 890	-77 684	-75 299	-69 483	-67 479	-65 542
Byggdrift bostedsløse	-1 564	-6 097	-6 148	-6 148	-6 148	-6 148
Bostøtte	150 513	162 251	174 947	177 827	179 419	182 822
Boligfinansiering	3 647	20 114	22 275	22 275	22 275	22 275
Boligtildeling	6 391	7 753	7 497	7 197	6 197	6 197
Sum	85 096	106 337	123 273	131 668	134 264	139 604

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Produktivitet						
Beløp per innbygger i boligtilskudd til etablering videretildelt av kommunen (B) *)	64	57	117	98	162	74
Beløp per innbygger i boligtilskudd til tilpasning videretildelt av kommunen (B) *)	12	8	11	13	7	19
Beløp per innbygger i startlån videretildelt av kommunen (B) *)	1 632	1 606	1 575	2 258	1 651	2 068
Dekningsgrad						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	20	19	23	20	19	19
Andre nøkkeltall						
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (B)	21	19	16	16	22	16

*) Inflasjonsjustert med deflator

Kommunale boliger

Produktivitet

Beløp per innbygger i boligtilskudd til etablering videre tildelt av kommunen: Bergen ligger lavt i forhold til nivået i de øvrige storbyene, og det bør være et potensiale til å nå flere vanskeligstilte husstander med boligtilskudd. Omfanget påvirkes av søkertilgang og prisutvikling i boligmarkedet.

Beløp per innbygger i boligtilskudd til tilpasning videre tildelt av kommunen: Bergen har hatt en nedgang fra 2018 til 2019, og ligger under snittet i ASSS. Vi har en historisk aktiv bruk av denne tilskuddsordningen, og det bør være et potensiale for økt bruk fremover. Omfanget påvirkes av søkertilgang.

Beløp per innbygger i startlån videre tildelt av kommunen: Fra 2018 til 2019 har Bergen hatt en nedgang i beløp pr innbygger. Omfanget påvirkes av søkertilgang og prisnivå i boligmarkedet.

Dekningsgrad

Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere: Bergen kommune ligger likt med Oslo, og noe under nivået i Stavanger og Trondheim. Forskjellene er imidlertid små mellom kommunene. Tallet forventes å holde seg stabilt fremover, med en mulig økning når effekten av nytt boligprogram inntreffer.

Andre nøkkeltall

Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere: Bergen ligger under nivået for Oslo. Det er fortsatt et potensiale for at flere husstander bosatt i private eide og leide boliger kan oppnå statlig bostøtte, men en stor endring vil først skje hvis staten forbedrer ordningen.

Utfordringer og strategi

I løpet av de siste årene har etterspørselen etter ordinære kommunale boliger gått ned, mens behovet for flere differensierte boligtilbud med tilpassede tjenester for de mest utsatte boligsøkerne, er

fremdeles entydig. I boligprogrammet, Handlingsplan for 250 flere kommunale utleieboliger (bystyresak 44/17), skal halvparten av boligene være i egen regi og bygges for de mest vanskeligstilte på boligmarkedet. Det stilles særlige krav til boligene og beliggenheten, derfor oppføres disse i egen regi. Reguleringsarbeidet er noe utfordrende.

De resterende boligene i program for 250 nye boliger anskaffes som tilvisningsboliger. Det er inngått tilvisningsavtaler for 5 ulike anlegg som i sum utgjør 107 boliger. De første 28 av 75 tilvisningsboliger som Bergen kommune har inngått avtale med Selvaag Utleiebolig AS om, ble tatt i bruk i årsskiftet 2019/2020. Ytterligere 29 er tatt i bruk i løpet av 2020. De resterende 18 som er inngått avtale med Selvaag Utleiebolig AS om, forventes tatt i bruk i løpet av 2021. Tilsvarende avtale med Daimyo Eiendom om ytterligere 32 tilvisningsboliger forventes også ferdigstilt i 2021.

Tilvisningsavtaler innebærer at kommunen avtaler med private boligselskap om rett til å utpeke beboere i selskapets utleieboliger. Beboer blir leietaker i det private selskapet, men har rett til å søke kommunal bostøtte.

Kommunens boligprogram for etablering av 400 nye boliger, jf. Bystyresak 197/07, fører fortsatt til innfasing av kommunalt disponerte boliger. 377 av disse er tatt i bruk. Med fullføring av et anlegg under regulering i Fana vil programmet være ferdig.

Den klart dominerende andelen av boligsøkere i kø har store og sammensatte behov. For at disse skal mestre og beholde et stabilt boforhold trenger de tilpassede boliger og nødvendige oppfølgingstjenester. Kostnadene ved booppfølging vil øke som følge av flere og mer tilpassede tilbud.

Antall mottakere av kommunal bostøtte i 2020 er på samme nivå som i fjor og vil ligge relativt stabilt fremover. Imidlertid vil kostnadene ved bostøtten øke noe basert på erfaringene ved økte sosialhjelpssatser. Det forventes ikke at den statlige andelen vil øke betydelig etter den midlertidige økningen i 2020 som følge av koronatiltak.

Antall husstander som venter på boligtildeling ligger fremdeles på et svært lavt nivå, men analyser fra Boligetaten indikerer at køen fremover vil ligge på dagens nivå. Ytterligere nedgang er avhengig av at de igangsatte boligprosjektene ferdigstilles. Antall boliger for tildeling er fortsatt på samme høye nivå og ventetiden, særlig for barnefamilier og unge, er fortsatt lav og noe synkende.

En mer differensiert boligportefølje og ikke minst, god oppfølging i boligen, gir større fleksibilitet, flere bosettinger og økt bostabilitet. Det private utleiemarkedet er, både med og uten bistand fra kommunen, fortsatt en medvirkende årsak til gode resultater for bosetting av vanskeligstilte.

Etter endringer i den statlige bostøtteordningen i 2017 har antall mottakere av statlig bostøtte ligget stabilt, men utbetalt beløp har økt og det ser ut til at nedgangen både i utbetalinger og mottakere i Bergen har stoppet opp. Nedgangen i kommunens refusjon til egen bostøtteordning har også stoppet opp og refusjonen antas å øke noe i 2020 som en virkning av særlige tiltak pga. koronasituasjonen. Denne økningen antas ikke å vedvare slik at det manglende samsvaret mellom Husbankens boutgiftstak, de reelle leiekostnadene og inntektsgrensene, vil fortsatt være en utfordring.

Antall Startlånssøknader stiger igjen noe, men antall utbetalte lån og totalt utlån er noe redusert. Finansiering av husstander ut av kommunale leieforhold ligger på samme nivå som tidligere, mens antall utbedringslån synker noe både i antall og volum. Byrådet vedtok i sak 1182/20 nye retningslinjer for startlån og tilskudd til etablering, noe som antas å øke utlånet.

En dokumentert sideeffekt av Startlånsordningen er, grunnet husstandenes låneramme og boligprisene, at forskjeller i levekår bydelene mellom opprettholdes. I Boligmelding 2020 – 2026 løftes problemstillingen og mulige virkemiddel presenteres og diskuteres. Dette er et tema som må tilnærmes tverrfaglig og i tett samarbeid byrådsavdelingene mellom. I tillegg må sentrale myndigheter adresseres for utvikling av nye virkemiddel og tilpasninger i lovverket.

Hovedhensikten med etablering av flere utleieboliger er selvfølgelig at det er økt behov for slike, men vesentlig er også at Bergen trenger flere boliger i flere bydeler. Samtidig gir dette en mulighet for å fortynne den eksisterende boligmassen. Dette bidrar til bedre fordeling og spredning av de kommunale boligtilbudene, samtidig som det danner grunnlag for et godt sosialt mangfold i de ulike delene av byen. En ser her særlig for seg de nye boligene anskaffet i markedet og i regi av tilvisningsavtalene som egnet som nye tilbud både til eksisterende beboere i fortynningsprosessene og til nye boligsøkere.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	"Fra leie til eie" - Flere ut av kommunale utleieboliger	Antall startlån til kommunale leietakere	27	45	50	60
	Få flere husstander til å søke statlig bostøtte	Antall husstander som mottar statlig bostøtte	5 799	6 000	6 075	6 300
	Høy bruk av Startlånet	Utlånsvolum (i mill. kr.)	456	550	550	550
	Kortere ventetid for kommunale utleieboliger	Antall som har ventet lenger enn 12 mnd.	51	45	40	0
	Redusere boligkøen for kommunale utleieboliger.	Antall godkjente husstander med vedtak om boligtildeling (boligkø).	160	175	135	50
	Redusere ventetiden til de som har ventet lengst på kommunale utleieboliger.	Antall som har ventet lenger enn 24 mnd.	22	10	5	0

Virkemiddel for å nå mål

Leietakernes inntekt- og formuesforhold er en del av beslutningsgrunnlaget for tildeling av bostøtte. Det betyr at når inntekten økes reduseres bostøtten, men samtidig er det synlig for Boligetaten at husstanden kan vurderes opp mot kjøp av egen bolig og informasjon om finansieringsordningene kan rettes direkte mot husstanden. Resultatet av "Leie-til-eie prosjektet" var at en innledningsvis fikk et relativt høyt antall slike saker. Etter den første toppen av slike saker har antallet saker sunket og blitt liggende stabilt gjennom årene. Imidlertid antar man at prosjektet "Barna først" som ble initiert i 2019 vil gi en økning i slike saker og med tilsvarende utviklingsprofil som en har sett gjennom "Leie-til-eie prosjektet", en økning av slike saker i løpet av 2020/21. Det forventes at rutinene utarbeidet i prosjektet vil føre til at nivået på antall saker holdes noenlunde stabilt i årene som kommer.

Det forventes at endringer i retningslinjene for startlånsordningen vil føre til økt utlån.

Det er etablert rutiner for å få flere søkere til den statlige bostøtteordningen også blant innbyggere som ikke er i inngrep med Boligetaten eller sosialtjenesten. Dette er faste informasjonstiltak for relevante kommunale tjenesteleverandører hvor også endringer og oppdatert informasjon om ordningen er tema. I samarbeid med boligbyggelagene nås medlemmene gjennom deres informasjonskanaler.

Til tross for forbedringer i den statlige bostøtteordningen er det fremdeles manglende samsvar mellom Husbankens boutgiftstak og de faktiske kostnadene i leiemarkedet. Påvirkningsarbeidet mot sentrale myndigheter må holde frem dersom dette skal kunne endres.

Det er et mål at bruken av midlertidige boliger skal reduseres. En fortsatt reduksjon innebærer at satsing langs de vedtatte linjene ved å øke tilbudet av særlige botilbud, med oppfølging, og samtidig videreføre volumøkning og differensiering i boligporteføljen. Samarbeidet om tilvisningsboliger gir et stort antall gode, moderne, tilrettelagte boliger integrert i ordinære bomiljø med profesjonelle og langsiktige utleiere. Begge satsingsområdene, sammen med en godt forvaltet boligportefølje i Etat for boligforvaltnings regi, gir positive virkninger for kommunens muligheter til å gi et boligtilbud med variasjon og bredde.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Bostøtte

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Kommunal bostøtte mill. kr.(netto)	139,0	144,5	146,1	167,3	169,2	171,3	174,7	
Kommunal bostøtte, antall	3 486	3 209	3 500	3 551	3 565	3 607	3 750	
Statlig andel i %	32,9 %	33,4 %	38,1 %	31,1 %	31,0 %	30,9 %	30,8 %	
Statlig andel mill. kr.	69,3	73,0	89,9	75,4	76,0	76,6	77,6	
Statlig bostøtte (totalt innvilget) mill. kr.	201,5	211,4	220,0	215,0	220,0	225,0	225,0	
Statlig bostøtte, antall mottakere	5 936	5 799	6 000	6 075	6 150	6 225	6 300	

Finansiering

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Antall søknader mottatt	1 398	1 419	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	
Bokførte tap på lån og garantier (mill. kr.)	2,2	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	
Fra leie til eie, antall	37	27	45	50	55	60	60	
Startlån mill. kr.	445	456	550	550	550	550	550	
Startlån, antall utbetalt	248	253	275	300	300	300	300	
Tilskudd til etablering sum	17	16	25	25	25	25	25	
Tilskudd til etablering, antall	64	57	70	80	80	80	80	

Kommunale boliger

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Boliger ledig for tildeling, antall	476	483	475	500	525	550	575	
Boliger ledig for tildeling, hvorav tildelinger til Introduksjonscenteret	57	70	60	60	60	60	60	
Boliger tatt i bruk, 400+	5	4	5	0	14	0	0	
Boliger tatt i bruk, nytt boligprogram 250+	0	28	32	60	25	37	68	
Fortynning, antall boliger	67	17	20	56	40	0	0	
Kommunalt disponerte boliger totalt, antall	3 479	3 561	3 511	3 548	3 562	3 604	3 644	

Kvalifiserte boligsøkere

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Antall søknader innvilget (tatt inn i køen)	340	343	350	325	300	275	250	
Antall søknader mottatt	872	984	1 100	950	900	850	800	
Barnefamilier på venteliste	17	15	15	15	10	10	5	
Enslige på venteliste	188	145	160	120	90	65	45	
Kvalifiserte boligsøkere - alle	205	160	175	135	100	75	50	
Ungdom under 25 år på venteliste	24	16	20	15	10	5	5	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Bostøtte - effekt av økte sosialhjelpssatser 1. mars 2020

Satsene for økonomisk sosialhjelp ble økt opp med virkningstidspunkt fra 1. mars 2020. Tildelingen av bostøtte tar blant annet utgangspunkt i nivået på sosialhjelpssatsene (nettoberging). I bystyresak 200/20 om omleggingen av sosialhjelpssatser som følger SIFOs referansebudsjett, ble det anslått en økning i tildelingen av bostøtte for de som i dag allerede mottar bostøtten på 14 mill. i 2020, med helårseffekt på 16,8 mill. fra 2021. Frem mot 2. tertial 2020 har man ikke erfart den samme økning som ble anslått i saken. Med bakgrunn i slike erfaringstall er anslaget nedjustert til 10 mill. fra 2021. Byrådet vil komme tilbake med en egen sak i løpet av 2021 som skal se nærmere på bostøtteordningen.

Overføring av forvaltningsansvar for utlånsvirksomhet

Som et resultat av Digibolig-prosjektet, er det i egen byrådssak (1279/19) besluttet at arbeidet med låneadministrasjon skal overføres fra Bergen kommune til privat aktør i markedet. Dette er i samsvar med hvordan de øvrige storkommunene i Norge håndterer slik virksomhet. Endringen medfører at Bergen kommune får redusert sine gebyrinntekter som i stedet vil tilfalle ekstern aktør. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kompensere for de tapte gebyrinntektene knyttet til utlånsvirksomheten. Endringen i forvaltningsansvaret har også innsparingseffekter for kommunen i form av sparte årsverk, som allerede er innarbeidet i budsjettene.

Statsbudsjettet 2021 - Statlig bostøtte og økt boutgiftstak

I Statsbudsjettet for 2021 foreslår Regjeringen å øke bostøtten for vanskeligstilte i boligmarkedet ved å øke boutgiftstaket. En økning i boutgiftstaket gir støtte til dekning av høyere boutgifter, og boutgiftstaket økes både for enslige og barnefamilier og andre store husstander. Som følge av endringen i den statlige bostøtten, er det beregnet en økning i årlig refusjon (inntekter) for Bergen kommune i kommende periode.

Underdekning boliger EBF

Underdekning overføres til Etat for boligforvaltning (EBF) for byggeprosjekter. Underdekning skal dekke differansen mellom EBFs utgifter til de nye boligene (kapitalkostnader og FDV (forvaltning, drift og vedlikehold)), og de tilhørende husleieinntektene. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for noe manglende underdekning utover i perioden.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Bostøtte - Tilpasning til aktivitetsnivå

Netto kommunal bostøtte består av utbetalinger av kommunal bostøtte til beboere i kommunale boliger, samt refusjonsinntekter fra den statlige bostøtteordningen. Budsjettet for 2021 nedjusteres i tråd med oppdaterte anslag for samlede netto utgifter. I hovedsak knytter budsjettendringen seg til en nedjustering av utgiftsbudsjettet som følge av at tidligere anslått husleienivå i kommunale boliger ikke har hatt den forventede økningen i 2020, og følgelig øker heller ikke den kommunale bostøtte som tidligere anslått. Byrådet foreslår å tilpasse budsjettet til de oppdaterte anslagene.

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Nye tiltak

125 nye boliger i kommunal egenregi - Bostøtte

Byrådet foreslår å etablere 125 nye kommunale boliger for særskilte målgrupper. Sammen med 125 boliger med tilvisningsavtale, etableres det i sum 250 nye kommunale utleieboliger. Beboere i kommunale boliger har rett på kommunal bostøtte i henhold til den vedtatt bostøtteordningen for

Bergen kommune. Ettersom flere kommunale utleieboliger tas i bruk, antas derfor bostøtteutgiftene å øke. Det foreslås å styrke budsjettet i tråd med antatt økning i bostøtteutgifter.

125 nye boliger med tilvisningsavtaler - Bostøtte

Byrådet foreslår å etablere 125 nye kommunale boliger med tilvisningsavtale. Sammen med 125 boliger i kommunal egenregi, etableres det i sum 250 nye kommunale utleieboliger. Beboere i kommunale boliger har rett på kommunal bostøtte i henhold til den vedtatt bostøtteordningen for Bergen kommune, også beboere i boliger etter tilvisningsavtaler med private aktører. Ettersom flere kommunale utleieboliger tas i bruk, antas derfor bostøtteutgiftene å øke. Det foreslås å styrke budsjettet i tråd med antatt økning i bostøtteutgifter.

Boligløftet Bergen - bostøtte

Byrådet foreslår å videreføre planen om å bygge og anskaffe flere kommunale boliger for utviklingshemmede. Beboere i kommunale boliger har rett på kommunal bostøtte i henhold til den vedtatt bostøtteordningen for Bergen kommune. Ettersom flere kommunale utleieboliger tas i bruk, antas derfor bostøtteutgiftene å øke. Det foreslås å styrke budsjettet i tråd med antatt økning i bostøtteutgifter.

EBF - FDV- nye boliger - ordinære utleieboliger

Har ingen økonomisk konsekvens, kun rydding i tiltak i vedtatt budsjett.

EBF - Husleieinntekter - nye boliger - ordinære utleieboliger

Har ingen økonomisk konsekvens, kun rydding i tiltak i vedtatt budsjett.

EBF- Brannsikring

EBF har i sin langsiktige plan et mål om tryggere boliger for våre beboere. Vi gjennomfører brannteknisk tilstandsanalyse for å sikre at boligene våre oppfyller dagens krav. Et av tiltakene er å brannsikre boliger med sprinkling og brannvarslingsanlegg.

Utgående engangstiltak

Program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Budsjettmidlene anvendes i det vesentligste til å etablere og drifte programmet. Budsjettet nedjusteres med 7,95 mill. fra 2023 etter endt program som følge av utløp av midlertidige ansettelser i programmet (prosjektstillinger). Gjenstående midler skal finansiere drift og faste stillinger for å fortsette et kontinuerlig arbeid med å forenkle, fornye og forbedre tjenestene.

Det er gjort en mindre korrigering av teksten etter publisering 20.oktober. Innholdet er uendret.

Effektivisering

Effektivisering som følge av program for digitalisering, innovasjon og effektivisering

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig har startet et program (IDE-programmet) for innovasjon, digitalisering og effektivisering. Programmet skal i årene fremover være et viktig styrende virkemiddel for å utvikle de kommunale tjenestene. Det skal startes flere utfordrende og spennende organisasjonsutviklingsprosjekter med mål om bedre tjenestekvalitet, enklere dialog med innbyggerne og effektiv ressursbruk. Programmet skal levere gevinster i form av økt kvalitet, spart tid og reduserte kostnader. Herunder mer hensiktsmessig tjenesteproduksjon, samlokalisering av kommunale tjenester, redusert antall lokaler og omstilling.

Øvrige inntektsendringer

EBF - Endring i gjengs leie

Nedjustering fordi en ikke lenger forventer en ekstraordinær inntektsøkning på husleiene utover konsumprisindeksen de neste årene. Erfaringene fra vurderinger av priser i leiemarkedet de siste årene, viser en utflating i prisøkningen som også kommunen må hensynta i sine vurderinger ved prisreguleringer.

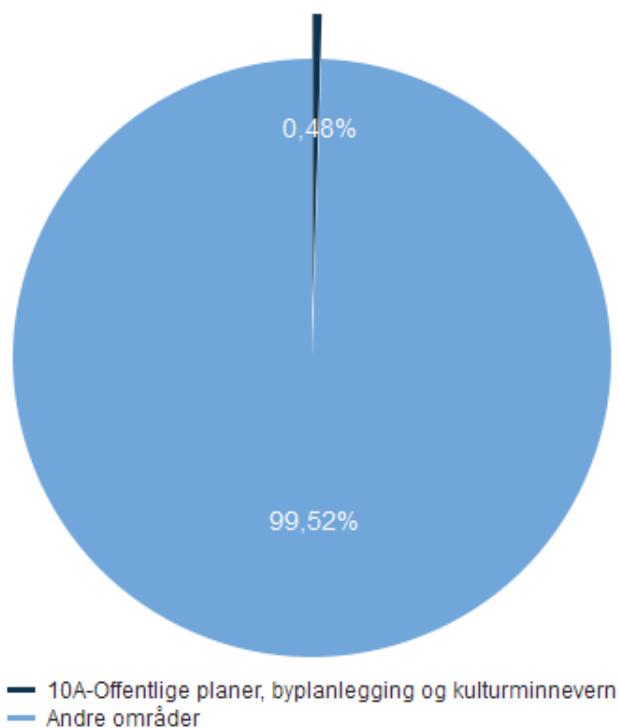
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24		
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024			
Bjørge, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	4,0	0,0	4,0	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0	
Boligprogram - 125 nye boliger	Løpende						44,3	51,8	133,0	209,3	438,4	
Lotheveien utleieboliger - ombygging og rehabilitering	2023		IA	254,3	0,0	254,3	7,9	115,2	118,9	0,0	242,0	
Petedalsmyra, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	4,2	0,0	4,2	2,0	0,5	0,0	0,0	2,5	
Sandbrekkeveien bosenter og boliganlegg	2023		IA	87,5	0,0	87,5	10,0	33,1	41,0	0,0	84,1	
Sanddalsringen, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	7,0	0,0	7,0	2,7	3,3	0,0	0,0	6,0	
Steinsvikkroken, utleieboliger - konseptutvikling	2022		IA	4,7	0,0	4,7	2,2	0,0	0,0	0,0	2,2	
Sum investeringsprosjekter				0,0	361,7	0,0	361,7	71,1	203,9	292,9	209,3	777,2

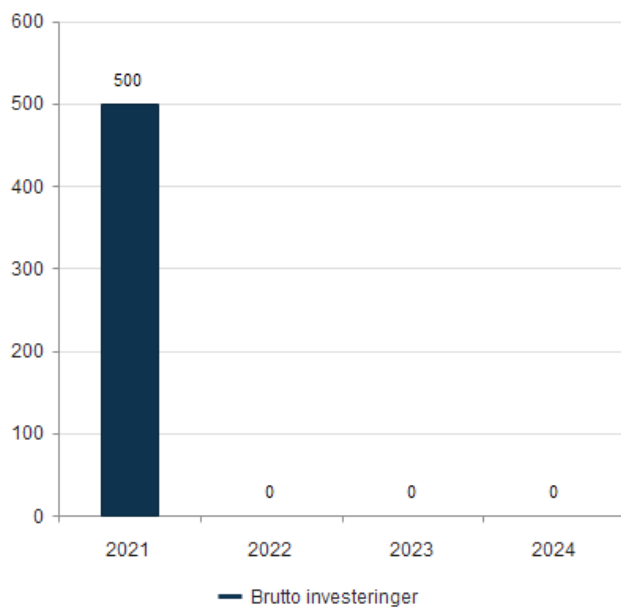
10A-Offentlige planer, byplanlegging og kulturminnevern

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Offentlige planer og byplanlegging

Offentlige planer/byplanlegging omfatter kommuneplanens arealdel (KPA), kommunedelplaner, transportplanlegging og infrastruktur, samt offentlige reguleringsplaner og planer av overordnet eller strategisk karakter. Mange av oppgavene innenfor tjenesteområdet ivaretas av Plan- og bygningsetaten, men tjenesteområdet favner bredt og krever bidrag fra en rekke andre etater og avdelinger i kommunen, herunder alle fagetater innenfor Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling.

Omgivelsene og arkitekturen påvirker byens innbyggernes liv og handlinger og har betydning for alle i dagens og den fremtidige byen. Byarkitekten arbeider med utgangspunkt i en bred forståelse av arkitektur og har fokus på hvordan byform, byrom og bygninger, kan bidra til byliv, livskvalitet, og en bærekraftig byutvikling. Med utgangspunkt i kommunens arkitektur- og byformingsstrategi skal byarkitekten fremme muligheten for at det vi bygger bidrar til å styrke kommunens tjenester og nå de overordnede samfunnsmålene. Byarkitekten skal jobbe for å få til tverrfaglig oppmerksomhet i kommunen og sikre gode integrerte løsninger på tvers av kommunens ulike etater.

Kulturminnevern

Gjennom Plan- og bygningsloven er kommunen den største forvalter av kulturminner og kulturmiljø i Bergen. Fagfeltet ivaretas primært av Byantikvaren som er kommunens fagetat for kulturminnevern. Sentrale oppgaver er kunnskapsgrunnlag, kulturminnefaglig rådgiving til eiere og tiltakshavere, faglige anbefalinger i plan- og byggesaker samt kulturminnefaglig oppfølging av kommuneplanen. Etaten gir kulturminnefaglig rådgiving og medvirkning i forbindelse med kommunens eiendomsforvaltning og i relevante prosjekter.

Gjennomføring av planer og utbyggingsavtaler

Bergen kommune bidrar aktivt til at vedtatt fortettingsstrategi rundt bybanestopp og prioriterte senterområder gjennomføres. Dette skjer i samarbeid med private utbyggere og andre offentlige instanser som Statens vegvesen og Hordaland fylkeskommune.

Utviklingen av fortettings- og senterområder skjer ved bruk av blant annet utbyggingsavtaler. En utbyggingsavtale gjelder vanligvis realiseringen av felles teknisk infrastruktur (veier, plasser, mm.) i utbyggingsområder, og inngås mellom utbyggere og Bergen kommune. Normalt deler utbyggerne på kostnadene til infrastruktur, mens kommunen koordinerer partene og påtar seg ansvaret for bygging. Bruken av utbyggingsavtaler reguleres av plan- og bygningsloven, og avtalene er offentlig tilgjengelig. Fagfeltet ivaretas primært av Bymiljøetaten.

Områdesatsing

Områdesatsing er et av flere viktige innsatsområder i arbeidet med å bidra til mer velferd og utjevne levekårsforskjeller i Bergen. Bystyret i Bergen definerer områdesatsing som en helhetlig og sammenhengende innsats i et nærmere definert geografisk område. De geografiske områdene blir prioritert etter kunnskapsgrunnlag fra blant annet folkehelse rapporter/levkårsrapporter, og gjennomføres som program på 5-7 år i samarbeid med statlige aktører.

Bergen kommune inngikk i 2011 et samarbeid med Husbanken for å bedre levekårene i noen av de områdene som scoret lavest i kommunens levekårsrapport. De prioriterte områdene er levekårssonene Solheim nord, Ytre Arna og indre Laksevåg.

I 2019 inngikk kommunen et samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet om områdesatsing i Loddefjord og Olsvik. I tillegg til ordinær områdesatsing skal det i disse områdene også arbeides med tema som skole/utdanning og byutvikling.

Samarbeidet med de statlige aktørene innebærer at kommunen skal utvikle arbeidsmetoder for å møte levekårs- og velferdsutfordringene i en storby, i tett dialog med, og med medvirkning fra lokalbefolkningen.

Hovedprioriteringer

Bergen kommune skal ha en helhetlig styrt byplanlegging i offentlig regi. Med dette som utgangspunkt kan følgende prioriteringer fremheves:

Oppfølging av KPA 2018

Som del av oppfølgingen av KPA 2018 arbeides det med utarbeidelse av ulike veiledere og eksempelsamlinger (stedsanalyse, parkering, etc.). Videre er det utarbeidet eller er under utarbeidelse en rekke strategiske dokumenter som utdyper og supplerer KPA 2018 innenfor ulike tema. Flere av disse er omtalt under, og inkluderer i 2021 arbeid med transformasjon av Dokken, program for boligforsyning, kulturminneplan, gjennomføringsdel av arkitekturstrategi, gåstrategi, sykkelstrategi, strategi for sjøfronten i Bergen sentrale deler, etc.

De overordnede plan- og strategioppgavene gir premisser og avklaringer for videre arealforvaltning og - disponering i privat og offentlig regi, og bidrar dermed til effektivitet og forutsigbarhet i detaljreguleringsplaner og byggesaker.

Transformasjon av Dokken

Bystyret vedtok i juni 2019 å starte arbeidet med å transformere Dokken til en ny bydel (sak 209/19). Arbeidet er organisert som et program som eies/ledes fra Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling. Det pågår arbeid med tre viktige prosjekter; Overordnet strategi, Utviklingsselskap og Arealstrategi, som alle etter planen skal fremmes som egne saker og besluttes i bystyret i løpet av 2021. I arbeidet legges det stor vekt på bred medvirkning av involverte parter og interesser.

Program for boligforsyning

Kommunen som samfunnsutvikler skal tilrettelegge for nødvendig boligforsyning for å ivareta forventet vekst. Bystyret har i forbindelse med behandling av strategisk temakart for KPA bestilt et Program for boligforsyning, «hvor hensynet til bærekraftig utvikling og tilgang på boliger av variert størrelse og kostnad veier tungt» (jf bystyresak 225/16), i tillegg til at KPS har gitt føringer om at kommunen skal bli en mer aktiv boligpolitisk aktør.

Arbeidet med Program for boligforsyning koordineres i Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling. Som ledd i dette programarbeidet gjennomføres kartlegging av boligpreferanser, boligtilbud og behov for boligforsyning, kartlegging av utbyggingspotensialet i fortettingssonen, utredning av både juridiske, økonomiske og strategiske virkemidler for å få mer varierte boliger og variasjon i pris, herunder utvidet bruk av strategisk eiendomsserverv og kommunens rolle som grunneier.

Dette kunnskapsgrunnlaget vil danne grunnlag for en ny temaplan for Bærekraftig boligforsyning mot 2030, som forutsatt i planstrategien. Temaplanen vil gi en avklaring av hvordan kommunen vil fylle rollen som mer aktiv boligpolitisk aktør, gjennom å konkretisere politiske målsettinger for bærekraftig boligforsyning, drøfte hva som er balansert fordeling av vekst mellom bydelene, vise modeller for hvordan man kan styrke samhandling for å sikre bærekraftig boligforsyning, både på tvers internt i kommunen, med bransjen, innbyggerne og andre relevante aktører. Her vil kommunens ressursbruk i form av offentlig planlegging, effektive og forutsigbare prosesser, sikring av tilstrekkelig kapasitet på sosial og teknisk infrastruktur i utbyggingsområder, gjennomføringsverktøy som utbyggingsavtaler og strategisk eiendomsserverv, inngå. Arbeidet skal utføres i tett kontakt med andre byrådsavdelinger. Plan- og bygningsetaten, Bymiljøetaten, Byarkitekten, Etat for bygg og eiendom vil levere viktige bidrag.

Bergen kommune har igangsatt og planlagt flere piloter, som på ulike måter kan teste metoder for å bygge opp under mål om variasjon i type boliger og pris. Her vises det til Pilot Grønnevik (Bymiljøetaten er prosjektleder), pilot i ny områdeplan på Sletten/Slettebakken (Plan- og bygningsetaten er prosjektleder) og pilot på Dokken (programledelse ligger i Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling). Det satses også på forskning og utvikling ved deltakelse i forskningsprosjektet BOPILLOT (Byarkitekten er prosjektleder).

Oppfølging av gåstrategi, sykkelstrategi og strategi for sjøfronten

Ny gåstrategi, revidert sykkelstrategi og ny strategi for sjøfronten Bergen sentrale deler følges opp med konkretisering av tiltak/handlingsplaner.

Reguleringsplan for Bybanen til Åsane

Arbeid med vedtatt trase pågår for fullt. I tillegg arbeides det med nye utredninger av tunnelalternativ i sentrum, jf. byrådssak 1072/20.

Ferdigstilling av arbeidet med kulturminneplan

Bystyret vedtok «Identitet med særpreget – kulturminnestrategi for Bergen kommune» i 2019. I 2021 ferdigstilles arbeidet med kulturminneplan som oppfølging av kulturminnestrategien.

Kulturminneplanen vil beskrive kulturlandskap, områder, strukturer, utvalgte eksempler og tematiske analyser. Kulturminneplanen skal sikre en helhetlig forvaltning av kulturminner i hele kommunen, og bidra til fortetting med kvalitet – blant annet ved å tydeliggjøre særpreget kulturminnene bidrar til i de ulike bydelene våre.

Ferdigstilling av arbeidet med gjennomføringsdel av arkitekturstrategi

Arbeidet med implementering av arkitekturstrategien er strukturert i seks ulike satsingsområder, sortert under tre temaer: digitalisering, operasjonalisering og formidling.

Arbeidet med å digitalisere den vedtatte arkitekturstrategien er inkludert i Bergen kommunens digitaliseringsportefølje, og det er avsatt midler til å gjennomføre dette i 2020. I tett samarbeid med Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling er det en målsetting at digitaliseringen av denne strategien kan være et pilotprosjekt for hvordan kommunens viktige strategier og styringsdokumenter formidles.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		76 054	76 054	76 054	76 054
Sum Lønns- og prisvekst mv.		440	440	440	440
Sum Tekniske justeringer		-3 567	-3 567	-3 567	-3 567
Prisjustering og diverse endringer		-3 127	-3 127	-3 127	-3 127
Konsekvensjustert ramme		72 927	72 927	72 927	72 927
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Tilpasning til aktivitetsnivået - eierseksjonering	Klima, miljø og byutvikling	170	170	170	170
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		170	170	170	170
Nye engangstiltak					
Transformasjon av Dokken	Klima, miljø og byutvikling	8 500	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		8 500	0	0	0
Utgående engangstiltak					
Utvikling av Dokken	Klima, miljø og byutvikling	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Sum Utgående engangstiltak		-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Kutt i tiltak					
Tilskuddsordning utgår	Klima, miljø og byutvikling	-408	-408	-408	-408
Sum Kutt i tiltak		-408	-408	-408	-408
Øvrige inntektsendringer					
Gebyrendring eierseksjonering	Klima, miljø og byutvikling	-170	-170	-170	-170
Sum Øvrige inntektsendringer		-170	-170	-170	-170
Nye tiltak og realendringer budsjett		5 093	-3 408	-3 408	-3 408
Ramme 2021-2024		78 019	69 519	69 519	69 519

Sammendrag budsjett

Engangstiltak på 3 mill. til utvikling av Dokken i 2020 utgår fra budsjettet i 2021 og blir erstattet av nye engangsmidler på 8,5 mill. i 2021. Arbeidet med overordnet strategi som skal gi nødvendig retning, rammer og føringer for det videre utviklingsarbeidet er godt i gang. Det er gjennomført 3 parallelloppdrag med oppstart-, midtveis- og sluttseminar. Arbeidet med å planlegge endringen av Dokken fra godshavn til en fremtidsrettet bydel fortsetter med full tyngde i 2021.

Tjenesteområdet ble i 2020 tildelt Koronamidler for å forsere arbeidet med å gjøre flere områder klare for byggeaktivitet i kommunen. Tiltaket ble gitt varighet i to år slik at tjenesteområdet fortsatt vil ha økt kapasitet i 2021.

Tekniske justeringer fra tertialrapportene i 2020 er videreført i budsjettet for 2021. Justeringene utgjør - 3,56 mill. og gjelder lønn og husleie som er flyttet til riktige tjenesteområder.

Tilskuddsordning på 0,4 mill. som ikke er iverksatt og det ikke er utarbeidet tildelingskriterier for utgår fra budsjettet.

Områdesatsingen er i hovedsak finansiert av statlig tilskudd fra Husbanken, men kommunens budsjett har også blitt styrket for å øke innsatsen i de utsatte levekårsområdene. Tilskuddene tallfestes av Regjeringen i statsbudsjettet årlig, og tildeles videre til kommunen via Husbanken og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tildelingen for 2021 er 12,9 mill. for Bergen kommune.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	62 248	72 245	70 359	70 359	70 359	70 359
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	69 928	29 047	33 475	24 975	24 975	24 975
Overføringsutgifter	18 117	7 714	7 306	7 306	7 306	7 306
Finansutgifter	2 993	121	121	121	121	121
Sum Driftsutgifter	153 285	109 126	111 261	102 761	102 761	102 761
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-2 954	-3 656	-3 826	-3 826	-3 826	-3 826
Refusjoner	-77 021	-21 348	-21 348	-21 348	-21 348	-21 348
Overføringsinntekter	-10	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-4 191	-8 068	-8 068	-8 068	-8 068	-8 068
Sum Driftsinntekter	-84 176	-33 072	-33 242	-33 242	-33 242	-33 242
Sum	69 110	76 054	78 019	69 519	69 519	69 519

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klima, miljø og byutvikling	67 834	70 063	74 870	66 370	66 370	66 370
Arbeid, sosial og bolig	936	881	2 881	2 881	2 881	2 881
Fellesposter - bykassen	340	5 111	269	269	269	269
Sum	69 110	76 054	78 019	69 519	69 519	69 519

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Offentlige planer	57 235	64 291	66 606	58 106	58 106	58 106
Seksjonering	426	-22	-34	-34	-34	-34
Byfornyning	0	408	0	0	0	0
Kulturminnevern	11 449	11 377	11 447	11 447	11 447	11 447
Sum	69 110	76 054	78 019	69 519	69 519	69 519

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Korrigerte brutto driftsutgifter per innbygger (365) Kulturminnevern *) **)	39	43	51	13	45	21
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Andel av reguleringsplanene som ble møtt med innsigelser (prosent)	26	46	48	19	28	31
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for private forslag til detaljreguleringer (dager)	585	742	1 203	1 132	1 413	871
Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)	57	61		54	45	50
Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)	18	17		24	13	20

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Prioritet

Korrigerte brutto driftsutgifter Kulturminnevern, pr. innbygger

Data er hentet fra kommuneregnskapet i 1000 kroner. Korrigerte brutto driftsutgifter viser kommunens produksjonskostnader. Tallene for Bergen i 2019 viser en økning på 12 % fra 2018 til 2019 (38 til 43). Bergen kommune har høyere driftsutgifter til kulturvern per innbygger enn Stavanger og ASSS-nettverket, men er lavere enn både Oslo og Trondheim i 2019.

Grunnlagsdata (Nivå 3)

Andel reguleringsplaner (område og detalj) det er fremmet innsigelse til. Prosent

Innsigelsesmyndighet ligger til statlig organ og fylkeskommunen. Prosenten sier i hvor stor andel av sakene statlige eller fylkeskommunale myndigheter har benyttet innsigelsesmulighet. Det er i Bergen kommune fremmet innsigelse 46 % av sakene i 2019. Dette er en økning fra 2018 på 20%. I tidligere år har Bergen kommune vært under gjennomsnittet for sammenlignbare kommuner i ASSS-nettverket. I 2019 var Bergen kommune bare under Trondheim på 48%.

Merknad*

De tre nederste kostra-dataene om saksbehandlingstider er for tj. område 10B og blir kommentert der.

Områdesatsing

Det er ikke utviklet relevante KOSTRA-tall for å sammenligne kommunens områdesatsing med tilsvarende aktiviteter i andre storbyer.

Utfordringer og strategi

Offentlige planer og byplanlegging

Det skal legges til grunn en klima- og miljøvennlig byutvikling. Arealpolitikken er et viktig virkemiddel for å lykkes med dette, og oppfølging av KPA 2018 står derfor sentralt. Denne legger til rette for en kompakt byutvikling med kvalitet og særpreg. Dette krever mye av både kommunen, utbyggere og innbyggere. Vi

skal legge til rette for at en størst mulig del av veksten skal komme i sentrale områder, samtidig som vi skal stille store krav til at utbygging ivaretar viktige bokvaliteter og skaper gode bomiljø.

Bergen og Bergensområdet forventer fortsatt en vekst i folketallet, om enn noe svakere enn tidligere. For å legge til rette for veksten i Bergen kreves det ferdigstilt 800-1000 nye boliger og tilsvarende antall flere arbeidsplasser årlig. Kapasitet til samordnet planlegging for en velfungerende by med tilstrekkelig tilbud på boliger, næringsareal og infrastruktur blir derfor viktig.

Det er inngått en ny Byvekstavtale med staten som er utvidet til nabokommunene Alver, Askøy, Bjørnafjorden og Øygarden kommuner. Byvekstavtalen gir, sammen med gjeldende bompengepakke for Bergen, føringer for utviklingen av transportsystemet i Bergen og Bergensområdet. Nullvekst i personbiltrafikken er et sentralt krav, og samordning mellom arealutvikling og transporttiltak vektlegges. Dette medfører en forsterket satsing på miljøvennlige transportformer og en kompakt byutvikling. I tråd med Grønn strategi vedtatt av bystyret i september 2016 og vedtak i bystyresak 297-14 skal biltrafikken i Bergen reduseres med 10 % innen 2020 og med 20 % innen 2030, sammenlignet med nivået fra Vestland fylkeskommunes reisevaneundersøkelse i 2013. Byrådet har økt ambisjonsnivået ytterligere, med mål om 30 % reduksjon i personbiltrafikken innen 2023.

Offentlig planlegging har i et visst omfang vært finansiert av utlyste statlige prosjektmidler, noe som er gunstig for gjennomføring av prosjekter der stat og kommune har omforente føringer. Bergens ambisjoner om grønn storbyutvikling medfører mange nye bestillinger og oppgaver som må finansieres om man skal unngå at viktige prosesser forsinkes av knapp kapasitet.

Kulturminnevern

Bergens lange og stolte historie er synlig gjennom kulturminnene som omgir oss. Bergen kommune skal sikre kvalitet i byutviklingen ved å ivareta historisk særpreg, mangfold og identitet. En by er i stadig endring, både fysisk og kulturelt. Fortetting og transformasjon av historiske miljøer er bærekraftig ressursbruk, men fordrer kunnskap om og respekt for stedsidentitet bygget over lang tid. Ved å bevare historiske strukturer og kulturminner som grunnpilarer i utviklingen, styrkes særpreget og opplevelsen av et trygt urbant miljø med røtter og tilhørighet.

Kulturhistoriske verdier kan utfordres i møtet med krav og ønsker. Det kreves god samhandling og løsningsorientert dialog basert på kunnskap. Kunnskapsbasert lokal kulturminneforvaltning krever også effektiv saksbehandling og kapasitet til formidling, systematisering og presentasjon av kulturhistorisk informasjon. Digitalisering og utvikling av innsynsløsninger har derfor en nøkkelrolle i fremtidsrettet kulturminnevern.

Bergens status som verdensarvby står sentralt og følges opp gjennom lokalt, nasjonalt og internasjonalt engasjement i verdensarvbeidet og gjennom forvaltning av Bryggens verdensarvverdier. Som plan- og byggesaksmyndighet er kommunen sentral i arbeidet med å ivareta de universelle verdiene knyttet til verdensarvstedet Bryggen.

Formidling av kulturminner og kulturhistoriske sammenhenger er viktig for å bygge kunnskap og gi positive opplevelser knyttet til våre kulturmiljø i kommunen. Kulturhistoriske utredninger samt faglig- og publikumsrettet virksomhet, står derfor sentralt i Byantikvarens arbeid.

Et viktig kjerneområde for å forstå Bergens historie og vekst, er Bergens middelalderiske bystruktur. Den kulturhistoriske og byplanmessige sammenhengen mellom Holmen/Bergarhus, Bryggen, Torget og Vågsbunnen, representerer en særlig verdifull kilde. Middelalderbyen er både et synlig kulturmiljø og rammen om hverdagslivet i Bergen sentrum. Den lesbare historien kan bidra til at Vågsbunnen kan bli en

levedyktig og attraktiv bydel med styrket stedsidentitet og variert aktivitet, der kulturhistorien gir rammer for utviklingen.

Stabilt grunnvann med gode bevaringsforhold, samt konservering og formidling av middelalder ruiner, er andre viktige bidrag til historieforståelse, kunnskap og opplevelser for alle.

Gjennomføring av planer og utbyggingsavtaler

Bergensområdet preges av utviklingen av mange store transformasjonsområder, der tidligere industri og næringer erstattes av boliger, kontorer og nye næringer. I tillegg skjer det fortetting langs bybanestoppene. De nye fortetnings- og transformasjonsområdene skal gis kvaliteter som gode uteområder, åpne plasser og torg, gang- og sykkelveier og veier med mer. Planbestemmelser, herunder rekkefølgekrav, gir føringene for hvilken infrastruktur som må være opparbeidet eller sikret finansiering før nye byggeprosjekter som boliger og næringsbygg kan settes i gang eller tas i bruk.

Utbyggere må derfor forholde seg til krav om mange og omfattende infrastrukturtiltak, som er kostbare og vanskelig å gjennomføre på egenhånd. Gjennom utbyggingsavtaler sørger kommunen for at utbyggere kan komme i gang med sin utbygging, mens Bergen kommune tar ansvar for å samordne finansiering og opparbeide infrastrukturen. Det utvikles byggeplaner for felles teknisk infrastruktur i de enkelte planområdene, eksempelvis for Mindemyren. En sentral utfordring er at flere områder er store og utvikles over lang tid.

For å etablere infrastruktur er det noen ganger nødvendig å erverve tomtegrunnen fra private. Ervervsprosesser tar erfaringsvis lang tid. Både på grunn av kravet om å ferdigstille infrastrukturen i tide, og at fristen for å ekspropriere tomtegrunn i områderegeringsplaner er ti år, er det påkrevd å starte ervervsprosessene i noe tid før infrastrukturtiltakene er finansiert ved utbyggingsavtaler. Ved å forskuttere erverv, bidrar kommunen til at utbyggingsområdene blir tidligere realisert og ferdigstilt.

Bystyret vedtok i sak 104-15 retningslinjer for innløsning av boliger i områder avsatt til kommunal teknisk infrastruktur. Retningslinjene gir på visse vilkår boligeiere rett til å få innløst sin bolig til markedsverdi, og dermed ikke lide økonomisk skade som følge av reguleringsplan.

Områdesatsing

Områdesatsingen har som mål å forbedre bo- og leveforhold i de utvalgte områdene. Planlegging og gjennomføring av tiltak i satsingsområdene er i stor grad avhengig av innsats fra andre etater og eksterne samarbeidsparter. Hovedstrategien i arbeidet til områdesatsingen er koordinering og samordning av interne og eksterne ressurser, samt det å tilføre områdene nye ressurser. Alle tiltak har det til felles at det griper over flere avdelinger i kommunen, og dette gjenspeiles i organiseringen der kommunaldirektørene er den interne styringsgruppen for arbeidet.

Arbeidet er organisert i et program hvor det arbeides med fysisk og teknisk opprustning og utvikling, styrking av sosiale og kulturelle tiltak, og etablering av arenaer for dialog og samarbeid med beboere og aktører i området.

Den fysiske innsatsen innebærer blant annet utbedring av lekeplasser, parker, bygningsmasse og friluftsområder, der det meste finansieres over kommunens eget budsjett. Sentralt i arbeidet i disse områdene står også kommunens satsing på skolefeltet som for eksempel nybygg og rehabilitering av Ny-Krohnborgsenteret og Damsgård skole som nå er sentrale nærmiljøanlegg i sine lokalmiljø. Her har man også funnet nye løsninger både med hensyn til organisering og pedagogisk arbeid.

Av sosiale og kulturelle tiltak inngår samarbeidsprosjekter med lokal frivillighet, tiltak for å styrke leseferdigheter blant barn og oppstart av nye kultur- og idrettsaktiviteter. I satsingsområdene er lavinntektsfamilier overrepresentert, og det er en oppgave for områdesatsingen å bidra til rimelige/gratis lavterskeltilbud for å redusere utgiftene for disse familiene. Det betyr at kommunen gjennom satsingen bidrar til å gi flere muligheter til deltakelse og kompetansebygging innenfor kultur og idrettsfeltet, det sivile liv.

Medvirkning, dialog og samarbeid med lokalbefolkningen, lokale ildsjeler, private aktører, næringsliv, lokale frivillige organisasjoner og andre offentlige instanser preger arbeidet. Koordinatorens rolle er å koordinere, både internt i kommunen og utenfor. De skal lære å kjenne området, tilrettelegge for utvikling og samarbeid, være en pådriver, veilede og hjelpe.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Innbyggerne i Bergen skal være med å bygge byen gjennom aktiv medvirkning og nærdemokrati.	Antall avholdte folkemøter, kontordager og workshops (b)			12	12
	Lokal identitet og egenart skal ivaretas og utvikles i all planlegging. det skal stilles høye krav til arkitektur slik at Bergen blir en fremstående by også innen moderne arkitektur.	Arkitekturstrategien brukes som en ressurs i plan og byggesaker.				
		Kulturminnenes egenverdi og deres kulturhistoriske sammenheng brukes som en attraktiv ressurs i plan- og byggesaker.				
En rettferdig og inkluderende by	Gjennom langsiktig fysisk byplanlegging i offentlig regi utarbeides det gode politiske beslutningsgrunnlag for byutviklingen.	Oppfølging og implementering av KPA				
	Områdesatsingen skal bidra til en langsiktig, bærekraftig utvikling for de aktuelle levekårssonene	Antall pågående plan-, utrednings- og evalueringsprosjekter (som initiativtaker eller samarbeidspart)	6	1	3	3
	Innbyggerne i levekårssoner med områdesatsing skal få aktivt delta og medvirke i utviklingen av sine nærmiljø	Antall gjennomførte folkemøter og temamøter	8	10	10	10
		Antall gjennomførte medvirkningsprosesser i forbindelse med tiltak og planer	19	10	10	15
	Bo- og nærmiljøene i levekårssoner med områdesatsing skal forbedres	Antall gjennomførte fysiske opprustingstiltak	6	10	10	5
		Antall private opprustingsprosjekt som har fått tilskudd	4	5	5	5
	Innbyggerne i levekårssoner med områdesatsing skal ha et godt og aktivt fritidstilbud	Antall etablerte aktivitetstilbud som har fått støtte til utvikling	18	5	10	8
Antall nye aktivitetstilbud som har fått tilskudd og støtte		8	10	5	5	

	Forutsetningene for utdanning skal styrkes for barn og unge i levekårssoner med områdesatsing	Antall igangsatte samarbeidsprosjekt med skoler og andre aktører som er relevant for oppvekst og utdanning	7	4	8	8
Norges grønneste storby	Bergen skal være gåby, sykkelby og kollektivby med kompakte strukturer og redusert persontransport.	Antall boliger tilrettelagt i sentrumskerne og byfortettingssonene.			65,0 %	65,0 %
		Avstand fra knutepunkt			1,6 km	1,5 km
Trygg økonomistyring	Kommunen skal inngå nødvendige utbyggingsavtaler tidsnok med utbyggerne for å sikre en god og forutsigbar utvikling av et område.					

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet Offentlige planer, byplanlegging og kulturminner;

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter

- Kommunen skal aktivt styre en byutvikling og boligpolitikk som motvirker sosiale forskjeller.
- Bergen skal ha en helhetlig styrt byplanlegging i offentlig regi. Innbyggerne i Bergen skal være med å bygge byen gjennom aktiv medvirkning og nærdemokrati.
- Kommunen skal i utvalgte områder ha særskilt innsats for å møte levekårs- og velferdsutfordringene i Bergen, i nært samarbeid med lokalbefolkningen.

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen

- Bærekraftig utvikling og den menneskelige skala skal legges til grunn for byutviklingen i Bergen.
- Bergen skal være gåby, sykkelby og kollektivby med kompakte strukturer og redusert personbiltransport.
- Klimatilpassing og risiko- og sårbarhetstenking skal være grunnleggende for arealplanlegging og arealbruk i Bergen.

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke

- Lokal identitet og egenart skal ivaretas og utvikles i all planlegging. Det skal stilles høye krav til arkitektur slik at Bergen blir en fremstående by også innen moderne arkitektur.

I KPA 2018 forutsettes det at nye boliger og arbeidsplasser skal komme innenfor nærmere angitte byggesoner. For å tilrettelegge for denne fortettingen pågår det offentlig planarbeid for blant annet Fyllingsdalen og Spelhaugen, Indre Arna, Nyborg og Laksevåg. Det er også startet planarbeid (f.eks. gjennom mulighetsstudier, strategiarbeid o.l.) for videre utvikling/fortetting av Loddefjord, Blomsterdalen-Birkeland, Sletten/Slettebakken, Dokken, mm. En arealeffektiv byutvikling som ivaretar kulturminner og grøntområder samtidig som den tilrettelegger for nye boliger og arbeidsplasser, gir mer

krevene planprosesser enn tidligere. Kommunen må prioritere midler til planlegging og utredning, og ha ressurser til koordinering, medvirkning og tilrettelegging.

En viktig del av oppfølgingen av KPA 2018, er også arbeidet med boligforsyningsprogram. Dette handler om etablering av kunnskapsgrunnlag for å kunne utvikle en boligforsyning frem mot 2030 innenfor kommunens føringer for kompakt byutvikling med grønn, økonomisk og sosial bærekraft.

Parallelt med disse store og strukturelle grepene, arbeides det også med ulike piloter og forbildeprosjekter slik at vi kan som kommune kan øve oss på og vise frem hva en fremtidsrettet byplanlegging kan bidra med. I dette ligger blant annet prosjekter for alternative boligmodeller (Bopilot) og pilot Grønneviken, samt prosjekt i samarbeid mellom byutvikling og kultur om hvordan vi kan fylle tomme lokaler i byen (Levende by Bergen).

Områdesatsing

Det er et mål at områdesatsingen skal bidra til en langsiktig, bærekraftig utvikling for de aktuelle levekårssonene. I tillegg til fokus på dialog og medvirkning kan områdesatsingen være pådriver, samarbeidspart eller initiativtaker til ulike plan-, utrednings- eller evalueringsprosjekter, og fysiske opprustingstiltak. Eksempel på aktuelle tiltak og prosjekter er innbyggerundersøkelsene i Ytre Arna og Indre Laksevåg, opprustning av uteområdet på Elvetun ungdomshus, belyningsprosjektet i Ytre Arna og bordtennisbord på Ny-Krohnborg skole.

Samarbeid med kommunale etater om sosiale og kulturelle prosjekter i nærmiljøet er også et viktig virkemiddel. Det stimuleres til økt aktivitet gjennom tilskudd til lag og organisasjoner, og det etableres tett dialog og samarbeid med lokal frivillighet for å støtte opp under positive initiativ. Parkour-kurs, juniorklubb og norskkurs er eksempler på ulike aktivitetstilbud som har mottatt tilskuddsmidler.

Det legges stor vekt på å utvikle leksehjelp og språktrening, og det å bidra til utdanningsmotivasjon for eksempel gjennom kommunens store satsinger på nye og rehabiliterte skolebygg i levekårssonene. Barn og unges oppvekstmiljø har alltid vært en prioritet i områdesatsingen, og i samarbeidet med Kommunal- og moderniseringsdepartementet er fokuset på skole og utdanning ytterligere forsterket.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall planvedtak avgjort i byråd/komite (off.plan /utredn.) (2019)	0	0	0	21	0	0	0	
Bystyrevedtak offentlig plan og utredninger (2019)	0	0	0	18	0	0	0	
Oppstart (fullmakt) (Off.plan eller utredning) (2019)	0	0	0	7	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Tilpasning til aktivitetsnivået - eierseksjonering

Tilpasning aktivitetsnivået eierseksjonering

Nye engangstiltak

Transformasjon av Dokken

Når havnen flytter fra Dokken, frigjøres et av de mest spennende byutviklingsområdene i sentrale deler av Bergen. Byrådet har startet opp offentlig plan- og programarbeid for transformasjon av Dokken-Jektevikområdet til en ny bydel med arealformål til forvaltning, forskning, bolig, service, kultur, næringsvirksomhet og allmenne interesser, (jfr. bystyresak 209/19 behandlet i juni 2019). I arbeidet legges det til rette for bred medvirkning av involverte parter og interesser, herunder bruk av parallelloppdrag for utforming av innspill til overordnet strategi for transformasjon av bydelen.

Arbeidet med transformasjon av Dokken er organisert som et programarbeid. Kommunaldirektørgruppen er styringsgruppe for transformasjon av Dokken og overordnet strategi. Det er ansatt programleder i et toårig engasjement.

Programarbeidet er delt i tre deler i tillegg til selve programkontoret;

1. Overordnet strategi
2. Utrede utviklingsselskap
3. Offentlig arealplan

Alle prosjektene er startet opp.

Det er tidligere satt av 5 mill. til arbeidet med utredning og planlegging. Prosjektet er i 2020 ytterligere detaljert og kostnader er estimert. I tertialrapport 1-2020 ble det avsatt ytterligere 4 mill. (2020) + 8,5 mill. (2021) til arbeidet. I disse koronatider er det særskilt viktig å fullføre og fullfinansiere Program Dokken for å sikre aktivitet i markedet og god byutvikling.

Utgående engangstiltak

Utvikling av Dokken

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene tas ut fra budsjettet i 2021 og er erstattet med et nytt engangstiltak på 8,5 mill. til utvikling av Dokken i 2021.

Kutt i tiltak

Tilskuddsordning utgår

Tilskudd til foreninger og lag, byutviklingsformål er ikke igangsatt og det er ikke utarbeidet kriterier for tilskuddsordningen. Budsjettmidlene tas ut fra budsjettet.

Øvrige inntektsendringer

Gebyrordning eierseksjonering

Gebyrordning eierseksjonering

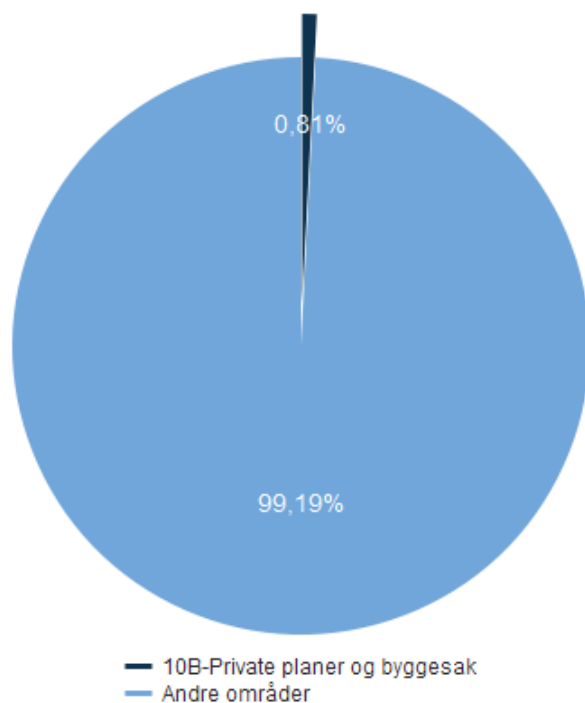
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Digital arkitekturstrategi	2021		IA	1,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5
Sum investeringsprosjekter				0,0	1,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,5

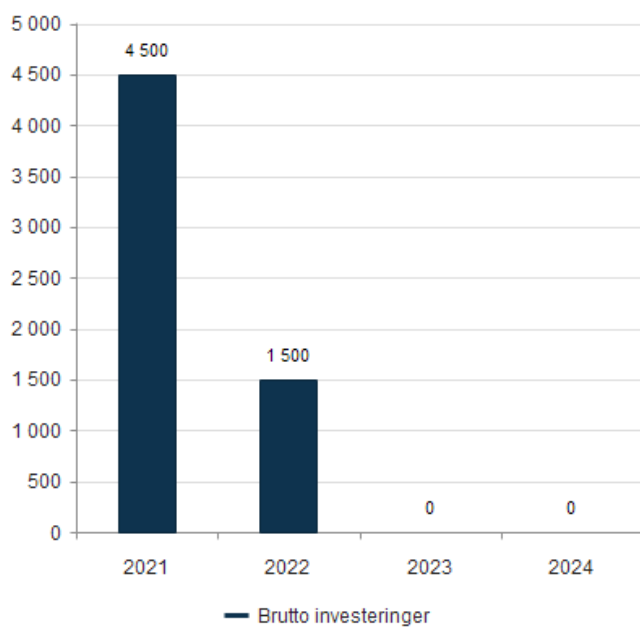
10B-Private planer og byggesak

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Kommunen har ansvar for behandling av byggesaker og tilsyn med at byggearbeid med mer blir utført i samsvar med lover og forskrifter. I tillegg kommer saksbehandling av private reguleringsplaner, reguleringsendringer, delesaker og saker om kommunal forkjøpsrett, samt ansvar for oppmålingsforretninger, seksjonering, refusjonsberegning, oppmålingstjenester og grunnlagsnettet. Geodata/geografiske informasjonssystemer (GIS) omfatter drift og vedlikehold av kommunens kart- og geodatabaser. Førings av digitalt planregister er en viktig del av arbeidet med gjennomføring av kommunens digitaliseringsstrategi. Arbeidet utføres i hovedsak av Plan- og bygningsetaten, men tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen, herunder alle fagetater innenfor Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling.

Hovedprioriteringer

KPA 2018 er forholdsvis nylig vedtatt og under implementering. KPA medfører ny arbeidsmetodikk med innføring av stedsanalyser og økt vektlegging av blågrønne verdier i den kompakte byen. For å bidra til økt forutsigbarhet, settes det av ressurser til økt veiledning i en overgangsperiode.

Kommunens tjenester til innbyggere og næringslivet innen byggesak og private planer skal være preget av kvalitet og forutsigbarhet. Kommunen skal gjennomføre rask, riktig og forutsigbar plan- og byggesaksbehandling innenfor lovpålagte tidsfrister. Dette er konkretisert i følgende hovedmomenter:

- Behandlingen av reguleringsplaner, utbyggingsprosjekt og eiendomssaker skal bidra til en god og bærekraftig byutvikling på lang sikt innenfor de rammer bystyret har trukket opp i kommuneplan og andre overordnede styrende dokument. Innenfor disse rammene skal det være mulig å gjennomføre byggeprosjekt effektivt og lønnsomt samtidig som interessene til ulike berørte parter balanseres. Gjennom kompetent, pålitelig og forutsigbar saksbehandling skal det stimuleres til utvikling av nye, fremtidsrettede prosjekt og til styrking av historisk og kulturelt særpreg.
- Planer og utbyggingsprosjekt skal ta tilbørlig hensyn til risiko og sårbarhet. De skal foreskrive nødvendige tiltak som er egnet til at innbyggernes sikkerhet blir tilfredsstillende ivaretatt.
- Kommunen skal bidra til å fremme en bærekraftig byutvikling ved å motivere til valg av energiøkonomiske løsninger og løsninger som i minst mulig grad forurensrer det ytre miljø og bidrar til utvikling av byen og helhetlige bydeler.
- Innbyggernes krav til rettssikkerhet skal ivaretas. Det skal praktiseres mest mulig åpenhet om virksomheten med mulighet for innsyn for alle som ønsker det.

Geodata og geodatasystemer er integrert i store deler av saksbehandlingen og vedtaksprosesser i kommunen. I tillegg er det mange brukere utenfor kommunen, både private og profesjonelle. Virksomhetsområdet har som overordnet målsetting å:

- Tilby brukerne lett tilgang til oppdaterte kart- og geodata.
- Tilby brukerne tjenester på moderne teknologiske løsninger.
- Bidra til effektivisering av tjenester som benytter geodata/geodatasystemer (digitalt førstevalg).

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		17 929	17 929	17 929	17 929
Sum Lønns- og prisvekst mv.		255	255	255	255
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		-5 875	501	510	525
Sum Tekniske justeringer		-449	-449	-449	-449
Prisjustering og diverse endringer		-6 069	307	316	331
Konsekvensjustert ramme		11 861	18 236	18 246	18 261
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Tilpasning til aktivitetsnivå byggesak	Klima, miljø og byutvikling	4 691	0	0	0
Tilpasning til aktivitetsnivået oppmålingsforretninger	Klima, miljø og byutvikling	136	136	136	136
Tilpasning til aktivitetsnivået private planer 1. gang	Klima, miljø og byutvikling	-1 072	-1 072	-1 072	-1 072
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		3 756	-935	-935	-935
Nye tiltak					
Endring i renteutgifter inv. oppmålingsforretninger	Klima, miljø og byutvikling	-28	-28	-28	-28
Endring i selvkostavskrivninger oppmålingsforretninger	Klima, miljø og byutvikling	-260	-260	-260	-260
Endring kalkulatoriske kostnader e-byggesak	Klima, miljø og byutvikling	1 097	1 087	1 077	1 062
Økte driftskostnader for ny kartløsning for Bergen	Klima, miljø og byutvikling	300	300	300	300
Sum Nye tiltak		1 108	1 098	1 089	1 074
Øvrige inntektsendringer					
Endring av gebyrinntekter oppmålingsforretninger	Klima, miljø og byutvikling	-469	-469	-469	-469
Endring av gebyrinntekter private planer 1. gang	Klima, miljø og byutvikling	105	105	105	105
Endring gebyrinntekter byggesak	Klima, miljø og byutvikling	1 675	0	0	0
Sum Øvrige inntektsendringer		1 311	-364	-364	-364
Nye tiltak og realendringer budsjett		6 175	-201	-210	-225
Ramme 2021-2024		18 035	18 035	18 035	18 035

Sammendrag budsjett

Tjenesteområdet ble i 2020 tildelt Koronamidler for å øke saksbehandlingskapasiteten for plan- og byggesaker. Ved å få på plass ekstra prosjektstillinger skal det sikres at gode planer og byggeprosjekter som ellers er klare for realisering får rask kommunal saksbehandling. Tiltaket ble gitt to års varighet slik at tjenesteområdet fortsatt vil ha økt kapasitet i 2021.

Økte driftskostnader til ny kartløsning er videreført med 0,3 mill.

Selvkostområdene for bygge- og delesaker, private planer 1. gangsbehandling og oppmålingsforretninger er justert for forventede lønns- og prisstigning og tilpasset reelt aktivitetsnivå. Det er også innarbeidet endringer i kapitalkostnader og gebyrendringer.

Byggesaksgebyrene holdes stort sett uendret fra 2020 med noen endringer på enkeltgebyr som har vært for lavt priset. Området har et relativt stort selvkostfond. Nedbyggingen av fondet er startet i 2020 og fortsetter i 2021.

Selvkostområdet private planer har gått med underskudd de siste årene. Gebyrsatsene justeres derfor opp for å balansere utgifter og inntekter på området. Området har ikke midler på selvkostfond.

Gebyrene for oppmålingsforretninger økes med 2,3 % for å dekke forventet lønns- og prisstigning. Området har ikke midler på selvkostfond.

[Premisser for gebyrregulativet for 2021 byggesak mv.](#) gir nærmere detaljer om selvkostområdene.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	136 343	148 936	148 314	148 314	148 314	148 314
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	20 264	26 520	31 033	26 342	26 342	26 342
Overføringsutgifter	21 583	4 539	4 539	4 539	4 539	4 539
Finansutgifter	4 049	2 232	3 040	3 030	3 021	3 006
Sum Driftsutgifter	182 239	182 227	186 926	182 225	182 216	182 201
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-158 727	-142 437	-141 127	-142 801	-142 801	-142 801
Refusjoner	-9 847	-9 735	-9 764	-9 764	-9 764	-9 764
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-6 477	-12 125	-18 000	-11 624	-11 615	-11 600
Sum Driftsinntekter	-175 051	-164 297	-168 891	-164 190	-164 181	-164 166
Sum	7 188	17 929	18 035	18 035	18 035	18 035

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klima, miljø og byutvikling	6 655	17 439	17 739	17 739	17 739	17 739
Fellesposter - bykassen	367	490	296	296	296	296
Sum	7 188	17 929	18 035	18 035	18 035	18 035

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Private planer	9 657	6 245	6 295	6 295	6 295	6 295
Bygge- og delesaksbehandling	-21 096	-7 522	-7 970	-7 960	-7 951	-7 936
Kart- og delingsforretninger	-889	-1 277	-1 034	-1 034	-1 034	-1 034
Oppmålingstjenester	20 151	20 455	20 655	20 655	20 655	20 655
Selvkostrenter - byggesak	-648	0	61	51	41	26
Selvkostrenter - oppmåling	6	28	28	28	28	28
Sum	7 188	17 929	18 035	18 035	18 035	18 035

Kostra-analyse

Grunnlagsdata (Nivå 3)

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager

Saksbehandlingstiden på byggesaker med 12 ukers frist har gått marginalt opp fra 2018 til 2019. Bergen kommune ligger betydelig over de andre store kommunene og ASSS-nettverket. Arbeidet med å korte ned saksbehandlingstiden i kommunen kommer til å fortsette.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager

Saksbehandlingstiden for byggesaker med 3 ukers frist gikk opp fra 2018 til 2019. Saksbehandlingstiden til Bergen kommune ligger under ASSS-nettverket og Stavanger, bare Oslo har kortere gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for private forslag til detaljregulering.

Kommunens administrative behandlingstid ligger i all hovedsak innenfor de lovpålagte 12-ukersfristene for behandling 1. og 2. gang. I kommuner med parlamentarisk styresett, som i Oslo og Bergen, går det med vesentlig mer tid til den politiske delen av planbehandlingen enn i kommuner med formannskapsmodell. I Bergen er imidlertid forslagsstillers eget tidsforbruk betydelig lengre enn i de øvrige ASSS-kommunene, noe som i vesentlig grad forklarer den samlet sett lange prosesstiden for plansakene fra oppstart til bystyrets vedtak. Erfaringsmessig viser det seg at tidsforbruket øker når planforslag avviker fra overordnet plan, noe som også i relativt hyppig grad medfører innsigelser. Saksbehandlingstiden for private forslag til detaljreguleringer i Bergen kommune gikk i 2019 opp i forhold til 2018, men var i 2019 fortsatt betydelig lavere enn sammenlignbare kommuner og som i fjor markant lavere enn Oslo (med sine 1413 dager).

Utfordringer og strategi

Gebyrfinansierte tjenester og usikkerhet

Det legges til grunn at driftskostnader ved Plan- og bygningsetaten skal være fullfinansiert ved gebyrinntekter der dette er mulig innenfor regelverket om selvkost. Gebyrregulativet bygger på erfaringer fra de seneste årene, gebyrgrunlaget og lovverket. Svingende etterspørsel i markedet fører til endringer i inntekts- og kostnads sammensetningen og avvik behandles som fond. Fra 1.1.2020 medførte en ny sentral forskrift at dersom gebyrinntektene ikke er store nok og det ikke finnes tilstrekkelige midler på selvkostfond, er det ikke anledning til å fremføre underskuddet til fremtidige år. Det betyr at kommunen må dekke et slikt underskudd.

Kvalitet

Plan- og bygningsetaten håndterer årlig om lag 12 000 kartbestillinger, herunder saker og meglerpakker,

22 000 henvendelser på telefon og en rekke skriftlige forespørsler. Bestillingene varierer fra saker som strekker seg over lengre tid til saker med tre dagers leveringsfrist. Å sørge for at vedtak og faglige bidrag leveres med rett kvalitet til riktig tid er den mest sentrale utfordringen. Å bidra til å gjennomføre mer effektive plan- og saksbehandlingsprosesser er derfor svært viktig.

Effektivitet

Plan- og byggesaksprosesser skal være effektive. Krav til tidsfrister i lovverket skal overholdes for å imøtekomme kundenes forventninger, og for å unngå gebyrtap.

Effektiv drift er en forutsetning for å lykkes. Etter en periode med sterk vekt på behandling av private planer er køen av eldre reguleringsplaner nå i hovedsak fjernet. Saksbehandlingstiden er blitt betydelig redusert. Lovendringene siste år forutsetter ytterligere reduksjon. Sannsynligheten for å innfri dette til, har økt betydelig.

Byggesak

På byggesaksområdet vil elektroniske løsninger i økende grad prege arbeidet. Plan- og bygningsetaten utvikler systemløsninger for saksbehandlingen (e- som forventes å gi publikum tilgang til bedre tjenester på sikt.

Tilsyn

Tilsyn med byggevirksomhet og ulovlige tiltak er viktige oppgaver for å påse at regelverket etterleves. Publikum, offentlige etater og bransjen selv gjør en stor innsats for å avdekke ulovligheter. I samarbeid med arbeidstilsynet, skatteetaten og politiet bidrar etaten til arbeid mot svart økonomi og sosial dumping.

Kapasiteten på tilsynsområdet, inkludert ulovlighetsoppfølging, er økt og etaten registrerer god måloppnåelse med stort antall saker som avsluttes. Det er også arbeidet med avslutning av sakene som ble registrert i «Strandsoneprojektet» tilbake i tid, og flere av disse sakene medfører mye ressursbruk og medieinteresse.

Innmeldte saker prioriteres ut fra risiko for liv og helse, samt saker med potensiell stor presedensvirkning. Oppfølging av ulovligheter kan være krevende. I enkelte tilfeller kan det bety oppfølging over mange år, med rettslig prøving i flere omganger, selv om kommunen skulle få medhold i alle instanser.

Overordnede mål

- **Trygg økonomistyring**

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
Trygg økonomistyring	Alle plan- og byggesaker skal behandlet innen fastsatte frister.	Andel bygge- og delesaker med overholdt saksbehandlingstid ihht forskrift			94,0 %	94,0 %
		Andel reguleringsplaner behandlet 1. gang med overholdt frist.			100,0 %	100,0 %
	Samlet kommunal saksbehandlingstid for private reguleringsplaner til 2. gangs behandling skal reduseres					

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet private planer og byggesak;

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by, med små forskjeller og like muligheter

- Innbyggerne i Bergen skal være med å bygge byen gjennom aktiv medvirkning og nærdemokrati.

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv

- Bergen skal tilby tjenester som skal være preget av kvalitet, effektivitet og forutsigbarhet gjennom kort saksbehandlingstid og vektlegging av digitaliserte og innovative løsninger.

Bedre informasjon

Veiledningsbehovet øker med økt ansvar for tiltakshavere og økt kompleksitet. De senere år er veiledningstjenesten styrket. Gratis veiledningstid er godt mottatt av publikum. Målet er at tjenesten skal gjøres mer tilgjengelig via internett. Bergen kommune deltar aktivt i det statlig initierte prosjektet med økt automatisering og selvbetjeningsgrad i søknadsprosessen som mål. God veiledning bidrar til realistiske forventninger og trolig færre klager.

Kompetansearbeid

Vedlikehold og utvikling av kompetanse er sentralt i Plan- og bygningsetatens virksomhet. Det satses på å bidra til offentlige møter, kurs og opplæring innen etatens ansvars- og arbeidsområder overfor publikum, eksterne organisasjoner og næringslivet. Service og dialog er viktige satsingsområder.

Etaten har over tid styrket veiledningstjenesten og fagavdelingene bidrar mer i møter med publikum. Målet er at publikum skal oppleve bedre service, god kommunikasjon og klar tale fra etaten. Åpne fagmøter med publikum har vært godt tatt imot så langt og vil bli videreført.

Det er en utfordring å tilby brukerne relevant og lett tilgjengelig informasjon om geografiske data ved selvbetjening over internett, samt å holde informasjonen oppdatert. Etaten ønsker å spre bruken av geografiske informasjonssystemer (GIS) til brukere i kommunen utenfor teknisk sektor.

Kommunens nye kartløsning på internett (bergenskart.no) ble lansert september 2020 og videreutvikles i planperioden. Nytt planregister ble lansert høsten 2019, og det arbeides kontinuerlig med å tilby moderne digitale løsninger - også i sammenheng med nasjonale aktører.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Antall nye byggesaker	2 383	2 242	0	2 300	2 300	2 300	2 300	
Antall vedtak i byggesaker	2 002	2 040	0	2 100	2 100	2 100	2 100	
Gjennomsnitt behandlingstid (dager) på byggesaker	46	45	0	46	46	46	46	
Antall mottatte private planforslag	30	17	0	38	38	38	38	
Antall vedtak om offentlig ettersyn (private planer)	24	18	0	38	38	38	38	
Antall behandlede klagesaker	390	579	0	525	525	525	525	
Antall foretakstilsyn	264	302	0	42	42	42	42	
Antall nye klager	557	610	0	550	550	550	550	
Antall på legg om retting og antall ilagte tvangsmulkt	366	414	0	400	400	360	200	
Antall stoppordre og sikring	30	48	0	35	35	35	35	
Antall ubehandlede klager ved årets utløp	177	56	0	25	25	25	25	
Antall øvrige tilsyn	417	391	0	420	420	420	420	
Antall behandlede oppmålingsforretninger	419	500	0	500	500	500	500	
Antall behandlede seksjoneringsaker	234	162	0	175	175	175	175	
Saksbehandlingstid seksjonering (dager)	70	52	0	55	55	55	55	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Tilpasning til aktivitetsnivå byggesak

Justering til aktivitetsnivå byggesak

Tilpasning til aktivitetsnivået oppmålingsforretninger

Justering til aktivitetsnivået oppmålingsforretninger

Tilpasning til aktivitetsnivået private planer 1. gang

Aktivitetsendring private planer 1. gang

Nye tiltak

Endring i renteutgifter inv. oppmålingsforretninger

Oppmålingsutstyret som ble anskaffet tidligere er ferdig avskrevet og nedbetalt. Det påløper derfor ikke flere rentekostnader for dette.

Endring i selvkostavskrivninger oppmålingsforretninger

Oppmålingsutstyret som ble anskaffet tidligere er ferdig avskrevet og nedbetalt. Selvkostavskrivningene utgår fra 2021.

Endring kalkulatoriske kostnader e-byggesak

avskrivninger e-byggesak

Økte driftskostnader for ny kartløsning for Bergen

Økte kostnader for ny kartløsning

Øvrige inntektsendringer

Endring av gebyrinntekter oppmålingsforretninger

Prognose økte inntekter

Endring av gebyrinntekter private planer 1. gang

Reduserte gebyrinntekter

Endring gebyrinntekter byggesak

Gebyrinntekter i hht. prognose

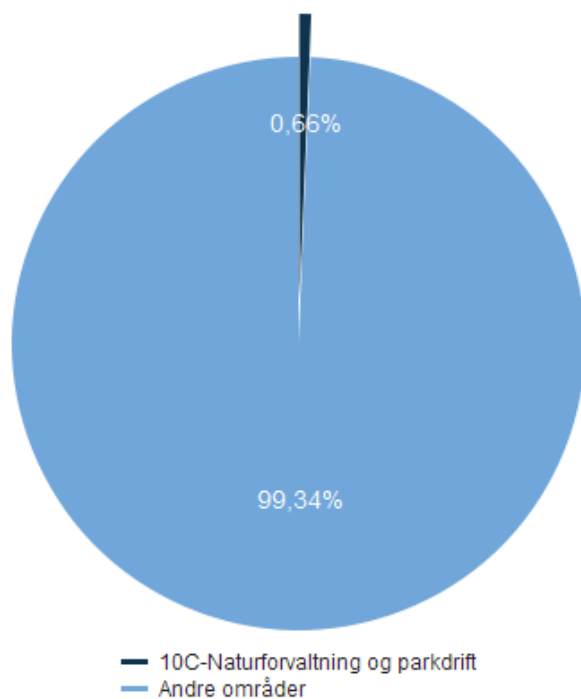
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto	2021	2022	2023	2024	2021-24
Ny kartløsning for publikum	2022		IA	4,2	0,0	4,2	1,5	1,5	0,0	0,0	3,0
Utskifting av landmålingsutstyr	2028		IA	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Sum investeringsprosjekter			0,0	7,2	0,0	7,2	4,5	1,5	0,0	0,0	6,0

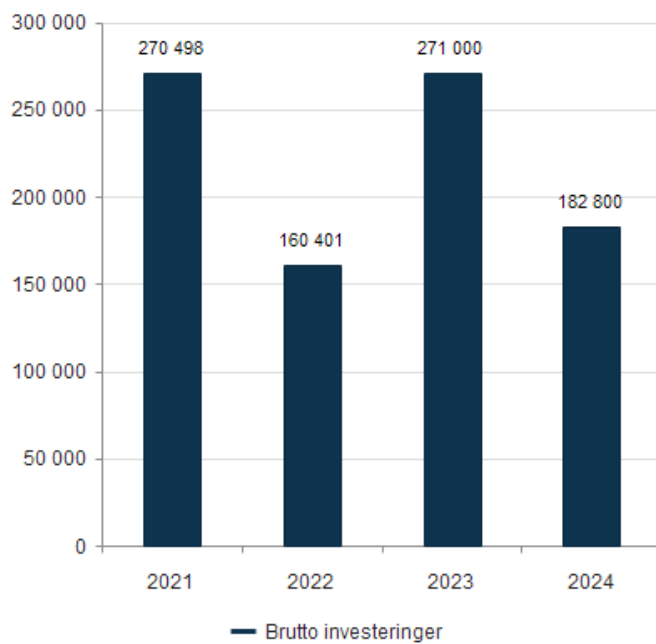
10C-Naturforvaltning og parkdrift

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter ivaretagelse av naturen og dens mangfold, samt utvikling og tilrettelegging av friområder og urbane landskap for rekreasjon gjennom opplevelser, aktivitet og friluftsliv. Tjenesteområdet omfatter også bygging, forvaltning og drift av parker og byrom – areal med stor rekreasjonsverdi for byens innbyggere. Universell utforming skal tilstrebes ved nybygging og rehabiliteringer.

For å sikre gode offentlige, tilgjengelige areal, er det en viktig oppgave for kommunen å styre transformasjon av større områder. Gode løsninger skal utvikles og sørge for tilstrekkelig areal til allmenheten gjennom byrom som for eksempel smau, gater, parker, allmenninger og områder for lek. Det er sentralt å påse at innbyggerne har nærhet til tur- og friområder.

Tjenesteområdet omfatter også oppgradering og nybygging av lekeplasser, samt årlig hovedettersyn av uterom på skoler, barnehager og lekeplasser. Forvaltningsansvar for byfjell, vassdrag, vilt, friluftsliv, skog og biologisk mangfold omfattes også av tjenesteområdet.

Arbeidet utføres hovedsakelig av Bymiljøetaten, men tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen, herunder alle fagetater innenfor Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling.

Hovedprioriteringer

De budsjettmessige hovedprioriteringene innen tjenesteområdet naturforvaltning og parkdrift fordeler seg på flere fagområder. De største investeringene i 2021 er innen allmenninger, parker og uteområder. I tillegg vil det investeres midler gjennom bruk av utbyggingsavtaler, særlig gjelder dette for fortettingsområdene. Eksempler på områder under utvikling er elve- og strandpark i Møllendal, kanal på Mindemyren og allmenninger på Wergeland.

Det er prioritert helhetlig utvikling av Bryggen og Fisketorget i Bergen sentrum, bygging av bystrand og en stor lekeplass i Bergen sentrum, i tillegg til bydelsvise lekeplasser som Sudmannsvei lekeplass, Skjoldstølen og temalek i Ytebygda/Fanatorget.

Bergen Kommune har overtatt flere kaiarealer som skal utredes og vurderes til ny bruk for innbyggerne. Det satses på parker og friluftsområder som Arna bydelpark Seimsmyrane, Fredens bolig, Nygårdsparken nedre del, Steinsvikneset friområde og Gjeddevann friluftsområde. Det er også satt av midler til badeplass ved Storavann. Barnas byrom vil de kommende år være gjenstand for en målrettet innsats både i bydelene og i sentrum.

Klimaendringer medfører også at omfanget av vassdragsrelaterte aktiviteter har økt kraftig og byrådet følger opp dette med å sette av økte midler for å oppnå en fremtidig bærekraftig, helhetlig og samordnet vassdragsforvaltning. Sælenvassdraget, Møllendahls elev- og strandpark og Nesttun elvepark er viktige prioriteringer innen vassdrag.

Videre settes fokus på økologisk tilstand i vassdrag, blant annet Fjøsanger og Haukåsvassdraget. Økte driftsrammer for viltforvaltning, registrering av bytrær og parkanlegg er lagt inn som satsingsområder. Økte driftsmidler er satt av til Seimsmyrane kastefelt og våtmarkspark, Løvstien, Øyrane lokalanlegg, ny hytte i Krohnegården friluftsområde.

Det er prioritert midler til oppgradering av turveier generelt og spesielt nevnes Holenstien, Landåsløypen, omgjøring av området for pumpehuset ved Storavaten, samt tverrforbindelser og tilkomster for Løvstakken og Nordåsvannet. Det vil også arbeides med et profilprogram for sjøfronten knyttet til Sjøfrontstrategien.

Eksempler på prioriterte byutviklingsprosjekter er transformasjonsområdene Mindemyren, Møllendal og Paradis som opparbeides i samarbeid med andre offentlige aktører og private utbyggere.

For å tilrettelegge for en aktiv og inkluderende by, prioriteres satsing på koordinering av aktiviteter i Nygårdsparken og på Torget i store deler av året. Flere vannposter skal settes ut og flere offentlige toaletter skal bygges. Strømforsyning i sentrum og belysning året rundt i sentrale byrom og på turstier prioriteres for å sikre aktivitet også i mørketiden.

Det investeres også i nytt IT system for prosess støtte for tjenester innen bruk av offentlig areal.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020	135 558	135 558	135 558	135 558
Sum Lønns- og prisvekst mv.	1 158	1 158	1 158	1 158
Sum Tekniske justeringer	625	625	625	625
Prisjustering og diverse endringer	1 783	1 783	1 783	1 783
Konsekvensjustert ramme	137 341	137 341	137 341	137 341
Oppjustering til aktivitetsnivået				
Nyanlegg bydelsparker - driftskonsekvenser	75	75	75	75
Økt ressursbehov for vassdragsforvaltning	250	478	478	478
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået	325	553	553	553
Nedjustering til aktivitetsnivået				
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået	0	0	0	0
Nye tiltak				
Digitalisering naturforvaltning og parkdrift - driftskonsekvens	240	-190	-430	-430
Dyrevelferd i landbruket - sikre tilgang til stordyrveterinærer	600	600	600	600
Fredens bolig - driftskonsekvenser	65	65	65	65
Andre tiltak	100	409	682	1 082
Sælenvassdraget del 1 - lynghaugparken - driftskonsekvens	35	35	35	35
Sum Nye tiltak	1 040	919	952	1 352
Utgående engangstiltak				
Aktivitetskoordinator Nygårdsparken	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Allmenningsskaiene	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Bedre merking av turstier på byfjellene	-50	-50	-50	-50
Støtte til bybonden i Bergen	-300	-300	-300	-300
Sum Utgående engangstiltak	-2 650	-2 650	-2 650	-2 650
Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak				
Omdisponering fra ramme for søkbare tilskudd til dyrevelferd	-600	-600	-600	-600
Sum Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak	-600	-600	-600	-600
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 885	-1 778	-1 745	-1 345
Ramme 2021-2024	135 456	135 563	135 596	135 996

Sammendrag budsjett

Tekniske justeringer på 0,6 mill. fra tertialrapport 2-2020 er videreført for å for å få husleiebudsjett til riktig tjenesteområde.

Det er innarbeidet et økt ressursbehov på 0,25 mill. for å ivareta vassdragsrelaterte oppgaver som temakart blågrønne strukturer og oppfølging av forvaltningsplan for vassdragene i Bergen.

Det er i tillegg innarbeidet 0,5 mill. til å dekke økte driftskonsekvenser av gjennomførte investeringer.

Engangsmidler i 2020 på til sammen 2,35 mill. går ut av budsjettet fra og med 2021. Dette gjelder aktivitetskoordinator Nygårdsparken 1,3 mill., Opprusting av allmenningskaiene 1 mill. og merking av turstier på byfjellene 0,05 mill.

På investeringssiden er det i 2021 budsjettet med vesentlige beløp til bl.a. Fredens bolig, Arna bydelspark Seimsmyrane, Bystrand Lungegårdsparken, Sælenvassdraget del 1 – Lynghaugparken og Nygårdsparken nedre del.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	47 824	49 690	49 618	49 846	49 846	49 846
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	52 977	56 342	56 613	56 492	56 525	56 925
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 603	1 611	2 211	2 211	2 211	2 211
Overføringsutgifter	13 266	14 767	13 867	13 867	13 867	13 867
Finansutgifter	31 705	28 680	28 680	28 680	28 680	28 680
Sum Driftsutgifter	147 374	151 091	150 990	151 097	151 130	151 530
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 747	-1 813	-1 813	-1 813	-1 813	-1 813
Refusjoner	-14 945	-13 536	-13 536	-13 536	-13 536	-13 536
Overføringsinntekter	-34	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-407	-185	-185	-185	-185	-185
Sum Driftsinntekter	-17 133	-15 534	-15 534	-15 534	-15 534	-15 534
Sum	130 241	135 558	135 456	135 563	135 596	135 996

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	7 184	7 202	7 702	7 702	7 702	7 702
Klima, miljø og byutvikling	122 572	124 777	126 596	126 703	126 736	127 136
Fellesposter - bykassen	343	3 578	1 158	1 158	1 158	1 158
Sum	130 241	135 558	135 456	135 563	135 596	135 996

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Grøntfaglig planlegging	10 762	10 668	11 081	10 651	10 411	10 411
Kommunale skoger	568	710	676	676	676	676
Landbruk	6 315	7 925	7 654	7 654	7 654	7 654
Grønn prosjektering	27 061	26 961	27 166	27 166	27 166	27 166
Parkdrift	66 802	69 148	69 074	69 383	69 656	70 056
Fiske, fangst og viltstell	116	140	141	141	141	141
Naturforvaltning	18 617	20 005	19 663	19 891	19 891	19 891
Sum	130 241	135 558	135 456	135 563	135 596	135 996

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Naturforvaltning og friluftsliv brutto investeringsutgifter beløp pr innb (kr) *)	374	40	121	86	97	85
Netto driftsutgifter per innbygger (329) landbruksforvaltning og landbruksbasert nær.utv. (B) *) **)	18	21	23	6	0	25
Rekreasjon i tettsted brutto driftsutgifter beløp pr innb (kr) *)	324	349	290	689	430	401
Andre nøkkeltall						
Netto driftsutgifter (329) Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling *)	5 007	6 013	4 556	798	0	2 889

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Prioritet*Brutto investeringsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv pr. innbygger*

Brutto investeringsutgifter i Bergen kommune for KOSTRA-funksjon 360 - Naturforvaltning og friluftsliv - utgjorde kr 40 pr. innbygger i 2018. Dette var en økning fra kr 347 året før. Bergen kommune hadde i 2019 lavere investeringsutgifter enn Oslo, Trondheim, Stavanger og gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Dette skyldes at investeringene år for år er varierende, også i andre kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Årsaken til svingningene knytter seg til ujevn oppstart av prosjekter.

Rekreasjon i tettsted brutto driftsutgifter, beløp pr. innbygger

Brutto driftsutgifter i Bergen kommune til Rekreasjon i tettsted - viser en økning fra kr 324 kr pr. innbygger i 2018 til kr 349 pr. innbygger i 2019. Med unntak av Trondheim, ligger Bergen kommune, som tidligere år, lavt i forhold til sammenlignbare kommuner i ASSS-nettverket.

Utfordringer og strategi

Overordnede strategier og planer stiller krav og gir føringer. Blant annet påvirker Kommuneplanens arealdel (KPA) 2018 – 2030, flere tematiske planer som vil kreve revisjon.

Fortettingen av byen er utfordrende da det setter press på områders arealbruk. Kommunen spiller en viktig rolle ved å ivareta helheten i arealbruk og for å unngå bit-for-bit nedbygging. Dette krever at kommunen sikrer strategisk blågrønne arealer som både kan tjene ivaretagelse av økologiske korridorer og gode rekreasjonsarealer for allmenheten; byrom, parker, sjø, fjell, skog og vassdrag. Arealer sikres gjennom nye reguleringsplaner, ekspropriasjon og oppkjøp. Dette er prosesser som er komplekse og tidkrevende fordi det kan involvere mange parter og hensyn.

I tillegg er innfallsporner til blågrønne strukturer og informasjon om rekreasjonsmuligheter, med på å øke tilgjengeligheten for allmenheten.

Ny «Strategi for blågrønne strukturer i Bergen - 2030» skal utarbeides i henhold til Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) og Kommuneplanens arealdel (KPA). Strategien skal forsterke ambisjonene knyttet

til natur- og biologisk mangfold, samt ivaretagelse av skog og byfjell. Den overordnede strategien vil sammen med tematiske planer og handlingsplaner danne grunnlaget for forvaltning av areal og natur i årene som kommer.

Bergen kommune vedtok i 2019 en ny strategi for arkitektur. Gjennom god arkitektur vil Bergen kommune nå mål som er satt i Kommuneplanens Samfunnsdel, gjennomføre fortetting med kvalitet og særpreg, samt fortsatt holde høye og gode arkitektoniske kvaliteter i kommunale byrom. Strategien skal gi en forutsigbar felles plattform og diskusjonsgrunnlag i utviklingen, vurderingen og godkjenning av prosjekter.

Andre planer som styrer arbeidet innenfor tjenesteområdet, og stiller krav både til arealplanlegging og utforming, er plan for universell utforming og kommunedelplan for overvann.

Stor pågang av interessenter, samt et økende behov for koordinering mellom forskjellige offentlige, relevante aktører, gjør arbeidet med tilrettelegging for aktivitet i byrom og parker mer krevende.

Bergen kommune har som mål å bli den grønneste byen i landet, og Etat for landbruk vil fortsatt bidra for å realisere dette målet. Kommuneplanen, Grønn strategi, Handlingsplan for landbruk, Dyrevelferdsplanen, Strategi for urbant landbruk og byråds plattform gir viktige føringer for arbeidet. I tillegg har regelverket som etaten forvalter klima- og miljøkrav til alle tiltak. Handlingsplan for landbruk skal rulleres i 2021 og vil få betegnelsen Temaplan for landbruket i Bergen.

Etat for landbruk vil prioritere å få behandlet søknader om statlige og kommunale tilskudd korrekt og til rett tid. Andre søknader, uttalelser til saker etter plan og bygningsloven og saker etter jord- og skoglov skal behandles så snart som mulig og i tråd med gjeldende regelverk. Rådgiving til bønder og skogeiere er også en viktig arbeidsoppgave. Næringsutvikling i tråd med nye krav er nødvendig for lønnsomhet i driften, og nye regler om miljø- og klimatilpasning for landbruket skal følges opp. Det er økt interesse for tilleggsnæringer som Inn på Tunet, samarbeid om salg og videreføring av landbruksprodukt, samt dyrking av grønnsaker, frukt og bær. Byrådet ønsker å utrede en tilskuddsordning for lokal matproduksjon og gårdsturisme.

Det er stort engasjement for å finne gode klimatiltak basert på forskning, fakta og god agronomi. Vannhusholdning er en av flere viktige faktorer for gode avlinger og lavere utslipp av klimagasser, og det kan søkes om statlig tilskudd til drenering. Kommunen vurderer og prioriterer søknader.

Etat for landbruk behandler mellom annet saker etter jord- og skoglov. I tråd med nasjonale og kommunale føringer, er vern av matjord og å hindre nedbygging av dyrket mark prioritert i saksbehandlingen. Bystyret har også vedtatt at matjord skal tas vare på dersom jordbruksareal godkjennes brukt til andre formål enn landbruk.

Det er stor byggeaktivitet i Bergen, og befaringer viser at en del av massene blir ulovlig plassert i LNF-områder. Regelverket har strenge krav til masser som skal brukes til areal med matproduksjon og i natur. I tillegg til forurensing, følger også spredning av fremmede og uønskede arter. Etat for landbruk vil i 2021 ha økt fokus på tiltak på dyrket mark som er i strid med jordlovens § 9, og i skog og natur som er i strid i skogloven og naturmangfoldloven.

Dyr har egenverdi, og byrådet vil sørge for at dyrene i Bergen behandles godt og sikre god dyrevelferd i kommunen. Bergen kommune har landets første dyrevelferdsplan, gjeldende 2018 -2021, og det er planlagt å oppstarte for rullering i 2021. Dyrevernav i form av samarbeid med Mattilsynet, dyrevernavorganisasjoner og veterinærtjenester er viktige tema i planen. Mattilsynet forvalter regelverk om dyrevelferd, og kommunen bidrar med tilskudd og informasjon, samt at kommunene har lovpålagt

ansvar for tilgang på klinisk veterinærvakt. Det er mange veterinærklinikker som kan behandle smådyr i Bergensområdet, men det er vanskelig å rekruttere og beholde veterinærer til landbruket. Dette er alvorlig for dyrevelferden og byrådet setter derfor nå av penger til stordyrveterinærer for å sikre god oppfølging av dyr i landbruket.

Strategi for urbant landbruk – dyrk byen ble godkjent i bystyret i 2019, og handlingsplan var planlagt utarbeidet i 2020. Urbant landbruk handler mye om dyrking i nabolag og samhandling mellom mennesker. Alle inkluderes uavhengig av alder, kjønn og etnisitet, og dyrking i byen har vist seg å være gode integreringstiltak. Det er også stor interesse for skolehager og parselhager, og målet med handlingsplanen er å styrke samarbeidet mellom byrådsavdelinger og etater i Bergen kommune for å finne gode løsninger. Dette arbeidet ble vanskelig å gjennomføre på grunn av korona, og det er utsatt til 2021.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Bergen skal ha gode offentlige byrom og natur- og friluftsområder som er tilgjengelige og tilrettelagt for alle typer brukere.	Alle bydeler skal ha minst en, universelt utformet, merket turveg.			20,0 %	100,0 %
	Bergen skal være en by som våger å ta nye grep for å skape et aktivt og attraktivt sentrum og bydeler	Gjennomføre en kvalitativ og kvantitativ analyse av aktivitet i utvalgte byrom og parker			100,0 %	
Norges grønneste storby	Bergen skal avsette og utvikle arealer til sammenhengende blågrønne strukturer - også i for tettingsområdene.	Alle (nye) bolig (etableringer) i byfortettingssonene skal være i en avstand på maksimum 500 meter til turområde.			Økende utvikling	100% i 2030
		Blågrønt temakart videreutvikles og legges til grunn i arealplanlegging			25,0 %	100,0 %
	Opprettholde produksjon og produksjonsgrunnlag i landbruket i Bergen kommune	Antall dekar jordbruksareal i produksjon fra Landbruksdirektoratets statistikk	16 290	16 290	16 340	16 340
		Antall søknader om produksjonstilskudd fra Landbruksdirektoratets statistikk	119	119	120	120
Øke interesse for urbant landbruk – dyrking i byen, parselhager og andelslandbruk	Antall innvilgede søknader om kommunalt tilskudd til urbant landbruk	23	26	29	32	
Trygg økonomistyring	Bergen skal være en by hvor nye anlegg har høy kvalitet for varig verdi og appellerer til flere generasjoner	Antall nye barnas byrom.			4	

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet naturforvaltning og parkdrift;

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter

- Bergen skal ha gode offentlige byrom og natur- og friluftsområder som er tilgjengelige og tilrettelagt for alle typer brukere.

Bergen skal være Norges grønneste by der klima og miljøhensyn legger premisset for samfunnsutviklingen

- Bergen skal avsette og utvikle arealer til sammenhengende blågrønne strukturer - også i fortetningsområdene.
- Bergen skal ivareta levende kultur- og naturlandskap, og verne om det biologiske mangfold.

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke

- Bergen skal være en by som våger å ta nye grep for å skape et aktivt og attraktivt sentrum og bydeler.
- Bergen skal være en by hvor nye anlegg har høy kvalitet for varig verdi og appellerer til flere generasjoner.

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv

- Bergen skal være en by som lytter til sine innbyggere og utvikler nye løsninger som bygger på fakta og medvirkning.

Politisk plattform, strategier, temaplaner og generelle utfordringer krever tydelige satsinger og virkemidler for å oppfylle målene som er satt.

Ny «Strategi for blågrønne strukturer -2030» vil bidra ytterligere til å definere og prioritere tiltak som bygger opp under de målsetninger som er vedtatt. Strategien vil samle beslektede forvaltningsplaner under en paraply som sikrer en helhetlig utvikling og forvaltning av blågrønne strukturer. Kunnskapsgrunnlag skal utvikles for å få innsikt i kvaliteter og biotoper. Blågrønne strukturer i fortetningsområdene skal primært tilrettelegges for mennesker, men bør utvikles med kvaliteter som gjør de attraktive for planer, insekter og dyr for å bidra til gode livsvilkår. Der viktige biotoper for dyr eksisterer i fortetningsområder i dag, vil de ivaretas.

Generelt sikrer kommunen gjennom planuttalelser at blågrønne arealer avsettes i henhold til blågrønt temakart knyttet til Kommuneplanens arealdel (KPA). Blågrønt temakart skal videreutvikles i samsvar med ny KPA.

I 2020 startet Bergen kommune en utredning for å kartlegge areal som i dag benyttes til parkering i Bergen. Utredningen kartlegger hvordan kommunen kan ta ut potensialet av løpende måloppnåelse av redusert personbiltrafikk og behov for parkering, gjennom utvikling av arealene til gode byrom, parker og friområder for aktivitet og rekreasjon for innbyggerne.

Medvirkning og dialog med innbyggerne er viktig for Bergen kommune og derav vil det bli utarbeidet tiltak for medvirkning i planer, utredninger og forprosjekter.

For kommende planperiode vil det bli økt satsing på forvaltningen av byfjell, vilt og utvalgte vassdrag. Det vil bli satt fokus på å skape en levende by gjennom tilrettelegging for økt aktivitet gjennom hele året. Det vil bli prioritert å få på plass en egen belyningsplan som sikrer at turveier har god belysning og byrom og parker gjøres attraktive gjennom bruk av belysning.

Arealer for aktivitet og rekreasjon skal appellere til flere brukergrupper og generasjoner.

Det skal være enkelt å kommunisere digitalt med kommunen og det vil bli satset ytterligere på digitalisering av kommunikasjonskanaler og tjenester.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall dekar jordbruksareal i produksjon	0	0	0	16 290	0	0	0	
Antall nye Barnas byrom (Mål 2021)	0	0	0	4	0	0	0	
Parkareal dekar	0	0	0	1 778	0	0	0	
Samlet lengde av sommerturveier, -turstier og -løyper med kommunalt driftsansv (km)	192	192	0	192	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Nyanlegg bydelsparker - driftskonsekvenser

Driftskonsekvens som følge av bygging av våtmarksparken på Seimsmyrane.

Økt ressursbehov for vassdragsforvaltning

Omfang av vassdragsrelaterte aktiviteter har økt de siste årene. Bymiljøetaten har bl.a. ansvar for å følge opp en rekke overordnede oppgaver og prosjekter knyttet til vassdrag som f.eks.

Prosjektkoordinering Vannområde Vest, Oppfølging av tiltaksprogrammet for "Regional plan for vassregion Hordaland 2016-2021", Bidrag til arbeid med Kommunedelplan Overvann, Utvikling av temakart for blågrønne strukturer, Oppfølging av "Forvaltningsplan for vassdragene i Bergen", Oppfølging av fagråd for Haukåsvassdraget og Bergen Kommunes vassdragsråd.

Nye tiltak

Digitalisering naturforvaltning og parkdrift - driftskonsekvens

Driftskonsekvens IKT system bruk av offentlig areal

Dyrevelferd i landbruket - sikre tilgang til stordyrveterinærer

Det er vanskelig å rekruttere og beholde stordyrveterinærer som arbeider mot jordbruksnæringen. Kommunen er lovpålagt å sørge for tilgang på veterinærtjenester og for å organisere vaktordning. Bergen kommune administrerer vekten for vaktområdet Bergen sør (Bergen, Bjørnafjorden (Os), Øygarden, Askøy). Nedgang i landbruksdrift, særlig i melkeproduksjonen, fører til at det er vanskelig for veterinærene å få en anstendig inntekt, og de søker seg dermed til klinikker eller andre yrker. Byrådet foreslår å styrke finansieringen av vaktordningen for stordyrveterinærer med kr 0,6 mill. per år fra 2021. Dette vil være et viktig bidrag for å styrke dyrevelferden i landbruket.

Fredens bolig - driftskonsekvenser

Driftskonsekvens Fredens bolig

Sælenvassdraget del 1 - lynghaugparken - driftskonsekvens

driftskonsekvens Sælenvassdraget del 1

Utgående engangstiltak

Aktivitetskoordinator Nygårdsparken

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene går ut av budsjettet fra og med 2021.

Allmenningskaiene

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene går ut av budsjettet fra og med 2021.

Bedre merking av turstier på byfjellene

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene går ut av budsjettet fra og med 2021.

Støtte til bybonden i Bergen

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak

Omdisponering fra ramme for søkbare tilskudd til dyrevelferd

De siste to årene har det vært svært få søkere på åpne tilskudd til dyrevernerorganisasjoner. Det antas at mange av organisasjonene som driver med dyrevelferd blir fullt ut finansiert gjennom private donasjoner, og at innsamlingskampanjer i sosiale medier er svært effektive. Dette har resultert i at kommunens bevilgninger til dyrevelferd ikke har kommet til nytte slik bystyret har ønsket. Byrådet foreslår derfor å omdisponere 0,6 mill fra tilskuddsrammen til å styrke vaktordningen for stordyrveterinærer i Bergen Sør vaktdistrikt, som Bergen kommune forvalter. Det har vært utfordringer med å rekruttere og beholde nok veterinærer i dette distriktet, og byrådet ønsker å sikre dyrevelferden i landbruket ved å øke finansieringen av vaktordningen for stordyrveterinærer med kr 0,6 mill. fra 2021.

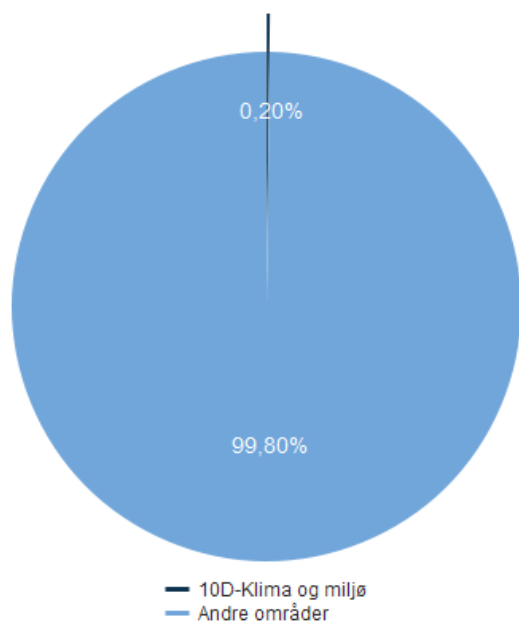
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp						Økonomiplan				Sum 2021-24
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	
Arna Bydelspark - Seimsmyrane	2021	FU17/20	35,7	47,8	0,0	47,8	23,9	0,0	0,0	0,0	23,9
Barnas byrom	Løpende						18,8	20,0	15,0	20,0	73,8
Byfornying	Løpende						0,5	0,5	0,0	0,0	1,0
Bystrand Lungegårdsparken	2024	BY0159/18	120,0	234,0	0,0	234,0	28,0	35,5	102,0	50,0	215,5
Den grønne akse	Løpende						9,8	5,0	5,0	6,3	26,1
Digitalisering naturforvaltning og parkdrift	2021		IA	4,6	0,0	4,6	2,3	0,0	0,0	0,0	2,3
Fontener i sentrum	2022		IA	8,0	0,0	8,0	3,4	2,0	0,0	0,0	5,4
Fredens bolig	2021	BR 1119/19	13,1	18,1	0,0	18,1	22,1	0,0	0,0	0,0	22,1
Grønnevikken - byboliger og delekultur	2022		IA	12,5	0,0	12,5	4,0	3,3	2,5	2,5	12,3
Hundeluftegård Løvstien	2022		IA	1,8	0,0	1,8	1,5	0,0	0,0	0,0	1,5
Innløsning friarealer	Løpende						4,6	4,9	6,5	0,5	16,5
Løvstien etappe 4 - delstrekning 2	2023	BY 119/20	50,0	50,0	0,0	50,0	7,4	14,0	20,0	0,0	41,4
Mindemyren kommunal andel	2026	BY 295/19	116,2	154,5	0,0	154,5	34,5	21,3	20,0	0,0	75,8
Ny strømforsyning Torgallmenningen	2021		IA	20,0	0,0	20,0	19,3	0,0	0,0	0,0	19,3
Nyanlegg bydelsparker	Løpende						5,6	2,0	9,0	30,0	46,6
Nygårdsparken nedre del	2022		IA	85,0	0,0	85,0	22,6	21,0	20,0	12,0	75,6
Parker rehabilitering	Løpende						19,5	4,0	4,0	4,0	31,5
Sælenvassdraget del 1 - Lynghaugparken	2021	BR 1126/19	10,5	23,0	0,0	23,0	20,2	0,0	0,0	0,0	20,2
Sælenvassdraget del 2	2023		IA	17,0	0,0	17,0	2,0	5,0	10,0	0,0	17,0
Søreide ballbane	2021		IA	12,0	0,0	12,0	6,0	0,0	0,0	0,0	6,0
Turvegnett/friluftstiltak	Løpende						4,4	7,7	5,2	2,5	19,8
Utbyggingsavtaler Mindemyren	2024		IA	98,8	0,0	98,8	0,0	5,0	25,0	25,0	55,0
Utbyggingsavtaler Møllendal	2022		IA	107,2	0,0	107,2	4,3	5,0	21,0	30,0	60,3
Utvikling av Torget/Bryggen – prosjektering	2023		IA	16,6	0,0	16,6	5,9	3,3	5,3	0,0	14,5
Vassdragstiltak	2023		IA	8,0	0,0	8,0	0,0	1,0	0,5	0,0	1,5
Sum investeringsprosjekter			357,2	918,8	0,0	918,8	270,5	160,4	271,0	182,8	884,7

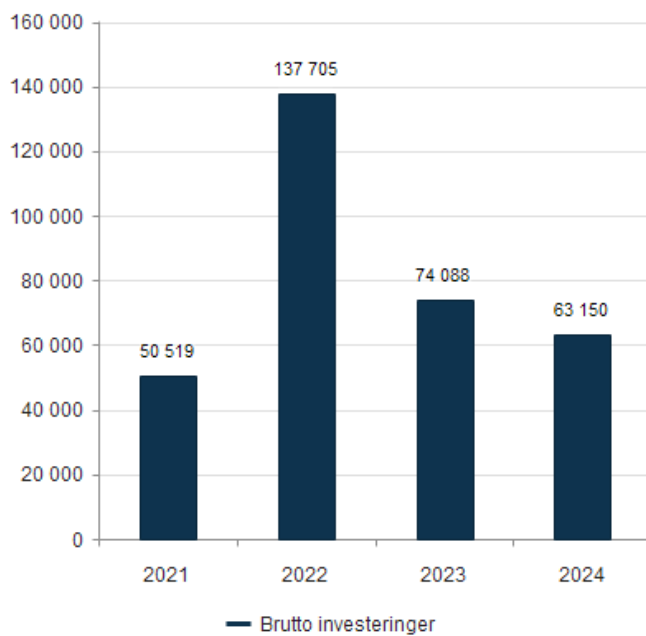
10D-Klima og miljø

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter iverksetting av tiltak som reduserer utslipp på transport- og mobilitetsområdet, som tilrettelegging for delemobilitet, etablering av ladepunkter, mobilpunkter og nullutslippssoner/bilfrie områder. Arbeid med Renere Havn Bergen, opprydding av forurenset jord og sedimenter/deponier, håndtering av plast, rassikring av kommunalt vegnett, renhold av kommunale veger og fortau bidrar til bedre klima og miljø, og er også en del av tjenesteområdet.

Fagfeltet ivaretas primært av Bymiljøetaten og Klimaetaten. Klimaetaten ivaretar det overordnede ansvaret for klimaarbeid i Bergen kommune, gjennom å organisere og koordinere aktiviteter innenfor klima, kartlegge tilstand og utarbeide kunnskapsgrunnlag. Bymiljøetaten står på sin side ansvarlig for praktisk gjennomføring av mange klima- og miljøtiltak. Tjenesteområdet krever også bidrag fra og samarbeid med en rekke andre etater og avdelinger i kommunen, herunder alle fagetater innenfor Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling.

Hovedprioriteringer

De budsjettmessige hovedprioriteringene innen tjenesteområdet klima og miljø fordeler seg på flere områder.

Det er planlagt ni nye lokasjoner for mobilpunkter, blant annet i Sandviken, Kronstad, Fridalen, Løvestakksiden, Nedre Nygård og Nygårdshøyden. ? En egen handlingsplan vil avklare videre utbygging.

Det skal investeres i nye ladepunkter, både på offentlig vei tilknyttet mobilpunkter og for offentlig lading på gateplan i urbane områder hvor parkering på gateplan er eneste alternativ.

Bilfrie bydeler vil etableres i Bøhmergaten/Løvestakksiden, Nedre Nygård og Nygårdshøyden, samt at flere områder er til vurdering.

Det skal gjennomføres en pilot for el-sparkesykler i Bergen sentrum og i Åsane.

Fjerning av forurenset grunn, gjennom tildekking av Store Lungegårdshavn og Vågen, er prioritert for perioden. Det er spesielt viktig med fokus på gjennomføring av prosjektet i Store Lungegårdsvann, fordi dette må koordineres med den pågående Bybaneutbyggingen i området.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan				
	2021	2022	2023	2024	
Vedtatt budsjett 2020	47 058	47 058	47 058	47 058	
Sum Lønns- og prisvekst mv.	106	106	106	106	
Sum Tekniske justeringer	-71	-71	-71	-71	
Prisjustering og diverse endringer	35	35	35	35	
Konsekvensjustert ramme	47 093	47 093	47 093	47 093	
Nye tiltak					
Miljøovervåking Puddefjorden	Klima, miljø og byutvikling	-300	500	-300	-300
Styrke kommunens klimaarbeid - kompetanse og kapasitet	Klima, miljø og byutvikling	6 000	6 000	6 000	6 000
Sum Nye tiltak		5 700	6 500	5 700	5 700
Utgående engangstiltak					
Styrke grønn strategi	Klima, miljø og byutvikling	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
Støtte til Lystgården på Landås	Klima, miljø og byutvikling	-300	-300	-300	-300
Sum Utgående engangstiltak		-13 300	-13 300	-13 300	-13 300
Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak					
Overføring fra Grønn strategi til styrking av næringstilskudd i 2020	Klima, miljø og byutvikling	300	300	300	300
Sum Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak		300	300	300	300
Nye tiltak og realendringer budsjett		-7 300	-6 500	-7 300	-7 300
Ramme 2021-2024		39 793	40 593	39 793	39 793

Sammendrag budsjett

For å styrke kommunens arbeid på klima- og miljøområdet er budsjettet økt med 6 mill. i varige budsjettmidler. Dette gjør det mulig å planlegge og gjennomføre kommunes arbeid på området bedre både i et kort- og langsiktig perspektiv.

Kommunens arbeid innenfor klimafeltet vil med dette rigges for å løse langt større og mer komplekse problemstillinger enn tidligere. For å nå fremtidige mål for klimaområdet, er det nødvendig å tilføre organisasjonen både spisskompetanse og økt kapasitet.

Styrkingen vil bl.a. gi rom for å utvikle kunnskapsgrunnlaget på klimafeltet for å sikre at Bergen kommune ligger i forkant av utviklingen og bidrar til kommunens måloppnåelse på feltet, arbeide med rullering av kommunens klimastrategi (Grønn strateg), arbeid med å utvikle kommunens rolle innen sirkulærøkonomi, ivareta kontakten mot FoU og ulike nettverk på klimafeltet, arbeid med klimatilpasning og klimasårbarhet, energispørsmål og følge opp arbeidet med kommunens egne klima- og miljøplaner.

Det er budsjettet med 20 mill. til investering i flomsikring i Nesttunvassdraget i 2021.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	14 254	16 783	22 089	22 089	22 089	22 089
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	10 442	24 332	11 761	13 361	11 761	11 761
Overføringsutgifter	24 628	6 465	6 015	6 415	6 015	6 015
Finansutgifter	15 888	5 970	5 970	5 970	5 970	5 970
Sum Driftsutgifter	65 211	53 550	45 835	47 835	45 835	45 835
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	5	0	0	0	0	0
Refusjoner	-12 213	-6 117	-5 667	-6 867	-5 667	-5 667
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-13 963	-375	-375	-375	-375	-375
Sum Driftsinntekter	-26 171	-6 492	-6 042	-7 242	-6 042	-6 042
Sum	39 040	47 058	39 793	40 593	39 793	39 793

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klima, miljø og byutvikling	37 591	31 134	39 687	40 487	39 687	39 687
Fellesposter - bykassen	129	15 925	106	106	106	106
Sum	39 040	47 058	39 793	40 593	39 793	39 793

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klima og miljøtiltak	39 040	47 058	39 793	40 593	39 793	39 793
Sum	39 040	47 058	39 793	40 593	39 793	39 793

Utfordringer og strategi

Bystyret har vedtatt klimakrise. Bergen kommune skal være en foregangskommune innenfor miljø, klimatiltak og tilpasning til klimaendringer, og være en medspiller for å virkeliggjøre bærekraftig utvikling og FNs bærekraftsmål.

Miljøhensyn skal være et overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging. Det skal være lett å leve miljøvennlig i Bergen. Grønn strategi er Bergen kommunes hovedgrep å bli fossilfri i 2030 og målet om å bli 1,5 graders by i 2050.

Befolkningsprognosen for 2030 tilsier et Bergen med 300 000 innbyggere. Veksten må håndteres på en måte som i sum gir redusert klimapåvirkning og vern av biologisk mangfold. Bergen skal også jobbe for å redusere klimagassutslipp fra bygninger og arbeide frem nullutslippsområder selvforsynt med lokal, fornybar energi.

Transport er den største kilden til klimagassutslipp i Bergen. Transportbehovet påvirkes av samspillet mellom flere kommuner da arbeidsplasser, tjenestetilbud og fritid foregår i en større region. Løsninger krever samarbeid med nabokommuner, regionalt nivå og statlige aktører som Statens vegvesen, Avinor, Jernbaneverket og Kystverket.

Fremtidens Bergen skal ikke bruke fossil energi, men være et sted der det er attraktivt å gå, sykle eller reise kollektivt, og der det er lagt til rette for bildeling og bilpooler. Energien vår skal være fornybar, fjordene våre skal være rene, bylufta skal være trygg og vi skal ta vare på byens naturmangfold. Grønn strategi (2016), stiller krav til fossilfri transport og reduksjon av privatbiltrafikk, økt gange og sykkel, samt økt satsing på delemobilitet. Kravene utfordrer hvordan tradisjonelle områder som parkering, vei, sykkel- og gangenett, samt byrom håndteres og etableres.

Nye mobilitetsløsninger, som automatisert veitransport, vil stille store krav til intelligent regulering for å støtte opp om målene om færre kjøretøy, redusert trafikk og økt gange og sykkel.

Overgang til mer sirkulære verdikjeder vil påvirke måten vi forbruker varer og tjenester og lever livene våre på i årene fremover. Økt vektlegging av avfall som ressurs og styrket tilrettelegging for ressursøkonomiske løsninger som deling og sambruk er viktig for å nå overordnede målsettinger om redusert avfall.

Kommunens største punktutslipp av klimagasser er energigjenvinningsanlegget i Rådalen. For å nå mål om å bli fossilfri innen 2030, vil kommunen søke løsninger som reduserer klimagassutslipp fra anlegget. Karbonfangst og -lagring (CCS) slik beskrevet i Klimakur-rapporten, kan være en løsning, men dette er kostnadskreven og kan ikke løses uten statlige eller andre eksterne overføringer.

Plast på avveie er en av vår tids største utfordringer for livet i havet. Bystyret har vedtatt en plan som innebærer at det skal utvikles løsninger som er smarte, lønnsomme og bærekraftige.

«Kommunedelplan for overvann» skal ivareta overvannshåndtering i arealplanleggingen. Arealer må planlegges slik at de sikres mot skader som følge av ras, oversvømmelse/flom og klimaendringer.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for

likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- **Norges grønneste storby**

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- **Trygg økonomistyring**

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Bergen skal ha god tilgjengelighet på bildelepunkter	Øke antall bildele medlemmer		2 800	3 000	5 000
En rettferdig og inkluderende by						
Norges grønneste storby	Bergen skal ha god tilgang på lading og fornybart drivstoff til byens kjøretøy og maskiner					
	Bergen skal redusere antall privatbiler per husholdning med 25% fra 2013 til 2025	Gjennomsnittlig antall biler per husholdning		0,85	0,80	0,83
	De direkte klimagassutslippene fra Bergen skal reduseres med 30 % i forhold til 1991	Reduksjon i Klimagasser i forhold til 1991		30,0 %		50,0 %
	Privatbiltrafikken i Bergen skal reduseres med 30% fra 2013 til 2023	Bytrafikkindeks		-3,1 %		
Trygg økonomistyring						

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet Klima og miljø;

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen

- Bergen skal arbeide for en fossilfri transportsektor
- Bergen skal redusere privatbiltrafikken

Bergen skal være attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke

- Bergen skal være blant de beste i Europa på å tilrettelegge gode data for nye tjenester på mobilitetsfeltet (MUST / Datasjø)

«Grønn strategi» skal rulleres og det vil bli utarbeidet en egen «Strategi for ladepunkter». Mobilitetsområdet har ambisiøse mål, og kommunen satser gjennom oppbygging av et fagmiljø for større gjennomføringskraft.

Støtteordninger skal etableres for å stimulere ytterligere til å redusere personbiltrafikken og endring til en grønnere bilpark.

Samarbeid mellom enheter i Bergen kommune, private og andre offentlige aktører og nasjonale myndigheter er avgjørende for å finne gode klima- og miljøvennlige løsninger for byen.

Renere Havn Bergen (RHB) springer ut av det nasjonale satsingen på oppryddingen i forurenset jord og sedimenter, der det inngår som et av 17 prioriterte havneområder for opprydding av miljøgifter i form av gammel forurensning. Miljødirektoratet er tiltaksmyndighet for Renere Havn Bergen, og er også det nasjonale organet som bevilger midler til prosjektet. Finansieringen av de prioriterte havneområdene skjer ved at staten ved Miljødirektoratet bekoster 50 % av utredningene og 75 % av tiltakene. De resterende kostnadene forutsettes dekkes av lokale aktører som har et ansvar for forurensningen i havneområdene.

I prosjektet Renere Havn Bergen er det planlagt tiltak i tre hovedområder. Disse er Puddefjorden, Store lungegårdsvann og Vågen. Puddefjorden fikk ny, ren sjøbunn i 2017-2018, tiltakene i Store Lungegårdsvann er planlagt i 2021-2024, mens Vågen forventes å bli håndtert etter 2025.

Bedre luftkvalitet i Bergen:

Det er det langsiktige arbeidet som er viktigst for å forbedre luftkvaliteten i Bergen. I denne sammenhengen er arbeidet med å bygge en tettere by, styrke de miljøvennlige transportformene og redusere biltransporten viktige virkemidler. Dette er et kontinuerlig arbeid som skjer i tett samarbeid mellom Statens vegvesen, Hordaland fylkeskommune og Bergen kommune.

Bergen skal snu trenden, og komme i gang med å redusere de direkte klimagassutslippene:

Snuoperasjonen skal gjennomføres ved utfasing av oljefyrt oppvarming, teknologisk utvikling som gir lavere utslipp fra transport, samt effekter av økt samkjøring, gange, sykkel og utbygging av Bybanen – tall fra egne tellinger og fra SSB.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall bildelemmedlemmer (Mål 2021)	0	0	0	3 000	0	0	5 000	
Gjennomsnittlig antall biler per husholdning	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	
Reduksjon i utslipp av klimagasser i forhold til 1991 (Forventet 2020)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	30,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	

Nye tiltak

Miljøovervåkning Puddefjorden

Tildekking av Puddefjorden krever overvåkning. Dette er et tiltak som har lagt på investeringsbudsjettet til kommunen. Tiltakene som utføres er av driftsmessig karakter, og det bør derfor ligge på driftsbudsjettet.

Styrke kommunens klimaarbeid - kompetanse og kapasitet

Kommunens arbeid på klima- og miljøområdet styrke med 6 mill. i varige budsjettmidler. Dette gjør det mulig å planlegge og gjennomføre kommunes arbeid på området bedre både i et kort- og langsiktig perspektiv.

Kommunens arbeid innenfor klimafeltet vil med dette rigges for å løse langt større og mer komplekse problemstillinger enn tidligere. For å nå fremtidige mål for klimaområdet, er det nødvendig å tilføre organisasjonen både spisskompetanse og økt kapasitet.

Styrkingen vil bl.a. gi rom for å utvikle kunnskapsgrunnlaget på klimafeltet for å sikre at Bergen kommune ligger i forkant av utviklingen og bidrar til kommunens måloppnåelse på feltet, arbeide med rullering av kommunens klimastrategi (Grønn strategi), arbeid med å utvikle kommunens rolle innen sirkulærøkonomi, ivareta kontakten mot FoU og ulike nettverk på klimafeltet, arbeid med klimatilpasning og klimasårbarhet, energispørsmål og følge opp arbeidet med kommunens egne klima- og miljøplaner.

Utgående engangstiltak

Styrke grønn strategi

Engangstiltak i 2020. Midlene går ut fra budsjettet fra og med 2021.

Støtte til Lystgården på Landås

Engangstiltak i 2020. Budsjettmidlene går ut fra budsjettet fra og med 2021.

Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak

Overføring fra Grønn strategi til styrking av næringsstøtte i 2020

Grønn strategi

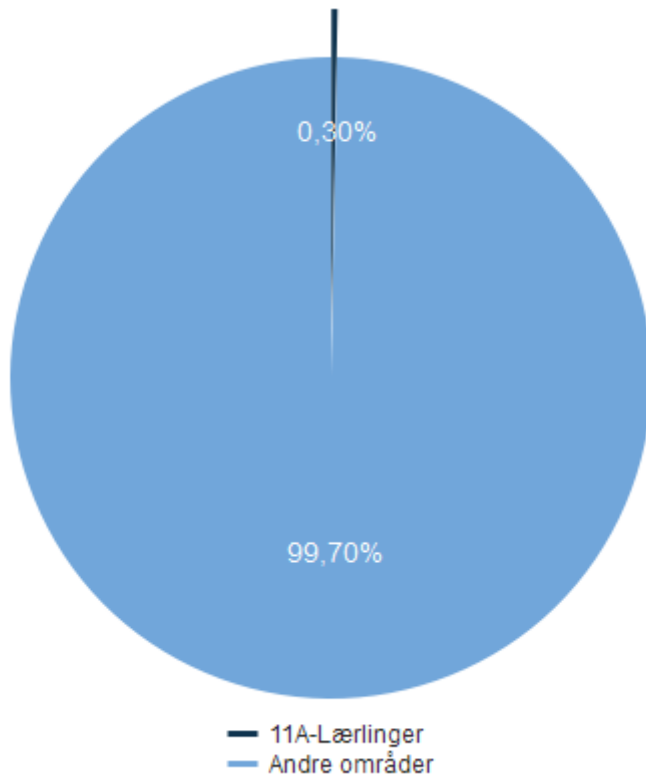
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024		
Bg. Havn - Prosjektkoordinator	2022	IA		6,9	0,0	6,9	1,6	1,6	0,0	0,0	3,3
Bg. Havn - Vågen	2026	IA		83,4	0,0	83,4	3,4	6,0	0,0	0,0	9,4
Ladeinfrastruktur for bil	2025	IA		65,0	0,0	65,0	20,4	11,0	11,0	6,0	48,4
Nesttunvassdraget (flomsikring)	2022	IA		59,4	0,0	59,4	20,0	37,8	0,0	0,0	57,8
Store Lungegårdsvann	2026	IA		213,3	0,0	213,3	5,2	81,3	63,1	57,2	206,6
Sum investeringsprosjekter			0,0	428,1	0,0	428,1	50,5	137,7	74,1	63,2	325,5

11A-Lærlinger

11A-Lærlinger - Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Bergen kommune tilbyr for tiden lærlingeplasser i 17 forskjellige fag i videregående skole. Lærlingordningen skal bidra til utdanning av kvalifiserte fagarbeidere til kommunens virksomhetsområder. I kommunen er det yrkesopplæringsavdelingen i HR Bemanning som jobber med inntak og oppfølging av lærlinger frem til fagbrev, samt oppfølging av praksiskandidater fram til fagbrev i barne- og ungdomsarbeider og helsearbeiderfaget.

Hovedprioriteringer

Kommunen har et stort behov for fagutdannet arbeidskraft i fremtiden, spesielt innenfor helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget. Dyktige fagarbeidere er helt avgjørende for å sikre gode tjenester til innbyggerne. Byrådet har de siste årene gjort flere grep for å kunne ansette flere lærlinger, og har de siste årene økt antall tilgjengelige læreplasser. I 2019 innførte byrådet læreplassgaranti for de to største lærefagene, nettopp fordi dette er viktig byrådet.

Byrådet har ambisjoner for Bergen kommune som lærebedrift. Målet er å øke inntaket av lærlinger til én lærling per tusen innbyggere i året. Derfor legges det ned et stort arbeid i å finne flere lærersteder som ønsker å ta imot lærlinger, og øke rekruttering til fag med få søkere. Byrådet mener at det å ansette lærlinger er del av samfunnsoppdraget til kommunen. Et viktig arbeid fremover når antall lærlinger øker, er å sørge for å følge opp lærlingene slik at de klarer å gjennomføre opplæringsløpet.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		31 694	31 694	31 694	31 694
Sum Lønns- og prisvekst mv.		452	452	452	452
Sum Tekniske justeringer		0	0	0	0
Prisjustering og diverse endringer		452	452	452	452
Konsekvensjustert ramme		32 146	32 146	32 146	32 146
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Innføring av pensjonsopptjening for lærlinger	Arbeid, sosial og bolig	12 500	12 500	12 500	12 500
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		12 500	12 500	12 500	12 500
Nye tiltak					
Kostnader ifm. økte antall lærlinger (korona tiltakspakke)	Arbeid, sosial og bolig	185	0	0	0
Sum Nye tiltak		185	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		12 685	12 500	12 500	12 500
Ramme 2021-2024		44 831	44 646	44 646	44 646

Sammendrag budsjett

Budsjettet for tjenesteområdet omfatter i hovedsak lønnsutgifter for lærlinger, refusjonsinntekter fra Fylkeskommunen, samt oppfølging og drift av lærlingeordningen. Byrådet innarbeider nødvendig budsjettdekning for rett til pensjonsopptjening for lærlinger.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
			2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	5 905	66 234	79 371	79 186	79 186	79 186
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	333	-10 491	-10 491	-10 491	-10 491	-10 491
Overføringsutgifter	285	799	799	799	799	799
Sum Driftsutgifter	6 523	56 541	69 678	69 493	69 493	69 493
Driftsinntekter						
Refusjoner	-289	-24 847	-24 847	-24 847	-24 847	-24 847
Sum Driftsinntekter	-289	-24 847	-24 847	-24 847	-24 847	-24 847
Sum	6 234	31 694	44 831	44 646	44 646	44 646

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbeid, sosial og bolig	6 220	31 694	44 399	44 214	44 214	44 214
Fellesposter - bykassen	14	0	432	432	432	432
Sum	6 234	31 694	44 831	44 646	44 646	44 646

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lærlinger - administrasjon	5 460	5 389	5 425	5 425	5 425	5 425
Lærlinger	774	26 305	39 407	39 222	39 222	39 222
Sum	6 234	31 694	44 831	44 646	44 646	44 646

Utfordringer og strategi

Bergen kommune har som langsiktig målsetting å ansette én lærling per tusen innbyggere per år. Gjennom satsingen på lærlingeordninger ønsker byrådet å utdanne egne fagarbeidere til å møte fremtidens arbeidskraftbehov, samt å være med og bidra til å redusere ungdomsledighet. Gjennom satsingen på intern opplæring av egne ansatte uten formell utdanning, skal kommunen gi egne ansatte en mulighet til videreutdanning. Bergen kommune jobber kontinuerlig med å utvikle opplæringen av fagarbeidere for å gjøre det mer attraktivt å ta en fagutdanning. Byrådets satsing på heltidskultur vil også være et viktig bidrag til at flere velger en fagutdanning. De som utdanner seg til fagarbeidere må se at muligheten for å bli tilsatt i 100% stilling er reell.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Øke inntak av lærlinger opp mot langsiktig mål (1 per 1 000 innbyggere per år)	Antall lærlinger som starter per år	158	190	225	250
Trygg økonomistyring	Øke bruk av lærlinger hos utførende entreprenører i kommunens byggeprosjekter	Andel arbeidstimer utført av lærlinger i byggeprosjekter hvor det er stilt krav i kontrakt	7,9 %	9,0 %	10,0 %	12,0 %

Virkemiddel for å nå mål

For å øke inntaket av lærlinger i kommunen vil byrådet:

- Motivere elever til fagutdanning ved å ansette flere fagarbeidere i faste hele stillinger i kommunens interne vikarbyrå Bemanningstjenester
- Ta initiativ til at utvalgte enheter i Bergen kommune arrangerer fagdager for 9. og 10. klassinger for å øke interessen for yrkesfag blant ungdomsskoleelever
- Markedsføre lærlingeordningen ved at avdeling for yrkesopplæring besøker ungdomsskoler og videregående skoler
- Legge til rette for et tettere samarbeid med Vestland Fylkeskommune
- Skaffe flere instruktører og læresteder som er villig til å ta imot lærlinger.
- Byrådet vil legge frem en plan for fagopplæring i Bergen kommune.
- Det er behov for ytterligere finansiering for å nå målet. Byrådet skal ved rullering av handlings- og økonomiplan melde inn tallstørrelse for behovet.

Oppjustering til aktivitetsnivået

Innføring av pensjonsopptjening for lærlinger

Som følge av innføring av pensjonsopptjening for lærlinger fra 01.01.2020, er det nødvendig å oppjustere budsjett for pensjon og arbeidsgiveravgift knyttet til lærlinger. Det er i beregningen tatt høyde for at det ansettes 200 nye lærlinger fra høsten 2020, i tråd med det vedtatte målet om å øke antall lærlinger. Byrådet foreslår å styrke budsjettet i tråd med de økte pensjonsutgiftene.

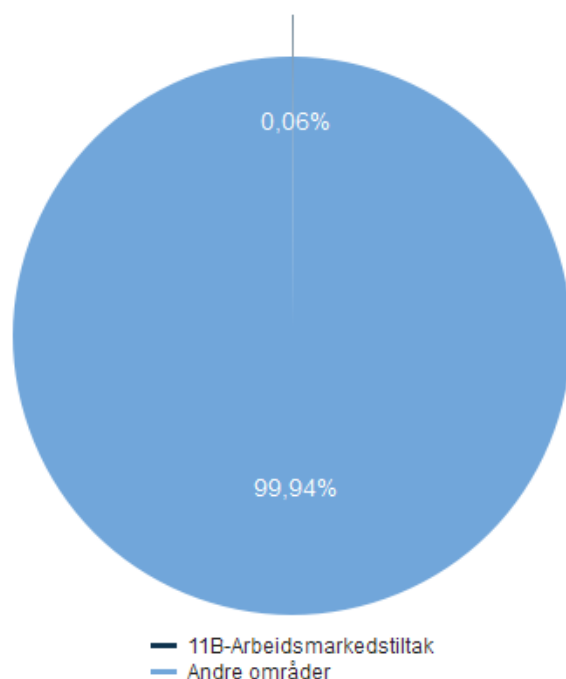
Nye tiltak

Kostnader ifm. økte antall lærlinger (korona tiltakspakke)

Byrådet foreslår å styrke budsjettet med kr. 185 000 i 2021 for å fullfinansiere lærlinger ansatt under periode med covid-19.

11B-Arbeidsmarkedstiltak

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Bergen kommune sysselsetter mange personer i ulike arbeidsmarkedstiltak. For å styrke inkluderingsarbeidet i Bergen kommune ble håndteringen av språk- og arbeidspraksis sentralisert i 2019. Det sentrale ansvaret ble lagt til avdelingen Arbeidsinkludering i HR Bemanning, som skal fungere som inngangsporten til samtlige praksisplasser i kommunen. Bergen kommune har også en rekke ansatte ved ulike arbeidssteder på tiltaksordningene Varig tilrettelagt arbeid i ordinær virksomhet (VTA-O) og Varig vernet arbeid (VVA).

Hovedprioriteringer

Byrådet vil videreføre arbeidet med å gi de som står utenfor arbeidsmarkedet en mulighet til å opparbeide seg arbeidserfaring og gjennom det styrke mulighetene til å skaffe seg eget arbeid. For å muliggjøre dette vil byrådet jobbe for å øke antall praksisplasser i Bergen kommune i samarbeid med enhetene. Byrådet vil også jobbe for å øke antall arbeidsplasser tilpasset personer med behov for varig tilrettelagt arbeid. Det gode samarbeidet med NAV og tiltaksarrangører vil videreføres.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		12 309	12 309	12 309	12 309
Sum Lønns- og prisvekst mv.		57	57	57	57
Sum Tekniske justeringer		23	23	23	23
Prisjustering og diverse endringer		80	80	80	80
Konsekvensjustert ramme		12 388	12 388	12 388	12 388
Utgående engangstiltak					
Jobbspesialist - Prosjekt i 2020 for økt tilgang på arbeidsplasser og aktivitetstilbud utgår	Arbeid, sosial og bolig	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Sum Utgående engangstiltak		-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Nye tiltak og realendringer budsjett		-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Ramme 2021-2024		11 138	11 138	11 138	11 138

Sammendrag budsjett

Budsjettet for tjenesteområdet omfatter i hovedsak lønnsutgifter for personer i varig tilrettelagt arbeid og tilhørende lønnsrefusjoner fra NAV, samt drift av Gjenbrukssentralen. Fra 2021 utgår engangsmidler for en prosjektstilling i 2020.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan				
			2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter							
Lønn	8 752	11 257	10 063	10 063	10 063	10 063	
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	-412	2 825	2 848	2 848	2 848	2 848	
Overføringsutgifter	311	391	391	391	391	391	
Sum Driftsutgifter	8 651	14 473	13 303	13 303	13 303	13 303	
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-75	-200	-200	-200	-200	-200	
Refusjoner	-1 155	-1 965	-1 965	-1 965	-1 965	-1 965	
Sum Driftsinntekter	-1 230	-2 164	-2 164	-2 164	-2 164	-2 164	
Sum	7 421	12 309	11 138	11 138	11 138	11 138	

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
			2019	2020	2021	2022
Finans, næring og eiendom	200	1 543	1 543	1 543	1 543	1 543
Arbeid, sosial og bolig	6 993	9 352	9 352	9 352	9 352	9 352
Kultur, mangfold og likestilling	187	164	187	187	187	187
Fellesposter - bykassen	-78	1 250	57	57	57	57
Sum	7 421	12 309	11 138	11 138	11 138	11 138

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sysselsettingstiltak / adm.	4 752	7 835	6 637	6 637	6 637	6 637
Tilskudd til lønn for yrkes- / utviklingshemmede	2 668	4 473	4 501	4 501	4 501	4 501
Sum	7 421	12 309	11 138	11 138	11 138	11 138

Utfordringer og strategi

Statistikk fra NAV viser at det står mange mennesker utenfor arbeidslivet til enhver tid som både kan og vil jobbe. Bergen kommune er i dag involvert i en rekke ulike arbeidsmarkedstiltak, og byrådet vil se på muligheter for å forbedre drift og koordinering av disse tiltakene.

Avdelingen Arbeidsinkludering i HR Bemanning har ambisjoner om å styrke inkluderingsarbeidet i Bergen kommune. Avdelingen håndterer samtlige henvendelser om språk- og arbeidspraksis som settes til kommunen, og skal sørge for en god jobbmatch mellom kandidat og arbeidssted. Gjennom praksis skal Arbeidsinkludering gi de som står utenfor en mulighet. På grunn av stor etterspørsel har Arbeidsinkludering utvidet avdelingen med én ny rådgiver i 2020. Arbeidsinkludering har også ansvar for ca. 28 personer som arbeider i tiltakene Varig tilrettelagt arbeid i ordinær virksomhet (VTA-O) eller Varig vernet arbeid (VVA) i kommunens enheter. Avdelingen har, i tråd med *Plan for tjenester til personer med utviklingshemming*, ansatt en prosjektrådgiver som bl.a. skal styrke inkluderingsarbeidet tilknyttet tiltaket varig tilrettelagt arbeid. Kommunens egen gjenbruksentral, som rehabiliterer møbler for gjenbruk, har også flere ansatte på tiltak i ulike funksjoner, bl.a. i verksted, lager, transport, mv.

Arbeidsinkludering vil fortsette arbeidet med å videreutvikle avdelingen og i løpet av 2020 vil det fremmes en sak for byrådet som skal gi Arbeidsinkludering en tydeligere retning for fremtiden. I det videre arbeidet vil Arbeidsinkludering jobbe med kvalitet, effektivitet og inngåelse av flere intensjonsavtaler med resultatenheter i Bergen kommune. Utfordringene fremover blir å fremskaffe nok praksisplasser for å dekke de eksisterende behovene for språk- og arbeidspraksis samt å prioritere jobbmatcher mot innmeldte praksisplasser, slik at avdelingens ressurser benyttes på en god, hensiktsmessig og effektiv måte.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- **Norges grønneste storby**

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- **Trygg økonomistyring**

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by						
En rettferdig og inkluderende by	400 personer i språk og arbeidspraksis.	Antall personer i språk og arbeidspraksis	265	250	400	400
Norges grønneste storby						
Trygg økonomistyring						

Virkemiddel for å nå mål

For å bidra til økt sysselsetting gjennom praksisplasser i kommunen vil byrådet:

- Bevare samarbeidet med NAV og tiltaksarrangører for å sikre jevn formidling av kandidater.
- Inngå flere intensjonsavtaler med resultatenheter i Bergen kommune for å sikre tilstrekkelig antall praksisplasser og bredde i praksistilbudet.
- Opprettholde fokuset på gode jobbmatcher for å gi kandidaten relevant arbeidserfaring og utviklingsmuligheter.
- Tilby karriereveiledning og sørge for at kandidatene får en sluttattest som kan brukes i fremtidig jobbsøking.

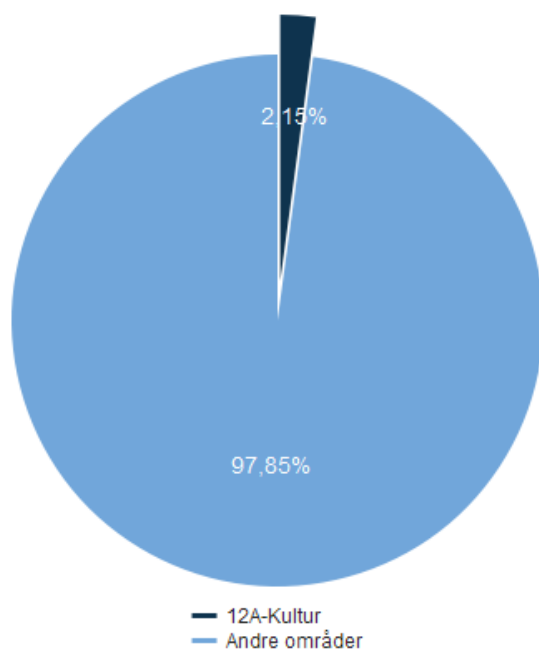
Utgående engangstiltak

Jobbspesialist - Prosjekt i 2020 for økt tilgang på arbeidsplasser og aktivitetstilbud utgår

Prosjektet er et engangstiltak i 2020, og midlene utgår fra 2021.

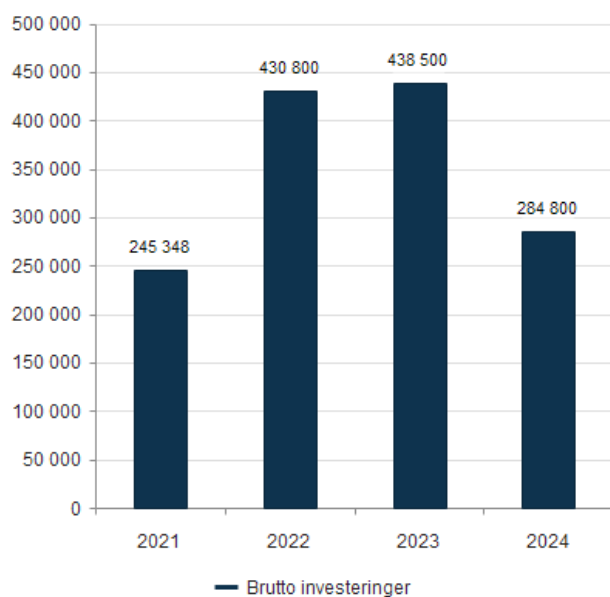
12A-Kultur

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter tilskudd til alle sjangre innen profesjonelt kunstfelt, kulturnæringer, frivillig kulturliv, museer, byggdrift kulturhus, flerkulturelt kulturtilbud inkludert Bergen internasjonale kultursenter (BIKS), tilbud til utviklingshemmede, drift av Bergen kulturskole og kommunal tjenesteproduksjon i regi av kulturetaten, seniorkulturtilbud og øvrig kulturaktivitet.

Hovedprioriteringer

Bergen skal bli en grønnere og mer levende by, hvor kunsten og kulturen gjøres mer tilgjengelig for alle. Kunst- og kulturlivet i Bergen er i dag i verdensklasse. Flere vedtatte fagplaner uttrykker ambisiøse mål for kunst og kulturlivet og både amatørkulturen og den profesjonelle kulturen i Bergen skal ha gode vilkår. Bergen skal være i forkant internasjonalt, være en nyskapende kulturby som er inkluderende for hele byens befolkning. Bergens mangfoldige og rike kunst- og kulturliv er en kilde til innsikt og livskvalitet for innbyggerne, men har også stor næringsverdi for byen. Kunst og kulturfeltet har en betydelig samfunnsrelevans og er viktig for byens innbyggere, for tilreisende og Bergens attraktivitet som reisemål.

Klimakrisen er vår tids største utfordring. De siste årene har flere og flere fått større bevissthet om å redusere sine klima- og miljøbelastninger. Kultursektoren er ikke noe unntak og mange aktører er allerede i gang og har et bevisst forhold til egne fotavtrykk og klimabelastninger innen sine kunst- og kulturproduksjoner og i sin administrative og kulturelle hverdag. Tiltak for å redusere klimagassutslipp er ofte på sikt lønnsomt, men kan være en økonomisk belastning ved oppstart og innføring av ulike tiltak.

Det skal bli enklere å ta gode valg for kloden. Derfor er det omdisponert totalt kr. 2,66 mill. til tiltak som skal gjøre byen grønnere og mer levende. Vi styrker delingskulturen, gjenbruk, satser på økte opplevelser i gåbyen Bergen og tiltak som kutter klimagassutslipp. Det innføres en ny søkbar ordning for kunst- og kulturfeltet på kr. 1 mill. og som kan dekke utgifter til miljøsertifisering og andre større og mindre tiltak som bidrar til mindre utslipp og miljøbelastninger. Andre tiltak er en ny søkbar grønn festivalordning, styrking av ordningen Folkeverksted, en pool for deling og gjenbruk av kostymer og scenografi med mer for det frie scenekunstfeltet, og en søkbar ordning for kunstnerisk produksjon i tomme lokaler i sentrum.

Omdisponeringen fremkommer bla. ved å redusere avsetningen til Rikskonsertordningen, som er avsluttet, overføring av midler på kr. 0,5 mill. fra sentrumsplanen, overføring av midler fra det 3-årige prosjektet Syngende kommune, som er avsluttet, samt reduksjon av enkelte andre tilskudd.

Byrådet legger frem en ny plan for deltakelse og mangfold i kunst og kulturlivet som skal virke fra og med 2021. Planen skal styrke det bergenske kulturlivets arbeid med deltakelse og mangfold, for å skape et mer inkluderende kulturliv. Byens utvikling avhenger av en bred representasjon av innbyggerne og høy grad av deltagelse, i kulturlivet som i samfunnslivet forøvrig. Til sist handler det helt grunnleggende om det store spekteret av muligheter som ligger i inkludering og mangfold, både kulturelt og kunstnerisk. En plan for deltagelse og mangfold i kunst- og kulturfeltet vil være en naturlig del av Bergens strategi for bærekraftig samfunnsutvikling i årene fremover. I en slik samfunnsutvikling vil kunst og kultur stå sentralt. Demokratiprinsippet står allerede sterkt innenfor feltet, hvor det legges vekt på åpenhet, mangfold, likestilling og deltakelse. Det er derfor omdisponert kr. 1,02 mill. for å kunne starte realisering av planen allerede i 2021.

Sum omdisponert fremkommer ved et mindre nedtrekk på andre tilskudd og bortfall av kunst- og kulturpriser.

Bergen har et kunst- og kulturliv i verdensklasse. Koronapandemien har preget kulturlivet i 2020. Forestillinger, produksjoner og utstillinger har blitt flyttet på, endret, utsatt eller avlyst. Året har vært preget av publikumsbegrensninger og sviktende billettinntekter. Frilansere har fått det tøffere, og det har vært og er fortsatt mange som er permittert og som har fått livsgrunnlaget ødelagt.

Bergen kommune skal derfor videreføre gode tilskuddsordninger, stipender, kompetansegivende tiltak, øvings- og produksjonslokaler og på formidlingsarenaer for å sikre videre drift og utvikling av byens kunst og kulturliv. Både det frie feltet, etablerte institusjoner og lokale kulturtilbud er viktige for å utvikle Bergen som en mangfoldig og spennende kulturby.

Den internasjonale utvekslingen vil kunne ta nye former, men som likevel ikke svekker den betydningen som internasjonal utveksling har for byens kunst- og kulturliv. Koronapandemien har vist at digital utveksling har økt i omfang og har gitt kulturlivet erfaringer som peker på de mulighetene som ligger i å vektlegge bærekraftige (og miljøvennlige) former for samarbeid i kommunens tilskuddsordning for internasjonal kulturutveksling, samtidig som langsiktighet og forutsigbarhet i det internasjonale arbeidet hensyntas.

Videre er det omdisponert kr. 0,15 mill. til et øremerket tilskudd til hhv. Historietorget og til Memoar. Omdisponeringen fremkommer ved å redusere ordningen frivillig kulturvern og bortfall av kulturvernpris.

Byrådet vil satse på etablering av Bergen Spillhus med flere tilbud for barn og unge, klynge for spillbedrifter og lokaler for det nasjonale Dataspillsentret. Det legges inn fast helårsdrift på kr. 1,7 mill. til formålet.

Pilotprosjektet Kultursommerjobb ble gjennomført med godt resultat i 2020. Byrådet vil derfor prioritere dette tiltaket også i 2021.

Åsane kulturhus åpnet i september 2020 og byrådet legger inn helårsdrift for kulturhuset i 2021 samt helårsvirkning av drift for utvidede lokaler i Fana kulturhus. Byrådet vil følge opp arbeidet med realisering av Kulturarenaplanen og vektlegger fremdrift i arbeidet med realisering av et kulturhus i Fyllingsdalen og starter en detaljreguleringsplan for kulturhuset, som skal plasseres på kollektivterminaltomten. Arbeidet med ombygging av Sentralbadet til scenekunsthushuset videreføres. Rehabiliteringen av Det Hanseatiske Museum er en stor satsing og i tillegg vil byrådet utrede behov for egen avsetning til utstillingsprosjektet i Hanseatisk museum og avsette midler til formålet i HØP. Byrådet vil og videreføre arbeidet med etablering av et brannmuseum i den gamle brannstasjonen.

Byrådets visjon er at bergenserne skal møte kunsten også i hverdagen. Byrådet foreslår å videreføre prinsippet om at 1 % av kostnadene ved nybygg og ved totalrehabilitering av eksisterende bygg avsettes til kunstnerisk utsmykking. Investeringsrammen til prosjektet Kvinner på sokkel videreføres.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		423 938	423 938	423 938	423 938
Sum Lønns- og prisvekst mv.		3 128	3 128	3 128	3 128
Sum Generelt inntektskrav		-1 080	-1 080	-1 080	-1 080
Sum Tekniske justeringer		-101	384	384	384
Prisjustering og diverse endringer		1 947	2 432	2 432	2 432
Konsekvensjustert ramme		425 885	426 370	426 370	426 370
Oppjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	525	525	525	525
Griegghallen IKS - justert overføringsbeløp	Fellesposter - bykassen	-58	-117	-175	-175
Økt husleie Bergen internasjonale kultursenter (BIKS)	Kultur, mangfold og likestilling	200	200	200	200
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		667	608	550	550
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Erstatningslokaler for Danckert krohn	Kultur, mangfold og likestilling	-900	-900	0	0
Redusert aktivitet for store arrangementer i 2021	Finans, næring og eiendom	-1 250	0	0	0
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-2 150	-900	0	0
Nye tiltak					
Driftskonsekvenser Sentralbadet Scenekunsthuss	Kultur, mangfold og likestilling	0	0	647	2 590
Driftskonsekvenser Åsane kulturhus	Kultur, mangfold og likestilling	3 557	3 557	3 557	3 557
Etablering av Regionalt Pilegrimssenter i Bergen	Kultur, mangfold og likestilling	400	400	400	400
Frivillig kulturvern	Kultur, mangfold og likestilling	150	150	150	150
Institusjoner med delt tilskuddsansvar	Kultur, mangfold og likestilling	2 290	2 290	2 290	2 290
Klimamidler - Grønn festivalordning	Kultur, mangfold og likestilling	500	500	500	500

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Klimamidler - Miljøsertifisering	Kultur, mangfold og likestilling	1 000	1 000	1 000	1 000
Klimamidler - Pool for scenografi, kostymer etc.	Kultur, mangfold og likestilling	250	250	250	250
Klimamidler - styrking av ordningen Makerspaces	Kultur, mangfold og likestilling	300	300	300	300
Kunstmuseene i Bergen (990269343) - Magasiner KODE	Kultur, mangfold og likestilling	1 700	1 700	1 700	1 700
Levende sentrum	Kultur, mangfold og likestilling	616	616	616	616
Mangfoldsplan	Kultur, mangfold og likestilling	1 023	1 023	1 023	1 023
Stiftelsen Spillhus Bergen (824751862)	Kultur, mangfold og likestilling	1 700	1 700	1 700	1 700
Utvidelse Fana kulturhus	Kultur, mangfold og likestilling	400	400	400	400
Videreutvikling kulturbybergen.no	Kultur, mangfold og likestilling	300	300	300	300
Sum Nye tiltak		14 185	14 185	14 832	16 775
Nye engangstiltak					
Kultursommerjobb	Kultur, mangfold og likestilling	700	0	0	0
Videreutvikling kulturbybergen.no	Kultur, mangfold og likestilling	400	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		1 100	0	0	0
Utgående engangstiltak					
Digitalisere aktivitetskortet	Kultur, mangfold og likestilling	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Erstatningslokaler for Danckert krohn	Kultur, mangfold og likestilling	0	0	-1 000	-1 000
Prosjektmidler til etablering av nytt Elvetun Ungdomshus	Kultur, mangfold og likestilling	-850	-850	-850	-850

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) - Økt driftsstøtte (engangstilskudd)	Kultur, mangfold og likestilling	-750	-750	-750	-750
Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874) - jordomseiling	Kultur, mangfold og likestilling	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Utgående engangstiltak		-3 900	-3 900	-4 900	-4 900
Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak					
Omdisponering fra ramme for store arrangement	Finans, næring og eiendom	-1 708	-1 708	-1 708	-1 708
Sum Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak		-1 708	-1 708	-1 708	-1 708
Kutt i tiltak					
Generell reduksjon i rammen - Kulturetaten	Kultur, mangfold og likestilling	-200	-200	-200	-200
Omdisponering av midler fra Digital satsing - strømming til videreutvikling av kulturbyenbergen.no	Kultur, mangfold og likestilling	-100	-100	-100	-100
Omdisponering av midler fra Styrking kommunikasjon og markedsføring til videreutvikling av kulturbyenbergen.no	Kultur, mangfold og likestilling	-200	-200	-200	-200
Omdisponering av midler til frivillig kulturvern	Kultur, mangfold og likestilling	-150	-150	-150	-150
Omdisponering av midler til Levende sentrum	Kultur, mangfold og likestilling	-616	-616	-616	-616
Omdisponering av midler til mangfoldsplan	Kultur, mangfold og likestilling	-1 023	-1 023	-1 023	-1 023
Omdisponering av midler til ulike tilskuddsordninger innenfor klimamidler	Kultur, mangfold og likestilling	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Omdisponering Bergen Nå til videreutvikling kulturbybergen.no, Prosjektmidler mangfoldig dialog og møteplasser, og innkjøp av e-bøker	Kultur, mangfold og likestilling	-1 000	0	0	0
Omdisponering Prosess - europeisk kulturhovedstad til Kultursommerjobb Bergen	Kultur, mangfold og likestilling	-700	0	0	0

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Reduksjon i feriereiser for utviklingshemmede	Arbeid, sosial og bolig	-425	-425	0	0
Sum Kutt i tiltak		-6 464	-4 764	-4 339	-4 339
Øvrige inntektsendringer					
Frivilligsentraler - øremerket tilskudd	Eldre, helse og frivillighet	-4 692	-4 692	-4 692	-4 692
Sum Øvrige inntektsendringer		-4 692	-4 692	-4 692	-4 692
Nye tiltak og realendringer budsjett		-2 961	-1 170	-256	1 687
Ramme 2021-2024		422 923	425 199	426 113	428 056

Sammendrag budsjett

Den nye 10 års planen for deltakelse og mangfold blir det viktigste grepet for å inkludere flere deltakere i kunst og kulturlivet både som utøvere og som publikum. Kunst og kulturlivet skal speile dagens samfunn på en enda bedre måte. Både den vedtatte kunstplanen, amatørkulturplanen, ABM planen og kulturarenaplanen blir svært viktige å følge opp da grunnlaget for et nyskapende kunst og kulturfelt ligger i realisering av tiltakene i disse planene.

Byrådet vil og i sterkere grad vektlegge klimaperspektivet i all kunst- og kulturproduksjon og kunst- og kulturformidling.

Nytt kulturhus i Åsane åpnet høsten 2020 og byrådet sikrer helårsdrift av kulturhuset og drift av utvidede lokaler i Fana kulturhus.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	133 605	131 085	132 023	132 023	132 023	132 023
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	73 343	62 575	63 365	65 700	66 247	68 190
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	664	8 182	7 757	7 757	8 182	8 182
Overføringsutgifter	293 969	273 006	276 461	276 402	276 344	276 344
Finansutgifter	28 139	19 164	19 164	19 164	19 164	19 164
Sum Driftsutgifter	529 720	494 013	498 770	501 046	501 960	503 903
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-52 725	-50 639	-51 719	-51 719	-51 719	-51 719
Refusjoner	-27 504	-12 299	-16 991	-16 991	-16 991	-16 991
Overføringsinntekter	-7 147	-5 075	-5 075	-5 075	-5 075	-5 075
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-19 967	-2 062	-2 062	-2 062	-2 062	-2 062
Sum Driftsinntekter	-107 343	-70 075	-75 847	-75 847	-75 847	-75 847
Sum	422 377	423 938	422 923	425 199	426 113	428 056

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	4 774	-4 938	-3 371	-2 121	-2 121	-2 121
Eldre, helse og frivillighet	14 964	14 758	10 066	10 066	10 066	10 066
Arbeid, sosial og bolig	6 611	5 809	5 384	5 384	5 809	5 809
Kultur, mangfold og likestilling	391 639	396 117	405 784	406 869	407 416	409 359
Fellesposter - bykassen	4 385	12 191	5 060	5 001	4 943	4 943
Sum	422 377	423 938	422 923	425 199	426 113	428 056

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Barnas hus	4 455	4 722	4 743	4 743	4 743	4 743
Ungdomshus og fritidsklubber.	21 596	22 364	20 567	19 867	19 867	19 867
Barne- og ungdomskulturtilskudd	18 213	22 123	22 320	22 320	22 320	22 320
Sommerleirene	6 419	5 809	5 384	5 384	5 809	5 809
Vitensenter	5 562	5 656	5 656	5 656	5 656	5 656
Kulturhistoriske museer	37 033	40 569	41 235	41 235	41 235	41 235
Kulturvern	6 604	8 187	7 515	7 515	7 515	7 515
Kunstmusèer	34 825	60 689	65 408	65 408	65 408	65 408
Scenekunst	14 720	15 002	15 037	15 037	15 037	15 037
Musikk	33 576	33 689	33 496	33 496	33 496	33 496
Visuell kunst	16 225	15 743	15 749	15 749	15 749	15 749
Film	7 683	8 641	8 641	8 641	8 641	8 641
Litteratur	4 984	4 221	4 226	4 226	4 226	4 226
Tverrestetisk	14 518	15 248	15 597	15 597	15 597	15 597
Ymse kunstformidling	4 910	5 383	5 450	5 450	5 450	5 450
Kulturbasert næring	666	662	666	666	666	666
Musikk og kulturskole	56 326	56 504	56 181	56 966	56 966	56 966
Tilskudd til andres kulturbygg	5 040	5 121	5 121	5 121	5 121	5 121
Flerkulturelt kulturtilbud / BIKS	1 477	1 491	1 491	1 491	1 491	1 491
Seniorkultur	7 103	7 044	7 044	7 044	7 044	7 044
Kulturtilbud utv. hemmede	3 724	3 765	3 780	3 780	3 780	3 780
Øvrig kulturaktivitet	61 977	57 463	51 105	53 355	53 355	53 355
Kommunale kulturbygg	38 633	41 599	45 348	45 289	45 778	47 721
Museumsbygg	16 107	-17 756	-18 836	-18 836	-18 836	-18 836
Sum	422 377	423 938	422 923	425 199	426 113	428 056

Kostra-analyse

Prioritet	Bergen	Bergen	Trondheim	Stavanger	Oslo	ASSS uten
	2018	2019	(-2019)	(-2019)		Oslo
Kultursektoren, kommune brutto driftsutgifter andel av totale utgifter (prosent)	4,1 %	4,2 %	3,6 %	6,1 %	3,8 %	4,6 %
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år (B*)	1 485	1 182	1 848	1 639	4 394	1 650

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

	Bergen 2018	Bergen Trondheim 2019 (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo	
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter per innbygger (B) *)	178	288	152	607	352	327
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger (B) *) (**)	232	229	163	352	154	258
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år (B) *)	1 779	1 809	2 644	2 560	1 108	2 196
Netto driftsutgifter til kunstformidling per innbygger (B) *) (**)	457	483	407	521	287	301
Netto driftsutgifter til muséer per innbygger (B) *) (**)	167	160	63	212	273	165
Dekningsgrad						
Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år	2,2 %	4,3 %	6,6 %	3,4 %	2,3 %	3,6 %
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	8,7 %	9,5 %	15,6 %	13,8 %	9,4 %	11,2 %
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Antall elevplasser i musikk- og kulturskole	4 230	4 225	4 742	3 591	9 202	2 499

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Satsinger de siste 3 år på kulturskole, kulturbygg og kunstplan vises igjen i tallene. Barn og unge er i Bergen i stor grad ivaretatt av kulturinstitusjoner som finansieres over andre kostrafunksjoner enn aktivitetstilskudd til barn og unge.

Utfordringer og strategi

Utfordringer innenfor kunst og kulturfeltet er omtalt i de vedtatte fagplanene Amatørkulturplan 2018-2027, Kunstplan 2018-2027, Kulturarenaplan 2019-2030, ABM planen 2012-2021 og i plan for deltagelse og mangfold i kunst og kulturlivet 2021-2030. En realisering av planene vil svare på de behovene som Kulturbyen Bergen har. Byrådet er opptatt av å realisere planene for å oppnå visjonen «Kulturbyen Bergen – i forkant internasjonalt», som er nedfelt i Kulturstrategi 2015-2025.

For byrådet er bærekraftig utvikling et førende premiss som ligger til grunn for alt arbeid som gjøres, enten det gjelder økonomisk styring, klimamål, eller et godt tjenestetilbud. Slik skaper vi en god by for alle – også for fremtidens generasjoner. Byrådet har en grønn visjon for Bergen som Norges grønneste storby og en kulturvisjon om Bergen som Nordens mest nyskapende kulturby og det er et mål at disse to visjonene kan sees i sammenheng og der den modige og fremtidsrettede kunst- og kulturproduksjonen også kan inkludere en tenkning om klimahensyn. Det omdisponeres derfor kr. 1 mill. til en egen tilskuddsordning for klima og miljørelatert arbeid innen kunst og kultursektoren. Videre omdisponeres midler til grønne festivaler og til kunstnerisk produksjon i tomme lokaler på gateplan i sentrum. Dette vil styrke både gåbyen og gi befolkningen flere kulturopplevelser i sentrum.

Byrådet er òg opptatt av at alle byens innbyggere skal ha tilgang til et mangfold av kulturtilbud med høy kvalitet, aktualitet og relevans. Alle innbyggere skal ha anledning til å skape, produsere, utvikle, delta i og oppleve kunst og kultur i et fritt og uavhengig kulturliv. Byrådet har derfor nylig fremmet en egen 10 års plan for deltagelse og mangfold i kunst og kulturlivet. *Plan for deltagelse og mangfold i kunst- og kulturfeltet* løfter betydningen av mangfoldet i publikum, blant deltakerne, i kunstnerpopulasjonen, i organisasjonslivet og i lokalsamfunnet. Et slikt mangfold vil styrke kunsten og kulturens relevans i det

overordnede arbeidet for å fremme en utvikling mot et godt samfunn for alle, der flest mulig kan føle seg inkludert. Byrådet foreslår å omdisponere kr. 1,02 mill. til planrealisering i 2021.

Byrådet vil at studentene skal være ytterligere inkludert i kulturlivet både som utøvere og arrangører. Det øremerkes derfor kr. 0,2 mill. til kulturprosjekter i regi av studenter innen ordningen Lokal kulturaktivitet. Videre øremerkes kr. 0,7 mill. til lokale kulturfestivaler og strøksmarkeringer for å synliggjøre befolkningens egne initiativ og lokale kulturressurser.

Museene er underfinansiert sett i forhold til andre museer med tilsvarende omfang og innhold. Byrådet vil fortsette arbeidet sammen med Vestland fylkeskommune overfor staten for å øke de statlige driftstilskuddene til museene i Bergen.

Arbeidet med utredning av Bergen Nasjonale Veteranbåthavn fortsetter og byrådet vil legge frem forslag til organisasjonsmodell og forslag til infrastruktur for tiltaket i 2021.

Selv om spillbransjen stadig kan vise til gode resultat og suksesser, er det avgjørende å satse videre på utviklingen av bransjen i Bergen. Arbeidet med utvikling av spillbransjen og et kompetansesenter for spill videreføres derfor i 2021. Etablering av Bergen Spillhus vil være et samlande tiltak for å ivareta spillinteressen hos barn og unge samtidig som etablering av en spillklynge av spillbedrifter vil gi vekst og utvikling for spillbransjen i Bergen.

Satsingen på etablering av et bransjenettverk for aktører innen musikk med støtte fra Innovasjon Norge og Bergen kommune fortsetter i 2021 og dette danner søknad om et arenaprosjekt innen profesjonelt musikkfelt i Bergen. Videre vil det bli utarbeidet et utviklingsprogram innen scenekunstheltet for å styrke talentutviklingen, bransjebygging og dramaturgifeltet.

Bystyret vedtok i behandling av Kulturarenaplanen å inkludere Kjødehallene i Kulturkvartalet USF. Byrådet vil arbeide videre med tanke på en realisering av dette.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion,

funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- **Norges grønneste storby**

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

Delmål

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024	
En attraktiv og levende by	Aktive og engasjerte lokalsamfunn	Andel barn med fast kulturaktivitet	28,0 %	27,0 %	28,0 %	33,0 %	
		Antall arrangement og organisasjoner innen frivillig kulturliv som har fått kompetanse, markedsføring, rådgivning eller tilskudd fra kommunen.	857	960	900	950	
		Antall frivillige organisasjoner i Bergen per 1000 innbyggere	9	9	10	10	
		Totale antall besøk i kommunale kulturbygg.	481 872	200 000	500 000	535 000	
		Totale antall besøk åpne møteplasser for ungdom.	4 667	1 000	4 600	5 000	
		Totale antall deltakere kommunalt produserte arrangement som barnelørdag, poplab, ol.	7 626	1 500	7 400	7 600	
		Totale antall deltakere lokale arrangement som kulturdager, strøksmarkeringer, Kreative nabolag, ol.		11 261	14 000	16 000	
		Flest mulig skal kjenne til byens kulturtilbud.	Antall kulturinstitusjoner i året med økt kjennskap hos barnefamilier.			5	6
		Kulturskole for alle.	Antall kulturskoleplasser.	4 225	3 235	4 000	4 400
			Likeverdig kulturskoletilbud i alle bydeler - minsket prosentpoeng avstand fra størst og minst dekning.	20,0 %		19,0 %	15,0 %
Levende by.	Antall tomme kulturlokaler på gateplan som fylles av kulturvirksomhet.			5	8		
Publikum opplever nyskapende kunst og kultur på profesjonelt nivå.	Antall nye selvstendige eller utøvende kunstnere i Bergen registrert i Brønnøysundregisteret	293	100	300	400		
	Totalt publikum på bydekkende kunst og kunnskapsinstitusjoner på egen linje med kommunalt tilskudd.	1 382 647		1 400 000	1 500 000		
	Totalt publikum på statlig finansierte kulturinstitusjoner.	578 700		600 000	700 000		

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

En rettferdig og inkluderende by	Aktiv mot rasisme og diskriminering i kulturlivet.	Andel med minoritetsbakgrunn blant mottakere av kommunens stipender og tilskudd basert på frivillig selvrappotering.			3	5	
	Et likestilt kulturliv	Andel kvinner blant mottakere av kommunens stipender og tilskudd til profesjonelle.	65,0 %		50,0 %	50,0 %	
		Andel kvinner på programmene til kommunalt støttede festivaler.			40	50	
Færre barn og unge som faller utenfor kulturlivet.	Andel barn i fast organisert kulturaktivitet i lavinntektsfamilier.	38,0 %			39,0 %	45,0 %	
	Antall besøk i aktivitetsskorten.	47 500	50 000		60 000	60 000	
	Antall besøk/ besøksdager i aktivitetstilbud i ferier i kommunal regi eller støttet av kommunen.	4 115	6 457		7 200	9 100	
	Antall åpne møteplasser for barn i områder med områdesatsing.			3		4	5
	Forskjell i andel barn i fast organisert kulturaktivitet mellom bydeler: Prosentpoeng differanse for laveste til høyeste bydel	20,0 %				19,0 %	15,0 %
	Universell tilgjengelighet til kulturbygg	Andel kulturlokaler med kommunalt tilskudd som er universelt utformet.				20,0 %	30,0 %
	Antall av 19 kommunale kulturlokaler som oppfyller byggeteknisk forskrift for universell utforming av bygg.			3	4	9	
Norges grønneste storby	Klima- og miljøvennlige kulturarrangement og -institusjoner.	Andel av kulturaktører på egen linje med støtte fra kommunen som har planer for å redusere egne utslipp og miljøpåvirkning.			30,0 %	100,0 %	
	Antall miljø-sertifiserte av 17 kommunale kulturbygg.			1	3	7	
	Antall miljø-sertifiserte festivaler og større arrangement med kommunal støtte.				8	20	
Kortreist kulturliv.	Andel lokale kunstnere og talenter i festivalprogram i Bergen.				5	8	

Virkemiddel for å nå mål

Tjenesteområdet disponerer tilskudd til delfinansiering av aktiviteter og innholdsproduksjon i andres regi, tilskudd til drift av kulturbygg i andres regi, samt kommunale ressurser til disposisjon for aktørens egenproduksjon av tilbud. Det samarbeides bredt med flere aktører og legges vekt på kvalitet og nyskaping. Flere kommunale initiativ for å få økt kunnskap og kompetanse for kulturnæringene, og flere initiativ for ekstern finansiering og samlokaliseringer. Det arbeides for økt statlig finansiell medvirkning og statlig finansierte virksomheter lagt til Bergen. Forventet nedgang i museumsbesøk skyldes stenging av Hanseatisk museum for restaurering.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Kultur

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Besøk kommunale kulturhus	404 559	481 872	0	500 000	510 000	520 000	535 000	
Elever kulturskolen	3 690	4 225	0	4 000	4 000	4 000	4 000	
Medl. B&U organisasjoner	24 147	27 316	0	27 000	27 500	28 000	28 500	
Medl. barnekor, korps & orkester med tilskudd	4 065	3 857	0	3 800	4 000	4 100	4 200	
Total besøk kunst og kulturinstitusjoner på fast linje	0 1 382 647		0	1 400 000	1 430 000	1 470 000	1 500 000	

Oppjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Økt husleie Bergen internasjonale kultursenter (BIKS)

BIKS måtte gjennom en oppgradering knyttet til publikumsfasiliteter som toaletter og garderober i 2019. Arbeidet ble utført i regi av huseier, Bergen ungdomslag Ervingen, mot at den årlige husleien ble kr. 0,2 mill. høyere. Bystyret bevilget beløpet i 1. tertialrapport 2020, og dette foreslås videreført i økonomiplanperioden.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Erstatningslokaler for Danckert krohn

Utgiftsbehovet til erstatningslokaler for Danckert krohn er i årene 2021 og 2022 redusert med kr. 0,9 mill. ettersom man har tatt i bruk kommunale lokaler til formålet.

Redusert aktivitet for store arrangementer i 2021

Som følge av koronapandemien blir det begrensede muligheter for gjennomføring av større arrangementer i 2021. Det foreslås å nedjustere rammen til gjennomføring av store arrangementer med kr 1,25 mill. i 2021. Det vil fortsatt gjenstå kr 1,25 mill. til gjennomføring av arrangementer i 2021. Rammen for store arrangementer vil gå tilbake til 2,5 mill. per år fra 2022.

Nye tiltak

Driftskonsekvenser Sentralbadet Scenekunsthuss

Driftskostnader for Sentralbadet Scenekunsthuss som bygges primært for Carte Blanche vil utløse driftskonsekvenser, hvor fordelingsnøkkelen er 15% for Carte Blanche og 45% for Bergen Internasjonale Teater (BIT). Inkludert i driftskostnader vil være leie og FDV kostnader samt renhold, strøm etc. Forventet ferdigstillelse av investeringsprosjektet er 2023, med åpning siste kvartal 2023. Dette innebærer delårseffekt på 1/4 av årskostnad. Beregningen forutsetter at stat og fylke også bevilger sin andel til BIT og Carte Blanche.

Driftskonsekvenser Åsane kulturhus

Åsane kulturhus åpnet høsten 2020. Helårseffekten utgjør kr. 7,11 mill. årlig fra 2021. Byrådet foreslår at differansen innarbeides i handlings- og økonomiplanen for 2021-2024 for å sikre fullfinansiering av driften.

Etablering av Regionalt Pilegrimssenter i Bergen

Kystpilegrimsleden går fra Egersund til Trondheim. Det er plukket ut fire destinasjoner der det ønskes etablert regionale pilegrimssenter (RPS), derav to i Vestland: Selje og Bergen. Bymuseet vil stå ansvarlig for prøvedriften, og det etableres en styringsgruppe med representanter fra Museum Vest, kirken, reiselivet, Vestland fylkeskommune og Bergen kommune. Vestland fylkeskommune bevilget kr. 0,3 mill. til prøvedrift av Bergen RPS i 2020. Byrådet foreslo en tilsvarende bevilgning i 2. tertial 2020. Fra 2021, forutsatt at stat og fylke også bevilger midler, vil det være behov for en årlig bevilgning på kr. 0,4 mill. Dette søkes innarbeidet i forslag til handlings- og økonomiplan for 2021-2024.

Frivillig kulturvern

Byrådet foreslår å omdisponere midler på tilskuddslisten med kr. 0,1 mill. til Memoar og og kr. 0,05 mill. til Historietorget.

Institusjoner med delt tilskuddsansvar

En gruppe institusjoner har delt tilskuddsansvar mellom stat, fylkeskommune og kommune, der 15 % til 27,5 % er kommunalt ansvar. Opprettholdelse av tilskudd som utløser statlig tilskudd eller som skaper vilje til statlige satsinger i Bergen er en sentral del av kommunens kulturpolitikk.

Klimamidler - Grønn festivalordning

Bergen kommune ønsker å stimulere til nye, og støtte eksisterende, «grønne» festivaler i Bergen som forener klimaperspektivet med kunst- og kulturopplevelser. Festivalene bidrar til mange positive effekter for samfunnet og er et format som engasjerer publikum. Bergen kommune ønsker å fremheve kunsten og kulturens rolle som plattform for bærekraft, sosial innovasjon og samfunnsendring, og ved å knytte feltet i enda sterkere grad opp mot klimaperspektivet. Det foreslås derfor en tilskuddsordning som kan gå til drift og gjennomføring av festivaler med et klima- og miljøperspektiv, som fokuserer på bærekraftig gjennomføring, og som engasjerer bergensk kunst- og kulturliv i sitt program. Byrådet foreslår at en omdisponering på kr. 0,5 mill. til tilskuddsordningen.

Klimamidler - Miljøsertifisering

Bergen kommune ønsker at flere arrangementer og institusjoner/arrangementsarenaer blir miljøsertifisert/miljøgodkjent. Miljøgodkjente arrangementer og institusjoner gjennomfører både klima- og miljøtiltak og har en gjennomgående helhetlig miljøprofil som er sterkt ønsket i byen. Det foreslås opprettet en søkbar tilskuddsordning på tvers av kunst, kultur og museumsfeltet som aktører kan søke til å dekke sine merkostnader ved å velge grønne løsninger, og på vei mot en miljøsertifisering. Eksempler på miljøsertifisering kan være Brak sin Grøn Festival, Miljøfyrtårn, A Greener Festival, o.l. Eksempler på miljøtiltak som kreves av miljøsertifiseringene og som kan representere merkostnader for arrangørene er avfallsreduksjon og økt gjenbruk av materialer og produkter, organisering for økt bruk av kollektivtransport eller grønne transportmuligheter, bytte av diesellaggregat med elektrisk strømforsyning, mm. Byrådet foreslår å omdisponere kr. 1,0 mill. til formålet fra tilskuddslisten.

Klimamidler - Pool for scenografi, kostymer etc.

Bergen kommune ønsker at flere scenekunstproduksjoner inngår samarbeid om gjenbruksløsninger når det gjelder scenografi, kostymer og utstyr, deling av lagerplass, reduksjon/deling av transport, samt andre initiativ som bidrar til at scenekunstproduksjon i Bergen belaster miljøet minst mulig. Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,25 mill. til formålet fra andre poster på tilskuddslisten.

Klimamidler - styrking av ordningen Makerspaces

Byrådet foreslår å styrke ordningen *Makerspaces* med kr. 0,3 mill. gjennom omdisponeringer på tilskuddslisten.

Kunstmuseene i Bergen (990269343) - Magasiner KODE

Total kostnad for finansiering av leieavtale for kunstmagasinet ved KODE Kunstmuseer og komponisthjem er kr. 5,0 mill. Bystyret har tidligere bevilget kr. 3,3 mill. til formålet. Resterende bevilgning til formålet på kr. 1,7 mill. ble ved en inkurie lagt på investeringsbudsjettet for 2020. Bevilgningen ble av bystyret vedtatt flyttet til driftsbudsjettet i 1. tertialrapport 2020, og byrådet foreslår at denne innarbeides med varig virkning i handlings- og økonomiplanen for 2021-2024.

Levende sentrum

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,6 mill. fra tilskuddslisten til nye tiltak på tilskuddslisten hvor tomme lokaler skal fylles med kunstnerisk innhold.

Mangfoldsplan

Byrådet foreslår å bevilge kr. 1,023 mill. til mangfoldsplanen gjennom en omdisponering av midler fra tilskuddslisten.

Stiftelsen Spillhus Bergen (824751862)

Bystyret bevilget i 1. tertial 2020 kr. 1,7 mill. til Spillhus Bergen. Spillhus Bergen er et tredelt samarbeid som kombinerer både kreativ næring, kultur, sport (sjakk og e-sport) og et lavterskeltilbud innen spill. Målgruppen til Spillhus Bergen er hovedsakelig unge mellom 10-26 år, men vil også tilby aktiviteter som kan passe for yngre/eldre. Spillhus Bergen jobber også med avdelinger i kommunen for å inngå samarbeid spesifikt med spill som integrering. Spillhuset ønsker å inkludere pensjonister i visse sosiale aktiviteter. Dette er et tilbud som beriker Bergens regionen som helhet, og skaper et aktivt og attraktivt liv i sentrum. Det at Bergen Spillhus samlokaliserer spillseksjonene som jobber med spillutvikling i Bergen vil ikke bare gi mulighet for gode synergieffekter og prosjektsamarbeid, men vil også sikre talentutvikling og ressursdeling med og mellom spillseksjonens brukere og aktivitet. En etablert klynge av spillseksjon vil gi et mer robust og synlig kulturnærings-nettverk.

Byrådet foreslår å videreføre bevilgningen i økonomiplanperioden.

Tilskudd til Grieghallen IKS

Tilskudd til Grieghallen IKS vedr koronasituasjon

Utvidelse Fana kulturhus

Ved en inkurie er ikke felleskostandene knyttet til utvidelsen av Fana kulturhus budsjettert. Byrådet foreslår at kr. 0,4 mill. innarbeides i handlings- og økonomiplanen fra 2021.

Videreutvikling kulturbybergen.no

Byrådet foreslår å omdisponere totalt kr. 0,7 mill. til videreutvikling av kulturbybergen.no i 2021. Kr. 0,4 mill. av disse omdisponeres som et engangstiltak i 2021, samtidig som kr. 0,3 mill. omdisponeres med varig virkning til formålet.

Nye engangstiltak

Ekstrabevilgning KODE (BY200198)

Bystyret bevilger et ekstratilskudd på kr 7 millioner. Bevilgningen tas fra disposisjonsfondet.

Kultursommerjobb

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,7 mill. til kultursommerjobb Bergen som et engangstiltak i 2021.

Kultursommerjobb Bergen

Kultursommerjobb Bergen - dekkes av 950

Merutgifter/mindreutgifter som følge av korona-utbruddet

Mindreinntekter korona perioden 12 mars til 30 april

Videreutvikling kulturbybergen.no

Byrådet foreslår å omdisponere totalt kr. 0,7 mill. til videreutvikling av kulturbybergen.no i 2021. Kr. 0,4 mill. av disse omdisponeres som et engangstiltak i 2021, samtidig som kr. 0,3 mill. omdisponeres med varig virkning til formålet.

Utgående engangstiltak

Digitalisere aktivitetskortet

Engangstiltak utgår, men byrådet søker å videreføre arbeidet innenfor de tilgjengelige budsjetttrammene i 2021.

Erstatningslokaler for Danckert krohn

Engangstiltak utgår.

Prosjektmidler til etablering av nytt Elvetun Ungdomshus

Engangstiltak utgår.

Stiftelsen nye Fyllingsdalen teater (998391970) - Økt driftsstøtte (engangstilskudd)

Engangstiltaket utgår fra 2021.

Stiftelsen seilskipet Statsraad Lehmkuhl (956330874) - jordomseiling

Engangstiltaket utgår fra 2021.

Nedtrekk i sammenheng med nye tiltak

Omdisponering fra ramme for store arrangement

Byrådet foreslår å omdisponere kr 1,7 mill. fra rammen for store arrangement fra 2021 for å kunne finansiere økt støtte til næringslivet gjennom driftstilskudd til Bergen Lights, Matarena AS, Dataspillsenteret, NCE Finance Innovation, mv. Størstedelen av omdisponeringen vil gå til finansiering av et årlig driftstilskudd til lysfestivalen Bergen Lights, som er i tråd med det opprinnelige formålet.

Kutt i tiltak

Generell reduksjon i rammen - Kulturetaten

Byrådet foreslår å redusere rammen til Kulturetaten med kr. 0,2 mill. fra 2021 for å bidra til finansiering av driften ved ny bibliotekfilial i Åsane kulturhus.

Omdisponering av midler fra Digital satsing - strømming til videreutvikling av kulturbyenbergen.no

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,1 mill. fra Digital satsing - strømming til videreutvikling av kulturbyenbergen.no.

Omdisponering av midler fra Styrking kommunikasjon og markedsføring til videreutvikling av kulturbyenbergen.no

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,2 mill. fra Styrking kommunikasjon og markedsføring til videreutvikling av kulturbyenbergen.no.

Omdisponering av midler til frivillig kulturvern

Byrådet foreslår å omdisponere midler fra åpne poster på tilskuddslisten til aktørene Memoar og Historietorget.

Omdisponering av midler til Levende sentrum

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,6 mill. fra tilskuddslisten til *Levende sentrum*. Tiltaket skal fylle tomme lokaler med kunstnerisk innhold.

Omdisponering av midler til mangfoldsplan

Byrådet forslår at totalt kr. 1,023 mill. omdisponeres fra tilskuddslisten til ny mangfoldsplan.

Omdisponering av midler til ulike tilskuddsordninger innenfor klimamidler

Byrådet foreslår å omdisponere midler fra tilskuddslisten, og Bergen - syngende kommune, for å finansiere nye tilskuddsordninger på kultur med et fokus på klima.

Omdisponering Bergen Nå til videreutvikling kulturbybergen.no, Prosjektmidler mangfoldig dialog og møteplasser, og innkjøp av e-bøker

Byrådet foreslår i 2021 å omdisponere kr. 1,0 mill. fra Bergen Nå til videreutvikling av kulturbybergen.no, til Prosjektmidler mangfold, dialog og møteplasser, samt til innkjøp av e-bøker ved Bergen offentlige bibliotek.

Omdisponering Prosess - europeisk kulturhovedstad til Kultursommerjobb Bergen

Byrådet foreslår i 2021 og omdisponere kr. 0,7 mill. fra Prosess - europeisk kulturhovedstad til videreføring av tiltaket kultursommerjobb Bergen. Med tanke på den krevende situasjonen for kulturlivet i Bergen, samt sannsynlige restriksjoner for samlinger og møter i 2021 anbefaler byrådet at den planlagte opptrappingen av finansieringen til søknadsprosessen for å bli Europeisk kulturhovedstad ikke implementeres for 2021. Byrådet vil følge opp bystyrets vedtak om å komme tilbake med en sak på videre fremdrift og finansiering av søknadsprosessen innen utgangen av 2021.

Reduksjon i feriereiser for utviklingshemmede

Som følge av koronapandemien i 2020 har Bergen kommune ikke kunnet gjennomføre tilbudet om feriereiser til personer med utviklingshemming. Det er stor usikkerhet knyttet til hvordan pandemien vil påvirke samfunnet i 2021. Koronasituasjonen forventes å vedvare i noe tid framover og byrådet foreslår derfor å omdisponere en mindre andel av budsjettet for feriereiser for å yte tilskudd til organisasjonen TV BRA i et begrenset tidsrom på to år, for 2021 og 2022. TV BRA bidrar til verdifulle og kunnskapsbaserte arbeidsplasser for personer med utviklingshemming.

Øvrige inntektsendringer

Frivilligsentraler - øremerket tilskudd

I perioden 2017–2020 har tilskudd til frivilligsentralene vært en del av kommunens rammetilskudd fra staten.

I forbindelse med behandlingen av kommuneproposisjonen fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at finansiering av frivilligsentraler overføres til et øremerket tilskudd på Kulturdepartementets budsjett fra 2021 for å sikre finansiering til frivilligsentraler i både små og store kommuner.»

Regjeringen har fulgt opp dette og vil i 2021 etablere en ordning med øremerket tilskudd. Midlene er samtidig tatt ut av rammetilskuddet, slik endringen gir ingen økonomisk effekt for kommunen.

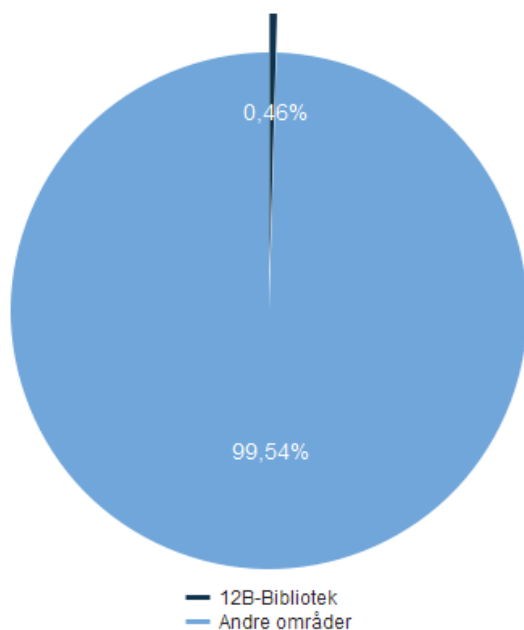
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024		
Det Hanseatiske museum - restaurering Finnegården 1A	2025	BY <u>264/18</u>	337,9	381,4	0,0	381,4	55,7	56,7	63,4	56,7	232,5
ENØK-prosjekter	Løpende					3,0	3,0	3,0	3,0		12,0
Fyllingsdalen kulturhus - prosjektering og regulering	2022		IA	9,7	0,0	9,7	4,5	2,9	0,0	0,0	7,4
Inventar/utstyr utvidelse Fana kulturhus	2021		IA	0,6	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6
KODE v/ Troidhaugen - oppgradering lokaler	2021		IA	1,9	0,0	1,9	1,9	0,0	0,0	0,0	1,9
Kulturhuset Danckert Krohn - restaurering og ombygging	2022		IA	95,8	0,0	95,8	39,4	44,0	0,0	0,0	83,4
Kulturinvesteringer	Løpende					20,1	30,0	35,0	50,0		135,1
Kunstinnkjøp	Løpende					1,0	1,0	1,0	1,0		4,0
Kunstnerisk utsmykning	Løpende					2,8	1,0	1,0	1,0		5,8
Kvinner på sokkel	Løpende					3,5	2,0	2,0	2,0		9,5
Lysverkbygget – ombygging og asbestsanering	2024		IA	87,0	0,0	87,0	4,0	35,0	45,0	0,0	84,0
Miljøbrønnstudie, rom og funksjonsprogram Ekserserhuset	2022		IA	0,9	0,0	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0	0,9
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					11,0	11,0	11,0	10,0		43,0
Prosjektering Brannmuseum	2022		IA	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Rehabilitering av kaier ved Kystkultursenteret i Sandviken	2023		IA	25,0	0,0	25,0	8,5	8,5	4,0	0,0	21,0
Rehabilitering av kaier ved kystkultursenteret i Sandviken – Steinmolo	2023		IA	36,2	0,0	36,2	0,0	0,0	36,2	0,0	36,2
Sentralbadet scenekunsthus	2024		IA	730,6	0,0	730,6	83,0	235,7	236,9	161,1	716,7
Skisseprosjekt Fysak/nytt Elvetun	2021		IA	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	1,5
Ungdomshus i sentrum - innredningskostnader	2021		IA	6,0	0,0	6,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0
Sum investeringsprosjekter			337,9	1 377,6	0,0	1 377,6	245,3	430,8	438,5	284,8	1 399,4

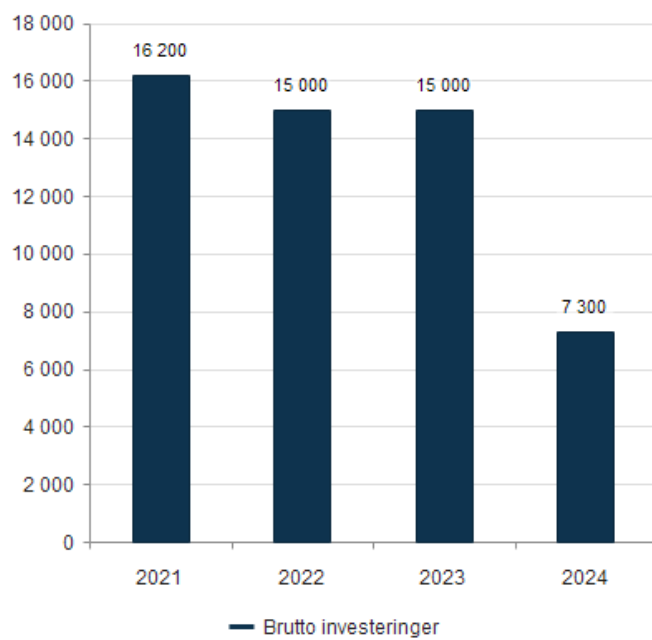
12B-Bibliotek

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Bergen offentlige Bibliotek skal være en inspirerende og demokratisk formidler av kunnskap og kultur. Bergen offentlige Bibliotek låner ut bøker og andre medier, gir tilgang til informasjon og læringsaktiviteter, og har et bredt orientert arrangements- og aktivitetsprogram på hovedbiblioteket og i alle bydelsbibliotekene.

I 2019 oppnådde biblioteket særdeles gode resultat med en økning i besøk på 4,7 % til 1 427 149 besøkende. Bokåret 2019 første også til ekstra mye utlån av bøker. Ikke minst var aktivitetsnivået svært høyt med 2 430 arrangement med totalt 69 276 deltakere, en økning på hele 21 % fra 2018.

Barn og unge er bibliotekets hovedmålgruppe, og det satses på en rekke tiltak for å styrke leselest og leseferdighet, herunder Bokstart med bokgave til alle 2-åringer i Bergen via helsestasjonene, Barnas Bokpris for alle elever på mellomtrinnet, flere aktiviteter i bydelsbibliotek, barnehager og skoler i levekårsområder. Et resultat av ekstra innsats medførte at utlånet av barnebøker økte til 494 049 bøker, økningen var hele 11 % fra året før.

Bibliotekene fungerer som viktige møteplasser og drivkraft i nærmiljøene. Åpning av nye bydelsbibliotek på Laksevåg, Åsane Kulturhus og Sletten BibLab vil fra 2021 medføre større aktivitet og mer bruk av biblioteket med forventet økning i besøk og utlån, spesielt for barn og unge.

Hovedprioriteringer

Bergen har et av de beste og mest profesjonelle offentlige bibliotekene i Norge. Byrådet vil sikre at bibliotekene fortsatt skal være gode arenaer og møteplasser i alle deler av byen. Innholdet skal styrkes og bibliotekene skal ha gode åpningstider.

Rapporten fra levekårssatsingen viser at bibliotek kan ha en utjevne effekt på bruk av kulturtilbud, og det bør derfor satses videre på tilbud til barn og unge, særlig i levekårsområder. Det er også positivt at bibliotekene tenker å være synlige med aktiviteter utenfor egne lokaler for å kunne nå ut til flere av byens innbyggere.

Mens bibliotekene var nedstengt våren 2020 satte regjeringen inn ekstraordinære tiltak for å gi publikum et best mulig digitalt bibliotektilbud. Som en del av tiltakspakken for å sikre befolkningen tilgang til bibliotek tjenester under pandemien bevilget kulturministeren og Nasjonalbiblioteket i 2020 kr. 1,3 mill. til Bergen Offentlige Bibliotek til innkjøp av flere e-bøker, og til formidling og arrangementer på digitale plattformer. Satsingen viser at utlånet av e-bøker på biblioteket steg med 140 % fra 2019 til 2020. Dette henger både sammen med koronasituasjonen, og at det på grunn av hjemmeisolering bare er digitale bibliotek tjenester tilgjengelig. Men, det er også slik at publikum etterspør større tilbud av digitalt innhold. Kulturministeren har oppfordret kommunen til å bidra med tilsvarende løft for budsjettene for innkjøp av e-bøker. Byrådet foreslår derfor å styrke bibliotekets budsjetttramme med kr. 0,2 mill. til formålet gjennom en omdisponering fra Bergen Nå.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		92 892	92 892	92 892	92 892
Sum Lønns- og prisvekst mv.		434	434	434	434
Sum Tekniske justeringer		5	5	5	5
Prisjustering og diverse endringer		439	439	439	439
Konsekvensjustert ramme		93 330	93 330	93 330	93 330
Nye tiltak					
Driftskostnader Åsane kulturhus - bibliotek	Kultur, mangfold og likestilling	350	350	350	350
Sum Nye tiltak		350	350	350	350
Nye engangstiltak					
E-bøker Bergen offentlige bibliotek	Kultur, mangfold og likestilling	200	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		200	0	0	0
Kutt i tiltak					
Generell reduksjon i rammen - Bergen offentlige bibliotek	Kultur, mangfold og likestilling	-150	-150	-150	-150
Sum Kutt i tiltak		-150	-150	-150	-150
Nye tiltak og realendringer budsjett		400	200	200	200
Ramme 2021-2024		93 730	93 530	93 530	93 530

Sammendrag budsjett

Biblioteket har hatt en svært god utvikling når det gjelder publikumsbesøk og aktiviteter de siste årene, og er byens best besøkte kulturinstitusjon. Biblioteket har virkelig blitt både en sosial møteplass og en arena for læring og kulturopplevelser. Byrådet vil satse på bibliotek som lokale møteplasser med gode tilbud og godt tilrettelagte åpningstider i alle bydeler. Fra 2021 vil både Laksevåg og nye Åsane bibliotek være i full drift, mens en også satser på å finne egnede lokaler i Årstad bydel.

Byrådet ser også svært positivt på bibliotekenes innsats for å bidra til at særlig utsatte grupper kan bli digitalt selvhjulpne. Samtidig med utbygging av lokalbibliotek ser byrådet det også formålstjenlig å utvide bibliotekenes digitale tilbud for å nå flere av byens innbyggere.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	66 412	67 874	68 308	68 308	68 308	68 308
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	22 625	31 828	32 233	32 033	32 033	32 033
Overføringsutgifter	3 204	3 231	3 231	3 231	3 231	3 231
Finansutgifter	6 799	1 698	1 698	1 698	1 698	1 698
Sum Driftsutgifter	99 040	104 632	105 470	105 270	105 270	105 270
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-3 003	-3 161	-3 161	-3 161	-3 161	-3 161
Refusjoner	-10 945	-8 578	-8 578	-8 578	-8 578	-8 578
Overføringsinntekter	-223	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 450	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-16 622	-11 740	-11 740	-11 740	-11 740	-11 740
Sum	82 418	92 892	93 730	93 530	93 530	93 530

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	3 411	5 318	5 318	5 318	5 318	5 318
Kultur, mangfold og likestilling	78 459	83 014	87 979	87 779	87 779	87 779
Fellesposter - bykassen	443	4 560	434	434	434	434
Sum	82 418	92 892	93 730	93 530	93 530	93 530

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bergen offentlige bibliotek	70 086	78 266	79 083	78 883	78 883	78 883
Bygg bibliotek	12 333	14 626	14 648	14 648	14 648	14 648
Sum	82 418	92 892	93 730	93 530	93 530	93 530

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter per innbygger (370) bibliotek (B) *) **)	238	238	201	363	337	279
Kvalitet						
Besøk i folkebibliotek per innbygger	4,8	5,0	5,7	12,2	4,3	5,8
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Barnebøker Utlån (antall)	290 932	322 654	320 174	178 188	707 260	169 050
Besøk i folkebibliotek, totalt antall besøk	1 362 945	1 427 149	1 142 352	1 659 487	2 983 102	745 203
Bokutlån, totalt bokutlån fra folkebibliotek	586 389	625 151	531 432	307 640	1 272 350	298 899

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Deltakere på alle arrangementer (antall)	62 507	81 698	66 342	78 283	245 541	36 753
Utlån alle fysiske medier fra folkebibliotek	766 760	793 182	666 001	384 808	1 529 682	368 430

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Tekst til tabell er fjernet etter publisering 20.oktober. Teksten tilhørte Handlings- og økonomiplan 2020-2023.

Utfordringer og strategi

Smitteverntiltakene under pandemien medfører at biblioteket både har større utgifter til drift av lokaler og aktiviteter, og begrensinger i antall deltakere på arrangement. Denne situasjonen vil nok fortsette utover i 2021. En strategi for å motvirke dette er å satse på alternative formidlingsformer som egenprodusert digitalt innhold som streaming og podcast av arrangementer for å nå ut til flere enn de som får plass på aktiviteter med smittestriksjoner. Det er også igangsatt formidlingsprosjekt som lesegrupper og språkkafeer på nett som alternative møteplasser.

Biblioteket tar også i bruk flere og flere digitale innholdstjenester for publikum. Men, ikke minst har biblioteket en viktig funksjon som tilrettelegger for økt digital kompetanse blant de av byens befolkning som har størst behov for å tilegne seg større kunnskaper her. Biblioteket samarbeider både med videregående skoler der elever veileder seniorer på biblioteket, og med andre aktører i byen.

Biblioteket er nå knyttet opp mot sentral IKT drift i kommunen. Dette har medført større mulighet til samhandling med andre deler i kommunen, økt datasikkerhet og bedre tjenester mot publikum.

Ombyggingen på Hovedbiblioteket kan også medføre utfordringer både på gjennomføring av arrangement og publikumsbesøk i perioden 2021 - 2024. Hovedbiblioteket er fredet, og alle endringer må utføres i tett samarbeid med fylkeskonservator. Prosjektet er godt i gang, men vernebestemmelsene fører til forsinket fremdrift.

Biblioteket på Laksevåg åpner i desember 2020. Det har vært et stort lokalt engasjement blant fremtidige brukere i prosessen, og en stor grad av gjenbruk av materialer slik at dette blir et grønt bibliotek. Bydelsbiblioteket vil gi barna et nærbibliotek med stor aktivitet, og gi Laksevåg et løft.

På Sletten er det i første omgang etablert et lite bibliotek for barn som har fått navnet BibLab i påvente av egnede lokaler i bydelen, slik at Landås bibliotek kan flyttes sammen med barnebiblioteket, og bli et fullverdig bydelsbibliotek for Årstad bydel.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er

attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- **En rettferdig og inkluderende by**

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- **Norges grønneste storby**

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024	
En attraktiv og levende by	Bibliotek som rom for demokrati og dannelse.	Antall arrangementer	2 430	800	1 800	3 000	
		Antall arrangementer for familier, barn og ungdom.			150	300	
		Antall deltagere på arrangementer for familier, barn og unge.			3 000	7 000	
		Antall deltagere på arrangementer totalt.	69 276	20 000	40 000	80 000	
		Antall samarbeidspartnere.	101	70	110	130	
		Antall utlån barn.	576 095	375 000	500 000	650 000	
	Digital fornyelse.	Nettbesøk sidevisninger (nettside + sosiale medier)		4 020 335	4 000 000	4 000 000	4 500 000
Visninger av egenprodusert digitalt AV-innhold og strømminger				100 000	120 000	200 000	
En rettferdig og inkluderende by	Inkluderende møteplasser for alle.	Besøk med utlån blant familier med lav inntekt.	51,0 %		51,0 %	52,0 %	
		Besøk på arrangementer blant familier med lav inntekt.	11,0 %		11,0 %	12,0 %	
		Kjennskap til bibliotek blant lavinntektsfamilier i barnefamiliepanelet.	91,0 %	91,0 %	92,0 %	93,0 %	
		Totalt besøk Bergen offentlige bibliotek	1 427 149	800 000	1 000 000	1 800 000	
	Læringsaktiviteter for inkludering.	Antall deltagere på opplæring, kurs og verksteder.		15 971	5 000	7 000	20 000
Norges grønneste storby	Gjennbruks- og nærbibliotek.	Arrangement utenfor biblioteksbygg, inkludert pop up bibliotek.		50	100	200	
		Miljøledelse ved biblioteket fra 2021					
		Totalt utlån fysiske medier.	1 271 272	800 000	1 200 000	1 500 000	

Virkemiddel for å nå mål

Kraften i biblioteket er kombinasjonen av lett tilgjengelige lokaler, store mediesamlinger og kompetansen til de ansatte. Arbeidet med folkeopplysning og deltagende aktiviteter styrkes av bredt samarbeid med frivillige organisasjoner, kulturliv og andre samfunnsaktører.

Det er gjort en mindre korrigerings av teksten etter publisering 20 oktober. Innholdet er uendret.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Bibliotek

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
B. off. bibliotek arrangement	1 970	2 381	0	1 800	2 500	2 750	3 000	
B. off. bibliotek besøk	1 362 945	1 427 149	0	1 000 000	1 400 000	1 600 000	1 800 000	
B. off. bibliotek deltagere arr.	57 475	69 276	0	40 000	50 000	55 000	60 000	
B. off. bibliotek nettbesøk	2 959 603	4 434 943	0	4 000 000	4 200 000	4 400 000	4 500 000	
B. off. bibliotek utlån	1 220 633	1 271 372	0	1 200 000	1 300 000	1 400 000	1 500 000	

Nye tiltak

Driftskostnader Åsane kulturhus - bibliotek

Nytt bibliotek i Åsane vil medføre både flere besøkende og større aktivitet i både bibliotek og kulturhus. I tillegg til bydelsbibliotek skal biblioteket være skolebibliotek for Åsane videregående skole, og det vil bli inngått avtale med Hordaland fylkeskommune om kjøp av bibliotek tjenester. Byrådet foreslår også å øke antall arrangement for å skape større aktivitet, særlig for barn og unge. Her er det tenkt aktiviteter på planleggingsdager, skoleferier og lørdager i skoleåret. Det er derfor beregnet en økning i grunnbemanningen med 1 årsverk fra juli 2020.

Byrådet foreslår videre midler til at biblioteket kan ha åpent utover betjent åpningstid («meråpent bibliotek»). For å sikre fullfinansiering av driften foreslår byrådet å innarbeide resterende beløp på kr. 0,35 mill. i handlings- og økonomiplanen for 21-24.

Nye engangstiltak

E-bøker Bergen offentlige bibliotek

Bergen Offentlige Bibliotek har hatt en stor økning i utlån av ebøker på 154 % fra 2019 til 2020. Den økte interessen for digitale bøker skyldes at digitale tilbud er populært, samtidig som korona pandemien har bidratt til økt utlån.

Dersom koronarestriksjonene fortsetter vil mange ha vanskeligheter med å besøke bibliotekene fysisk, spesielt sårbare grupper.

E-bøker har en langt høyere kostand enn papirbøker, og byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,2 mill. i 2021 til innkjøp av e-bøker.

Merutgifter/mindreutgifter som følge av korona-utbruddet

Mindreinntekter korona perioden 12 mars til 30 april

Kutt i tiltak

Generell reduksjon i rammen - Bergen offentlige bibliotek

Byrådet foreslår å redusere rammen til Bergen offentlige bibliotek med kr. 0,15 mill. fra 2021 for å bidra til finansiering av driften ved ny bibliotekfilial i Åsane kulturhus.

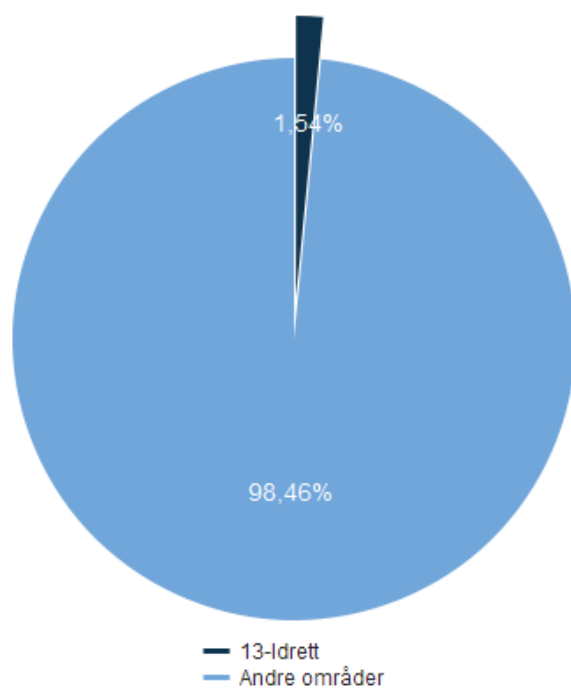
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Hovedbiblioteket brannsikring og økt publikumskapasitet	2023	IA		50,1	0,0	50,1	8,7	15,0	15,0	7,3	46,0
Kulturinvesteringer	Løpende						6,0	0,0	0,0	0,0	6,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						1,5	0,0	0,0	0,0	1,5
Sum investeringsprosjekter			0,0	50,1	0,0	50,1	16,2	15,0	15,0	7,3	53,5

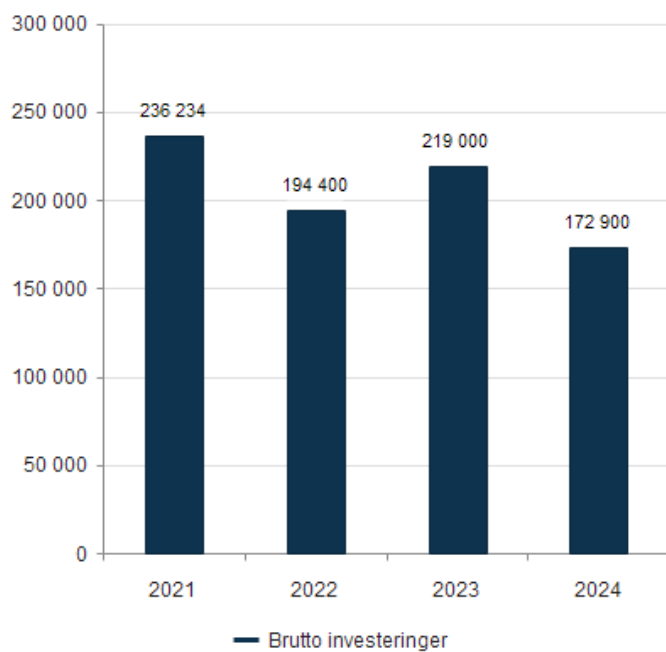
13-Idrett

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter aktivitetsutvikling på idrettsfeltet, anleggsutbygging, samt drift og bruk av idrettsanlegg. Gjennom gratis bruk av idrettsanlegg, arrangementsutvikling, relevante tilskuddsordninger og omfattende samarbeidstiltak legges det til rette for frivillige og profesjonelle aktører i Bergen.

Hovedprioriteringer

I Bergen skal alle barn ha like muligheter, og verken økonomi eller sosial bakgrunn skal begrense barns muligheter til å lykkes i livet. Byrådet prioriterer barn og unge og vil bidra til å utjevne sosiale forskjeller gjennom barnehagen, skolen og idretten.

Idretten er en viktig bærebjelke i lokalsamfunnet. Byrådet er en garantist for gratisprinsippet i idretten, og dette er høyt prioritert av byrådet.

I 2021 settes det også av midler til blant annet rulleskiløype, flere nærmiljøanlegg, oppgradering av kunstgressbaner og oppgradering av idrettsanlegg. Byrådet setter også av midler til prosjektering av nye idrettshaller.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan				
	2021	2022	2023	2024	
Vedtatt budsjett 2020	289 489	289 489	289 489	289 489	
Sum Lønns- og prisvekst mv.	1 302	1 302	1 302	1 302	
Prisjustering og diverse endringer	1 302	1 302	1 302	1 302	
Konsekvensjustert ramme	290 791	290 791	290 791	290 791	
Oppjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	440	440	440	440
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		440	440	440	440
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Bortfall leieinntekter kommunale idrettshaller	Barnehage, skole og idrett	900	900	900	900
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		900	900	900	900
Nye tiltak					
Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett	Barnehage, skole og idrett	2 622	5 244	9 391	13 788
Sum Nye tiltak		2 622	5 244	9 391	13 788
Nye engangstiltak					
EM i friidrett U23	Barnehage, skole og idrett	1 550	-2 750	-2 750	-2 750
Sum Nye engangstiltak		1 550	-2 750	-2 750	-2 750
Utgående engangstiltak					
Bergen og Hordaland turlag - driftstøtte	Barnehage, skole og idrett	-300	-300	-300	-300
Sum Utgående engangstiltak		-300	-300	-300	-300
Kutt i tiltak					
Sum Kutt i tiltak		0	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		5 212	3 534	7 681	12 078
Ramme 2021-2024		296 003	294 325	298 472	302 869

Sammendrag budsjett

Budsjettet for 2021 er i hovedsak preget av tre momenter. Det første er en økning i kompensasjonen for bortfall av leieinntekter fra kommunale idrettsanlegg. Det andre momentet er det siste avtalte tilskuddet fra Bergen kommune til EM i friidrett U23. Det tredje og største er avsetningen for nye utgifter knyttet til foretatte investeringer på idrettsområdet.

Budsjettforslaget inneholder også tilbakeføring av en engangsøkning på 0,3 mill. kroner i tilskuddet til Bergen og Hordaland turlag. Denne tilbakeføringen fremkommer også som en endring i tilskuddslisten til samme mottaker.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	92 341	87 780	88 315	88 315	88 315	88 315
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	114 817	110 149	115 528	113 850	117 997	122 394
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 341	8 862	8 862	8 862	8 862	8 862
Overføringsutgifter	96 075	58 065	57 765	57 765	57 765	57 765
Finansutgifter	82 770	82 677	82 677	82 677	82 677	82 677
Sum Driftsutgifter	395 344	347 533	353 147	351 469	355 616	360 013
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-32 460	-30 263	-29 363	-29 363	-29 363	-29 363
Refusjoner	-29 195	-27 781	-27 781	-27 781	-27 781	-27 781
Overføringsinntekter	-38 627	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 606	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-102 887	-58 044	-57 144	-57 144	-57 144	-57 144
Sum	292 456	289 489	296 003	294 325	298 472	302 869

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	101 056	93 330	95 870	95 870	95 870	95 870
Barnehage, skole og idrett	190 730	189 137	198 931	197 253	201 400	205 797
Fellesposter - bykassen	522	7 022	1 202	1 202	1 202	1 202
Sum	292 456	289 489	296 003	294 325	298 472	302 869

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Idrettsanlegg	29 687	30 322	32 919	28 619	28 619	28 619
Tilskudd til idrettsorganisasjoner	12 478	12 600	12 300	12 300	12 300	12 300
Tilskudd til fysisk akt. og idrett for barn og ung	21 123	21 974	22 151	22 151	22 151	22 151
Idrettsaktivitet og tilskudd for særskilte grupper	983	1 798	1 798	1 798	1 798	1 798
Kommunale idrettsbygg- og anlegg	228 136	222 794	226 835	229 457	233 604	238 001
Sum	292 456	289 489	296 003	294 325	298 472	302 869

Utfordringer og strategi

Bergen kommune skal være en foregangskommune innen aktivitetsutvikling og ønsker flere aktive gjennom et variert aktivitetstilbud som omfatter alt fra lavterskeltilbud, talenter og til toppidrett. Det viktigste er at barn og unge i Bergen er i fysisk aktivitet, uavhengig av arenaen det utføres på. Et godt bilde på god aktivitetsutvikling vil være høy deltakelse i et mangfold av aktiviteter, også for de som i

utgangspunktet ikke velger å være fysisk aktive. For å kunne tilrettelegge for god aktivitetsutvikling er det viktig å følge med på utviklingstrender innen idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Kostnadene ved å drive idrett for barn og unge har økt de senere årene. Medlemsutgifter, treningsutgifter, utgifter til utstyr og ikke minst reiser til cuper og arrangementer varierer mellom idrettene og idrettslagene. Lav betalingsevne kan hindre barn og unge i å delta i organisert aktivitet. Bergen kommune, ved Etat for sosiale tjenester, har en ordning med dekning av barn og unges utgifter til deltakelse i fritidsaktiviteter. I tillegg har Etat for idrett har en utlånsordning av idrettsutstyr til skoler, idrettslag, frivillige organisasjoner og privatpersoner (BUA) på tre steder i kommunen.

Anleggsutvikling er utfordrende både arealmessig og økonomisk. Det er krevende å skaffe egnede arealer til større og mindre idrettsanlegg i Bergen. I [Idrettsplanen](#) for Bergen kommune forutsettes det at det blir jobbet inn mot strategiske planprogram, områdeplaner og reguleringsplaner for å sikre nok areal og fremtidige muligheter for utvikling av større og mindre idrettsanlegg. I denne sammenhengen er det viktig at arealer til fremtidige idrettsanlegg og skoler sees i en sammenheng.

Det skal også prioriteres offentlige midler til anleggsutvikling i områder med levekårsutfordringer og samarbeid med idretten for å utvikle varierte, fleksible, miljøvennlige og funksjonelle idrettsanlegg i hele byen. Bergen kommune skal ruste opp, modernisere og bygge nye idrettsanlegg, som er med på å bidra til at Bergen også er en attraktiv og fremtidsrettet arrangements by, som kan være med å bidra til utvikling av lokale, regionale, nasjonale og internasjonale idretts- og friluftsansatte.

Nasjonale og internasjonale idrettsorganisasjoner setter lisenskrav for idrettsanleggene til toppidretten. For Bergen kommune, som eier av flere av toppidrettsanleggene, har det blitt en utfordring å klare å oppgradere anleggene i henhold til de krav som er satt som standard for toppidretten. Det er en forutsetning for Bergen kommune at toppidretten samarbeider om bruken av anleggene for at det skal være økonomisk bærekraftig og for at anleggenes kapasitet skal bli utnyttet maksimalt.

Tilstandsrapporter av idrettsbygg viser omfattende behov for vedlikehold og videreutvikling av eksisterende idrettsbygg.

De fleste idrettsanlegg i Bergen er kommunalt eid. De vedlikeholdes av etat for bygg og eiendom og driftes av etat for idrett. Gjennom gratisprinsippet har idretten i en årrekke vært sikret fri bruk av kommunale idrettsanlegg. Det er imidlertid etablert flere private idrettsanlegg i Bergen, og flere store anlegg kan ventes i årene framover. Flere av idrettslagene som i dag drifter private idrettsanlegg møter utfordringer med å sikre de inntektene som er nødvendige for å finansiere driften. Idrettslag som eier egne idrettsanlegg, store og små, søker i dag støtte via støtteordningen «Støtte til private anlegg». Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett vil i løpet av høsten legge fram en byråds sak om drift av private anlegg.

Overordnede mål

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion,

funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En rettferdig og inkluderende by	Bergen kommune er godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, med vekt på barn, ungdom, voksne, talenter og toppidrettsutøvere	Antall idrettsanlegg ferdigstilt og under planlegging/prosjektering		Rapporteres i en egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Deltagelse i organisert idrett og friluftsliv		Rapporteres i en egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Antall aktive barn, unge og voksne i egenorganisert aktivitet og i samarbeidsprosjekter mellom idrett, skole og andre aktører		Rapporteres i en egen tekstlig analyse	Rapporteres i en egen tekstlig analyse	
		Brukerne opplever faglig spisskompetanse for drift av idrettsanlegg som ivaretar kvalitet, service og bærekraft	Andel fagarbeidere	48,0 %	50,0 %	55,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Bergen kommunes idrettspolitik skal være verdibasert og fremtidsrettet for en by i vekst, der deltakelse i idrett skal være en arena for inkludering, vekst og utvikling, hvor barn og unge skal ha de beste muligheter til å drive variert aktivitetstilbud, fysisk aktivitet, lek og friluftsliv i sitt nærmiljø. Alle barn og unge skal kunne inkluderes i fritidsaktiviteter uavhengig av egen eller foreldrenes økonomi.

Områder med levekårsutfordringer skal løftes frem, og sammen med idretten i Bergen skal Bergen kommune arbeide for å utjevne sosiale forskjeller. Idrettsbyen Bergen skal være en motor i regionen hvor en satser på at barn og unge skal ta del i breddeidretten og vi skal sammen utvikle talenter og toppidrett. I tillegg skal Idretts- og friluftsansjoner ha gode og forutsigbare rammebetingelser, og Bergen kommune skal ha en åpen dialog og være en god medspiller for frivilligheten.

For å sikre gode oppvekstvilkår for den organiserte og den egenorganiserte idretten, er det et mål i årene som kommer å legge til rette for at idretten får bruke idrettsanlegg, nærmiljøanlegg og skoler gratis innenfor vedtatt rammetid.

Byrådets tiltak for å nå målene for dette tjenesteområdet er:

- Gjennomføre tiltakene i [«Idrettsbyen Bergen – aktiv og attraktiv for alle 2017-2027»](#)

- Gjennomføre tiltakene i [«Fagarbeidernes rolle i barnehager, skoler og på idrettsfeltet»](#)
- Fordele tid i idrettshaller (idrettsrådet)

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
ADO arena - betalende inkl. årskort	226 357	232 882	0	232 882	0	0	0	
ADO arena - idrett	84 730	86 576	0	85 576	0	0	0	
ADO arena - skoler	33 000	35 968	0	35 968	0	0	0	
ADO arena totalt	344 087	355 426	0	355 426	0	0	0	
Bergenshallen - betalende (kun betaling på søndager fra og med 2018)	1 580	2 594	0	2 594	0	0	0	
Nordnes sjøbad - betalende	32 000	30 500	0	30 500	0	0	0	
Slåtthaug kunstisbane - betalende	13 102	8 149	0	8 149	0	0	0	
Slåtthaug svømmehall - betalende	4 783	5 474	0	5 474	0	0	0	
Stemmemyren svømmehall - betalende	8 692	8 693	0	8 693	0	0	0	
Åstveit svømmehall - betalende	9 665	9 175	0	9 175	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Bortfall leieinntekter kommunale idrettshaller

I HØP 2020-2023 ble det innarbeidet et forventet inntektsbortfall på 0,9 mill. kroner som følge av ferdigstillingen av Åsane arena høsten 2020. Nedjusteringen av inntekten i 2021 er helårsvirkningen av det samme inntektsbortfallet.

Nye tiltak

Driftskonsekvenser Mjølkeråen idrettshall

Endring driftskonsekvenser

Endring tilskudsstruktur

Barne- og ungdomsmidler - Idrett

Nye driftskonsekvenser av investeringer idrett

Investeringer i og ferdigstilling av nye idrettsanlegg utløser kostnader knyttet til løpende drift og vedlikehold. I hovedsak er driftskonsekvensene knyttet til sekkeposten på 50 mill. kroner for investeringer etter Idrettsplanen. Byrådet foreslår at det avsettes en årlig ramme til dette formålet som allokteres til det enkelte anlegg etterhvert som disse ferdigstilles og tas i bruk. Avsetningen i siste del av perioden inneholder i tillegg også forventede driftskonsekvenser av ny Bjørnarhall.

Nye engangstiltak

EM i friidrett U23

Bergen kommune er valgt som vertskapsby for U23EM i friidrett i 2021. Et sentralt premiss i Norges friidrettsforbund sin søknad om å få arrangementet var at Bergen kommune bidro med et arrangementstilskudd på EUR 600 000. Dette ble regulert i en avtale mellom Bergen kommune og Norges friidrettsforbund, signert i mars 2019. Avsetningen i 2021 utgjør den gjenværende delen av dette tilskuddet.

Utgående engangstiltak

Bergen og Hordaland turlag - driftstøtte

I budsjettet for 2020 ble Bergen og Hordaland turlag gitt en engangsøkning i driftstøtten fra Bergen kommune. Utgiften utgår fra 2021.

Kutt i tiltak

Bergen og Hordaland turlag - driftstøtte

I budsjettet for 2020 ble Bergen og Hordaland turlag gitt en engangsøkning i driftstøtten fra Bergen kommune. Utgiften utgår fra 2021.

Endring tilskuddsstruktur

Barne- og ungdomsmidler - Idrett

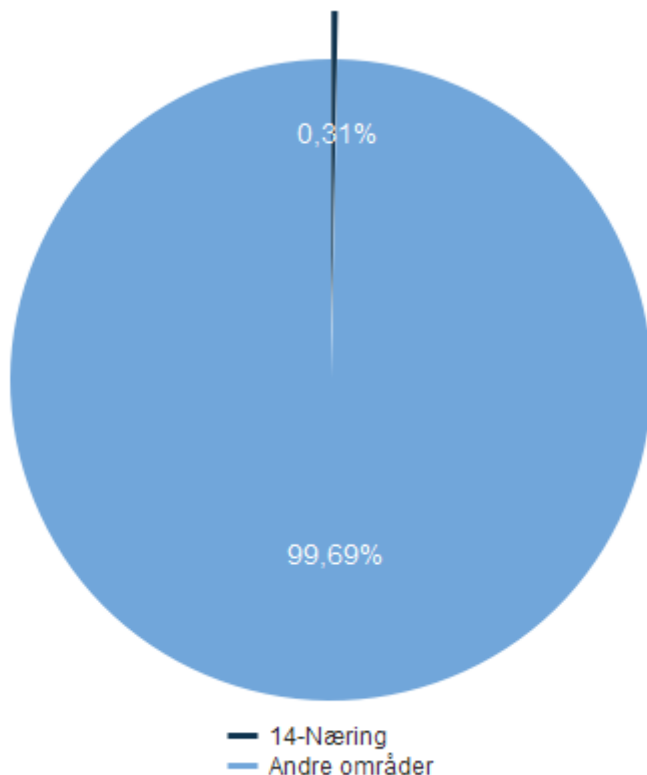
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum 2021-24	
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024		
Alvøen idrettshall - konseptutvikling	2022	IA		29,9	0,0	29,9	8,2	18,5	0,0	0,0	26,7
Arna stadion, garderobehus	2023	IA		10,0	0,0	10,0	2,0	8,0	0,0	0,0	10,0
Bjørnarhallen - konseptutvikling	2022	IA		18,0	0,0	18,0	15,2	2,6	0,0	0,0	17,8
ENØK-prosjekter	Løpende					4,0	6,0	4,0	4,0		18,0
Haukelandshallen - Oppgradering	2024	IA		15,0	0,0	15,0	2,5	10,0	2,5	0,0	15,0
Idrett - Rehabilitering og nybygg	Løpende					0,0	60,3	151,5	108,9		320,7
Idrettsplan	Løpende					0,0	50,0	50,0	50,0		150,0
Investeringer driftsmateriell	2020	IA		9,4	0,0	9,4	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Kunstgressprogram	Løpende					27,7	0,0	0,0	0,0		27,7
Mathopen idrettshall - garderobehus	2022	IA		23,0	0,0	23,0	6,0	16,0	0,0	0,0	22,0
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende					11,0	11,0	11,0	10,0		43,0
Myrdal idrettspark rekkefølgekrav	2021	BY 225-19	142,6	142,6	0,0	142,6	68,3	0,0	0,0	0,0	68,3
Nesttun idrettspark	2021	IA		22,9	0,0	22,9	19,4	0,0	0,0	0,0	19,4
Nærmiljøanlegg nyinvest.	Løpende					25,0	0,0	0,0	0,0		25,0
Oppgradering av utendørsanlegg	2021	IA		53,7	0,0	53,7	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Plan, prosjektering og grunnundersøkelser	2021	IA		12,1	0,0	12,1	5,0	0,0	0,0	0,0	5,0
Ski- og joggeløyper	Løpende					11,0	0,0	0,0	0,0		11,0
Slåtthaug idrettshall - utskiftning av ventilasjonsanlegg	2021	IA		10,2	0,0	10,2	10,0	0,0	0,0	0,0	10,0
Slåtthaug idrettspark - infrastruktur	2020	BY 224-19	76,7	75,9	0,0	75,9	16,0	0,0	0,0	0,0	16,0
Varden stadion, garderobebygg med garasjer	2022	IA		14,0	0,0	14,0	2,0	12,0	0,0	0,0	14,0
Sum investeringsprosjekter			219,3	436,6	0,0	436,6	236,2	194,4	219,0	172,9	822,5

14-Næring

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

På tjenesteområde Næring finner man utgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i regi av Næringsseksjonen, tilskudd til næringslivet, samt inntekter og utgifter som gjelder kommunal næringsvirksomhet. Et eksempel på kommunal næringsvirksomhet er utleie av havnebygg fra Etat for bygg og eiendom til Bergen Havn AS, og kommunens utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av disse byggene.

Tjenesteområdet inneholder blant annet kommunens virksomhet med drift av Mathallen og Torget. Her inngår leieinntekter fra utleie av arealer i Mathallen, samt utleie av utendørs arealer på Torget. Videre inngår utgifter knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold av Mathallen og Torgflaten. Bystyrevedtak 245/09 gir prinsipper for drift av Torget. Dette arbeidet ivaretas av Bymiljøetaten.

Hovedprioriteringer

Byrådet har som målsetting å legge til rette for en bærekraftig utvikling av Bergen, og et viktig verktøy er en fremtidsrettet næringsutvikling som bidrar og sikrer arbeidsplasser og legge til rette for økt verdiskaping gjennom satsning på innovasjon og entreprenørskap. Samarbeid med næringsklynger, nettverksorganisasjoner og innovasjonsmiljøer, er en viktig for å lykkes. Godt samspill mellom næring og klima, er en forutsetning for at Bergen skal lykkes i målsettingene om å bli Norges grønneste storby – og

prosjekt som understøtter det grønne skiftet er derfor prioritert. Byrådet foreslår derfor at klyngen NCE Finance Innovation og Matarena AS får støtte via egen linje fra 2021.

Handlingsplan for næringsutvikling i Bergen skal rulleres i 2021. Våren 2021 vil Vestland fylkeskommune vedta en regional plan for innovasjon og næringsutvikling, og i denne planen vil Bergen som motor for regionen være et eget tema. Planen vil gi føringer for kommende handlingsplaner for næringsutvikling i Bergen. Gjeldende plan målsetter at bergensregionen skal være ledende i Norge på innovasjon, entreprenørskap og bærekraftig næringsutvikling.

Korona-pandemien vil prege deler av næringslivet i året som kommer, og arbeid som kan bidra til å beholde og etablere nye arbeidsplasser, vil være særdeles viktig i tiden fremover.

Arbeidet med å synliggjøre «Havbyen Bergen» har prioritet fordi det er havnæringene vi vil leve av i årene som kommer, og som gir det største bidraget til verdiskapingen i regionen. Profileringsplanen for Havbyen Bergen, ved at både FoU, offentlige institusjoner og næringslivet står sammen om å bygge omdømme og sikre at både arbeidsplasser og kompetanse styrkes og beholdes i bergensregionen, vil være viktig også i de kommende årene.

Næringsarbeidet til kommunen bygger på et utstrakt samarbeid med eksterne aktører, og inkluderer aktiv deltakelse i Ungt Entreprenørskap, FoU-prosjekter, innovasjonskonkurranser, utbyggingsplanene for Dokken, samt oppfølging av vedtatte planer for store arrangement, matbyen Bergen og fairtradebyen Bergen.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
	Avdeling				
Vedtatt budsjett 2020		-21 622	-21 622	-21 622	-21 622
Sum Lønns- og prisvekst mv.		50	50	50	50
Sum Generelt inntektskrav		-2 706	-2 706	-2 706	-2 706
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		2 600	5 900	5 900	5 900
Sum Tekniske justeringer		-554	-3 854	-3 854	-3 854
Prisjustering og diverse endringer		-610	-610	-610	-610
Konsekvensjustert ramme		-22 232	-22 232	-22 232	-22 232
Helårsvirkning av justeringer i årets budsjett					
EBE - Økte leieinntekter for havneeiendommer	Finans, næring og eiendom	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Helårsvirkning av justeringer i årets budsjett		-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Oppjustering til aktivitetsnivået					
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	3 140	3 140	3 140	3 140
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		3 140	3 140	3 140	3 140
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Tilskudd til HOG Energi utgår	Finans, næring og eiendom	-104	-104	-104	-104
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-104	-104	-104	-104
Nye tiltak					
Tilskudd til Bergen Lights	Finans, næring og eiendom	900	900	900	900
Tilskudd til Dataspillsenteret	Finans, næring og eiendom	250	250	250	250
Tilskudd til Matarena AS	Finans, næring og eiendom	250	250	250	250
Tilskudd til NCE Finance Innovation	Finans, næring og eiendom	250	250	250	250
Øke rammen for søkbare tilskudd for næringslivet	Finans, næring og eiendom	269	269	269	269
Sum Nye tiltak		1 919	1 919	1 919	1 919
Nye engangstiltak					
Sum Nye engangstiltak		0	0	0	0
Utgående engangstiltak					
Bergen sentrum AS - tilskudd til næringsanalyse for Bergen sentrum	Finans, næring og eiendom	-500	-500	-500	-500
Overføring av driftsmidler til Bergen og Omland Havn AS - ref. bystyrets vedtak i B.sak 29-19	Fellesposter - bykassen	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Overføring fra Grønn strategi til midlertidig styrking av næringstilskudd	Finans, næring og eiendom	-300	-300	-300	-300
Tilskudd til redaksjonell stilling i TV BRA (Nordnes Verksteder AS)	Fellesposter - bykassen	-850	-850	-850	-850
Sum Utgående engangstiltak		-9 150	-9 150	-9 150	-9 150
Kutt i tiltak					
Redusert tilskudd til NCE Media (Media City Bergen)	Finans, næring og eiendom	-207	-207	-207	-207
Sum Kutt i tiltak		-207	-207	-207	-207
Øvrige inntektsendringer					
EBE - Inntektsbortfall ved salg av Lars Hillesgate 30	Finans, næring og eiendom	800	800	800	800
EBE - Redusert leieinntekt ved avhending av bygg	Finans, næring og eiendom	920	920	920	920
EBE - Øke inntekter fra utleie av lokaler	Finans, næring og eiendom	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
EBE - Økte leieinntekter for havneeiendommer	Finans, næring og eiendom	-4 750	-4 750	-4 750	-4 750
Sum Øvrige inntektsendringer		-4 030	-4 030	-4 030	-4 030
Nye tiltak og realendringer budsjett		-10 432	-10 432	-10 432	-10 432
Ramme 2021-2024		-32 664	-32 664	-32 664	-32 664

Sammendrag budsjett

Overføringer til arbeidsmarkedsbedrifter

På sentrale budsjettposter utgiftsføres kommunens VTA-tilskudd til arbeidsmarkedsbedrifter som har tiltaksdeltakere som bor i Bergen kommune. Målgruppen for disse bedriftene er yrkeshemmede. Det administrative kontaktpunkt for arbeidsmarkedsbedriftene som kommunen har eierskap i, er Byrådsavdeling for finans, innovasjon og eiendom.

Det foreslås i økonomiplanperioden et årlig nivå på overføringer til arbeidsmarkedstiltaksbedrifter på i alt 14,825 mill. i 2020. Fra og med 2021 opphører tilskuddet til redaksjonell stilling i TV BRA, slik at det samlede tilskuddet da reduseres til 13,975 mill. Fordelingen fremgår av følgende tabell:

Mill. kr.

	2020	2021	2022	2023
Midttun Vekst AS	1,480	1,480	1,480	1,480
Nordnes Verksteder AS	2,537	2,537	2,537	2,537
Spekter Pluss AS	3,551	3,551	3,551	3,551
Signo Dokken AS	0,846	0,846	0,846	0,846
Bjørkhaug Arbeidsfellesskap AS	1,099	1,099	1,099	1,099
Grønnevik AS	4,270	4,270	4,270	4,270
Avsetning til medfinansiering av nye VTA-plasser	-	-	-	-

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

VTA-arbeid - flere tiltaksplasser	0,193	0,193	0,193	0,193
Tilskudd til redaksjonell stilling i TV BRA	0,850	-	-	-
Sum	14,825	13,975	13,975	13,975

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	8 856	7 660	7 710	7 710	7 710	7 710
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	23 259	9 958	13 113	13 113	13 113	13 113
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	494	580	500	500	500	500
Overføringsutgifter	34 395	41 423	33 391	30 091	30 091	30 091
Finansutgifter	17 957	17 367	17 367	17 367	17 367	17 367
Sum Driftsutgifter	84 962	76 987	72 081	68 781	68 781	68 781
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-77 518	-90 548	-99 284	-99 284	-99 284	-99 284
Refusjoner	-1 436	-2 161	-2 161	-2 161	-2 161	-2 161
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-4 027	-5 900	-3 300	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-82 981	-98 609	-104 745	-101 445	-101 445	-101 445
Sum	1 981	-21 622	-32 664	-32 664	-32 664	-32 664

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finans, næring og eiendom	-15 722	-42 633	-43 915	-43 915	-43 915	-43 915
Klima, miljø og byutvikling	-1 623	-294	-279	-279	-279	-279
Fellesposter - bykassen	19 318	21 305	11 530	11 530	11 530	11 530
Sum	1 981	-21 622	-32 664	-32 664	-32 664	-32 664

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbeidsmarkedsbedrifter	13 809	14 825	14 185	14 185	14 185	14 185
Næringsvirksomhet kommunal utleie lokaler	-22 038	-58 444	-63 670	-63 670	-63 670	-63 670
Næringsvirksomh. komm. utleie festetomter og grunn	-17 325	-7 065	-7 425	-7 425	-7 425	-7 425
Andre næringsformål	21 835	23 283	24 130	24 130	24 130	24 130
Havneformål	5 590	5 680	0	0	0	0
Ymse samferdselsformål	103	100	115	115	115	115
Sum	1 981	-21 622	-32 664	-32 664	-32 664	-32 664

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter per innbygger (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B) *) **)	82	75	132	124	21	139
Andre nøkkeltall						
Netto driftsutgifter (325) Tilrettelegging og bistand for næringslivet *)	23 145	21 351	26 269	16 744	14 471	16 117

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og strategi

Næringsarbeidet i Bergen kommune skal bidra til en bærekraftig næringsutvikling, skape flere arbeidsplasser samt bidra til at flere bedrifter og kloke hoder velger å etablere seg i Bergen. Arbeidet bygger på FN's bærekraftsmål, som er tydeliggjort i gjeldende «Handlingsplan for næringsutvikling i Bergen 2019-2020», i tråd med byrådets plattform. Næringsseksjonen forvalter tilskudd og samarbeider aktivt med næringslivet i en rekke ulike prosjekter gjennom deltakelse i styringsgrupper, arbeidsgrupper, foredrag, webinar m.m.

Korona-pandemien er utfordrende for næringslivet i bergensregionen. Bystyret vedtok 22. april 2020 en «Lokal tiltakspakke under koronakrisen 2020. Forslag til tiltak for næringsliv, arbeidsplasser og økt aktivitet». Tiltaksmidler til næringslivet er forvaltet av næringsseksjonen og basert på innkomne søknader. Reiseliv og handel er særlig prioritert, men det er også gitt støtte til flere grønne og bærekraftige prosjekter, samt bidrag til fremtidsrettede digitaliseringsløsninger. Også energisektoren, leverandørindustrien og maritim næring er rammet av pandemien.

Korona-pandemien påvirker fortsatt store deler av næringslivet. Kombinert med en lav oljepris, gir det utfordringer for næringslivet generelt - og for direkte berørte bransjer som olje- og gassbransjen, leverandørindustrien og reiselivet inklusive restauranter, transport og opplevelser. I arbeidet med å bidra til en bærekraftig næringsutvikling, blir hovedutfordringen neste år å være en aktiv støttespiller for det koronarammete næringsliv. Behovet for støtte til klynger, nettverks- og medlemsorganisasjoner vil være til stede, og det vil sannsynligvis være behov for fortsatt statlig støtte til næringslivet.

Byrådet har særlig fokus på å synliggjøre Havbyen Bergen, i samarbeid med havnæringene – energi, maritim og marin næring – og regionens sterke fagmiljøer innen FoU. Korona-pandemien vil prege deler av næringslivet i året som kommer, og arbeid som kan bidra til å beholde og etablere nye arbeidsplasser, vil være særdeles viktig i tiden fremover. Regionens sterke næringsklynger innen reiseliv, media, finans og kulturbaserte næringer, er også viktige for Bergen og regionen.

Bergen er UNESCO Creative City of Gastronomy, og fikk nylig fornyet sitt medlemskap med fire nye år. Næringsseksjonen er sekretariat på vegne av Bergen, og følger opp arbeidet i tråd med vedtatt strategi «Matbyen Bergen 2019 – 2030». Synliggjøring og oppfølging av «Bergen – en aktiv fairtradeby. Strategi for etisk og rettferdig handel 2018 – 2022», med tilhørende handlingsplan, koordineres også av Næringsseksjonen, og medfører utstrakt samarbeid med organisasjoner, universitet og høyskoler og næringslivet. Handlingsplan skal rulleres i 2021.

Arbeidet med store arrangement er en del av det løpende næringsarbeidet. «Plan for store arrangement 2019 – 2030», som ble vedtatt av bystyret 20.06.2018, er førende for arbeidet. Store utendørs

arrangement som er åpent tilgjengelig krever mye planlegging og koordinering, og en intern arrangementsgruppe vurderer søknader løpende. Det arbeides med en arrangementsportal som skal gjøre det lettere for arrangører å finne ut hva det må søkes om og hvordan en kan søke i forkant av gjennomføring av større arrangement. Arrangement som Tall Ships Races har en horisont på 4-5 år fra søknadstidspunkt til gjennomføring. Utfordringen er god langtidsplanlegging og koordinering med både interne og eksterne aktører. Sluttrapport og ringvirkingsanalyse fra Tall Ships Races i 2019 vil bli benyttet som erfaringsgrunnlag ved planlegging av fremtidige arrangement.

Overordnede mål

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
Trygg økonomistyring	Bergen skal være blant Norges 10 beste kommuner i kommune NM	Rangering i NHOs Kommune-NM (næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi)	8. plass	7. plass	10. plass eller bedre	10. plass eller bedre
	Bergen skal være en attraktiv kommune å etablere seg i	Antall nyetablerte foretak i kommunen	3 650	3 700	3 800	3 900
	Opprettholde tilgang til næringsareal	Arealbruk og arealressurser (antall kvadratkilometer) – SSB nøkkeltall	7,56	7,50	7,50	7,50

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall nyetablerte foretak i kommunen	0	0	0	3 800	0	0	0	
Antall webinarer/seminarer i regi av Næringsseksjonen eller samarbeidspartnere	0	0	0	20	0	0	0	

Helårsvirkning av justeringer i årets budsjett

EBE - Økte leieinntekter for havneeiendommer

Fra 1.5.2019 overtok Etat for bygg og eiendom (EBE) eieransvaret for havneeiendommer som tidligere tilhørte Bergen og omland havnevesen. På bakgrunn av forutsetninger som ble gjort i avtalene med Bergen og omland Havn AS (BOH) ble det laget et inntekts- og utgiftsbudsjett for 2020. Dette baserte seg på at BOH AS skulle drifte- og vedlikeholde deler av bygningsmassen selv. Etter at budsjettforutsetningene ble lagt har situasjonen endret seg betydelig. EBE har nå overtatt drifts- og vedlikeholdsansvaret for alle eiendommene, noe som både øker leieinntektene og utgiftsbehovet. På inntektssiden vil endringen både bestå i ny leiekontrakt med BOH AS, samt med andre leietakere som tidligere har hatt et leieforhold direkte med BOH AS. Noen av leieavtalene er sagt opp, og det er usikkerhet knyttet til når lokalene kan leies ut igjen og til hvilke vilkår. I tertialrapport 1-20 ble det innarbeidet en inntektsøkning på 4,75 mill. i 2020. Helårseffekten av denne inntektsøkningen utgjør 6,75 mill., og økningen på 2,0 mill. foreslåes innarbeidet med virkning fra 2021. Dette forutsetter at det kommer inn nye leietakere i de lokalene hvor leiekontrakter er sagt opp.

Oppjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

Nedjustering til aktivitetsnivået

Tilskudd til HOG Energi utgår

HOG Energi ble avviklet per 1.1.2020, og konsekvensen er at det faste tilskuddet på kr. 104.000 per år bortfaller.

Nye tiltak

Tilskudd til Bergen Lights

Bergen Lights ble gjennomført for første gang i januar 2020, og er planlagt å bli et fast innslag i Bergen sentrum. Målet er å vise frem kulturbyen Bergen gjennom kunstneriske innslag i festivalen, samt å bidra til næringslivet ved at festivalen tiltrekker seg besøkende og tilreisende som vil bruke byen aktivt. Byrådet foreslår et nytt tilskudd over egen linje på kr 0,9 mill. til Bergen Lights.

Tilskudd til Dataspillsenteret

Byrådet ønsker å bidra til etablering av et nasjonalt dataspillsenter med hovedkontor i Bergen, og foreslår et årlig driftstilskudd på kr 250 000 til dataspillsenteret.

Tilskudd til Matarena AS

Matarena AS er et non-profit selskap som jobber med hele verdikjeden fra jord og fjord til bord. Matarena er blant annet ansvarlig for den årlige Matfestivalen, samt en rekke aktiviteter knyttet til alle ledd i verdikjeden. Matarena er også en aktiv støttespiller i forbindelse med Bergens medlemskap i UNESCO Creative Cities innen gastronomi. Byrådet foreslår å støtte arbeidet til Matarena AS med et tilskudd over egen linje på kr 250 000.

Tilskudd til NCE Finance Innovation

NCE Finance Innovation ble etablert som næringsklynge i 2018, og arbeider aktivt for å fremme finansnæringen i Bergen, regionen og nasjonalt. Byrådet foreslår å støtte arbeidet med et tilskudd over egen linje på kr 250 000.

Øke rammen for søkbare tilskudd for næringslivet

Byrådet foreslår å øke rammen for søkbare tilskudd for næringslivet med kr 0,3 mill. fra 2021.

Utgående engangstiltak

Bergen sentrum AS - tilskudd til næringsanalyse for Bergen sentrum

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Overføring av driftsmidler til Bergen og Omland Havn AS - ref. bystyrets vedtak i B.sak 29-19

Driftstilskudd i tråd med b.sak 29-19

Overføring fra Grønn strategi til midlertidig styrking av næringstilskudd

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Tilskudd til redaksjonell stilling i TV BRA (Nordnes Verksteder AS)

Fra og med 2021 flyttes tilskuddet til redaksjonell stilling i TV BRA, som ikke lengre er en VTA-bedrift, til tjenestoområde 03C Tjenester til utviklingshemmede. Det vises til nærmere omtale der.

Kutt i tiltak

Redusert tilskudd til NCE Media (Media City Bergen)

NCE Media/Media City Bergen har siden oppstart mottatt en betydelig støtte i form av Tilskudd til Næringsutvikling over "egen linje". Næringsklyngen defineres som en moden klynge, og byrådets vurdering er at tilskuddsbeløpet fremover kan nedjusteres med kr 207 000 per år uten at dette vil få konsekvenser for driften av klyngen.

Øvrige inntektsendringer

EBE - Inntektsbortfall ved salg av Lars Hillesgate 30

Lars Hillesgate 30 ble i 2019 solgt til Lars Hillesgate 30 AS. Før dette ble det betalt en årlig festeavgift for eiendommen på kr. 800 000 som bortfaller fra 2020. Bortfallet av festeavgift ble innarbeidet som budsjettjustering i tertialrapport 1-20, og justeringen videreføres i HØP2021-24.

EBE - Redusert leieinntekt ved avhending av bygg

Etat for bygg og eiendom (EBE) har tidligere foreslått å selge eller rive bygg som er uhensiktsmessige eller som det ikke lenger vil være bruk for i kommunens tjenesteproduksjon. Dette gir reduserte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Avhending av bygg fører også til reduserte leieinntekter der det er eksterne leietakere i bygget. Det er budsjettert med salg av Håkonsgaten 1 i løpet av 2020. Et slikt salg vil medføre reduserte leieinntekter på kr 0,9 mill. per år. Reduksjon i utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold er allerede innarbeidet i gjeldende handlings- og økonomiplan, og det foreslås nå å innarbeide bortfallet av leieinntekter fra det samme bygget fra 2021.

EBE - Øke inntekter fra utleie av lokaler

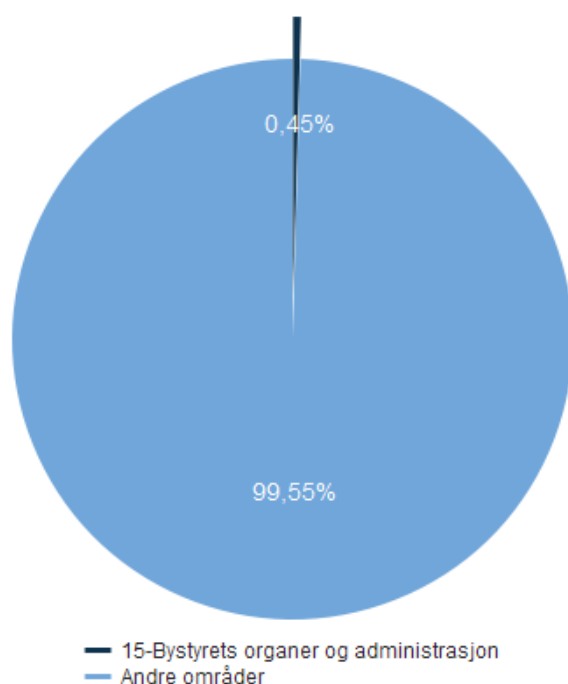
Etat for bygg og eiendom (EBE) forvalter kommunen bygningsmasse. Byrådet foreslår å øke kravet til inntekter fra utleie av kommunale bygg med kr 1 mill. fra 2021.

EBE - Økte leieinntekter for havneeiendommer

Fra 1.5.2019 overtok Etat for bygg og eiendom (EBE) eieransvaret for havneeiendommer som tidligere tilhørte Bergen og omland havnevesen. På bakgrunn av forutsetninger som ble gjort i avtalene med Bergen og omland Havn AS (BOH) ble det laget et inntekts- og utgiftsbudsjett for 2020. Dette baserte seg på at BOH AS skulle drifte- og vedlikeholde deler av bygningsmassen selv. Etter at budsjettforutsetningene ble lagt har situasjonen endret seg betydelig. EBE har nå overtatt drifts- og vedlikeholdsansvaret for alle eiendommene, noe som både øker leieinntektene og utgiftsbehovet. På inntektssiden vil endringen både bestå i ny leiekontrakt med BOH AS, samt med andre leietakere som tidligere har hatt et leieforhold direkte med BOH AS. Noen av leieavtalene er sagt opp, og det er usikkerhet knyttet til når lokalene kan leies ut igjen og til hvilke vilkår. I tertialrapport 1-20 ble det innarbeidet en inntektsøkning på 4,75 mill. i 2020. Helårseffekten av denne inntektsøkningen utgjør 6,75 mill., og økningen på 2,0 mill. foreslås innarbeidet med virkning fra 2021. Dette forutsetter at det kommer inn nye leietakere i de lokalene hvor leiekontrakter er sagt opp.

15-Bystyrets organer og administrasjon

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Bystyrets organer består av bystyret, bystyreutvalgene, forretningsutvalget, valgstyret og klagenemnden. Bystyrets kontor, byombudet og sekretariat for kontrollutvalget budsjetteres også under dette tjenesteområdet.

Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse, Eldrerådet og nyopprettede Ungdomsrådet er lovpålagte kommunale råd som blir oppnevnt av bystyret. Rådene er organisatorisk lagt til byrådsleders avdeling.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan				
	2021	2022	2023	2024	
Vedtatt budsjett 2020	78 831	78 831	78 831	78 831	
Sum Lønns- og prisvekst mv.	326	326	326	326	
Prisjustering og diverse endringer	326	326	326	326	
Konsekvensjustert ramme	79 157	79 157	79 157	79 157	
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Kommunale råd - økt aktivitet og ny forskrift om godtgjøring	Byrådsleders avdeling	555	555	555	555
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		555	555	555	555
Nye tiltak					
Valg	Bystyrets organer	5 000	0	5 000	0
Sum Nye tiltak		5 000	0	5 000	0
Nye engangstiltak					
Valg annethvert år	Bystyrets organer	13 910	0	13 910	0
Sum Nye engangstiltak		13 910	0	13 910	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		19 465	555	19 465	555
Ramme 2021-2024		98 622	79 712	98 622	79 712

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	51 965	50 066	62 073	50 947	61 773	50 947
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	31 712	18 228	26 012	18 228	26 312	18 228
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	14 937	14 472	14 472	14 472	14 472	14 472
Finansutgifter	41	11	11	11	11	11
Sum Driftsutgifter	98 657	82 776	102 568	83 658	102 568	83 658
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-105	0	0	0	0	0
Refusjoner	-4 412	-3 946	-3 946	-3 946	-3 946	-3 946
Sum Driftsinntekter	-4 517	-3 946	-3 946	-3 946	-3 946	-3 946
Sum	94 139	78 831	98 622	79 712	98 622	79 712

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	1 209	1 400	1 955	1 955	1 955	1 955
Bystyrets organer	92 780	77 430	96 340	77 430	96 340	77 430
Fellesposter - bykassen	103	0	326	326	326	326
Sum	94 139	78 831	98 622	79 712	98 622	79 712

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bystyret	38 682	43 570	43 738	43 738	43 738	43 738
Ungdomsråd	306	340	600	600	600	600
Valget	21 746	1 249	20 159	1 249	20 159	1 249
Ombud	3 029	3 119	3 139	3 139	3 139	3 139
Revisjon	7 930	6 602	6 602	6 602	6 602	6 602
Kontrollutvalg	3 425	4 438	4 463	4 463	4 463	4 463
Administrasjon av Bystyrets organer	17 483	17 891	17 999	17 999	17 999	17 999
Administrasjonslokaler for Bystyrets organer	326	561	561	561	561	561
Eldrerådet/ Råd for personer med funksjonsnedsettelse	1 211	1 060	1 361	1 361	1 361	1 361
Sum	94 139	78 831	98 622	79 712	98 622	79 712

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen Trondheim 2019 (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet					
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring , i kr. pr. innb (B) *) **)	240	327	252	470	289
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb (B) *) **)	28	44	107	72	89

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Bergen kommune hadde i 2016 brutto driftsutgifter til politisk styring på 217 kroner per innbygger. I 2015 var tallet 270 kroner per innbygger, årsaken til reduksjonen fra 2015 til 2016 skyldes i hovedsak at det var valg i 2015 men ikke i 2016. Bergen kommune ligger fremdeles under de kommuner det er mest naturlig å sammenligne seg med: i landets ti største kommuner (utenom Oslo) var kostnadene til politisk styring 254 kroner per innbygger i 2016.

Bergen kommune har betydelig lavere kostnader til kontroll og revisjon enn andre sammenlignbare kommuner. Gjennomsnittlig kostnad per innbygger for landets ti største kommuner (utenom Oslo) var i 2016 81 kroner, mens det for Bergen kommunes del var på 25 kroner. I 2012 ble det gjennomført en omstilling i revisjonsorganiseringen. Fra å ha egen revisjon ble kontraktene for regnskapsrevisjon og forvaltnings/selskapsrevisjon satt ut på anbud. Sekretariat for kontrollutvalg oppgir dette som hovedårsaken til at Bergen kommune har lavere kostnader til revisjon og kontroll enn andre kommuner.

Utfordringer og strategi

Bystyret har 67 representanter og er kommunens øverste politiske organ. Utvalget vedtar kommunens budsjett, økonomiplan, og fører tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltning og vurderer kommunens resultater. Hovedoppgavene er å utvikle og vedta langsiktige strategier og planer som legger føringer for kommunens aktivitet, og å fastsette overordnede mål for hele kommunens virksomhet.

Bystyret skal påse at kommunens virksomhet drives i samsvar med lover og regler, og at bystyrets vedtak blir iverksatt og fulgt opp. Bystyret har rett og plikt til å kreve nødvendig informasjon for å kunne utøve sitt tilsyns- og kontrollansvar.

Bystyreutvalgene har ansvar for ulike fagområder, og dekker til sammen hele kommunens virksomhet. Utvalgene fungerer som saksforberedende organ for bystyret og innstiller til bystyret i saker innenfor sitt ansvarsområde. Innenfor sine ansvarsområder har utvalgene ansvar for å drive politisk tilsyn. De har som hovedregel ikke beslutningsmyndighet. Unntakene er utvalg for miljø og byutvikling i plan- og byggesaker, utvalg for helse og sosial i klagesaker vedrørende avslag på søknad om tildeling av skjenkebevillinger og klagesaker vedrørende vedtak om inndragning av skjenkebevillinger. Utvalg for finans, kultur og næring fatter gjennomføringsvedtak for investeringsprosjekter mellom 20 og 50 mill. kr. Utvalg for fullmakter og politisk styringssystem (UFPS) innstiller til bystyret i saker som omhandler politisk og administrativ fullmakts- og styringsstruktur, reglement for bystyrets organer og spørsmål knyttet til lokaldemokrati og kommunal styringsform. Ordfører og partienes gruppeledere er medlemmer i utvalget.

Forretningsutvalget fordeler sakene til utvalgene, og har det overordnede ansvaret for å tilrettelegge og samordne aktiviteter i bystyret og bystyrets organer.

Innenfor dette budsjettområdet budsjetteres honorarer, tapt arbeidsfortjeneste og annen godtgjørelse til de folkevalgte under bystyrets organer. Den kommunale partistøtten budsjetteres her, samt midlene knyttet til bystyrets offisielle representasjon og kommunale mottakelser.

For bystyret, utvalgene, forretningsutvalget og ordfører legges det opp til møteaktivitet tilsvarende fjoråret.

Byombudet er direkte underlagt bystyret, og skal arbeide for at den kommunale forvaltningen ikke gjør urett mot den enkelte borger., Dette innebærer at kommunens ansatte og andre som virker i kommunens tjeneste ikke skal gjøre feil eller forsømme sin plikt overfor kommunens innbyggere. Byombudets arbeidsområde omfatter hele Bergen kommune, med særlig fokus på eldre, pleietrengende, barn og unge. I tillegg har byombudet ansvar for tilsynsordningen for personer med utviklingshemming.

Byombudsordningen består av byombudet og 2 rådgivere.

Valget. I valgår har bystyrets organer høyere budsjett enn i ikke-valgår. Budsjettet er delt i ansvarsområder som skal gjenspeile hvordan kostnadene fordeles. Ca. halve valgbudsjettet består av honorar til forhåndsstemmestemottagere og valgtingsmedarbeidere. Etat for bygg og eiendom står for ca 1/3 av valgbudsjettet, de er ansvarlig for opp- og nedrigging i valgtingslokalene og forhåndstemmestedene.

Bystyrets kontor er de folkevalgtes administrasjon og betjener de politiske organene bystyret, bystyreutvalgene, ordføreren, forretningsutvalget, valgstyret og klagenemnden. Bystyrets kontor har også ansvaret for gjennomføring av valg. Kontorets hovedoppgave er å ivareta faglige, formelle og administrative oppgaver ved forberedelse og gjennomføring av møtene i bystyret og bystyrets organer, folkevalgtopplæring og planlegging og gjennomføring av ordførers representasjon. I tillegg skal kontoret sikre informasjonsflyt og kommunikasjon mellom organene på bystyresiden og mot publikum, berørte parter og befolkning. Bystyrets kontor har fra januar 2018 hatt ansvaret for administrasjon av borgerlige vielser. På alle oppgaveområdene skal Bystyrets kontor arbeide for å forbedre og videreutvikle tjenestene. Bystyrets kontor har 16 årsverk pr. januar 2020.

Overordnede mål

- Bystyret skal fastsette overordnede mål og utvikle langsiktige strategier for hele kommunens virksomhet.
- Bystyrets kontor skal bidra til et velfungerende lokaldemokrati.
- Kommunens regnskaper skal bli revidert på en profesjonell måte
- Med fokus på innbyggernes rettsikkerhet skal byombudet arbeide for at det i den kommunale forvaltning ikke blir gjort urett mot den enkelte.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Antall saker bystyret	266	389	0	390	0	0	0	
Antall saker forretningsutvalget	168	169	0	170	0	0	0	
Antall saker kontrollutvalget	56	50	0	50	0	0	0	
Antall saker utvalg for barnehage, skole og idrett	0	0	0	0	0	0	0	
Antall saker utvalg for finans, kultur og næring	108	149	0	150	0	0	0	
Antall saker utvalg for fullmakter og politiske styringssystem	21	39	0	40	0	0	0	
Antall saker utvalg for helse og sosial	72	95	0	95	0	0	0	
Antall saker utvalg for miljø og byutvikling	321	367	0	370	0	0	0	
Antall saker valgstyret	14	22	0	22	0	0	0	
Interpellasjoner (bystyret)	32	48	0	50	0	0	0	
Muntlige spørsmål bystyret	114	83	0	85	0	0	0	
Muntlige spørsmål utvalg	263	179	0	180	0	0	0	
Skriftlige spørsmål utvalg	187	260	0	260	0	0	0	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Kommunale råd - økt aktivitet og ny forskrift om godtgjøring

Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse, Eldrerådet og nyopprettede Ungdomsrådet er lovpålagte kommunale råd som blir oppnevnt av bystyret. Rådene ble organisatorisk flyttet til byrådsleders avdeling i 2019.

Medlemmene i rådene godtgjøres i henhold til ny "Forskrift om godtgjøring for tillitsverv i styrer, råd og utvalg i Bergen kommune, hvor sekretariatsfunksjonen er underlagt byrådet", og det er behov for å justere budsjettet i henhold til dette. I tillegg er det behov for å justere budsjettene slik at det samsvarer med den høye aktiviteten rådene har hatt og planlegger for videre i økonomiplanperioden.

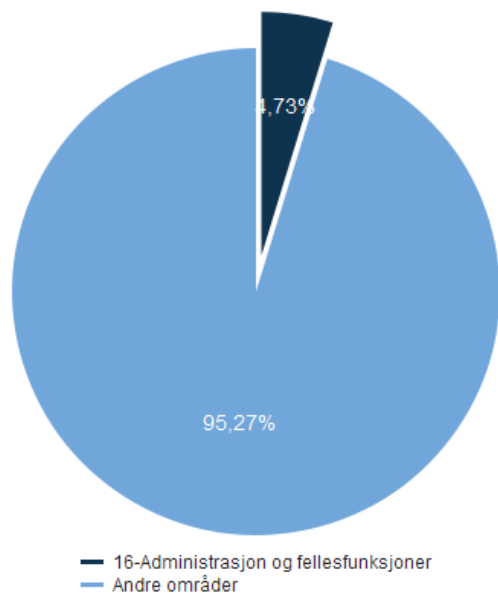
Nye tiltak

Valg

Strengere krav fra direktoratet, bl.a. krav til sikkerhet ved valgoppgjør, gjør at det må frikjøpes mer personell internt. Honorarene til valgmedarbeiderne er økt. Valget er ikke endel av den generelle prisøkningen. Universell utforming av valgavlukker gjør arbeidet mer krevende. Merarbeid med å tilrettelegge for valgoppgjør i andre lokaler enn rådhuset.

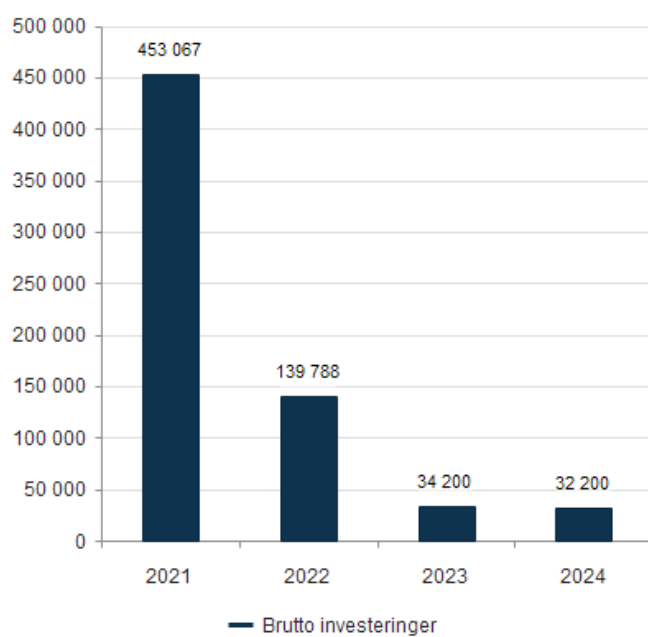
16-Administrasjon og fellesfunksjoner

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter de administrative funksjonene i byrådsavdelingene samt felles konserntjenester. Det er byrådsavdeling for finans, næring og eiendom (BFNE), byrådsleders avdeling (BLED) og byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig (BASB) som har de fleste enhetene innenfor dette tjenesteområdet.

BFNE har konsernansvar for økonomi, digitalisering, eierskap, eiendomsforvaltning og innkjøp, og man finner følgende enheter:

- *Økonomi konsern* koordinerer, sammenstiller og kvalitetssikre alt arbeid knyttet til budsjett, økonomioppfølging, regnskap og finansforvaltning for hele kommunen.
- *Lønns- og regnskapscenteret (LRS)* leverer tjenester innen lønn, refusjon og regnskap til resultatenheter i bykassen og til kommunale bedrifter. LRS forvalter kommunens økonomistyringsystem og holder kurs og yter brukerstøtte til ansatte som bruker systemet
- *Innkjøp konsern* er kommunens fagavdeling innen offentlige anskaffelser. Dette innebærer ansvar for strategier, verktøy, veiledning og praktisk hjelp ved gjennomføring av konkurranser og oppfølging av kontrakter. Enheten inngår og forvalter felles rammeavtaler på vegne av Bergen kommune og samarbeidskommuner/virksomheter.
- *Enhet for digitale driftstjenester (EDD)* er ansvarlig for stabil og sikker drift av kommunen sine interne IKT-tjenester. Enheten jobber tett med Seksjon for digitalisering og innovasjon (SDI) for å sikre drift og forvaltning av løsninger som implementeres i kommunen.
- *Seksjon for digitalisering og innovasjon (SDI)* har det overordnede ansvaret for digitalisering og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i Bergen kommune. Seksjonen er ansvarlig for kommunens digitaliseringsstrategi, digitaliseringsplan og andre styrende dokumenter innenfor området. Seksjonen har leveranseansvar innenfor porteføljestyling (digitaliseringsprosjekter), prosjektledelse, virksomhetsarkitektur, personvern og informasjonssikkerhet og utvikling/forvaltning av kommunens tjenesteplattform (Bk360, Allmenningen, Portal, brukeropplevelse mm).
- *BkStyring* utvikler og forvalter flere system for virksomhetsstyring i kommunen; Balansert målstyring og BkKvalitet
- *Eierskap konsern* følger opp kommunens eierskap i ulike selskap, herunder kommunale foretak og arbeidsmarkedsbedriftene.
- *Etat for bygg og eiendom (EBE)* og *Etat for boligforvaltning (EBF)* forvalter, drifter og vedlikeholder kommunens bygninger og boliger med tilhørende uteområder. Det inkluderer alt fra kommunalt eide sykehjem, skoler, barnehager, kulturbygg og lekeplasser, til i overkant av 5 300 utleieboliger med tilknyttede utearealer.
- *Etat for utbygging (EFU)* har gjennomføringsansvaret for kommunens byggeprosjekter

BLED har blant annet konsernansvar for internkontroll, informasjon, beredskap, og man finner følgende enheter:

- *Staben* ved Byrådsleders avdeling er sekretariat for byrådsleder og byrådet. Den ivaretar kontakten mellom byrådets og bystyrets administrasjon og er et koordinerende ledd mellom politisk og administrativt nivå i Bergen kommune.
- *Seksjon for internkontroll* jobber med forbedring av internkontrollen for konserngjennomgående tjenester innenfor økonomi, innkjøp, HR, HMS og informasjonssikkerhet.
- *Seksjon informasjon* er Bergen kommunes informasjonsstrategiske enhet og arbeider for gode informasjonsholdninger- og rutiner i hele kommunen.

- *Samfunnssikkerhetens hus* er en etat under etablering i byrådsleders avdeling som vil styrke kommunens forebyggende evne og beredskapsevne. Etaten vil bestå av et forsknings- og kompetansesenter og en døgnkontinuerlig samvirkevakt.
- *Kommuneadvokaten* utfører et stort antall rådgivningsoppdrag om rettslige problemstillinger knyttet til kommunens myndighetsutøvelse, tjenesteproduksjon, eierstyring og om organisatoriske spørsmål. Kommuneadvokaten er prosessfullmektig for kommunen i saker som bringes inn for domstolene. Juridisk kompetanse i egen organisasjon er av vesentlig betydning for Bergen kommune.

HR konsern utvikler og iverksetter kommunens overordnede personalstrategi og har konsernansvar for HMS. HR bemanning og Bedriftshelsetjenesten er også organisatorisk underlagt HR konsern.

BKML har blant annet ansvaret for Bergen byarkiv. Byarkivet er arkivinstitusjon og arkivmyndighet i Bergen kommune, og forvalter arkiver fra kommunal virksomhet, bedrifter, organisasjoner og enkeltpersoner i Bergen. Til ansvaret ligger også journal- og dokumentasjonstjenester for saksbehandling i kommunen, med utvikling og veiledning i arkivrutiner og systemer.

Hovedprioriteringer

Digitalisering

Digitaliseringsarbeidet i Bergen kommune skal de neste fem årene sikte mot en digital transformasjon av virksomheten. Teknologi og digitale verktøy skal tas i bruk på nye måter og ansatte får nye måter å bruke sin kompetanse på når en del arbeidsoppgaver digitaliseres eller automatiseres.

Program for Digital fornyelse skal realisere ny kanalstrategi for Bergen kommune. God samhandling og informasjonsutveksling mellom systemene som tilbys, økt tilgjengelighet, forutsigbarhet og felles prinsipper i virksomhetsarkitekturen skal sikre at pågående satsninger lykkes i implementeringen.

Temaplan for informasjonssikkerhet og personvern 2021-2025 har som visjon at Bergen kommunes informasjonsforvaltning alltid skal være trygg og tillitsskapende. Kommunen skal gi helhetlige og samordnede føringer for arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern, som etterleves i hele organisasjonen.

HR

I HR-meldingen er det beskrevet hvordan kommunen som arbeidsgiver skal møte endringstakten i samfunnet gjennom en rekke konkrete satsingsområder. Byrådet har besluttet en helhetlig plan for å realisere målbildet i HR-meldingen i årene som kommer. De strategiske aktivitetene som utledes av satsingsområdene vil se hen til de føringer byrådet har gitt innenfor arbeidsgiverområdet i sin politiske plattform.

I det videre arbeidet vil HR konsern videreutvikle og styrke samhandlingen med program for Digital Fornyelse og fremtidig organisering av ansatt-tjenester samt andre pågående organisasjonsprogram for å sikre at felles perspektiver ivaretas og bidrar til å redusere sårbarheter på sentrale kompetanseområder i kommunen.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

		Økonomiplan			
Avdeling		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		951 010	951 010	951 010	951 010
Sum Lønns- og prisvekst mv.		9 794	9 794	9 794	9 794
Sum Generelt inntektskrav		-48	-48	-48	-48
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		1 650	1 650	1 650	1 650
Sum Tekniske justeringer		-1 628	136	1 636	1 636
Prisjustering og diverse endringer		9 767	11 531	13 031	13 031
Konsekvensjustert ramme		960 777	962 541	964 041	964 041
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Dekning av arealutgifter - etat for vurdering og rehabilitering	Eldre, helse og frivillighet	515	515	515	515
EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen	Finans, næring og eiendom	1 307	1 307	1 307	1 307
EDD - endring i driftsutgifter	Finans, næring og eiendom	4 703	4 703	4 703	4 703
EDD - endring i lønnsutgifter	Finans, næring og eiendom	8 601	8 601	8 601	8 601
Endring avsetning til isenser dataprogrammer	Fellesposter - bykassen	100	100	100	100
Endring provisjonsinntekter	Fellesposter - bykassen	50	50	50	50
Felles kontaktsenterløsning for telefoni - Innbyggjerservice	Byrådsleders avdeling	248	248	248	248
Frikjøp av hovedverneombud	Kultur, mangfold og likestilling	300	300	300	300
IKT-utgifter - Drift av arbeidsstasjoner og MS-lisenser	Arbeid, sosial og bolig	2 200	2 200	2 200	2 200
Midlertidig videreføring av BkSak	Finans, næring og eiendom	500	0	0	0
Midlertidige lokaler ifbm. utflytting fra rådhuset	Arbeid, sosial og bolig	2 500	0	0	0
Nye lokaler Bedriftshelsetjenesten	Arbeid, sosial og bolig	860	410	410	410
Oppgradering av løsning for tjenesteorientert arkitektur	Finans, næring og eiendom	750	750	750	750
Trainee-stillinger korona tiltakspakke	Arbeid, sosial og bolig	2 000	0	0	0
Workspace i UBW HR i forbindelse med ny refusjonsmodul- driftsmidler	Arbeid, sosial og bolig	45	45	45	45
Økt KS-kontingent	Arbeid, sosial og bolig	2 187	2 187	2 187	2 187
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		26 866	21 416	21 416	21 416
Nedjustering til aktivitetsnivået					
EDD - driftsfinansiering av investeringer	Finans, næring og eiendom	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Ikke erstatte årsverk til digitalisering av kemnerfunksjoner	Finans, næring og eiendom	-900	-900	-900	-900
Overføring av skatteoppkreverfunksjonen fra Kemneren til Skatteetaten - endring i andre driftsutgifter	Finans, næring og eiendom	-3 298	-3 298	-3 298	-3 298
Overføring av skatteoppkreverfunksjonen fra Kemneren til Skatteetaten - endring i netto lønnsutgifter	Finans, næring og eiendom	-23 405	-23 405	-23 405	-23 405
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-28 803	-28 803	-28 803	-28 803
Nye tiltak					
Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	Kultur, mangfold og likestilling	0	0	2 000	2 000
Digitalisering av LRS - driftskonsekvenser	Finans, næring og eiendom	100	100	100	100
Digitalt førstevalg - Bookingløsning	Finans, næring og eiendom	0	500	500	500

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Ny kontorstøtte- og samhandlingsløsning - forvaltning og drift	Finans, næring og eiendom	0	3 000	3 000	3 000
Program for digital fornyelse - implementering og drift av Ansattservice	Finans, næring og eiendom	1 000	1 000	1 000	1 000
Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem	Finans, næring og eiendom	1 000	1 000	1 000	1 000
Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem (CRM) - driftskonsekvenser	Finans, næring og eiendom	2 000	2 000	2 000	2 000
Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige ansattjenester	Finans, næring og eiendom	0	250	250	250
Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige innbyggertjenester	Finans, næring og eiendom	0	300	300	300
Samfunnssikkerhetens hus - koordinatører til Samvirkevakten	Byrådsleders avdeling	3 000	3 000	-1 000	-1 000
Satsing på RPA teknologi - Digital medarbeider	Finans, næring og eiendom	0	1 500	1 500	1 500
Økt husleie for Seksjon for digitalisering og innovasjon	Finans, næring og eiendom	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum Nye tiltak		8 700	14 250	12 250	12 250
Nye engangstiltak					
Nordisk konferanse for likestilling - utsettes til 2021	Kultur, mangfold og likestilling	100	0	0	0
Nytt fagsystem eiendomsskatt	Finans, næring og eiendom	0	550	0	0
Program for digital fornyelse - implementering og drift av Ansattservice	Finans, næring og eiendom	1 014	0	0	0
Program for digital fornyelse - programadministrasjon	Finans, næring og eiendom	2 800	0	0	0
Workspace i UBW HR i forbindelse med ny refusjonsmodul - anskaffelse	Arbeid, sosial og bolig	316	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		4 230	550	0	0
Utgående engangstiltak					
Digitaliseringsprosjekter - engangskostnader utgår	Finans, næring og eiendom	-900	-900	-900	-900
Drift av HR-systemer	Arbeid, sosial og bolig	-325	-325	-325	-325
EBE - Overtakelse av havneeiendommer - engangsutgifter	Finans, næring og eiendom	-2 250	-2 250	-2 250	-2 250
EBF - Boligadministrasjonsverktøyet (BOEI) - oppgradering og fornying til dagens standard	Finans, næring og eiendom	0	-1 650	-1 650	-1 650
Engangstiltak som var videreført med varig virkning utgår fra 2020	Finans, næring og eiendom	-1 650	-1 650	-1 650	-1 650
Etablering av beredskapsklynge og Samfunnssikkerhetens hus - prosjektstilling	Byrådsleders avdeling	-100	-100	-100	-100
Etablering av nye lisensavtaler for digital arbeidsflate	Finans, næring og eiendom	-500	-500	-500	-500
Nordisk konferanse for likestilling	Kultur, mangfold og likestilling	-100	-100	-100	-100
Ny bestillingsløsning/e-handel i UBW	Finans, næring og eiendom	-820	-820	-820	-820
Program for digital fornyelse - implementering av Ansattservice	Finans, næring og eiendom	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Program for digital fornyelse - implementering av Utvidet innbyggjerservice	Finans, næring og eiendom	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem (CRM)	Finans, næring og eiendom	0	-500	-500	-500
Program for digital fornyelse - programadministrasjon	Finans, næring og eiendom	-1 500	-3 000	-3 000	-3 000
Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige ansattjenester	Finans, næring og eiendom	-1 000	-1 000	-2 500	-2 500
Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige innbyggertjenester	Finans, næring og eiendom	0	-3 000	-3 000	-3 000

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Program for digitalt førstevalg - utvidelse av Digital kompetansestyring	Arbeid, sosial og bolig	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Program for digitalt førstevalg - utvidelse av Digitalisering av HR-prosesser	Arbeid, sosial og bolig	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Satsing på økt bruk av eHandel	Finans, næring og eiendom	-200	-200	-200	-200
Smart informasjonsforvaltning	Finans, næring og eiendom	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Utgående engangstiltak		-17 845	-24 495	-25 995	-25 995
Effektivisering					
Arealøkonomisering - plass til 150 flere ansatte i Rådhuset	Finans, næring og eiendom	0	-4 000	-8 500	-8 500
Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	Kultur, mangfold og likestilling	0	0	-1 000	-1 000
Digitalisering av LRS - forsinket gevinstrealisering	Finans, næring og eiendom	500	500	0	0
EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg	Finans, næring og eiendom	-1 000	-2 000	-3 000	-4 000
Forsinket gevinstuttak i Program for digital fornyelse	Finans, næring og eiendom	40 000	10 000	0	0
Gevinst av satsing på økt bruk av eHandel - reversering	Finans, næring og eiendom	2 000	2 000	2 000	2 000
Gevinst av styrket kapasitet til konkurransegjennomføring - reversering	Finans, næring og eiendom	2 000	2 000	2 000	2 000
Gevinst ved felles kasseløsning i Bergen kommune	Finans, næring og eiendom	0	-1 875	-1 875	-1 875
Gevinst ved ny modul for elektronisk periode- og årsavslutning	Finans, næring og eiendom	0	-1 060	-1 060	-1 060
Gevinst ved ny modul for prekontering av faktura	Finans, næring og eiendom	0	-1 000	-1 000	-1 000
Innsparing leieutgifter ved fordeling av kernerfunksjoner	Finans, næring og eiendom	-2 010	-2 010	-2 010	-2 010
Program for digital fornyelse - gevinstmål for programmet	Finans, næring og eiendom	-40 000	-50 000	-50 000	-50 000
Redusert bruk av konsulenter i BFNE - Seksjon for administrasjon	Finans, næring og eiendom	-500	-500	-500	-500
Redusert porto, papir, trykking mv.	Finans, næring og eiendom	-150	-300	-300	-300
Økt arealeffektivisering - reversering av gevinstkrav	Finans, næring og eiendom	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum Effektivisering		5 840	-43 245	-60 245	-61 245
Kutt i tiltak					
Nedleggelse av innbyggermagasinet "Bergenseren"	Byrådsleders avdeling	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduserte utgifter til reise	Eldre, helse og frivillighet	-1 000	0	0	0
Sum Kutt i tiltak		-2 000	-1 000	-1 000	-1 000
Øvrige inntektsendringer					
Fordeling av utgifter til selvkostområder - oppjustering til forventet nivå i LRS	Finans, næring og eiendom	-600	-600	-600	-600
Halvering av purregebyrer og inkassosalærer ved egeninnfordring	Finans, næring og eiendom	3 200	3 200	3 200	3 200
Ny avtale om personvernombud for andre kommuner	Finans, næring og eiendom	-225	-225	-225	-225
Overføring av skatteoppkreverfunksjonen fra Kemneren til Skatteetaten - bortfall av inntekter	Finans, næring og eiendom	6 643	6 643	6 643	6 643
Sum Øvrige inntektsendringer		9 018	9 018	9 018	9 018
Nye tiltak og realendringer budsjett		6 006	-52 309	-73 359	-74 359
Ramme 2021-2024		966 783	910 232	890 683	889 683

Sammendrag budsjett

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	808 212	796 704	752 203	738 378	734 378	734 378
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	234 994	175 972	220 496	177 770	162 220	161 220
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	34	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	84 001	69 648	69 660	69 660	69 660	69 660
Finansutgifter	64 300	53 426	52 226	52 226	52 226	52 226
Sum Driftsutgifter	1 191 541	1 095 750	1 094 585	1 038 034	1 018 484	1 017 484
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-53 474	-37 465	-28 037	-28 037	-28 037	-28 037
Refusjoner	-124 729	-102 202	-100 791	-100 791	-100 791	-100 791
Overføringsinntekter	-279	-4	-4	-4	-4	-4
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-11 199	-5 070	1 030	1 030	1 030	1 030
Sum Driftsinntekter	-189 681	-144 741	-127 802	-127 802	-127 802	-127 802
Sum	1 001 860	951 010	966 783	910 232	890 683	889 683

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	97 889	93 855	99 041	99 041	95 041	95 041
Finans, næring og eiendom	455 077	394 921	409 409	356 687	340 138	339 138
Eldre, helse og frivillighet	81 724	71 694	66 991	67 991	67 991	67 991
Barnehage, skole og idrett	78 969	77 626	72 649	72 649	72 649	72 649
Klima, miljø og byutvikling	45 076	40 798	42 883	42 883	42 883	42 883
Arbeid, sosial og bolig	166 425	170 409	187 846	182 580	182 580	182 580
Kultur, mangfold og likestilling	69 429	72 711	72 630	72 530	73 530	73 530
Fellesposter - bykassen	7 251	28 997	15 335	15 871	15 871	15 871
Sum	1 001 860	951 010	966 783	910 232	890 683	889 683

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådet	20 559	19 516	19 481	19 481	19 481	19 481
Administrasjon	762 881	691 804	710 716	656 815	638 265	638 265
Forvaltningsutgifter eiendomsforvaltningen	110 683	156 718	155 944	154 294	154 294	154 294
Administrasjonslokaler	107 737	82 972	80 642	79 642	78 642	77 642
Sum	1 001 860	951 010	966 783	910 232	890 683	889 683

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen Trondheim 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Prioritet						
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B) *) **)	4 459	4 611	3 994	5 861	3 527	5 485
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb (B) *) **)	3 359	3 354	3 038	4 522	2 506	4 193
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr. pr. i (B) *) **)	418	432	258	365	414	346
Brutto driftsutgifter til funksjon 130 Administrasjonslokaler, i kr. pr. innb (B) *) **)	414	454	340	433	230	487
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i prosent av totale netto driftsutg (B)	5,4 %	5,4 %	5,4 %	7,2 %	3,8 %	6,3 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og strategi

Innkjøpsområdet

Kommunen skal i 2021 få vedtatt en ny Anskaffelsesstrategi. Avslutning av strategi 2017-2020 og innføring av ny strategi vil bli en prioritert oppgave på innkjøpsområdet.

Sentralisering av oppgaver knyttet til samfunnsansvar i kommunens anskaffelser, som ble gjennomført i 2020, styrker det videre arbeidet med satsingsområder som å ivareta grunnleggende menneskerettigheter, et seriøst arbeidsliv og klima og miljø. Å fortsette utrulling i kommunen av system for oppfølging av seriøsitetsskrav hos leverandører, er et viktig bidrag for å forebygge sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Videre er kontroll av hele leverandørkjeder et prioritert område og her vil det bli satset på konkrete samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Når det gjelder klima og miljø vil krav og kriterier i kommunens anskaffelser bli ytterligere skjerpet og det vil så langt som mulig bli stilt krav om utslippsfrie transportløsninger.

Avtalelojalitet og god og profesjonell håndtering av kommunens inngåtte kontrakter krever løpende og tidkrevende innsats når det gjelder opplæring av medarbeidere innen jus, kommersielle forhold og bruk av kommunens kontraktsadministrative system. Det er behov for en helhetlig gjennomgang av hvordan arbeidet organiseres. Å øke andelen av kommunens kjøp via bestillingsløsning er et uttalt strategisk mål, og det vil i 2021 arbeides med å få på plass bedre og mer brukervennlige løsninger for bestilling både av varer og tjenester, varemottak og annen oppfølging av leveransene.

Lønns- og regskapsfunksjoner

Byrådet har ambisjoner om å levere tjenester som er lettere tilgjengelig, gir bedre service, tilbyr raskere saksbehandling og bedre netjtjenester, jf. byråds sak 1124/17 *Digitalisering og innovasjon i Bergen kommune 2017-2020*. Lønns- og regskapscenteret (LRS) har flere digitaliseringsprosjekter i gang som skal bidra til økt intern effektivitet i kommunen og mer behovstilpassede arbeidsprosesser. Det er tatt i bruk robotteknologi for å automatisere enkelte arbeidsoppgaver og det jobbes løpende med å finne områder som egner seg for denne teknologien. Det flyter mye informasjon og opplysninger gjennom prosessene på LRS og etter hvert som digitaliseringen øker blir det stadig mer komplekst å ivareta informasjonssikkerhet og personvern. En egen gruppe ved enheten skal være en pådriver for at all

aktivitet er i tråd med personvernlovgivning og kommunens retningslinjer på dette området. Kommunen har et stort volum av utbetalinger, der ca. 430.000 fakturaer utbetales årlig fra økonomisystemet. Økt digitalisering gir nye problemstillinger i forhold til misligheter og feil som kan oppstå. Et nylig anskaffet verktøy for utbetalingskontroll, basert på kunstig intelligens, skal bidra til å sikre kommunen mot eventuelle misligheter og svindelforsøk samt automatisere kontrollene ved utbetaling til leverandører.

LRS vil fra 1. november overta funksjoner fra Kemneren som en følge av statliggjøring av Kemneren, jf. byrådssak 1127/20 *Organisering av gjenværende Kemnerfunksjon*. Det er et viktig mål i tiden fremover at de to enhetene integreres på en god måte og at digitaliseringsarbeidet som er i gang ved LRS på sikt også ivaretar prosesser hos gjenværende Kemnerfunksjon for å levere gode løsninger til byens innbyggere. Det foregår også en samorganisering av LRS og Regnskap konsern der viktige målsetninger er å gi kommunen et sterkere og tydeligere fagmiljø og øke brukertilfredsheten ved at brukerne kan forholde seg til ett kontaktpunkt for regnskap.

Boligforvaltning

Kommunens boligportefølje, i overkant av 5 300 boliger, representerer en betydelig del av kommunens samlede realkapital. Det er en målsetting at vedlikeholdsetterslepet i boligmassen ikke skal utvikle seg negativt. Dette har gjennom mange år vært ivaretatt ved å budsjettere vedlikehold i samsvar med Holtes måltall for drift, forvaltning og vedlikehold. I 2019 forelå en ny tilstandsanalyse av boligporteføljen. Denne viser at tilstandsgraden holdes stabil. Byrådet vil derfor videreføre praksisen med budsjettering etter Holte, slik at budsjettet til forvaltning, drift og vedlikehold står i et rimelig forhold til boligporteføljen. Etat for boligforvaltning har gjennom mange år hatt fokus på brannsikkerhet, og mer enn 2 000 av Bergen kommunes egeneide boliger har i dag sprinkleranlegg. Det oppstår likevel branner i kommunens boliger for ofte. Byrådet vil prioritere at etaten fortsetter arbeidet med å styrke brannsikkerheten i etablerte boliganlegg. For å utnytte ressursene best mulig vurderer en fortløpende konvertering av boliger i forhold til nye behov. Dette har de siste årene medført at det er etablert to nye bofelleskap i eksisterende bygningsmasse langt raskere enn ved etablering av nybygg og metodikken vil derfor bli videreført.

Drift og vedlikehold av bygg

Byrådet har i flere år bevilget budsjettmidler til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen i henhold til Holte-satser (middels nivå). Dette er en anerkjent kostnadsnøkkel innen eiendomsforvaltning. I 2019 ble det identifisert flere avvik i barnehagene etter tilsyn fra Helsevernenheten. Dette avdekket et økt behov for oppgradering og rehabilitering av barnehager i 2019, 2020 og i årene framover. Mange av byggenes uteområder har allerede fått en oppgradering som bidrar til bedre trivsel hos brukerne av byggene, men fremdeles gjenstår det mye for å bringe kvaliteten opp på et tilfredsstillende nivå. Etat for bygg og eiendom utarbeider vedlikeholdsplaner der vedlikeholdet settes i system, og disse planene legger til rette for bedre prioritering mellom prosjekter innenfor vedlikeholdsbudsjettet. Etat for bygg og eiendom gjennomfører i 2020 en ny runde med asbestkartlegging av kommunale bygg. Arbeidstilsynet varsler strengere praktisering av regelverket rundt asbest i årene som kommer. Dette kan få store konsekvenser for Bergen kommune. Blant annet varsler Arbeidstilsynet at de vil være mer restriktive med å tillate innkapsling av asbest, og oftere kreve at asbest fjernes ved rehabilitering.

Læringer i byggdrift

Bergen kommune bygger mange nye bygg med lavt energibehov. Dette gjør at byggene blir mer teknisk avansert enn tidligere, og at driften av byggene blir faglig utfordrende. Byrådet vil derfor satse på å ta inn flere læringer i byggdrifterfaget, og føre de fram til fagbrev som byggdriftere. Dette tiltaket er på sikt med på å dekke kompetansebehovet og vil bidra til en god framtidig drift av kommunens bygninger.

Re-kommunalisering av privat renhold i kommunen

Bergen kommune ved Etat for bygg og eiendom (EBE) har i 2020 overtatt utførelsen av renhold som tidligere ble utført av private leverandører på rammeavtaler. EBE vil i 2021 også overta ansvaret for temporært renhold som hittil har vært utført av private på rammeavtaler. Det vil bli opprettet en bydekkende avdeling ledet av en soneleder, som skal utføre ulike typer renholdstjenester på bestilling.

Reduksjon i energiforbruket

I Klima- og miljøhandlingsplanen ble det vedtatt en målsetting om at energiforbruket i kommunale bygg skal reduseres med 15 % innen 2020. Målet er videre at energibruk i kommunale bygg skal reduseres med 25 % innen 2030 sammenliknet med 2015. For å innfri målet, har Etat for bygg og eiendom tatt i bruk et nytt energioppfølgingsystem. Det er etablert en gruppe med spisskompetanse på automatikk og tekniske anlegg, for å kunne planlegge energibesparende tiltak i byggene. I tillegg til å arbeide systematisk med oppfølging av ENØK-tiltak, gir etaten omfattende opplæring i driftskontrollsystemer til vedlikeholdsteknikerne for å oppnå bedre styring av energibruk og inneklima.

Universell utforming

Innen 2025 skal alle kommunens bygg ha universell utforming. Unntaket kan være noen fredede og vernebygninger. Ved Etat for bygg og eiendom arbeider to ingeniører i et toårig prosjekt for å beskrive de nødvendige arbeidsoppgavene på byggene for å tilfredsstille kravene.

1 000 bygg – 10 000 muligheter

Med prosjektet *1 000 bygg – 10 000 muligheter* ble Bergen kommune tildelt midler fra Innovasjon Norge til å inngå innovasjonspartnerskap for å utvikle nye og innovative løsninger innen byggdrift. Målet er å redusere kostnader og forbedre kvaliteten på drift og vedlikehold av de kommunale byggene. Utviklingsfasen avsluttes høsten 2020. Prosjektet går deretter over i en innkjøpsfase der Bergen kommune skal vurdere om de utviklede produktene skal kjøpes og implementeres i kommunens drift.

Systematisk ferdigstilling av bygg

Etat for utbygging (EFU) og Etat for bygg og eiendom (EBE) jobber med å etablere en prosess for systematisk gjennomgang av de tekniske anleggene i nye bygg. Dette for å redusere omfanget av feil og mangler i nye bygg. I tillegg er det etablert en egen gruppe i EBE som skal følge byggeprosjekter fra planleggingsfasen, og ta over ansvaret for reklamasjoner ett år etter overtakelse og ut reklamasjonstiden. Målet med samarbeidet er å gjøre kommunen til en mer kompetent og krevende byggherre.

Digitalisering og innovasjon

Digitaliseringsarbeidet i Bergen kommune skal de neste fem årene sikte mot en digital transformasjon av virksomheten. Ved å utnytte potensialet som ligger i digitalisering, skal kommunen omstille seg for å sikre en bærekraftig tjenesteproduksjon for fremtiden. Teknologi og digitale verktøy skal tas i bruk på nye måter og ansatte får nye måter å bruke sin kompetanse på når en del arbeidsoppgaver digitaliseres eller automatiseres. Denne utviklingen skal skje på en trygg måte som ivaretar ansatte og innbyggers personvern.

Digitaliseringsstrategi for Bergen kommune 2021-2025 setter rammer og retning for kommunens digitaliseringsarbeid i de kommende årene. Hovedretningene går mot en tydelig brukersentrert tjenesteutvikling og mer effektiv og samordnet utnyttelse av felles IT-løsninger gjennom utvikling av tjenesteplattformen som sentralt økosystem for digital samhandling internt i Bergen kommune og i tett samspill med resten av offentlig sektor. Strategien forutsetter at personvern og informasjonssikkerhet bygges inn i tjenesteutvikling, drift og forvaltning av felles IT-løsninger, i tråd med målene i Nasjonal strategi for digital sikkerhet

Program for Digital fornyelse skal realisere ny kanalstrategi for Bergen kommune. Programmet skal legge til rette for en systematisk tilnærming i digitaliseringen og sikre at satsingene som pågår og som settes i gang oppleves bedre integrert, mer forutsigbar og helhetlig for brukerne. God samhandling og informasjonsutveksling mellom systemene som tilbys, økt tilgjengelighet, forutsigbarhet og felles prinsipper i virksomhetsarkitekturen skal sikre at pågående satsninger lykkes i implementeringen.

Et viktig virkemiddel i arbeidet med Bergen kommunes kanalstrategi vil være å etablere Ansattservice. I Ansattservice vil oppgaver og fagkompetanse som er rettet mot å støtte ansatte i deres oppgaveløsning inngå. Å samle fagkompetanse og oppgaveløsning innenfor spesifikke fagområder i en sentral fagenhet skal gi bedre etterlevelse av felles prosesser, krav og retningslinjer, og bidra til å realisere omstillingsgevinster som følge av digitalisering.

Informasjonssikkerhet og personvern

Temaplan for informasjonssikkerhet og personvern 2021-2025 har som visjon at Bergen kommunes informasjonsforvaltning alltid skal være trygg og tillitsskapende. Kommunen skal gi helhetlige og samordnede føringer for arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern, som etterleves i hele organisasjonen. Ansatte og innleide skal ha kompetanse til å håndtere personopplysninger, slik at hensynet til informasjonssikkerhet og personvern ivaretas i tråd med gjeldende regler, og høy grad av innebygd sikkerhet skal være et grunnprinsipp for alle digitale systemer. I tett samarbeid med nasjonale og regionale partnere, skal informasjonssikkerheten og personvernet styrkes, for å ta vare på den enkeltes rettigheter og også sikre samfunnets interesser.

Tilgjengelighet og kapasitet (EDD)

Den digitale transformasjonen av Bergen kommune og de ytterligere krav som stilles til teknologi og digitale verktøy trenger en solid plattform med tilstrekkelig kapasitet til å kunne levere på de økte kravene. Bergen kommune har de siste årene systematisk arbeidet for å styrke den digitale grunnmuren og vil i 2021 – 2024 videre forsterke den basisen de digitale tjenestene leveres på. Dette vil oppnås gjennom gode leveranser fra underleverandører i kombinasjon med større grad av utnyttelse av tilgjengelige systemer og infrastruktur. En kombinasjon av kapasitet i interne datasenter og tjenester levert fra skyen gjør den digitale transformasjonen mulig. Den interne teknologiske kapasiteten må benyttes optimalt for å sikre høy tilgjengelighet av tjenestene og kommunikasjon mot leveranser i skyen må beskyttes for å sikre konfidensialitet og tilgjengelighet i tjenesteleveransene til Bergen kommunes ansatte og innbyggere.

Eierskap

I kommunens eierskapsmelding, og i sak om *Oppfølging av aksjeselskap der kommunen har vesentlige eierinteresser - mål og målekriterier*, er det satt ulike krav til noen av selskapene kommunen har eierinteresser i. Selskapene følges opp i forhold til avkastningsmål og oppnådde resultater for øvrig. Dette presenteres i en årlig rapporteringssak til bystyret.

Forvaltning av systemer for kvalitet og målstyring

BkStyring utvikler og forvalter flere systemer for virksomhetsstyring i kommunen, hvorav BkKvalitet som er kommunes kvalitetssystem. Systemet består av ulike moduler og per i dag er følgende moduler tatt i bruk:

- Meldinger (uønskede hendelser og avvik)
- Dokumenter (styrende dokumentasjon innen fag- og ledelsesprosesser)
- Risikoer (risikovurdering og risikostyring)

Utfordringene fremover knytter seg til at enhetene i kommunen tar systemet i bruk.

Seksjon informasjon

Seksjon informasjon arbeider etter visjonen om å være der bergenserne er. Tre hovedmål for kommunikasjon er å bygge tillit, engasjere for å fremme deltagelse og samarbeid, og være fremtidsrettet.

Seksjonen arbeider for å sikre en åpen kommune, som formidler det viktigste først, i et klart språk der innbyggerne er. Kommunens ansatte er sentrale for å oppnå god kommunikasjon mellom bruker og kommune, og intern kommunikasjon er derfor et prioritert område.

Seksjon informasjon bidrar i utviklingen av den digitale kommunen. Arbeidet med kanalstrategien, videreutvikling av nettsidene og informasjonssikkerhet og personvern, er viktige områder.

Innbyggjerservice er kommunens kompetansemiljø for kundebehandling og service. De er en pådriver for samarbeid mellom kundesentrene for å gi bedre og mer kosteffektiv service.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhet og beredskap har i de senere år fått stadig større oppmerksomhet både hos sentrale og lokale myndigheter og i befolkningen. Kommunen tillegges nye oppgaver, og forventningene til kvaliteten på arbeidet blir større. Dette er positivt, men stiller også større krav til kommunens arbeid på fagfeltet i årene fremover.

Bysamfunnet Bergen sin overordnede risiko- og sårbarhetsanalyse; «Bergen ROS2020 – en trygg by for fremtiden», identifiserer et forventet fremtidig risikobilde som gir samfunnssikkerhetsutfordringer som må møtes og håndteres kostnadseffektivt med nye kapasiteter og løsninger.

For å styrke både kommunens forebyggende- og beredskapsevne, og for å organisere og dimensjonere samfunnssikkerhetsarbeidet slik at bysamfunnet og bergensregionen er bedre forberedt på fremtidens forventede risikobilde, har byrådet vedtatt å etablere Samfunnssikkerhetens hus som en etat i Byrådsleders avdeling.

Samfunnssikkerhetens hus etableres i løpet av 1. kvartal 2021 i Bergen sentrum, med et samvirkesenter og et forsknings- og kompetansesenter. Etaten skal arbeide for å utvikle samarbeidet på fagområdet i regionen frem mot 2023, gjennom en felles kommunal døgnkontinuerlig samvirkevakt og et felles kompetansemiljø. Arbeidet i Beredskapsklyngen vil videreføres gjennom Samfunnssikkerhetens hus.

Lokaldemokrati og bydelsstyrer

Lokaldemokratiereformen innebærer flere vesentlige punkt for å utvide lokaldemokratiet i Bergen. Bergen kommune, NORCE og UiB har startet et forskningsprosjekt («DEMOVATE») i samarbeid med forskere fra blant annet Stanford University. Prosjektet jobber med demokratisk innovasjon gjennom nye og alternative former for involvering og medvirkning, og se på hvilken effekt dette har på demokratisk legitimitet. Blant annet prøver prosjektet ut medvirkning i praksis ved å invitere et tilfeldig utvalg innbyggere i Bergen til å diskutere og gi råd til politikerne i bestemte saker i det såkalte "Byborgerpanelet".

Byrådet har i dialog med KMD fått avklart at det ikke vil være mulig å gjennomføre direktevalg til bydelsstyreutvalg samtidig med stortingsvalget i 2021. Koronasituasjonen har forsinket arbeidet med flere sentrale avklaringer, og byrådet mener disse må avklares før bystyret kan ta endelig stilling til når en slik ordning kan være mulig å få til.

Stor usikkerhet knyttet til koronasituasjonen, og en svært krevende økonomisk situasjon for byen, gjør det utfordrende å finne økonomisk handlingsrom til opprettelsen av bydelsstyreutvalg i HØP 2021-2024.

Selv om den nåværende økonomiske situasjonen ikke gir rom for å prioritere en omfattende bydelsreform er byrårets ambisjon fortsatt, i tråd med byrådsplattformen, å opprette direktevalgte bydelsstyreutvalg.

Arbeidsgiverpolitikk

Som arbeidsgiver og tjenesteyter står Bergen kommune midt i en verden som endrer seg med hensyn til klima, demografi og teknologi. Byrådet har ambisjoner om at Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle som bor her. Sentralt i denne utviklingen står enkeltmenneskene som hver dag skal gjøre sin del av jobben med å løse kommunens samfunnsoppdrag.

Politisk plattform 2019-2023 og HR-meldingen mot 2030 beskriver fremtidens målilde og ambisjoner for arbeidsgiverområdet i Bergen kommune. Målbildet er knyttet til ambisjoner om å være en attraktiv og ansvarlig arbeidsgiver, en inkluderende organisasjon og en fremtidsrettet og endringsdyktig kommune. For å jobbe godt med sentrale tema som partssamarbeidet, heltid, sykefravær, inkludering, ledelse og kompetanseutvikling besluttet byrådet i juni en plan som viser en prioritert rekkefølge på når de ulike sakene skal iverksettes.

Helse, miljø og sikkerhet

Kommunens mål er å være en foregangskommune innen arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS) gjennom systematiske og målrettede aktiviteter som en viktig del av virksomhetsstyringen. De skal bidra til færre alvorlige hendelser, og ivareta den enkelte medarbeiders helse og arbeidsprestasjoner og sikre god kvalitet i tjenesteleveransene. Arbeidet med å bygge en sterk meldekultur som gir kontinuerlig læring og fører til forebygging av uønskede hendelser skal styrkes. I tiden fremover vil det fokuseres spesielt på å forebygge vold og trusler som representerer en stor andel av rapporterte hendelser. Det skal bidra til ønsket effekt i form av et helsefremmende arbeidsmiljø, økt mestring og en målbar reduksjon av sykefraværet.

Bedriftshelsetjeneste

Bedriftshelsetjenesten er en viktig bidragsyter i kommunens arbeidsmiljøarbeid og har fokus på å skape sunne og trygge arbeidsforhold. Forebygging, helsekontroller og rådgivning er sentrale arbeidsoppgaver for tjenesten som har en fri og uavhengig rolle i arbeidsmiljøspørsmål. Bedriftshelsetjenesten fikk fornyet godkjenning i august 2020. Godkjenningen innebærer at bedriftshelsetjenesten er sertifisert for de tjenester kommunen leverer, både innholds- og kvalitetsmessig.

Bedriftshelsetjenesten flytter inn i nye lokaler fra 1. januar 2021.

Reduksjon i sykefravær

Bergen kommune har et vedvarende høyt sykefravær, i 2019 var fraværet på 9,4%. Kommunens netto direkte lønnskostnader (etter fratrekk av refusjoner fra NAV) grunnet sykefravær var i 2019 på ca. 550 millioner kroner. I tillegg kommer administrative kostnader knyttet til inntak av vikarer og oppfølging av sykmeldte mv. Høyt sykefravær fører også til redusert tjenestekvalitet for brukerne og økt belastning på andre ansatte. Den overordnede målsetningen i Bergen kommune er at det totale sykefraværet skal reduseres og ikke overstige 7,9 % ved utløpet av 2020.

I organiseringen av IA-arbeidet for avtaleperioden 2019-2022 vil byrådet ha søkelys på et godt arbeidsmiljø, trivsel og faktorer som motiverer ansatte til å komme på jobb. Som en sentral del av IA-

arbeidet er det opprettet en styringsgruppe på tvers av byrådsavdelingene. Styringsgruppen skal sikre koordinering og utvikling av beste praksis og evaluering av ulike tiltak som gjennomføres i kommunens virksomheter. Styringsgruppen skal gi byrådsavdelingene mulighet til å samarbeide både teknologisk og organisatorisk om gode forebyggende sykefraværstiltak på tvers av organisasjonen.

Utvikling av HR-systemer

HR-systemporteføljen er en grunnleggende forutsetning for å kunne realisere målbildet og utvikle arbeidsgiverområdet. Dagens HR-systemer gir liten mulighet til utvikling i samsvar med ambisjonene om digital endring som er uttalt i kommunen. Systemenes tekniske infrastruktur har lite brukervennlige grensesnitt, og utvikling og forbedring av systemene tar lang tid. Tilpassede løsninger er krevende både med tanke på drift-, vedlikehold- og utviklingskostnader. Som en del av de planlagte aktivitetene med å realisere målbildet i HR-meldingen skal det gjennomføres en grundig evaluering av dagens situasjon, fremtidige behov skal kartlegges med et brukerperspektiv og løsninger som gir ledere og medarbeidere enklere verktøy skal foreslås.

Flere andre store kommuner opplever de samme teknologiske utfordringene som Bergen kommune, og kommunale samarbeidsarenaer for å løse felles utfordringer er under etablering.

Heltid

Byrådet har vedtatt en satsing på heltid og håndtering av midlertidige bemanningsbehov.

Bergen kommune trenger mer arbeidskraft i årene som kommer, og satsingen på heltid er et viktig ledd i dette arbeidet. Satsingen skal også bidra til bedre tjenestekvalitet og styrket rekruttering til stillinger i den ordinære driften. For å møte kommunens fremtidige behov for arbeidskraft, særlig innenfor helse- og omsorgstjenester, vil det være viktig å tiltrekke seg flere kvalifiserte søkere og øke andelen hele stillinger i Bergen kommune.

Som et resultat av satsingen på heltid ansettes det vikarer innenfor helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget i hele faste stillinger. Vikarene er fast ansatt i kommunens interne vikarbyrå Bemanningstjenester, som skaffer vikarer til kommunale barnehager og sykehjem. Det kan også være aktuelt å utvide satsingen til å gjelde flere tjenesteområder innen helse. Målet er å dekke mer av det midlertidige bemanningsbehovet med egne vikarer som er fast ansatt i kommunen. Den pågående pandemien viser at det er svært viktig med en velfungerende og effektiv kommunal bemanningstjeneste. Bemanningstjenester er eksempelvis en viktig støttespiller for barnehagene og har bidratt med å skaffe et vesentlig antall vikarer etter gjenåpning. Bemanningstjenester har som mål å dekke 65% av alle oppdrag innenfor oppvekst med egne vikarer.

Bergen kommune digitaliseres og Bergen byarkiv har ansvar for å sikre effektiv og trygg dokumentasjonsforvaltning. Byarkivet skal videre gi publikum og næringsliv tilgang til dokumentasjon for å understøtte rettigheter, demokratiske interesser og verdiskaping. Samtidig står byarkivet i årene som kommer ovenfor omfattende videreutvikling med forbedring av tjenester, økt digital tilgjengelighet og ombygging av lokaler. Utfordringen vil være å oppnå tilstrekkelig økonomisk og operasjonelt handlingsrom for å sikre endringskapasitet, samtidig som drift ivaretas.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Minoriteter deltar aktivt i sivilsamfunnet	Antall deltagere i inkluderingsprosjekter med tilskudd.	14 461	5 000	15 000	20 000
		Valgdeltagelse for innvandrerbefolkningen i Bergen	46,0 %		60,0 %	
En rettferdig og inkluderende by	Bergen kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver	Andel heltidsstillinger	60,8 %	62,8 %	65,0 %	75,0 %
		Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	82,6 %	83,5 %	85,0 %	90,0 %
		Sykefraværsprosent	9,4 %	9,8 %	7,9 %	7,9 %
	Bergen skal være en foregangskommune for samfunnsansvar i sine anskaffelser - prioritering av reserverte/inkluderende kontrakter	Antall konkurranser med prioritering av arbeidsmarkedstiltaksbedrifter	6	5	10	14
		Effektiv kommunikasjon som når innbyggerne	Prosent som svarer at de er fornøyd med informasjon fra kommunen i Innbyggerundersøkelsen	57,0 %	75,0 %	75,0 %
	Et systematisk arbeid mot diskriminering og rasisme.	Antall organisasjoner med tilskudd fra kommunen som jobber med mangfold, likestilling og/eller kvinnespørsmål.	55	57	60	70
		Antall skoler med gjennomførte dembra-kurs.	11	11	15	30
		Besøk i skole og voksenopplæring av Fri, Skeiv verden eller andre for økt kunnskap om kjønns og seksualitetsmangfold	52	30	75	85
		Økt rapportering i hatkriminalitet i vest politidistrikt.	78	80	100	150
	Kommunen skal kommunisere i et klart språk som innbyggerne forstår. Ivareta kommunens demokratioppdrag.	Prosent som svarer at kommunen bruker klart språk i Innbyggerundersøkelsen	66,0 %	83,0 %	80,0 %	80,0 %
Norges grønneste storby		Bergen kommune skal være en foregangskommune for samfunnsansvar i sine anskaffelser - prioritering av miljøkrav	Andel konkurranser med minimumskrav/tildelingskriterier relatert til miljø	15,0 %	43,0 %	80,0 %
	Reduksjon av energiforbruk i kommunale bygg	Reduksjon i temperaturkorrigert energiforbruk i forhold til snittet for 2015, 2016 og 2017	8,8 %	9,0 %	11,0 %	17,0 %
	Redusere miljømessig fotavtrykk innen IKT-drift	Andel av servere som er virtuelle	84,0 %	86,0 %	87,0 %	90,0 %

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Trygg økonomistyring	Bergen kommune skal gjennomføre overgangen til enarkiv. Avsluttede kommunale/private arkiver overført til byarkivet	Antall hyllemeter mottatte arkiv	457	2 000	2 000	1 000
	Bergen kommune skal ha en tids- og kostnadseffektiv dialog og samhandling med innbyggere og næringsliv	Andel av eksterne henvendelser til kommunen som går via digitale selvbetjeningsløsninger (som Innbyggerhjelpen, chatbot og Min side)	33,0 %	35,0 %	40,0 %	50,0 %
	Bergen kommune skal ha sentraliserte arkivtjenester	Antall resultatenheter som betjenes av sentralarkivet	310	355	357	360
	Byarkivet skal være en aktiv formidlingsressurs for mange	Antall brukerhenvendelser	950	5 000	5 000	5 000
		Antall sidevisninger	130 000	470 000	550 000	650 000
	EBF: Sikre effektiv bruk av boligmassen ved at leieinntekten ved tomgang er 2% eller lavere	Andel tomgangsleie av samlet husleieinntekt	2,1	2.22	< 2,0 %	< 2,0 %
	Effektiv distribusjon av faktura til kommunens kunder/brukere	Andel kundefaktura som distribueres elektronisk de siste 12 mnd	72,6 %	74,9 %	77,0 %	80,0 %
	Effektiv håndtering av faktura fra kommunens leverandører	Andel leverandørfaktura som mottas elektronisk de siste 12 mnd	97,0 %	97,3 %	98,5 %	99,5 %
	Forebygge arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i kommunens byggeprosjekter	Antall utvidete kontroller av lønns- og arbeidsvilkår hos byggentreprenører	2	1	3	5
	Gjennomføre overgangen til det digitale og etablere enarkiv	Antall arkiver som er digitale i Bergen kommune	3	5	5	10
	Kommunen skal opptre profesjonelt og ryddig i møte med leverandørmarkedet - avtalelojalitet	Avtalelojalitet (prosentvis avtalelojalitet til 10 største felles avtaleområder)	93,0 %	92,0 %	95,0 %	98,0 %
	Øke bruk av fagarbeidere hos utførende entreprenører i kommunens byggeprosjekter	Andel arbeidstimer utført av fagarbeidere i byggeprosjekter hvor det er stilt krav i kontrakt			20,0 %	40,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Effektiv kommunikasjon, klart språk og ivaretagelse av kommunes demokratioppdrag

For å nå målene om effektiv kommunikasjon som når innbyggerne, kommunikasjon i et klart språk som innbyggerne forstår, og ivareta kommunens demokratioppdrag, vil flere virkemidler tas i bruk.

Innbyggerservice skal være der for dem som også trenger å møte kommunen sin ansikt til ansikt, og gi digital veiledning slik at innbyggerne kan bruke selvbetjeningsløsninger. Ved å samle flere tjenester i førstelinjen blir det enklere for innbyggerne å kommunisere med kommunen.

Seksjon informasjon vil gjennomføre innbyggerundersøkelse og følge brukeradferd i ulike kanaler.

Seksjonen vil arrangere medietreningskurs og bistå eksterne medier med å finne informasjon eller formidle kontakt til aktuelle fagpersoner i kommunen. Seksjonen vil gi råd til kommunale ledere og nøkkelpersoner som skal intervjues og bidra til at kommunens budskap og tjenester synliggjøres i media.

Seksjon informasjon vil kommunisere i et klart språk om demokrati og innbyggermedvirkning, og prioritere aktuelle politiske saker og beslutninger fra byrådet og bystyret. Å følge med på utviklingen av kommunikasjonsfaget og teknologiske muligheter som gir bedre informasjon blir viktig å prioritere.

For at kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver vil byrådet:

- Videreføre arbeid med verdi- og kulturprogram. Dette arbeidet starter høsten 2020.
- Jobbe med relevant kompetanseutvikling og holdninger på alle nivå i organisasjonen.
- Videreføre arbeidet med å ta i bruk digital kompetansekartlegging og -planlegging og øke bruk av e-læring.
- Revidere og videreutvikle kommunens systemer for leder- og medarbeiderutvikling, samt jobbe med nye styringsverktøy for ledere, noe som vil gi bedre oversikt over egen virksomhet og bedre grunnlag for beslutninger
- Videreføre arbeidet med helsefremmende tiltak som vil bidra til å redusere sykefraværs i tråd med organisering og oppfølging av avtale om inkluderende arbeidsliv
- I forbindelse med aktiviteter for å forbedre heltidskulturen vil arbeidet med interne bemanningsløsninger fortsette.
- Arbeidet med å utvikle turnusordningene innen helse og omsorg for å stimulere til økte stillingsstørrelser videreføres.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Bergen byarkiv

Indikatornavn	Resultat	Resultat	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Anslag	Beskrivelse
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Digitalisering antall filer	294 751	150 000	0	200 000	300 000	400 000	500 000	
Forespørslar arkivinfo	2 390	2 404	0	7 000	5 000	4 000	3 000	
Hyllemeter mottatt arkiv	2 304	1 590	0	1 000	1 000	1 000	1 000	
Journaldok. Sentralarkivet	185 955	262 909	0	280 000	300 000	320 000	340 000	
Nye saker Sentralarkivet	48 030	100 462	0	100 000	120 000	120 000	140 000	
Nye søkbare enheter ASTA	498 732	248 191	0	100 000	100 000	100 000	100 000	
Oppslag hist. digitale arkiv	118 500	165 700	0	470 000	550 000	600 000	650 000	

Boligforvaltning

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall boligklargjøringer	867	823	820	820	820	820	820	
Husleieinntekter mill kr.	561,5	574,9	625,0	625,0	625,0	625,0	625,0	Økning fra 2019 til 2020 og videre skyldes at vi fra 2020 har valgt å også inkludere internleie. Vi vurderer det slik at den bør være med fordi arealet alternativt ville vært søkt leid ut om kommunen selv ikke disponerte arealet.
Tomgang i %	1,9 %	2,1 %	2,3 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	
Vedlikehold og Drift mill kr.	216	237	229	229	231	231	233	

IKT-området

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall arbeidsstasjoner	30 701	37 900	0	40 000	41 500	42 500	43 000	EDD forventer at antall arbeidsstasjoner ikke vil ha samme utvikling i årene fremover. Det forventes at aktivitet til en viss grad øker på mobile enheter og nettbrett, og vil føre til at behov for arbeidsstasjoner ikke vil øke tilsvarende historiske tall fremover.
Antall mobile enheter	2 700	3 750	0	3 900	4 050	4 200	4 300	EDD forventer økning på mobile enheter tilsvarende utvikling siste årene.
Henvendelser til IKT-helpdesk	160 491	160 500	0	130 000	100 000	80 000	80 000	EDD forventer at antall arbeidsstasjoner ikke vil ha samme utvikling i årene fremover. Det forventes at aktivitet til en viss grad øker på mobile enheter og nettbrett, og vil føre til at behov for arbeidsstasjoner ikke vil øke tilsvarende historiske tall fremover.

Lønn og regnskap

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Betalingspåminnelser	68 416	63 810	0	65 000	64 000	64 000	63 000	
Kundefaktura	632 193	641 294	0	643 000	643 500	644 000	644 000	
Leverandørfaktura	427 004	431 639	0	429 459	431 607	433 765	435 933	
Likningsopplysninger	50 014	49 423	0	51 008	51 518	52 033	52 553	
Lønnslipper	313 674	318 268	0	328 472	331 756	335 074	338 425	
Opplæringstimer	3 471	4 618	0	4 700	4 800	4 800	4 800	

Oppjustering til aktivitetsnivået

EBE - Justering av FDV-ramme for endringer i byggporteføljen

Etat for bygg og eiendoms (EBE) ramme til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av byggporteføljen justeres årlig som følge av endringer i areal. Endringene gjelder tilgang og avgang av bygg, herunder nye bygg som tas i bruk og bygg som tas ut av bruk, enten på varig basis eller for en periode. Ved

totalrehabilitering justeres FDV-rammen ned når bygget tas ut av ordinær drift, og opp igjen fra når bygget kommer tilbake i ordinær drift.

EDD - endring i driftsutgifter

Enhet for digitale driftstjenester (EDD) forventer en økning i utgifter til lisenser og IKT-kostnader som delvis viderefaktureres internt. Netto forventet utgiftsøkning i EDD er finansiert med økte inntekter fra internsalg.

EDD - endring i lønnsutgifter

Helårseffekt av økt aktivitetsnivå i Enhet for digitale driftstjenester (EDD) i 2020 er beregnet til 1,8 mill. av lønnskostnader i 2021, mens tilpasning til økt aktivitetsnivå 2021 er stipulert med totale lønnskostnader 6,8 mill. Netto forventet utgiftsøkning i EDD finansieres av økte inntekter fra internsalg.

Endring avsetning til lisenser dataprogrammer

Justering BK2 - avsetning til lisenser/dataprogrammer finans

Endring provisjonsinntekter

Justering BK2 - provisjonsinntekter finans

Felles kontaktsenterløsning for telefoni - Innbyggjerservice

Drift av kommunens kontaktsenterløsning

Frikjøp av hovedverneombud

Rollen som hovedverneombud er blitt mer omfattende ved at Etat for inkludering inngår i byrådsavdelingen. Økt arbeidsmengden er knyttet til oppfølging av lokale verneombud, arbeid med enkeltsaker og oppfølging av byggeprosjekter, inkl. Landåssvingen-prosjektet. Dette nødvendiggjør en ordning med frikjøp av hovedverneombud i 40% stilling. Bystyret bevilget i 1. tertialrapport 2020 kr. 0,3 mill. til frikjøp, og beløpet foreslås innarbeidet i handlings- og økonomiplanen for 2021-2024.

IKT-utgifter - Drift av arbeidsstasjoner og MS-lisenser

Antall arbeidsstasjoner og tilhørende Microsoft-lisenser fortsetter å øke innenfor byrådsavdeling for arbeid, sosial og boligs ansvarsområder. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for å kompensere for denne økningen fra og med 2021. Arbeidsstasjonene og lisensene er en forutsetning for arbeidet med å digitalisere og effektivisere tjenestene.

Midlertidig videreføring av BkSak

Kommunen v/Plan- og bygningsetaten utvikler et eget sakssystem for byggesaker; eByggesak. Forsinkelser i utvikling og implementering av dette systemet utløser behov for å forlenge levetiden til det gamle saksakrivsystemet BkSak. Engangskostnader til fortsatt drift av BkSak utgjør kr 0,5 mill i 2021.

Midlertidige lokaler ifbm. utflytting fra rådhuset

Som følge av den midlertidige utflyttingen av Rådhuset, påløper det også midlertidig utgifter til husleie, felleskostnader, strøm og utstyr i Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig. I tillegg har omorganiseringen etter valget 2019 medført at avdelingen har måttet gå til innleie av ytterligere midlertidige lokaler i perioden da staben i avdelingen har økt vesentlig. Byrådet foreslår at budsjettet for 2020 og 2021 styrkes i tråd med påløpte merkostnader.

Nye lokaler Bedriftshelsetjenesten

Bedriftshelsetjenesten flytter i nye lokaler ved årsskifte 2020/2021. Byrådet foreslår å styrke budsjettet for inndekning av økt husleie og etableringskostnader i nye lokaliteter.

Oppgradering av løsning for tjenesteorientert arkitektur

Tjenesteorientert arkitektur er en integrasjonsmetodikk mellom IKT-systemer. Ved å benytte denne metodikken kan man opprettholde fleksibilitet slik at endringer i en sentral database ikke utløser behov for å gjøre endringer i et fagsystem, fordi integrasjonen er et mellomledd. Løsningen for tjenesteorientert arkitektur ble oppgradert i 2020, og oppgraderingen medfører en økning i driftsutgifter på kr 0,75 mill. per år fra 2021.

Trainee-stillinger korona tiltakspakke

I lokal tiltakspakke knyttet til situasjonen med korona, ble det bevilget totalt 3 mill. (1 mill. i 2020 og 2 mill. i 2021) til å rekruttere traineer gjennom Trainee Vest. Trainee-perioden er 12 måneder og det er fem enheter i kommunen som har rekruttert traineer. Midlene benyttes til rekruttering og til utviklingsprogram, i tillegg til deler av lønnsutgiftene. Byrådet foreslår å innarbeide de resterende 2 mill. i budsjettet for 2021.

Workspace i UBW HR i forbindelse med ny refusjonsmodul- driftsmidler

Det er behov for å anskaffe ny refusjonsmodul i lønssystemet for å håndtere refusjoner fra NAV i forbindelse med sykefravær. Behovet er basert på endrede myndighetskrav, og byrådet foreslår å styrke budsjettet med varige driftsutgifter fra 2021 knyttet til den nye modulen.

Økt KS-kontingent

Som følge av en omlegging av beregningsmodellen for KS-kontingenten vedtatt av landstinget for KS, øker kontingenten for Bergen kommune. Landstinget for KS vedtok i mai 2019 nye regler for beregning av KS-kontingent, blant annet ble kontingenten splittet i en kontingent og en serviceavgift, noe som innebærer en noe endret beregningsmetode. Dette medfører merutgifter for Bergen kommune på 2,187 mill. KS-kontingenten er en utgift som gjelder for hele konsernet Bergen kommune. Byrådet foreslår å øke budsjettet for å dekke inn for økningen i KS-kontingent.

Nedjustering til aktivitetsnivået

EDD - driftsfinansiering av investeringer

Nivået på driftsfinansiering av investeringer i Enhet for digitale driftstjenester (EDD) kan nedjusteres med kr 1,2 mill. Dette som følge av at utgifter til anskaffelse av nettverks-switcher på spredte lokasjoner er vurdert å tilhøre driftsregnskapet.

Ikke erstatte årsverk til digitalisering av kemnerfunksjoner

Det foreslås å ikke videreføre et eget årsverk til arbeid med digitalisering av kemnerfunksjoner, når kemnerfunksjonen fordeles på flere enheter fra 1.10.20. Innsparingen utgjør 0,9 mill. per år fra 2021.

Overføring av skatteoppkreverfunksjonen fra Kemneren til Skatteetaten - endring i andre driftsutgifter

Skatteoppkreverfunksjonen i kommunene blir overført til Skatteetaten med virkning fra 1.11.20. Effekten av virksomhetsoverdragelsen innarbeides i økonomiplanen med helårsvirkning fra 2021.

Overføring av skatteoppkreverfunksjonen fra Kemneren til Skatteetaten - endring i netto lønnsutgifter

Skatteoppkreverfunksjonen i kommunene blir overført til Skatteetaten med virkning fra 1.11.20. Effekten av virksomhetsoverdragelsen innarbeides i økonomiplanen med helårsvirkning fra 2021.

Nye tiltak

Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet

Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Bergen byarkiv skal gi økt digital tilgjengelighet til arkiv og bedre utnyttelse av egne ressurser. Alle arkivtjenester skal digitaliseres for bedre brukeropplevelser og økt gjennomføringsevne. Digitalisering skal effektivisere lagringsløsninger og sikre framtidig magasinkapasitet i Hansaparken slik at ytterligere utbyggingskostnader unngås.

Digitalisering av LRS - driftskonsekvenser

Det er anskaffet et digitalt verktøy for kontroll av utbetalinger som en del av prosjektet «Digitalisering av LRS». Byrådet foreslår at det bevilges årlig 100 000 kr til drift av digitalt utbetalingsverktøy for lønns- og regnskapssenteret (LRS). For å ha bedre muligheter til å avdekke eventuelle misligheter og for å sikre god kvalitet, bør vi i større grad enn i dag basere kontrollarbeidet på automatiserte kontrollmekanismer. Med et digitalt kontrollverktøy vil LRS kunne arbeide mer effektivt og kontrollere et vesentlig høyere antall transaksjoner fra kommunens økonomisystem enn i dag. Dette vil gi økt sikkerhet for at det betales korrekt beløp til riktig mottaker, redusere tid på behandling av avvik og feil og bedre sikre kommunen mot eventuelle misligheter og svindelforsøk.

Digitalt førstevalg - Bookingløsning

Arrangementsløsning for Bergen kommune skal være en helhetlig og brukerfokusert løsning som skal gi innbyggere, næringsliv og ansatte mulighet for ulike bestillinger/reservasjoner. Utgifter til lisenser og driftsavtale for systemet utgjør kr 0,5 mill. per år fra 2022.

Gsuite for arbeidstiltak

Arbeidstiltakene i sosialtjenesten vil gå til innkjøp av programvaren G suite for bedre samhandlingsmuligheter i tjenesten. Byrådet foreslår å styrke budsjettet til løpende lisensutgifter for systemet. Tiltaket er en del av målet med å forenkle, fornye og forbedre digitale løsninger for å sikre bedre og mer effektiv tjenesteyting.

Ny kontorstøtte- og samhandlingsløsning - forvaltning og drift

Bergen kommune har tatt i bruk Microsoft Office 365 som plattform for samhandling og kontorstøtte. Dagens situasjon med hjemmekontor og en høy grad av digitale møter, samt et ønske om lavere reisevirksomhet for kommunale ansatte, har vist hvor viktig det er med god brukeradopsjon og vedlikehold av plattformen. For å sikre brukeradopsjon og merverdi i samhandlingsplattformen for ansatte i kommunen foreslår Byrådet at det tildeles midler til vedlikehold og utvikling av tjenester som inngår i plattformen fra 2022, beløpet er estimert til 3 mill per år.

Program for digital fornyelse - implementering og drift av Ansattservice

Byrådet foreslår å videreføre prosjektet "Ansattjenester og -service" og med dette bevilge 1,014 mill. i 2021. Byrådet foreslår også å bevilge lønnsmidler på 1 mill. til en leder av Ansattservice fra 2021.

Målet er å få en helhetlig, oversiktlig og strømlinjeformet håndtering av henvendelser fra organisasjonen og å levere tjenester og informasjon ut til alle kategorier ansatte, ledere, representanter

mm. Ansattservice skal være en egen organisatorisk enhet med ansvaret for å fordele, håndtere og levere alle ulike henvendelser fra og tjenester til hele organisasjonen, uavhengig av byrådsavdeling, fagmiljø eller kompleksitet. Prosjektet skal etablere et operativt Ansattservice i 2020 for så å innlemme flere miljøer gjennom 2021 frem til målet om ett felles servicemiljø på tvers av hele kommunen er realisert.

Organisatorisk plassering, tjenesteomfang og bemanning vil bli avklart i prosjektgjennomføringen. En etablering av Ansattservice skal gjøre det enkelt for ansatte å vite hvor de skal henvende seg for å få hjelp, og henvendelsene som kommer skal bli løst effektivt og på en forutsigbar måte. Ubetjente eller selvbetjente kanaler skal benyttes i alle tilfeller det er hensiktsmessig.

Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem

Bergen kommune skal anskaffe et nytt felles kundestøttesystem. Målet er at en bedre arbeidsflyt mellom servicemiljøene vil gi innbyggere og ansatte raskere og mer helhetlig hjelp. I dag har mange av de største servicemiljøene i kommunen ulike leverandører, løsninger og rutiner for henvendelser. Dette gir en manglende helhet på kommunens service. Ved å bedre organisere måten kundesentrene mottar henvendelser er målet at både innbyggerne og de ansatte skal få raskere og bedre hjelp.

I arbeidet med behovskartlegging i organisasjonen og gjennom dialog med potensielle leverandører, er både behov og potensielle rammer for prosjektet nå noe bedre kjent og omfanget er større enn opprinnelig estimert. Byrådet foreslår derfor å tildele ytterligere 1 mill til å dekke forvaltning og lisenser.

Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem (CRM) - driftskonsekvenser

Årlige utgifter til drift av nytt kundestøttesystem var opprinnelig budsjettet med kr 2,0 mill. per år. Dette anslaget er nå økt til kr 3 mill. per år, se omtale under tiltaket *Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem*.

Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige ansatttjenester

Engangsutgifter til utvikling av brukervennlige ansatttjenester trappes ned og utgår fra 2023, og årlige utgifter på kr 0,25 mill. til forvaltning av løsningen starter fra 2022.

Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige innbyggertjenester

Engangsutgifter til utvikling av brukervennlige innbyggertjenester utgår fra 2022, og årlige utgifter på kr 0,3 mill. til forvaltning av løsningen starter fra samme år.

Samfunnssikkerhetens hus - koordinatorene til Samvirkevakten

Byrådet vedtok å opprette Samfunnssikkerhetens hus som en etat i Byrådsleders avdeling (sak 1143/19), samt å samlokalisere flere av kommunens døgnkontinuerlige vakttjenester i en felles samvirkevakt (sak 1142/19). Samvirkevakten vil blant annet kunne inkludere døgnbemannede vaktfunksjoner innenfor informasjonssikkerhet, helseteknologi, vei, vann, avløp og transport.

En slik profesjonalisering av kommunens vakttjenester innebærer en nødvendig etablering av flere samvirkekoordinatorer for å kunne sikre en døgnkontinuerlig tilstedeværelse i funksjonen. På sikt planlegges det for å kunne tilby tjenester til omegnskommuner og andre naturlige samarbeidspartnere som ønsker å knytte seg til Samfunnssikkerhetens hus.

Den planlagte etableringen av Samfunnssikkerhetens hus og Samvirkesenteret i 2020 ble forsinket på grunn av den pågående koronapandemien og tilgjengelige lokaler for senteret. Det vil etter justert plan åpne 1. halvår 2021.

Satsing på RPA teknologi - Digital medarbeider

Bergen kommune har tatt i bruk RPA (Robotic Process Automation) for effektivisering og økt grad av automatisering av arbeidsprosesser. Ved innføring av denne teknologien har Bergen kommune utviklet den Digitale medarbeideren, Digifrid. Utviklingsarbeidet startet i 2015 og kommunens Digifrid har nå ansvaret for flere arbeidsprosesser, fordelt på ulike fagområder. Det er fremdeles et stort potensiale i Bergen kommune for å flytte manuelle prosesser til Digifrid, dette betyr at ansatte kan fokusere på mer komplekse oppgaver.

Byrådet foreslår å styrke sentral finansiering knyttet til forvaltning og drift fra 2022 med 1,5 mill. for å opprettholde en forutsigbar forvaltning, sikre oppfølging av potensielle prosesser og å styrke innsats for å markedsføre Digifrid. Sistnevnte er viktig for å bygge kjennskap til Digifrid i kommunen slik at avdelinger, som har egnede manuelle prosesser, kjenner til potensialet for gevinster og effektivisering.

Økt husleie for Seksjon for digitalisering og innovasjon

Som følge av at Samfunnssikkerhetens hus skal etablere seg i lokaler som i dag benyttes av Seksjon for digitalisering og innovasjon, får seksjonen høyere leie i de nye lokalene. Årlig økning i husleien utgjør kr 1,6 mill. per år med virkning fra 2021.

Nye engangstiltak

Digitalisering av LRS - driftskonsekvenser

Det er anskaffet et digitalt verktøy for kontroll av utbetalinger som en del av prosjektet «Digitalisering av LRS». Byrådet foreslår at det bevilges årlig 100 000 kr til drift av digitalt utbetalingsverktøy for lønns- og regnskapssenteret (LRS). For å ha bedre muligheter til å avdekke eventuelle misligheter og for å sikre god kvalitet, bør vi i større grad enn i dag basere kontrollarbeidet på automatiserte kontrollmekanismer. Med et digitalt kontrollverktøy vil LRS kunne arbeide mer effektivt og kontrollere et vesentlig høyere antall transaksjoner fra kommunens økonomisystem enn i dag. Dette vil gi økt sikkerhet for at det betales korrekt beløp til riktig mottaker, redusere tid på behandling av avvik og feil og bedre sikre kommunen mot eventuelle misligheter og svindelforsøk.

Folkevalgte - etterlønn

Etterlønn

Merutgifter pga koronasituasjonen - informasjonstiltak

Merutgifter til informasjonstiltak pga korona

Merutgifter pga koronasituasjonen - samfunnssikkerhet og beredskap

Merutgifter beredskap ifm korona

Merutgifter/mindreutgifter som følge av korona-utbruddet

Mindreinntekter korona perioden 12 mars til 30 april

Nordisk konferanse for likestilling - utsettes til 2021

Nordisk konferanse for likestilling er et nettverk som består av de fire nordiske «nummer-to-byene» Gøteborg, Aarhus, Åbo/ Turku og Bergen. Nettverket har eksistert siden tidlig 90- tallet og jobber med likestilling, inkludering og mangfold i bredden. Det arrangeres en konferanse annet hvert år, og denne

går på omgang mellom medlemsbyene. I 2020 var det Bergen sin tur å være arrangør, og bystyret bevilget kr. 0,1 mill. til formålet. Som følge av Korona-utbruddet er konferansen blitt utsatt til 2021. Byrådet foreslår at budsjettbevilgningen for 2020 innarbeides i 2021 i forslag til handlings- og økonomiplan 2021-2024.

Nytt fagsystem eiendomsskatt

De årlige driftskostnadene til et nytt fagsystem for eiendomsskatt forventes å holde seg på dagens nivå. Det er imidlertid en risiko for økte driftskostnader i en overgangsfase ved implementering av nytt system. Byrådet anbefaler derfor at det bevilges et engangsbeløp for å dekke et slik behov ved implementering av nytt system.

Program for digital fornyelse - implementering og drift av Ansattservice

Byrådet foreslår å videreføre prosjektet "Ansattjenester og -service" og med dette bevilge 1,014 mill. i 2021. Byrådet foreslår også å bevilge lønnsmidler på 1 mill. til en leder av Ansattservice fra 2021.

Målet er å få en helhetlig, oversiktlig og strømlinjeformet håndtering av henvendelser fra organisasjonen og å levere tjenester og informasjon ut til alle kategorier ansatte, ledere, representanter mm. Ansattservice skal være en egen organisatorisk enhet med ansvaret for å fordele, håndtere og levere alle ulike henvendelser fra og tjenester til hele organisasjonen, uavhengig av byrådsavdeling, fagmiljø eller kompleksitet. Prosjektet skal etablere et operativt Ansattservice i 2020 for så å innlemme flere miljøer gjennom 2021 frem til målet om ett felles servicemiljø på tvers av hele kommunen er realisert.

Organisatorisk plassering, tjenesteomfang og bemanning vil bli avklart i prosjektgjennomføringen. En etablering av Ansattservice skal gjøre det enkelt for ansatte å vite hvor de skal henvende seg for å få hjelp, og henvendelsene som kommer skal bli løst effektivt og på en forutsigbar måte. Ubetjente eller selvbetjente kanaler skal benyttes i alle tilfeller det er hensiktsmessig.

Program for digital fornyelse - programadministrasjon

Byrådet foreslår å videreføre Program for digital fornyelse i 2021 og med dette bevilge ytterligere 2,8 mill. til programmet. Det er behov for å sikre nok ressurser i gjennomføringsfasen av etablering av Ansattservice og implementering av nytt kundestøttesystem samt å støtte og hjelpe organisasjonen med realisering av planlagte gevinster. Program for digital fornyelse skal også legge til rette for en helhetlig og systematisk tilnærming i digitaliseringen av Bergen kommune som skal gi bedre integrering og forutsigbarhet for eksisterende og fremtidige digitaliseringsprosjekter. Programmet setter rammene for vedtatt kanalstrategi for Bergen kommune som legger føringer for hvordan innbyggere, næringsliv, ansatte og andre brukere skal møte kommunen. Programmet og kanalstrategien er del av vedtatt byrådssak 1212/18.

Workspace i UBW HR i forbindelse med ny refusjonsmodul - anskaffelse

Det er behov for å anskaffe ny refusjonsmodul i lønssystemet for å håndtere refusjoner fra NAV i forbindelse med sykefravær. Behovet er basert på endrede myndighetskrav, og byrådet foreslår å styrke budsjettet med engangsmidler i 2021.

Utgående engangstiltak

Digitaliseringsprosjekter - engangskostnader utgår

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Drift av HR-systemer

Engangsmidler til prosjekt for å sikre ny modul for digital sykemelding i 2020, utgår fra 2021.

EBE - Overtakelse av havneeiendommer - engangsutgifter

Etat for bygg og eiendoms (EBEs) engangsutgifter til ivaretagelse av havneeiendommer i 2020 utgår fra 2021.

EBF - Boligadministrasjonsverktøyet (BOEI) - oppgradering og fornying til dagens standard

EBF har i lengre tid arbeidet med å oppgradere dagens system for boligforvaltning, BOEI. Prosjektet skulle vært gjennomført i 2020, men er forsinket av tekniske årsaker og koronautfordringer. Prosjektet planlegges nå ferdig i løpet av 2021/22.

Engangstiltak som var videreført med varig virkning utgår fra 2020

I Handlings- og økonomiplanen for 2020-23 var noen fondsfinansierte engangstiltak, som ble utført i 2019, feilaktig videreført med varig virkning. Det foreslås nå å rette opp i dette ved at både utgiftene og bruk av disposisjonsfond til de samme tiltakene utgår.

Etablering av beredskapsklynge og Samfunnssikkerhetens hus - prosjektstilling

Etablering av beredskapsklynge og Samfunnssikkerhetens hus - prosjektstilling. Engangsmidler i 2020, som utgår fra 2021.

Etablering av nye lisensavtaler for digital arbeidsflate

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Nordisk konferanse for likestilling

Engangstiltak utgår.

Nordisk konferanse for likestilling - utsettes til 2021

Nordisk konferanse for likestilling er et nettverk som består av de fire nordiske «nummer-to-byene» Göteborg, Aarhus, Åbo/ Turku og Bergen. Nettverket har eksistert siden tidlig 90- tallet og jobber med likestilling, inkludering og mangfold i bredden. Det arrangeres en konferanse annet hvert år, og denne går på omgang mellom medlemsbyene. I 2020 var det Bergen sin tur å være arrangør, og bystyret bevilget kr. 0,1 mill. til formålet. Som følge av Korona-utbruddet er konferansen blitt utsatt til 2021. Byrådet foreslår at budsjettbevilgningen for 2020 innarbeides i 2021 i forslag til handlings- og økonomiplan 2021-2024.

Ny bestillingsløsning/e-handel i UBW

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Program for digital fornyelse - implementering av Ansattservice

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Program for digital fornyelse - implementering av Utvidet innbyggjerservice

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Program for digital fornyelse - Kundestøttesystem (CRM)

Engangsutgifter til implementering (prøvedrift og justering) av kundestøttesystemet i 2021, utgår fra 2022.

Program for digital fornyelse - programadministrasjon

Engangsutgifter i 2020 trappes ned i 2021, og utgår fra 2022.

Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige ansattjenester

Engangsutgifter til utvikling av brukervennlige ansattjenester trappes ned og utgår fra 2023, og årlige utgifter på kr 0,25 mill. til forvaltning av løsningen starter fra 2022.

Program for digitalt førstevalg - Brukervennlige innbyggertjenester

Engangsutgifter til utvikling av brukervennlige innbyggertjenester utgår fra 2022, og årlige utgifter på kr 0,3 mill. til forvaltning av løsningen starter fra samme år.

Program for digitalt førstevalg - utvidelse av Digital kompetansestyring

Engangsmidler til prosjektledelse og utviklingsbistand for prosjekt digital kompetansestyring for 2020 utgår fra 2021.

Program for digitalt førstevalg - utvidelse av Digitalisering av HR-prosesser

Engangsmidler til prosjekt for Digitalisering av HR-prosesser for 2020 utgår fra 2021.

Satsing på økt bruk av eHandel

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Smart informasjonsforvaltning

Engangsutgifter i 2020 utgår fra 2021.

Effektivisering

Arealøkonomisering - plass til 150 flere ansatte i Rådhuset

Innflytting i rådhuset vil begynne i slutten av 2021, og eksterne leiekontrakter for nyinnflyttede avdelinger kan først avsluttes i 2022. Tidligere budsjettert gevinst av arealeffektivisering i 2021 (-2,0 mill.) utgår derfor.

Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet

Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Bergen byarkiv skal gi økt digital tilgjengelighet til arkiv og bedre utnyttelse av egne ressurser. Alle arkivtjenester skal digitaliseres for bedre brukeropplevelser og økt gjennomføringsevne. Digitalisering skal effektivisere lagringsløsninger og sikre framtidig magasinkapasitet i Hansaparken slik at ytterligere utbyggingskostnader unngås.

Digitalisering av LRS - forsinket gevinstrealisering

Prosjekt Digitalisering av LRS har allerede realisert gevinster for 1,3 mill. gjennom reduserte utgifter ved Lønns- og regnskapssenteret (LRS). Ytterligere gevinst kr 0,5 mill. gjelder anslått verdi av spart tid og unngåtte kostnader for alle ansatte som berøres av digitalisering av de prosesser som Lønns- og regnskapssenteret har ansvaret for. Tidspunkt for ferdigstilling av prosjektet er forskjøvet til 2. kvartal

2022 som følge av omdisponering av prosjektlederressurser i forbindelse med omorganisering av kemnerfunksjonen. Det vil ikke være hensiktsmessig å skulle fordele effektiviseringsgevinster til andre enheter i kommunen før alle planlagte tiltak er gjennomført. Byrådet foreslår derfor å forskyve gevinstuttaket med to år, slik at det først får virkning fra 2023.

EBE - Ytterligere 10 % reduksjon i energiforbruk i kommunale bygg

I Klima- og miljøplanen for Bergen kommunes virksomheter 2017-2020 ble det vedtatt en målsetting om å redusere energiforbruket i kommunale bygg med 15 % innen 2020, og deretter med ytterligere 10 % innen 2030. Ytterligere 10% reduksjon i forbruket utgjør om lag kr 1 mill. per år fra 2021. Dersom de lave kraftprisene i 2020 fortsetter i 2021 og fremover vil innsparingseffekten målt i kroner bli lavere enn 1 mill. per år.

Forsinket gevinstuttak for satsing på økt bruk av eHandel

I tertialrapport 1-20 ble det vedtatt å forskyve gevinstuttaket av satsing på økt bruk av eHandel med ett år. Dette som følge av forsinkelser i prosjektet som skal anskaffe og implementere den nye eHandels-løsningen. Byrådet foreslår nå å reversere hele det planlagte gevinstuttaket, og videreføring av tidsforskyvningen utgår.

Forsinket gevinstuttak i Program for digital fornyelse

Program for digital fornyelse har hatt behov for en lengre konseptfase enn det som opprinnelig var planlagt. Det har vært nødvendig å vektlegge arbeid med organisatorisk forankring for å sikre oppslutning om programmet på tvers av byrådsavdelingene. I lys av Vigilo-saken er det også særdeles viktig for byrådet at kommunen jobber grundig med å ivareta personvern og informasjonssikkerhet i alle arbeidsprosesser og systemer hvor det er mulighet for at det oppstår avvik, herunder i Program for digital fornyelse. Videre har håndtering av koronapandemien lagt beslag på kritiske ressurser i ledelsen av kommunens IKT-miljø. Program for digital fornyelse er nå forsinket med om lag ett år, og byrådet foreslår derfor å forskyve uttaket av gevinster med ett år fra det som tidligere er budsjettet.

Gevinst av satsing på økt bruk av eHandel - reversering

I handlings- og økonomiplanen for 2020-23 ble det innarbeidet en innsparingseffekt av satsing på økt bruk av eHandel med kr 2 mill. i 2020. Den sparte tiden som lå til grunn for kravet, fordeler seg på alle tjenestesteder som benytter eHandel. Fordelingen av et slikt gevinstkrav, som gjelder spart tid hos så mange ansatte, har vist seg å være utfordrende å operasjonalisere. Det foreslås derfor å reversere gevinstkravet.

Gevinst av styrket kapasitet til konkurransegjennomføring - reversering

I handlings- og økonomiplanen for 2020-23 ble det innarbeidet en innsparingseffekt av satsing på økt kapasitet til konkurransegjennomføring med kr 2 mill. i 2020. Innsparinger fra nye eller reviderte innkjøpsavtaler treffer ulike tjenesteområder varierer over tid. Hvilke varer og tjenester som blir rimeligere og hvilke som blir dyrere påvirkes også av konkurransesituasjonen i det enkelte marked. Det har vist seg å være utfordrende å operasjonalisere fordelingen av et slikt effektiviseringskrav ut til hele kommunen, og det foreslås derfor at gevinstkravet reverseres.

Gevinst ved felles kasseløsning i Bergen kommune

Det er anslått at innføring av en felles kasseløsning for hele kommunen kan gi en årlig innsparing på 1,9 mill. Beløpet består av spart tid til daglige kasseavstemminger i hele kommunen (1,75 mill.), og av spart tid som følge av automatisering av arbeidsprosesser ved Lønns- og regnskapscenteret (0,1 mill.).

Arbeidet med anskaffelse av kasseløsningen er forsinket, og løsningen forventes implementert i løpet av våren 2021. Deretter må det jobbes systematisk med omstilling for å realisere beregnede gevinster av spart tid. Byrådet foreslår å forskyve gevinstuttaket med ett år, slik at det får effekt fra 2022.

Gevinst ved ny modul for elektronisk periode- og årsavslutning

Anslåtte gevinster av en ny modul for elektronisk periode- og årsavslutning består av unngåtte kostnader til porto, papir og kopiering/trykking ifm. manuelle avstemminger (0,1 mill.), og beregnet spart tid for ansatte som jobber med å avstemme balansekonti (0,95 mill.). Framdriften i prosjektet er ikke i henhold til plan grunnet omorganiseringer og knapphet på prosjektlederressurser, men prosjektet er nå i gang. Implementering kan imidlertid ikke gjennomføres før etter at arbeidet med avslutning av årsregnskapet for 2020 er ferdig. Byrådet foreslår derfor å forskyve gevinstuttaket med ett år, slik at det får virkning fra 2022.

Gevinst ved ny modul for prekontering av faktura

Det er tidligere anslått at en ny modul for prekontering av faktura kan gi en årlig innsparing på kr 1,0 mill. for hele kommunen. Prekontering betyr at flere av feltene som skal fylles ut ved godkjenning av en faktura, sendes ut med et forhåndsutfyllt forslag til kontering. Dette vil gi gevinster i form av spart tid til manuell utfylling for alle ansatte som behandler inngående fakturaer i kommunens økonomisystem. Anskaffelse og implementering av en slik prekonteringsmodul er satt på vent. Dette har flere årsaker, men dels skyldes det avhengigheter til valg som må gjøres i prosjektet for innføring av ny eHandels-løsning, som også er forsinket. I tillegg er det en forutsetning for en ny prekonteringsmodul at fakturaflytoppsettet endres. Dette arbeidet er blitt forsinket grunnet en feilsituasjon ved forrige hovedoppgradering av kommunens økonomisystem, men er nå planlagt implementert i løpet av høsten 2020. Som følge av denne usikkerheten foreslår byrådet foreløpig å forskyve gevinstuttaket med ett år, slik at det først får virkning fra 2022

Innsparing leieutgifter ved fordeling av kemnerfunksjoner

Gjenværende kemnerfunksjoner flyttes til kommunalt eide lokaler ved årsskiftet, og husleiebudsjettet kan nedjusteres med kr 2,0 mill. fra 2021.

Program for digital fornyelse - gevinstmål for programmet

I handlings- og økonomiplanen for 2020-23 var gevinstmålet for Program for digital fornyelse innarbeidet med opptrapping fra 2021. Byrådet foreslår nå å utsette opptrappingen, se tiltaket *Forsinket gevinstuttak i Program for digital fornyelse*.

Redusert porto, papir, trykking mv.

Det forventes en fortsatt reduksjon i utgifter til porto, papir og trykking ved Lønns- og regnskapscenteret. Forventet reduksjon utgjør kr 150 000 i 2021, økende til kr 300 000 fra 2022.

Økt arealeffektivisering - reversering av gevinstkrav

I Handlings- og økonomiplanen for 2020-23 var det innarbeidet et uspesifisert krav om gevinster av arealeffektivisering med kr 5 mill. fra 2020. Det generelle kravet til arealeffektivisering var innarbeidet med en forutsetning om økt overgang til aktivitetsbaserte arbeidsplasser. Byrådet foreslår å reversere det generelle kravet om gevinster av arealeffektivisering, men beholder krav til arealeffektivisering på områder hvor det er prosjekter under gjennomføring, som i rådhus-prosjektet. Det er fortsatt et mål å gjennomføre flere slike arealendringer i årene som kommer, men disse bør først innarbeides som innsparingskrav når de er planlagt og besluttet gjennomført.

Kutt i tiltak

Nedleggelse av innbyggermagasinet "Bergensereren"

Stadig flere innbyggere blir digitale og det foreslås derfor å avvikle innbyggermagasinet Bergensereren. Det gir samtidig en miljøgevinst ved redusert papirbruk.

Koronasituasjonen gjør at det fortsatt kan bli behov for å sende informasjon til grupper av befolkningen i 2021.

Reduserte utgifter til reise

Byrådet har som ambisjon å redusere unødvendige reiser. Budsjettet til reising reduseres. Deltakelse på møter og konferanser skal i størst mulig grad skal skje ved bruk av digitale møteverktøy.

Øvrige inntektsendringer

Fordeling av utgifter til selvkostområder - oppjustering til forventet nivå i LRS

Som del av regnskapet for kommunens selvkostområder, inngår intern fordeling av utgifter for oppgaver som utføres av Lønns- og regnskapssenteret (LRS). Over tid har disse internt fordelte utgiftene økt noe mer enn den årlige prisjusteringen, og det foreslås derfor å oppjustere nivået på fordelte utgifter fra LRS til selvkostområdene med kr 0,6 mill. Beløpet er en framskrivning av nivået i regnskapet for 2019 (a konto) og 2020 (endelig avregning), justert for forventet lønn- og prisvekst.

Halvering av purregebyrer og inkassosalærer ved egeninnfordring

Regjeringen har gjennom forskriftsendring vedtatt å halvere purregebyrer og innfordringsgebyrer med ikrafttredelse fra 1.10.20. Forskriftsendringen ble publisert i pressemelding datert 19.06.20, og er en midlertidig løsning i påvente av pågående lovendringer på området. Forskriftsendringen medfører en reduksjon i kommunens inntekter med kr 3,2 mill. fra 2021.

Ny avtale om personvernombud for andre kommuner

Bergen kommune v/Seksjon for digitalisering og innovasjon har inngått en ny avtale om å ivareta oppgaven som personvernombud for andre kommuner. Avtalen medfører en økning i inntekter på kr 0,2 mill. per år fra 2021.

Overføring av skatteoppkreverfunksjonen fra Kemneren til Skatteetaten - bortfall av inntekter

Skatteoppkreverfunksjonen i kommunene blir overført til Skatteetaten med virkning fra 1.11.20. Effekten av virksomhetsoverdragelsen innarbeides i økonomiplanen med helårsvirkning fra 2021.

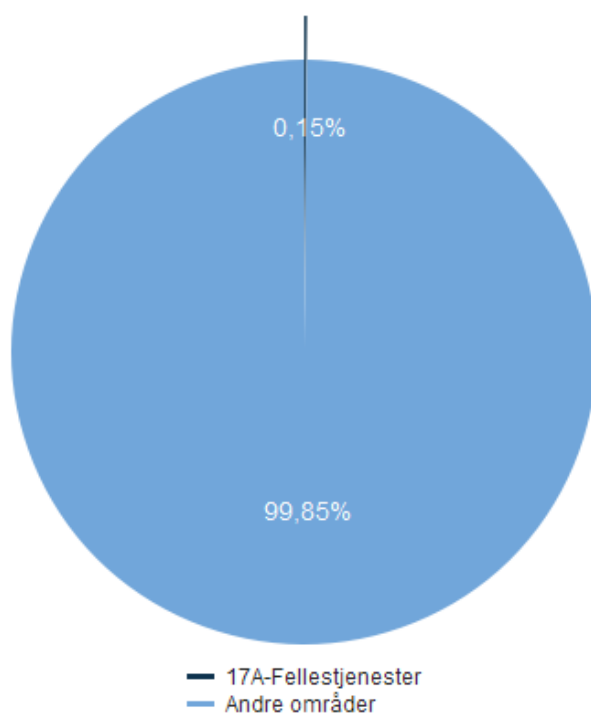
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Ferdig år	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum		
		Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjektutgift	Ørem. fin.	Netto prosjektutgift	2021	2022	2023	2024	2021-24	
Aktivitetsbaserte arbeidsplasser, samlokalisering – BASB	2022		IA	56,8	0,0	56,8	30,9	25,9	0,0	0,0	56,8	
Avlastning/eliminering - bortsetningsarkiver	2021	BR 1363-12	14,4	22,3	0,0	22,3	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	
Backupløsning	2022		IA	18,0	0,0	18,0	9,0	9,0	0,0	0,0	18,0	
BASB Investeringsprosjekter IKT – sekkepost	2024		IA	8,5	0,0	8,5	2,5	2,0	2,0	2,0	8,5	
Bergen Rådhus – innvendig oppgradering	2021	BY 158/18	350,0	439,3	0,0	439,3	228,2	54,1	0,0	0,0	282,3	
Bergen Rådhus - inventar og utstyr	2021		IA	40,0	0,0	40,0	39,3	0,0	0,0	0,0	39,3	
Bergen rådhus - utvendig rehabilitering	2021	BY 158/18	100,0	168,7	0,0	168,7	55,1	12,4	0,0	0,0	67,5	
Betalingsløsning	2021	AD 2018/45021-1	5,0	11,0	0,0	11,0	6,0	0,0	0,0	0,0	6,0	
Brannsikring Byarkivet	2021	AD 2014-00494-67	2,5	4,0	0,0	4,0	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0	
Digital fornyelse og tjenesteutvikling i Byarkivet	2022		IA	4,3	0,0	4,3	2,0	2,0	0,0	0,0	4,0	
Digital kompetansekartlegging og -planlegging	2021	AD 2018/39776-1	1,0	1,0	0,0	1,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	
Digitalisering av analoge arkiv	2021	201300455-58	IA	4,5	0,0	4,5	0,7	0,0	0,0	0,0	0,7	
Digitalisering av LRS	2022	2019/46000-2	5,6	5,6	0,0	5,6	2,3	0,7	0,0	0,0	2,9	
Digitalt førstevalg - Bookingløsning	2021	AD 2020/14223	IA	4,0	0,0	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	4,0	
ENØK-prosjekter	Løpende						3,0	3,0	3,0	3,0	12,0	
Innføring av arbeidsplasskonsept – innredning av administrasjonslokaler	2021		IA	9,2	0,0	9,2	8,8	0,0	0,0	0,0	8,8	
Kommunehuset Nesttun - luftbehandlingsanlegg og oppgradering	2021		IA	13,5	0,0	13,5	13,5	0,0	0,0	0,0	13,5	
Kundestøttesystem	2021	2019/76751-1	IA	9,5	0,0	9,5	1,5	0,0	0,0	0,0	1,5	
Mindre bygginvesteringer - sekkepost	Løpende						22,0	22,0	22,0	20,0	86,0	
Ny løsning for kursadministrasjon	2020		IA	0,0	0,0	0,0	-1,2	0,0	0,0	0,0	-1,2	
Nytt fagsystem eiendomsskatt	2022		IA	3,0	0,0	3,0	1,5	1,5	0,0	0,0	3,0	
Oppgradering og utvidelse av IKT-infrastruktur	Løpende						7,2	7,2	7,2	7,2	28,8	
Samfunnssikkerhetens hus	2021		IA	19,0	0,0	19,0	14,0	0,0	0,0	0,0	14,0	
Sum investeringsprosjekter				478,5	842,1	0,0	842,1	453,1	139,8	34,2	32,2	659,3

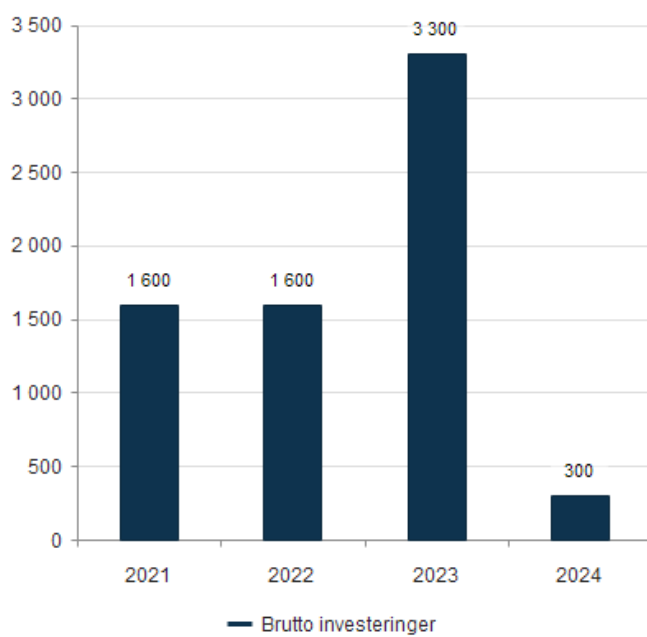
17A-Fellestjenester

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

På tjenesteområdet fellestjenester er den største budsjettposten interne fellestjenester. Her utgiftsføres kommunens utgifter til gruppeliv, - yrkesskade og ulykkesforsikring for alle ansatte i kommunen og andre som har rett til slike ytelser. Forsikringsutgiftene fordeles regnskapsmessig på de tjenester/tjenesteområder/bedrifter der avlønningen skjer.

Bergensalliansen

Bergensalliansens aktiviteter budsjetteres innen tjenesteområde fellestjenester. Her inngår i sum utgifter og inntekter, men med netto null i budsjetttramme. Bystyret vedtok i sak 251-10 at Bergen kommune skulle gå inn som medlem i alliansen på de premisser som fremgår av saksutredningen, deriblant at Bergen kommune skal være vertskommune og ha ansvar for regnskap, økonomi og personal.

Kontor for skjenkesaker

Kontor for skjenkesaker har ansvar for den administrative forvaltningen av kommunens arbeid etter Serverings- og alkoholloven. Arbeidet omfatter saksbehandling av søknader om serverings- og/eller skjenkebevillinger. Kontoret har også ansvaret for gjennomføringen av kunnskapsprøven og etablererprøven. I tillegg har kontoret ansvar for kontroll av serverings-, salgs- og skjenkesteder og saksforberedelse av inndragningssaker.

Kontoret behandler søknader om ambulerende bevillinger, bevillinger til en enkelt bestemt anledning, samt søknader om utvidelse av skjenkearealet for en enkelt anledning, søknader om endring av styrer og stedfortreder, søknader om utvidelse av skjenketiden for en enkelt anledning og for behandling av søknader om dispensasjoner fra åpningstidsbestemmelsene ved nattklubber. Kontoret utfakturerer bevillingsgebyr, holder og fakturerer kurs i Ansvarlig Alkoholhåndtering, og forbereder klagesaker til Fylkesmannen.

På tjenesteområdet fellestjenester er den største budsjettposten interne fellestjenester. Her utgiftsføres kommunens utgifter til gruppeliv-, yrkesskade- og ulykkesforsikring for alle ansatte i kommunen og andre som har rett til slike ytelser. Ved slutten av året fordeles disse utgiftene til riktig tjenesteområde for å sikre riktig KOSTRA-rapportering. Selvkosttjenestene blir også belastet med sin andel.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		26 469	26 469	26 469	26 469
Sum Lønns- og prisvekst mv.		58	58	58	58
Sum Tekniske justeringer		280	280	280	280
Prisjustering og diverse endringer		338	338	338	338
Konsekvensjustert ramme		26 808	26 808	26 808	26 808
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Justering av forsikringsutgifter	Arbeid, sosial og bolig	-523	-797	-845	-845
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-523	-797	-845	-845
Nye engangstiltak					
Skeivt Kristent nettverk	Kultur, mangfold og likestilling	250	0	0	0
Sum Nye engangstiltak		250	0	0	0
Utgående engangstiltak					
Skeiv verden	Kultur, mangfold og likestilling	-250	-250	-250	-250
Skeivt Kristent nettverk	Kultur, mangfold og likestilling	-250	-250	-250	-250
Tilskudd til forskningsprosjekt om strukturell rasisme i Bergen	Kultur, mangfold og likestilling	-750	-750	-750	-750
Sum Utgående engangstiltak		-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Nye tiltak og realendringer budsjett		-1 523	-2 047	-2 095	-2 095
Ramme 2021-2024		25 284	24 760	24 713	24 713

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan				
			2019	2020	2021	2022	2023
Driftsutgifter							
Lønn	7 308	8 751	8 809	8 809	8 809	8 809	
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	6 634	25 356	24 833	24 559	24 511	24 511	
Overføringsutgifter	7 216	1 749	1 029	779	779	779	
Finansutgifter	165	0	0	0	0	0	
Sum Driftsutgifter	21 323	35 855	34 670	34 146	34 099	34 099	
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-8 654	-7 941	-7 941	-7 941	-7 941	-7 941	
Refusjoner	-1 923	-1 445	-1 445	-1 445	-1 445	-1 445	
Overføringsinntekter	-5 034	0	0	0	0	0	
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-254	0	0	0	0	0	
Sum Driftsinntekter	-15 865	-9 386	-9 386	-9 386	-9 386	-9 386	
Sum	5 459	26 469	25 284	24 760	24 713	24 713	

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	922	-12	-12	-12	-12	-12
Finans, næring og eiendom	1 266	641	641	641	641	641
Eldre, helse og frivillighet	-371	1 676	1 676	1 676	1 676	1 676
Klima, miljø og byutvikling	3 459	2 141	3 541	3 541	3 541	3 541
Arbeid, sosial og bolig	0	19 622	19 099	18 825	18 778	18 778
Kultur, mangfold og likestilling	0	250	280	30	30	30
Fellesposter - bykassen	183	2 150	58	58	58	58
Sum	5 459	26 469	25 284	24 760	24 713	24 713

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bergensalliansen	0	-12	-12	-12	-12	-12
Interne fellestjenester	-27	19 622	19 099	18 825	18 778	18 778
Bevillingsfunksjon/skjenkekontroll	-197	1 657	1 710	1 710	1 710	1 710
Div. tilskudd	996	1 019	299	49	49	49
Offentlige toaletter	4 688	4 183	4 188	4 188	4 188	4 188
Sum	5 459	26 469	25 284	24 760	24 713	24 713

Utfordringer og strategi

Bergen skal være en trygg by å ferdes i. Byrådet ønsker å intensivere arbeidet med å få ned den alkoholrelaterte volden i Bergen. Alle skal føle seg trygge og byrådet vil aldri slå seg til ro med at deler av byen kan oppleves som utrygg. Byrådet mener dessuten at det er svært viktig å ivareta intensjonen bak alkoholloven, som er å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Covid-19 pandemien

Den pågående covid-19 pandemien har ringvirkninger også for utelivsnæringen og kontor for skjenkesaker sin kontrollvirksomhet.

I tillegg til ordinære skjenkekontroller har skjenkekontoret også fått ansvar for å kontrollere om smittevernkrav etterleves på serverings- og skjenkesteder.

Alkohol er det rusmiddelet som koster samfunnet mest både i form av lidelse og belastning av helsetjenesten. Forebygging og behandling av skadevirkninger av alkohol må prioriteres. Ved behandlingen av [statusrapport for Folkehelseplan for Bergen 2015-2025](#) i januar 2019 besluttet bystyret at forebygging av alkoholmisbruk og alkoholrelaterte skader skulle være et av satsingsområdene for folkehelsearbeidet fremover. I 2020 ble [nye retningslinjer for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger i Bergen kommune for bevillingsperioden 2020-2024 og forskrift om salgs-, skjenke- og åpningstider i Bergen kommune](#) lagt frem for bystyret.

Retningslinjer for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger og forskrift om salgs-, skjenke- og åpningstider, utgjør sammen med Bergen kommune sin [Plan for rusfeltet 2018-2022](#) og [Folkehelseplan](#), Bergen kommune sin alkoholpolitiske handlingsplan jf. [Alkoholloven §1-7 d](#).

Byrådet har hatt fokus på at kontor for skjenkesaker skal føre tilstrekkelig med tilsyn og kontroller av salgs- og skjenkesteder. Av alkoholforskriften § 9-7, fremkommer det at kommunen skal kontrollere hvert salgs- og skjenkested minst en gang årlig og til sammen årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder. Byrådet legger hvert år frem [årsrapport for kontroll av salgs- og skjenkesteder og utsalgssteder for tobakk](#) for bystyret.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk

for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Forebygge overskjenking, hindre skjenking til mindreårige, redusere vold og ordensforstyrrelser ved å bidra til god dialog og opplæring	Antall møter i "Trygg Bergen" mellom partene i utelivsbransjen.	4	0	4	4
En rettferdig og inkluderende by						
Norges grønneste storby						
Trygg økonomistyring						

Virkemiddel for å nå mål

Byrådet skal fortsatt videreutvikle samarbeidet mellom partene i utelivsbransjen. Kontor for skjenkesaker skal ha faste møter i «Trygg Bergen» med deltakelse fra politiet, Kompetansesenter Rus (Korus) og skjenkenæringen. Byråd for eldre, helse og frivillighet deltar på møtet årlig.

Et godt samarbeid mellom partene i utelivsbransjen er avgjørende for at byrådet skal nå det overordnede målet for skjenkepolitikken – en tryggere by for byens befolkning. Målet er å redusere overskjenking, skjenking til mindreårige, rusrelatert vold og ordensforstyrrelser.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall kontroller av salgs- og skjenkebevillinger	1 996	1 977	2 450	1 914	1 914	1 914	1 914	
Antall salgsbevillinger	177	189	178	178	178	178	178	
Antall skjenkebevillinger	387	410	402	402	402	402	402	
Årlige kontroller utover lovens minstekrav (i %)	18,0 %	10,0 %	41,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	

Nedjustering til aktivitetsnivået

Justering av forsikringsutgifter

Det er behov for justering av avsetning forsikringsutgifter i perioden, og budsjettet tilpasses det forventede utgiftsnivået.

Nye engangstiltak

Skeivt Kristent nettverk

Byrådet foreslår å omdisponere kr. 0,25 mill. til Skeivt Kristent nettverk som et engangstilskudd i 2021.

Utgående engangstiltak

Skeiv verden

Engangstiltak utgår.

Skeivt Kristent nettverk

Engangstiltaket bevilget i budsjettet for 2020 utgår.

Tilskudd til forskningsprosjekt om strukturell rasisme i Bergen

Engangstiltaket utgår fra 2021.

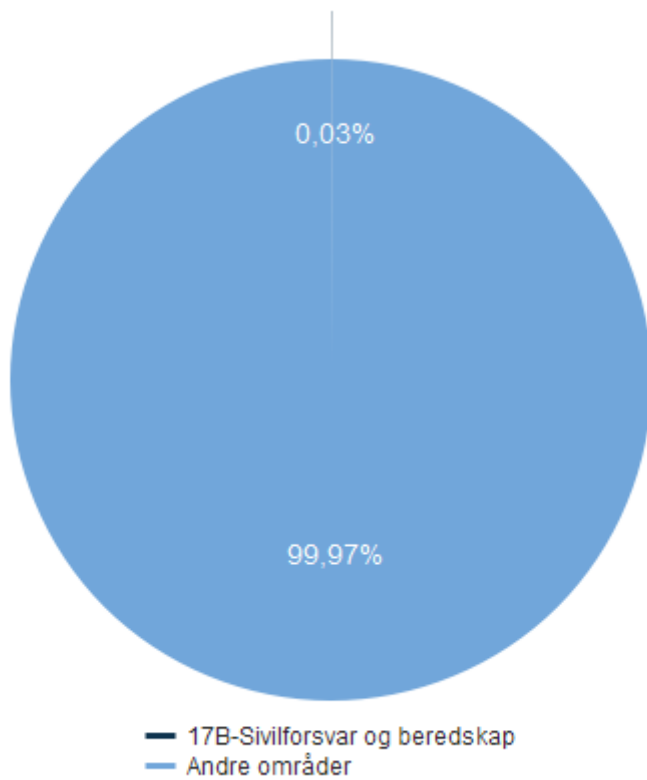
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

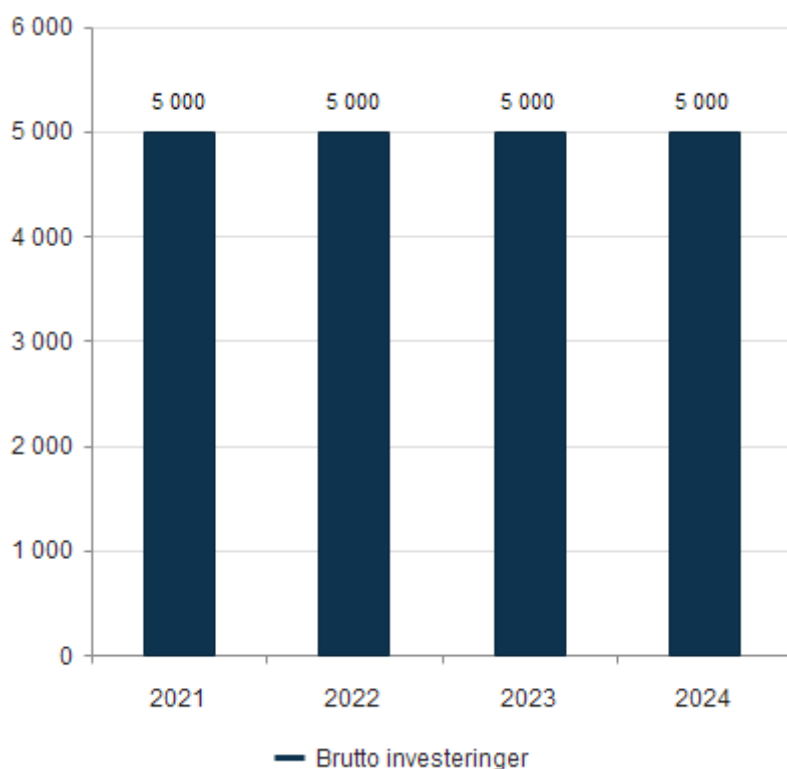
Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024	2021-24
Offentlige toaletter	2024		IA	7,2	0,0	7,2	1,6	1,6	3,3	0,3	6,8
Sum investeringsprosjekter			0,0	7,2	0,0	7,2	1,6	1,6	3,3	0,3	6,8

17B-Sivilforsvar og beredskap

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter utgifter til lager og vedlikehold av Sivilforsvarets materiell, som kommunene har ansvar for å lagre og vedlikeholde, samt drift og vedlikehold av kommunens tilfluktsrom.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020	3 154	3 154	3 154	3 154
Sum Generelt inntektskrav	-41	-41	-41	-41
Prisjustering og diverse endringer	-41	-41	-41	-41
Konsekvensjustert ramme	3 113	3 113	3 113	3 113
Ramme 2021-2024	3 113	3 113	3 113	3 113

Sammendrag budsjett

Driften innen tjenesteområdet videreføres på samme nivå som i 2020.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	4 127	3 577	3 577	3 577	3 577	3 577
Overføringsutgifter	646	888	888	888	888	888
Finansutgifter	2 282	2 138	2 138	2 138	2 138	2 138
Sum Driftsutgifter	7 055	6 602	6 602	6 602	6 602	6 602
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 145	-1 140	-1 181	-1 181	-1 181	-1 181
Refusjoner	-2 178	-2 309	-2 309	-2 309	-2 309	-2 309
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-144	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-3 467	-3 449	-3 490	-3 490	-3 490	-3 490
Sum	3 588	3 154	3 113	3 113	3 113	3 113

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	1 214	1 113	1 113	1 113	1 113	1 113
Finans, næring og eiendom	2 374	2 041	2 041	2 041	2 041	2 041
Fellesposter - bykassen	0	0	-41	-41	-41	-41
Sum	3 588	3 154	3 113	3 113	3 113	3 113

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap Budsjett		Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tilfluktsrom	2 374	2 041	1 999	1 999	1 999	1 999
Sivilforsvar / akutt beredskap	1 214	1 113	1 113	1 113	1 113	1 113
Sum	3 588	3 154	3 113	3 113	3 113	3 113

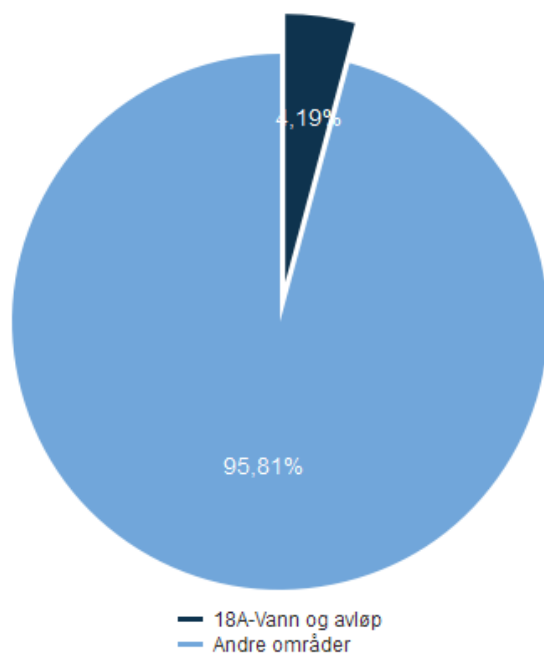
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto	2021	2022	2023	2024	2021-24
Tilfluktsrom - oppgradering mv	2024		IA	20,0	0,0	20,0	5,0	5,0	5,0	5,0	20,0
Sum investeringsprosjekter				0,0	20,0	0,0	20,0	5,0	5,0	5,0	20,0

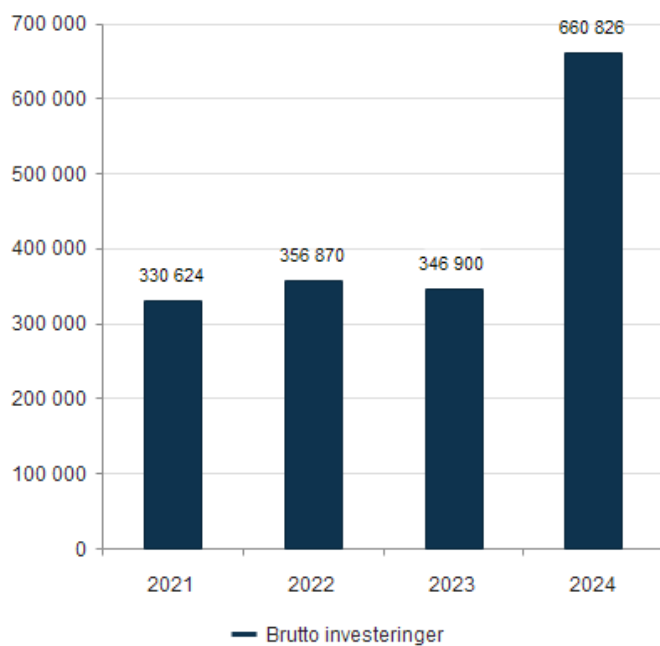
18A-Vann og avløp

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet vann og avløp omfatter vannforsyning og avløpshåndtering for byens innbyggere og virksomheter. Området omfatter også det kommunale overvannssystemet. Ansvaret for VA-tjenestene ligger til Vann- og avløpsetaten. Vann og avløp er fullt ut finansiert gjennom kommunale gebyrer og bruk av tidligere års opparbeidede fondsmidler. Midlene kan kun brukes til VA-formål (innen vann- og avløpssektoren).

Etaten jobber systematisk for å levere god tjenestekvalitet og god effektivitet gjennom å ta vare på og videreutvikle eksisterende VA-infrastruktur og tilpasse byen til et mer krevende klima. Mye av arbeidet som gjøres skjer i tett samarbeid med øvrige etater i kommunen og andre infrastruktureiere. Effektivitet og kvalitet måles og sammenlignes med andre kommuner (benchmarking). Publikum skal oppleve god kundeservice og informasjon. Brukerundersøkelsen fra 2020 viser at 94 % av innbyggerne er fornøyd med VA-tjenestene.

Hovedprioriteringer

Rent og trygt vann i springen og forsvarlig håndtering av avløpsvann er viktige oppgaver for en velfungerende by. Byrådet fortsetter satsingen på utbygging av sikker og stabil vannforsyning, oppgradering av de mindre rensanleggene og sanering av avløp både som egne prosjekt og i forbindelse med andre aktørers gjennomføring av store infrastrukturprosjekt som bybaneutbygging, ny E39 og bygging av det nye Sotrasambandet.

Mer vann og nedbør legger også ekstra press på infrastrukturen som skal håndtere vann og avløp. Byrådet vil styrke fornying av både vannledninger og avløpsledninger for å ivareta ledningsnettets funksjon og unngå ledningsbrudd. Fornying av avløpsledninger ved å separere avløp fra overvann bidrar til bedre overvannshåndtering.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		-648	-648	-648	-648
Sum Lønns- og prisvekst mv.		14 470	14 470	14 470	14 470
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		-22 195	-16 164	15 401	38 414
Sum Tekniske justeringer		-90	-90	-90	-90
Prisjustering og diverse endringer		-7 815	-1 784	29 781	52 794
Konsekvensjustert ramme		-8 463	-2 432	29 133	52 146
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå Klima, miljø og byutvikling		-380	-380	-380	-380
Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå Klima, miljø og byutvikling - Bergen Vann		14 910	14 910	14 910	14 910
Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå Klima, miljø og byutvikling - VA drift		-2 850	-2 850	-2 850	-2 850
Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå Klima, miljø og byutvikling - VA prosjekter		14 620	5 320	-14 680	-14 680
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		26 300	17 000	-3 000	-3 000
Nye tiltak					
Aktivtetsvekst pga. nye VA-anlegg og ledningsnett Klima, miljø og byutvikling		4 000	8 000	12 000	16 000
Endring i beregnet renteinntekt på selvkostfondene Klima, miljø og byutvikling		1 410	3 230	3 970	3 970
Endring i beregnet renteinntekt på selvkostfondene Klima, miljø og byutvikling		350	-720	-810	30
Endring i renteutgifter på VA-investeringer Klima, miljø og byutvikling		-43 655	-46 506	-44 421	-43 374
Endring i renteutgifter på VA-investeringer Klima, miljø og byutvikling		10 400	18 300	28 800	28 800
Endring i selvkostavskrivninger for VA Klima, miljø og byutvikling		8 400	27 800	44 300	44 300
Endring i selvkostavskrivninger for VA Klima, miljø og byutvikling		-5 700	-16 100	-24 700	-14 900
Sum Nye tiltak		-24 795	-5 996	19 139	34 826
Øvrige inntektsendringer					
Gebyrendring for vann- og avløpstjenestene Klima, miljø og byutvikling		50 590	76 460	83 110	44 410
Gebyrendring innen VA Klima, miljø og byutvikling		-39 670	-81 070	-124 420	-124 420
Redusert salg av elkraft og elsertifikater Klima, miljø og byutvikling		1 300	1 300	1 300	1 300

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Salg av biogass	Klima, miljø og byutvikling	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum Øvrige inntektsendringer		6 220	-9 310	-46 010	-84 710
Nye tiltak og realendringer budsjett		7 725	1 694	-29 871	-52 884
Ramme 2021-2024		-738	-738	-738	-738

Sammendrag budsjett

Vann- og avløpsvirksomheten til kommunen er fullt ut gebyrfinansiert.

Høy innsats på fornying av både vann- og avløpsledninger for å unngå ledningsbrudd og ivareta ledningsnettets funksjon fortsetter.

Budsjettet er justert for forventet lønns- og prisstigning samt aktivitetsendringer bl.a. innen sikring av damanlegg og gjennomførte investeringer som skal driftes. I tillegg er det justert for endringer i kalkulatoriske kostnader, både som følge av nye investeringer og lavere kalkulasjonsrente enn tidligere. Endringene salderes mot områdenes selvkostfond slik at driften balanserer.

Siden både vann og avløp har relativt store fondsmidler, er det lagt til grunn at vanngebyret holdes uendret og avløpsgebyret settes ned med 4 %.

I sum vil dette bidra til en planlagt nedbygging av selvkostfondene innenfor selvkostforskriftens rammer.

[Premisser for gebyrregulativet 2021 for vann og avløp](#) gir utdypende detaljer.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap		Økonomiplan			
	2019	Budsjett 2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	80 651	96 327	95 067	95 067	95 067	95 067
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	269 185	322 380	343 300	334 000	314 000	314 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	292 986	287 800	312 820	316 820	320 820	324 820
Overføringsutgifter	2 210	2 160	2 160	2 160	2 160	2 160
Finansutgifter	318 560	288 152	257 597	271 646	297 961	321 358
Sum Driftsutgifter	963 592	996 819	1 010 944	1 019 693	1 030 008	1 057 405
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-927 919	-943 800	-937 580	-953 110	-989 810	-1 028 510
Refusjoner	-5 479	-2 177	-2 177	-2 177	-2 177	-2 177
Overføringsinntekter	0	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-24 758	-46 990	-67 425	-60 644	-34 259	-22 956
Sum Driftsinntekter	-958 155	-997 467	-1 011 682	-1 020 431	-1 030 746	-1 058 143
Sum	5 437	-648	-738	-738	-738	-738

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klima, miljø og byutvikling	3 921	3 852	3 852	3 852	3 852	3 852
Fellesposter - bykassen	1 071	-4 500	-4 590	-4 590	-4 590	-4 590
Sum	5 437	-648	-738	-738	-738	-738

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Administrasjon - vann og avløp	9 736	10 010	10 010	10 010	10 010	10 010
Produksjon av vann	84 996	81 148	94 548	97 048	101 348	106 148
Distribusjon av vann	-104 992	-103 711	-110 151	-115 601	-125 061	-131 511
Avløpsrensing	217 834	222 335	221 905	224 505	226 805	230 305
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	-278 789	-282 560	-256 630	-262 110	-272 470	-276 220
Tømming av slamavskillere	192	130	-925	-894	-909	-896
Selvkostrenter - vann og avløp	76 460	76 500	45 005	50 804	64 039	65 926
Overføring fra kommunale foretak - Vann og avløp	0	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Sum	5 437	-648	-738	-738	-738	-738

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Produktivitet						
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1) *	2 896	2 980	2 371	2 506	2 806	3 203
Dekningsgrad						
Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,5 %	0,5 %	1,0 %	0,7 %	1,1 %	0,7 %
Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste (B)	95,0 %	94,7 %	95,5 %	96,8 %	97,9 %	95,1 %
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	94,0 %	94,0 %	88,7 %	92,4 %	96,1 %	89,2 %
Kvalitet						
Avløp - Andel fornyet spillvannnett, gjennomsnitt for siste tre år (B)	0,9 %	0,8 %	1,3 %	1,0 %	1,8 %	0,8 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

Produktivitet

Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten

Årsgebyr for avløp er høyere enn de tre andre storkommunene, men lavere enn gjennomsnittet av ASSS-kommunene. Bergen har lang kystlinje og derfor relativt mange avløpsrensaneanlegg. Dette er forhold som har betydning for kostnadsnivå. I Bergen er det seks større og 14 mindre anlegg. De andre ASSS-kommunene med unntak av Tromsø, har kun to til tre større avløpsrensaneanlegg.

Vann - Årsgebyr for vannforsyning

Årsgebyr for vann er noe lavere enn både Trondheim og Oslo samt gjennomsnittet for ASSS-kommunene, men høyere enn Stavanger. Bergen har større geografiske og topografiske utfordringer sammenlignet med de andre store kommunene, med større spredning i tettstedsarealer og lengre kystlinje. Det kan nevnes at Bergen har fem vannbehandlingsanlegg i forhold til Oslo og Trondheim som har to. Stavanger er tilknyttet et interkommunalt vannbehandlingsanlegg som forsyner Stavanger, Sandnes og flere andre kommuner. Topografien gjør at Bergen har så mange som 91 trykkøkningsanlegg. Det tilsvarer mellom 3 og 6 ganger flere enn de andre storkommunene pr. km ledning.

Dekningsgrad

Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år

Dekningsgrad for andel fornyet kommunalt ledningsnett ligger noe under de andre kommunene og ASSS-kommunene. For vann har Bergen kommune fornyet noe mindre enn ASSS-kommunene. Det arbeides målrettet for å øke fornyingstakten. Målet er å fornye 0,7% av vannledningsnettet årlig.

Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste

Dekningsgrad for avløp er på samme nivå som Trondheim og gjennomsnittet for ASSS-kommunene.

Vann- Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning

Dekningsgrad for vann er på samme nivå som Trondheim og noe høyere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene.

Kvalitet

Avløp - Andel fornyet spillvannnett, gjennomsnitt for siste tre år

Fornyning av avløpsnettet i Bergen er litt under nivået i de tidligere år, men er fortsatt over ASSS-kommunene. Nivået ligger på same nivå som Stavanger, men under nivået for Oslo og Trondheim. Det arbeides målrettet for å øke fornyingstakten. Målet er å fornye 1% av avløpsnettet årlig.

Utfordringer og strategi

Vann- og avløpsetaten skal sikre byen tilstrekkelige mengder med rent og trygt drikkevann, nå og i fremtiden. Tilsvarende skal avløpsvann samles opp, transporteres og renses slik at vassdrag og sjøområder har god vannkvalitet.

Vann- og avløpssektoren møter nye og komplekse utfordringer gjennom klimaendringene som både kan gi mer regn og lengre tørkeperioder. Dette utfordrer både avløpssystemene og vannforsyningen. Ikke minst setter det nye krav til byens overvannsførende anlegg, som må kunne håndtere større og mer intense nedbørsituasjoner uten at dette skader byen. I kommunens hovedplaner for vannforsyning og avløp og vannmiljø 2019-2028 vedtatt i bystyret i 2019 belyses dette nærmere blant annet under kapittel 1: «Vann i den moderne byen» og i kommunedelplan for overvann.

En annen hovedutfordring for sektoren er å sikre en bærekraftig forvaltning av vann- og avløpsanleggene gjennom godt vedlikehold og tilstrekkelig fornyelse og utvikling av infrastrukturen i et langsiktig tidsperspektiv. FNs bærekraftsmål gir klare føringer også for utviklingen på vann- og avløpssektoren.

Strategien for å møte sektorens utfordringer handler om å sikre at kommunen har god kompetanse og kunnskap om utfordringene og en organisasjon som kan gjennomføre nødvendige tiltak. Dette er avgjørende for å sikre gode og effektive løsninger på dagens og morgendagens utfordringer. Det må videre sikres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for finansiering og gjennomføring av nødvendige tiltak.

Hovedplaner for vannforsyning og avløp og vannmiljø 2019-2028 ble behandlet i bystyret i 2019. Hovedplanene trekker nærmere opp utfordringsbildet og strategier for vann- og avløpssektoren i Bergen. I hovedplanene ble det også bestemt at kommunen overtar eierskap til stikkledninger for vann og avløp i offentlig bilvei fra 1.1.2020. Dette ble kommunisert til abonnentene høsten 2019 via brev samt informasjon på nettsider og i avis. Saker som faller inn under denne endringen behandles spesielt.

Vannforsyning

Bergen kommunes vannforsyningssystem har fem behandlingsanlegg (Svartediket, Espeland, Jordalsvatnet, Kismul, Sædalen) som produserer og leverer drikkevann til et sammenhengende distribusjonssystem. Denne løsningen gir Bergen kommune et av landets mest robuste vannforsyningssystemer. Alle vannbehandlingsanleggene har UV-desinfeksjon og dermed hygieniske barrierer mot parasitter i tillegg til bakterier. Terskelen for å sende ut føre-var kokevarsel er senket f.eks. i forbindelse med ledningsbrudd, reparasjoner og planlagt arbeid på nettet. I samsvar med hovedplan for vannforsyning er det utarbeidet forprosjekt for oppgradering av Espeland vannbehandlingsanlegg. Anlegget skal stå ferdig i 2026.

Vann- og avløpsetaten er tillagt ansvaret for byens dammer og gjennomfører tilsyn og oppgradering etter plan godkjent av NVE. Arbeidene med dam Munkebotn er startet opp igjen etter dambruddet i den midlertidige fangdammen 22. august 2018. Prosjektet er utvidet til å gjelde begge dammene i Munkebotsvatnet. Utføres i hovedsak 2021, slutføring første halvdel 2022.

Kontinuerlig fornying av vannledningsnettet er viktig for å holde tritt med det naturlige forfallet. Det kommunale vannledningsnettet utgjør 940 km ledninger. Ledningsnettet er av varierende kvalitet og alder, noe som fører til lekkasjer og bruddsituasjoner. Dette gjelder både offentlig og privat ledningsnett. Selv om vannforbruket de senere år er redusert betydelig gjennom lekkasjereparasjoner og ledningsfornyning, er det beregnet at nærmere 30 % av vannet går tapt i lekkasjer. Å heve standarden på ledningsnettet er viktig for forsynings sikkerheten. Det er særlig fokus på fornying av ledninger med høy risiko for skade (risikobasert fornyelse). Det er gjennomført analyser av teknisk tilstand, alder, ledningsmateriale og risikovurderinger som konkluderer med et fornyingsbehov på 0,7 % av vannledningsnettet og 1 % av avløpsnettet årlig. Dette er lagt til grunn i hovedplanene for vann og avløp og i årlige mål for fornying. Det er likevel i 2020 utarbeidet en 5-årsplan for fornying som legger opp til å fornye 8,5 km vannledninger pr. år (0,9 %). Planene gjennomgås og oppdateres årlig, blant annet for samordning med andre infrastrukturtiltak og øvrige utbyggingsplaner.

Til grunn for planene ligger at en skal sikre en trygg og bærekraftig forvaltning av vann- og avløpsnettet. Det legges vekt på at fornying i stor grad utføres med gravefrie metoder (No-Dig). Dette gjøres for at disse arbeidene skal gjennomføres effektivt og til minst mulig ulempe for publikum og skade på miljø. Vi deltar aktivt i Graveklubben ved fornying og bygging av teknisk infrastruktur. I tillegg blir vann- og avløpsledninger skiftet som følge av større tiltak på offentlige veier.

VA-etaten arbeider med å få opp fornyingstakten bl.a. ved hjelp av utarbeidede overordnede fornyingsplaner og større ressursinnsats. Den økte innsatsen finansieres gjennom bruk av midler fra selvkostfondet.

Vannforsyning – Standarden på kommunens tjeneste i 2019

Norsk Vanns benchmarkingsystem bedreVANN

Tabellen under viser beregning av kvalitetsindeks for kommuner med vurderingsområder for vann. Skala brukt er 0-4 der 4 er beste karakter og gir grønn status mens 0 er dårligste karakter og gir rød status.

	Personer tilknyttet tjenesten	Hygienisk betryggende drikkevann	Bruksmessig vannkvalitet	Leveringsstabilitet	Alternativ forsyning	Ledningsnettets funksjon	Vektet kvalitetsindeks - KI
Bergen	272 230	4	4	2	4	2	3,3
Oslo	701 491	4	4	4	0	2	3,2
Stavanger	135 130	4	4	4	4	2	3,6
Trondheim	205 682	4	4	4	4	2	3,6
vektning for kvalitetsindeks		40 %	15 %	15 %	10 %	20 %	

2019 rapport for bedreVANN er publisert. Bergen har et høyt nivå på sine tjenester, og vi er bedre enn landsgjennomsnittet. Når det gjelder vann ligger Bergen på samme nivå som de større kommunene, men noe lavere på vann på grunn av avbrudd i vannforsyningen (kategorien leveringsstabilitet), selv om dette utslaget skyldes planlagte avbrudd i forbindelse med vårt viktige arbeid med ledningsfornyelse. Karakteren 2 på ledningsnettets funksjon kommer av at lekkasjeprosenten er større enn 20 %, som er tilfellet for alle norske kommuner unntatt fire. Bergen jobber aktivt med å fornye ledningsnett, og har økende ambisjoner i årene fremover.

Avløpshåndtering

Det er en overordnet målsetting at sjøområdene skal ha god økologisk vannkvalitet i samsvar med forskrift for rammer for vannforvaltningen. Avløpsrensingen skal ligge på et nivå som ivaretar denne målsettingen, og transportsystemet skal ha en standard som sikrer vannkvaliteten i den enkelte, lokale vannforekomst. Det er seks hovedavløpsrenseanlegg og en rekke mindre renseanlegg i Bergen.

Bergen kommune fikk 14.10.2016 ny tillatelse for utslipp av avløpsvann i Bergen og Arna tettbebyggelse fra Fylkesmannen i Hordaland. Utslippstillatelsen omhandler bl.a. krav og frister til ROS-analyser, tilstandsregistrering og tiltaksplaner for ledningsnett, dokumentasjon av overløpsdrift, overvåking av resipienter og etablering av sekundærrensing for alt avløpsvann i Bergen og Arna tettbebyggelse. Kravet til sekundærrensing gjelder Garnes renseanlegg og 18 mindre renseanlegg, inkludert store slamavskillere. Frist for oppfyllelse av dette kravet er 31.12.2025, jfr. bystyresak 226-16, behandlet 21.09.2016.

Biogassanlegget er i full produksjon og leverer nå gass til drift av busser i Bergensområdet. Anlegget er en viktig del i satsingen på å utnytte fornybare ressurser til drivstoff i transportsektoren og spiller sammen med kommunale og nasjonale mål på dette området. Produksjonen i 2019 tilsvarte i underkant av 4 millioner km busstransport. Sammen med energiproduksjonen i vannforsyningsanlegget fra Gullfjellet er ca. 50 % av all energien til driften av vann- og avløpsanleggene nå fornybar. Satsing på biogass er i tråd med nasjonal tverrsektoriell biogasstrategi, der det fremgår at «biogass bør være en del av det pågående, langsiktige arbeidet med å omstille Norge til et lavutslippssamfunn.

Det er 1 200 km offentlige avløpsledninger i Bergen, inkludert overvannsledninger. Ledningsnett er av varierende kvalitet og alder. Det er viktig å sørge for en bærekraftig forvaltning av ledningsnett. Målet er å fornye 8,7 km avløpsledninger årlig. I områder med felles avløpssystem for spillvann og overvann arbeides det for å legge nye, separate overvannsledninger slik at mindre avløpsvann går i overløp.

Avløp - Standarden på kommunens tjeneste i 2019

Norsk Vanns benchmarkingsystem bedreVANN

Tabellen under viser beregning av kvalitetsindeks for kommuner med vurderingsområder for avløp. Skala brukt er 0-4 der 4 er beste karakter og gir grønn status mens 0 er dårligste karakter og gir rød status.

	Personer tilknyttet tjenesten	Overholdelse av renskrav	Tilførsel av kloakkutslipp	Kvalitet og bruk av slam	Overløpsutslipp avløpsnett	Ledningsnettets funksjon	Vektet kvalitetsindeks - KI
Bergen	257 610	2	4	4	4	4	3,2
Oslo	683 433	2	4	4	4	4	3,2
Stavanger	133 847	4	4	4	4	2	3,6
Trondheim	197 538	4	4	4	4	4	4
vektning for kvalitetsindeks		40 %	10 %	10 %	20 %	20 %	

2019 rapport for bedreVANN er publisert. Bergen har et høyt nivå på sine tjenester, og vi er bedre enn landsgjennomsnittet. For avløp ligger Bergen på samme nivå som Oslo. Når det gjelder overholdelse av renskrav får vi karakteren 2. Dette skyldes at 1 av de 5 rensanleggene ikke oppnådde tilstrekkelig antall tilfredsstillende prøver i løpet av året (dette anlegget hadde totalt 6 prøver som ikke tilfredsstilte kravet, mens det kun er tillatt å avvike fra kravet for 4 prøver). Det er fokus på optimal drift av rensanleggene. Dette bekreftes i Fylkesmannen sine kommentarer til rapport for 2019 data at «Kommunen sin rapportering på avløpsområdet viser at kommunen jobber godt for å tilfredsstille kravene i utslippstillatelsen»

Klimaendringer (økende nedbør og havstigning) gir større utfordringer for håndtering av regnvann/overvann. Arbeidet med å finne de gode løsningene for klimatilpasning har høy prioritet.

Det er utarbeidet en kommunedelplan for overvann som ble behandlet i bystyret 25.09.2019. Målsettingen for dette arbeidet er at det blir lagt til rette for helhetlig forvaltning av vannets kretsløp med nødvendig infrastruktur. Det innebærer å sikre gode og velfungerende overvannsløsninger som tar hensyn til sikkerhet, miljø og estetikk. VA-etaten, Plan- og bygningsetaten og Bymiljøetaten jobber nå sammen for å implementere planen. Hensikten med den er å ivareta overvannshåndtering og bidra til at det blir en integrert del av all arealplanlegging. Arealer skal planlegges slik at de sikres mot skader som følge av oversvømmelse/flom og klimaendringer. I tillegg har overvann en stor betydning for biologisk mangfold, blå-grønne løsninger og utforming av byrom. Bergen er første kommune som utarbeider en slik plan, som er en oppfølging av anbefalingene i *NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder - Som problem og ressurs*. Bymiljøetaten, Plan- og bygningsetaten og VA-etaten har samarbeidet for å implementere kommunedelplan Overvann i kommunens planarbeid.

Vann- og avløpsetaten er aktivt med i nasjonale fora som arbeider med klimatilpasning. Ved planlegging og bygging av VA-anlegg og utbyggingsområder blir det tatt hensyn til framtidige klimaendringer, bl.a. ved at løsninger for overvannshåndtering skal planlegges og vises i arbeidet med reguleringsplan.

Bergen kommune deltar også i EU-Interreg prosjektet BEGIN (*Blue green infrastructure through social innovation*) som har som mål å demonstrere hvordan byer kan bli mer robuste i forhold til klimaendringer ved å åpne lukkede bekkeløsninger og benytte blågrønne løsninger for overvannshåndtering. Transformasjon av Mindemyren til Mindebyen er et demonstrasjonsprosjekt i BEGIN.

Infrastrukturtiltak som videreføring av Bybanen, veiutbygging, bygging av bossnett og fjernvare gjør det nødvendig å legge om vann- og avløpsledninger. Tiltak gjennomføres i stor grad i større samarbeidsprosjekter med Graveklubben og Statens vegvesen og i tett samarbeid med øvrige etater i byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling. Det kreves store ressurser fra VA-etaten for å delta i denne typen fellesprosjekt.

Bygging av Bybanen til Fyllingsdalen er spesielt krevende i kommende periode. Traseen går gjennom Mindemyren som skal transformeres i samsvar med kommunedelplanen for området. Prosjektet legger premisser for fremdriften av gjennomføringen av planen, som bl.a. innebærer at kanalen mellom Solheimsvatnet og Kristianborgsvatnet åpnes opp. Deler av kostnadene er forutsatt gebyrfinansiert som overvannstiltak. Det medfører behov for store tiltak med omlegging og bygging av vann-, avløps- og overvannsanlegg (kanal Mindemyren). I tillegg til nødvendige omlegginger skal det som en del av prosjektet etableres ny hovedvannledning mellom Svartediket og Fyllingsdalen, ved at det legges ny vannledning fra Kronstad langs den nye banen og gjennom den nye sykkel- /rømningstunnelen gjennom Løvstakken. Det ble fattet gjennomføringsvedtak av bystyret 19.09.2018. VA-etaten jobber nært sammen med Bybanen Utbygging for å klargjøre omfang og kostnader ved nødvendige tiltak.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde arts mangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Publikum skal være fornøyd med standarden på vann- og avløpstjenestene som leveres. 90 % av de spurte skal være svært fornøyd eller ganske fornøyd med standarden på tjenestene.	Spørreundersøkelse, prosentandel som er fornøyd eller ganske fornøyd.	94,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
En rettferdig og inkluderende by	Vannforsyningsystemet skal levere godt og hygienisk sikkert drikkevann til abonnentene.	Prosentandel rutinemessige vannanalyser med god hygienisk vannkvalitet.	99,9 %	99,9 %	99,9 %	99,9 %
Norges grønneste storby	Alle offentlige badeplasser skal ha badevannskvalitet og 70 % av disse skal være i beste kategori.	Prosentandel av offentlige badeplasser som er i beste kategori når det gjelder badevannskvalitet	100,0 %		70,0 %	75,0 %
	Reguleringsplaner og tilhørende rammeplaner for vann og avløp skal identifisere, dimensjonere og sikre arealer for overvannshåndtering.	Prosentandel reguleringsplaner med VA-rammeplan	100,0 %		90,0 %	95,0 %
	Totalt årlig vannforbruk skal reduseres.	Målt årlig vannforbruk (prognose i mill. m3)	32,6	32,5	31,5	30,5
	Vannforekomster skal ha god økologisk vannkvalitet og avløpshåndteringen skal ligge på et nivå som ivaretar dette.	Antall av de fem store avløpsrensaneanleggene der bunnforholdene ved utslippspunktene tilsvarer klasse 3 (moderat tilstand) eller bedre.	2	2	2	4
		Antall av de fem store avløpsrensaneanleggene der vannkvalitet ved utslippspunktene tilsvarer klasse 2 (god tilstand) eller bedre.	5	5	5	5
Trygg økonomistyring	Avløpsnettet skal fornyes for å sikre tilfredsstillende funksjon	Total lengde offentlig nett fornyet. Målemetode målt ledningslengde i km	1,8	8,7	8,7	10,0
	Bergen skal satse på fornybar energi ved at ressursene i avløpsslammet skal utnyttes ved produksjon av biogass.	Produksjon av gass målt i mill. kWh	14,5	12,0	15,0	18,0
	Bergen skal satse på fornybar energi ved at vann fra drikkevannskilder i Gullfjellet skal utnyttes til produksjon av strøm.	Produksjon av kraft målt i mill. kWh	7	7	7	7

Fornyning av vannledningsnett skal være på et nivå som ivaretar leveringssikkerheten på lang sikt	Andel av total lengde ledninger fornyet. Målemetode måling av ledningslengde i km.	2,8	8,5	8,5	9,0
---	--	-----	-----	-----	-----

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet vann og avløp;

En rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

- Bergen skal dekke etterspørselen etter vann med drikkevannskvalitet.

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen

- Bergen skal ta hånd om avløpsvann slik at miljøskade og sjenerende forhold ikke oppstår.
- Vannforekomsten skal ha god økologisk vannkvalitet og avløpshåndteringen skal ligge på et nivå som ivaretar dette. God vannkvalitet skal muliggjøre realisering av sentrumsnære badeplasser.
- Bergen skal ha en robust overvannshåndtering som ivaretar hensyn til miljø og klimautvikling.

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke

- Bergen skal tilby tjenester som skal være preget av kvalitet, effektivitet og forutsigbarhet gjennom kort saksbehandlingstid og vektlegging av digitaliserte og innovative løsninger.

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

- Bergen skal bygge offentlig infrastruktur (vann- og avløpsnett) som gir varig verdiskaping. Det skal være kvalitet i det vi bygger og leverer, og løsningene skal være innovative, bærekraftige og gjennomførbare. Det skal sikres robust finansiering av nødvendig fornyelse og oppgradering av VA-anleggene.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Resultat 2018	Resultat 2019	Anslag 2020	Anslag 2021	Anslag 2022	Anslag 2023	Anslag 2024	Beskrivelse
Antall avgitte uttalelser til reguleringsplaner	79	58	0	100	100	100	100	
Antall forhåndsuttalelser om tilknytning	730	635	0	800	800	800	800	
Antall km fornyet avløpsledning	6,5	5,3	0,0	8,7	8,7	8,7	10,0	
Antall km fornyet vannledning	4,7	5,4	0,0	8,5	8,5	8,5	9,0	
Tilfredsstillende vannprøver for farge, i prosent	100	100	0	100	100	100	100	
Tilfredsstillende hygieniske prøver, i prosent	99,9 %	99,8 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
Årlig vannproduksjon (mill. m3)	33,3	32,6	0,0	32,5	31,5	31,0	30,5	

Oppjustering til aktivitetsnivået

Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå

Tilpasning til aktivitetsnivå

Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå - Bergen Vann

Tilpasning til aktivitetsnivå

Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå - VA drift

Tilpasning til aktivitetsnivå

Justering av budsjettet til reelt aktivitetsnivå - VA prosjekter

Tilpasning til aktivitetsnivå

Nye tiltak

Aktivtetsvekst pga. nye VA-anlegg og ledningsnett

Nye anlegg og økte kvalitetskrav

Endring i avskrivningsgrunnlag og redusert kalkulatorisk rente for selvkostområdene vann og avløp

Renteutgift ny sats 1,2 %

Endring i beregnet renteinntekt på selvkostfondene

Endring i beregnet renteinntekt på selvkostfondene

Endring i renteutgifter på VA-investeringer

Endring i renteutgifter på VA-investeringer

Endring i selvkostavskrivninger for VA

Endring i selvkostavskrivninger for VA

Øvrige inntektsendringer

Gebyrendring for vann- og avløpstjenestene

Prognose foregående år +0%

Redusert salg av elkraft og elsertifikater

Redusert salg elkraft og elsertifikater

Salg av biogass

Salg biogass

Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

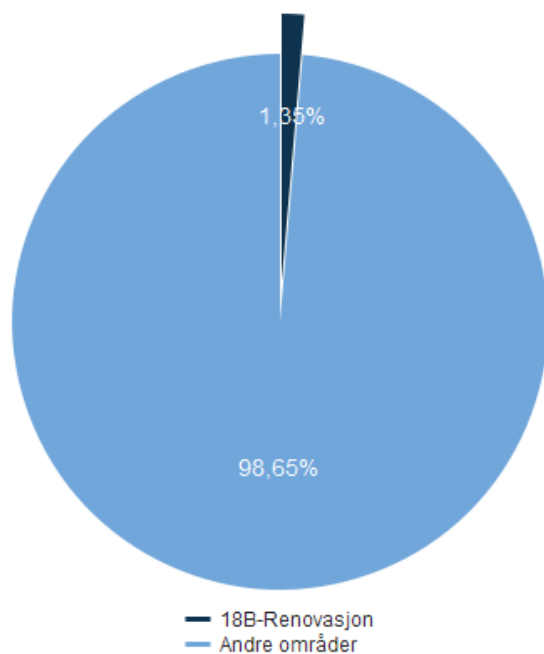
Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum 2021-24	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	2021	2022	2023	2024		
Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	Løpende					4,0	4,0	4,0	20,0	32,0	
Avløpsrensing	Løpende					4,0	4,0	4,0	20,0	32,0	
Blomsterdalen - Hjellestad va-anlegg	2021	KFIN152/17	31,0	22,2	0,0	22,2	8,6	0,0	0,0	8,6	
Bontelabo avløpspumpestasjon	2021		IA	2,5	0,0	2,5	2,5	0,0	0,0	2,5	
Breviksveien	2021		IA	4,6	0,0	4,6	1,9	0,8	0,0	2,6	
Bybanen sentrum - Fyllingsdalen, va-anlegg	2024	BY213/18	659,5	665,1	0,0	665,1	62,1	75,2	30,0	377,6	544,9
Carl Konows gate, separer overvann	2022		IA	8,0	0,0	8,0	1,6	2,5	0,0	0,0	4,1
Distribusjon av vann	Løpende					1,7	4,0	4,0	20,0	29,7	
Espeland vannbehandlingsanlegg	2025		IA	410,4	0,0	410,4	27,7	62,0	101,0	39,1	229,8
Fanahammeren - Rådal avløpsanlegg	2023	FU 65/20	IA	25,5	0,0	25,5	14,1	0,6	8,1	0,0	22,8
Fjell - Bergen reservevannforsyning	2024	BY29/18	50,0	60,0	0,0	60,0	0,0	0,0	0,0	59,9	59,9
Fleslandsveien - Fleslandsvika vannledning	2023		IA	16,1	0,0	16,1	0,4	4,4	6,0	0,0	10,8
Garnes renseanlegg oppgradering	2026		IA	299,9	0,0	299,9	27,7	20,6	50,6	50,6	149,5
Hamre - Rådal E39 va-anlegg	2022	BY208/15	140,0	181,6	0,0	181,6	11,5	19,5	0,0	0,0	31,0
Haraldsplass - Ulriksdal vannledning	2022		IA	34,8	0,0	34,8	23,9	10,5	0,0	0,0	34,4
Hjellestadvika fase 2 va-anlegg	2022	FU 52/20	IA	26,6	0,0	26,6	23,5	2,3	0,0	0,0	25,8
Hordnes vannforsyning	2022	BY112/19	31,0	26,5	0,0	26,5	2,9	6,2	0,0	0,0	9,1
Ibsens gate etappe 3 va-anlegg	2021		IA	14,6	0,0	14,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6
Indre Arna (Stuajordet) høydebasseng	2022		IA	10,1	0,0	10,1	4,7	4,3	0,0	0,0	9,0
Knappen avløpsrenseanlegg ventilasjon	2023		IA	10,5	0,0	10,5	7,3	2,0	0,7	0,0	10,0
Kvitura - Hope - Grimstad va-anl.	2022	KFIN57/16	30,0	42,0	0,0	42,0	15,8	12,0	16,4	0,0	44,2
Lagunen-Skjoldskiftet (Miljøløftet) separer overvann	2022		IA	3,6	0,0	3,6	1,8	1,8	0,0	0,0	3,6
Lien - M. Krohns gt. - Lothevn. separer overvann	2021		IA	10,6	0,0	10,6	7,3	0,0	0,0	0,0	7,3
Løvstakklien – Bøhmergt separer overvann (del3)	2021		IA	7,4	0,0	7,4	7,4	0,0	0,0	0,0	7,4
Løvstakklien - Bøhmergt. del 1 separer overvann	2022		IA	31,0	0,0	31,0	13,0	15,2	0,0	0,0	28,2
Løvstakklien - Bøhmergt. del 2 separer overvann	2025		IA	64,8	0,0	64,8	0,0	20,0	23,0	10,9	53,9
Mjølkeråen - Kvernevik va-anlegg	2024	BY32/19	171,0	166,3	0,0	166,3	17,7	36,3	36,3	36,3	126,6
Mynteviken va-anlegg del 2	2022			5,0	6,5	0,0	6,5	5,7	0,3	0,0	5,9

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Nedre Nygård avløpsanlegg	2023	UFKN 64-20	IA	22,4	0,0	22,4	6,7	6,3	2,5	0,0	15,5	
Nedre Nygård del 2 va-anlegg	2024		IA	17,1	0,0	17,1	0,6	2,8	5,8	5,4	14,6	
Nordnesbakken- Haugeveien separer overvann	2022		IA	8,6	0,0	8,6	3,8	0,5	0,0	0,0	4,3	
Nyhaugveien separer overvann	2022		IA	2,1	0,0	2,1	0,6	0,3	0,0	0,0	0,9	
Paradis områdeutbygging (trinn 3+4+6)	2023		IA	2,5	0,0	2,5	0,4	0,6	0,5	0,0	1,5	
Produksjon av vann	Løpende						4,0	4,0	4,0	20,0	32,0	
Skjold - Fjøsanger samkjøringsledning	2023		IA	73,0	0,0	73,0	4,5	19,0	50,0	0,0	73,5	
Sone sør høydebasseng	2022		IA	15,0	0,0	15,0	0,0	15,0	0,0	0,0	15,0	
Sotrasambandet, omlegg va-anlegg	2026		IA	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Starefossvingen overvannsanlegg	2021		IA	3,2	0,0	3,2	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0	
Strandgaten Nordnes separer overvann	2021		IA	11,1	0,0	11,1	6,2	0,0	0,0	0,0	6,2	
Toppe høydebasseng, borehullsledning	2021		IA	4,0	0,0	4,0	2,5	0,0	0,0	0,0	2,5	
Sum investeringsprosjekter				1 117,5	2 311,4	0,0	2 311,4	330,6	356,9	346,9	660,8	1 695,2

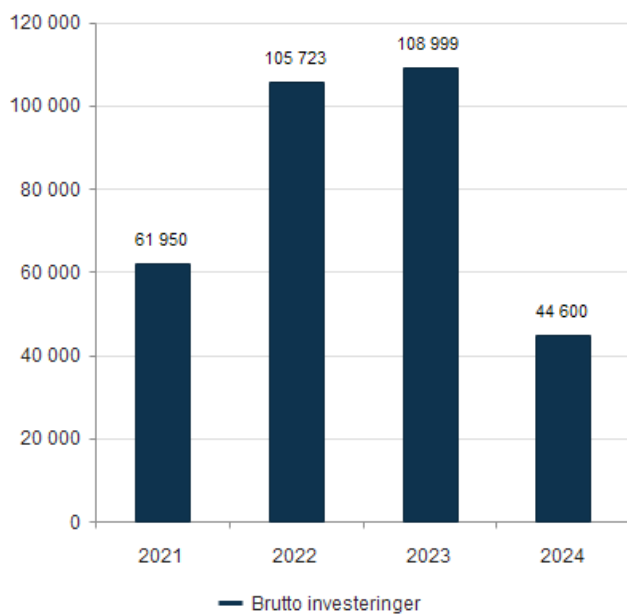
18B-Renovasjon

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Brutto investeringer per år (graf)

Beløp i 1000 kr

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet omfatter husholdningsavfall, etter Forurensningslovens § 30. Innsamling og behandling av husholdningsavfall (Forurensningsloven § 30, første ledd) utføres som tjenestekjøp fra BIR Privat AS. Tjenesteområdet omfatter også etterdrift av avfallsdeponier, herunder bl.a. kostnader ved miljøtiltak på nedlagte deponier. Fagfeltet ivaretas primært av Bymiljøetaten.

Bergen har en fremtidsrettet, avansert og klima- og miljøvennlig renovasjonsløsning for Bergen sentrum; bossnettet. I dette underjordiske rørsystemet fraktes restavfall, plast, papir og drikkekartonger fra egne nedkast rundt om i byen til oppsamlingsterminaler lokalisert i utkanten av sentrumskjernen. I terminalene blir bosset komprimert, og deretter transportert bort til gjenvinning. Bossnettet gjør Bergen til en renere og penere by. Moderne renovasjonsløsninger er samfunnskritisk infrastruktur, og et viktig element planleggingen og utformingen av byutviklingen.

Bossnettet bygges primært for husholdningene og deres avfall, men det er også mulig for næringskunder å knytte seg til nettet. Det er BIR, gjennom datterselskapet BIR Nett AS, som bygger ut og drifter bossnettet for Bergen kommune. BIR og utbyggingen av bossnettet følges opp av Bymiljøetaten.

Bergen har ingen aktive deponier, men Bymiljøetaten forvalter og er ansvarlig for etterdriften av flere nedlagte kommunale deponier.

Hovedprioriteringer

En god renovasjonsordning er viktig for en velfungerende by. Utbyggingen av bossnettet og andre nedgravde løsninger bidrar til dette. Det er viktig at infrastruktur for renovasjon planlegges og prosjekteres sammen med annen offentlig infrastruktur. BIR har pr. i dag ikke en enhetlig organisasjon til å ivareta dette, arbeidet er delt mellom BIR Nett og BIR Privat. Koordinering og samordning av BIR sine ressurser opp mot kommunens og andre offentlige aktører blir en hovedprioritering.

For å legge til rette for en sirkulær økonomi skal den kommunale renovasjonstjenesten tilrettelegge for økt utsortering av avfall som egner seg for gjenbruk eller gjenvinning, og levere resirkulerte råvarer til produksjon av nye materialer og produkter.

Byrådet ønsker å prioritere forsvarlig forvaltning av nedlagte avfallsdeponi slik at nærmiljøet ikke påvirkes negativt. Slettebakken deponi forventes ferdig i 2024, Ytre Hope ved Grimstadvjorden og Deponi ved Hjortland vil prioriteres oppstart fra 2023, og Tjørnen og Drotningvik i 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Avdeling	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020		3 745	3 745	3 745	3 745
Sum Lønns- og prisvekst mv.		6	6	6	6
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler		-73	-73	-73	-73
Prisjustering og diverse endringer		-67	-67	-67	-67
Konsekvensjustert ramme		3 677	3 677	3 677	3 677
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Justering for husleie	Klima, miljø og byutvikling	73	73	73	73
Ytre Hope avfallsdeponi driftskonsekvenser	Klima, miljø og byutvikling	0	40	40	40
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået		73	113	112	112
Nye tiltak og realendringer budsjett		73	113	112	112
Ramme 2021-2024		3 750	3 790	3 790	3 790

Sammendrag budsjett

Renovasjon av husholdningsavfall er fullt ut gebyrfinansiert.

Renovasjonsgebyrene til BIR økes med 5 %. Dette dekker lønns- og prisvekst. I tillegg er det innarbeidet lavere energiinntekter som gjør at netto utgift for behandlingskostnadene av avfallet øker. Det er også større usikkerhet knyttet til prisutviklingen i ulike markeder for sorterte avfallsfraksjoner.

Prisene på gjenvinningsstasjonene holdes uendret. Det samme gjør det kommunale påslaget som bl.a. dekker selvkostandelen av forvaltning av nedlagte deponier og kommunens renovasjonsfaglige arbeid.

[Premissdokumentet for renovasjonsgebyr 2021](#) gir utdypende detaljer.

Netto utgift for tjenesteområdet utgjør kommunens andel (næringsavfall) til forvaltning av nedlagte deponier.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	2 865	3 031	3 036	3 036	3 036	3 036
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	7 182	8 803	8 840	8 880	8 879	8 879
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	292 981	289 657	289 657	289 657	289 657	289 657
Overføringsutgifter	191	345	345	345	345	345
Finansutgifter	9 335	16 339	16 302	16 302	16 302	16 302
Sum Driftsutgifter	312 553	318 174	318 179	318 219	318 219	318 219
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-307 671	-308 550	-308 550	-308 550	-308 550	-308 550
Refusjoner	-232	-523	-523	-523	-523	-523
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 823	-5 356	-5 356	-5 356	-5 356	-5 356
Sum Driftsinntekter	-309 726	-314 429	-314 429	-314 429	-314 429	-314 429
Sum	2 827	3 745	3 750	3 790	3 790	3 790

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klima, miljø og byutvikling	2 804	3 793	3 745	3 785	3 784	3 784
Fellesposter - bykassen	23	-48	6	6	6	6
Sum	2 827	3 745	3 750	3 790	3 790	3 790

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Administrasjon - renovasjon husholdningsavfall	5 378	5 156	5 156	5 156	5 156	5 156
Etterdrift avfallsdeponier næringsavfall	2 810	3 758	3 763	3 803	3 803	3 803
Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall	-5 142	-4 960	-4 960	-4 960	-4 960	-4 960
Forvaltning av avfallsdeponier husholdningsavfall.	-238	-5 146	-5 146	-5 146	-5 146	-5 146
Selvkostrenter - renovasjon husholdningsavfall	19	4 936	4 936	4 936	4 936	4 936
Sum	2 827	3 745	3 750	3 790	3 790	3 790

Kostra-analyse

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Produktivitet						
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr) *)	1 842	1 779	2 270	2 397	4 433	2 731
Kvalitet						
Andel levert til materialgjenvinning inklusiv biologisk behandling	24,8 %	25,2 %	31,8 %	50,6 %	40,2 %	38,6 %

	Bergen 2018	Bergen 2019	Trondheim (-2019)	Stavanger (-2019)	Oslo	ASSS uten Oslo
Renovasjon - Andel levert til forbrenning	69,6 %	68,9 %	65,8 %	45,6 %	57,1 %	56,5 %
Renovasjon - Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	403	395	318	389	0	410

*) Inflasjonsjustert med deflator

Produktivitet

Renovasjon - Årsgebyr for avfallstjenesten

Årsgebyret går litt ned fra 2017 til 2018. De andre kommunene har ulike gebyrmodeller og ulike tjenester (eksempelvis utsortering av matavfall) som inngår i årsgebyret, tallene er derfor ikke uten videre sammenlignbare.

Kvalitet

Renovasjon - Husholdningsavfall pr. innbygger (kommune)

Tallene viser en reduksjon fra 2017 til 2018 for Bergen. Det lave tallet for Oslo skyldes blandt annet at en lavere andel av grovavfallet registreres, da det håndteres av private aktører. Bergen (BIR) har gode systemer for å registrere alt innlevert avfall, s av private aktører. Bergen (BIR) har gode systemer for å registrere alt innlevert avfall.

Utfordringer og strategi

Gode strategier for Renovasjon og deponier er av avgjørende betydning for å nå de globale forventningene til en sirkulær økonomi, samt Bergen kommune sin ambisjon om å være Norges grønneste storby.

Moderne renovasjonsløsninger er adskillig mer kompliserte, avanserte og kostnadskrevende enn de tradisjonelle. Det er derfor en utfordring å avklare eierskapet og FDV-ansvaret for slike. BIR er i prosess med å utrede hvilken rolle de som offentlig infrastrukturselskap skal innta.

Moderne renovasjonsanlegg er samfunnskritisk infrastruktur. Dette gjenspeiles ikke i nasjonalt lovverk, og renovasjonsanlegg har derfor ikke den plass, rolle og beskyttelse i lovverket som det trenger. Bergen kommune har sammen med seks andre norske byer sendt brev om dette til KS og forespurt de om å ta temaet opp med Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

BIR har i samråd med kommunen utarbeidet en Renovasjonsteknisk Veileder, som hjelper utbygger og Plan og Bygningsetaten med prosjektering, dimensjonering og godkjenning av renovasjonsløsninger i utbyggings- og transformasjonsområder.

Det er økt fokus på nedlagte avfallsdeponier, både på grunn av risiko for klimagassutslipp og forurensningsfare, men også som mulige arealer for byutvikling og kilde til gjenvinning av verdifulle mineraler, metaller og sekundære råvarer. Bergen vil delta i det nye senter for forskningsbasert innovasjon EarthresQue, som under ledelse av NMBU på Ås etableres i 2020.

Virksomhetsplan for nedlagte kommunale avfallsdeponier er grunnlaget for kommunens arbeid med å utbedre miljøforholdene omkring deponiene. Ny "Temaplan for virksomhet tilknyttet nedlagte kommunale avfallsdeponier 2020-2025" er under utarbeidelse.

Overordnede mål

- En attraktiv og levende by

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke.

En god by er en by som utformes på menneskenes og naturens premisser. En by med gode møteplasser, folkeliv, rom for spontanitet, gode idretts- og kulturopplevelser og hvor bilen tar mindre plass enn før. Derfor vil byrådet skape en grønn, levende, rettferdig og raus by som er attraktiv å oppleve, drive næring i, vokse opp i, arbeide i og bo i. Barn og unge er fremtiden, og derfor vil byrådet prioritere dem.

- En rettferdig og inkluderende by

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter.

Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil kjempe for likestilling, og ingen skal diskrimineres eller bli trakassert på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksuell orientering. Som menneskerettighetsby vil byrådet legge menneskerettighetene til grunn for hele kommunens virksomhet.

- Norges grønneste storby

Bergen skal være Norges grønneste storbyby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen.

Bergen har en målsetning om å være Norges grønneste storby. Det krever målrettet innsats og et temposkifte i klimaarbeidet. Klimakrisen er vår tids største utfordring og solidaritetssak, og Bergen må ta sin del av ansvaret. Vårt mål er derfor at Bergen skal halvere klimagassutslippene innen 2023, og vil styrke kommunens klimaarbeid. Vi må slutte å bygge ned naturen, opprettholde artsmangfold, sikre god dyrevelferd i kommunen og sørge for at alle har tilgang til grønne rekreasjonsområder.

- Trygg økonomistyring

Bergen skal være en ansvarlig by der trygg økonomistyring sees på som en forutsetning for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet, også i et generasjonsperspektiv.

En ansvarlig og trygg økonomistyring, samsvar mellom kommunens inntekter og utgifter og en seriøs arbeidsgiverpolitikk tuftet på heltidskultur danner grunnlaget for å kunne levere gode tjenester av høy kvalitet og skape den byen vi ønsker. Byrådet vil bruke sin innkjøpsmakt strategisk for å sikre at klima og miljø, arbeidsvilkår, tariffavtale, godkjent lærebedrift og seriøsitetsskrav i større grad blir vektlagt i anbudene.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Siste måling 2019	Forventet 2020	Mål 2021	Mål 2024
En attraktiv og levende by	Bergen sentrum, og transformasjonsområder, skal som hovedløsning ha rørbasert system for oppsamling av avfall	Utbygging av bossnett i sentrum (grønt og rødt nett), samt på Mindemyren.				
En rettferdig og inkluderende by	Den fleksible gebyrmodellen utvikles slik at den dekker alle typer husholdninger, og oppleves som rettferdig av brukerne.	Alle husholdningskunder skal ha fleksibelt renovasjonsgebyr				
Norges grønneste storby	Virksomhetsplan for nedlagte kommunale avfallsdeponier skal legge premissene for kommunens oppfølging av de ulike deponiene	Saneringen av Slettebakken avfallsdeponi skal gjennomføres i tråd med prosjektmandatet				
Trygg økonomistyring	Bergen skal tilby en effektiv og miljøvennlig renovasjonstjeneste Den kommunale avfallshåndteringen skal utvikles for i større grad å tilpasses sirkulærøkonomi	Antall husstander som er tilknyttet moderne renovasjonsløsninger. Bergen skal nå EU sine krav til utsortering og materialgjenvinning	22 268	23 544	25 000	35 000

Virkemiddel for å nå mål

Hva betyr Bergen kommune sine overordnede mål for tjenesteområdet renovasjon;

Bergen skal være en rettferdig og inkluderende by for alle, med små forskjeller og like muligheter

- Bergen skal ha en områdebalansert utbygging av infrastruktur for avfall.

Bergen skal være Norges grønneste storby der klima og miljøhensyn legges til grunn for samfunnsutviklingen

- Bergen skal sørge for at miljøpåvirkningen fra deponiene minimeres.

Bergen skal være en attraktiv og levende by som folk har lyst å bo i og besøke

- Bergen skal ligge i forkant med innovativ og bærekraftig avfallsbehandling, infrastruktur for avfall og sirkulærøkonomi.

Bystyresak 219/20 gir byrådet fullmakt til å påse at bystyrets politiske føringer for renovasjonsfeltet følges opp av BIR. Det faglige ansvaret for oppfølging av renovasjon, er lagt til byråd for klima, miljø og byutvikling.

Kommunen vedtar lokale forskrifter for innsamling av husholdningsavfall. Forskriften er nå under revisjon og det utredes hvordan målsettinger om økt gjenbruk og gjenvinning av husholdningsavfall kan ivaretas i bestemmelsene.

Virksomhetsplan for nedlagte kommunale avfallsdeponier er grunnlaget for kommunens prioriteringer og arbeid med å utbedre miljøforholdene omkring deponiene.

Bergen har ingen aktive deponier, men Bymiljøetaten forvalter og er ansvarlig for etterdriften av flere nedlagte kommunale deponier.

Som første kommune i Norge har Bergen vedtatt og gjennomfører sanering av et stort deponi inne i byen, nemlig deponiet på Slettebakken. Dette er et omfattende og meget krevende prosjekt, både teknisk og økonomisk. Prosjektet vil vekke teknologisk og miljømessig oppmerksomhet, på nasjonalt og internasjonalt nivå, og inngår som et element i EarthresQue. Saneringsprosjektet vil gå opp løypen for sanering av andre bynære deponier i landet.

Oppjustering til aktivitetsnivået

Justering for husleie

Justering i husleie

Ytre Hope avfallsdeponi driftskonsekvenser

Driftskonsekvens som følge av Ytre Hope deponi

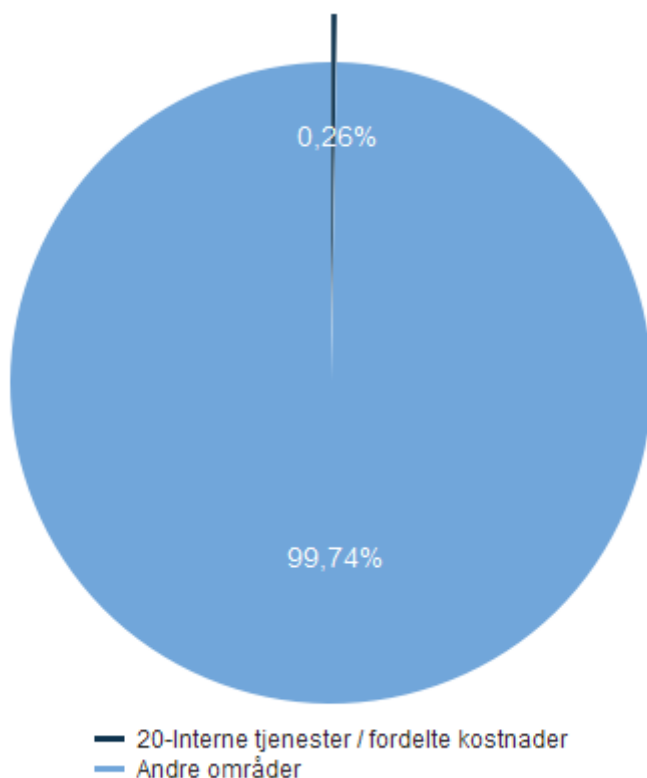
Investeringsbudsjett

Beløp i mill. kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp					Økonomiplan				Sum	
	Ferdig år	Saksref.	Gj.vedtak	Brutto prosjekt utgift	Ørem. fin. prosjekt utgift	Netto	2021	2022	2023	2024	2021-24
Drotningvik deponi kommunal andel (50%)	2024		IA	9,0	0,0	9,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,8
Hjortland kommunal andel (50%)	2024		IA	5,4	0,0	5,4	0,0	0,0	2,0	2,0	4,0
Slettebakken avfallsdeponi	2024	BY 116/20	321,0	321,0	0,0	321,0	61,9	103,9	93,0	41,0	299,9
Tjørnen deponi kommunal andel (50%)	2024		IA	6,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,8
Ytre Hope deponi kommunal andel (50%)	2023		IA	15,8	0,0	15,8	0,0	1,8	14,0	0,0	15,8
Sum investeringsprosjekter			321,0	357,2	0,0	357,2	61,9	105,7	109,0	44,6	321,3

20-Interne tjenester / fordelte kostnader

Utgifter i % av kommunens totale utgifter (brutto)

Om tjenesteområdet

Tjenesteområdet gjelder funksjoner hvor utgiftene fordeles internt til øvrige tjenesteområder og avdelinger. I Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom er det budsjettert med utgifter til prosjektavdelingen og renholdsavdelingen i Etat for bygg og eiendom. I løpet av året fordeles budsjettet til de tjenesteområder som vedlikeholdsprosjekter og renholdet gjelder.

Dette tjenesteområdet gjelder utgifter som fordeles internt til øvrige tjenesteområder. I Byrådsavdeling for finans, innovasjon og eiendom (BFIE) er det budsjettert med utgifter til vedlikehold og renhold i prosjektavdelingen til Etat for bygg og eiendom. I løpet av året fordeles budsjettet til de tjenesteområder som vedlikeholdsprosjekter og renholdet faktisk blir utført på.

IUA Bergen region

IUA Bergen region er et samarbeidsorgan som ivaretar deltakerkommunenes plikt til å ha en interkommunal beredskap mot akutt forurensning. 20 kommuner i Vestland fylke inngår i samarbeidet, og Bergen kommune er vertskommune for IUA Bergen region. Vertskommuneansvaret utøves av Bergen brannvesen, som blant annet står for den daglige driften av samarbeidsorganet.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020	10 313	10 313	10 313	10 313
Sum Tekniske justeringer	39 200	39 200	39 200	39 200
Prisjustering og diverse endringer	39 200	39 200	39 200	39 200
Konsekvensjustert ramme	49 513	49 513	49 513	49 513
Nye tiltak				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
Ramme 2021-2024	49 513	49 513	49 513	49 513

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

Regnskap	Budsjett	Økonomiplan					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter							
Lønn	37 194	34 555	66 055	66 055	66 055	66 055	
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	-24 736	-16 945	-9 245	-9 245	-9 245	-9 245	
Overføringsutgifter	2 763	3 604	3 604	3 604	3 604	3 604	
Finansutgifter	1 314	0	0	0	0	0	
Sum Driftsutgifter	16 535	21 214	60 414	60 414	60 414	60 414	
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-3 956	-1 470	-1 470	-1 470	-1 470	-1 470	
Refusjoner	-12 437	-7 387	-7 387	-7 387	-7 387	-7 387	
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-143	-2 044	-2 044	-2 044	-2 044	-2 044	
Sum Driftsinntekter	-16 535	-10 900	-10 900	-10 900	-10 900	-10 900	
Sum	0	10 313	49 513	49 513	49 513	49 513	

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000

Regnskap	Budsjett	Økonomiplan				
		2019	2020	2021	2022	2023
Byrådsleders avdeling	0	773	773	773	773	773
Finans, næring og eiendom	0	9 599	9 599	9 599	9 599	9 599
Fellesposter - bykassen	-1	-58	39 142	39 142	39 142	39 142
Sum	0	10 313	49 513	49 513	49 513	49 513

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

Regnskap	Budsjett	Økonomiplan				
		2019	2020	2021	2022	2023
Renholdstjenester	0	-3 867	35 333	35 333	35 333	35 333
Håndverkertjenester bygg	0	13 466	13 466	13 466	13 466	13 466
IUA Bergen region	0	715	715	715	715	715
Sum	0	10 313	49 513	49 513	49 513	49 513

Nye tiltak

EBE - Overtakelse av renholdstjenester fra private leverandører

I løpet av 2020 vil Etat for bygg og eiendom (EBE) overta ansvaret for renholdstjenester som kommunen tidligere kjøpte fra private leverandører. Det er lagt til grunn at renholdet skal utføres etter de samme normer for kvalitet og standard som renholdsavdelingen i EBE ellers benytter. Videre er det lagt til grunn at gjeldende satser for internprising av renholdstjenester videreføres. Det forventes at etatens inntekter fra internsalg av renholdstjenester vil være tilstrekkelig til å finansiere etatens utgifter til å utføre renholdet.

21-Pensjon og fellesposter

Om tjenesteområdet

På dette tjenesteområdet budsjetteres og utgiftsføres:

- Sentrale avsetninger - lønnsavsetning til neste års lønnsoppgjør, avsetning til usikkerhet, etc.
- Sentralt førte pensjonsposter - premieavvik/avdrag på premieavvik vedrørende pensjonspremier.
- Regnskapstekniske poster - motkonto avskrivninger og motkonto avgiftsfinansierte renter.
- Overføring av andel rentekompensasjon til Bergen kirkelige fellesråd.

Driftsbudsjett med endringer

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Beløp i 1000

Avdeling	Økonomiplan				
	2021	2022	2023	2024	
Vedtatt budsjett 2020	-872 669	-872 669	-872 669	-872 669	
Sum Lønns- og prisvekst mv.	-177 613	-238 546	-256 510	-204 651	
Sum Endring i bruk/avsetning av fondsmidler	-29 877	11 894	-53 344	-208 997	
Sum Tekniske justeringer	-35 521	-58 212	-79 435	-75 203	
Prisjustering og diverse endringer	-243 011	-284 864	-389 289	-488 851	
Konsekvensjustert ramme	-1 115 681	-1 157 533	-1 261 959	-1 361 521	
Oppjustering til aktivitetsnivået					
Sum Oppjustering til aktivitetsnivået	0	0	0	0	
Nedjustering til aktivitetsnivået					
Innsparing som følge av mindre reising	Fellesposter - bykassen	-10 000	0	0	0
Sum Nedjustering til aktivitetsnivået		-10 000	0	0	0
Nye tiltak					
Justering motkonto selvkostrenter	Fellesposter - bykassen	43 090	47 021	45 036	43 164
Sentral avsetning av FDV-midler knyttet til netto arealjusteringer EBE	Fellesposter - bykassen	4 000	8 000	12 000	12 000
Sum Nye tiltak		47 090	55 021	57 036	55 164
Nye engangstiltak					
Sum Nye engangstiltak		0	0	0	0
Kutt i tiltak					
Redusere byrådets tilleggsbevilgningskonto	Byrådsleders avdeling	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Kutt i tiltak		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nye tiltak og realendringer budsjett		36 090	54 021	56 036	54 164
Konsekvensjustert ramme		-1 079 590	-1 103 512	-1 205 923	-1 307 357
Ramme 2021-2024		-1 079 590	-1 103 512	-1 205 923	-1 307 357

Sammendrag budsjett

Pensjonsutgifter 2021-2024

Etter utbruddet av Covid 19 epidemien har den økonomiske utviklingen tatt en annen retning. Omslaget kom plutselig, og virkningene er store. Lønnsvekst og rentenivå er betydelig redusert, og det forventes nedgang i BNP for fastlands-Norge i år. Det legges til grunn at denne svake utviklingen fortsetter ut neste år. Deretter forutsettes det økt vekst. Dette gjelder særlig samlet lønnsmasse og opptjente pensjonsrettigheter. Veksten er videreført i 2024. Det er stor usikkerhet knyttet til den økonomiske utviklingen. Usikkerheten medfører at også lønnsvekstanslagene ikke er den samme for Statens Pensjonskasse (1,6%) som for BKP og KLP (2,3%). En liten endring i lønnsvekst gav tidligere stor endring i reguleringspremie og medførte derfor også tilsvarende rammejusteringer for tjenesteområdene i forhold til den utviklingsbanen som vedtatt handlings- og økonomiplan bygger på. Innføring av ny pensjonsordning for ansatte født etter 1962 reduserer denne usikkerheten noe. Dette skyldes at den enkeltes alderspensjonsrettigheter vil løftes i takt med veksten i Folketrygdens grunnbeløp (G), og ikke i

takt med egen lønnsutvikling som i bruttoordningen. Dermed er veksten i G det viktigste elementet i fastsettelsen av reguleringspremie fra og med 2020. Antatt G vekst i 2021 er 3,16%.

Innføring av ny pensjonsordning og nye samordningsregler fra 1.1.2020 fører til reduksjon i netto pensjonskostnader sammenlignet med tidligere pensjonsordning. (Pensjonsregelverket for ansatte med særaldersgrenser er fortsatt uavklart.)

God finansavkastning i 2019 medførte at KLP og BKP satte av midler til bykassens premiefond. Midlene er disponert i 2020, (0,3 mrd.), og i handlings- og økonomiplanperioden, (1 mrd.), og bidrar til å redusere premieavvik.

Oppdaterte beløp i løpende priser (beløp i mill. kr)	VB 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
AFP avsetning (inkl. avgift)	107,9	117,1	126,5	136,3	147,2
Bruk av premiefond (inkl. avgift)	-338,6	-283,6	-261,8	-381,6	-211,1
Rammejusteringer for tjenesteområdene		-278,6	-280,2	-214,6	-174,5
Pensjonspremieavvik (inkl. avgift)	-531,4	-478,5	-549,9	-542	-716,1
Amortisering av tidligere års premieavvik (inkl. avgift)	357	371	351,6	370	374,2
Diverse tilskudd inkl. avgift	5,1	5,2	5,4	5,6	5,7
Netto før avsetning til bufferfond pensjon	-400	-547,4	-608,3	-626,3	-574,5
Avsetning til bufferfond pensjon	209	179,1	220,9	155,7	0
Netto etter avsetning til fond	-191	-368,3	-387,5	-470,7	-574,5

Andre utviklingstrekk

I regnskapet for pensjonsordningene for 2020 vil pensjonsforpliktelser, (premiereserve), bli beregnet i samsvar med det nye regelverket. Dette innebærer reduksjon i forpliktelsene. Beløpet blir først kjent våren 2021. I utgangspunktet skal premiefondet straks tilføres disse ekstraordinære midlene, men det kan også tenkes løsninger der noe av beløpet innarbeides over tid. Det er derfor ikke disponert premiefondsmidler i handlings- og økonomiplanen ut over det som var på konto pr 31.12.19. Midler på premiefond kan bare brukes til finansiering av pensjonspremie.

Endringene som er oppstått i år, medfører annen utvikling i akkumulert premieavvik enn i vedtatt handlings- og økonomiplan for 2020-2023. Den neste tabellen viser blant annet utvikling i akkumulert premieavvik sammenlignet med utviklingsbanen i vedtatt handlings- og økonomiplan i desember i fjor.

Budsjettposter	Regnskap 2019	Just. budsj. 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023	Forslag 2024
Årets premieavvik	-117,3	-205,2	-419,4	-481,9	-475,0	-627,6
Årets arb.avgift premieavvik	-16,5	-28,9	-59,1	-68,0	-67,0	-88,5
Årets avsetning til bufferfond	138,6	209,0	179,1	220,9	155,7	0,0
Årets bruk av bufferfond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	4,7	-25,2	-299,4	-329,0	-386,4	-716,1
Årets amortisering	307,3	313,3	325,2	308,2	324,2	328,0
Årets arb.avgift amortisering	43,3	44,2	45,9	43,5	45,7	46,2
Sum	350,7	357,4	371,0	351,6	370,0	374,2

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2021-2024 / BUDSJETT 2021

Premieavvik i balansen pr. 31.12	1 239,0	1 053,4	1 119,1	1 340,7	1 484,2	1 786,8
Akk. avvik arb.avg. i balansen pr. 31.12	174,7	148,5	157,8	189,0	209,3	251,9
Totalt balanseført	1 413,7	1 202,0	1 276,8	1 529,7	1 693,5	2 038,8
Fra (+)/til (-) andre fond *)	-355,4	-420,7	-104,3	32,0	8,1	345,3
Bufferfond pensjon 31.12.	1 413,7	1 202,0	1 276,8	1 529,7	1 693,5	2 038,8
<i>Bufferfond i % av balanseført premieavvik</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	-233 287	-159 330	-336 943	-397 876	-415 840	-363 981
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	-2 190	31 755	6 382	18 263	20 023	33 933
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Overføringsutgifter	-2 660	3 168	1 457	1 740	1 906	2 043
Finansutgifter	70 200	122 363	125 741	162 463	84 640	-72 060
Sum Driftsutgifter	-167 937	37 956	-163 363	-175 410	-269 271	-360 065
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	0	-500	-500	-500	-500	-500
Refusjoner	-69	-119	-119	-119	-119	-119
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-891 943	-910 007	-915 608	-927 483	-936 033	-946 673
Sum Driftsinntekter	-892 012	-910 626	-916 227	-928 102	-936 652	-947 292
Sum	-1 059 950	-872 669	-1 079 590	-1 103 512	-1 205 923	-1 307 357

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Byrådsleders avdeling	-5 621	-3 581	-4 581	-4 581	-4 581	-4 581
Finans, næring og eiendom	-517 992	-525 475	-526 725	-528 850	-528 850	-528 850
Eldre, helse og frivillighet	-3 527	-3 462	-2 224	-2 224	-2 224	-2 224
Barnehage, skole og idrett	-67 914	-67 914	-67 914	-67 914	-67 914	-67 914
Klima, miljø og byutvikling	-82 587	-82 568	-82 568	-82 568	-82 568	-82 568
Arbeid, sosial og bolig	-8 111	-8 111	-8 111	-8 111	-8 111	-8 111
Kultur, mangfold og likestilling	-2 890	-2 890	-2 890	-2 890	-2 890	-2 890
Bystyrets organer	-10	-11	-11	-11	-11	-11
Fellesposter - bykassen	-371 297	-178 657	-384 566	-406 363	-508 774	-610 208
Sum	-1 059 950	-872 669	-1 079 590	-1 103 512	-1 205 923	-1 307 357

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Premieavvik	3 353	-322 398	-299 389	-328 986	-386 368	-716 060
Amortisering av tidligere års premieavvik	363 955	356 951	371 035	351 631	369 967	374 202
Pensjon	5 306	5 170	5 158	5 379	5 552	5 733
Premiefond	-471 323	-338 599	-283 624	-261 793	-381 562	-211 102
Tilfeldige utgifter/inntekter - AFP m.m.	-2 203	107 469	-161 189	-154 185	-78 747	-27 725
Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgni	16 000	314 249	256 989	269 655	271 415	285 325
Rentekompensasjon overført andre	0	1 128	417	700	866	1 003
Motpost avskrivninger	-899 406	-915 389	-919 076	-930 201	-938 101	-947 901
Motkonto renter selvkostområdene (firma 90)	-75 630	-81 252	-49 911	-55 710	-68 945	-70 832
Sum	-1 059 950	-872 669	-1 079 590	-1 103 512	-1 205 923	-1 307 357

Oppjustering til aktivitetsnivået**Avsetning til usikkerhet**

Justering BK2 Avsetning til usikkerhet - videreføring fra tertialrapport 1-2020

Nye tiltak**Sentral avsetning av FDV-midler knyttet til netto arealjusteringer EBE**

Balansert teknisk omkontering - Nye BR-forskrifter - avsetning økte FDV-utgifter

Nye engangstiltak**Tiltakspakke for næringslivet - utbygging og vedlikeholdsprosjekt statstilskudd**

Statstilskudd tiltakspakke

Kutt i tiltak**Redusere byrådets tilleggsbevilgningskonto**

Byrådet foreslår å redusere konto for tilleggsbevilgninger med kr. 1 mill. fra 2021.

